

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စာမေးပွဲ ဝင်ရောက်ပြေဆိုလိုသူများ နှင့် လေ့လာလိုသူများအတွက်

ဓမ္မဗျူဟာ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမဆင့် မှတ်စု

သင်တန်းမှူး

ဓမ္မဗျူဟာ - ဒေါ်ခင်လှတင်
မဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဓဇ

ဓမ္မဗျူဟာသာသနာမဟာအဖွဲ့

(လူပုဂ္ဂိုလ်များဆိုင်ရာ ဓမ္မစာပေသင်တန်းကျောင်း)

သဗ္ဗညုဘုရားတော်အစွမ်း

* သိရန်မှန်ကန် မကျန်ရအောင်
လုံးဝစုံလင် အကုန်မြင်
သဗ္ဗညုဘုရားတော် အစွမ်းတည်း။

* သိသည့်တရား များအပြား၌
ဟောထားစွယ် နည်းသွယ်သွယ်ကို
ခြယ်လှယ်စုံလင် အကုန်မြင်
သဗ္ဗညုဘုရားတော် အစွမ်းတည်း။

* ကျွတ်ထိုက်ကြပေ များဝေနေ၏
ဣန္ဒြေစရိုက် သူ့အကြိုက်ကို
နှိုက်ချွတ်စုံလင် အကုန်မြင်
သဗ္ဗညုဘုရားတော် အစွမ်းတည်း။

* သဗ္ဗညုဘုရား အစွမ်းသုံးပါးကြောင့်
အများဝေနေ ကျွတ်လွတ်စေဖို့
မနေမနား သက်တော်အားဖြင့်
ကြီးမားလေဘိ ရှစ်ဆယ်ပြည့်၍
ပရိနိဗ္ဗာန် စံသည့်တိုင်အောင် သယ်ယူဆောင်
ဘုန်းခေါင်....ငါတို့ဘုရားတည်း။

တောင်မြို့- မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်ဘုရားကြီး

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စာမေးပွဲ ဝင်ရောက်ပြေဆိုလိုသူများ နှင့် လေ့လာလိုသူများအတွက်

ဓမ္မဗျူဟာ

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမဆင့်
မှတ်စု

သင်တန်းမှူး
ဓမ္မဗျူဟာ - ဒေါ်ခင်လှတင်
မဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိကဇေ
ဓမ္မဗျူဟာသာသနာမာမကအဖွဲ့
(လူပုဂ္ဂိုလ်များဆိုင်ရာ ဓမ္မစာပေသင်တန်းကျောင်း)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမဆင့် မာတိကာ

စဉ်

အကြောင်းအရာ

နာ

နိဒါန်းစသည် ပြဆိုချက်

၁။ နိဗ္ဗာန်ရောက်ရေး နတ်သား၏အမေး	၁
၂။ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အဖြေ	၁
၃။ ကျမ်းပြုဆရာအရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏ ကျမ်းပြုခြင်းအကြောင်း၊ ကျမ်းပြုပုံနှင့်တကွ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကိုပြုရန် ဝန်ခံချက်	၂
၄။ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်” ဟူသောပုဒ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်	၂
၅။ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်” မည်သော ဒေသနာအမျိုးမျိုး	၂
၆။ အမေးဂါထာ၏ အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်	၃
၇။ အဖြေဂါထာ၏ အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်	၃
၈။ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ တို့ဖြင့် ပြအပ်သောဂုဏ် ၉-ပါး	၅

အခန်း ၁၊ သီလ နိဒ္ဒေသ

၁။ သီလ၏ သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက်	၈
(၁) သီလ ဟူသည်	၈
(၂) သီလ၏ အနက်	၉
(၃) သီလ၏ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်	၉
(၄) သီလ၏အကျိုး	၁၀
၂။ သီလ၏အပြားကို ပြဆိုချက်	၁၁
(၁) သီလတစ်ပါး(ဧကကသီလ) - ၁ မျိုး	၁၁
(၂) သီလနှစ်ပါးအပြား(ဒုကသီလ) - ၇ မျိုး	၁၂
(၃) သီလသုံးပါးအပြား(တိကသီလ) - ၅ မျိုး	၁၄
(၄) သီလလေးပါးအပြား(စတုက္ကသီလ) - ၄ မျိုး	၁၅
၃။ စတုတ္ထ စတုက္ကသီလ အကျယ်ပြဆိုချက်	၁၇
(၁) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ	၁၇
(၂) ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ	၂၂
(၃) အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ	၂၄
(၄) ပစ္စယသန္နိသီတသီလ	၃၁
(၅) စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ပြည့်စုံစေပုံ အစီအရင်	၄၀
၄။ သီလငါးပါးအပြား(ပဉ္စကသီလ) - ၂ မျိုး	၄၉
၅။ သီလ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းနှင့် ဖြူစင်ကြောင်း	၅၄

အခန်း ၂၊ ဓူတင်္ဂီ နိဒ္ဒေသ

၁။ ဓူတင်ဆိုင်ရာ သိဖွယ်	
(၁) ဓူတင်အကျင့်ကို ပြည့်စုံစေခြင်းဖြင့် ရနိုင်သောအကျိုးများ	၆၁
(၂) ဓူတင် ၁၃-ပါး၏ အနက်သဘော	၆၂
(၃) ဓူတင်မည်ပုံ ၃-နည်း (ဓူတင်ပုဒ်၏ သဒ္ဒါအနက်)	၆၄

(၄) ဓုတင်၏ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်	၆၄
(၅) ဆောက်တည်ပုံနှင့် ကျင့်ပုံအစီအရင်	၆၅
၂။ ဓုတင် ၁၃-ပါး ဖွင့်ဆိုချက်	
(၁) ပံသုကုဓုတင်	၆၅
(၂) တိစီဝရိကဓုတင်	၆၇
(၃) ပိဏ္ဏပါတ်ဓုတင်	၆၈
(၄) သပဒါနစာရိကဓုတင်	၇၀
(၅) ဧကာသနိကဓုတင်	၇၁
(၆) ပတ္တပိုဏ်ဓုတင်	၇၂
(၇) ခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်	၇၃
(၈) အာရညကင်ဓုတင်	၇၄
(၉) ရုက္ခမူဓုတင်	၇၆
(၁၀) အတ္တောကာသိကဓုတင်	၇၇
(၁၁) သုသာန်ဓုတင်	၇၈
(၁၂) ယထာသန္တတိဓုတင်	၈၀
(၁၃) နိသဇ္ဇိဓုတင်	၈၁
၃။ ဓုတင် ပကိဏ္ဏကကထာ (ဓုတင်တို့၌ ပြုံးပြွမ်းပြဆိုချက်)	၈၂
(၁) ကုသလတိက်အားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း	၈၂
(၂) ဓုတ စသည်တို့ကို ဝေဖန်သောနည်း	၈၂
(၃) ဓုတင်တို့ကို ပေါင်းရုံးခြင်း (အကျဉ်း)	၈၄
(၄) ဓုတင်တို့ကို အကျယ်ရေတွက်ခြင်း	၈၅

အခန်း ၃။ ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏ နိဒ္ဒေသ

၁။ သမာဓိ ဟူသည်	၈၇
၂။ သမာဓိ၏ အနက်	၈၇
၃။ သမာဓိ၏ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်	၈၇
၄။ သမာဓိအပြား	၈၇
(၁) သမာဓိတစ်ပါး - ၁ မျိုး	၈၇
(၂) သမာဓိနှစ်ပါးအပြား - ၄ မျိုး	၈၇
(၃) သမာဓိသုံးပါးအပြား - ၄ မျိုး	၈၉
(၄) သမာဓိလေးပါးအပြား - ၆ မျိုး	၉၀
(၅) သမာဓိငါးပါးအပြား - ၁ မျိုး	၉၃
၅။ သမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းနှင့် ဖြူစင်ကြောင်း	၉၃
၆။ သမာဓိကို ပွားများပုံ	၉၄
(၁) လောကီသမာဓိပွားနည်း အကျဉ်းပြဆိုချက်	၉၄
(၂) လောကီသမာဓိပွားနည်း အကျယ်ပြဆိုချက်	၉၄
၂.၁ ပလိဗောဓ ၁၀-ပါး	၉၄
၂.၂ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှစ်မျိုး	၁၀၀
၂.၃ မိတ်ဆွေကောင်း(ကလျာဏမိတ္တ)	၁၀၁
၂.၄ ဆရာရှိသော ကျောင်းသို့သွားပုံ အစီအရင်	၁၀၃

၇။ စရိုက်ကို ဖွင့်ပြချက်	၁၀၄
(၁) မူလစရိုက် ၆-ပါး၏ အစွမ်းဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ် ၆-မျိုး	၁၀၄
(၂) စရိုက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား	၁၀၅
(၃) စရိုက်တို့ကို ထင်ရှားပြခြင်း (ဣရိယာပုထ်စသည်များ)	၁၀၇
(၄) စရိုက်နှင့် သင့်လျော်သောအရာများ	၁၁၁
၈။ ကမ္မဋ္ဌာန်း-၄၀ ကို ဖွင့်ပြချက်	၁၁၃
(၁) ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အကျယ်ရေတွက်၍ ပြခြင်း၊	၁၁၃
(၂) ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ဝေဖန်ပြခြင်းစသည်	၁၁၄
၉။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရယူပုံ	၁၂၀
(၁) မြတ်စွာဘုရားနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာထံ မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းခြင်း	၁၂၀
(၂) ပထဝီကသိုဏ်းအတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပုံ ၉-ပါးသောအခြင်းအရာ	၁၂၂

အခန်း ၄၊ ပထဝီကသိက နိဓ္ဒေသ

၁။ မသင့်လျော်သောကျောင်း တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး	၁၂၅
၂။ သင့်လျော်လျောက်ပတ်သောကျောင်း	၁၂၈
၃။ ပလိဗောဓဇယတို့ကိုဖြတ်ခြင်း	၁၂၈
၄။ ဘာဝနာပွားခြင်း အစီအရင်	၁၂၉
(၁) အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်	၁၂၉
(၂) ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ် ထူးခြားချက်	၁၃၀
(၃) သမာဓိနှစ်မျိုး	၁၃၁
(၄) ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပုံအစီအရင်	၁၃၁
၄.၁ သပ္ပာယ်စုနစ်ပါးနှင့် အသပ္ပာယ်စုနစ်ပါး	၁၃၂
၄.၂ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင်ဆယ်ပါး	၁၃၃
(၅) နိမိတ်သို့ ရှေးရှုဖြစ်စေခြင်း၌ ပန်းဝတ်မှုန်ဥပမာစသည်	၁၃၉
၅။ ပထမဈာန်ကို ပြဆိုချက်	၁၄၁
(၁) ပထမဈာန်ရပုံ	၁၄၁
(၂) ပထမဈာန်ကထာ အဖွင့်	၁၄၂
(၃) ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း	၁၅၃
(၄) နိမိတ်ကို ပွားစေခြင်း	၁၅၅
(၅) ဝသီဘော်ခေါ် နိုင်နင်းခြင်းငါးပါး	၁၅၆
၆။ ဒုတိယဈာန်ကို ပြဆိုချက်	၁၅၇
၇။ တတိယဈာန်ကို ပြဆိုချက်	၁၆၀
၈။ စတုတ္ထဈာန်ကို ပြဆိုချက်	၁၆၆
၉။ ပဉ္စမဈာန်ကို ပြဆိုချက်	၁၇၀

အခန်း ၅၊ သေသကသိက နိဓ္ဒေသ

၁။ အာပေါကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၁
(၁) အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်	၁၇၁
(၂) ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်	၁၇၁

၂။ တေဇောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၂
၃။ ဝါယောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၂
၄။ နီလကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၃
၅။ ဝိတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၄
၆။ လောဟိတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၄
၇။ သြဒါတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၄
၈။ အာလောကကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၅
၉။ ပရိစ္ဆိန္နကာသကို ဖွင့်ပြချက်	၁၇၅
၁၀။ ပြုံးပြမ်းပြဆိုချက်	၁၇၆
(၁) ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ပြီးမြောက်သောအကျိုးများ	၁၇၆
(၂) ကသိုဏ်းတို့၏ အထူးအပြား	၁၇၇
(၃) ဈာန်မရနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်များ	၁၇၈

အခန်း ၆။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန နိဒ္ဒေသ

၁။ အသုဘဆယ်ပါး အဓိပ္ပါယ်	၁၇၉
၂။ ဥဒ္ဓါမာတကကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုပုံ	၁၇၉
(၁) အသုဘနိမိတ်ကိုယူရန်အတွက် သွားပုံအစီအရင်	၁၈၀
(၂) သူသေကောင် ပတ်ဝန်းကျင်၌ရှိသော နိမိတ်ကို မှတ်သားခြင်း	၁၈၂
(၃) ၁၁-ပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် အသုဘနိမိတ်(ဥဂ္ဂဟနိမိတ်)ကို ယူခြင်း	၁၈၃
(၄) အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်း	၁၈၅
(၅) အပ္ပနာအစီအရင်	၁၈၇
၃။ ဝိနီလက-စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုပုံ	၁၈၈
(၁) ဝိနီလကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၈
(၂) ဝိပုဗ္ဗကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၈
(၃) ဝိစ္ဆိဒ္ဓကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၈
(၄) ဝိက္ခာယိတကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၉
(၅) ဝိက္ခိတ္တကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၉
(၆) ဟတဝိက္ခိတ္တကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၉
(၇) လောဟိတကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၉
(၈) ပုဠုဝကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၉
(၉) အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၈၉
၄။ ပြုံးပြမ်းပြဆိုချက်	၁၉၁
(၁) အသုဘ ၁၀-ပါးအပြား ခွဲခြား၍ ဟောခြင်း	၁၉၁
(၂) အသုဘတို့၌ ပထမဈာန်မျှကိုသာ ရနိုင်ခြင်း၏အကြောင်း	၁၉၂
(၃) အသုဘအာရုံ၌ ဝီတိသောမနဿဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း	၁၉၂
(၄) လက္ခဏာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ	၁၉၂
(၅) အသက်ရှင်ဆဲသူလည်း အသုဘသာဖြစ်ပုံ	၁၉၂

အခန်း ၇။ ဆ အနုဿတိ နိဒ္ဒေသ

၁။ အနုဿတိ ၁၀-ပါး အဓိပ္ပါယ်	၁၉၅
၂။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၁၉၆
(၁) အရဟံ စသော ဂုဏ်တော် ၉-ပါးအဖွင့်	၁၉၆

(၂) ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ဥပစာရဈာန်သာရပုံ	၂၁၀
(၃) ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး	၂၁၀
၃။ ဓမ္မာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၁၁
(၁) သွာက္ခာတ စသော ဂုဏ်တော် ၆-ပါးအဖွင့်	၂၁၁
(၂) ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ဥပစာရဈာန်သာရပုံ	၂၁၆
(၃) ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး	၂၁၆
၄။ သံဃာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၁၆
(၁) သုပ္ပဋိပန္န စသော ဂုဏ်တော် ၉-ပါးအဖွင့်	၂၁၇
(၂) သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ဥပစာရဈာန်သာရပုံ	၂၂၀
(၃) သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး	၂၂၀
၅။ သီလာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၂၀
၆။ စာဂါနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၂၂
၇။ ဒေဝတာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၂၄
၈။ ငြိမ်းငြိမ်းပြဆိုချက်	၂၂၅
(၁) အနုဿတိ ၆-ပါးတို့သည် အရိယာသာဝကတို့အားသာလျှင် ငြိမ်းပြည့်စုံရခြင်း	၂၂၅
(၂) များစွာသောသုတ်တို့၌ အနုဿတိ ၆-ပါးကို ဟောတော်မူပုံ	၂၂၅

အခန်း ၈။ အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန နိဒ္ဒေသ

၁။ မရဏသုတ္တံပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၂၇
(၁) မရဏ-သေခြင်း	၂၂၇
အလိုမရှိအပ်သော မရဏ-သေခြင်းနှင့် အလိုရှိအပ်သော မရဏ-သေခြင်း	၂၂၇
(၂) မရဏသုတ္တံကမ္မဋ္ဌာန်းပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၂၈
၂-၁ နည်းလမ်းမှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်းပုံ	၂၂၈
၂-၂ နည်းလမ်းမှန်စွာ နှလုံးသွင်းပုံ	၂၂၈
၂-၃ ရှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နှလုံးသွင်းပုံ	၂၂၉
၂-၄ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရဈာန်သို့သာလျှင် ရောက်သောဈာန် ဖြစ်ပုံ	၂၃၅
၂-၅ မရဏသုတ္တံ ဟူ၍သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်ပုံ	၂၃၆
(၃) မရဏသုတ္တံကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး	၂၃၆
၂။ ကာယဂတာသုတ္တံပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၃၇
(၁) ကာယဂတာသုတ္တံကမ္မဋ္ဌာန်းကို မြတ်စွာဘုရား ချီးကျူးတော်မူပုံ	၂၃၇
(၂) ၁၄-ပိုင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကာယဂတာသုတ္တံကမ္မဋ္ဌာန်းကို ညွှန်ကြားတော်မူပုံ	၂၃၇
(၃) ကာယဂတာသုတ္တံကမ္မဋ္ဌာန်းအကျဉ်း	၂၃၈
(၄) ကာယဂတာသုတ္တံကမ္မဋ္ဌာန်းအကျယ်	၂၃၈
၄-၁ ဥဂ္ဂဟကောသလ္လကို ပြောကြားပုံ ၇-ပါး	၂၃၉
၄-၂ မနသိကာရကောသလ္လကို ပြောကြားပုံ ၁၀-ပါး	၂၄၁
၄-၃ ပရိကံပြုပုံ	၂၄၄
၄-၄ ကောဋ္ဌာသတို့ကို ပိုင်းခြားပုံ	၂၄၅
(၅) ကာယဂတာသုတ္တံကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး	၂၅၈
၃။ အာနာပါနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၅၉
(၁) သုတ်ပါဠိတော်မူရင်းနှင့် မြန်မာပြန်	၂၅၉
(၂) အာနာပါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ချီးမွမ်းပုံ	၂၆၀

(၃)	ဦးထိပ်သဖွယ်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း စသည်ကို ဖွင့်ပြချက်	၂၆၁
(၄)	အရည်-တော စသည်ကို ဖွင့်ပြချက်	၂၆၂
(၅)	ပထမစတုတ္ထအဖွင့်	၂၆၄
(၆)	အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ပုံ	၂၆၉
၆.၁	ငါးပိုင်းငါးပုံရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူပုံ	၂၆၉
၆.၂	နှလုံးသွင်းပုံ အစီအရင် ၈-မျိုး	၂၆၉
၆.၃	အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းခြင်း၏ တိုးတက်မှုအဆင့်ဆင့်	၂၇၃
၆.၄	ဝင်သက်ထွက်သက် မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များ	၂၇၄
၆.၅	ဥဂ္ဂဟနိမိတ်, ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ပုံ	၂၇၅
၆.၆	အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဈာန် ၄-ပါး ၅-ပါး ရပုံ	၂၇၆
၆.၇	ဝိပဿနာကူးပုံ အဆင့်ဆင့်	၂၇၆
(၇)	ဒုတိယစတုတ္ထ အဖွင့်	၂၇၇
(၈)	တတိယစတုတ္ထ အဖွင့်	၂၇၈
(၉)	စတုတ္ထစတုတ္ထ အဖွင့်	၂၇၉
(၁၀)	အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး	၂၈၀
၄။	ဥပသမာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်	၂၈၂
(၁)	နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်ပုဒ်များ	၂၈၂
(၂)	ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး	၂၈၃

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမဆင့်မှတ်စုဆိုင်ရာ မာတိကာ ပြီး၏။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမဆင့်မှတ်စု

နိဒါန်းစသည် ပြဆိုချက်

နိဗ္ဗာန်ရောက်ရေး နတ်သား၏အမေး

သာဝတ္ထိပြည်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် မြတ်စွာဘုရားကို သန်းခေါင်ယာမ်အချိန်၌ နတ်သားတစ်ဦးသည် ချဉ်းကပ်လျက် အောက်ပါပြဿနာကို မေးလျှောက်လေ၏။

“အန္တောဇ္ဇော ဗဟိဇ္ဇော၊
ဇ္ဇောယ ဇဠိတာ ပဇာ။
တံ တံ ဂေါတမ ပုစ္ဆာမိ၊
ကော ဣမံ ဝိဇ္ဇယေ ဇဠိ။”

“အတွင်းအရှုပ်အထွေး၊ အပြင်အရှုပ်အထွေးဟူသော နှစ်မျိုးသော အရှုပ်အထွေးသည် သတ္တဝါအပေါင်းကို ရှုပ်ထွေးစေအပ်ပါ၏။ အရှင်ဂေါတမ ... ထို့ကြောင့် အရှင်ဘုရားကို မေးပါ၏။ အဘယ်သူသည် ဤအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါသနည်း?”

မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အဖြေ

ဤသို့မေးလျှောက်သည်ရှိသော် - အလုံးစုံသောတရားတို့၌ အပိတ်အပင်အတားအဆီးမရှိသောဉာဏ် ရှိတော်မူသော၊ နတ်တို့၏ကိုးကွယ်ရာ နတ်မြတ်ဖြစ်တော်မူသော၊ သိကြားတို့ထက် လွန်ကဲသော သိကြားမင်းကြီးဖြစ်တော်မူသော၊ ဗြဟ္မာတို့ထက်လွန်ကဲသော ဗြဟ္မာမင်းကြီး ဖြစ်တော်မူသော၊ လေးပါးသော ဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်တို့ဖြင့် ရဲရင့်တော်မူသော၊ ဉာဏ်တော်အား ၁၀-ပါးကို ဆောင်တော်မူသော၊ အပိတ်အပင်ကင်းသော အနာဝရဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ ထက်ဝန်းကျင်မြင်နိုင်သည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်မျက်စိ ရှိတော်မူသော၊ ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် အောက်ပါဂါထာကို ဟောတော်မူလေ၏။

“သီလေ ပတိဋ္ဌာယ နရော သပညော၊
စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ။
အာတာပိ နိပကော ဘိက္ခု၊
သော ဣမံ ဝိဇ္ဇယေ ဇဠိ။”

“ပညာရှိသော လူသည် သီလ၌တည်၍၊ ပူပန်စေမှု လုံ့လရှိလျက်၊ ရင့်ကျက်သည်(ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသည်)ဖြစ်၍ စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာကိုလည်းကောင်း ပွားစေသော ထိုသို့သောရဟန်းသည် ဤအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏။”

မှတ်ချက် ။ ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဤအဖြေဂါထာသည် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်တစ်ကျမ်းလုံး၌ ဖွင့်ဆိုသွားမည့် သင်္ဂါထာဝဂ် သံယုတ်ပါဠိတော်လာ မူရင်းပါဠိဂါထာ ဖြစ်သည်။

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

**ကျမ်းပြုဆရာ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်၏
ကျမ်းပြုခြင်းအကြောင်း၊ ကျမ်းပြုနှင့်တကွ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းကိုပြုရန် ဝန်ခံချက်**

မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်၌ အလွန်ရဲခဲသော ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို ရကုန်ပြီး၍ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်းကို မှန်ကန်စွာ မသိကုန်သော ယောဂီတို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိ၍ အားထုတ်ကြသော်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို မရဘဲ ရှိနေကြကုန်၏။

ထိုသို့သောယောဂီတို့အား နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေနိုင်သော၊ ကောင်းစွာစင်ကြယ်သည့် အဆုံးအဖြတ် တို့နှင့်ပြည့်စုံသော မဟာဝိဟာရဝါသီမထေရ်မြတ်တို့၏ ဟောနည်းကို မှီ၍ “ဝိသုဒ္ဓိမဂ်” ကို ဆိုပေအံ့။

နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကုန်သော အလုံးစုံသော သင်သူတော်ကောင်းတို့သည် ရိုသေစွာ မှတ်သားပါကုန်လော့။

“ဝိသုဒ္ဓိမဂ်” ဟူသောပုဒ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်

- ဝိသုဒ္ဓိမဂ်   =   ဝိသုဒ္ဓိ + မဂ်
 ဝိသုဒ္ဓိ   =   အညစ်အကြေး အလုံးစုံကင်းစင်သော စင်စစ်ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်
 မဂ္ဂ - မဂ်   =   ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်လမ်း
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ်   =   စင်ကြယ်သောနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်လမ်း။

“ဝိသုဒ္ဓိမဂ်” မည်သော ဒေသနာအမျိုးမျိုး

‘ဝိသုဒ္ဓိမဂ်’ဟူသောပုဒ်ကို မြတ်စွာဘုရားသည် အချို့သောသုတ်တို့၌ အစွမ်းအမျိုးမျိုးဖြင့်ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။

- ၁။ အချို့သုတ်တို့၌ “ဝိပဿနာမျှ၏အစွမ်း” အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။
 ဟောကြားတော်မူပုံမှာ -
 “အလုံးစုံသောသင်္ခါရတို့သည် မမြဲကုန်ဟု အကြင်အခါ၌(ဝိပဿနာဉာဏ်)ပညာဖြင့် မြင်၏။ ထိုအခါ ဝယ် (သင်္ခါရ)ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့၏။ ဤသို့ ငြီးငွေ့ခြင်းသည် ဝိသုဒ္ဓိ(စင်ကြယ်သောနိဗ္ဗာန်)၏ မဂ် (ရောက်ကြောင်းအကျင့်လမ်း) ပေတည်း။”
- ၂။ အချို့သုတ်တို့၌ “ဈာန်နှင့် ပညာတို့၏အစွမ်း” အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။
 ဟောကြားတော်မူပုံမှာ -
 “အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဂူမှုဈာန်သည်လည်းကောင်း၊ သိမှုပညာသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် စင်စစ်နိဗ္ဗာန်၏အနီး၌ တည်၏။”
- ၃။ အချို့သုတ်တို့၌ “ကံစသည်တို့၏အစွမ်း” အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။
 ဟောကြားတော်မူပုံမှာ -
 “(မဂ်စေတနာဟူသော) ကံ၊ (သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော) ဝိဇ္ဇာ၊ (သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိဟူသော) အရိယမဂ်တရား၊ (သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တဟူသော) သီလ၊ (သမ္မာအာဇီဝ ဟူသော) မြတ်သောအသက်မွေးမှု၊ ဤတရားအပေါင်းဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် စင်ကြယ်ကုန်၏။ အမျိုးအနွယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာဖြင့်သော်လည်းကောင်း မစင်ကြယ်ကုန်။”
- ၄။ အချို့သုတ်တို့၌ “သီလစသည်တို့၏အစွမ်း” အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။
 ဟောကြားတော်မူပုံမှာ -
 “အခါခပ်သိမ်း သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ (လောကီလောကုတ္တရာ)ပညာနှင့်ပြည့်စုံသော ကောင်းစွာ တည်ကြည်သောစိတ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့စေလွှတ်ထားလျက် ပြင်းစွာအားထုတ်သည့် လုံ့လရှိသောသူသည် ကူးမြောက်နိုင်ခဲ့သော ရေအယဉ်ကို ကူးမြောက်၏။”

၅။ အချို့သူတို့၌ “သတိပဋ္ဌာန်စသည်တို့၏အစွမ်း” အားဖြင့် ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။
ဟောကြားတော်မူပုံမှာ -

“ရဟန်းတို့၊ အကြင်သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါးတို့သည် ရှိကုန်၏။ ဤသတိပဋ္ဌာန်လမ်းသည် သတ္တဝါတို့၏ စင်ကြယ်ရန် အလို့ငှာ ။ ပ ။ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် အလို့ငှာ တစ်ကြောင်းတည်းသောလမ်း ပေတည်း။”

သမ္ပပ္ပဓာန် စသည်တို့၌လည်း ဟောပုံမှာ ဤနည်းအတူ ပင်တည်း။

*** ဤနတ်သားအမေးပြဿနာ၏ အဖြေ၌ကား သီလစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူခဲ့ပေ၏။

~ ~ ~ ~ ~

အမေးဝါထာ၏ အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်

‘ဇော-အရှုပ်အထွေး’ ဟူသည်

ဇော-အရှုပ်အထွေးဟူသော အမည်သည် ကွန်ရက်အရှုပ်အထွေးများစွာရှိသော တဏှာ၏အမည် ဖြစ်၏။
တဏှာသည် ရူပါရုံစသော အာရုံ ၆-ပါးတို့၌ အောက်ရူပါရုံစသည်မှ အထက်သို့လည်းကောင်း၊ အထက် ဓမ္မာရုံစသည်မှ အောက်သို့လည်းကောင်း၊ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်အဖန်ဖန်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့် ချုပ်စပ်ခြင်းသဘော ရှိ၏။ ထိုချုပ်စပ်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ဝါးရုံစသည်တို့၏ အခက်အလက်ကွန်ရက်ဟု ဆိုအပ်သော အရှုပ်အထွေးနှင့် တူ၏။ ထို့ကြောင့် တဏှာသည် ဇော-အရှုပ်အထွေး မည်၏။

‘အရှုပ်အထွေးနှစ်မျိုး’ ဟူသည်

တဏှာဟူသော အရှုပ်အထွေးသည် မိမိအသုံးအဆောင်၊ သူတစ်ပါးအသုံးအဆောင်တို့၌ လည်းကောင်း၊ မိမိခန္ဓာကိုယ်၊ သူတစ်ပါးခန္ဓာကိုယ်တို့၌လည်းကောင်း၊ အတွင်းအာယတန၊ အပြင်အာယတနတို့၌လည်းကောင်း ဖြစ်တတ်သောကြောင့် အတွင်းအရှုပ်အထွေး၊ အပြင်အရှုပ်အထွေး ဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိ၏။

‘ရှုပ်ထွေးစေပုံ’ ဟူသည်

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဖြစ်နေသော တဏှာအရှုပ်အထွေးသည် သတ္တဝါအပေါင်းကို ရှုပ်ထွေးစေ၏။ ဥပမာ အားဖြင့် ဝါးရုံ၏အရှုပ်အထွေးစသည်တို့သည် ဝါးပင်စသည်တို့ကို ရှုပ်ထွေးစေသကဲ့သို့ - တဏှာအရှုပ်အထွေးသည် သတ္တဝါအပေါင်းဟုဆိုအပ်သော (ပဇာဟုခေါ်သော)သတ္တဝါအလုံးစုံကိုလည်း ရှုပ်ထွေးစေ၏၊ မြွေးယှက်စေ၏၊ ချုပ်စပ်စေ၏။

‘အဘယ်သူသည် ဤအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါသနည်း’ ဟူသည်

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓာတ် ၃-ပါး(ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဟူသော လောက ၃-ပါး)ကို ရှုပ်ထွေးစေလျက်တည်သော ဤအရှုပ်အထွေးကို အဘယ်သူသည် ဖြေရှင်းနိုင်ပါသနည်းဟု ဆိုလိုသည်။

~ ~ ~ ~ ~

အဖြေဝါထာ၏ အကျဉ်းချုပ်အဖွင့်

‘သီလေ ပတိဋ္ဌာယ - သီလ၌ တည်၍’ ဟူသည်

သီလ၌တည်၍ - ဟူသည် သီလကိုဖြည့်ကျင့်သောအားဖြင့် သီလ၌တည်၍ဟု ဆိုလိုသည်။
မှန်ပေ၏။ ဤအရာ၌ သီလကိုဖြည့်ကျင့်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာလျှင် သီလ၌တည်သည်ဟု ဆိုအပ်၏။

‘နရော - လူ’ ဟူသည်

လူ - ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကို ဆိုလိုသည်။

‘သပညော - ပညာရှိ’ ဟူသည်

ပညာရှိ - ဟူသည် တိတိတိပဋိသန္ဓေ၌ ပါဝင်သော ကမ္မပညာနှင့် ပြည့်စုံသူကို ဆိုလိုသည်။

‘စိတ္တံ ပညဉ္စ ဘာဝယံ - စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပညာကိုလည်းကောင်း ပွားစေသည်ရှိသော်’ ဟူသည်

သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာကိုလည်းကောင်း ပွားစေသည်ရှိသော် - ဟု ဆိုလိုသည်။

(ဤဂါထာ၌ စိတ်ကိုဦးခေါင်း(ပဓာန)ပြု၍ သမာဓိကို ညွှန်ပြထား၏။ ပညာဟူသော အမည်ဖြင့် ဝိပဿနာကို ညွှန်ပြထား၏။)

‘အာတာပီ - ပူပန်စေမှုရှိလျက်’ ဟူသည်

လုံ့လဝီရိယရှိလျက် - ဟု ဆိုလိုသည်။ ကိလေသာတို့ကို ရှေးရှု(တိုက်ရိုက်)ပူစေတတ်၊ ထက်ဝန်းကျင် (သွယ်ဝိုက်၍)ပူစေတတ်သောကြောင့် ဝီရိယကို (အာတာပ)ပူပန်စေမှုဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ ထိုသို့သော ပူပန်စေမှုရှိသောကြောင့် အာတာပီ-ပူပန်စေမှုရှိသူ မည်၏။

‘နိပကော - ရင့်ကျက်သည်’ ဟူသည်

ရင့်ကျက်သည် - ဟူရာ၌ ပညာကို (နေပက္က)ရင့်ကျက်သူဖြစ်ကြောင်း ဟု ဆိုအပ်၏။ ထိုရင့်ကျက်ကြောင်း ပညာနှင့် ပြည့်စုံသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤပုဒ်ဖြင့် ပါရိဟာရိကပညာကို ပြ၏။

အဖြေဂါထာ၌ ပညာသည် ၃-ကြိမ် ပါဝင်၏။ ပထမအကြိမ်ပညာသည် ပဋိသန္ဓေပညာ(ကမ္မပေညာ) ဖြစ်သည်။ ဒုတိယအကြိမ်ပညာသည် ဝိပဿနာပညာ ဖြစ်သည်။ တတိယအကြိမ်ပညာသည် အလုံးစုံသောကိစ္စတို့ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်၍ ဆောင်ရွက်တတ်သော ပါရိဟာရိကပညာ ဖြစ်သည်။

‘ဘိက္ခု - ရဟန်း’ ဟူသည်

သံသရာ၌ ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကို မျှော်ရှုတတ်သောကြောင့် ဘိက္ခု-ရဟန်း မည်၏။

‘သော ဣမံ ဝိဇ္ဇေယေ ဇဉ် - ထိုသို့သောရဟန်းသည် ဤအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏’ ဟူသည်

ဤပြဆိုခဲ့သော ...

- (၁) သီလ၊
- (၂) စိတ်ကိုပဓာနပြု၍ ညွှန်ပြထားသောသမာဓိ၊
- (၃) ပဋိသန္ဓေပညာ (ကမ္မပေညာ)၊
- (၄) ဝိပဿနာပညာ၊
- (၅) ပါရိဟာရိကပညာ၊
- (၆) ပူပန်စေမှုလုံ့လဝီရိယ ဟူသော ဤ ၆-ပါးသော ဂုဏ်အင်္ဂါတရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ထိုရဟန်းသည် ဥပမာအားဖြင့် - ခွန်အားဗလနှင့် ပြည့်စုံသော ယောက်ျားသည် ညီညွတ်သောမြေပြင်၌ ကြံ့ကြံ့ရပ်တည်၍ ကောင်းစွာသွေးထားသော ဓားလက်နက်ကို ချီမြှောက်၍ ကြီးစွာသော ဝါးရုံကို ခုတ်ဖြတ်ဖြေရှင်းရာသကဲ့သို့-

ထို့အတူပင်

- (၁) သီလတည်းဟူသော မြေပြင်၌ ရပ်တည်၍၊
- (၂) သမာဓိတည်းဟူသော ကျောက်၌
- (၃) ကောင်းစွာသွေးထားသော ဝိပဿနာပညာတည်းဟူသော ဓားလက်နက်ကို
- (၄) ဝီရိယတည်းဟူသော ခွန်အားက ထောက်ပံ့အားပေးထားသော
- (၅) ပါရိဟာရိကပညာဟူသော လက်ဖြင့် ချီမြှောက်၍ မိမိ၏ရုပ်နာမ်အစဉ်သန္တာန်၌ ကျရောက်လျက်ရှိသော အလုံးစုံသော တဏှာအရှုပ်အထွေးကို ဖြေရှင်းနိုင်ပေ၏။ အကြွင်းမဲ့ ပိုင်းဖြတ်နိုင်ပေ၏။

ရှင်းဦးအံ့ - “ရဟန်းသည် မဂ်ခဏ၌ တဏှာအရှုပ်ကို ဖြေရှင်းဆဲ မည်၏။ ဖိုလ်ခဏ၌ တဏှာအရှုပ်ကို ဖြေရှင်းပြီးသည်ဖြစ်၍ နတ်နှင့်တကွသော တစ်လောကလုံး၏ မြတ်သောအလှူကို ခံတော်မူထိုက်သော ရဟန္တာမြတ်ကြီး ဖြစ်သွားပေ၏။” ဟု မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် သီလ သမာဓိ ပညာ တို့ကို ပဓာနပြုသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်လမ်း ‘ဝိသုဒ္ဓိမဂ်’ကို ဟောကြားတော်မူ၏။

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ တို့ဖြင့် ပြုအပ်သောဂုဏ် ၉-ပါး

ဂုဏ် ၉-ပါး	သီလ	သမာဓိ	ပညာ
၁။ သိက္ခာ ၃-ပါး	အဓိသီလသိက္ခာ	အဓိစိတ္တသိက္ခာ	အဓိပညာသိက္ခာ
၂။ ကောင်းခြင်း ၃-ပါး (ကလျာဏ)	သာသနာတော်၏ အစကောင်းခြင်း၊	သာသနာတော်၏ အလယ်ကောင်းခြင်း၊	သာသနာတော်၏ အဆုံးကောင်းခြင်း၊
၃။ ဥပနိဿယ ၃-ပါး	တေဝိဇ္ဇရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၊	ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၊	ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်အထူးဖြစ်ခြင်း၊
၄။ အကျင့် ၃-ပါး	ကာမသုခလ္လိကအကျင့်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊	အတ္တကိလမထအကျင့်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊	မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်ကို မှီဝဲခြင်း၊
၅။ လွန်မြောက်ခြင်း ၃-ပါး	အပါယ်ဘုံမှ လွန်မြောက်ခြင်း၊	ကာမဘုံမှ လွန်မြောက်ခြင်း၊	အလုံးစုံသောဘုံမှ လွန်မြောက်ခြင်း၊
၆။ ပဟာန် ၃-ပါး	တဒင်္ဂပဟာန်ဖြင့် ကိလေသာပယ်ခြင်းကို ပြု၏၊	ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ကိလေသာပယ်ခြင်းကိုပြု၏၊	သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် ကိလေသာပယ်ခြင်းကို ပြု၏၊
၇။ ဆန့်ကျင်ဘက် ၃-ပါး	ဝီတိက္ကမကိလေသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၊	ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၊	အနုသယကိလေသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၊
၈။ သုတ်သင်ခြင်း ၃-ပါး	ဒုစရိုက်သံကိလေသကို သုတ်သင်၏၊	တဏှာသံကိလေသကို သုတ်သင်၏၊	ဒိဋ္ဌိသံကိလေသကို သုတ်သင်၏၊
၉။ အရိယာဖြစ်ခြင်း	သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ် ဖြစ်ခြင်းအကြောင်းကိုပြု၏။	အနာဂါမ်ဖြစ်ခြင်း အကြောင်းကိုပြု၏။	ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း အကြောင်းကိုပြု၏။

၁။ သိက္ခာ ၃-ပါးကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် အဓိသီလသိက္ခာကို ထင်ရှားပြ၏။
- သမာဓိဖြင့် အဓိစိတ္တသိက္ခာကို ထင်ရှားပြ၏။
- ပညာဖြင့် အဓိပညာသိက္ခာကို ထင်ရှားပြ၏။

၂။ သာသနာတော်၏ ကောင်းခြင်း ၃-ပါးကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် သာသနာတော်၏ အစကောင်းခြင်း(အာဒိကလျာဏ)ကို ထင်ရှားပြ၏။
- သမာဓိဖြင့် သာသနာတော်၏ အလယ်ကောင်းခြင်း(မဇ္ဈေကလျာဏ)ကို ထင်ရှားပြ၏။
- ပညာဖြင့် သာသနာတော်၏ အဆုံးကောင်းခြင်း(ပရိယောသာနကလျာဏ)ကို ထင်ရှားပြ၏။

သီလသည် သာသနာတော်၏ အစကောင်းခြင်း

သီလဖြင့် သာသနာတော်၏ အစကောင်းခြင်းကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။

“ကုသိုလ်တရားတို့၏အစကား အဘယ်နည်း? ကောင်းစွာစင်ကြယ်သောသီလသည်လည်း အစဖြစ်သည်” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “အလုံးစုံသောမကောင်းမှုကို မပြုရခြင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမ ဖြစ်သည်” ဟု ဂါထာ၏ အစ၌ ဟောတော်မူထားသောကြောင့်လည်းကောင်း သီလသည် သာသနာတော်၏ အစ(အာဒိ) ဖြစ်၏။

ထိုသီလသည် စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ကောင်းခြင်း(ကလျာဏ) ဖြစ်၏။

သမာဓိသည် သာသနာတော်၏ အလယ်ကောင်းခြင်း

သမာဓိဖြင့် သာသနာတော်၏ အလယ်၌ကောင်းခြင်းကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။

“ကုသိုလ်ကို ပြည့်စုံစေခြင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏အဆုံးအမဖြစ်သည်”ဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် သမာဓိသည် သာသနာတော်၏ အလယ်(မဇ္ဈေ) ဖြစ်သည်။

ထိုသမာဓိသည် (ဣဒ္ဓိဝိဓ)တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း စသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ကောင်းခြင်း(ကလျာဏ) ဖြစ်၏။

ပညာသည် သာသနာတော်၏ အဆုံးကောင်းခြင်း

ပညာဖြင့် သာသနာတော်၏ အဆုံးကောင်းခြင်းကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။

“မိမိ၏စိတ်ကိုဖြူစင်စေခြင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏အဆုံးအမဖြစ်သည်”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပညာလျှင် အလွန်အကဲဆုံး အမြတ်ဆုံး ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ပညာသည် သာသနာတော်၏အဆုံး(ပရိယောသာန) ဖြစ်သည်။

ထိုပညာသည် ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌ အကောင်းအဆိုးတို့၌ အလားတူရှုနိုင်သည်၏အဖြစ် (တာဒိဘာဝဂုဏ်)ကို ဆောင်တတ်သောကြောင့် ကောင်းခြင်း(ကလျာဏ) ဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံ -

“တစ်ခဲနက်(တစ်လုံးတစ်ခဲတည်း)သော ကျောက်တောင်သည် အရပ်လေးမျက်နှာမှ လာသော လေကြောင့် မတုန်လှုပ်သကဲ့သို့- ဤအတူပင် ပညာရှိတို့သည် ကဲ့ရဲ့ခြင်း၊ချီးမွမ်းခြင်းတို့ကြောင့် မတုန်လှုပ်ကုန်။”

၃။ ဥပနိဿယ ၃-ပါးကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် တေဝိဇ္ဇရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ဥပနိဿယကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။
သီလပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ ဝိဇ္ဇာဉာဏ် ၃-ပါးတို့ကို ရောက်နိုင်၏။ ထို့ထက် အလွန်မရောက်နိုင်။
- သမာဓိဖြင့် ဆဋ္ဌာဘိညရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ဥပနိဿယကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။
သမာဓိပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ အဘိညာဉ် ၆-ပါးတို့ကို ရောက်နိုင်၏။ ထို့ထက် အလွန်မရောက်နိုင်။
- ပညာဖြင့် ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်အထူး၏ဥပနိဿယကို ပြ၏။ မှန်ပေ၏။
ပညာပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ ပဋိသန္ဓိဒါ ၄-ပါးတို့ကို ရောက်နိုင်၏။ ထိုမှတစ်ပါးသော အကြောင်းဖြင့် မရောက်နိုင်။

၄။ အကျင့် ၃-ပါး (ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ၂-ပါး + မှီဝဲခြင်း ၁-ပါး)ကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် ကာမချမ်းသာခံစားမှုကို အားထုတ်ခြင်း (ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂအကျင့်)ဟု ဆိုအပ်သော အဖို့အစွန်း အယုတ်တရားကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
- သမာဓိဖြင့် မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းစေမှုကို အားထုတ်ခြင်း (အတ္တကိလမထာနုယောဂအကျင့်)ဟု ဆိုအပ်သော အဖို့အစွန်း အယုတ်တရားကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
- ပညာဖြင့် အလယ်အလတ်အကျင့် (မဇ္ဈိမပဋိပဒါ)ကို မှီဝဲခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။

၅။ လွန်မြောက်ခြင်း ၃-ပါးကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် အပါယ်ဘဝ(အပါယ်ဘုံ)ကို လွန်မြောက်ခြင်းအကြောင်းကို ပြ၏။
- သမာဓိဖြင့် ကာမဓာတ်(ကာမဘုံ)ကို လွန်မြောက်ခြင်းအကြောင်းကို ပြ၏။
- ပညာဖြင့် အလုံးစုံသောဘဝ(အလုံးစုံသောဘုံ)ကို လွန်မြောက်ခြင်းအကြောင်းကို ပြ၏။

၆။ ပဟာန် ၃-ပါးကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် တဒင်္ဂပဟာန်၏အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာပယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြ၏။
- သမာဓိဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၏အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာပယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြ၏။
- ပညာဖြင့် သမုစ္ဆေဒပဟာန်၏အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာပယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြ၏။

၇။ ဆန့်ကျင်ဘက် ၃-ပါးကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် ဝီတိက္ကမကိလေသာ (ကာယကံမြောက်လွန်ကျူးမှု၊ ဝစီကံမြောက်လွန်ကျူးမှု)တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြ၏။
- သမာဓိဖြင့် ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ (စိတ်သန္တာန်၌ ထကြွနှိပ်စက်မှု)တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြ၏။
- ပညာဖြင့် အနုသယကိလေသာ (အကြောင်းညီညွတ်လျှင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သဖြင့် ကိန်းနေသည်ဟု ဆိုအပ်သော ကိလေသာ)တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ထင်ရှားပြ၏။

၈။ သုတ်သင်ခြင်း(ဝိသောဓန) ၃-ပါးကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် ဒုစရိုက်သံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်း(ဝိသောဓန)ကို ထင်ရှားပြ၏။
- သမာဓိဖြင့် တဏှာသံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်း(ဝိသောဓန)ကို ထင်ရှားပြ၏။
- ပညာဖြင့် ဒိဋ္ဌိသံကိလေသကို သုတ်သင်ခြင်း(ဝိသောဓန)ကို ထင်ရှားပြ၏။

၉။ အရိယာဖြစ်ခြင်းအကြောင်းကို ထင်ရှားပြပုံ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့တွင်

- သီလဖြင့် သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ထင်ရှားပြ၏။
- သမာဓိဖြင့် အနာဂါမ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ထင်ရှားပြ၏။
- ပညာဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ထင်ရှားပြ၏။ မှန်ပေ၏ -

“သောတာပန်ကိုလည်းကောင်း၊ သကဒါဂါမ်ကိုလည်းကောင်း သီလတို့၌ အပြည့်အစုံဖြည့်ကျင့်သောသူ (သီလေသု ပရိပူရကာရီ)ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ အနာဂါမ်ကို သမာဓိ၌ အပြည့်အစုံဖြည့်ကျင့်သောသူ (သမာဓိသ္မိ ပရိပူရကာရီ)ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ ရဟန္တာကိုကား ပညာ၌ အပြည့်အစုံဖြည့်ကျင့်သောသူ (ပညာယ ပရိပူရကာရီ) ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။”

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤမျှသောဒေသနာဖြင့် “သိက္ခာ ၃-ပါး ။ ပ ။ အရိယာဖြစ်ခြင်းအကြောင်း”ဟူသော ၉-ပါးသောဂုဏ်တိက်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ပါးသော အလားတူ ဂုဏ်တိက်တို့ကိုလည်းကောင်း ပြအပ်၏။

နိဒါန်းစသည် ပြဆိုချက် ပြီး၏။

အခန်း ၁။ သီလ နိဗ္ဗေသ
(သီလအကြောင်း အကျယ်ပြဆိုချက်)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၏အကျယ်ဝိတ္ထာရကို ပြရန်အလို့ငှာ (သမာဓိ ပညာတို့မှ) ရှေးဦးစွာ သီလကို အကြောင်းပြု၍ အောက်ပါမေးခွန်းတို့ကို ထုတ်ပြအပ်၏။

(က)	သီလဟူသည် အဘယ်နည်း။	(နာ-၈)
(ခ)	အဘယ်အနက်သဘောကြောင့် သီလမည်သနည်း။	(နာ-၉)
(ဂ)	သီလ၏လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်နည်း။	(နာ-၉, ၁၀)
(ဃ)	သီလ၏အကျိုးကား အဘယ်နည်း။	(နာ-၁၀, ၁၁)
(င)	သီလသည် အဘယ်မျှ အပြားရှိသနည်း။	(နာ-၁၁-၅၃)
(စ)	သီလ၏ညစ်ညူးကြောင်းကား အဘယ်နည်း။	(နာ-၅၄-၆၀)
(ဆ)	သီလ၏ဖြူစင်ကြောင်းကား အဘယ်နည်း။	(နာ-၅၄-၆၀)

၁။ သီလ၏ သရုပ်စသည်ကို ပြဆိုချက်

(က) သီလဟူသည် အဘယ်နည်း။ (သီလ၏သရုပ်)

သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်သောသူ၏ လည်းကောင်း၊ ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သောသူ၏လည်းကောင်း ကုသိုလ်စေတနာ အစရှိသောတရားတို့သည် သီလ မည်၏။

ထို့ကြောင့် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ -

“သီလဟူသည်အဘယ်နည်း? စေတနာသည် သီလမည်၏။ စေတသိက်သည် သီလ မည်၏။ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်း(သံဝရ)သည် သီလ မည်၏။ မလွန်ကျူးခြင်း(အဝီတိက္ကမ)သည် သီလ မည်၏။” ဟု ဟောတော်မူ၏။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌လာသော သီလ ၄-မျိုး

၁။ စေတနာသီလ

သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်သောသူ၏ လည်းကောင်း၊ ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ဖြည့်ကျင့်သောသူ၏လည်းကောင်း ကုသိုလ်စေတနာသည် စေတနာသီလ မည်၏။

တစ်နည်းအားဖြင့်- သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို စွန့်သောသူ၏ ကုသလကမ္မပထစေတနာ ၇-ပါးသည် စေတနာသီလ မည်၏။

၂။ စေတသိကသီလ

သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်သောသူ၏ ရှောင်ကြဉ်မှု ဝိရတိစေတသိက် ၃-ပါးသည် စေတသိကသီလ မည်၏။

တစ်နည်းအားဖြင့်- “သူတစ်ပါး၏စည်းစိမ်ကို ရလိုသမှု ရှေးရှုကြခြင်းဟူသော အဘိဇ္ဈာကို ပယ်၍ အဘိဇ္ဈာကင်းသောစိတ်ဖြင့် နေ၏” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဟောထားအပ်ကုန်သော အနဘိဇ္ဈာ၊ အဗျာပါဒ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ တရားတို့သည် စေတသိကသီလ မည်၏။

၃။ သံဝရသီလ

စောင့်စည်းခြင်းသံဝရ ၅-ပါးတို့သည်လည်းကောင်း၊ မကောင်းမှုမှ ကြောက်တတ်သော အမျိုးကောင်းသားတို့၏ တွေ့ကြုံရသော ဒုစရိုက်အမှု(သမ္ပတ္တဝတ္ထ)မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသမ္ပတ္တဝိရတိသည်လည်းကောင်း သံဝရသီလ(ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်း) မည်၏။

စောင့်စည်းခြင်းသံဝရသည် ပါတိမောက္ခသံဝရ၊ သတိသံဝရ၊ ဉာဏသံဝရ၊ ခန္တိသံဝရ၊ ဝီရိယသံဝရ ဟူ၍ ၅-ပါး အပြားရှိ၏။

(၁) “ဤပါတိမောက္ခသံဝရနှင့် ပြည့်စုံ၏၊ ကောင်းစွာပြည့်စုံ၏” ဟူသော ဒေသနာ၌ လာသော စောင့်စည်းမှုသည် ပါတိမောက္ခသံဝရ ပေတည်း။

- (၂) “ စက္ခုမြွေကို စောင့်ရှောက်၏၊ စက္ခုမြွေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏ ” ဟူသော ဒေသနာ၌ လာသော စောင့်စည်းမှုသည် သတိသံဝရ (ဣန္ဒြိယသံဝရ)ပေတည်း။
- (၃) “ အဇိတရသေ - လောက၌ အကြင်ကိလေသာရေအယဉ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ ထိုကိလေသာရေအယဉ်တို့ကို တားမြစ်စရာကား အမှတ်ရမှု သတိပေတည်း၊ ထိုကိလေသာရေအယဉ်တို့ကို ပိတ်ဆို့စရာကို ပြောပြမည်၊ ၎င်းတို့ကို ပညာဖြင့် ပိတ်ဆို့ရာ၏ ” ဟူသော ဒေသနာ၌ လာသော စောင့်စည်းမှုသည် ဉာဏသံဝရ ပေတည်း၊ ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို မှီဝဲရာ၌ ဆင်ခြင်မှု(ပစ္စယသန္နိသိတ)သည်လည်း ဤ ဉာဏသံဝရ၌ အကျုံးဝင်၏။
- (၄) “ အအေးကို၊ အပူကို သည်းခံတတ်၏ ” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဟောထားသော စောင့်စည်းမှု သည် ခန္တိသံဝရ ပေတည်း။
- (၅) “ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမအကြံအစည်ကို လက်မခံ ” ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် ဟောထားသော စောင့်စည်းမှုသည် ဝီရိယသံဝရ ပေတည်း၊ အသက်မွေးမှု၏စင်ကြယ်ခြင်း(အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ)သည်လည်း ဤ ဝီရိယသံဝရ၌ အကျုံးဝင်၏။

၄။ အဝီတိက္ကမသီလ

သီလဆောက်တည်ထားသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်၌ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်းသည် အဝီတိက္ကမသီလ မည်၏။

~ ~ ~ ~ ~

(ခ) အဘယ်အနက်သဘောကြောင့် သီလ မည်သနည်း၊ (သီလ၏ အနက်)

သီလန-အနက်သဘောကြောင့် သီလ မည်၏၊ ဤ သီလနအနက်ဟူသည် -

- (၁) သမာဓာန- ကောင်းစွာထားခြင်းသည်လည်း သီလန မည်၏။
ကောင်းစွာထားခြင်း ဟူသည် - ကိုယ်အမှုနှုတ်အမှုတို့ကို ကောင်းသောသီလ ရှိသူဖြစ်ကြောင်း သီလစောင့်မှု အလိုအားဖြင့် ဖရိဖရဲ မကြံစေခြင်း(ပရမ်းပတာ မဖြစ်စေခြင်း)ကို ဆိုလိုသည်။
ထို့ကြောင့် ဤအဖွင့်အရ - ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့ကို ဖရိဖရဲ မဖြစ်အောင် ကောင်းစွာထားခြင်း သမာဓာနသဘောသည် သီလ မည်၏။
- (၂) ဥပဓာရဏ- လွန်စွာဆောင်ခြင်းသည်လည်း သီလန မည်၏။
လွန်စွာဆောင်ခြင်း ဟူသည် - သမာဓိ၊ ပညာ ကုသိုလ်တရားတို့၏ အရင်းခံတည်ရာ အလိုအားဖြင့် တည်ရာ၏အဖြစ်ကို ဆိုလိုသည်။
ထို့ကြောင့် ဤအဖွင့်အရ - သမာဓိ၊ ပညာ ကုသိုလ်တရားတို့၏ အရင်းခံတည်ရာ ဥပဓာရဏ သဘောသည် သီလ မည်၏။
ဤအနက်နှစ်ပါးကိုသာ သဒ္ဓါပညာရှင်တို့က ခွင့်ပြုလက်ခံကုန်၏။

အချို့ဆရာတို့ကမူ

သီလသည် ဦးခေါင်းနှင့်တူသော ‘သီရ - ဦးခေါင်း’ ဟူသောအနက်သဘောကြောင့်၊ ကိလေသာအပူကိုငြိမ်းစေတတ်သော ‘သီတလ - အေးမြခြင်း’ ဟူသောအနက်သဘောကြောင့် သီလ မည်၏- ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် သီလ၏အနက်ကို ဖွင့်ပြကုန်သေး၏။

~ ~ ~ ~ ~

(ဂ) သီလ၏ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်နည်း၊

လက္ခဏာ - သီလသည် ကာယကံ ဝစီကံတို့ကို ဖရိဖရဲ မဖြစ်အောင် ကောင်းစွာထားခြင်း သမာဓာနလက္ခဏာ နှင့် သမာဓိ၊ ပညာ ကုသိုလ်တရားတို့၏ အရင်းခံတည်ရာ ဥပဓာရဏလက္ခဏာ ရှိ၏။
သီလသည် များစွာသောအပြားအားဖြင့် ကွဲပြားသော်လည်း သီလနလက္ခဏာ(ကောင်းစွာထားခြင်း-သမာဓာန၊ လွန်စွာဆောင်ခြင်း-ဥပဓာရဏ)သည် သီလ၏ မှတ်အပ်သော သဘောလက္ခဏာ ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - အဆင်းရုပ်

သည် များစွာသော အပြားအားဖြင့် ကွဲပြားသော်လည်း မျက်စိဖြင့်မြင်အပ်သော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်သည် ထို အဆင်းရပ်၏ မှတ်အပ်သောသဘော လက္ခဏာဖြစ်သကဲ့သို့ ပေတည်း။

ချဲ့ပြရသော် - အညိုအဝါစသော အပြားအားဖြင့် များစွာကွဲပြားသော်လည်း မြင်အပ်သောသဘော ရှိသည် ၏အဖြစ်သည် အဆင်းရပ်(ရူပါယတန)၏ မှတ်အပ်သောသဘောလက္ခဏာ ဖြစ်၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အညို စ သောအပြားအားဖြင့် များစွာကွဲပြားသော်လည်း ထိုအဆင်းရပ်သည် မြင်အပ်သောသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကို မလွန် နိုင်သောကြောင့် ပေတည်း။

ထို့အတူ သီလသည် စေတနာအစရှိသော အပြားအားဖြင့် များစွာကွဲပြားသော်လည်း ကာယကံ ဝစီကံတို့ကို ဖရိုဖရဲမဖြစ်အောင် ကောင်းစွာထားခြင်း (သမာဓာန)၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမာဓိ၊ ပညာ ကုသိုလ်တရား တို့၏အရင်းခံတည်ရာ (ဥပဓာရဏ)၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ပြဆိုခဲ့သောသီလနုသ် ယင်းသီလ၏လက္ခဏာ ဖြစ်၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် စေတနာအစရှိသော အပြားအားဖြင့် များစွာကွဲပြားသော်လည်း ထိုသီလသည် ကောင်း စွာထားခြင်းနှင့် အရင်းခံတည်ရာအဖြစ်တို့ကို မလွန်နိုင်သောကြောင့် ပေတည်း။

ရသ - သီလမဲ့သူ၏အဖြစ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း ကိစ္စရသနှင့် အပြစ်ကင်းသောဂုဏ် ဟူသော သမ္ပတ္တိရသ ရှိ၏။

ပစ္စုပဋ္ဌာန် - စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်လျှင် ပစ္စုပဋ္ဌာန် ရှိ၏။
သီလသည် ကာယဒွါရ၌ စင်ကြယ်ခြင်း၊ ဝစီဒွါရ၌ စင်ကြယ်ခြင်း၊ မနောဒွါရ၌ စင်ကြယ်ခြင်း အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်၌ ရှေးရှုထင်၏။

ပဒဋ္ဌာန် - မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်း၊ ကြောက်ခြင်း(ဟိရိနှင့် ဩတ္တပ္ပ)သည် သီလ၏ နီးစွာသောအကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်၏။
ချဲ့ပြရသော် - မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်း၊ ကြောက်ခြင်းရှိလျှင် သီလသည် ဆောက်တည်သောအားဖြင့် ဖြစ်လည်း ဖြစ်၏၊ မကျူးလွန်သောအားဖြင့် တည်လည်း တည်၏။
(မရှိလျှင်ကား သီလသည် ဖြစ်လည်း မဖြစ်၊ တည်လည်း မတည်။)

~ ~ ~ ~ ~

(ဃ) သီလ၏အကျိုးကား အဘယ်နည်း။

စိတ်နှလုံး ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းစသော အကျိုးများ

သီလသည် စိတ်ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းစသော များစွာသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ရခြင်း အကျိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် -

“အာနန္ဒာ၊ အပြစ်မရှိ ကောင်းသောသီလအကျင့်တို့သည် စိတ်နှလုံး၏ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်း အကျိုးရှိ ကုန်၏။ စိတ်နှလုံး၏ကြည်သာရွှင်လန်းခြင်း အာနိသင်ရှိကုန်၏” ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဂဟပတိသီလအကျိုး ၅-ပါး

“သူကြွယ်တို့ - သီလနှင့် ပြည့်စုံသောသူသည်

- (၁) မမေ့လျော့ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကြီးစွာသောစည်းစိမ်အစုကို ရတတ်၏။
- (၂) ကောင်းသောကျော်စောသတင်းသည် အနှံ့အပြားကျော်ကြား ဖြစ်ပေါ်၏။
- (၃) မင်းပရိသတ်၊ ပုဏ္ဏားပရိသတ်၊ သူကြွယ်ပရိသတ်၊ ရဟန်းပရိသတ်သို့ ချဉ်းကပ်ဝင်ရောက်လျှင် မကြောက်မရွံ့ ရဲရင့်လျက် ကြည်သာရွှင်လန်းသော မျက်နှာရှိလျက် ချဉ်းကပ်ဝင်ရောက်ရ၏။
- (၄) မိမိပြုဖူးသော ကောင်းမှုတို့ကိုသာ ထင်မြင်လျက် မတွေ့မဝေ သေရ၏။
- (၅) ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍ သေပြီးသည်မှ နောက်ကာလ၌ ကောင်းမှုရှိသူတို့၏ လားရောက်ရာ (သုဂတိ)နတ်ပြည် လောကသို့ ရောက်၏” ဟူ၍လည်း မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ၏။

သီတင်းသုံးဖော်တို့ ချစ်ခင်ကြည်ညိုခံရမှု စသော အကျိုးများ

“ရဟန်းတို့၊ ရဟန်းသည် အကယ်၍ ဤသို့လိုလားတောင့်တငြားအံ့ - ငါသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့ ချစ်ခင်ကြည်ညိုခံရသူ၊ မေတ္တာအပို့ခံရသူ(အမြတ်နိုးခံရသူ)၊ အလေးပြုခံရသူ၊ အချီးမွမ်းခံရသူ ဖြစ်ရပါစေဟု လိုလားတောင့်တငြားအံ့၊ သီလတို့၌သာလျှင် အပြည့်အစုံဖြည့်ကျင့်သည် ဖြစ်ရာ၏” ဟု

ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူသောကြောင့် သီလနှင့်ပြည့်စုံသောသူသည် သီတင်းသုံးဖော်တို့ ချစ်ခင်ကြည်ညိုခံရခြင်း၊ အမြတ်နိုးခံရခြင်း၊ အလေးပြုခံရခြင်း၊ အချီးမွမ်းခံရခြင်း အကျိုးစသည်မှ အာသဝေါတရားကုန်ခြင်း ဟူသော နောက်ဆုံးအကျိုး တိုင်အောင် များစွာသော အကျိုးအာနိသင်တို့ကိုလည်း ရရှိနိုင်သည်။

သီလကို ချီးကျူးသောစကားများ

- (၁) မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၌ အမျိုးကောင်းသားတို့အား အကြင်သီလကို ကြဉ်ဖယ်ထား၍ (သီလမှ တစ်ပါးသော) ထောက်တည်ရာမည်သည် မရှိချေ။ ထိုသီလ၏ အကျိုးအာနိသင်အပိုင်းအခြားကို အဘယ်သူသည် အကုန်အစင် ပြောပြနိုင်ပါအံ့နည်း၊ မပြောပြနိုင်သည် သာတည်း။
- (၂) ဤလောက၌ သတ္တဝါတို့၏ ကိလေသာအညစ်အကြေးကို သီလတည်းဟူသောရေစင်သည် သုတ်သင်စင်ကြယ်စေနိုင်ပေ၏။ သတ္တဝါတို့၏ ထိုကိလေသာအညစ်အကြေးကို ဂင်္ဂါမြစ်ရေသည် လည်းကောင်း၊ ယမုနာမြစ်ရေသည်လည်းကောင်း၊ အသံတဟဲဟဲမြည်သော သရဘူမြစ်ရေသည်လည်းကောင်း၊ အစိရဝတီမြစ်ရေသည်လည်းကောင်း၊ မဟီမည်သော မြစ်ကြီး၏ရေသည်လည်းကောင်း သုတ်သင်စင်ကြယ်စေရန် မစွမ်းနိုင်ချေ။
- (၃) ဤလောက၌ သတ္တဝါတို့၏ ရာဂစသော အပူအလောင်ကို ကောင်းစွာစောင့်ထိန်းထားသော၊ စင်ကြယ်သော၊ စင်စစ်အေးမြစွာသော သီလသည် ငြိမ်းအေးစေနိုင်ပေ၏။ ထို ရာဂစသော အပူအလောင်ကို မိုးရေနှင့်တကွ လေအေးတို့သည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်၊ စန္ဒကူးနံ့သာသည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်၊ ပုလဲသွယ်တို့သည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်၊ မြကျောက်၊ပတ္တမြားတို့သည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်၊ လရောင်ညွန့်တို့သည်လည်း မငြိမ်းစေနိုင်ကုန်။
- (၄) သီလ၏အနံ့သည် လေအောက်၌လည်းကောင်း လေညာ၌လည်းကောင်း အညီအမျှ ပျံ့နှံ့ကြိုင်လှိုင်ပေ၏။ သီလ၏အနံ့နှင့်တူစွာ မွေးပျံ့ကြိုင်လှိုင်သောအနံ့သည် အဘယ်မှာ ရှိပါအံ့နည်း။
- (၅) နတ်ပြည်သို့တက်ရန် သီလနှင့်တူသော အခြားတစ်ပါးသော စောင်းတန်းလှေကားမည်သည် အဘယ်မှာ ရှိပါအံ့နည်း၊ နိဗ္ဗာန်မြို့တော်သို့ဝင်ရန် သီလနှင့်တူသော အခြားတစ်ပါးသော တံခါးပေါက်မည်သည် အဘယ်မှာ ရှိပါအံ့နည်း။
- (၆) သီလတည်းဟူသော အဆင်တန်ဆာဖြင့် ဆင်မြန်းကုန်သော ရဟန်းတော်တို့သည် တင့်တယ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ပုလဲ ပတ္တမြား အဆင်တန်ဆာဖြင့် ဆင်မြန်းကုန်သော ပြည့်ရှင်မင်းတို့သည် ထို့အတူ မတင့်တယ်ကြကုန်။
- (၇) သီလသည် သီလနှင့် ပြည့်စုံသောသူတို့အား မိမိကိုယ်ကို မိမိကိုယ်တိုင်စွပ်စွဲခြင်း ဟူသော အတ္တာနုဝါဒဘေး အစရှိသော ဘေးအပေါင်းကို အကြွင်းမဲ့ ဖျက်ဆီးတတ်၏။
- (၈) ဂုဏ်သတင်းကျော်စောခြင်းနှင့် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုလည်း အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်စေတတ်၏။

ဤဆိုခဲ့သော စကားရပ်ကို “လောကီ၊ လောကုတ္တရာ ဂုဏ်ကျေးဇူး ဟူသမျှတို့၏ အမြစ်အရင်း မူလဘူတ ဖြစ်သော၊ ကိလေသာဟူသော အပြစ်ဒေါသတို့၏ လွန်ကျူးခြင်းခွန်အားကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သီလ၏အကျိုးအာနိသင်ကို အရိပ်အမြွက်မျှ ပြဆိုသောစကား” ဟု သိအပ်၏။

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~
၂။ သီလ၏အခြားကို ပြဆိုချက်

(င) သီလသည် အဘယ်မျှ အပြားရှိသနည်း၊

သီလတစ်ပါး (ဧကကသီလ) - ၁ မျိုး

အလုံးစုံသော သီလသည် မိမိ၏သီလနဟူသော သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် အကွဲအပြားမရှိ တစ်ပါးတည်းသာတည်း။

သီလ နှစ်ပါးအပြား (ဒုကသီလ) - ၇ မျိုး

(၁) စာရိတ္တသီလ - ဝါရိတ္တသီလ

- “ဤကျင့်ဝတ်ကို ပြုကျင့်အပ်၏” ဟု မြတ်စွာဘုရား ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်(သီလ)ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည် စာရိတ္တသီလ မည်၏။ စာရိတ္တသီလကို သဒ္ဓါနှင့် ဝီရိယဖြင့် ပြီးပြည့်စုံစေအပ်၏။
- “ဤအမှုကို မပြုအပ်” ဟု မြတ်စွာဘုရား ပယ်မြစ်ထားသောအမှုကို မပြုခြင်းသည် ဝါရိတ္တသီလ မည်၏။ ဝါရိတ္တသီလကို သဒ္ဓါဖြင့် ပြီးပြည့်စုံစေအပ်၏။

ဆိုလိုချက် ။ ။ ‘ထိုသီလကို ကျင့်ခြင်းဖြင့် အကျိုးရှိသည်’ ဟု ယုံကြည်သော သဒ္ဓါ၊ မပျင်းမရိ ကျင့်လိုသော ဝီရိယ ဟူသော ဤ ၂-ပါးလုံးနှင့် ပြည့်စုံပါမှ စာရိတ္တသီလကို ပြည့်စုံစေနိုင်သည်။ ‘မကျင့်လျှင် အပြစ်ဖြစ်သည်၊ ကျင့်လျှင် အကျိုးရှိသည်’ ဟု ယုံကြည်သော သဒ္ဓါအား ကောင်းစွာ ဝါရိတ္တသီလကို ပြည့်စုံစေနိုင်သည် ဟု ဆိုလို၏။

(၂) အာဘိသမာစာရိကသီလ - အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ

- အာဘိသမာစာရ ဟူသည် မြတ်သောအကျင့်တည်း။ ထိုအာဘိသမာစာရသည်ပင်လျှင် အာဘိသမာစာရိကမည်၏။
(တစ်နည်း) အာဘိသမာစာရ-မည်သော မြတ်သောအကျင့်(မဂ်သီလ၊ ဖိုလ်သီလ)ကို ရည်ရွယ်၍ ပညတ်ထားသောသီလအကျင့်သည် အာဘိသမာစာရိကသီလ မည်၏။
[၎င်းသည် အာဇီဝလျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော(အာဇီဝဋ္ဌမက)သီလမှ ကြွင်းသောသီလ၏အမည် ပေတည်း။]
- အရိယမဂ်ဟူသော မြတ်သောအကျင့်(မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ)၏အစ၌ ဖြစ်စေအပ်သောသီလ ဖြစ်သောကြောင့် အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ မည်၏။
[၎င်းသည် အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ၏ အမည် ပေတည်း။] မှန်ပေ၏။
ထိုသီလသည် ရှေးအဖို့ပင်လျှင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်စေအပ်သောကြောင့် မဂ်၏အစ၌ ဖြစ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ပေ၏။
ထို့ကြောင့်
“ဝိပဿနာရှုဆဲ၌ သမာဓိ၊ ပညာ မဂ္ဂင် ၅-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ထိုယောဂီရဟန်းအား ကာယကံသည်လည်းကောင်း၊ ဝစီကံသည်လည်းကောင်း၊ အသက်မွေးမှု အာဇီဝသည်လည်းကောင်း ရှေးအဖို့၌ပင်လျှင် ကောင်းစွာစင်ကြယ်ပြီး ဖြစ်ပေသည်” ဟု ဟောတော်မူပေ၏။

တစ်နည်းကား

- ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက (အသေးအဖွဲ့) သိက္ခာပုဒ်တို့သည် အာဘိသမာစာရိကသီလ မည်၏။
- ကြွင်းသော သိက္ခာပုဒ် အပေါင်းသည် အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ မည်၏။

တစ်နည်းကား

- ဥဘတောဝိဘင်း၌ ပါဝင်သော သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည် အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ မည်၏။
- ခန္ဓကဝတ်၌ ပါဝင်သော သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည် အာဘိသမာစာရိကသီလမည်၏။ ထိုအာဘိသမာစာရိကသီလ ပြည့်စုံပါမှ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ ပြည့်စုံနိုင်၏။

ထို့ကြောင့်

“ရဟန်းတို့... ထိုရဟန်းသည် အာဘိသမာစာရိက ကျင့်ဝတ်သီလကို မဖြည့်ကျင့်မူ၍ အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလကို ပြည့်စေနိုင်လိမ့်မည်ဟု ဤသို့သောအကြောင်းသည် မရှိချေ” ဟု ဟောတော်မူ၏။

(၃) ဝိရတိသီလ - အဝိရတိသီလ

- သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်း စသည်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် ဝိရတိသီလ မည်၏။
- ကြွင်းသော စေတနာအစရှိသော သီလသည် အဝိရတိသီလ (ရှောင်ကြဉ်မှုဝိရတိ မဟုတ်သောသီလ) မည်၏။

(၄) နိဿိတသီလ - အနိဿိတသီလ

နိဿယ-မှီရာ ဟူသည် တဏှာဟူသော မှီရာနှင့် ဒိဋ္ဌိဟူသော မှီရာဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် -

- “ငါသည် ဤသီလဖြင့် ထင်ရှားသောနတ်သော်လည်းကောင်း၊ မထင်ရှားသောနတ်သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်” ဟု ဤသို့ ဘဝသမ္ပတ္တိ(ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သောဘဝ)ကို မျှော်လင့်တောင့်တ၍ ဖြစ်စေအပ်သော သီလသည် တဏှာနိဿိတသီလ(တဏှာကို မှီသောသီလ) မည်၏။
သီလမျှဖြင့် သံသရာဆင်းရဲမှ စင်ကြယ်လွတ်မြောက်သည်ဟု ဤသို့သော သုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိ(စင်ကြယ်ရေး အယူ)ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် ဒိဋ္ဌိနိဿိတသီလ(ဒိဋ္ဌိကို မှီသောသီလ) မည်၏။
- လောကုတ္တရာသီလသည်လည်းကောင်း၊ ထို လောကုတ္တရာသီလ၏ အကြောင်းအထောက်အပံ့ဖြစ်သော လောကီသီလသည်လည်းကောင်း အနိဿိတသီလ မည်၏။

(၅) ကာလပရိယန္တသီလ - အာပါဏကောဋိကသီလ

- ကာလအပိုင်းအခြားပြု၍ ဆောက်တည်သောသီလသည် ကာလပရိယန္တသီလ(ကာလအပိုင်းအခြားရှိသော သီလ) မည်၏။
- အသက်ထက်ဆုံး ဆောက်တည်၍ ထိုဆောက်တည်သည့်အတိုင်းသာလျှင် ဖြစ်စေအပ်သော သီလသည် အာပါဏကောဋိကသီလ(အသက်ထက်ဆုံးသီလ) မည်၏။

(၆) သပရိယန္တသီလ - အပရိယန္တသီလ

- လာဘ်၊ အခြံအရံ၊ ဆွေမျိုး၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၊ အသက်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အဆုံးအပိုင်းအခြား(ပျက်စီးခြင်း) ရှိသော သီလသည် သပရိယန္တသီလ(အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသောသီလ) မည်၏။
- ထိုမှ အပြန်ဖြစ်သောသီလသည် အပရိယန္တသီလ(အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသောသီလ) မည်၏။

ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံ -

“သပရိယန္တမည်သော ထိုသီလကား အဘယ်နည်း? လာဘ်လျှင်အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော သီလသည် ရှိ၏။ အခြံအရံလျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော သီလသည် ရှိ၏။ ဆွေမျိုးလျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော သီလသည် ရှိ၏။ ကိုယ်အင်္ဂါလျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသောသီလသည် ရှိ၏။ အသက်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော သီလသည် ရှိ၏။

လာဘ်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော ထိုသီလကား အဘယ်နည်း? ဤလောက၌ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆောက်တည်ထားပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို လာဘ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့် ကျူးလွန်၏။ ဤသည်ကား လာဘ်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော ထိုသီလပေတည်း။”

“အပရိယန္တမည်သော ထိုသီလကား အဘယ်နည်း? လာဘ်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော သီလသည် ရှိ၏။ ဤလောက၌ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆောက်တည်ထားပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ကို လာဘ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကျူးလွန်ရန် စိတ်အကြံကို သော်လည်း မဖြစ်ပေ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်မှာ ကျူးလွန်တော့အံ့နည်း။ ဤသည်ကား လာဘ်လျှင် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ထိုသီလပေတည်း။”

ဤနည်းဖြင့် ဤမှတစ်ပါး အခြားသော အခြံအရံလျှင်စသော သီလတို့ကိုလည်း ချဲ့၍ သိအပ်ကုန်၏။

(၇) လောကီသီလ - လောကုတ္တရာသီလ

- အလုံးစုံသော အာသဝေါတို့၏ အာရုံဖြစ်သော သီလသည် လောကီသီလ(လောကီယသီလ) မည်၏။
- အာသဝေါ၏ အာရုံမဖြစ်သော သီလသည် လောကုတ္တရာသီလ မည်၏။

ထို ၂-မျိုးတို့တွင်

လောကီသီလသည် - ဘဝအထူးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ဘဝမှ ထွက်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းအဆောက်အဦလည်း ဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ-

- “ (၁) ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်သည် ကိုယ်နှင့်နှုတ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
- (၂) စောင့်စည်းခြင်းသည် စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
- (၃) စိတ်နှလုံးကြည်သာရွှင်လန်းခြင်းသည် နှစ်သိမ့်ခြင်း(ပါမောဇ္ဇ) အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
- (၄) နှစ်သိမ့်ခြင်းသည် ဝမ်းမြောက်ခြင်း(ပီတိ) အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
- (၅) ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် ကိုယ်စိတ်၏ငြိမ်းအေးခြင်း(ပဿဒ္ဓိ) အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
- (၆) ကိုယ်စိတ်၏ငြိမ်းအေးခြင်းသည် ချမ်းသာခြင်း(သုခ) အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
- (၇) ချမ်းသာခြင်းသည် စိတ်တည်ကြည်ခြင်း(သမာဓိ) အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
- (၈) စိတ်တည်ကြည်ခြင်းသည် မှန်စွာသိမြင်သော ယထာဘူတဉာဏ်အမြင် အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။

- (၉) ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်သည် သင်္ခါရတို့၌ ငြီးငွေ့ခြင်း(နိဗ္ဗိဒါ) အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
 (၁၀) ငြီးငွေ့ခြင်းသည် ဝိရာဂခေါ် တပ်မက်ကင်းသောမဂ်ဉာဏ် အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
 (၁၁) ဝိရာဂသည် ဝိမုတ္တိခေါ် လွတ်မြောက်သောအရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
 (၁၂) ဝိမုတ္တိသည် ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနခေါ် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
 (၁၃) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနသည် အစွဲအလမ်းကင်း၍ ဆင်းရဲခပ်သိမ်းငြိမ်းခြင်း (ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံခြင်း) အကျိုးငှာ ဖြစ်၏။
 (၁၄) အစွဲအလမ်းကင်းလျက် စိတ်၏လွတ်မြောက်ခြင်း(ဝိမောက္ခ)သည် ရှိ၏။ ဝိနည်းကို ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဝိနည်းကို ဆွေးနွေးစိစစ်ခြင်းသည်၊ ဝိနည်းကို စောင့်စည်းခြင်း စသော အကြောင်းအဆက်ဆက်သည်၊ ဝိနည်းကို နာကြားခြင်းသည် ဤလွတ်မြောက်ခြင်း အကျိုးရှိ၏” ဟု ဟောတော်မူ၏။

လောကုတ္တရာသီလသည် - ဘဝမှ လွတ်မြောက်ခြင်းကို ဆောင်တတ်၏။ ပြန်လှည့်၍ ဆင်ခြင်သောပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာဘုံ အာရုံလည်း ဖြစ်၏။

သီလ သုံးပါးအပြား (တိကသီလ) - ၅ မျိုး

(၁) ဟိနသီလ - မဇ္ဈိမသီလ - ပဏီတသီလ

- ယုတ်ညံ့သော ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝီမံသတို့ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် ဟိနသီလ မည်၏။
- အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝီမံသတို့ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် မဇ္ဈိမသီလ မည်၏။
- မြတ်သော ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝီမံသတို့ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် ပဏီတသီလ မည်၏။

တစ်နည်းကား -

- အခြံအရံ အကျော်အစောကို အလိုရှိသဖြင့် ဆောက်တည်သော သီလသည် ဟိနသီလ မည်၏။
- ကောင်းမှု၏အကျိုးကို အလိုရှိသဖြင့် ဆောက်တည်သော သီလသည် မဇ္ဈိမသီလ မည်၏။
- ‘ဤသီလစောင့်သုံးမှုကို ပြုသင့်သည်သာတည်း’ ဟု စင်ကြယ်ခြင်းကိုမှီ၍ ဆောက်တည်သော သီလသည် ပဏီတသီလ မည်၏။

တစ်နည်းကား -

- ‘ငါသည် သီလနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ကောင်းသောအကျင့် ရှိ၏။ အခြားသောရဟန်းတို့သည်ကား သီလ မရှိကုန်၊ ယုတ်မာသောအကျင့် ရှိကုန်၏’ ဟု ဤသို့ မိမိကိုယ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးတို့ကို ရှုတ်ချခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ညစ်ညူးသော သီလသည် ဟိနသီလ မည်၏။
- ထိုကဲ့သို့ မညစ်ညူးသော လောကီသီလသည် မဇ္ဈိမသီလ မည်၏။
- လောကုတ္တရာသီလသည် ပဏီတသီလ မည်၏။

တစ်နည်းကား -

- တဏှာ၏အစွမ်းဖြင့် ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိအလိုငှာ ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် ဟိနသီလမည်၏။
- မိမိ၏သံသရာမှ လွတ်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှာ ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် မဇ္ဈိမသီလ မည်၏။
- အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့ လွတ်မြောက်ခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်စေအပ်သော ပါရမီတာသီလ(ဘုရားအလောင်းတော်တို့၏ ပါရမီတော်သီလ)သည် ပဏီတသီလ မည်၏။

(၂) အတ္တာဓိပတေယျသီလ - လောကာဓိပတေယျသီလ - ဓမ္မာဓိပတေယျသီလ

- မိမိနှင့် မလျော်ကန်သော မကောင်းမှုကို ပယ်လိုသဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အလေးပြု၍ မိမိ၌ ရိုသေလေးစားသောအားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် အတ္တာဓိပတေယျသီလ မည်၏။
- လောက(လူအပေါင်း)၏ကဲ့ရဲ့ခြင်းကို ရှောင်လိုသဖြင့် လောကကို အလေးပြု၍ လောက၌ ရိုသေလေးစားသောအားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် လောကာဓိပတေယျသီလ မည်၏။
- တရား၏မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပူဇော်လိုသဖြင့် တရားကိုအလေးပြု၍ တရား၌ ရိုသေလေးစားသောအားဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောသီလသည် ဓမ္မာဓိပတေယျသီလ မည်၏။

(၃) ပရာမဋ္ဌသီလ - အပရာမဋ္ဌသီလ - ပဋိပဿဒ္ဓိသီလ

- ဒုကတိ၌ နိဿိတသီလဟုဆိုခဲ့သော သီလသည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မှားယွင်းစွာသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် ပရာမဋ္ဌသီလ မည်၏။
- ကလျာဏပုထုဇဉ်၏ မဂ်၏အကြောင်းအဆောက်အဦဖြစ်သော သီလသည်လည်းကောင်း၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ မဂ်နှင့်ယှဉ်သော သီလသည်လည်းကောင်း အပရာမဋ္ဌသီလ မည်၏။
- သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်၊ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖိုလ်နှင့်ယှဉ်သောသီလသည် ပဋိပဿဒ္ဓိသီလ (တစ်ဖန်ငြိမ်းစေသော သီလ)မည်၏။

(၄) ဝိသုဒ္ဓသီလ - အဝိသုဒ္ဓသီလ - ဝေမတိကသီလ

- အာပတ်မသင့်စေမူ၍ ဖြည့်ကျင့်သော သီလသည်လည်းကောင်း၊ အာပတ်သင့်လျှင်မူလည်း ကုစားပြီးသော သီလသည်လည်းကောင်း ဝိသုဒ္ဓသီလ မည်၏။
- အာပတ်သင့်ပြီးသော ရဟန်း၏ မကုစားရသေးသောသီလသည် အဝိသုဒ္ဓသီလ မည်၏။
- ဝတ္ထုဋ္ဌိသော်လည်းကောင်း၊ အာပတ်၌သော်လည်းကောင်း၊ လွန်ကျူးမှု၌သော်လည်းကောင်း ယုံမှားရှိသော ရဟန်း၏သီလသည် ဝေမတိကသီလ မည်၏။

(၅) သေက္ခသီလ - အသေက္ခသီလ - နေဝသေက္ခနာသေက္ခသီလ

- အရိယမဂ်လေးပါး၊ အောက်သာမညဖိုလ်သုံးပါးတို့နှင့် ယှဉ်သောသီလသည် သေက္ခသီလ(ကျင့်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သီလ) မည်၏။
- အရဟတ္တဖိုလ်နှင့် ယှဉ်သောသီလသည် အသေက္ခသီလ(ကျင့်ပြီးပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သီလ) မည်၏။
- ကြွင်းသောလောကီသီလသည် နေဝသေက္ခနာသေက္ခသီလ မည်၏။

ပဋိသန္တဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောသော သုံးပါးအစု

ပဋိသန္တဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ကား -လောက၌ သတ္တဝါတို့၏ ပကတိပင်ကိုယ်ရင်း အလေ့အကျင့်သဘောကိုလည်း သီလဟု ခေါ်ဆိုကြ၏။ ယင်းပင်ကိုယ်ရင်းသဘောကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ‘ ဤသူသည် သူတစ်ထူးကို ချမ်းသာစေသော အလေ့အကျင့်(သုခသီလ) ရှိ၏၊ ဤသူသည် ဆင်းရဲစေသောအလေ့အကျင့်(ဒုက္ခသီလ) ရှိ၏၊ ဤသူသည် ရန်ဖြစ်ခြင်း အလေ့အကျင့်(ကလဟသီလ) ရှိ၏၊ ဤသူသည် တန်ဆာဆင်ခြင်းအလေ့အကျင့်(မဏ္ဍနသီလ) ရှိ၏’ ဟူ၍ ပြောဆိုကြ၏။

ထို့ကြောင့် ထိုလောကဝေါဟာရပရိယာယ်အားဖြင့် ‘သီလတို့သည် ကုသိုလ်သီလ - အကုသိုလ်သီလ - အဗျာကတသီလ အားဖြင့် သုံးပါးတို့တည်း’ ဟူ၍ ဤသို့ ကုသိုလ်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ‘၃-ပါးအပြားရှိ၏ဟု ဟောတော်မူထားလေသည်။

သီလနိဒ္ဒေသ၌ ကုသလတိက်ကို မပြရခြင်း

ထိုတွင် အကုသိုလ်သီလသည် ဤအရာ၌ အလိုရှိအပ်သောသီလ၏ လက္ခဏာစသည်တို့တွင် တစ်ခုနှင့်မျှ သော်လည်း မညီချေ။ ထို့ကြောင့် တိကအုပ်စု၌ ကုသလတိက်ကို မပြဘဲ ခြွင်းချက်ထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ဆိုခဲ့သော တိက် ၅-ခု အရ နည်းဖြင့်သာလျှင် သီလ၏ ၃-ပါးအပြားရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိအပ်၏။

သီလ လေးပါးအပြား (စတုက္ကသီလ) - ၄ မျိုး

(၁) ဟာနဘာဂိယသီလ - ဌိတိဘာဂိယသီလ - ဝိသေသဘာဂိယသီလ - နိဗ္ဗေဘာဂိယသီလ

- ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီဝဲ၏။ သီလဝန္တပုဂ္ဂိုလ်ကို မမှီဝဲ။ အမြော်အမြင်ပညာ မရှိသည်ဖြစ်၍ အာပတ်သင့်ကြောင်းဝတ္ထုကို လွန်ကျူးခြင်း၌ အပြစ်ကို မမြင်၊ ကာမဝိတက် စသော မှားယွင်းစွာကြံစည်ခြင်းများသည် ဖြစ်၍၊ မျက်စိစသော ဣန္ဒြေတို့ကို မစောင့်ရှောက်၊ ဤသို့သောရဟန်း၏ သီလသည် ဆုတ်ယုတ်သောအဖို့ရှိသောကြောင့် ဟာနဘာဂိယသီလ (ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိသော သီလ) မည်၏။
- ဤသာသနာ၌ ရဟန်းသည် သီလနှင့်ပြည့်စုံခြင်းမျှဖြင့် ဝမ်းမြောက်အားရလျက် ရှိ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်ခြင်း၌ လိုလားသောစိတ်ကို မဖြစ်စေ၊ သီလမျှဖြင့် ရောင့်ရဲ၍ ထို့ထက်အလွန် တရားထူးကို

ရရန် အားမထုတ်သော ထိုရဟန်း၏သီလသည် ရပ်တန့်နေသောကြောင့် ဌိတိဘာဂိယသီလ (ရပ်တန့် နေခြင်းအဖို့ရှိသော သီလ) မည်၏။

- အကြင်ရဟန်းသည်ကား ပြည့်စုံစင်ကြယ်သော သီလရှိသည်ဖြစ်၍ ဈာန်သမာဓိအကျိုးငှာ အားထုတ်၏။ ဤသို့သော ရဟန်း၏သီလသည် ထူးခြားသောကြောင့် ဝိသေသဘာဂိယသီလ (ထူးခြားသောအဖို့ရှိသော သီလ) မည်၏။
- အကြင်ရဟန်းသည် သီလမျှဖြင့် မရောင့်ရဲမူ၍ ငြီးငွေ့ကြောင်း ဝိပဿနာဘာဝနာကို မပြတ်အားထုတ်၏။ ထိုရဟန်း၏သီလသည် ကိလေသာကို ဖောက်ခွဲတတ်သောကြောင့် နိဗ္ဗေဘာဂိယသီလ (ကိလေသာကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖို့ရှိသောသီလ) မည်၏။

(၂) ဘိက္ခုသီလ - ဘိက္ခုနီသီလ - အနုပသမ္ပန္နသီလ - ဂဟဋ္ဌသီလ

- ရဟန်းတော်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းမတို့ အတွက် ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်တို့မှ ရဟန်းတော်တို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့သည် လည်းကောင်း ရှိကုန်၏။ ဤသိက္ခာပုဒ်တို့နှင့် စပ်သော သီလသည် ဘိက္ခု(ရဟန်း)သီလ မည်၏။
- ရဟန်းမတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းတို့အတွက် ပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်တို့မှ ရဟန်းမတို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်လည်းကောင်း ရှိကုန်၏။ ဤသိက္ခာပုဒ်တို့နှင့် စပ်သော သီလသည် ဘိက္ခုနီ(ရဟန်းမ)သီလ မည်၏။
- ရှင်သာမဏေနှင့် ရှင်သာမဏေမတို့၏ ၁၀-ပါးသီလသည် အနုပသမ္ပန္နသီလ(သာမဏေသီလ) မည်၏။
- ဥပါသကာ ဥပါသိကာမတို့သည် အမြဲစောင့်အပ်သော နိစ္စသီလ၏အစွမ်းအားဖြင့် ၅-ပါးသောသိက္ခာပုဒ် တို့သည်လည်းကောင်း၊ စွမ်းနိုင်ပါမူ ၁၀-ပါးသောသိက္ခာပုဒ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဥပုသ်အင်္ဂါ၏ အစွမ်း အားဖြင့် ၈-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့သည်လည်းကောင်း ရှိကုန်၏။ ဤသီလသည် ဂဟဋ္ဌသီလ (အိမ်နေလူ တို့၏သီလ) မည်၏။

(၃) ပကတိသီလ - အာစာရသီလ - ဓမ္မတာသီလ - ပုဗ္ဗဟေတုကသီလ

- မြောက်ကျွန်းသားလူတို့၏ ၅-ပါးသီလတို့ကို မလွန်ကျူးခြင်းသည် ပကတိသီလ (ပင်ကိုယ်ရင်းသဘော ဖြစ်သောသီလ) မည်၏။
- လူမျိုးတို့၏လည်းကောင်း၊ အရပ်ဒေသတို့၏လည်းကောင်း၊ ပါသဏ္ဌာ (ဗုဒ္ဓသာသနာမှအပ ပြင်ပအယူ ဝါဒရှိသူ ပရိဗိုဇ်၊ ရသေ့၊ ရဟန်း)တို့၏လည်းကောင်း မိမိတို့၏ အသီးသီးသော စည်းကမ်းကျင့်ဝတ် ဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်သည် အာစာရသီလ(အလေ့အကျင့်သီလ) မည်၏။
- “အာနန္ဒာ - အကြင်အခါ၌ ဘုရားအလောင်းတော်သည် မယ်တော်၏ဝမ်းတိုက်သို့ သက်ရောက်လျက်ရှိ ၏။ ထိုအခါ၌ ဘုရားအလောင်း၏မယ်တော်အား ယောကျ်ားတို့၌ ကာမဂုဏ်နှင့်စပ်သော သာယာတပ် မက်သောစိတ် မဖြစ်ဘဲ ရှိလေသည်။ ဤသို့ မဖြစ်ခြင်းသည် ဖြစ်မြဲရိုးရာ ဓမ္မတာပေတည်း” ဟု ဤသို့ ဟောထားသော ဘုရားအလောင်း ပဋိသန္ဓေယူနေစဉ် မယ်တော်၌ ကာမဂုဏ်စိတ် မဖြစ်ပေါ်ခြင်းသည် အစဉ်အလာ ဖြစ်မြဲအကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် မယ်တော်၏သီလသည် ဓမ္မတာသီလ မည်၏။
- အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော စင်ကြယ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သီလသည်လည်းကောင်း၊ သီလဝမ်း၏ ဘဝအစရှိသော ထိုထိုဘဝတို့၌ ဘုရားအလောင်းတော်၏ သီလသည်လည်းကောင်း ရှေးဘဝဖြင့်ပြီးသော အကြောင်းရှိသောကြောင့် ပုဗ္ဗဟေတုကသီလ (ရှေးအကြောင်းရှိသောသီလ) မည်၏။

(၄) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ - ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ - အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ - ပစ္စယသန္နိသိတသီလ

- “ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ (ပါတိမောက်သီလ ဟူသော အပိတ်အဆိုဖြင့် ကာယ၊ ဝစီဒွါရတို့ကို အကုသိုလ်မဝင်နိုင်အောင် ပိတ်ဆို့သည်ဖြစ်၍)၊ အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ နေ၏။ အဏုမြူမျှ သေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌ သော်လည်း ကြောက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု ရှုမြင်လျက် သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကျင့်ဖွယ်ဟူသမျှကို အကြွင်းမဲ့ သိမ်းယူ၍ ကျင့်၏” ဟု ဤသို့ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်သော သီလသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ မည်၏။

- “ထိုရဟန်းသည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်လျှင် မိန်းမ၊ ယောက်ျားစသော ကိလေသာဖြစ်ကြောင်း အပေါင်း ပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ်ကိုလည်း မှတ်ယူလေ့ မရှိ၊ အဖန်ဖန်ဆင်ခြင်လျှင် ကိလေသာတို့ကို အဆင့် ဆင့်ထင်ရှား ကြီးထွားလာစေတတ်သော လက်၊ ခြေ၊ ပြုံးရယ်ဟန်စသော အသေးစိတ် အင်္ဂါအခြင်းအရာ အနုဗျဉ္ဇနကိုလည်း မှတ်ယူလေ့မရှိ၊ စက္ခုန္ဓြေကို မပိတ်ဆို့ မစောင့်စည်းဘဲနေခဲ့သော် ထိုမစောင့်စည်း သောပုဂ္ဂိုလ်ကို မစောင့်စည်းဘဲ လွတ်ထားသော စက္ခုန္ဓြေဟူသော အကြင်အကြောင်းကြောင့် အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿ ဟူသော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အစဉ် လိုက်လာကုန်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ လိုက်ပါမလာကြစေရန် ထိုစက္ခုန္ဓြေကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းငှာ ကျင့်၏။ စက္ခုန္ဓြေကို စောင့် ရှောက်၏။ စက္ခုန္ဓြေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏။ နားဖြင့် အသံကို ကြားသိလျှင် ။ ပ ။ နှာခေါင်းဖြင့် အနံ့ကို နံသိလျှင် ။ ပ ။ လျှာဖြင့် အရသာကို လျက်သိလျှင် ။ ပ ။ ကိုယ်ဖြင့် တွေ့ထိဖွယ် ကို ထိသိလျှင် ။ ပ ။ စိတ်ဖြင့် သဘောအာရုံကို ကြံသိလျှင် - နိမိတ်ကိုလည်း မှတ်ယူလေ့ မရှိ ။ ပ ။ မနိန္ဓြေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော သီလသည် ဣန္ဒြိယသံဝရ သီလ မည်၏။
- အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူအပ်သော ၆-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးခြင်း ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော မိစ္ဆာဇီဝမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ “ကုဟနာ - သူတစ်ပါး အထင်ကြီးအောင် အံ့ဖွယ်ဟန်ဆောင်ခြင်း၊ လပနာ - ပစ္စည်းလှူရေးလမ်းကြောင်းပေး၍ ပြောဆိုခြင်း၊ နေမိတ္တိကတာ - လှူလိုစိတ်ပေါ်အောင် အရိပ်နိမိတ် ပြုခြင်း၊ နိပ္ပေသိကတာ - မလှူဘဲ မနေသာအောင် ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေ၍ ပြောဆိုခြင်း၊ လာဘောန လာဘ် နိဇီဂိသနတာ - ရပြီးလာဘ်ဖြင့် မျှား၍ လာဘ်ကို ရှာမှီး ခြင်း” ဤသို့ အစရှိကုန်သော ယုတ်မာသောအကျင့်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော မိစ္ဆာဇီဝမှ ကြဉ် ရှောင်ခြင်းသည် လည်းကောင်း အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။
- “သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သင်္ကန်းကို မှီဝဲ၏။ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာ သာလျှင် မှီဝဲသုံးဆောင်၏” ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် ပစ္စယသန္နိသိတသီလ မည်၏။

မှတ်ချက် ။ ။ နာ-၁၇ ဤနေရာမှ စ၍ နာ-၄၉ ထိသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ ပစ္စယသန္နိသိတသီလတို့၏ အကျယ်ဖွင့်ဆိုချက် ဖြစ်သည်။

စတုတ္ထ စတုက္ကသီလ အကျယ်ပြဆိုချက်

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ

ပါဠိတော်

ဣဓ ဘိက္ခု ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတော ဝိဟရတိ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝိ သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု။

ပြန်ဟပြန်

ဤ၌ ရဟန်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍၊ အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ နေ၏။ အဏုမတ္တေသုသေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌သော်လည်း ကြောက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု ရှုမြင်လေ့ရှိ၏။ သိက္ခာ ပုဒ်တို့၌ ကျင့်ဖွယ်ဟူသမျှကို အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူ၍ ကျင့်၏။

အထက်ပါဒေသနာ၏ အဖွင့်

‘ဣဓ - ဤ၌’ ဟူသည် - ဤသာသနာတော်၌ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘ဘိက္ခု - ရဟန်း’ ဟူသည်

သံသရာ၌ တွေ့ကြုံရမည့် ကြောက်ဖွယ်ဘေးကို မျှော်ရှုတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တန်ဖိုး အတွေ့ အဆင်းအားဖြင့် ပျက်စီးသော အဝတ်သင်္ကန်းကို ဆောင်တတ်သောသူ စသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ဘိက္ခု (ရဟန်း) မည်၏။

‘ဘိက္ခု-ရဟန်း’ ဟူသည် သာသနာတော်ကို ထွက်မြောက်ကြောင်းဟု ယုံကြည်၍ ရဟန်းပြုသော အမျိုးသား ဟု ဆိုလိုသည်။

‘ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတ’ ဟူသည် -

- ပါတိမောက္ခ ဟူသည် - စာရိတ္တ, ဝါရိတ္တ သိက္ခာပုဒ်တို့ဖြင့် ပညတ်ထားသောသီလ ပေတည်း။
မှန်ပေ၏။ သိက္ခာပုဒ်သီလကို စောင့်ရှောက်သောသူကို ယင်းသီလက အပါယ်ဆင်းရဲ စသည်တို့မှ လွတ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပါတိမောက္ခဟု ဆိုအပ်ပေ၏။
- သံဝရ ဟူသည် - ပိတ်ဆို့ကြောင်းသည် သံဝရ မည်၏။ ၎င်းသည် ကိုယ် နှုတ်၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူးခြင်း (လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စောင့်စည်းမှု)၏ အမည်ပေတည်း။
- ပါတိမောက္ခသံဝရ ဟူသည် - ပါတိမောက္ခသည်ပင် အပိတ်အဆို့သံဝရ ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပါတိမောက္ခ သံဝရ မည်၏။
- ပါတိမောက္ခသံဝရသံဝုတ ဟူသည်- ပါတိမောက္ခသီလဟူသော အပိတ်အဆို့ဖြင့် ပိတ်ဆို့သည်ဖြစ်၍ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘အာစာရဂေါစရသမ္ပန္န - အကျင့်ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်’ ဟူသောပုဒ်အဖွင့်

အဘိဓမ္မာ ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌ လာသောနည်း

အာစာရဂေါစရသမ္ပန္န (အကျင့်ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်) ဟူသောစကားကို ဈာနဝိဘင်းပါဠိတော် ၌ သင့်သောအကျင့်နှင့် မသင့်သောအကျင့် ဟူ၍ နှစ်မျိုး၊ သင့်သောကျက်စားရာနှင့် မသင့်သောကျက်စားရာ ဟူ၍ နှစ်မျိုး ဟောတော်မူထား၏။ ထိုတွင် -

* အာစာရ(အကျင့်)ဟူသည်

- (က) မသင့်သောအကျင့်(အနာစာရ)ဟူသည် - ကိုယ်၌ ဖြစ်သောသိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ ဖြစ်သောသိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးခြင်း၊ ကိုယ်နှုတ်၌ ဖြစ်သောသိက္ခာပုဒ်ကို လွန်ကျူးခြင်းဟူသော အကျင့်ဆိုးကို ဆိုလိုသည်။ သီလပျက်သူဖြစ်ကြောင်း အကျင့်အလုံးစုံကိုလည်း မသင့်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏။
- (ခ) သင့်သောအကျင့်(အာစာရ)ဟူသည် - ကိုယ်၌ ဖြစ်သောသိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ ဖြစ်သောသိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးခြင်း၊ ကိုယ်နှုတ်၌ ဖြစ်သောသိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးခြင်း ဟူသော အကျင့်ကောင်းကို ဆိုလိုသည်။ သီလစောင့်စည်းမှုဖြစ်ကြောင်း အကျင့်အလုံးစုံကိုလည်း သင့်သောအကျင့်ဟု ဆိုအပ်၏။

(က) မသင့်သောအကျင့်(အနာစာရ)များ

ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောရဟန်းသည်

- ဝါးပေးခြင်း၊ သစ်ရွက်ပေးခြင်း၊ ပန်းပေးခြင်း၊ သစ်သီးပေးခြင်း၊ ကသယ်မှုန့်(ဆပ်ပြာ)ပေးခြင်း၊ ဒန်ပူပေးခြင်း၊
- ပျူပျူငှာငှာ ပြောဆိုခြင်း၊ ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူစွာ အမှားများ၍ အမှန်နည်းသော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊
- ဒါယကာတို့၏ ကလေးသူငယ်ကို ချီပိုးထိန်းကျောင်းခြင်း၊ ဒါယကာတို့၏ အမှာစကားကို ပို့ဆောင်ကာ ခြေသလုံးအစေအပါးခံခြင်း၊
- မြတ်စွာဘုရား ကဲ့ရဲ့တားမြစ်အပ်သော တစ်မျိုးမျိုးသော မှားသောအသက်မွေးမှုတို့ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းတို့ကို ပြု၏။ ဤပြုမှုတို့သည် မသင့်သောအကျင့်များ ဖြစ်၏။

(ခ) သင့်သောအကျင့်(အာစာရ)များ

ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောရဟန်းသည် ဝါးပေးခြင်း ။ ပ ။ မြတ်စွာဘုရား ကဲ့ရဲ့တားမြစ်အပ်သော တစ်မျိုးမျိုးသော မှားသောအသက်မွေးမှုတို့ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းတို့ကို မပြု၊ ဤသို့မပြုခြင်းတို့သည် သင့်သောအကျင့်များ ဖြစ်၏။

* ဂေါစရ(ကျက်စားရာ)ဟူသည်

- (က) မသင့်သောကျက်စားရာ (အဂေါစရ) ဟူသည် - ဆွမ်းစသည်တို့အတွက် ချဉ်းကပ်ရန် မသင့်လျော်သော အရပ်ဒေသ၊ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဆိုလိုသည်။

(ခ) သင့်သောကျက်စားရာ (ဂေါစရ) ဟူသည် - ဆွမ်းစသည်တို့အတွက် ချဉ်းကပ်ရန် သင့်လျော်သော အရပ်ဒေသ၊ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဆိုလိုသည်။

(က) မသင့်သောကျက်စားရာ(အဂေါစရ)များ

ပြည့်တန်ဆာမအိမ်၊ မုဆိုးမအိမ်၊ အပျိုကြီးအိမ်၊ ပဏ္ဍုက်အိမ်၊ ဘိက္ခုနီမ နေရာကျောင်း၊ သေရည်ဆိုင်နှင့် မင်း၊ မင်း၏အမတ်ကြီး၊ တိတ္ထိ၊ တိတ္ထိတို့၏ တပည့်သာဝကတို့သည် ဆွမ်းခံသွားခြင်း စသည်အလိုငှာ ရဟန်းတို့ ရင်းရင်းနှီးနှီး ချဉ်းကပ်သွားလာရန် မသင့်သောနေရာများ၊ သိက္ခာ ၃-ပါးအား မလျော်သော ဆက်ဆံခြင်းမျိုးဖြင့် မဆက်ဆံသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်- ကံ၊ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရား မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ရတနာ ၃-ပါးကို မကြည်ညိုသောပုဂ္ဂိုလ်၊ စတုဒိသာရေတွင်းရေကန်သဖွယ် မဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ရဟန်း၊ ရဟန်းမ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာမတို့ကို ဆဲရေးကြိမ်းမောင်းခြင်း၊ အကျိုးမဲ့ကို အလိုရှိခြင်း၊ စီးပွားမဲ့ကို အလိုရှိခြင်း၊ ချမ်းသာစွာနေရခြင်းကို အလိုမရှိခြင်း၊ ဘေးငြိမ်းခြင်းကို အလိုမရှိခြင်း- ရှိကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရင်းရင်းနှီးနှီး ပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသများဆီသို့ ချဉ်းကပ်သွားလာခြင်းသည် လည်းကောင်း မသင့်သော ကျက်စားရာ (အဂေါစရ)များ ဖြစ်သည်။

(ခ) သင့်သောကျက်စားရာ(ဂေါစရ)များ

ပြည့်တန်ဆာမအိမ် ။ ပ ။ တိတ္ထိတို့၏တပည့်သာဝကတို့သည် ဆွမ်းခံသွားခြင်းစသည် အလိုငှာ ရဟန်းတို့ ရင်းရင်းနှီးနှီး ချဉ်းကပ်သွားလာရန် မသင့်သောနေရာများ၊ သိက္ခာ ၃-ပါးအား မလျော်သော ဆက်ဆံခြင်းမျိုးဖြင့် မဆက်ဆံသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်။ ထိုနေရာများသို့ ကျက်စားခြင်းမရှိ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ရောနှောဆက်ဆံခြင်း မရှိခြင်းသည် သင့်သောကျက်စားရာ(ဂေါစရ)များ ဖြစ်သည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် - ကံ၊ ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ရတနာ ၃-ပါးကို ကြည်ညိုသောပုဂ္ဂိုလ်၊ စတုဒိသာ ရေတွင်းရေကန်သဖွယ် ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ ရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းရောင်ဖြင့် တောက်ပသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အိမ်၊ ရဟန်း၊ ရဟန်းမ၊ ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာမတို့၏ အကျိုးကိုအလိုရှိခြင်း၊ စီးပွားကို အလိုရှိခြင်း၊ ချမ်းသာစွာနေရခြင်းကို အလိုရှိခြင်း၊ ဘေးငြိမ်းခြင်းကို အလိုရှိခြင်း- ရှိကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရင်းရင်းနှီးနှီး ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသများဆီသို့ ချဉ်းကပ်သွားလာခြင်း သည်လည်းကောင်း သင့်သောကျက်စားရာ (ဂေါစရ)များ ဖြစ်သည်။

- - - - -

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ လာသောနည်း

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ အာစာရ၌ - ကာယိကအာစာရနှင့် ဝါစသိကအာစာရ ဟူ၍ နှစ်မျိုး၊ အနာစာရ၌ - ကာယိကအနာစာရနှင့် ဝါစသိကအနာစာရ ဟူ၍ နှစ်မျိုး ဟောတော်မူထား၏။

မသင့်လျော်သောအကျင့်(အနာစာရ)သည် ကိုယ်၌ဖြစ်သော အကျင့်နှင့် နှုတ်၌ဖြစ်သော အကျင့်ဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။
ထိုတွင် -

(၁) ကိုယ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သောအကျင့် (ကာယိက အနာစာရ) ဟူသည် -

ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောရဟန်းသည် သံဃာ့အစည်းအဝေး၌ ရိသေမှုကို မပြုဘဲ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ ကို တိုးဝှေ့ထိပါးလျက် ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ ရှေ့ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ မြင့်သောနေရာ၌ ထိုင်ခြင်း၊ ဦးခေါင်းရုံလျက် ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်လျက် ပြောဆိုခြင်း၊ လက်ရုံးဆန့်တန်းလျက် ပြောဆိုခြင်း၊ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့သည် ဖိနပ်မစီးဘဲ စင်္ကြံသွားနေကြစဉ် ဖိနပ်စီးလျက် စင်္ကြံသွားခြင်း၊ နိမ့်သောအရပ်၌ စင်္ကြံသွားနေကြစဉ် မြင့်သောအရပ်၌ စင်္ကြံသွားခြင်း၊ မြေပြင်၌ စင်္ကြံသွားနေကြစဉ် စင်္ကြံ၌ စင်္ကြံသွားခြင်း၊ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို တိုးဝှေ့ထိပါးလျက် ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ သီတင်းငယ်ရဟန်းတို့ကို နေရာဖြင့် တားမြစ်ခြင်း၊ ချွေးဇရုံးအိမ်၌ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို မပန်ကြားဘဲ ထင်းကို မီးဖို၌ ထည့်ခြင်း၊ တံခါးပိတ်ခြင်း၊

ရေဆိပ်၌လည်း ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို တိုးဝှေ့ထိပါးလျက် သက်ဆင်းခြင်း၊ ရှေ့မှလည်း သက်ဆင်းခြင်း၊ တိုးဝှေ့တိုက်ခိုက်လျက်လည်း ရေချိုးခြင်း၊ ရှေ့မှလည်း ရေချိုးခြင်း၊ တိုးဝှေ့ထိပါးလျက် တက်ခြင်း၊ ရှေ့မှလည်း တက်ခြင်း၊ ရွာတွင်းသို့ဝင်လတ်သော် ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ကို တိုးဝှေ့ထိပါးလျက် သွားခြင်း၊ ရှေ့မှလည်း သွားခြင်း၊ နံပါးမှ ဖဲကာ ကျော်တက်၍လည်း ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့၏ ရှေ့မှ သွားခြင်း၊

လူတို့၏ အိပ်ရာတိုက်ခန်းတို့သည် လျှို့ဝှက်အပ်ကုန်သည် ဖြစ်၏။ ယင်းအိပ်ရာတိုက်ခန်းတို့၌ အိမ်ထောင်သည် မိန်းမတို့နှင့် မိန်းမပျိုတို့သည် နေကုန်၏။ ထိုသို့သော တိုက်ခန်းတို့သို့ အစောတလျင်ဝင်ခြင်း၊ ကလေးငယ်၏

ဦးခေါင်းကို သုံးသပ်ခြင်းအမှုတို့ကို ပြု၏- ဤဆိုခဲ့သော အပြုအမူ အလုံးစုံသည် ကိုယ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သော အကျင့် (ကာယိက အနာစာရ)တို့ ဖြစ်သည်။

(၂) နှုတ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သောအကျင့် (ဝါစသိက အနာစာရ) ဟူသည် -

ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောရဟန်းသည် သံဃာ့အစည်းအဝေး၌ ရိုသေမှုကို မပြုဘဲ ထေရ်ကြီးရဟန်းတို့ ကို မပန်ကြားဘဲ တရားဟောခြင်း၊ ပြဿနာကို ဖြေခြင်း၊ ပါတိမောက်ကို ပြခြင်း၊ ရပ်လျက်ပြောဆိုခြင်း၊ လက်ရုံး ဆန့်တန်းလျက် ပြောဆိုခြင်း၊

ရွာတွင်းသို့ ဝင်လတ်သော် အိမ်ထောင်သည်မိန်းမတို့နှင့် မိန်းမပျိုတို့ကို “ ဟဲ့၊ ဤအမည်ရှိသော ဒကာမ - အဘယ်စားသောက်ဖွယ် ရှိသနည်း၊ ယာဂုရှိသလော၊ ထမင်းရှိသလော၊ ခဲဖွယ်ရှိသလော၊ အဘယ်ကို ငါတို့ သောက်ရ ကုန်အံ့နည်း၊ အဘယ်ကို ခဲရကုန်အံ့နည်း၊ အဘယ်ကို စားရကုန်အံ့နည်း၊ အဘယ်အရာကို ငါ့အား လှူကုန်အံ့နည်း”ဟု ပြောဆိုခြင်းတို့ကို ပြု၏။ ဤပြောဆိုပုံအလုံးစုံသည် နှုတ်၌ဖြစ်သော မသင့်လျော်သောအကျင့် (ဝါစသိက အနာစာရ) တို့ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ သင့်လျော်သောအကျင့်ကို မသင့်လျော်သောအကျင့်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အစွမ်းအားဖြင့် သိအပ်၏။

မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၌ လာသောနည်း

အကျင့် အာစာရ ဟူသည်-

ရဟန်းသည် ရိုသေလေးစားခြင်းရှိသည်၊ တုပ်ဝပ်နှိမ်ချခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍၊ အရက်အကြောက်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ သေခံယူနှင့်အညီ ကောင်းစွာဝတ်ရုံသည်ဖြစ်၍ ကြည်ညိုဖွယ်ကိုဆောင်သော ရှေ့သို့တက်ခြင်း၊ နောက်သို့ဆုတ်ခြင်း၊ တူရုကြည့်ခြင်း၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်း၊ ကွေးခြင်း၊ ဆန့်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ချအပ်သောမျက်လွှာရှိသည် ကြည်ညိုဖွယ် ကူရိယာပုထ်နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍၊ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေ ၆-ပါးတို့၌ လုံခြုံစွာ ပိတ်ဆို့အပ်သော တံခါးရှိသည် ဖြစ်၍၊ ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသည်၊ နိုးကြားခြင်းကို အမြဲကြောင့်ကြပြုသည် ဖြစ်၍၊ အမှတ်သတိ သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသည်၊ အလိုနည်းသည်၊ ရောင့်ရဲလွယ်သည်၊ အားထုတ်သောလုံ့လရှိသည် ဖြစ်၍၊ အာဘိသမာစာရိက ခေါ် ခုဒ္ဒါနုခုဒ္ဒက သိက္ခာပုဒ်တို့၌ (ဝါ) ခန္ဓကသိက္ခာပုဒ်တို့၌ ရိုသေစွာပြုကျင့်လေ့ရှိသည် ဖြစ်၍၊ အလေးပြုသင့်သော အရာ တို့၌ အလေးပြုခြင်းများသည် ဖြစ်၍ နေ၏။ ဤအလုံးစုံကို အကျင့်အာစာရ ဟု ဆိုအပ်၏။

ကျက်စားရာ ဂေါစရ ဟူသည်-

- (၁) ဥပနိဿယဂေါစရ ခေါ် သီလအစရှိသောဂုဏ်တို့၏ အားကြီးသောမှီရာအကြောင်းဖြစ်သောကျက်စားရာ၊
- (၂) အာရက္ခဂေါစရ ခေါ် စိတ်၏အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သောကျက်စားရာ၊
- (၃) ဥပနိဗန္ဓဂေါစရ ခေါ် စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံဖြစ်သောကျက်စားရာ ဟူ၍ ၃-ပါးအပြား ရှိ၏။

(၁) ဥပနိဿယဂေါစရ

ဥပနိဿယဂေါစရ ခေါ် သီလအစရှိသောဂုဏ်တို့၏ အားကြီးသောမှီရာအကြောင်းဖြစ်သော ကျက်စားရာ ဟူသည် ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ကလျာဏမိတ္တပုဂ္ဂိုလ် ပေတည်း။

ယင်းကလျာဏမိတ္တပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီ၍ မကြားဖူးသေးသော တရားကို ကြားနာရ၏၊ ကြားဖူးပြီးသော တရားကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းရ၏၊ ယုံမှားသံသယကို လွန်မြောက်နိုင်၏၊ မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်ကို ဖြောင့်မတ်စေနိုင်၏၊ စိတ်ကို ကြည်လင်စေနိုင်၏။

တစ်နည်းအားဖြင့် ယင်းကလျာဏမိတ္တပုဂ္ဂိုလ်၏ကျင့်ပုံကို အတုလိုက်၍ ကျင့်သောသူသည် သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာဖြင့် တိုးတက်ကြီးပွား၏။

မှတ်ချက်။ ။ ကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးဟူသည်..

(၁) အပ္ပိစ္ဆာ ကထာ	-	အလိုနည်းခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊
(၂) သန္တောသ ကထာ	-	ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊
(၃) ပဝိဝေက ကထာ	-	ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊
(၄) အသံသဂ္ဂ ကထာ	-	မငြိတွယ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊
(၅) ဝီရိယာရမ္ဘ ကထာ	-	တင်းတင်းရင်းရင်း အားထုတ်ခြင်းနှင့် စပ်သောစကား၊
(၆) သီလ ကထာ	-	သီလနှင့် စပ်သောစကား၊

- (၇) သမာဓိ ကထာ - သမာဓိနှင့် စပ်သောစကား၊
- (၈) ပညာ ကထာ - ပညာနှင့် စပ်သောစကား၊
- (၉) ဝိမုတ္တိ ကထာ - အရိယာဖိုလ်နှင့် စပ်သောစကား၊
- (၁၀) ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန ကထာ - ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် စပ်သောစကား၊
- (၁၂-ပါးသော တိရစ္ဆာန်ကထာတို့ကို ကြည့်၍ ဤကထာဝတ္ထု ၁၀-ပါးတို့ကို ပြောလေ့ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။)

(၂) အာရက္ခဂေါစရ

အာရက္ခဂေါစရ ခေါ် စိတ်၏အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော ကျက်စားရာဟူသည် ရဟန်းသည် ရွာတွင်းသို့ဝင်၍ ဆွမ်းခံရန် လမ်း၌လှည့်လည်သော် မျက်လွှာချလျက် လေးတောင်မျှသာကြည့်လျက် ဣန္ဒြေကို ကောင်းစွာစောင့်စည်းသည် ဖြစ်၍ သွား၏၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ ခြေသည်တပ်၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျားကို မကြည့်မူ၍ သွား၏၊ အထက်သို့ မော်မကြည့်မူ၍၊ အောက်သို့ မကြည့်မူ၍၊ တူရူအရပ် အထောင့်အရပ်ကို မကြည့်မူ၍ သွား၏၊ ဤ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေကို စောင့်ထိန်းသော သတိကို စိတ်၏အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော ကျက်စားရာ (အာရက္ခဂေါစရ) ဟု ဆိုအပ်၏။

(၃) ဥပနိဗန္ဓဂေါစရ

ဥပနိဗန္ဓဂေါစရ ခေါ် စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံဖြစ်သော ကျက်စားရာဟူသည် သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး ပေတည်း၊ မှန်ပေ၏၊ မြတ်စွာဘုရားသည် “ရဟန်းတို့၊ ရဟန်း၏ ခမည်းတော်ဘုရား၏ အမွေဥစ္စာဖြစ်သော ကိုယ်ပိုင် နယ်ပယ်ဖြစ်သော ကျက်စားရာသည် အဘယ်နည်း? ဤ ၄-ပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့ပင်တည်း” ဟူသော စကားကို ဟောတော်မူ၏။

မှတ်ချက် ။ ။ အထက်ဖော်ပြပါ အာစာရ ဂေါစရတို့တွင် သင့်သောအကျင့်၊ သင့်သောကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဟု ဆို၏။

‘အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ’ ပုဒ်အဖွင့်

‘အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ - အဏုမြူသေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌သော်လည်း ကြောက်ဖွယ် ဘေးကြီးဟု ရှုမြင်လျက်’ ဟူသည် အဏုမြူ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ လွန်ကျူးလိုသောစေတနာမရှိဘဲ ရောက်မိသော သေခံယဝတ်နှင့် အကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ခြင်းစသော အပြစ်အသေးအငယ်တို့၌သော်လည်း မြင်းမိုရ်တောင်ပမာ ကြီးလှစွာ သော ကြောက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု ရှုလျက်ဟု ဆိုလိုသည်။

‘သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု’ ပုဒ်အဖွင့်

‘သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု - သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကျင့်ဖွယ်ဟူသမျှကို အကြွင်းမဲ့ သိမ်းယူ၍ ကျင့်၏’ ဟူသည် သိက္ခာပုဒ်တို့၌ မူလပညတ် အနုပညတ်စသော အလုံးစုံသောကျင့်အပ်သော သီလကျင့်ဝတ်ဟူသမျှကို အကြွင်း မဲ့ သိမ်းယူ၍ ကျင့်၏။

(ဈာနဝိဘင်းပါဠိ၌ ‘ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံသည်’ ဟူသောစကားဖြင့်- ပုဂ္ဂိုလ်လျှင်တည်ရာရှိသော ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာဖြင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ပြတော်မူ၏၊ ‘အကျင့်အာစာရတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်’ စသော ကြွင်း သော စကားအလုံးစုံကိုမူ - ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏ ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်ကိုပြခြင်း အကျိုးငှာ ဟော တော်မူအပ်၏။)

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၏ ပြည့်စုံကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်များ

- (၁) အကျင့် ကျက်စားရာတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊
- (၂) အဏုမြူသေးငယ်လှသော အပြစ်တို့၌သော်လည်း ကြောက်ဖွယ်ဘေးကြီးဟု ရှုမြင်လေ့ ရှိခြင်း၊
- (၃) သိက္ခာပုဒ်တို့၌ ကျင့်ဖွယ်ဟူသမျှကို အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူ၍ ကျင့်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ

ပါဠိတော်

သော စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ န နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ နာနုဗ္ဗနဂ္ဂါဟီ၊ ယတွာဓိကရဏမေန စက္ခုန္ဒြိယံ အသံဝုတံ ဝိဟရန္တိ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္ဓာဿဝေယျ၊ တဿ သံဝရာယ ပဋိပဇ္ဇတိ၊ ရက္ခတိ စက္ခုန္ဒြိယံ၊ စက္ခုန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိ။

သောတေန သဒ္ဓံ သုတွာ ။ ပ ။

ဃာနေန ဂန္တံ ဃာယိတွာ ။ ပ ။

ဇိရာယ ရသံ သာယိတွာ ။ ပ ။

ကာယေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ ဖုသိတွာ ။ ပ ။

မနဿ ဓမ္မံ ဝိညာယ ။ ပ ။ မနိန္ဒြိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိ။

မြန်မာပြန်

ထိုရဟန်းသည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်လျှင် နိမိတ်ကိုလည်း မှတ်ယူလေ့ မရှိ၊ အနုဗ္ဗနကိုလည်း မှတ်ယူလေ့ မရှိ၊ စက္ခုန္ဒြိယကို မစောင့်စည်းဘဲ နေခဲ့သော် ထိုမစောင့်စည်းသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မစောင့်စည်းဘဲ လွှတ်ထားသော စက္ခုန္ဒြိယ ဟူသော အကြင်အကြောင်းကြောင့် အဘိဇ္ဈာနှင့် ဒေါမနဿဟူသော ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အစဉ်လိုက်လာကုန်ရာ၏။ ထိုစက္ခုန္ဒြိယကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းငှာ ကျင့်၏၊ စက္ခုန္ဒြိယကို စောင့်ရှောက်၏၊ စက္ခုန္ဒြိယ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏။

နားဖြင့် အသံကို ကြားသိလျှင် ။ ပ ။ နှာခေါင်းဖြင့် အနံ့ကို နံသိလျှင် ။ ပ ။ လျှာဖြင့် အရသာကို လျက်သိလျှင် ။ ပ ။ ကိုယ်ဖြင့် တွေ့ထိဖွယ်ကို ထိသိလျှင် ။ ပ ။ စိတ်ဖြင့် သဘောအာရုံကို ကြံသိလျှင် နိမိတ်ကိုလည်း မှတ်ယူလေ့ မရှိ ။ ပ ။ မနိန္ဒြိယ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်၏။

အထက်ပါဒေသနာ၏အဖွင့်

‘သော - ထိုရဟန်းသည်’ ဟူသည် - ‘ပါတိမောက္ခသံဝရသီလနှင့် ပြည့်စုံသောရဟန်း’ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာ - မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်လျှင်’ ဟူသည် -

‘မဆက်ဆံသောအကြောင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် (စက္ခု)မျက်စိ ဟု အမည်ရှိသော၊ အဆင်းကိုမြင်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် အဆင်းကိုမြင်လျှင်’ ဟု ဆိုလိုသည်။

ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့၏အဖွင့် -

မျက်စိသည် စိတ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အဆင်းကို မမြင်တတ်၊ စိတ်သည် မှီရာမျက်စိ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မမြင်တတ်၊ စင်စစ်သော်ကား စက္ခုဒွါရနှင့် ရူပါရုံတို့ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် မျက်စိလျှင် မှီရာရှိသော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ဖြင့် မြင်၏၊ သို့သော်လည်း ‘မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်၏’ ဟူသောစကားသည် ‘လေးဖြင့် ပစ်ဖောက်၏’ စသော စကားတို့ကဲ့သို့ မြင်ခြင်း၏အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည့်စိတ်ကို ပြသောစကား(သဒ္ဓါရကထာ) မည်၏၊ ထို့ကြောင့် ‘မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်၏’ ဟူသော စကား၌ ‘မျက်စိကိုမှီသော စိတ်ဝိညာဏ်ဖြင့် အဆင်းကို မြင်၏’ ဟု ဤသို့သောအနက်ကို မှတ်ရမည်။

မှတ်ချက် ။ (၁) မျက်စိသက်သက်မှာ မြင်တတ်သောစိတ် မရှိ၊ မြင်တတ်သောစိတ်လည်း မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် မျက်စိရုပ်သက်သက်သည် မမြင်တတ် - ဟု ဆိုလို၏။

(၂) စိတ်သည်လည်း မှီရာမျက်စိ မရှိလျှင်(မျက်စိရုပ်ကို မှီ၍မဖြစ်ရလျှင်) မမြင်တတ် - ဟုဆိုလို၏။

(၃) ‘ပစ်ဖောက်၏’ ဟူသောစကားသည် ထိုးဖောက်စူးဝင်စေ၏ ဟူသောအနက် ရှိ၏၊ လေးသက်သက်ဖြင့် ထိုးဖောက်ခြင်း စူးဝင်စေခြင်းကို မပြီးနိုင်၊ မြားသက်သက်ဖြင့်လည်း အဝေး၌တည်သောအရာကို မထိုးဖောက် မစူးဝင်စေနိုင်၊ စင်စစ်သော်ကား လေးနှင့်တကွသော မြားဖြင့်သာလျှင် ထိုကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သည်၊ ထိုသို့ အကြောင်းအဆောက်အအုံ လေးနှင့်တကွ မြားဖြင့်ပစ်ဖောက်သည်ကိုပင် ‘လေးဖြင့် ပစ်ဖောက်၏’ ဟု ဆိုသော ‘သဒ္ဓါရကထာ- အကြောင်းအဆောက်အအုံနှင့်တကွ ဖြစ်သောစကား’ ကဲ့သို့ - ဟု ဆိုလို၏။

‘န နိမိတ္တဂါဟီ - နိမိတ်ကို မှတ်ယူလေ့ မရှိ’ ဟူသည် -

‘မိန်းမပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ် ယောက်ျားပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ်လည်း ဖြစ်သော၊ တင့်တယ်ဟန် သုဘနိမိတ် စသည်မူလည်း ဖြစ်သော ကိလေသာဖြစ်ကြောင်း အာရုံနိမိတ်ကို မမှတ်ယူ၊ မြင်ရုံမျှ၌သာလျှင် ကောင်းစွာတည်၏’ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘နာနဗျဉ္ဇနဂါဟီ - အနုဗျဉ္ဇနကိုလည်း မှတ်ယူလေ့ မရှိ’ ဟူသည် -

ကိလေသာတို့ကို အဖန်ဖန်အဆင့်ဆင့် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို ပြုတတ်သောကြောင့် **အနုဗျဉ္ဇန** ဟူသော အမည်ရသော လက်၊ ခြေ၊ ပြုံးခြင်း၊ ရယ်ခြင်း၊ ပြောဆိုခြင်း၊ တူရူကြည့်ခြင်း၊ စောင်းငဲ့ကြည့်ခြင်း စသော အသေးစိတ်အခြင်းအရာအဖို့အစုကိုလည်း မှတ်ယူလေ့ မရှိ၊ ထိုမြင်ရသောကိုယ်၌ ထင်ရှားရှိသော ဆံပင် မွေးညင်း စသော ရွံရှာဖွယ်အဖို့အစုကို သာလျှင် (ဝါ) ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၍ စင်စစ်ဟုတ်မှန်သော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်မျှကို သာလျှင်ယူ၏။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - စေတိယတောင်၌ သီတင်းသုံးနေလေ့ရှိသော မဟာတိဿမထေရ် ကဲ့သို့ပင်တည်း။

မဟာတိဿမထေရ်ဝတ္ထု

အမျိုးသမီးတစ်ယောက်သည် လင်နှင့်ရန်ဖြစ်၍ နတ်သမီးကညာကဲ့သို့ ကောင်းစွာ ဖြီးလိမ်းပြင်ဆင်လျက် နံနက်စောစောကပင်လျှင် အနုရာဓမြို့မှ ထွက်၍ မိဘဆွေမျိုးအိမ်သို့ သွားလတ်သော် လမ်းခုလတ်၌ စေတိယတောင်မှ အနုရာဓမြို့သို့ ဆွမ်းခံရန် ကြွလာသော မဟာတိဿမထေရ်ကို မြင်၍ ရာဂဖြင့် ဖောက်ပြန်သော စိတ်ရှိသောကြောင့် ပြင်းစွာရယ်လေ၏။ မဟာတိဿမထေရ်သည် ဤရယ်သောအသံကား အဘယ်နည်းဟု ကြည့်ရှုလတ်သော် ထိုအမျိုးသမီး၏သွားရိုး၌ အသုဘသညာကိုရ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏။ ထို့ကြောင့် -

“မဟာတိဿမထေရ်သည် ထိုမိန်းမ၏သွားရိုးကို မြင်၍ ရှေး၌ ရဖူးသော အရိုးစုသညာကို အမှတ်ရလေ၏။ ထိုအရပ်၌ပင်လျှင် ရပ်တည်၍ ယင်းမဟာတိဿမထေရ်သည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏” ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်ဆိုခဲ့ပေသည်။

ထိုအမျိုးသမီး၏ လင်ယောက်ျားသည် ခရီးစဉ်အတိုင်း လိုက်လာသော် မဟာတိဿမထေရ်ကို တွေ့မြင်၍ ‘အရှင်ဘုရား တစ်စုံတစ်ယောက်သောမိန်းမကို တွေ့မြင်ခဲ့ပါသလော’ ဟု မေးလျှောက်၏။ မထေရ်သည် ထိုယောက်ျားအား ‘ဤအရပ်မှ သွားလေသောသူသည် မိန်းမဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ယောက်ျားဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း ငါမသိ၊ စင်စစ်မူကား အရိုးစုဖြစ်သော ထိုသူသည် လမ်းမ၌ သွားလေ၏’ ဟု ပြန်ကြားပြောဆိုလေသည်။

‘ယတွာဓိကရဏမေန - အကြင်စက္ခုန္ဓြေကို မစောင့်စည်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်’ ဟူသည် -

‘အကြင်စက္ခုန္ဓြေကို မစောင့်စည်းခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် စက္ခုန္ဓြေကို မစောင့်စည်းသော မျက်စိတံခါး(စက္ခုဒွါရ)ရှိသည် ဖြစ်၍နေသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို အဘိဇ္ဈာ အစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အစဉ်လိုက်လာကုန်ရာ၏’ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘တဿ သံဝရာယ ပဋိပဇ္ဇတိ - ထိုစက္ခုန္ဓြေကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းငှာ ကျင့်၏’ ဟူသည် -

‘ထိုစက္ခုန္ဓြေကို သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆို့ခြင်းအကျိုးငှာ ကျင့်၏။ ဤသို့ကျင့်သော ရဟန်းကိုပင်လျှင် စက္ခုန္ဓြေကို စောင့်ရှောက်သည်၊ စက္ခုန္ဓြေကို ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းခြင်းသို့ ရောက်သည်’ ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤစကားရပ်ဝယ် -

စက္ခုန္ဓြေ၌ စောင့်စည်းခြင်း(သံဝရ)၊ မစောင့်စည်းခြင်း(အသံဝရ) မရှိပုံ၊

စက္ခုန္ဓြေ၌ စောင့်စည်းခြင်း(သံဝရ)သည်လည်းကောင်း၊ မစောင့်စည်းခြင်း(အသံဝရ)သည်လည်းကောင်း မရှိပေ၊ အကြောင်းမှာ - စက္ခုပဿာဒကိုမှီ၍ အမှတ်ရမှုသတိသည်လည်းကောင်း၊ အမှတ်မရခြင်း သတိလွတ်ခြင်း၊ မေ့ခြင်းသည်လည်းကောင်း မဖြစ်တတ်သောကြောင့် ပေတည်း။

အဆင်းရူပါရုံသည် မျက်စိ၌ ထင်ခြင်းသို့ရောက်လျှင် - ထိုအခါ၌ ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ ချုပ်ပြီးလျှင် (ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ခေါ်) ကြိယာမနောဓာတ်သည် ဆင်ခြင်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထို့နောင် စက္ခုဝိညာဏ် စိတ်သည် မြင်ခြင်းကိစ္စကို၊ ထို့နောင် (သမ္မုဒ္ဓိဇ္ဈိန် ခေါ်) ဝိပါကမနောဓာတ်သည် လက်ခံခြင်းကိစ္စကို၊ ထို့နောင် (သန္တီရဏ ခေါ်) ဝိပါကမနောဝိညာဏဓာတ်သည် စုံစမ်းခြင်းကိစ္စကို၊ ထို့နောင် (မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ခေါ်) ကြိယာအဟိတ်မနောဝိညာဏဓာတ်သည် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ဖြစ်၍ ချုပ်၏။ ထိုဝဋ္ဋာရုံစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ ဇောစိတ်သည် အဟုန်ဖြင့် လျင်စွာဖြစ်၏။

ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ဘဝင်ဖြစ်ခိုက်၌ စောင့်စည်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ မစောင့်စည်းခြင်းသည်လည်းကောင်း မရှိသေးပေ၊ အာဝဇ္ဇန်းအစ ဝုဋ္ဌောစိတ်အဆုံးရှိသော စိတ်တို့တွင် တစ်ပါးပါးဖြစ်ခိုက်၌လည်း မရှိသေးသည်သာ၊ စင်စစ်သော်ကား ဇောဖြစ်ခိုက်၌ သီလမရှိသူဖြစ်ကြောင်း ကာယ ဝစီဒုစရိုက်သည်လည်းကောင်း၊ သတိ၏ဆန့်ကျင်ဘက်အကုသိုလ်ဟူသော သတိလွတ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟသည်လည်းကောင်း၊ သည်းမခံ

မူ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဒေါသသည်လည်းကောင်း၊ ပျင်းရိသောသူ၏အဖြစ်ဟူသော ပျင်းရိခြင်းသည်လည်းကောင်း အကယ်၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ရှိသော် -

စောင့်စည်းမှု၏ဆန့်ကျင်ဘက် မပိတ်ဆို့ မစောင့်စည်းခြင်း ဟူသော အသံဝရသည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ အသံဝရ သည် စက္ခုမြေ၌ မရှိ၊ ဇောဓဏကျမှ ရှိသော်လည်း ထိုဇောဓဏ၌ဖြစ်သော မစောင့်စည်းခြင်း အသံဝရကိုပင် “စက္ခုမြေ ၌ မစောင့်စည်းခြင်း အသံဝရ” ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ဇောဓဏ၌ ဖြစ်သော မစောင့်စည်းခြင်း အသံဝရကိုပင် ‘စက္ခုမြေ၌ မစောင့်စည်းခြင်း အသံဝရ’ ဟု ဆိုရခြင်းအကြောင်း

အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ -

- ထိုဇောဓဏ၌ မစောင့်စည်းခြင်း အသံဝရ ရှိလတ်သော် ဒွါရသည်လည်း မလုံခြုံ၊ ဘဝင်သည်လည်း မလုံခြုံ၊ အာဝဇ္ဇန်း အစရှိသော ဝိထိစိတ်တို့သည်လည်း မလုံခြုံကြကုန်သောကြောင့် ပေတည်း။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - မြို့၌ တံခါးလေးပေါက်တို့ကို မပိတ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် မြို့တွင်း၌ အိမ်တံခါး တိုက်ခန်း အစရှိသည်တို့ကို ကောင်းစွာပိတ်ထားသော်လည်း မြို့တွင်းရှိ အလုံးစုံသော ဥစ္စာတို့ကို မစောင့်ရှောက်၊ မလုံခြုံစေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ မပိတ်အပ်သော မြို့တံခါးမှ ခိုးသူတို့သည် ဝင်ကုန်၍ အလိုရှိရာကို ပြုကုန် သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဇော၌ ကာယ၊ ဝစီဒုစရိုက် စသည်တို့ ဖြစ်ကုန်လတ်သော်၊ ထိုဇော၌ မစောင့်စည်းခြင်း အသံဝရ ရှိလတ်သော် - ဒွါရသည်လည်း မလုံခြုံ၊ ဘဝင်သည်လည်း မလုံခြုံ၊ အာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ဝိထိစိတ်တို့သည်လည်း မလုံခြုံကြကုန်။

- အလျော်အားဖြင့်မူကား - ထိုဇော၌ သီလစသည်တို့ ဖြစ်ကုန်လတ်သော် ဒွါရသည်လည်း လုံခြုံ၏။ ဘဝင် သည်လည်း လုံခြုံ၏။ အာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ဝိထိစိတ်တို့သည်လည်း လုံခြုံကြကုန်၏။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - မြို့၌ တံခါးလေးပေါက်တို့ကို ကောင်းစွာပိတ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် မြို့တွင်း၌ အိမ်တံခါး တိုက်ခန်း အစရှိသည်တို့ကို မပိတ်ထားသော်လည်း မြို့တွင်းရှိ အလုံးစုံသောဥစ္စာတို့ကို ကောင်းစွာစောင့် ရှောက်၊ လုံခြုံစေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ မြို့တံခါးတို့ကို ပိတ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် ခိုးသူတို့သည် မဝင်နိုင် သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဇော၌ သီလစသည်တို့ ဖြစ်ကုန်လတ်သော်၊ ထိုဇော၌ စောင့်စည်းခြင်းသံဝရ ရှိလတ်သော် ဒွါရ သည်လည်း လုံခြုံ၏။ ဘဝင်သည်လည်း လုံခြုံ၏။ အာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ဝိထိစိတ်တို့သည်လည်း လုံခြုံကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဇောဓဏ၌ ဖြစ်ငြားသော်လည်း ထိုပိတ်ဆို့စောင့်စည်းမှုသံဝရကို စက္ခုမြေ၌ ပိတ်ဆို့စောင့်စည်းမှုသံဝရ ဟု ဆိုအပ်၏။

‘နားဖြင့် အသံကို ကြားပြီး၍’ ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့၌လည်း ဤဆိုခဲ့သောနည်းအတိုင်း သိအပ်၏။

~ ~ ~ ~ ~

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ

ပါဠိတော်

ယာ ပန အာဇီဝဟေတုပညတ္တာနံ ဆန္တံ သိက္ခာပဒါနံ ဝိတိက္ကမဿ၊ “ကုဟနာ လပနာ နေမိတ္ထိကတာ နိပ္ပေသိကတာ လာဘေန လာဘံ နိဇီဝိသနတာ” တိ ဧဝမာဒိနန္တ ပါပမ္မာနံ ဝသေန ပဝတ္တာ မိစ္ဆာဇီဝါ ဝိရတိ၊ ဣဒံ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလံ။

ပြန်ဟပြန်

အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူအပ်သော ၆-ပါးသောသိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးခြင်း၏ အ စွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော မိစ္ဆာဇီဝမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ‘ကုဟနာ၊ လပနာ၊ နေမိတ္ထိကတာ၊ နိပ္ပေသိ ကတာ၊ လာဘေန လာဘံ နိဇီဝိသနတာ’ ဤသို့ အစရှိကုန်သော ယုတ်မာသောအကျင့်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော မှားယွင်းသောအသက်မွေးမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။ ဤသို့ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလ မည်၏။

အထက်ပါဒေသနာ၏ အဖွင့်

အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူအပ်သော ၆-ပါးသော သိက္ခာပုဒ် ဟူသည်-

- (၁) အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ အလိုရမ္မက် နှိပ်စက်အပ်သည် ဖြစ်၍ (မိမိသန္တာန်၌ မဖြစ်ဖူးသော) ထင်ရှားမရှိသော ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော လူမြတ်တို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော ဈာန်၊ မဂ်ဖိုလ်တရားကို ဝါကြွားပြောဆိုခြင်း၊ (ပါရာဇိကအာပတ်သို့ ရောက်၏)။

- (၂) အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် အောင်တမန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အောင်သွယ်ပေးခြင်း၊ (သံဃာ ဒီသိသ်အာပတ်သို့ ရောက်၏)။
- (၃) အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် ‘သင်ဒကာ၏ကျောင်း၌ နေသောရဟန်းသည် ရဟန္တာပေတည်း’ ဟု မိမိကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ပြောဆိုခြင်း၊ (ထိုဒကာက နားလည်လျှင် ထုလွှစွည်းအာပတ်သို့ ရောက်၏)။
- (၄) အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် ရဟန်းသည် ကျန်းမာပါလျက် အမွန်အမြတ်ဘောဇဉ်တို့ကို မိမိ အကျိုးငှာ တောင်း၍စားခြင်း၊ (ပါစိတ်အာပတ်သို့ ရောက်၏)။
- (၅) အသက်မွေးမှုဟူသောအကြောင်းကြောင့် ရဟန်းမိန်းမသည် ကျန်းမာပါလျက် အမွန်အမြတ်ဘောဇဉ်တို့ကို မိမိ အကျိုးငှာ တောင်း၍စားခြင်း၊ (ပါဠိဒေသနီအာပတ်သို့ ရောက်၏)။
- (၆) အသက်မွေးမှုဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဟင်းကိုဖြစ်စေ၊ ထမင်းကိုဖြစ်စေ၊ ကျန်းမာပါလျက် မိမိအကျိုးငှာ တောင်း၍စားခြင်း၊ (ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့ ရောက်၏)။

ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ လာသောနည်း

“အံ့ဩစေခြင်း - ကုဟနာ” ဟူသည်-

လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းတို့ကို မှီသော ယုတ်မာသောအလိုရှိသော ရဟန်း၏-

- (၁) ပစ္စယပဋိသေဝန ကုဟန - ပစ္စည်းကိုမှီဝဲခြင်း ဟု ဆိုအပ်သောပစ္စည်းကို ဖြစ်စေခြင်း၏အကြောင်း အံ့ဩဖွယ် ကို ဖြစ်စေခြင်း ပစ္စယပဋိသေဝန ကုဟနဝတ္ထု
- (၂) သာမန္တဇ္ဇေယန ကုဟန - ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရားထူးကို ရသလိုလို ဈာန်နား မဂ်နားသို့ သီကာရိပ်ကာ စကား ပြောခြင်း ဟူသော အံ့ဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်း သာမန္တဇ္ဇေယန ကုဟနဝတ္ထု။
- (၃) ဣရိယာပထ ကုဟန - မိမိကို သူတစ်ပါးက အရိယာဟု ထင်မှတ်စေရန် ဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာ ထားခြင်း၊ အမူအရာကို ကြည်ညိုဖွယ်ရာပြုပြင်ခြင်း၊ မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်း စသည် တို့ဖြင့် အံ့ဩဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်း ဣရိယာပထ ကုဟနဝတ္ထု ဟူ၍ -

ကုဟနဝတ္ထု ၃-ပါး အပြားရှိ၏။

မှတ်ချက်။ ။ လာဘ် = ရအပ်သော သင်္ကန်းစသော သာမန်ပစ္စည်း၊

သက္ကာရ = အရှိအသေပြု၍ လှူအပ်သော ထူးခြားသောပစ္စည်း၊

မှီသော = တဏှာဖြင့် မှီသော၊

ယုတ်မာသောအလိုရှိသော ရဟန်း = မိမိ၌ မရှိသော သဒ္ဓါ သီလစသောဂုဏ်ကို ရှိလေယောင် ဟန်ဆောင်ပြလိုသော ရဟန်း၊

“ချီးမြှောက်၍ ပြောခြင်း - လပနာ ၁၃-ပါး” ဟူသည်-

လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းကို မှီသော ယုတ်မာသော အလိုရှိသောရဟန်း၏-

- (၁) အာလပနာ = လှူရေးနှင့် စပ်သောစကားကို ရှေးဦးစွာ စ၍ ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၂) လပနာ = မေး၍ ပြန်ကြားပြောဆိုခြင်း၊
  - (၃) သလ္လပနာ = ကောင်းစွာအဖန်ဖန် ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၄) ဥလ္လပနာ = မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၅) သမုလ္လပနာ = အချင်းခပ်သိမ်း မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၆) ဥန္နဟနာ = မလှူဘဲ မနေသာအောင် အဆင့်ဆင့်တက်ကာ ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၇) သမုန္နဟနာ = အချင်းခပ်သိမ်း ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၈) ဥက္ကာစနာ = မြှောက်ပင့်၍ ဖော်ပြခြင်း၊
  - (၉) သမုက္ကာစနာ = အချင်းခပ်သိမ်း မြှောက်ပင့်၍ ဖော်ပြခြင်း၊
  - (၁၀) အနပ္ပိယဘာဏိတာ = အမှန်နှင့်တရားကို မငဲ့ဘဲ အဖန်တလဲလဲ ချစ်ဖွယ်ကိုသာ ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၁၁) စာဠကမျတာ = ဒကာတို့ ချစ်မြတ်နိုးစေရန် မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်နှိမ့်ချချ ပြောဆိုခြင်း
(၁၂) အောက်ကြို့၍ ခဓယယပြောဆိုခြင်း၊
  - (၁၂) မုဂ္ဂသူပျတာ = ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသော အမှန်နည်းပါး အမှားများသော စကားကို ပြောဆိုခြင်း၊
  - (၁၃) ပါရိဘဠတာ = ကလေးထိန်းနှင့်တူစွာ သူငယ်တို့ကို ချိုပိုးထိန်းကျောင်းကာ ယုယုယယပြောဆိုခြင်း ..
- ဤသို့ ပြောဆိုခြင်းတို့သည် လပနာ ဟု ဆိုအပ်၏။

“နိမိတ်ပြု၍ ပြောခြင်း - နေမိတ္တိကတာ” ဟူသည် -

လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းကို မှီသော ယုတ်မာသော အလိုရှိသောရဟန်း၏ -

- (၁) နိမိတ္တ = ဒါယကာတို့အား ပစ္စည်းလှူရန် အမှတ်ရစေတတ်သော ပြုမူ ပြောဆိုခြင်း၊
- (၂) နိမိတ္တကမ္မ = အမှတ်နိမိတ်ကို ပြုခြင်း၊
- (၃) သြဘာသ = မိမိအလိုကို အရိပ်ပြသော ပစ္စည်းနှင့် စပ်သောစကား၊
- (၄) သြဘာသကမ္မ = မိမိလိုချင်သည်ကို အရိပ်ပြသောအမှု၊
- (၅) သာမန္တဗျေဒနာ = လိုချင်သောပစ္စည်းနှင့် ပွတ်သိ၍ ပြောဆိုခြင်း၊
- (၆) ပရိကထာ = ပစ္စည်းရအောင် တရစ်ဝဲဝဲ ထပ်တလဲလဲ ပြောဆိုခြင်း ..

ဤဆိုခဲ့သော ကိုယ်အမှု နှုတ်အမှု အလုံးစုံသည် နေမိတ္တိကတာ ဟု ဆိုအပ်၏။

“ဖိနပ်ပြု၍ ပြောခြင်း - နိပ္ပေသိကတာ” ဟူသည် -

လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းကို မှီသော ယုတ်မာသော အလိုရှိသောရဟန်း၏ -

- (၁) အက္ခောသနာ = ဒါယကာတို့အား (ကြောက်လန့်ပြီး လှူအောင်) ဆဲရေးခြင်း၊
- (၂) ဝမ္ဘနာ = ဒါယကာတို့အား (ကြောက်လန့်ပြီး လှူအောင်) ရှုတ်ချပြောဆိုခြင်း၊
- (၃) ဂရဟနာ = ဒါယကာတို့အား (ကြောက်လန့်ပြီး လှူအောင်) ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ပြောဆိုခြင်း၊
- (၄) ဥက္ခေပနာ = ဒါယကာစသည်အဖြစ်မှ ပစ်ပယ်ခြင်း(ဝါ)မလှူဘဲ နေသည်ကိုမြင်၍ ‘ဪ- အလှူရှင် ပါတကား’ ဟု ငေါ့တော့တော့ စကားမျိုးကို ပြောဆိုခြင်း၊
- (၅) သမုက္ခေပနာ = ‘ဪ-အလှူရှင်ကြီးပါတကား’ဟု အလွန်အမင်း ငေါ့တော့တော့ စကားမျိုးကို ပြောဆိုခြင်း၊
- (၆) ခိပနာ = ငေါ့၍ စောင်းချိတ်၍ ပြောဆိုခြင်း၊ ပြက်ရယ်ပြု၍ ပြောဆိုခြင်း၊
- (၇) သံခိပနာ = လွန်စွာငေါ့၍ စောင်းချိတ်၍ ပြောဆိုခြင်း၊ လွန်စွာပြက်ရယ်ပြု၍ ပြောဆိုခြင်း၊
- (၈) ပါပနာ = မလှူသူ၏အဖြစ်သို့ရောက်အောင် ပြောဆိုခြင်း၊
- (၉) သမ္မာပနာ = မလှူသူ၏အဖြစ်သို့ရောက်အောင် အချင်းခပ်သိမ်းပြောဆိုခြင်း၊
- (၁၀) အဝဏ္ဏဟာရိတာ = အရှက်ရ၍ လှူစေရန်ဟူသော အလိုဆိုးဖြင့် ကျေးဇူးမဲ့ကို ရှာဖွေပြောဆိုခြင်း(ဝါ) မကောင်းသတင်းလွှင့်ခြင်း၊
- (၁၁) ပရိပိဋ္ဌိမံသိကတာ = သူတစ်ပါး၏ကျောကုန်းသားကို ခဲစားတတ်သောသူ၏အဖြစ် (ဝါ)မျက်မှောက်၌ ချီးမွမ်း၍ မျက်ကွယ်၌ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချခြင်း ..

ဤဆိုခဲ့သော ဆဲရေးမှုစသည် အလုံးစုံကို နိပ္ပေသိကတာ ဟု ဆိုအပ်၏။

“လာဘ်ဖြင့် လာဘ်ကို ရှာသောသူ၏အဖြစ် - လာဘေန လာဘ် နိဗ္ဗိသနတာ” ဟူသည်-

လာဘ်၊ သက္ကာရနှင့် ကျော်စောခြင်းကို မှီသော ယုတ်မာသော အလိုရှိသောရဟန်းသည် ဤအိမ်မှ ရခဲ့သော ဆွမ်းစသော အာမိသကို ထိုအိမ်သို့ ဆောင်၍ ပေး၏။ ထိုအိမ်မှ ရခဲ့သော ဆွမ်းစသော အာမိသကိုလည်း ဤအိမ်သို့ ဆောင်၍ ပေး၏။ ဤသို့ ရပြီးသော အာမိသဖြင့် မရသေးသော အာမိသကို ရှာမှီခြင်းသည် လာဘ်ဖြင့် လာဘ်ကို ရှာသောသူ၏အဖြစ် ဟု ဆိုအပ်၏။

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ လာသောနည်း

မဟာနိဒ္ဒေသလာ ကုဟနဝတ္ထု ၃-ပါး

(၁) ပစ္စယပဋိသေဝန ကုဟနဝတ္ထု

ဒါယကာတို့က သင်္ကန်းစသည်တို့ကို အလှူခံရန် ဖိတ်မန်လျှောက်ထားအပ်သည်ရှိသော် ထိုသင်္ကန်းစသည်ကို အလိုရှိပါလျက် ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်၏အဖြစ်ကို မှီ၍ ပယ်မြစ်၏။ ထိုအခါ ထိုဒါယကာတို့သည် ‘ဤအရှင် သည် အလိုနည်းပေစွ၊ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ ခံယူရန် အလိုမရှိပေ၊ အကယ်၍ အနည်းငယ်မျှသော်လည်း တစ်စုံတစ်ခုကို ခံယူလျှင် ငါတို့မှာ အရတော်ပေစွ’ဟု နှလုံးသွင်း၍ အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းတို့ဖြင့် လျှောက်ထားကုန်၍ မွန်မြတ်သောသင်္ကန်း စသည်တို့ကို ကပ်လှူကြသော် ထိုဒါယကာတို့ မိမိအပေါ်၌ ကောင်းစွာတည်တံ့သော ကြည်ညိုသဒ္ဓါ ရှိကြကြောင်းကို သိ၍ ‘သင်တို့အား သနား၍သာ အလှူခံရခြင်း ဖြစ်၏၊ ငါကား အလိုမရှိပြီ’ ဟုဆိုကာ ချီးမြှောက်လို၍သာ အလှူခံရသည့် ပုံစံမျိုးဖြင့် အလှူခံ၏။ ထိုနေ့မှစ၍ အလှူရှင်တို့ သိရှိကာ သူထက် ငါဦးအောင် လှည်းဖြင့် တိုက်၍ ယူရလောက်အောင် လှူဒါန်းကြတော့သည်။

ဤသို့ ကပ်လှူခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော အံ့သြစေခြင်းကို “ပစ္စယပဋိသေဝန ကုဟနဝတ္ထု” ဟု သိအပ်၏။

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံ

“ပစ္စယပဋိသေဝနဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုသည် အဘယ်နည်း? ဤလောက၌ လူဒါယကာတို့သည် ရဟန်းကို သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတို့ဖြင့် အလှူခံရန် ဖိတ်မန်လျှောက်ထားကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ အလိုရမ္မက်နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ အလိုရှိပါလျက် သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတို့၏ သာ၍ များခြင်းကို အလိုရှိသောကြောင့် ဖိတ်မန်သော သင်္ကန်းကို ပယ်မြစ်၏၊ ဆွမ်းကို ပယ်မြစ်၏၊ ကျောင်းကို ပယ်မြစ်၏၊ ဆေးကို ပယ်မြစ်၏။

ထိုရဟန်းက ဤသို့ ဟန်ဆောင်၍ဆို၏။ ‘ကိလေသာငြိမ်းအောင်ကျင့်သော ရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သော သင်္ကန်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် သုသာန်မှ ဖြစ်စေ၊ အမှိုက်ပုံမှ ဖြစ်စေ၊ ဈေးအနီးမှ ဖြစ်စေ စုတ်ပြတ်ဟောင်းရိ အနားမရှိကုန်သော အဝတ်တို့ကို ကောက်ယူကာ သင်္ကန်းပြု၍ ဝတ်ရုံရာ၏။ ဤသို့ ဝတ်ရုံခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ ရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သော ဆွမ်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံခြင်းဖြင့် ရသော တစ်လုတ်တစ်ခဲဆွမ်းဖြင့် အသက်မွေးခြင်းကို ပြုရာ၏။ ရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သော ကျောင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် သစ်ပင်အောက်၌ နေလေ့ရှိသည် လည်းကောင်း၊ ဟင်းလင်းပြင်အရပ်၌ နေလေ့ရှိသည် လည်းကောင်း ဖြစ်ရာ၏။ ဤသို့ သစ်ပင်အောက် ဟင်းလင်းပြင်၌ နေခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ ရဟန်းမှာ အဖိုးတန်သော ဆေးဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ ရဟန်းသည် နွားကျင်ငယ်ရေဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဖန်ခါးသီးပိုင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း ဆေးကိုပြုရာ၏။ ဤသို့ နွားကျင်ငယ်ရေ ဖန်ခါးသီးကို ဆေးပြု၍ သုံးဆောင်ခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏’ ဟု ဆို၏။

ထိုသို့ဆိုသော မိမိစကားကို အကြောင်းပြု၍ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့သော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ၏၊ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့သော ဆွမ်းကို သုံးဆောင်၏၊ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့သော ကျောင်းကို မှီဝဲ၏၊ ခေါင်းပါးယုတ်ညံ့သော ဆေးကို သုံးဆောင်၏။ ထိုသို့ အယုတ်အညံ့ကို သုံးဆောင်သော ဤရဟန်းကို လူဒါယကာတို့သည် ဤသို့ အသိအမှတ်ပြုကုန်၏။ ‘ဤရဟန်းသည် အလိုနည်းလှပေ၏။ ရောင့်ရဲလွယ်ပေ၏။ ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းကို အလိုရှိပေ၏။ လူဒါယကာ ဒါယိကာမတို့နှင့် ရောနှောခြင်း မရှိပေ။ အပြင်းအထန် အားထုတ်သောလုံ့လ ရှိပေ၏။ ကိလေသာကို ခါထုတ်ခြင်း ပယ်ခြင်းကို ပြောဆိုလေ့ရှိပေ၏’ ဟု အသိအမှတ်ပြုကာ တိုး၍ တိုး၍ သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးတို့ဖြင့် အလှူခံရန် ဖိတ်မန်လျှောက်ထားကုန်၏။

ထိုအခါ ထိုရဟန်းသည် ဤသို့ဆို၏ - ‘သုံးပါးသော အကြောင်းတရားတို့၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါတရားရှိသောအမျိုးသားသည် များစွာသောကောင်းမှုကို ဖြစ်ပွားစေ၏။ (၁) သဒ္ဓါတရား၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (၂) လှူဖွယ်ဝတ္ထု၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ (၃) မြတ်သောအလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါတရားရှိသော အမျိုးသားသည် များစွာသောကောင်းမှုကို ဖြစ်ပွားစေ၏။ သင်ဒါယကာတို့မှာလည်း ဤသဒ္ဓါတရားသည် ရှိပေ၏။ လှူဖွယ်ဝတ္ထုသည်လည်း ထင်ရှားရှိပေ၏။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော ငါသည်လည်း ထင်ရှားရှိပေ၏။ အကယ်၍ ငါက အလှူ မခံငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် သင်တို့သည် ကောင်းမှုမှအပ ဖြစ်ကြရချေတော့မည်။ ငါ့မှာမူ သင်တို့လှူသော ဤပစ္စည်းဖြင့် အလိုမရှိပေ။ သို့သော်လည်း သင်တို့ကိုသာလျှင် အစဉ်သနားသဖြင့် အလှူခံပါ၏’ ဟု ဆို၏။ ထိုသို့သောစကားကို အစွဲပြု၍ များစွာသောသင်္ကန်းကိုလည်း ။ ပ ။ များစွာသောဆေးကိုလည်း ခံယူ၏။ ဤသို့သဘောရှိသော အကြင်မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည်၊ မျက်မှောင်ကုပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ အံ့ဩစေခြင်းသည်၊ အံ့ဩခြင်းကို ဖြစ်စေသော အခြင်းအရာသည်၊ အံ့ဩစေသော သူ၏အဖြစ်သည် ရှိ၏။ ထိုအလုံးစုံသော အမူအရာများကို ပစ္စယပဋိသေဝန ကုဟနဝတ္ထု” ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

(၂) သာမန္တဗျေန ကုဟနဝတ္ထု

ယုတ်မာသောအလိုရှိသော ရဟန်း၏ သူမြတ်တို့၏တရား ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရားထူးကို ရသလိုလို ဈာန်နားမဂ်နားသို့ သိကာ ရိပ်ကာ စကားပြောခြင်းဖြင့် အံ့ဩစေခြင်းကို သာမန္တဗျေန ကုဟနဝတ္ထု ဟု သိအပ်၏။

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံ

“သာမန္တဗျေနဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုသည် အဘယ်နည်း? ဤသာသနာတော်၌ အချို့သော ရဟန်းသည် ယုတ်မာသောအလိုရှိသည်ဖြစ်၍၊ အလိုရမ္မက်နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ သူတစ်ပါးက မိမိအား ချီးမွမ်းခြင်းကို အလိုရှိသည်ဖြစ်၍ ‘ဤသို့ပြောလျှင် ငါ့ကို လူများက ချီးမွမ်းကြလိမ့်မည်’ ဟု ရည်ရွယ်၍ အရိယာတို့၏ မဂ်ဖိုလ်တရားကို မှီသောစကားကို ပြောဆို၏။ ‘ဤသို့သောသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသောရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီး၏’ ဟု မိမိကိုယ်ပင် ရည်ရွယ်၍ ပြောဆို၏။ ‘ဤသို့သောသပိတ်ကို...၊ ကြေးခွက်ကို...၊ ဓမ္မကရိတ်ရေစစ်ကို...၊ အဝတ်ရေစစ်ကို...၊ သံကောက်(သော့)ကို...၊ ခါးပန်းကြိုးကို...၊ ဖိနပ်ကို သုံးဆောင်သော ရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီး၏’ ဟု ပြောဆို၏။ ‘အကြင်ရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည် ဤသို့သဘောရှိ၏။ နိဿရည်းဆရာသည် ဤသို့သဘောရှိ၏။ ဥပဇ္ဈာယ်တူသော သီတင်းသုံးဖော်သည်၊ ဆရာတူသော သီတင်းသုံးဖော်သည်၊ မိတ်ဆွေသည်၊ တွေ့မြင်ဖူးကာမျှ အဆွေသည်၊ မြဲမြံစွာ ပေါင်းသင်းချည်းကပ်ခြင်းရှိသော အဆွေသည် ဤသို့သဘောရှိ၏။ ထိုရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီး၏။ အကြင်ရဟန်းသည် ဤသို့သဘောရှိ

သောကျောင်း၌ နေ၏။ တစ်ဖက်စောင်းမိုးကျောင်း၌...၊ ပြာသာဒ်၌...၊ ဦးပြည်တိုက်ကတုံး၌...၊ ဂူ၌...၊ လိုဏ်၌...၊ ကုဋီ၌...၊ အထွတ်တပ်သောကျောင်း၌...၊ ပစ်စင်ပြအိုး၌...၊ တန်ဆောင်းဝန်း၌...၊ ဘဏ္ဍာတိုက်ဂိုဒေါင်၌...၊ စည်းဝေးဆောင်၌...၊ မဏ္ဍပ်၌...၊ ဤသို့သဘောရှိသော သစ်ပင်ရင်း၌ နေ၏။ ထိုရဟန်းသည် တန်ခိုးကြီး၏' ဟု မိမိကိုပင်ရည်ရွယ်၍ ပြောဆို၏။

တစ်နည်းသော်ကား - ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောရဟန်းသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်အပြုအမူမျိုးကို အလိုဆိုးဖြင့် ကိုယ်နှုတ်ကို အကျိုးမဲ့ အလွန်နိပ်ကွပ်ချုပ်တည်းသည်ဖြစ်၍၊ အလွန်မျက်မှောင်ကုပ်သည်ဖြစ်၍၊ အလွန်အံ့ဖွယ်ပြုသည် ဖြစ်၍၊ အလွန်အပြောကြီးသည်ဖြစ်၍၊ မိမိစကားမျှဖြင့် သူတစ်ပါး အချိုးအမွမ်းခံရသည်ဖြစ်၍ 'ဤရဟန်းသည် ဤသို့သဘောရှိကုန်သော ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့ကုန်သော ဝိဟာရသမာပတ်တို့ကို ရ၏' ဟု မိမိကိုပင် ရည်ရွယ်၍ ထိုသို့သဘောရှိသော နက်နဲသော လျှို့ဝှက်သိမ်မွေ့ဖုံးကွယ်သော လောကုတ္တရာဖြစ်သော သင်္ခါရဆိတ်သုဉ်းရာ နိဗ္ဗာန်နှင့်စပ်သော စကားကို ပြောဆို၏။ ဤသို့သဘောရှိသော အကြင်မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည်၊ မျက်မှောင်ကုပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ အံ့ဩစေခြင်းသည်၊ အံ့ဩခြင်းကိုဖြစ်စေသော အခြင်းအရာသည်၊ အံ့ဩစေသောသူ၏အဖြစ်သည် ရှိ၏။ ဤသို့ မိမိအနီး၌ အံ့ဩဖွယ်ကို ဆောင်၍ ပြောဆိုခြင်းသည် သာမန္တဇပ္ပနဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထု မည်၏။"

(၃) ဣရိယာပထ ကုဟနဝတ္ထု

ယုတ်မာသောအလိုရှိသော ရဟန်း၏ မိမိကိုချီးမွမ်းစေလိုသော အလိုဆိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့် အံ့ဩစေခြင်းကို ဣရိယာပထ သန္နိသ္မိတ (ဣရိယာပုထ်ကို မှီသော) ကုဟနဝတ္ထု ဟု သိအပ်၏။

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံ

"ဣရိယာပုထ် ဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုသည် အဘယ်နည်း? ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောရဟန်းသည် ယုတ်မာသော အလိုရှိသည်ဖြစ်၍၊ အလိုရမ္မက်နိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍၊ သူတစ်ပါးက မိမိအား ချီးမွမ်းခြင်းကို အလိုရှိသည် ဖြစ်၍၊ ဤသို့ပြုလျှင် ငါ့ကို လူများ ချီးမွမ်းလိမ့်မည်ဟု ရည်ရွယ်၍ သွားခြင်းဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာ ပြုပြင်ထား၏။ ရပ်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာပြုပြင်ထား၏။ ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာပြုပြင်ထား၏။ လျောင်းခြင်းဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာပြုပြင်ထား၏။ အရိယာရဟန္တာဟု ထင်မှတ်စေရန် ရည်သန်တောင့်တ၍ သွား၏။ ရည်သန်တောင့်တ၍ ရပ်၏။ ရည်သန်တောင့်တ၍ ထိုင်၏။ ရည်သန်တောင့်တ၍ လျောင်း၏။ တည်ကြည်သောသမာဓိ ရှိသကဲ့သို့ သွား၏။ ရပ်၏။ ထိုင်၏။ လျောင်း၏။ လူများမြင်နိုင်ရာအရပ်၌ ဈာန်ဝင်စားသကဲ့သို့ ပြုလျက် နေ၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော ဣရိယာပုထ်ကို ရှေးဦးစွာထားခြင်း၊ ထားသောအခြင်းအရာ၊ ကောင်းစွာပြုပြင်ထားခြင်း ဟုဆိုအပ်သော အကြင်မျက်မှောင်ကုပ်ခြင်းသည်၊ မျက်မှောင်ကုပ်သည်၏အဖြစ်သည်၊ အံ့ဩစေခြင်းသည်၊ အံ့ဩခြင်းကို ဖြစ်စေသောအခြင်းအရာသည်၊ အံ့ဩစေသောသူ၏အဖြစ်သည် ရှိ၏။ ဤသို့ ဣရိယာပုထ်ပြုပြင်ထားခြင်းကို ဣရိယာပထဟု ဆိုအပ်သော ကုဟနဝတ္ထုဟု ဆိုအပ်၏။"

မဟာနိဒ္ဒေသလာ အာလပနာစသည် ၁၃-ပါး

(၁) အာလပနာ = ကျောင်းသို့ရောက်လာသော လူဒါယကာတို့ကိုမြင်လျှင် 'အမောင်ဒါယကာတို့၊ ဘယ်ကိစ္စအတွက် လာကြသနည်း၊ ရဟန်းတို့ကိုပင့်ရန် လာကြသလော၊ သို့ဖြစ်လျှင် သွားနှင့်ကြဟေ့၊ ငါ ရဟန်းတို့ကို ပင့်ဆောင်၍ နောက်မှလာခဲ့မည်' ဟု ဤသို့ မေးလျှောက်ခြင်း မရှိပါဘဲ ရှေးဦးစွာ လှူရေးပင့်ရေးနှင့်စပ်၍ လမ်းကြောင်းပေးကာ ပြောဆိုခြင်း။

တစ်နည်းကား- 'တိဿထေရ် ဟူသည် ငါပင်တည်း၊ ပြည့်ရှင်မင်းသည် ငါ့ကို ကြည်ညို၏၊ မင်း၏ ဤမည်သောအမတ်ကြီးသည်လည်း ငါ့ကို ကြည်ညို၏' ဟု ဤသို့ မိမိကိုယ်ကို ဆောင်၍ ကိုယ်ရည်သွေးကို ပြခြင်းရှိသော ပြောဆိုခြင်းသည် အာလပနာ မည်၏။

- (၂) လပနာ = 'အရှင်တိဿထေရ် ဟူသည် အဘယ်ထေရ်ပါနည်း' ဤသို့စသည်ဖြင့် မေးလျှောက်အပ်သည် ဖြစ်၍ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ပြောခြင်းသည် လပနာ မည်၏။
- (၃) သလ္လပနာ = လူဒါယကာတို့၏ ပျင်းရိဦးငွေ့ခြင်း၌ စိုးရိမ်သည်ဖြစ်၍ ယင်းဒါယကာတို့အား စကားပြောခွင့် ပေး၍ ကောင်းစွာ အဖန်ဖန် ပြောဆိုခြင်း။
- (၄) ဥလ္လပနာ = 'သူကြွယ်ကြီး လှေပိုင်ရှင်ကြီး အလှူရှင်ကြီး' ဟု ဤသို့ အထက်၌ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်း။
- (၅) သမုလ္လပနာ = အချင်းခပ်သိမ်း အထက်၌ပြု၍ မြှောက်ပင့်၍ ပြောဆိုခြင်း။
- (၆) ဥနူပနာ = 'ဥပါသကာတို့ ရှေးက ဤသို့သောကာလ၌ ကောက်သစ်အလှူကို သင်တို့ပေးလှူကုန်၏၊ ယခု နှစ်၌ မလှူကြတော့ပြီလော' ဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြောသည်ရှိသော် 'လှူပါမည်အရှင်ဘုရား၊ အခွင့်ကိုမရကြသေးပါ' ဟု ဤသို့သော ဝန်ခံစကားကို ပြောဆိုကြသည့်တိုင်အောင် အဆင့်ဆင့်တက်ကာ ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်း၊ ရစ်ပတ်၍ ပြောဆိုခြင်း ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်းကား- လက်၌ ကြံရှိသူကိုမြင်လျှင် ‘ဥပါသကာ သင်ဘယ်က ယူဆောင်လာခဲ့သနည်း’ ဟု မေး၏။ ‘ကြံခင်းက ယူဆောင်လာခဲ့ပါသည်ဘုရား’ ဟု လျှောက်၏။ ‘ထိုကြံခင်းမှ ကြံသည် ချိုပါ၏လော’ဟု မေးပြန်၏။ ‘စုတ်ကြည့်လျှင် သိနိုင်ပါသည်ဘုရား’ ‘ဥပါသကာရေ၊ ရဟန်းမှာ ကြံကို လှူကြပါဟု မပြောကောင်းဘူး’ ဟု ဆို၏။ လူဒါယကာက လွတ်အောင် ဖြေငြားသော် လည်း မလွတ်နိုင်အောင် ရစ်ပတ်လျက် ပြောဆိုခြင်း။

- (၇) သမုန္တဟနာ = အချင်းခပ်သိမ်း အဖန်တလဲလဲ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ချည်တုပ်၍ ပြောဆိုခြင်း၊
- (၈) ဥက္ကာစနာ = ‘ထိုအမျိုး ထိုအိမ်ထောင်စုလူများသည် ငါ့ကိုသာလျှင် သိ၏။ ဤအမျိုး ဤအိမ်ထောင်စု၌ အံ့ဖွယ်ပစ္စည်း ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ငါ့အားသာလျှင် လှူ၏’ ဟု ဤသို့ ဒါယကာ၏ဂုဏ်ကို မြှောက်ပင့်၍ ဖော်ပြခြင်း။

ဤအရာ၌ ‘တေလကန္တရိကဝတ္ထု’ ကို သိသင့်၏ - ရဟန်းနှစ်ပါးသည် ရွာသို့ဝင်၍ ဆွမ်းစားရေပံ၌ ထိုင်နေစဉ် သတို့သမီးတစ်ယောက်ကို မြင်သဖြင့် ခေါ်ယူ၏။ ထိုသတို့သမီး လာသောအခါ တစ်ပါးက တစ်ခြားတစ်ပါးကို ‘ဤသူငယ်မသည် အဘယ်သူ၏သမီးပါနည်း အရှင်ဘုရား’ဟု မေး၏။ ‘ငါတို့၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော တေလကန္တရိကာ မည်သော ဒကာမ၏သမီးဖြစ်သည်။ ဤသူငယ်မ၏ အမိသည် ငါအိမ်သို့ သွားလတ်သော် ထောပတ်ကို လှူလျှင် ထောပတ်အိုးဖြင့်ပင် ကပ်လှူ၏။ ဤသူငယ်မသည်လည်း သူ၏အမေကဲ့သို့ ထောပတ်အိုးဖြင့်ပင် ကပ်လှူ၏’ ဟု မြှောက်ပင့်ပြောဆို၏။ ဤအကြောင်းအရာကို ရည်၍ ‘ဤအရာ၌ တေလကန္တရိကဝတ္ထုကိုသိသင့်၏’ ဟု ဆိုပေသည်။

- (၉) သမုက္ကာစနာ = အချင်းခပ်သိမ်း အဖန်တလဲလဲ မြှောက်ပင့်၍ ဖော်ပြခြင်း၊
- (၁၀) အနုပ္ပိယဘာဏိတာ = အမှန်အားလျော်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ တရားအားလျော်သည်ကိုလည်းကောင်း၊ မငဲ့ဘဲ အဖန်တလဲလဲ ချစ်ဖွယ်ကိုသာ ဆိုခြင်း၊
- (၁၁) စာဠကမျတာ = မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်နှိမ့်ချချ ပြောဆိုခြင်း၊ မိမိကိုယ်ကို အောက်အောက်၌ထား၍ ပြောဆိုခြင်း၊
- (၁၂) မုဂ္ဂသူပျတာ = ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသော စကားရှိသူ၏အဖြစ်၊ ချဲ့ပြရသော် - ပဲနောက်တို့ကိုချက်သော် တစ်လုံးတစ်လေသာလျှင် မကျက်ဘဲ ရှိ၏။ ကြွင်းသောပဲနောက်တို့သည် ကျက်ကုန်နူးနပ်ကုန်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏စကား၌ တစ်လုံးတစ်လေသာလျှင် မှန်၏။ ကြွင်းသော စကားအလုံးစုံသည် မှား၏။ ဤသို့သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဲနောက်ဟင်းနှင့် တူသောစကားရှိသူဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။
- (၁၃) ပါရိဘုတုတာ = ကလေးထိန်းနှင့်တူစွာ သူငယ်တို့ကို ချိပိုးထိန်းကျောင်းကာ ယုယုယယ ပြောဆိုခြင်း။

မဟာနိဒ္ဒေသလာ နေမိတ္တိကတာ စသည် ၆-ပါး

- (၁) နိမိတ္တ = တစ်ပါးသော လူဒါယကာတို့အား ပစ္စည်းကို ပေးလှူခြင်း၌ အမှတ်သညာကို ဖြစ်စေတတ်သော ကိုယ်အမှု၊ နှုတ်အမှု ပေတည်း၊
- (၂) နိမိတ္တကမ္မ = ခဲဖွယ်ကို ကိုင်ယူ၍သွားသော လူတို့ကို မြင်လျှင် ‘အသို့နည်း ခဲဖွယ်ကိုရခဲ့ကုန်သလော’ - ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် လှူရန် အမှတ်နိမိတ်ကို ပြုခြင်း၊
- (၃) ဩဘာသ = ပစ္စည်းနှင့်စပ်သော စကား ပေတည်း၊
- (၄) ဩဘာသကမ္မ = နွားကျောင်းသားတို့ကိုမြင်လျှင် ‘အသို့နည်း ဤနွားငယ်တို့သည် နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့လော၊ သို့မဟုတ် ရက်တက်ရည်သောက်ရသော နွားငယ်တို့လော’ဟု မေးပြီး ‘နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့ပါဘုရား’ဟု ဖြေလတ်သော် ‘နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့ မဖြစ်နိုင်၊ အကယ်၍ နို့ရည်စို့ရသော နွားငယ်တို့ဖြစ်ငြားအံ့၊ ရဟန်းတို့လည်း နွားနို့ကို ရကုန်ရာ၏’ ဟု အစရှိသောနည်းဖြင့် နွားကျောင်းသား၏ မိဘတို့အား ပြောကြားစေ၍ နွားနို့ကိုလှူစေခြင်း စသော မိမိလိုချင်သည်ကို အရိပ်ပြသောအမှု၊
- (၅) သာမန္တဗျေန = အလိုရှိသောပစ္စည်းနှင့် ပွတ်သိ၍ ပြောဆိုခြင်း၊

ဤအရာ၌ ‘ကုလူပကရဟန်း’၏ဝတ္ထုကို သိသင့်၏ - ဆွမ်းခံထိုင်အိမ်အဖြစ်ဖြင့် အိမ်သို့ကပ်သော(ကုလူပက) ရဟန်းတစ်ပါးသည် ဆွမ်းစားလိုသည်ဖြစ်၍ အိမ်တစ်အိမ်သို့ဝင်ပြီး ထိုင်နေ၏။ အိမ်ရှင်မသည် ထိုရဟန်းကို မြင်လျှင် မလှူလိုသောကြောင့် ‘ဆန်မရှိ’ ဟုဆိုကာ ဆန်ရှာသလိုလိုနှင့် အိမ်နီးချင်းအိမ်သို့ သွားလေ၏။ ထိုရဟန်းသည်လည်း အိမ်ခန်းအတွင်းသို့ ဝင်ကြည့်သော် တံခါးထောင့်၌ ကြံကိုလည်းကောင်း၊ အိုးထဲ၌ တင်လဲကိုလည်းကောင်း၊ ခြင်း

တောင်းထဲ၌ ငါးခြောက်ပြားကိုလည်းကောင်း၊ ဆန်အိုးထဲ၌ ဆန်ကိုလည်းကောင်း၊ ထောပတ်အိုးထဲ၌ ထောပတ်ကိုလည်းကောင်း တွေ့မြင်ပြီးလျှင် အပြင်သို့ထွက်၍ ထိုင်နေ၏။ အိမ်ရှင်မသည် ‘ဆန်မရခဲ့’ဟု ငြီးတွားလျက် ပြန်လာ၏။

ထိုရဟန်းသည် ‘ဥပါသိကာမရေ-ယနေ့ ဆွမ်းမပြည့်စုံလတ္တံ့ဟု စောစောကပင် နိမိတ်ကို မြင်ခဲ့ပြီ’ဟု ဆို၏။ ‘အဘယ်သို့သော နိမိတ်ကိုမြင်ခဲ့ပါသနည်း အရှင်ဘုရား’ ဟု မေးလတ်သော် ‘တံခါးထောင့်၌ထားသော ကြံချောင်းကဲ့သို့သော မြွေကို မြင်ခဲ့၏။ ထိုမြွေကို ပုတ်ခတ်အံ့ဟု ကြည့်ရှုလတ်သော် အိုးထဲ၌ထားသော တင်လဲခဲတို့နှင့်တူသော ကျောက်ခဲတို့ကို မြင်ခဲ့၏။ ကျောက်ခဲဖြင့် ပစ်ခတ်အပ်သော မြွေ၏ပါးပျဉ်းကို ခြင်းတောင်း၌ ထားသော ငါးခြောက်ပြားခြမ်းနှင့်တူစွာ မြင်ခဲ့၏။ ထိုခဲကို ကိုက်လိုသော မြွေ၏သွားတို့ကို ဆန်အိုးထဲက ဆန်တို့နှင့် တူစွာ မြင်ခဲ့၏။ ထိုအခါ အမျက်ထွက်သော မြွေ၏ပါးစပ်မှ ထွက်လာသော အဆိပ်နှင့်ရောသောတံထွေးကို ထောပတ်အိုးထဲ၌ ထည့်ထားသော ထောပတ်နှင့်တူစွာ မြင်ခဲ့၏’ဟု ဆို၏။ ထိုအိမ်ရှင်မသည် ‘ဦးပြည်ကို လှည့်စားခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်’ ဟု ဆင်ခြင်၍ ကြံကိုကပ်ပြီးလျှင် ထမင်းကိုချက်၍ ထောပတ် တင်လဲ ငါးခြောက်တို့နှင့်တကွ အလုံးစုံကို ကပ်လှူရလေ၏။ ဤသို့ အလိုရှိအပ်သောပစ္စည်းနှင့် အနီးပြု၍၊ ပွတ်သီ၍ ပြောဆိုခြင်းကို သာမန္တဗ္ဗေဒ ဟု သိအပ်၏။

(၆) ပရိကထာ = အလိုရှိအပ်သော ပစ္စည်းရအောင် တရစ်ဝဲဝဲ ထပ်တလဲလဲ ပြောဆိုခြင်း။

မဟာနိဒ္ဒေသလာ နိပွေသိကတာ စသည် ၁၁-ပါး

- (၁) အက္ခောသနာ = ၁၀-ပါးသော ဆဲရေးကြောင်း ဝတ္ထုတို့ဖြင့် ဆဲရေးခြင်း၊
 ၁၀-ပါးသော ဆဲရေးကြောင်း ဝတ္ထုဟူသည် -
 (၁) အမျိုးဇာတ် (၂) အမည် (၃) အနွယ် (၄) အမှု-အလုပ်အကိုင် (၅) အတတ်ပညာ
 (၆) အနာရောဂါ (၇) အရပ်အနိမ့်အမြင့်၊ အသား၊ အမည်းအဖြူစသော အသွင်သဏ္ဌာန်
 (၈) လောဘ၊ ဒေါသစသောကိလေသာ (၉) အာပတ် (၁၀) နွားပဲ၊ ခွေးပဲ၊ တိရစ္ဆာန်ပဲ
 စသည်ဖြင့် အထွေထွေဆဲရေးခြင်း ဟူသော ဤ ၁၀-ပါးတို့ ဖြစ်သည်။
- (၂) ဝမ္ဘနာ = ရှုတ်ချပြောဆိုခြင်း ဟူသည် နှိပ်စက်၍ ဆိုခြင်းတည်း။
- (၃) ဂရဟနာ = ကံ၊ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားမရှိ၊ ရတနာသုံးပါးကို မကြည်ညို ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ကဲ့ရဲ့အပြစ်တင်ခြင်းတည်း။
- (၄) ဥက္ခေပနာ = ‘ဤဒါယကာကို ဤလှူဒါန်းသောအရာ၌ ထည့်၍ မပြောဆိုလင့်’ ဟု စကားဖြင့် လှူသူအဖြစ် စသည်မှ ထုတ်ပယ်ခြင်းတည်း။
 တစ်နည်း-မပေးလှူသောသူကို မြင်လျှင် ‘ဪ...အလှူရှင်ပါတကား’ဟု မြှောက်ပင့်ချီဆောင့်၍ ပြောဆိုခြင်း။
- (၅) သမုက္ခေပနာ = ခပ်သိမ်းသော အဖို့အားဖြင့် တည်ရာမှီရာနှင့်တကွ အကြောင်းနှင့်တကွပြု၍ ထုတ်ပယ်ခြင်းတည်း။
 တစ်နည်း -မပေးလှူသောသူကိုမြင်လျှင် ‘ဪ...အလှူရှင်ကြီးပါတကား’ဟု လွန်ကဲစွာ မြှောက်ပင့်ချီဆောင့်၍ ပြောဆိုခြင်း။
- (၆) ခိပနာ = ‘မျိုးစေ့ကို စားသုံးနေသော ဤသူ၏ အသက်ရှင်ခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း’ ဟု ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြက်ရယ်ပြု၍ ပြောဆိုခြင်း။
- (၇) သံခိပနာ = ‘ဤဒါယကာကို မပေးလှူတတ်ဟူ၍ အဘယ်ကြောင့် ဆိုကြသနည်း၊ ဤဒကာသည် အမြဲတမ်း ခပ်သိမ်းသောကာလပတ်လုံး အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မရှိဟူသောစကားကို လှူနေသည်မဟုတ်လော’ ဟုသာ၍ လွန်စွာပြက်ရယ်ပြု၍ ပြောဆိုခြင်း။
- (၈) ပါပနာ = မပေးလှူသူ၏အဖြစ်သို့သော်လည်းကောင်း၊ ကျေးဇူးမဲ့သို့သော်လည်းကောင်း ရောက်စေခြင်း။
- (၉) သမ္မာပနာ = ခပ်သိမ်းသောအဖို့အားဖြင့် ရောက်စေခြင်း။
- (၁၀) အဝဏ္ဏဟာရိတာ = ဤသို့ ကျေးဇူးမဲ့ကိုပြောဆိုသည်ရှိသော် ကြောက်လန့်အရက်ရပြီး ငါ့အားလှူလတ္တံ့ ဟု မျှော်လင့်၍ တစ်အိမ်မှတစ်အိမ်သို့၊ တစ်ရွာမှတစ်ရွာသို့ လှည့်ပတ်၍ မကောင်းသတင်းလွှင့်ခြင်း။
- (၁၁) ပရပိဋ္ဌိမံသိကတာ = မျက်မှောက်၌ ချိုသာသောစကားကိုဆို၍ မျက်ကွယ်၌ ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြောဆိုခြင်း၊ ဤသို့ ပြောဆိုခြင်းသည် မျက်နှာချင်းဆိုင်ကြည့်ရန် မဝံ့သောသူက တစ်ဖက်သို့ မျက်နှာလှည့်နေသောသူ၏ ကျောကုန်းသားကို ခဲစားသည်နှင့် တူ၏။

မဟာနိဒ္ဒေသလာ ‘လာဘောနု လာဘံ နိဇီဂီသနတာ’

အစ၊အိမ်မှ စ၍ ရတိုင်း ရတိုင်းသော ဆွမ်းကို ထိုထိုအိမ်၌ အိမ်သားသူငယ်တို့အား ပေး၍ နောက်ဆုံး၌ နွားနို့ယာဂကို ရသွားသော ရဟန်း၏ဝတ္ထုကို ဤအရာ၌ သိစေအပ်၏။

‘အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ’ ဟူသည်

- အာဇီဝ = ပစ္စည်းရှာကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လကို စွဲမှီ၍ အသက်ရှင်ကုန်၏။ ထိုအသက်ရှင်ခြင်း၏ မှီရာ အကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လသည် အာဇီဝ မည်၏။
- ပါရိသုဒ္ဓိ = ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သည်၏အဖြစ်သည် ပါရိသုဒ္ဓိ မည်၏။
- အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ = အသက်မွေးကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းရှာမှီးသော လုံ့လ၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းသည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ မည်၏။
- အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ = အသက်မွေးမှုကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်၆-ပါးတို့ကို လွန်ကျူးခြင်း ၏အစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ‘ကုဟန၊ လပန၊ နေမိတ္ထိက၊ နိပ္ပေသိက၊ လာဘောနု လာဘနိဇီဂီသန ဟူသော ၅-ပါးသော ယုတ်မာသောအကျင့်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း ဖြစ်သော မိစ္ဆာဇီဝမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း(မိစ္ဆာဇီဝ ဝိရတိ)သည် အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ သီလ မည်၏။

~ ~ ~ ~ ~

ပစ္စယသန္နိသသိတသီလ

သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပစ္စည်းကိုသုံးဆောင်ခြင်းလက္ခဏာရှိသောသီလသည် “ပစ္စယသန္နိ-သသိတသီလ” မည်၏။

၁။ သင်္ကန်း၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ
ပါဠိတော်

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စီဝရံ ပဋိသေဝတိ၊ ယာဝဒေဝ သီတဿ ပဋိဃာတာယ၊ ဥဏုဿ ပဋိဃာတာယ၊ ခုံသ မကဗ ဝါတာတပ သရီသပ သမ္ပဿာနံ ပဋိဃာတာယ၊ ယာဝဒေဝ ဟိရိကောပိနပဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ။

မြန်မာပြန်

သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာ သာလျှင်၊ အပူကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ မှက် ခြင် လေ နေပူ မြေ ကင်းတို့၏ ကိုက်ခဲထိပါးခြင်း အတွေ့တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာသာလျှင် မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဟိရိဂုဏ်ကို ပျက်စေတတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
(မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါစာပိုဒ်ပါ လိုရင်းကျက်မှတ်ရန်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။)

သင်္ကန်း၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ (၄)ချက်

- (၁) အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- (၂) အပူကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- (၃) မှက် ခြင် လေ နေပူ မြေ စသော တွားသွားကောင်တို့၏ အတွေ့တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- (၄) ဟိရိဂုဏ်ကို ပျက်စေတတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း အကျိုးငှာ သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။

ဒေသနာအဖွင့်

‘ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော’ဟူသည် = သင့်သောအကြောင်းဖြင့် နည်းလမ်းမှန်ဖြင့်သိ၍ ‘ဆင်ခြင်၍’ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘သင်္ကန်းကို’ ဟူသည် = သင်းပိုင်အစရှိသည်တို့တွင် တစ်စုံတစ်ခုသောသင်္ကန်းကို ဆိုလိုသည်။

- ‘မှီဝဲ၏’ ဟူသည်** = သုံးဆောင်၏။ ဝတ်မှုလည်း ဝတ်၏။ ရုံမှုလည်း ရုံ၏ ဟု ဆိုလိုသည်။
- ‘အအေးကို’ ဟူသည်** = ကိုယ်တွင်းသန္တာန်၌ ဓာတ်ချောက်ချားခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ ပြင်ပ၌ ဥတုဖောက်ပြန်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာသည့်အအေးကို ဟု ဆိုလိုသည်။
- ‘ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ’ ဟူသည်** = ကိုယ်၌နှိပ်စက်ခြင်းကို မဖြစ်စေနိုင်အောင် ထိုအအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ ဟု ဆိုလို၏။ မှန်ပေ၏။ ကိုယ်ကို အအေးနှိပ်စက်လျှင် စိတ်ပျံ့လွင့်သည်ဖြစ်၍ အသင့်လမ်းမှန် အားဖြင့် တရားအားထုတ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။ ထို့ကြောင့် ‘အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ သင်္ကန်းကို မှီဝဲအပ်၏’ ဟု မြတ်စွာဘုရား ခွင့်ပြုတော်မူပေသည်။
- ‘အပူကို’ ဟူသည်** = မီးအပူကို ဆိုလိုသည်။
- ‘ဒုံသ’** = ကိုက်တတ်သောယင်ကောင်(မှက်)
- ‘မကသ’** = ခြင်
- ‘ဝါတ-လေ’ ဟူသည်** = မြူမပါသောလေ မြူပါသောလေ စသည်
- ‘အာတပ’** = နေပူရောင်
- ‘သရိသပ’** = ကိုယ်ဖြင့်တွား၍သွားတတ်သော ကိုယ်ရှည်သောအကောင်မျိုးဖြစ်ကုန်သော မြွေအစရှိကုန် သော အလုံးစုံသော တွားသွားကောင်တို့တည်း။
ထိုမြွေအစရှိသော တွားသွားကောင်တို့၏အတွေ့သည် ကိုက်ခြင်းအတွေ့၊ ထိခြင်း အတွေ့အားဖြင့် ၂-ပါးအပြား ရှိ၏။ ထို ၂-ပါးသောအတွေ့သည် သင်္ကန်းကိုရုံ၍နေသော ရဟန်းကို မနှိပ်စက်နိုင်။ ထို့ကြောင့် မြွေစသည် ပေါသောဌာနတို့၌ ထိုမြွေစသည်တို့၏ အတွေ့တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ ရဟန်းသည် သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- ‘ယာဝဒေဝ’ ဟူသော** = ပုဒ်ကို ထပ်ဟောရခြင်းမှာ အမြဲတမ်းရသောအကျိုး၏ နယ်ပယ်အပိုင်းအခြားကို ပြခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်သည်။
မှန်ပေ၏။ ဟိရိုဇာကို ပျက်စေတတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကိုဖုံးလွှမ်းခြင်းသည် အမြဲတမ်း ရသောအကျိုး ဖြစ်၏။ ဤမှတစ်ပါးသော အကျိုးတို့သည်ကား တစ်ခါတစ်ရံ၌သာ ဖြစ် ကုန်၏။
- ‘ဟိရိကောပိန’ ဟူသည်** = ထိုထိုကျဉ်းမြောင်းသော ကိုယ်အင်္ဂါဌာန တည်း။
မှန်ပေ၏။ အကြင်အကြင် ကိုယ်အင်္ဂါကို မဖုံးဘဲထားလျှင် ရှက်ခြင်းဟူသော ဟိရိ ဂုဏ်သည် ပျက်စီး၏။ ဟိရိုဇာကို ပျက်စေတတ်သောကြောင့် ထိုထိုကိုယ်အင်္ဂါကို ဟိရိကောပိန ဟု ဆိုအပ်၏။ ဟိရိုဇာကို ပျက်စေတတ်သော ထိုကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်း ခြင်း အကျိုးငှာ ဖြစ်စေသောကြောင့် ‘ဟိရိကောပိန ပဋိစ္ဆာဒနတ္ထံ’ မည်၏။

. . . . .

၂။ ဆွမ်း၌ ပစ္စုပ္ပန်ကာဆင်ခြင်ပုံ

ပါဠိတော်

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော ပိဏ္ဍပါတံ ပဋိသေဝတိ၊ နေဝ ဒဝါယ၊ န မဒါယ၊ န မဏ္ဍနာယ၊ န ဝိဘူသနာယ၊
ယာဝဒေဝ ဣမဿ ကာယဿ ဌိတိယာ ယာပနာယ၊ ဝိဟိသုပရတိယာ၊ ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယ၊ ဣတိ ပုရာဏဉ္စ
ဝေဒနံ ပဋိဟင်္ခါမိ၊ နဝဉ္စ ဝေဒနံ န ဥပ္ပါဒေဿာမိ၊ ယာတြာ စ မေ ဘဝိဿတိ အနဝဇ္ဇတာ စ ဖာသုဝိဟာရော စ။

မြန်မာပြန်

သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။ ပျော်မြူးရန်အတွက် မဟုတ်သည်သာ၊
မာန်ယစ်ရန်အတွက် မဟုတ်သည်သာ၊ အရေအဆင်းကြည်လင်တင့်တယ်ရန်အတွက် မဟုတ်သည်သာ၊ အသားအသွေး

တိုးပွားပြည့်ဖြိုးရန်အတွက် မဟုတ်သည်သာ၊ (စင်စစ်မှာမူ) ဤရုပ်ကိုယ်၏ တည်မြဲတည်ရန် အတွက်သာလျှင်၊ မျှတ နိုင်ရန် အတွက်သာလျှင်၊ ဆာလောင်ပင်ပန်းမှုငြိမ်းရန် အတွက်သာလျှင်၊ အကျင့်မြတ်ကို ကျင့်သုံးချီးမြှောက်နိုင်ရန် အတွက်သာလျှင် မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဤသို့ မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲဝေဒနာဟောင်းကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့၊ ဆင်းရဲဝေဒနာသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့၊ ဣရိယာပုထ် ၄-ပါး၏ သွားမြဲသွားခြင်း မျှတခြင်းသည်လည်း ငါ့အား ဖြစ် ပေလိမ့်မည်၊ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်အပြစ်ကင်းခြင်း ချမ်းသာစွာနေခြင်းသည်လည်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်ဟု ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းကို မှီဝဲ သုံးဆောင်၏။

(မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါစာပိုဒ်ပါ လိုရင်းကျက်မှတ်ရန်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။)

ဆွမ်း၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ (၁၃)ချက်

- (၁) ရွာသားငယ်တို့ကဲ့သို့ မြူးတူးပျော်ပါးကစားခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။
- (၂) လက်ရှေ့သမား လက်ပန်းသမား စသည်တို့ကဲ့သို့ ခွန်အားမာန်၊ ယောက်ျားမာန်ဖြင့် ယစ်ခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်း စသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။
- (၃) နန်းတွင်းသူ ပြည့်တန်ဆာမ စသည်တို့ကဲ့သို့ အင်္ဂါကြီးငယ်ကို ပြည့်ဖြိုးစေခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရ ကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။
- (၄) ကချေသည် ကျွမ်းသမား စသည်တို့ကဲ့သို့ အရေအဆင်း ကြည်လင်တောက်ပစေခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။
- (၅) မဟာဘုတ် ၄-ပါးကို မှီဝဲသော ရုပ်အပေါင်းကိုယ်၏ အဆက်ဆက်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်အားဖြင့် တည်ခြင်းအကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။
- (၆) အသက်ခေါ် ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ မပြတ်စဲခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။
- (၇) ဆာလောင်ခြင်းဟူသော နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သော အနာ၏ကင်းငြိမ်းခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။
- (၈) သာသနဗြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဟူသော အကျင့်မြတ်နှစ်ပါးကို ချီးမြှောက်ခြင်း၊ ကျင့်ခြင်းအကျိုးငှာ ဆွမ်း စသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။
- (၉) ဝေဒနာဟောင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။
- (၁၀) ဝေဒနာသစ်ကို မဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ ဆွမ်းစသော အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။
- (၁၁) ငါ့အား သွားမြဲသွားခြင်း မျှနိုင်ခြင်းသည်လည်း ဖြစ်ပေလိမ့်ဟု ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရမည်။
- (၁၂) ငါ့အား အပြစ်ကင်းသည်၏အဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ပေလိမ့်ဟု ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရမည်။
- (၁၃) ငါ့အား ချမ်းသာစွာ နေခြင်းသည်လည်း ဖြစ်ပေလိမ့်ဟု ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရမည်။

ဒေသနာအဖွင့်

- ‘ပိဏ္ဍပါတ် = ဆွမ်းကို’ ဟူသည်** = အမှတ်မရှိတစ်စုံတစ်ခုသော စားအပ်သောအစာအာဟာရကို ဟု ဆိုလိုသည်။
 မှန်ပေ၏။ အမှတ်မရှိတစ်စုံတစ်ခုသောအာဟာရသည် ရဟန်း၏ဆွမ်းခံခြင်း ဖြင့် သပိတ်၌ကျစေအပ်သောကြောင့် ပိဏ္ဍပါတ် မည်၏။ (တစ်နည်းကား) အိမ်များ စွာမှ ဆွမ်းတို့၏ အပေါင်းသည် ပိဏ္ဍပါတ် မည်၏။ ‘ထိုထိုအိမ်၌ ရအပ်ကုန်သော ဆွမ်းတို့၏ အပေါင်းအစု’ ဟု ဆိုလိုသည်။
- ‘နေဝ ဒဝါယ’** = ရွာသားငယ်တို့ကဲ့သို့ မြူးတူးပျော်ပါးကစားခြင်းအကျိုးငှာ မဟုတ်ပေ၊ ‘ကစားနိုင်ရန်အတွက် မဟုတ်’ ဟု ဆိုလိုသည်။
- ‘န မဒါယ’** = လက်ရှေ့သမား လက်ပန်းသမား စသည်တို့ကဲ့သို့ ခွန်အားမာန်၊ ယောက်ျားမာန်ဖြင့် ယစ်ခြင်း အကျိုးငှာ မဟုတ်ပေ၊ ‘ခွန်အားကိုမှီ၍ဖြစ်သော ယစ်ခြင်းဟူသောကြောင်းကြောင့် မဟုတ်’ ဟု ဆိုလိုသည်။
- ‘န မဏ္ဍနာယ’** = နန်းတွင်းသူ ပြည့်တန်ဆာမ အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့ အင်္ဂါကြီးငယ်ကိုပြည့်ဖြိုးစေခြင်းငှာ မဟုတ် ပေ၊ ‘အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ပြည့်ဖြိုးသည်၏အဖြစ်ဟူသောကြောင်းကြောင့် မဟုတ်’ ဟု ဆို လိုသည်။
- ‘န ဝိဘူသနာယ’** = ကချေသည်၊ ကျွမ်းသမား စသည်တို့ကဲ့သို့ အရေအဆင်းကြည်လင်တောက်ပစေခြင်း အကျိုး ငှာ မဟုတ်ပေ၊ ‘ကြည်လင်တောက်ပသော အရေအဆင်းရှိသည်အဖြစ် ဟူသော အကြောင်း ကြောင့် မဟုတ်’ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘နေဝ ဒဝါယ’ စသော ၄-ပုဒ်တို့ဖြင့် ပြဆိုချက်များ

‘နေဝ ဒဝါယ’ စသော ၄-ပုဒ်တို့တွင် -

‘နေဝဒဝါယ’ဟူသောပုဒ်ကို- မောဟ၏ ဥပနိဿယအကြောင်း ဖြစ်သော ပျော်မြူးခြင်းကို ပယ်ခြင်းငှာ (ဝါ)မောဟ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို ပယ်ခြင်းငှာ ဟောတော်မူ၏။

‘န မဒါယ’ဟူသောပုဒ်ကို - ဒေါသ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မာန်ယစ်ခြင်းကို ပယ်ခြင်းငှာ (ဝါ) ဒေါသ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို ပယ်ခြင်းငှာ ဟောတော်မူ၏။

‘န မဏ္ဍနာယ, န ဝိဘူသနာယ’ ဟူသော ဤပုဒ် ၂-ခုအပေါင်းကို -

ရာဂ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော အသွေးအသား တိုးပွားခြင်း, အရေအဆင်း ကြည်လင်တောက်ပခြင်းတို့ကို ပယ်ခြင်းငှာ(ဝါ) ရာဂ၏ ဥပနိဿယအကြောင်းဖြစ်သော မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို ပယ်ခြင်းငှာ ဟောတော်မူ၏။

တစ်နည်းကား-

‘နေဝ ဒဝါယ, န မဒါယ’ ဟူသော ဤပုဒ် ၂-ခုအပေါင်းကို-

မှီဝဲသုံးဆောင်သူဟူသော မိမိ၌ သံယောဇဉ်ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှာ ဟောတော်မူအပ်၏။

‘န မဏ္ဍနာယ, န ဝိဘူသနာယ’ ဟူသော ဤပုဒ် ၂-ခုအပေါင်းကို-

တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်၌ သံယောဇဉ်ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ ဟောတော်မူအပ်၏။

တစ်နည်းကား-

ဤ ၄-ပုဒ်လုံး တို့ဖြင့်လည်း-

မသင့်သောအကြောင်းဖြင့် မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ကာမချမ်းသာ၌ ကပ်ငြိသောတဏှာဖြင့် သုံးဆောင်ခံစားခြင်း(ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ)ကို လည်းကောင်း ပယ်ခြင်းငှာ ဟောတော်မူအပ်၏။

‘ဣမဿ ကာယဿ’ = မဟာဘုတ် ၄-ပါးကို မှီသော ဤရုပ်အပေါင်းကိုယ်၏ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘ဋ္ဌိတိယာ’ = အဆက်ဆက်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်အားဖြင့် တည်ခြင်းငှာ ဟု ဆိုလိုသည်။

‘ယာပနာယ’ ဟူသည်

အသက်ဟုခေါ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ မပြတ်စဲခြင်း အကျိုးငှာ၊ တစ်နည်းကား- ရုပ်ကိုယ်၏ ရှည်မြင့်စွာသော သက်တမ်းရှိသမျှ ကာလပတ်လုံး တည်ခြင်းငှာ ဟု ဆိုလိုသည်။

ဥပမာ - အိမ်အိုပိုင်ရှင်သည် မလဲမပြိုရန်အတွက် အိမ်ကို ကျားထောက်ကန်ခြင်းကို ပြုသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ လှည်းရှင်သည် ညင်သာစွာလိမ့်ရန်အတွက် လှည်းဆီထိုးခြင်းကို ပြုသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဤအတူပင် ရုပ်အပေါင်းကိုယ်၏ တည်မြဲတည်ခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ ရှည်မြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး ဖြစ်မြဲဖြစ်ခြင်း သွားမြဲသွားစေခြင်းငှာ လည်းကောင်း ရဟန်းသည် ဆွမ်းကိုသုံးဆောင်၏၊ ပျော်ရွှင်မြူးတူးခြင်း၊ မာန်ယစ်ခြင်း၊ အင်္ဂါကြီးငယ်ပြည့်ဖြိုးစေခြင်း၊ အရေအဆင်းတောက်ပစေခြင်း အကျိုးငှာ မှီဝဲသုံးဆောင်သည် မဟုတ် ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်းသော်ကား- ဋ္ဌိတိ ဟူသောအမည်သည် ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ အမည်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ‘ဣမဿ ကာယဿ ဋ္ဌိတိယာ ယာပနာယ’ ဟူသော ဤစကားဖြင့် ‘ဤရုပ်အပေါင်းကိုယ်၏ တည်ကြောင်းဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေကို မပြတ်စဲခြင်းအကျိုးငှာ’ ဟူ၍လည်း ဆိုလိုသည်ဟု သိအပ်၏။

‘ဝိဟိသုပရတိယာ’ ဟူသည်

နှိပ်စက်ခြင်းသဘောကြောင့် ဆာလောင်ခြင်းသည် ဝိဟိသု မည်၏၊ ထိုဆာလောင်ခြင်း ဟူသော နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သော အနာ၏ကင်းငြိမ်းခြင်းငှာလည်း ရဟန်းသည် ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏ ဟု ဆိုလိုသည်။

ဥပမာ - အိုင်းအမာရှိသောသူသည် အမာလိမ်းဆေးကို မှီဝဲသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အပူအအေးစသည်တို့ ရှိလတ်သော် အအေးအပူစသည်ကို မှီဝဲသကဲ့သို့လည်းကောင်း ရဟန်းသည် ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။

‘ဗြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယ’ ဟူသည်

အလုံးစုံသော ဘုရားအဆုံးအမတော်ဟူသော မြတ်သောအကျင့် ‘သာသနဗြဟ္မစရိယ’ ကို လည်းကောင်း၊ အရိယာမဂ်ဟူသော မြတ်သောအကျင့် ‘မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ’ ကို လည်းကောင်း ချီးမြှောက်ခြင်း၊ ကျင့်ခြင်းအကျိုးငှာ ဟု ဆိုလိုသည်။ မှန်ပေ၏။

ရဟန်းသည် ဆွမ်းကိုသုံးဆောင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကိုယ်ခွန်အားကို မှီ၍ သိက္ခာ ၃-ပါးကို အစဉ်မပြတ် ကြောင့်ကြပြုသောအားဖြင့် ဘဝဟူသောခရီးခဲကို ကျော်လွန်ခြင်းငှာ ကျင့်သည်ဖြစ်၍ ၂-ပါးသောအကျင့် မြတ်ကို ချီးမြှောက်ခြင်းငှာ ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ? အစာရေမရှိသောခရီးခဲကို ကျော်လွန်လိုသောဇနီးမောင်နှံတို့သည် သား၏အသားကို မက်မောခြင်းမရှိဘဲ မှီဝဲသုံးဆောင်ကြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြစ်ကို ကျော်လွန်လိုသောသူတို့သည် ဖောင်ကို မက်မောခြင်းမရှိဘဲ မှီဝဲသုံးဆောင်ကြသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သမုဒ္ဒရာကို ကူးမြောက်လိုသောသူတို့သည် သင်္ဘောကို မက်မောခြင်းမရှိဘဲ မှီဝဲသုံးဆောင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်ပေ၏။

‘ဣတိ ပုရာဏဉ္စ ဝေဒနံ ပဋိဟဒါမိ၊ နဝဉ္စ ဝေဒနံ န ဥပ္ပါဒေသာမိ’ ဟူသည်ကား

ဤသို့ ဆွမ်းကိုသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဆွမ်းမစားမီ ရှေးအဖို့က ဖြစ်ခဲ့သော ဆာလောင်ခြင်းဝေဒနာနှင့် ဆာလောင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောဝေဒနာကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့၊ အတိုင်းအရှည်မရှိစားခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော အသစ်ဖြစ်လတ္တံ့သောဝေဒနာကိုလည်း ‘လက်ကိုဆွဲထူပါ ဆိုရသည်တိုင်အောင်စားသော ပုဏ္ဏား၊ ဝမ်းဗိုက်ကား၍ ပုဆိုးမဝတ်နိုင်လောက်အောင်စားသော ပုဏ္ဏား၊ ဝမ်းဝန်လေးသဖြင့် မထနိုင်၍ ထိုစားရာအရပ်၌ပင် လူးလိမ့်နေရအောင်စားသောပုဏ္ဏား၊ ခံတွင်းဝဆိုက်၍ ကျိုးနှိုက်မိအောင်စားသောပုဏ္ဏား၊ အန်ထွက်အောင်စားသော ပုဏ္ဏားတို့တွင် တစ်ယောက်ယောက်ကဲ့သို့ မဖြစ်စေအံ့’ ဟု ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍လည်း မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ- သူနာသည် ဆေးကိုမှီဝဲသကဲ့သို့ ပင်တည်း။

တစ်နည်းကား-

‘အကြင်ဒုက္ခဝေဒနာသည် မသင့်လျော်သောအစာကို စားခြင်းနှင့် အတိုင်းအရှည်မရှိ စားခြင်းကို စွဲမှီ၍ ယခုဘဝ၌ ဖြစ်သော်လည်း ရှေးကံအကြောင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒုက္ခဝေဒနာကို ‘ဝေဒနာဟောင်း’ ဟု (ကာရဏူပစာအားဖြင့်) ဆိုအပ်၏။ သင့်လျော်သောအစာကို စားခြင်း၊ တိုင်းထွာချင့်ချိန်၍ စားခြင်းဖြင့် ထိုဝေဒနာဟောင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကံဟောင်းကို အကျိုးပေးခွင့်မရအောင် ဖျက်ဆီးပယ်ဖျောက်လျှင် ထိုဝေဒနာဟောင်းကို ပယ်ဖျောက်အံ့။’

‘ယခုဘဝ၌ ပြုအပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာမဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော မသင့်သောသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဆည်းပူးအပ်သောကံကို စွဲမှီ၍ အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သောကြောင့် အပါယ်စသည်တို့ဖြစ်မည့် ထိုဒုက္ခဝေဒနာကို ‘ဝေဒနာသစ်’ ဟု ဆိုအပ်၏။ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်းဟူသော သင့်သောသုံးဆောင်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုဝေဒနာသစ်၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော မဆင်ခြင်ဘဲသုံးဆောင်ခြင်းတည်း ဟူသော ကံကို မဖြစ်စေမူ၍ ထိုဝေဒနာသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့’ ဟု ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍ မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဤနည်းဖြင့်လည်း ဤပါ၌ အနက်ကို သိအပ်၏။

ပုဒ် ၂-ခု၊ ပုဒ် ၄-ခုတို့ဖြင့် ပြဆိုချက်များ

‘ဝေဒနာဟောင်း’ကိုလည်း ပယ်ဖျောက်အံ့၊ ဝေဒနာသစ်ကိုလည်း မဖြစ်စေအံ့’ ဟူသော ဤ ပုဒ် ၂-ခုဖြင့် (ဝါ) ‘ဆာလောင်မွတ်သိပ်ခြင်း၏ငြိမ်းခြင်း’ စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ဤ ပုဒ် ၄-ခုဖြင့် ‘လျှောက်ပတ်သောသုံးဆောင်ခြင်းကို သိမ်းယူခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ကိုယ်ပင်ပန်းစေသောအကျင့်(အတ္တကိလမထာနယောဂ)ကိုအားထုတ်ခြင်းကို ပယ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ တရားနှင့်လျော်သော ချမ်းသာသုခကို မစွန့်ခြင်းကိုလည်းကောင်း’ ပြ၏။

‘ယာတြာ စ မေ ဘဝိဿတိ’ ဟူသည်ကား

အတိုင်းအရှည်ရှိသောဘောဇဉ်ကို သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော (သို့မဟုတ်)ဣရိယာပုထ်ကို ဖျက်စီးတတ်သော ဘေးရန်၏ မရှိခြင်းကြောင့် အကြောင်းနှင့်စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းရှိသော ဤရုပ်ကိုယ်၏ရှည်စွာသော (သက်တမ်းအပိုင်းအခြား)ကာလပတ်လုံး သွားနိုင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော သွားမြဲသွားခြင်း မျှနိုင်ခြင်းသည်လည်း ငါ့အား ဖြစ်ပေလိမ့်မည် ဟူ၍လည်း ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် - မတ်တတ်နာရောဂါရှိသောသူသည် ထိုအနာ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဆေးကို (ဝါ) ထိုအနာပျောက်ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော ဆေးကို မှီဝဲသုံးဆောင် သကဲ့သို့ ပင်တည်း။

‘အနဝစ္စတာ စ ဖာသုဝိဟာရော စ’ ဟူသည်ကား

မသင့်သောအားဖြင့် ရှာမှီးခြင်း၊ ခံယူခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်းတို့ကို ကြဉ်သဖြင့် အပြစ်ကင်းသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ အတိုင်းအရှည်ရှိလျက် သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊

တစ်နည်းကား- မသင့်လျော်သော အာဟာရကို သုံးဆောင်ခြင်း၊ အတိုင်းအရှည်မရှိ အလွန်အကျွံ သုံးဆောင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်တတ်သော ဆိတ်ငြိမ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း နှင့် ဘာဝနာကုသိုလ်တရားတို့၌ မပျော်မွေ့ခြင်း၊ အိပ်ငိုက်ခြင်း၊ ထိနခိဒ္ဓ နှိပ်စက်သဖြင့် ကိုယ်လက်တဆန်းငင်ငင် ရှိခြင်း၊ ပညာရှိတို့၏အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း အစရှိသော အပြစ်များ မရှိသဖြင့် အပြစ်ကင်းသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ သင့်သောအာဟာရကိုသုံးဆောင်ခြင်း၊ အတိုင်းအရှည်ရှိလျက် သုံးဆောင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကာယဗလဖြစ်သဖြင့် ချမ်းသာစွာနေရခြင်းသည်လည်းကောင်း၊

တစ်နည်းကား- အလိုရှိတိုင်း ဝမ်းပြည့်အောင်စားခြင်းကို ကြဉ်သဖြင့် အိပ်နေခြင်းဖြင့် ရအပ်သောချမ်းသာ၊ ဘယ်ညာနံတောင်းပြောင်း၍ အိပ်ခြင်းဖြင့် ရအပ်သောချမ်းသာ၊ တမှိန်းမှိန်းအိပ်ခြင်းဖြင့် ရအပ်သောချမ်းသာတို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့် အပြစ်ကင်းသည်၏အဖြစ်သည်လည်းကောင်း၊ လေးငါးလုတ်ခန့်မျှ လျှော့၍ စားခြင်းဖြင့် ဣရိယာပုထိ ၄-ပါးအား လျော်သည်၏အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းကြောင့် ချမ်းသာစွာနေရခြင်းသည်လည်းကောင်း - ငါ့အား ဖြစ်ပေလိမ့်မည် ဟူ၍လည်း ဆင်ခြင်၍ ဆွမ်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ မှန်ပေ၏။

“လေးငါးလုတ်တို့ကို မသုံးဆောင်မှု၍ ရေကို သောက်ရာ၏။ ဤသို့ ပြုကျင့်လျှင် ကိုယ်အသက်၌ မဝဲပဲ နိဗ္ဗာန်သို့ စိတ်ကိုစေလွှတ်ထားသော ရဟန်းအား ချမ်းသာစွာနေထိုင်ရခြင်းငှာ သင့်လျော်လျှောက်ပတ်ပေ၏” ဟူသော - ဤစကားကို ဟောတော်မူအပ်ပေ၏။

ဤမျှသော ‘ယာတြာ စသော’ စကားရပ်ဖြင့် ‘မျှော်လင့်အပ်သော ပယောဇဉ်အကျိုးကို သိမ်းယူခြင်းနှင့် မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်ကို ပြအပ်သည်’ ဟူ၍ သိအပ်၏။

. . . . .

၃။ ကျောင်း၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ

ပါဠိတော်

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော သေနာသနံ ပဋိသေဝတိ၊ ယာဝဒေဝ သီတဿ ပဋိဃာတာယ၊ ဥဏှဿ ပဋိဃာတာယ၊ ညံသ၊မကသ၊ဝါတာတပ၊သရိသပ သပ္ပဿာနံ ပဋိဃာတာယ၊ ယာဝဒေဝ ဥတုပရိဿယဝိနောဒန ပဋိသလ္လာနာရာမတ္ထံ။

ပြန်ဟပြန်

သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ အအေးကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ အပူကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ မှက် ခြင် လေ နေပူ မြွေ ကင်း တို့၏ ကိုက်ခဲထိပါးခြင်း အတွေ့တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာသာလျှင် မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းနှင့် ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် မှီဝဲသုံးဆောင်၏။

(မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါစာပိုဒ်ပါ လိုရင်းကျက်မှတ်ရန်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။)

ကျောင်း၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ (၄)ချက်

- (၁) အအေးကိုပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ ကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- (၂) အပူကိုပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ ကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- (၃) မှက် ခြင် လေ နေပူ မြွေစသော တွားသွားကောင်တို့၏ အတွေ့တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ ကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- (၄) ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းနှင့် ကိန်းအောင်းနေထိုင်ခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် ကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။

ဒေသနာအဖွင့်

‘သေနာသန’ ဟူသည် ‘သေန’ ခေါ်သော အိပ်ရာနှင့် ‘အာသန’ခေါ်သော နေထိုင်ရာ ပေတည်း။ ရှင်းဦးအံ့- အကြင်အကြင်သို့သော နှစ်ဘက်မိုးသောကျောင်း၌လည်းကောင်း၊ တစ်ဘက်စောင်းမိုးသောကျောင်းစသည်၌လည်းကောင်း အိပ်၏။ ထိုအိပ်ရာဌာနကျောင်းသည် သေန-အိပ်ရာ မည်၏။ အကြင်အကြင်သို့သော နှစ်ဘက်မိုးသော ကျောင်း၌လည်းကောင်း၊ တစ်ဘက်စောင်းမိုးသောကျောင်းစသည်၌လည်းကောင်း ထိုင်နေ၏။ ထိုထိုင်နေရာဌာနကျောင်းသည် အာသန-နေရာ မည်၏။ ထိုအိပ်ရာနှင့် နေရာကို တစ်ပေါင်းတည်းပြု၍ သေနာသန ဟု ဆိုအပ်၏။

‘ဥတုပရိဿယ ဝိနောဒန ပဋိသန္ဓာ နာရာမတ္ထ’ ဟူသည်ကား

ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ လည်းကောင်း၊ စိတ်လွင့်ပါးရာ အထူးထူးသောအာရုံမှ ဖွဲ့၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ စိတ်၏ကပ်ငြိခြင်းဟူသော ကိန်းအောင်းခြင်းနှင့် မွေ့လျော်ခြင်း အကျိုးငှာ လည်းကောင်း- (ဤကား သဒ္ဓါအနက်)

နှိပ်စက်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အအေးအပူ ဥတုသည်ပင်လျှင် ဥတုဘေးရန် မည်၏။

“ကိုယ်ကို နှိပ်စက်တတ်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်းကိုလည်း ပြုတတ်သော မလျောက်ပတ်သောဥတုကို ကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျောက်နိုင်၏။ ထိုမလျောက်ပတ်သောဥတုကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာလည်းကောင်း၊ အခြေအရံဟူသော အပေါင်း၊ ကိလေသာဟူသော အဖော်မရှိဘဲ တစ်ကိုယ်တည်းနေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဆိတ်ငြိမ်ခြင်းချမ်းသာအကျိုးငှာ လည်းကောင်း” ဟု ဆိုလို၏။

အအေးကိုပယ်ဖျောက်ခြင်း စသည်ဖြင့်ပင်လျှင် ဥတုဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးကို ဆိုပြီးဖြစ်သော်လည်း သင်္ကန်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၌ ဟိရိုဏ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း အကျိုးသည် အမြဲတမ်းအကျိုး ဖြစ်၏၊ ထိုမှတစ်ပါးသော အအေးအပူကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း စသော အကျိုးတို့သည် တစ်ရံတစ်ခါ၌သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏ ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဤကျောင်းကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၌လည်း အမြဲတမ်းအကျိုးဖြစ်သော ဥတုဘေးရန်ပယ်ဖျောက်ခြင်းကို ရည်၍ ဥတုပရိဿယဝိနောဒနတ္ထံ - ဟူသောပုဒ်ကို ဟောခြင်းဖြစ်သည်။ တစ်နည်းကား- အအေးအပူဟူ၍လည်းကောင်း၊ မလျောက်ပတ်သော ဥတုဘေးရန်ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုခဲ့သော ဤဥတုသည် ဥတုသာလျှင် မည်၏၊ ပရိဿယ မမည်ပေ။

‘ပရိဿယ’ မည်သော ဘေးရန်သည်ကား-

ထင်ရှားသောဘေးရန်၊ မထင်ရှားသောဘေးရန် ဟူ၍ ၂-ပါးအပြား ရှိ၏။ ထိုတွင် ထင်ရှားသောဘေးရန်တို့သည် ခြင်္သေ့၊ ကျား စသည်တို့ ပေတည်း၊ မထင်ရှားသောဘေးရန်တို့သည် ရာဂ၊ ဒေါသ စသည်တို့ ပေတည်း၊ ယင်းထင်ရှားသော၊ မထင်ရှားသောဘေးရန်တို့သည် လုံခြုံသောကျောင်း၌ နေသော ရဟန်းကို မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်၊ ထိုလုံခြုံသောကျောင်းကို ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ၂-ပါးသောဘေးရန်တို့ မနှိပ်စက်နိုင်ရာ ဟူ၍ အသိအမှတ်ပြုလျက် ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသုံးဆောင်သော ရဟန်းကို ‘သင့်လျော်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မလျောက်ပတ်သောဥတုနှင့် ထင်ရှားသော၊ မထင်ရှားသော ဘေးရန်တို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းအကျိုးငှာ ကျောင်းကို သုံးဆောင်သည်’ ဟူ၍ သိအပ်၏။

. . . . .

**၄။ ဆေး၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ
ပါဠိတော်**

ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော ဂိလာနပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရံ ပဋိသေဝတိ၊ ယာဝဒေဝ ဥပ္ပန္နာနံ ဝေယျာဗာဓိကာနံ ဝေဒနာနံ ပဋိဃာတာယ၊ အဗျာပဇ္ဈပရမတာယ။

ပြန်ဟပြန်

သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ဆေးကို မှီဝဲသုံးဆောင်ပါ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော အနာရောဂါကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ပယ်ဖျောက်ရုံမျှ အကျိုးငှာသာလျှင်၊ ဆင်းရဲဒုက္ခကင်းရုံမျှ အကျိုးငှာသာလျှင် ဆေးကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။

(မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါစာပိုဒ်ပါ လိုရင်းကျက်မှတ်ရန်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်၏။)

ဆေး၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ (၂)ချက်

- (၁) ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော နူနာ အိုင်းနာ အဖုလုံးနာ အစရှိသောအနာတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အမျိုးမျိုးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သောအနာကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကိုလည်းကောင်း ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ ဆေးကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။
- (၂) အနာရောဂါကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲမှန်သမျှ ပျောက်ကင်းသည်တိုင်အောင် အတွက်သာလျှင် ဆေးကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။

ဒေသနာအဖွင့်

‘ဂိလာနပစ္စယဘောသဇ္ဇပရိက္ခာရ’ ဟူသောပုဒ်အဖွင့်

ဆီ၊ ပျား၊ တင်လဲ စသော ဆေးသည် ပစ္စယလည်း မည်၏၊ ဘောသဇ္ဇလည်း မည်၏၊ ပရိက္ခာရလည်း မည်၏။

ပစ္စယ - အနာ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အနက်သဘောကြောင့် ပစ္စယ မည်၏။ ထို့ကြောင့် အနာရောဂါ ပျောက်ရန် သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော ဆေးသည် ပစ္စယ မည်၏။

ဘောသဇ္ဇ - ဘိသက္က-သမားတော်ကြီးနှင့်တူသော မြတ်စွာဘုရားသည် (ဝါ) ဘိသက္က-သမားတော်ကြီး မည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ခွင့်ပြုအပ်သော ဆေးဖြစ်သောကြောင့် ဆေးသည် ဘောသဇ္ဇ မည်၏။

ဂိလာနပစ္စယ- သူနာတို့၏ရောဂါကို ပျောက်စေတတ်သောဆေးသည်ပင်လျှင် ဘောသဇ္ဇ မည်၏။ ထို့ကြောင့် ဆေး သည် ဂိလာနပစ္စယ ဘောသဇ္ဇ မည်၏။ သူနာအား လျောက်ပတ်သော ဆေးသမား၏ အမှုဖြစ်သော ဆီ၊ ပျား၊ တင်လဲ အစရှိသော တစ်စုံတစ်ခုသော ဆေးပစ္စည်း ဟု ဆိုလို၏။

ပရိက္ခာရ

‘သတ္တဟိ နဂရပရိက္ခာရေဟိ သုပရိက္ခတ္တံ ဟောတိ = ၇-ပါးကုန်သော မြို့ကို ရံ၍ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ကုန် သော ကျုံး၊ မြောင်း၊ မြို့ရိုးစသည်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာရံအပ်၏’ - ဤသို့အစရှိသောပါဠိတို့၌ အကွယ်အကာအရံအတား ကို ပရိက္ခာရ ဟု ဆိုအပ်၏။

ရထား သီလပရိက္ခာရော၊ ဈာနက္ခော စက္ကဝီရိယော = သီလဟူသော အဆင် တန်ဆာရှိသော၊ ဝီရိယ ဟူ သော ဘီးရှိသော၊ အရိယာမဂ်ဟူသော ရထားသည် - ဤသို့အစရှိသောပါဠိတို့၌ အဆင်တန်ဆာကို ပရိက္ခာရ ဟု ဆို အပ်၏။

‘ယေ စ ခေါ ဣမေ ပဗ္ဗဇိတေန ဇီဝိတပရိက္ခရာ သမုဒါနေတဗ္ဗာ = ရဟန်းသည် အလုံးစုံကုန်သော ဤ အသက်၏အကြောင်းအဆောက်အဦတို့ကို ကောင်းစွာစုဆောင်းအပ်ကုန်၏’ - ဤသို့ အစရှိသောပါဠိတို့၌ အကြောင်း အဆောက်အဦကို ပရိက္ခာရ ဟု ဆိုအပ်၏။

‘ဂိလာန ပစ္စယ ဘောသဇ္ဇ ပရိက္ခာရ’ ဟူသော ဤပုဒ်၌ကား အကြောင်းအဆောက်အဦဟူသော အနက်သည် လည်းကောင်း၊ အကာအကွယ်အရံအတားဟူသော အနက်သည်လည်းကောင်း သင့်၏။

သင့်ပုံကား - သူနာတို့၏ရောဂါကို ပျောက်စေတတ်သောဆေးသည် အသက်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သော အနာဖြစ် ခွင့်ကို မပေးမူ၍ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်တတ်သောကြောင့် အသက်၏ အစောင့်အရှောက်အကာအကွယ်လည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့ စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ကြောင်း ဖြစ်လတ်သော် ရှည်စွာသော သက်တမ်းအပိုင်းအခြား ကာလပတ်လုံး အသက် သည် မပြတ်ဖြစ်လျက် တည်၏။ ဤသို့သော အခြင်းအရာဖြင့် ထိုအသက်၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် အသက်၏ အကြောင်းအဆောက်အဦလည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပရိက္ခာရ ဟု ဆိုအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ဆီ၊ ပျား၊ တင်လဲ စသော ဆေးသည် သူနာတို့၏ရောဂါကို ပျောက်စေတတ်သော ဆေးသမား၏အမှု ‘ဂိလာနပစ္စယဘောသဇ္ဇ’ လည်း မည်၏။ အသက်၏အကာအကွယ် ‘ပရိက္ခာရ’ လည်း မည်၏။ (ဝါ) အသက်ရှည်စွာတည်ကြောင်း အဆောက်အဦလည်း မည်၏။ ထို့ကြောင့် ‘ဂိလာနပစ္စယ ဘောသဇ္ဇ ပရိက္ခာရ’ မည်၏။

‘ဂိလာနပစ္စယ ဘောသဇ္ဇ ပရိက္ခာရ- မည်သော ထိုဆေး’ ဟူသည်-

‘သူနာအား လျောက်ပတ်သော၊ သမားတော်နှင့်တူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ခွင့်ပြုအပ်သော၊ ဆီ ပျား တင်လဲ အစရှိသော၊ အသက်၏အကာအကွယ် အဆောက်အဦဖြစ်သော တစ်စုံတစ်ခုသော ဆေးကို ’ ဟု ဆိုလို၏။

‘ဥပ္ပဇ္ဇာနံ’ = ကိုယ်၌ ဖြစ်ပေါ်ကုန်ပြီးသော၊

‘ဝေယျာဗာဓိကာနံ’ ဟူသည်-

ဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဓာတ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော နူနာ အိုင်းနာ အဖု လုံးနာ အစရှိသော အနာတို့ကိုလည်းကောင်း အနာရှင်ကို နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သောကြောင့် ဗျာဗာဓ-ဟု ဆိုအပ်၏။ အမျိုးမျိုးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် နှိပ်စက်ညှဉ်းဆဲတတ်သောအနာကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် ဝေယျာ ဗာဓိက မည်ကုန်၏။

‘ဝေဒနာနံ’ ဟူသည်-

ဝေဒနာတို့ဟူသည်မှာ - အကုသလဝိပါက်ဒုက္ခဝေဒနာတို့ ဖြစ်၏။
ထိုသို့သဘောရှိကုန်သော အနာရှင်ကို နှိပ်စက်တတ်သော အနာရောဂါကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း အကျိုးငှာ ဆေးကိုမှီဝဲ၏ ဟု ဆိုလို၏။

‘အဗျာဓိပုရမတာယ’ ဟူသည်-

‘ဆင်းရဲကင်းရာ ကာလအတိုင်းအရှည် ရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော အကျိုးငှာ’ ဟူသည် - ရောဂါကြောင့်ဖြစ်သော ထိုဆင်းရဲအလုံးစုံသည် ပျောက်ကင်းသည်တိုင်အောင် အတွက်သာလျှင် မှီဝဲသည် ဟု ဆိုလို၏။

‘ပစ္စယသန္နိသိတသီလ’ ဟူသည်၊ ‘ပစ္စယ’ ဟူသည်၊ ‘ပစ္စယသန္နိသိတ’ ဟူသည်-

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အကျဉ်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်ဆင်ခြင်၍ ပစ္စည်းကိုသုံးဆောင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသောသီလကို “ပစ္စယသန္နိသိတသီလ”ဟူ၍ သိအပ်၏။

ဤပုဒ်၌ ဝစနတ္ထကား သင်္ကန်းစသည်တို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အသက်အပိုင်းအခြားအဆုံးတိုင်အောင် သွားနိုင်ရောက်နိုင်ကုန်၏၊ မပြတ်ဖြစ်လျက် တည်ကုန်၏၊ အသက်ရှင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် သင်္ကန်းအစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို ‘ပစ္စယ’ ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ထိုသင်္ကန်း အစရှိသောပစ္စည်းတို့ကို ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်သဖြင့် ကောင်းစွာမှီ၏။ ထို့ကြောင့် ‘ပစ္စယသန္နိသိတ’ မည်၏။

~ ~ ~ ~ ~

ပစ္စည်းလေးပါး၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံ လင်္ကာများ

သင်္ကန်း(အဝတ်)၌ ဆင်ခြင်ပုံ

ချမ်း၊ ပူကို ဖျက်၊ ခြင်၊ မှက်၊ လေ၊ နေ၊ ကင်း၊ မြွေ လွှဲသုန်၊ ဟိရီဂုဏ်ကို၊ ကုန်စေတတ်စွာ၊ ကိုယ်အင်္ဂါကို၊ လုံပါစေလို၊ ကိုယ်ကိုစံပယ်၊ ဆင်ပြင်မယ်ဟု၊ စိတ်ဝယ်မသန်း(မညွတ်)၊ ဤသင်္ကန်း(အဝတ်)ကို၊ ဖုံးလွှမ်းသုံးဆောင်ပါသတည်း။

ဆွမ်း၌ ဆင်ခြင်ပုံ

ဤသည့်စားဖွယ်၊ အမယ်မယ်ကို၊ မြူးရယ်မာန်ကြွ၊ လှပရေဆင်း၊ ပြည့်ဖိုးခြင်းငှာ၊ မသုံးပါဘူး၊ လေးဖြာဓာတ်ဆောင်၊ ဤကိုယ်ကောင်သည်၊ ရှည်အောင်တည်လျက်၊ အသက်မျှတမ်း၊ မမောပန်းငြား၊ ဘုရားသာသနာ၊ ကျင့်နှစ်ဖြာကို၊ ကျင့်ပါနိုင်စေ၊ ဝေဒနာ ဟောင်း၊ သစ်၊ မဖြစ်စေရ၊ ယာပိုထ်မျှလစ်၊ ခပ်သိမ်းပြစ်ကို၊ မဖြစ်လေအောင်၊ ချမ်းမြေ့အောင်ဟု၊ သုံးဆောင်မှီဝဲ ပါသတည်း။

ကျောင်း၌ ဆင်ခြင်ပုံ

ချမ်း၊ ပူကို ဖျက်၊ ခြင်၊ မှက်၊ လေ၊ နေ၊ ကင်း၊ မြွေ ဝေးမှု၊ ဥတုဘေးဘျမ်း၊ မသန်းကင်းစင်၊ စိတ်ကြည်လင်ကြောင်း၊ နေရာကျောင်းကို၊ ကိန်းအောင်းမှီခို ပါသတည်း။

ဆေး၌ ဆင်ခြင်ပုံ

ကျင်နာခံခက်၊ နိပ်စက်ဖိစီး၊ ဖြစ်ပြီး၊ ဖြစ်လာ၊ ဝေဒနာကို၊ စွန့်ခွာပယ်လျဉ်း၊ ဆင်းရဲကင်း၍၊ လူမင်းမြတ်စွာ၊ သာသနာကို၊ ကြည်သာရွှင်လန်း၊ ဖြည့်ကျင့်စွမ်းဖို့၊ ရည်မှန်းသုံးဆောင် ပါသတည်း။

ပစ္စည်း ၄-ပါးလုံး၌ ဆင်ခြင်ပုံ

အသက်ရှည်စွာ၊ ဘေးရောဂါတို့၊ ကိုယ်မှာ မကပ်၊ ပရိယတ်နှင့်၊ ပဋိပတ်ရေး၊ မြော်ထောက်တွေး၍၊ ဤဆေးဤဆွမ်း ဤသင်္ကန်းနှင့် ရွှင်လန်းဖွယ်ကောင်း၊ ဤစံကျောင်းကို၊ မှီအောင်းသုံးစွဲ ပါသတည်း။

~ ~ ~ ~ ~

စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ပြည့်စုံစေပုံ အဓိအရင်

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ပြည့်စုံစေပုံ

ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ဘုရားကိုယုံကြည်သော သဒ္ဓါတရားဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် သဒ္ဓါတရားဟူသော ပြီးစီးကြောင်း ရှိ၏။ အကြောင်းမူကား သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းသည် သာဝကတို့၏အရာကို လွန်ခြင်းကြောင့်ပေတည်း။ (ဝါ)သာဝကတို့ ဉာဏ်မမီနိုင်သောအရာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်ပေတည်း။ ဤအရာ၌ သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ရန် အရှင်သာရိပုတ္တရာ တောင်းပန်ချက်ကို ပယ်မြစ်ခြင်းသည် သာဝကပေတည်း။

ထို့ကြောင့် ပညတ်တော်မူတိုင်းသော သိက္ခာပုဒ်ကို သဒ္ဓါတရားဖြင့် အကြွင်းမဲ့သိမ်းယူ၍ အသက်ကိုမျှ ငဲ့ကွက်ခြင်းကို မပြုမူ၍ ကောင်းစွာပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ဤဂါထာစကားကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်ပေ၏။

“တိတိတူးငှက်မသည် အသက်ကိုမငဲ့ မိမိဥကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စာမရီ မည်သော သားကောင်သည် မိမိအမြီးဆံကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မိခင်သည် ချစ်အပ်လှစွာသော တစ်ဦးတည်းသောသားကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မျက်စိတစ်ဖက် ပျက်သောသူသည် တစ်ဖက်တည်းသာ ကျန်ရှိသောမျက်စိကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ထို့အတူပင်လျှင် သင်တို့သည် သီလကို အစဉ် စောင့်ရှောက်ကုန်သည်ဖြစ်၍ အလွန်ချစ်ခင်အပ်သော သီလရှိကုန်သည်၊ အခါခပ်သိမ်း ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကုန်သည် ဖြစ်ကြပါကုန်လော့။”

ထို့ပြင် အောက်ပါစကားကိုလည်း မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူအပ်ပေ၏။
“ပဟာရာဒ အသူရိန် ... သမုဒြာသည် ကမ်းကို မလွန်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ငါဘုရားပညတ်ထားသော သိက္ခာပုဒ်ကို ငါဘုရား၏တပည့်ဖြစ်သော အရိယာသာဝကတို့သည် အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် သော်လည်း မလွန်ကျူးကုန်။”

ခိုးသူတို့တုပ်နှောင်ထားသော မထေရ်တို့ဝတ္ထုသာဝက

မဟာဝတ္ထနီမည်သော တောအုပ်၌ တစ်ပါးသောမထေရ်ကို ခိုးသူတို့သည် တခြားသို့သွား၍ မပြောကြားနိုင်စေရန် နွယ်ငန်းတို့ဖြင့် တုပ်နှောင်၍ လဲလျောင်းအိပ်နေစေ၏။ ထိုမထေရ်သည် လျောင်းမြဲ လျောင်းလျက်သာလျှင် ၇-ရက်ပတ်လုံး ဝိပဿနာကိုပွားစေကာ အနာဂါမိဖိုလ်သို့ရောက်၍ ထိုအရပ်၌သာလျှင် ကွယ်လွန်၍ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်လေ၏။

အခြားမထေရ်တစ်ပါးကိုလည်း သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ခိုးသူတို့သည် ဆင်သမနွယ်ဖြင့် တုပ်နှောင်၍ လဲလျောင်းအိပ်နေစေ၏။ ထိုမထေရ်သည်လည်း တောမီးလောင်လတ်သော် နွယ်ကိုမဖြတ်မူ၍ ဝိပဿနာကိုပွားစေလျက် သမသီသီရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေ၏။ ဒီဃနိကာယ်ဆောင် အဘယမထေရ်သည် ငါးရာသောရဟန်းတို့နှင့် တကွ လာလတ်သော် ထိုမထေရ်၏ အလောင်းကိုတွေ့မြင်၍ မီးသဂြိုဟ်စေပြီးလျှင် စေတီပြုလုပ် တည်ထားစေ၏။

ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံလိုသော အမျိုးကောင်သားသည်လည်း-
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ဖြူစင်စေလိုလျှင် မိမိ၏ အသက်ကိုသော်လည်း စွန့်ရာ၏။ လူသုံးပါးတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ ဘုရားမြတ်သည် ပညတ်အပ်သော သီလစောင့်စည်းမှုကို မဖျက် မစွန့်ရာ။

. . . . .

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ပြည့်စုံစေပုံ

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို အမှတ်ရမှုသတိဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည် အမှတ်ရမှုသတိဟူသော ပြီးစီးကြောင်း ရှိ၏။ အကြောင်းမူကား သတိတရားက စောင့်ရှောက်အုပ်ချုပ်အပ်ကုန်သော စက္ခုစသောဣန္ဒြိယတို့ကို အဘိဇ္ဈာအစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အစဉ်မလိုက်နိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့်-

“ရဟန်းတို့ ရဲရဲပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော ထက်ဝန်းကျင်တောက်ပသော တစ်ခဲနက် မီးလျှံသဖွယ်ဖြစ်သော လောလောပူသော သံချောင်းဖြင့် စက္ခုဣန္ဒြိယသော မျက်စိကို ထက်ဝန်းကျင်မှ သုံးသပ်ထိုးဖောက်ခြင်းသည် ကောင်းမြတ်သေး၏။ မျက်စိဖြင့် မြင်သိအပ်ကုန်သော ရူပါရုံတို့၌ အနုဗျဉ္ဇန ခေါ်သော အသေးစိတ်အင်္ဂါအားဖြင့် မိန်းမ ယောက်ျား တင့်တယ်ဟန် အစရှိသော ပုံသဏ္ဌာန်နိမိတ်ကို ယူခြင်းသည် မသင့်မြတ်သည်သာလျှင်တည်း။”

ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဟောထားသော အာဒိတ္တဒေသနာတော်ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်၍ ရူပါရုံ အစရှိ ကုန်သော အာရုံတို့၌ စက္ခုဒွါရ စသည်တို့၌ ဖြစ်သော ဇောဝိညာဏ်၏ အဘိဇ္ဈာစသည်ကို အစဉ်လိုက်သော နိမိတ်ကို စွဲလမ်းခြင်းကို အမှတ်ရမှုသတိဖြင့် တားမြစ်၍ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ကောင်းစွာပြည့်စုံစေအပ်၏။

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို မပြည့်စုံစေခြင်း၏ အပြစ်ကား -

ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို မပြည့်စုံစေသည်ရှိသော် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည်လည်း အရှည် မတည်တံ့နိုင်ပေ။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - ကောင်းစွာ စီရင်ပြုလုပ်ထားအပ်သည့် ဆူးခက်အရံအတား မရှိသော ကောက်ပင်စပါးပင်သည် အရှည်မတည်တံ့နိုင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။

ထို့ပြင် သူ့ဥစ္စာကို လုယက်ခိုးယူတတ်ကုန်သော လူဆိုးတို့သည် တံခါးဟင်းလင်းပွင့်လျက်ရှိသော ရွာကို နှိပ်စက်ကုန်သကဲ့သို့ စက္ခုဒွါရစသော တံခါးကို မပိတ်ဘဲ ဟင်းလင်းပွင့်ထားသော ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို ကိလေသာခိုးသူတို့သည် နှိပ်စက်ကုန်၏။ ဣန္ဒြေကို မစောင့်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်ကိုလည်း ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်လျက် နှိပ်စက်အံ့။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - မကောင်းသဖြင့် မိုးအပ်သောအိမ်ကို မိုးရေပေါက်သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။

မှန်ပေ၏။ အောက်ပါဂါထာစကားကို မိန့်ဆိုဟောကြားတော်မူ၏။

“ရူပါရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရသာရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်လတ္တံ့သော အကျိုးမဲ့မှ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေကို စောင့်ရှောက်လော့၊ မစောင့်ရှောက်ခြင်း၏အပြစ်ကား သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာကို လုယက်ခိုးယူတတ်ကုန်သောလူဆိုးတို့သည် တံခါးမပိတ်သောရွာကို လုယက်နှိပ်စက်ကုန်သကဲ့သို့ သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဟင်းလင်းပွင့်ကုန်သော၊ မစောင့်ရှောက်အပ်ကုန်သော ဤစက္ခုစသော ဒွါရတို့သည် သတိတံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်ဆို မစောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို နှိပ်စက်ကုန်၏။

တစ်နည်းကား - ကိလေသာ၏အာရုံဖြစ်သော အဆင်းစသော ဤအာရုံတို့သည် သတိ ဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဟင်းလင်းပွင့်နေသော မစောင့်ရှောက်အပ်သော စက္ခုစသော ဒွါရကြောင့် သတိဟူသောတံခါးရွက်ဖြင့် မပိတ်ဆို မစောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို နှိပ်စက်ကုန်၏။

မကောင်းသဖြင့် မိုးအပ်သောအိမ်ကို မိုးရေပေါက်သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် သမာဓိ ပညာဖြင့် မထုံစေအပ်၊ မပွားစေအပ်သောစိတ်ကို ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်လျက် နှိပ်စက်၏”။

ပြည့်စုံစေခြင်း၏ အကျိုးကား-

ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေသည်ရှိသော် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည်လည်း အရှည်တည်နိုင်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူ - ကောင်းစွာစီရင်ပြုလုပ်ထားအပ်သည့် ဆူးခက်အရံအတားရှိသော ကောက်ပင်စပါးပင်သည် အရှည်တည်တံ့နိုင်သကဲ့သို့တည်း။

ထို့ပြင် သူ့ဥစ္စာကို လုယက်ခိုး ယူတတ်ကုန်သော လူဆိုးတို့သည် ကောင်းစွာတံခါးပိတ်ထားသောရွာကို မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်သကဲ့သို့ စက္ခုဒွါရစသော တံခါးကို ကောင်းစွာပိတ်ဆိုထားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ကိလေသာခိုးသူတို့သည် မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်းသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်ကိုလည်း ရာဂသည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်ဝင်လျက် မနှိပ်စက်နိုင်။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ- ကောင်းစွာမိုးထားသောအိမ်ကို မိုးရေပေါက်သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက်မဝင်နိုင်သကဲ့သို့တည်း။

မှန်ပေ၏။ အောက်ပါဂါထာစကားကို မိန့်ဆိုဟောကြားတော်မူ၏။

“ရူပါရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဂန္ဓာရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ရသာရုံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ကြောင့် လည်းကောင်း ဖြစ်လတ္တံ့သောအကျိုးမဲ့မှ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေကို စောင့်ရှောက်လော့၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း၏အကျိုးကား သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာကို လုယက်ခိုးယူတတ်ကုန်သောလူဆိုးတို့သည် တံခါးပိတ်ထားသောရွာကို မလုယက်မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်သကဲ့သို့ သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်၍ ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်ကုန်သော ဤစက္ခုစသော ဒွါရတို့သည် သတိတံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆိုစောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။

တစ်နည်းကား - ကိလေသာ၏ အာရုံဖြစ်သော အဆင်းစသော ဤအာရုံတို့သည် သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်၍ ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်သော စက္ခုစသော ဒွါရကြောင့် သတိဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့် ပိတ်ဆိုစောင့်ရှောက်သော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။

ကောင်းစွာမိုးထားသော အိမ်ကို မိုးရေပေါက်သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ ထိုးဖောက် မဝင်နိုင်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် သမာဓိ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာထုံစေအပ်၊ ပွားစေအပ်သော စိတ်ကို ရာဂသည် ထိုးဖောက်ဝင်လျက် မနှိပ်စက်နိုင်”။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသောဒေသနာသည်ကား အလွန်အကဲအားဖြင့် ဟောထားသော ဒေသနာပေတည်း။
 လူတို့၏စိတ် မည်သည်ကား လျင်စွာဖြစ်တတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောရာဂကို အသုဘ ဟု နှလုံး
 သွင်းခြင်းဖြင့် ပယ်ဖျောက်၍ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - ရဟန်းဖြစ်ပြီး
 ခါစဖြစ်သော ဝီရိယမထေရ်ကဲ့သို့ ပင်တည်း။

ဝီရိယမထေရ်ဝတ္ထု

ရဟန်းဖြစ်ပြီးခါစဖြစ်သော ဝီရိယမထေရ်မှာ ဆွမ်းခံကြနေစဉ် တစ်ယောက်သော မိန်းမကိုမြင်၍ ရာဂသည်
 ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုအခါ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်ကို -

“ဂေါတမအနွယ်ဖြစ်သော အရှင်အာနန္ဒာ... အကျွန်ုပ်ကို ကာမရာဂဟူသော မီးသည် လောင်ပါ၏၊
 အကျွန်ုပ်၏စိတ်ကို ပြင်းစွာလောင်ပါ၏၊ တောင်းပန်ပါ၏၊ အကျွန်ုပ်ကို သနားသဖြင့် ရာဂမီး ငြိမ်းအေး
 ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းကို ဟောကြားတော်မူပါလော့”ဟု လျှောက်၏။

အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် -

“ငါ့ရှင် ဝီရိယ...အမှတ်သညာ၏ အသုဘ၌ သုဘ ဟု ဖောက်ပြန်ခြင်းကြောင့် သင်၏စိတ်ကို ရာဂမီး
 ပြင်းစွာ လောင်ချေသည်၊ ရာဂဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တင့်တယ်ဟန် ထင်သော သုဘနိမိတ်ကို
 ကြည့်ရှောင်ဘိလော့၊ တစ်ခုတည်းသော အသုဘအာရုံရှိလျက် ကောင်းစွာတည်တံ့အောင် အသုဘဘာဝနာဖြင့်
 စိတ်ကို ပွားစေလော့၊ သင်္ခါရတရားတို့ကို သူစိမ်းပြင်ပ ဟု ရှုလော့၊ ဒုက္ခဟု အတ္တမဟုတ်ဟူ၍လည်း ရှုလော့၊
 ကြီးစွာသော ရာဂမီးကို ငြိမ်းစေလော့ အဖန်တလဲလဲ ထပ်၍ မပူလောင်စေလင့် ” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

အရှင်ဝီရိယမထေရ်သည် ရာဂကို ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင် ဆက်၍ ဆွမ်းခံကြတော်မူလေ၏။

စိတ္တဂုတ္တမထေရ်ဝတ္ထု

တစ်နည်းသော်ကား- ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကိုဖြည့်လိုသော ရဟန်းသည် ကုရုဏ္ဏကလိုဏ်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေ
 သော စိတ္တဂုတ္တမထေရ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စောရကကျောင်းတိုက်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေသော မဟာမိတ္တမထေရ်ကဲ့သို့
 လည်းကောင်း ဖြစ်သင့်၏။

ကုရုဏ္ဏကလိုဏ်ကြီး၌ ဝိပဿီအစရှိသော (၇)ဆူသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ တောထွက်ခန်းပန်းချီကားသည်
 ကြည့်ရှုသူတို့ နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိ၏၊ များစွာသောရဟန်းတို့သည် ကျောင်းစဉ်လှည့်၍ ကြည့်ကုန်လတ်သော် ထို
 လိုဏ်၌ ပန်းချီဆေးရေးကို မြင်၍ “အရှင်ဘုရား - ပန်းချီဆေးရေးသည် နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ရှိပေ၏”ဟု လျှောက်
 ကုန်၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် “ငါ့ရှင်တို့ - ဤလိုဏ်၌ ငါနေသည်မှာ ဝါခြောက်ဆယ်ကျော်ပြီ၊ ပန်းချီဆေးရေး
 ရှိသည် မရှိသည်ကို ငါမသိပေ၊ ယနေ့မူကား မျက်စိကောင်းသော ငါ့ရှင်တို့ကိုမှီ၍ သိရပေသည်” ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။
 စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် ဤမျှ ဝါခြောက်ဆယ်ကျော် ကာလပတ်လုံး လိုဏ်၌ နေပါလျက် မျက်စိကိုဖွင့်၍ လိုဏ်ကို မော်
 မကြည့်ဖူးပေ။

ထိုမထေရ်၏လိုဏ်ဝဌ်လည်း ကံကော်ပင်ကြီးသည် ရှိ၏၊ ထိုကံကော်ပင်ကြီးကိုလည်း စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည်
 မော်၍ မကြည့်ဖူးပေ၊ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း မြေပြင်၌ကြွေကျသော ပန်းဝတ်ဆံကို မြင်မှသာလျှင် ထိုကံကော်ပင်ပွင့်ကြောင်း
 သိပေ၏။

ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်းသည် ထိုမထေရ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့်ပြည့်စုံပုံကို ကြားသိရ၍ ဖူးမြော်ကန်တော့လိုသော
 ကြောင့် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ပင့်စေသော်လည်း မထေရ်သည် ကြွ၊မလာပေ၊ ထိုအခါ ထိုမဟာဂါမ၌ နို့စို့သူငယ်ရှိကုန်
 သောမိန်းမတို့၏ သားမြတ်တို့ကို ရင်လွမ်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းစေ၍ မင်းတံဆိပ်ခတ်စေ၏။ “စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် နန်းတော်
 သို့ မကြွလာသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး သူငယ်တို့သည် နို့ရည်ကို စို့ခွင့် မရစေကုန်သတည်း ” ဟု အမိန့်တော်ပြန်၍
 မင်းတံဆိပ် ခတ်စေ၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် သူငယ်တို့အား သနားတော်မူသဖြင့် မဟာဂါမသို့ ကြွတော်မူလေသည်။

မင်းသည် မထေရ်ကြွလာကြောင်း ကြားရ၍ “အချင်းအမတ်တို့ သွားချေကုန်၊ မထေရ်ကို နန်းတွင်းသို့ ပင့်ခဲ့
 ကုန်လော့၊ သီလတို့ကို ခံယူကုန်အံ့ ” ဟု နန်းတော်တွင်းသို့ ပင့်ဆောင်စေပြီးလျှင် ရှိခိုးကန်တော့၍ ဆွမ်းကျွေးပြီး
 သောအခါ “အရှင်ဘုရား - ယနေ့ သီလဆောက်တည်ရန် အခွင့်မရှိပါပြီ၊ နက်ဖြန် သီလတို့ကို ခံယူဆောက်တည်ပါ
 ကုန်အံ့ ” ဟု လျှောက်၍ မထေရ်၏ သပိတ်ကိုယူကာ အနည်းငယ်လိုက်ပို့ပြီးလျှင် မိဖုရားနှင့်တကွ ရှိခိုး၍ ပြန်ခဲ့၏။

စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် မင်းကြီးက ရှိခိုးသည်ဖြစ်စေ၊ မိဖုရားက ရှိခိုးသည်ဖြစ်စေ “မြတ်သောမင်းကြီး ချမ်းသာ
 ပါစေ” ဟူ၍ သာလျှင် မိန့်ဆိုဆုပေးတော်မူ၏၊ ဤနည်းဖြင့် (၇)ရက်တို့သည် လွန်လေကုန်၏၊ ရဟန်းတို့သည်
 “အရှင်ဘုရားသည် မင်းက ရှိခိုးသည် ဖြစ်စေ၊ မိဖုရားက ရှိခိုးသည်ဖြစ်စေ ‘မင်းကြီး ချမ်းသာပါစေ’ ဟူ၍သာလျှင်
 အဘယ်ကြောင့် ဆိုတော်မူပါသနည်း အရှင်ဘုရား” ဟု မေးလျှောက်ကုန်၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် “ငါ့ရှင်တို့ ငါသည်
 မင်းဟူ၍လည်းကောင်း၊ မိဖုရားဟူ၍လည်းကောင်း ခွဲခြားခြင်းကို မပြု ဟုဆို၍ (၇)ရက်လွန်လတ်သော် ‘မထေရ်၏
 ဤမဟာဂါမ၌ သီတင်းသုံးရခြင်းသည် ဆင်းရဲပေသည်’ ဟု နှလုံးသွင်း၍ မင်းက လွတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ ကုရုဏ္ဏက
 လိုဏ်ကြီးသို့ ပြန်ကြွပြီးလျှင် ညဉ့်အဖို့၌ စကြိုသို့သက်တော်မူ၏။

ကံကော်ပင်စောင့်နတ်သည် မီးရှူးစွဲကိုင်၍ ရပ်တည်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ထိုစိတ္တဂုတ္တမထေရ်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အလွန်သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ထင်ပေါ်လေ၏။ စိတ္တဂုတ္တမထေရ်သည် ‘အသို့နည်း - ယနေ့ ငါ့အား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အလွန်ထင်ပေါ်သည် မဟုတ်လော’ဟု ဆင်ခြင်လျက် ဝမ်းမြောက်သည်ဖြစ်၍ သန်းခေါင်ယံ၏အခြားမဲ့၌ တစ်တောင်လုံးကို တခဲနက် မြည်ဟည်းစေလျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူ၏။

ထို့ကြောင့် စိတ္တဂုတ္တမထေရ်မှ တစ်ပါးသော မိမိအကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိသော အမျိုးကောင်းသားသည်လည်း-

တောကြီး၌ မျောက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တော၌ မရပ်မတည် လှည့်လည်တုန်လှုပ်နေသော သမင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မိဘဆွေမျိုး အားကိုးရမည့်သူကင်း၍ ကြောက်လန့်နေသော ကလေးသူငယ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထိုထိုဤဤ လှည့်လည်ရှုမျှော် လျှပ်ပေါ်သော မျက်စိရှိသည် မဖြစ်ရာ၊ မျက်စိတို့ကို အောက်သို့ ချရာ၏။ ရထားထမ်းပိုး တစ်ပြန်မျှသာ ကြည့်လေ့ရှိသည် ဖြစ်ရာ၏။ တောမျောက်တူလျော် လျှပ်ပေါ်တုန်လှုပ်သော စိတ်၏အလိုနိုင်ငံသို့ မလိုက်ရာ။

မဟာမိတ္တမထေရ်ဝတ္ထု

မဟာမိတ္တမထေရ်၏ မယ်တော်အား ဝိသဂဏ္ဌ ခေါ်သော ဆိပ်အိုင်းနာသည် (ဝါ)နို့အိုင်းနာသည် ပေါက်၏။ ထိုဥပါသိကာမကြီး၏သမီးသည်လည်း ဘိက္ခုနီတို့၌ ရဟန်းပြုလျက်ရှိ၏။ မိခင်ဥပါသိကာမကြီးသည် ထိုဘိက္ခုနီမကို “ရှင်မ - သွားပါချေ၊ သင့်မောင်တော်ထံသို့သွား၍ ငါ၏မကျန်းမာခြင်းကို ပြောကြား၍ ဆေးကို တောင်းယူခဲ့ပါလော့” ဟု ဆို၏။ သမီးဘိက္ခုနီမသည် သွား၍ မောင်တော်အား လျှောက်ကြား၏။

မဟာမိတ္တမထေရ်သည် “ငါကား ဆေးမြစ် စသည်တို့ကို စု၍ ဆေးကို ကြိုချက်ရန် နားမလည်ပေ၊ သို့သော်လည်း ဆေးကို ပြောကြားလိုက်ပေအံ့၊ ငါသည် ရဟန်းပြုပြီးသည်မှ စ၍ တပ်မက်သောလောဘနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့ကို ဖျက်၍ မာတုဂါမ၏ အဆင်းကို မကြည့်ဖူးပေ၊ ဤမှန်ကန်သော သစ္စာစကားကြောင့် ငါ၏မယ်တော်အား ချမ်းသာခြင်း ဖြစ်ပါစေသတည်း၊ သင်သွားလော့ - ဤသစ္စာစကားကိုဆို၍ ဥပါသိကာမကြီး၏ကိုယ်ကို သုံးသပ်လော့” ဟု ဆို၏။ နှမတော်ဘိက္ခုနီမသည် မိခင်ထံသို့သွား၍ ဤအကြောင်းကို ပြောကြားပြီးလျှင် ထိုမထေရ် မိန့်မှာလိုက်သည့်အတိုင်း သစ္စာပြုလေ၏။ မယ်တော်ဥပါသိကာမကြီး၏ အိုင်းအနာသည် ထိုခဏ၌ပင်လျှင် ရေမြှုပ်စိုင့်ကဲ့သို့ ကျေ၍ ပျောက်လေ၏။

ထိုမယ်တော်ဥပါသိကာမကြီးသည် အိပ်ရာမှ ထ၍ “မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် အကယ်၍ ထင်ရှားရှိငြားအံ့၊ ငါ့သားနှင့်တူသော ရဟန်းကောင်း၏ ဦးခေါင်းကို ကွန်ယက်ဇာလကွဏာတော်ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ရွှေလက်တော်ဖြင့် အဘယ်ကြောင့် မသုံးသပ်ဘဲ ရှိပါအံ့နည်း သုံးသပ်တော်မူရာသည်သာတည်း” ဟု ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သော စကားကို ကျူးရင့် မိန့်ဆိုလေ၏။ ထို့ကြောင့် -

ယခုအခါ၌ မဟာမိတ္တမထေရ်မှတစ်ပါးသော အမျိုးသားသည်လည်း သာသနာတော်၌ ရဟန်းပြုပြီးလျှင် မဟာမိတ္တမထေရ်ကဲ့သို့ မြတ်သော ဣန္ဒြိယသံဝရ၌ တည်ရာ၏။

. . . . .

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ပြည့်စုံစေပုံ

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ဝီရိယဖြင့် ပြီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် ဝီရိယဟူသော ပြီးစီးကြောင်းရှိ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ - ကောင်းစွာအားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော ရဟန်းအား မိစ္ဆာဇီဝကို ပယ်ခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ထို့ကြောင့် ရဟန်းတို့သည် သာသနာတော်အား မလျှောက်ပတ်သော အနေသန ခေါ် မသင့်သောရှာမှီးခြင်းကို ပယ်၍ ဝီရိယဖြင့် ဆွမ်းခံအကျင့် အစရှိကုန်သော သင့်သောရှာမှီးခြင်းတို့ဖြင့် စင်ကြယ်စွာသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်သည်ဖြစ်၍၊ မစင်မကြယ်ဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကို အဆိပ်ပြင်းသောမြွေဆိုးတို့ကဲ့သို့ ရှောင်ကြဉ်သည်ဖြစ်၍ ဤအာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။

ဓုတင်မဆောင်သော ရဟန်းအား စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်သောပစ္စည်း

စင်ကြယ်စွာဖြစ်၊ မစင်မကြယ်ဖြစ်သော ပစ္စည်း ၂-ပါးတို့တွင် ဓုတင်မဆောင်သော ရဟန်းအား သံဃာမှ ဖြစ်ကုန်သောပစ္စည်း၊ ဂိုဏ်းမှ ဖြစ်ကုန်သောပစ္စည်း၊ ထိုရဟန်း၏ စင်ကြယ်သောစိတ်ထားဖြင့် တရားဟောခြင်း အစရှိသောဂုဏ်တို့ကြောင့် ကြည်ညိုကုန်သောလူတို့၏ထံမှ ဖြစ်ကုန်သောပစ္စည်းတို့သည် စင်ကြယ်စွာဖြစ်သောပစ္စည်းတို့မည်ကုန်၏။

အထူးကား - ဆွမ်းခံခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ဖြစ်ကုန်သောပစ္စည်းတို့သည် အလွန်စင်ကြယ်စွာဖြစ်သောပစ္စည်းတို့မည်ကုန်၏။

ဓုတင်ဆောင်သော ရဟန်းအား စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်သောပစ္စည်း

ဓုတင်ဆောင်သော ရဟန်းအားမူ ဆွမ်းခံခြင်း စသည်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထို ဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ ဓုတင် ဂုဏ်ကျေးဇူး၌ ကြည်ညိုကုန်သောလူတို့ထံမှ ဓုတင်၌ သတ်မှတ်အပ်သောအကျင့်အား လျော်သဖြင့်လည်းကောင်း ဖြစ် သောပစ္စည်းတို့သည် စင်ကြယ်စွာဖြစ်သောပစ္စည်းတို့ မည်ကုန်၏။

အထူးကား - ထိုဓုတင်ဆောင်ရဟန်းအား အနာရောဂါကို ငြိမ်းစေခြင်းအကျိုးငှာ နွားကျင်ငယ်ရေဖြင့် ထုံအပ် သောဖန်ခါးသီးနှင့် စတုမရဆေးတို့သည် ရှိကုန်လတ်သော် စတုမရဆေးကို အခြားသီတင်းသုံးဖော်တို့ သုံးဆောင် ပါစေဟု နှလုံးသွင်းကြံစည်၍ မိမိက ဖန်ခါးသီးပိုင်းကိုသာလျှင် သုံးဆောင်လျက် ဓုတင်ကိုဆောင်ခြင်းသည် လျောက် ပတ်ပေ၏။ မှန်ပေ၏။ ဤသို့သော ဓုတင်ဆောင်ရဟန်းကို အရိယာအနွယ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မြတ် ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ဓုတင်ဆောင်၊ မဆောင် အမှတ်မရှိ တစ်ပါးပါးသောရဟန်းအား အပ်၊မအပ် ပစ္စည်း

သင်္ကန်း နှင့် ဆွမ်း

ဓုတင်ဆောင်သည်ဖြစ်စေ၊ ဓုတင်မဆောင်သည်ဖြစ်စေ အမှတ်မရှိတစ်ပါးပါးသောရဟန်းအား သင်္ကန်း၌လည်း ကောင်း၊ ဆွမ်း၌လည်းကောင်း နိမိတ်၊ ဩဘာသ၊ ပရိကထာ၊ ဝိညတ်တို့သည် မအပ်ကုန်။

ကျောင်း၌မူကား-

ဓုတင်မဆောင်သော ရဟန်းအား နိမိတ်၊ ဩဘာသ၊ ပရိကထာတို့သည် အပ်ကုန်၏။ ထိုနိမိတ် စသည်တို့ တွင် ကျောင်းအလိုငှာ မြေပြင်ကို သုတ်သင်ခြင်း စသည်တို့ကို ပြုသော ရဟန်းအား “အရှင်ဘုရား အဘယ်အမှုကို ပြုပါသနည်း၊ အဘယ်သူက ပြုစေပါသနည်း” ဟု လူတို့က မေးလတ်သော် “တစ်စုံတစ်ယောက်ကမျှ မပြုစေပါ” ဟု ပြန်ကြားခြင်းသည် အလိုကို သိစေသော နိမိတ္တ မည်၏။ အခြားတစ်ပါးသော ဤသို့သော အလိုကို သိကြောင်း နိမိတ် တစ်ခုခုကို ပြုခြင်းသည်လည်း နိမိတ္တ မည်၏။

“ဥပါသကာတို့ သင်တို့သည် အဘယ်၌ နေကုန်သနည်း” ဟု မေးပြီးလျှင် “အရှင်ဘုရား ပြာသာဒ်၌ နေပါ ကုန်၏” ဟု ဆိုလတ်သော် “ဥပါသကာတို့ ရဟန်းတို့အား ပြာသာဒ်သည် နေရန် မအပ်သလော” ဟု ပြောဆိုခြင်း သည် အရိပ်အရောင်ပြသော ဩဘာသ မည်၏။ အခြားတစ်ပါးသော ဤသို့သော အရိပ်အရောင်ပြခြင်း အမှုတစ်စုံ တစ်ခုသည်လည်း ဩဘာသ မည်၏။

“ရဟန်းသံဃာအား ကျောင်းသည် ကျဉ်းမြောင်း၏” ဟု ကျောင်းလှူစေရန် ရည်ရွယ်၍ ဆိုခြင်းသည် ပရိယာယ်အားဖြင့်ပြောဆိုသော ပရိကထာ မည်၏။ အခြားတစ်ပါးသော ဤသို့သော ပရိယာယ်အားဖြင့်ဆိုခြင်း တစ်စုံ တစ်ခုသည်လည်း ပရိကထာ မည်၏။

ဆေးပစ္စည်း၌

နိမိတ်ပြုခြင်းစသော အလုံးစုံသည် အပ်၏။

ဆေးကို ရောဂါပျောက်ကင်းလတ်သော် သုံးဆောင်ခြင်းငှာ အပ်၊မအပ်?

“ထိုနိမိတ်ပြုခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဆေးကိုမူ ရောဂါပျောက်ကင်းလတ်သော် သုံးဆောင် ခြင်းငှာ အပ်သလော” ဟု မေးငြားအံ့-

ထိုမေးခွန်း၌ ဝိနည်းဆောင်သောဆရာတို့သည် ‘မြတ်စွာဘုရားက သုံးဆောင်ခြင်း၏အခွင့်ကို ပေးတော်မူ အပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အပ်၏’ဟူ၍ ဆိုကုန်၏။ သုတ္တန်ဆောင်ဆရာတို့သည်ကား ‘အာပတ်မသင့်ငြားသော်လည်း ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေသော အာဇီဝသီလကို ပျက်စေတတ်သောကြောင့် သလ္လေခ ပဋိပတ်၌ တည်သော ရဟန်း အား မအပ်’ ဟူ၍သာလျှင် ဆိုကုန်၏။

အလွန်ခေါင်းပါးသော အကျင့်ရှိသောရဟန်း

အကြင်ရဟန်းသည် မြတ်စွာဘုရား ခွင့်ပြုတော်မူအပ်ကုန်သော်လည်း နိမိတ်၊ ဩဘာသ၊ ပရိကထာ ဝိညတ် တို့ကို မပြုမူ၍ အလိုနည်းသည်၏အဖြစ် အစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကိုသာလျှင် မှီ၍ သေလောက်သောအနာ စွဲကပ်ဖြစ် ပေါ်လာသော်လည်း ဩဘာသ စသည်တို့ကို ကြဉ်၍သာလျှင် စင်ကြယ်စွာသော ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်၏။ ဤ ရဟန်းကို ‘အလွန်ခေါင်းပါးသော အကျင့်ရှိသောရဟန်း’ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - အရှင် သာရိပုတ္တရာမထေရ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။

အလွန်ခေါင်းပါးသော အကျင့်ရှိသောရဟန်း - သာကေဝတ္ထု

အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် အခါတစ်ပါး၌ အရဟတ္တဖိုလ်သမာပတ်ဟူသော ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေကကို ပွားလိုသည် ဖြစ်၍ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်နှင့်တကွ တစ်ခုသောတော၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ တစ်နေ့သ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာ အား ဝမ်းဗိုက်၌ လေနာသည်ဖြစ်ပေါ်၍ အလွန်ဆင်းရဲခြင်း ဖြစ်၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် ညနေချမ်း၌

အရှင်သာရိပုတ္တရာအား စေားခြင်းငှာကြွလတ်သော် အရှင်သာရိပုတ္တရာ လျောင်းနေသည်ကို တွေ့မြင်၍ ထိုလျောင်းနေခြင်း၏ အကြောင်းကို မေးပြီးလျှင် “ငါ့ရှင်- ရှေးကာလ၌ သင့်အား အဘယ်ဆေးဖြင့် ချမ်းသာဖူးသနည်း” ဟု မေး၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်က “ငါ့ရှင်- လူဖြစ်စဉ်တုန်းက ငါ၏မယ်တော်သည် ထောပတ် ပျား သကာတို့နှင့် ရောနှော၍ ရေမပါသော ယနာနို့ထမင်းကို ပေး၏။ ထိုနို့ထမင်းဖြင့် ငါ့အား ချမ်းသာဖူး၏” ဟု ဆို၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်ကလည်း “ငါ့ရှင်-ထိုသို့ဖြစ်ပါစေ၊ ငါ့အားလည်းကောင်း သင့်အားလည်းကောင်း ဘုန်းကံရှိလျှင် နက်ဖြန်ခါ နို့ဆွမ်းကို ရပါလိမ့်မည်” ဟု ဆို၏။

ထိုမထေရ် ၂-ပါးတို့၏ အပြန်အလှန်ပြောဆိုသောစကားကို စကြိုဦးသစ်ပင်၌နေသော ရုက္ခစိုးနတ်သည် ကြား၍ “နက်ဖြန် အရှင်မြတ်အား ယနာနို့ဆွမ်းကို ဖြစ်စေအံ့” ဟု ကြံပြီးလျှင် အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်၏ အလုပ်အကျွေးအိမ်သို့ သွား၍ သားကြီး၏ကိုယ်၌ ပူးဝင်၍ နှိပ်စက်ခြင်းကို ပြု၏။ ထိုအခါ ထိုသားကြီးအား ကုစားရန်အလို့ငှာ စည်းဝေးကုန်သော ဆွေမျိုးတို့ကို “နက်ဖြန်ခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်အား ဤသို့သော ယနာနို့ဆွမ်းကို အကယ်၍ လှူကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသို့လှူလျှင် သားကြီးကို ငါလွှတ်အံ့” ဟု နတ်က ဆို၏။ ထိုဆွေမျိုးတို့သည် “သင်နတ်က မပြောသော်လည်း ငါတို့သည် မထေရ်တို့အား အမြဲမပြတ် ဆွမ်းကို လှူနေကုန်၏” ဟု ဆိုပြီးလျှင် နောက်တစ်နေ့၌ ထိုသို့သဘောရှိသော ယနာနို့ဆွမ်းကို ချက်ပြုတ်စီမံကုန်၏။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် နံနက်စောစောကပင် လာပြီးလျှင် “ငါ့ရှင် သာရိပုတ္တရာ- ငါဆွမ်းခံသွားပြီး ပြန်လာသည်တိုင်အောင် ဤအရပ်၌သာ နေပါလော့” ဟု ဆို၍ ရွာသို့ ဝင်တော်မူလေ၏။ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော လူဒါယကာတို့သည် ခရီးဦးကြိုဆို၍ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်၏ သပိတ်ကိုယူကာ ယနာနို့ဆွမ်းဖြင့် ပြည့်စေ၍ ကပ်လှူကုန်၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် သွားအံ့သော အခြင်းအရာကို ပြ၏။ ဒါယကာတို့သည် “အရှင်ဘုရား- ဘုဉ်းပေးတော်မူပါကုန်၊ တစ်ပါးသော ယနာနို့ဆွမ်းကိုလည်း လှူပါကုန်အံ့” ဟု ဆို၍ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်ကို ဘုဉ်းပေးစေပြီးလျှင် တစ်ဖန် သပိတ်အပြည့် ယနာနို့ဆွမ်းကို ကပ်လှူကုန်၏။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာထံသွား၍ “ငါ့ရှင်သာရိပုတ္တရာ - ရောယူလော့ ဘုဉ်းပေးလော့” ဟု ဆို၍ ပေး၏။

အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည် ထိုယနာနို့ဆွမ်းကို မြင်လတ်သော် “ယနာနို့ဆွမ်းသည် အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ရှိ၏ (ဝါ)ကောင်းလှပါပေ၏။ အဘယ်သို့သော အကြောင်းဖြင့် ဖြစ်ခဲ့လေသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်လတ်သော် ထိုနို့ဆွမ်း၏ ဖြစ်ခဲ့ခြင်းအကြောင်းကို မြင်၍ “ငါ့ရှင် မောဂ္ဂလာန်- ယနာနို့ဆွမ်းသည် သုံးဆောင်ခြင်းငှာ မထိုက်” ဟု ဆို၏။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည်လည်း “ငါသို့သောပုဂ္ဂိုလ် ဆောင်ခဲ့သောဆွမ်းကို မသုံးဆောင်ဘဲ ရှိချေသည်” ဟု ဤသို့သော စိတ်ကွက်ခြင်းမျှကိုသော်လည်း မဖြစ်စေမူ၍ စကားတစ်ခွန်းဖြင့်ပင်လျှင် သပိတ်ကိုကိုင်၍ သင့်တော်သော တစ်နေရာ၌ မှောက်သွန်လေ၏။ ယနာနို့ဆွမ်း မြေ၌တည်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်၏ လေနာရောဂါသည် ပျောက်ကွယ်လေ၏။ ထိုအခါမှစ၍ အနှစ်လေးဆယ်ပတ်လုံး တစ်ဖန် မဖြစ်ပေါ်လာတော့ပြီ။

ထို့နောင် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်ကို “ငါ့ရှင် မောဂ္ဂလာန် - ဝစီဝိညတ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ယနာနို့ဆွမ်းသည် အူမခွေတို့ထွက်၍ မြေ၌ အစာရှာရန်သွားကုန်သော်လည်း သုံးဆောင်ခြင်းငှာ မသင့်သောသဘောရှိ၏” ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုပြီးလျှင် အောက်ပါဥဒါန်းစကားကိုလည်း ကျူးရင့်မြွက်ဆိုတော်မူ၏။

“ဝစီဝိညတ်၏ ပြန့်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့် (ဝါ)နှုတ်မြွက်မိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ချိုမြိန်သောယနာနို့ဆွမ်းကို ငါစားမိလျှင် ငါ၏အသက်မွေးခြင်းသည် သူတော်ကောင်းတို့ကဲ့ရဲ့အပ်သည် ဖြစ်ရာ၏။

ငါ၏အူမခွေသည် တည်ရာမှထွက်၍ အပြင်ပ၌ အစာရှာ ကျက်စားသည် ဖြစ်စေကာမူ အသက်ကိုသော်လည်း စွန့်ရစေကာမူ အာဇီဝသီလကို ငါမဖျက်နိုင်သည်သာတည်း။

ငါသည် မိမိစိတ်ကို အစမှစ၍ နှစ်သက်အားရစေအံ့၊ မလျော်သော ရှာမှီးခြင်းကို ကြဉ်ရှောင်အံ့၊ မြတ်စွာဘုရား ကဲ့ရဲ့စက်ဆုပ်အပ်သော မသင့်သောရှာမှီးခြင်းကို မပြုအပ်သည်သာတည်း။”

မဟာတိဿမထေရ်ဝတ္ထု

စိရဂုဗ္ဗအရပ်၌နေလေ့ရှိသော သရက်သီးတို့ကို ကောက်ယူ၍ မစားသော မဟာတိဿမထေရ်၏ဝတ္ထုကိုလည်း ဤအရာ၌ ဆိုသင့်၏။

မဟာတိဿမထေရ်သည် အစာရှားပါးသော ဒုဒ္ဓိက္ခကာလ၌ ခရီးသွားလတ်သော် ဆွမ်းပြတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခရီးပန်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်း အားနည်းသည် ဖြစ်၍ အသီးရှိသော တစ်ခုသော သရက်ပင်၏အနီး အောက်အရပ်၌ လဲလျောင်းနေရလေ၏။ များစွာသော သရက်သီးတို့သည် ထိုထိုအရပ်၌ ကြွေကျလျက် ရှိကုန်၏။ ထိုအရပ်၌ ထိုမထေရ်ထက် အသက်ကြီးသော ဥပါသကာကြီးတစ်ယောက်သည် မထေရ်၏အထံသို့ ချဉ်းကပ်၍ ပင်ပန်းနေခြင်းကို သိသောကြောင့် သရက်သီးဖျော်ရည်ကို တိုက်၍ မိမိ၏ကျောကုန်းသို့ တင်ပြီးလျှင် မိမိနေရာအရပ်သို့ ဆောင်သွား၏။ မဟာတိဿမထေရ်သည်-

“ဤဥပါသကာကြီးသည် သင်၏ အဘလည်း မဟုတ်ပေ၊ အမိလည်း မဟုတ်ပေ၊ ဆွေမျိုးလည်း မဟုတ်ပေ၊ မိတ်ဆွေလည်း မဟုတ်ပေ၊ သို့ဖြစ်ပါလျက် သီလရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဤသို့သဘောရှိသော ပန်းဖြင့်ထမ်းဆောင်ခြင်း အစရှိသောကိစ္စကို ပြုပါပေ၏” ဟု မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမပြီးလျှင်

ရှုခြင်း၊ သုံးသပ်ခြင်းကို အားထုတ်၍ ဝိပဿနာကို ပွားစေပြီးလျှင် ဥပါသကာကြီး၏ ကျောကုန်းထက်၌ တည်လျက်ပင် မဂ် ၄-ပါးအစဉ်ဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုတော်မူလေ၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်လည်း-

“သဒ္ဓါဖြင့် ယုံကြည်၍ ရဟန်းပြုသော မြော်မြင်တတ်သောရဟန်းသည် မသင့်သောနည်းဖြင့် ရှာမှီးခြင်းငှာ စိတ်ကိုမျှသော်လည်း မဖြစ်စေမူ၍ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်စေရာ၏။”

. . . . .

ပစ္စယသန္နိသမ္ပိတသီလကို ပြည့်စုံစေပုံ

ပစ္စယသန္နိသမ္ပိတသီလကို ပညာဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ပစ္စယသန္နိသမ္ပိတသီလသည် ပညာဟူသော ပြီးစီးကြောင်းရှိ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ ပညာရှိသောရဟန်းသည် ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့၌ (ဣဏပရိဘောဂနှင့် အာပတ်ဟူသော)အပြစ်နှင့် (ဣဏပရိဘောဂနှင့် အာပတ်မှ လွတ်ခြင်းဟူသော)အကျိုးတို့ကို မြင်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။

ထိုသို့ ပညာဖြင့် ပြီးစေအပ်သောကြောင့် ပစ္စည်းတို့၌ မက်မောသော တဏှာကိုပယ်၍ တရားနှင့်ညီညွတ်သော ကိုယ်၊ နှုတ်အကျင့်ဖြင့် (ဝါ) တရားနှင့်ညီစွာရသော ပစ္စည်းတို့ကို အအေးကိုပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ အစရှိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသောအစီအရင်ဖြင့် ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်လျက် သုံးဆောင်သည်ဖြစ်၍ ပစ္စယသန္နိသမ္ပိတသီလကို ပြီးစီးပြည့်စုံစေအပ်၏။

ဆင်ခြင်ခြင်း ၂-မျိုး

ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ပစ္စည်းတို့ကို ရသောကာလ၌ ဆင်ခြင်ခြင်း၊ သုံးဆောင်သောကာလ၌ ဆင်ခြင်ခြင်း ဟူ၍ ၂-ပါးအပြား ရှိ၏။

- (၁) ရသောကာလ၌ ဆင်ခြင်ခြင်း - ဓာတ်၏အစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပဋိကူလ၏အစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း ဆင်ခြင်၍ ထားအပ်ကုန်သော သင်္ကန်း စသည်တို့ကို ထိုကာလမှနောက်၌ သုံးဆောင်သော ရဟန်း၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် အပြစ် မရှိသည် သာတည်း။
- (၂) သုံးဆောင်သောကာလ၌ ဆင်ခြင်ခြင်း - ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်သော ရဟန်း၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည်လည်း အပြစ် မရှိသည် သာလျှင်တည်း။

ထိုသုံးဆောင်သောအခါ ဆင်ခြင်ခြင်း၌ ဤဆိုမည့်စကားသည် ယုံမှားမရှိ ပြီးပြတ်စေနိုင်သော အဆုံးအဖြတ် ဖြစ်၏။ ချဲ့၍ပြအံ့ -

သုံးဆောင်ခြင်း (ပရိဘောဂ) ၄-ပါး

- ၁။ ထေယျပရိဘောဂ
- ၂။ ဣဏပရိဘောဂ
- ၃။ ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ
- ၄။ သာမိပရိဘောဂ ဟူ၍ ၄-ပါး ဖြစ်၏။

၁။ ထေယျပရိဘောဂ

သံဃာအလယ်၌ ထိုင်၍ ပစ္စည်းလေးပါးကို မိမိနှင့် မထိုက်တန်ဘဲ သုံးဆောင်သော ဒုဿီလရဟန်း၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ခိုးသူ၏အဖြစ်ဖြင့် သုံးဆောင်ခြင်း ထေယျပရိဘောဂ မည်၏။

၂။ ဣဏပရိဘောဂ

သီလရှိသောရဟန်း၏ ပစ္စည်းလေးပါးကို မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ကြွေးမြီချေးယူ၍ သုံးဆောင်ခြင်းနှင့်တူသော သုံးဆောင်ခြင်း ဣဏပရိဘောဂ မည်၏။

ပစ္စည်း ၄-ပါးကို ဆင်ခြင်ရမည့်ကာလ

- ၁။ သင်္ကန်းကို ကိုယ်မှ လွတ်ပြီး နောက်တစ်ဖန် ဝတ်ရုံတိုင်း ဝတ်ရုံတိုင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။
- ၂။ ဆွမ်းကို အလုတ်တိုင်း အလုတ်တိုင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။

ထိုသို့ ဝတ်ရုံတိုင်း၊ ဆွမ်းလှော်တိုင်း ဆင်ခြင်ရန် မစွမ်းနိုင်လျှင် မွန်းမတည့်မီ နံနက်ပိုင်း (ဆွမ်းမစားမီ)၊ မွန်းလွဲညနေပိုင်း (ဆွမ်းစားပြီး)၊ ညဉ့်ဦးယံ၊ သန်းခေါင်ယံ၊ မိုးသောက်ယံတို့၌ ၄-ကြိမ်ဖြစ်စေ၊ ၃-ကြိမ်ဖြစ်စေ၊ ၂-ကြိမ် ဖြစ်စေ၊ ၁-ကြိမ်သာ ဖြစ်စေ ဆင်ခြင်အပ်၏။ ထိုရဟန်းသည် မဆင်ခြင်မီဘဲ အရုဏ်တက်လတ်သော် ကုဏပရိဘောဂအရာ၌ တည်၏။

၃။ ကျောင်းကို ဝင်တိုင်း ဝင်တိုင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။

၄။ ဆေးကို ခံခြင်း၌လည်းကောင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်း၌လည်းကောင်း သတိဟူသော အကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်သည် သင့်၏။ သို့သော် ခံခြင်း၌သတိပြု၍၊ သုံးဆောင်ခြင်း၌သတိမပြုသော ရဟန်းအားသာလျှင် အာပတ်သင့်၏။ ခံခြင်း၌ သတိမပြုမူ၍၊ သုံးဆောင်ခြင်း၌ သတိပြုသော ရဟန်းအားမူ အာပတ်မသင့်။

စင်ကြယ်ကြောင်း သုဒ္ဓိ ၄-ပါး

- (၁) ဒေသနာသုဒ္ဓိ (ဒေသနာကြား၍ စင်ကြယ်ခြင်း)
- (၂) သံဝရသုဒ္ဓိ (စောင့်စည်းခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း)
- (၃) ပရိယေဋ္ဌသုဒ္ဓိ (တရားနှင့်ညီညွတ်သော ရှာမှီးခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း)
- (၄) ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိ (ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်း) ဟူ၍ ၄-ပါးအပြားရှိ၏။

သီလ ၄-ပါးနှင့် သုဒ္ဓိ ၄-ပါး တွဲစပ်ပုံ

- (၁) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည် ဒေသနာ ဟူသော စင်ကြယ်ကြောင်းရှိသောကြောင့် ဒေသနာသုဒ္ဓိ မည်၏။ မှန်ပေ၏။ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို ဒေသနာပြောကြားခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် ဒေသနာသုဒ္ဓိ ဟု ဆိုအပ်၏။
- (၂) ကုန္တိယသံဝရသီလသည် သံဝရ ဟူသော စင်ကြယ်ကြောင်းရှိသောကြောင့် သံဝရသုဒ္ဓိ မည်၏။ မှန်ပေ၏။ ကုန္တိယသံဝရသီလကို “တစ်ဖန် ဤသို့ မပြုအပ်” ဟု စိတ်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် အထူး ပြုအပ်သော ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် သံဝရသုဒ္ဓိ ဟု ဆိုအပ်၏။
- (၃) အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် ရှာမှီးခြင်း ဟူသော စင်ကြယ်ကြောင်းရှိသောကြောင့် ပရိယေဋ္ဌသုဒ္ဓိ မည်၏။ မှန်ပေ၏။ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို မသင့်သော ရှာမှီးခြင်းကို ပယ်စွန့်ကြဉ်ရှောင်၍ တရားနှင့် ညီညွတ်သော ကိုယ်နှုတ်အကျင့်ဖြင့်(ဝါ) တရားနှင့်ညီစွာ ပစ္စည်းတို့ကို ဖြစ်စေသော ရဟန်းအား ရှာမှီးခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် ပရိယေဋ္ဌသုဒ္ဓိ ဟု ဆိုအပ်၏။
- (၄) ပစ္စယသန္နိဿိတသီလသည် ဆင်ခြင်ခြင်း ဟူသော စင်ကြယ်ကြောင်းရှိသောကြောင့် ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိ မည်၏။ မှန်ပေ၏။ ပစ္စယသန္နိဿိတသီလကို အအေးကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ အစရှိသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် ပစ္စဝေက္ခဏသုဒ္ဓိ ဟု ဆိုအပ်၏။
ထို့ကြောင့် “ခံယူခြင်း၌ သတိမပြုမူ၍၊ သုံးဆောင်ခြင်း၌ သတိပြုသော ရဟန်းအား အာပတ်မသင့်” ဟူ၍ ဆိုခဲ့ပေသည်။

၃။ ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ

သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ပါးတို့၏ ပစ္စည်းကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ မည်၏။ အကြောင်းမှာ- သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏သားတော် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အဘဘုရား၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့၏ အမွေခံဖြစ်ကြလျက် ထိုပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်၏။

မေးခွန်းသွင်း၍ ရှင်းပြဦးအံ့။ ဤသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်သလော (သို့မဟုတ်) လူဒါယကာတို့၏ ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်သလော ဟူမူ လူဒါယကာတို့က လှူအပ်ကုန်သည် ဖြစ်ငြားသော်လည်း မြတ်စွာဘုရားက ခွင့်ပြုထားသောပစ္စည်းများ ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ဥစ္စာမည်ကုန်သည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ‘မြတ်စွာဘုရား၏ ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်သည် မည်ကုန်၏’ ဟု သိအပ်၏။ ဤအရာ၌ ဓမ္မဒါယာဒသုတ်သည်လည်း သာဓကပေတည်း။

၄။ သာမိပရိဘောဂ

ရဟန္တာတို့၏ သုံးဆောင်ခြင်းသည် သာမိပရိဘောဂ မည်၏။ အကြောင်းမှာ- ရဟန္တာတို့သည် တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်ကို ကျော်လွန်ကြပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပိုင်ရှင်ဖြစ်ကြလျက် ပစ္စည်းတို့ကို သုံးဆောင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာတို့၏သုံးဆောင်ခြင်းသည် သာမိပရိဘောဂ မည်၏။

အလုံးစုံသော အရိယာ ပုထုဇဉ်တို့အား ဖြစ်သင့်သော ပရိဘောဂ

ဤ ၄-ပါးသော ပရိဘောဂတို့တွင် သာမိပရိဘောဂသည်လည်းကောင်း၊ ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂသည်လည်းကောင်း အလုံးစုံသော အရိယာ ပုထုဇဉ်တို့အား ဖြစ်ရန် သင့်ပေ၏။ ဣဏပရိဘောဂသည်ကား မသင့်၊ ထေယျပရိဘောဂ၌ ဆိုဖွယ် မရှိသည်သာတည်း။

သီလရှိသောသူ၏ ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်း

သီလရှိသောသူ၏ ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဣဏပရိဘောဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် အာဏဏျပရိဘောဂ-ကြွေးမြီကင်းသောသူ၏အဖြစ်ဖြင့်သုံးဆောင်ခြင်းသည်လည်း ဖြစ်၏။

ထို့ပြင် ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ၌လည်း ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်၏။ အကြောင်းမှာ သီလရှိသောရဟန်းသည် အဓိသီလဟူသော သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် ကျင့်ဆဲ-သေက္ခ ဟူ၍ ဆိုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သီလရှိသောရဟန်း၏ ဆင်ခြင်၍သုံးဆောင်ခြင်းသည် ဒါယဇ္ဇပရိဘောဂ၌သာလျှင် ရေတွက်ခြင်းသို့ ရောက်၏။

မြတ်သော သာမိပရိဘောဂ

ပရိဘောဂ ၄-ပါးတို့တွင် သာမိပရိဘောဂသည် မြတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသာမိပရိဘောဂကို တောင့်တသော ရဟန်းသည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော ပစ္စဝေက္ခဏာဖြင့် ဆင်ခြင်လျက် သုံးဆောင်သည်ဖြစ်၍ ပစ္စယသန္နိသီတ သီလကို ပြီးပြည့်စုံစေအပ်၏။ အကျိုးကား ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ခြင်းကို ပြုအပ်သော ရဟန်းသည် ပြုသင့်သောကိစ္စကို ပြုလေ့ရှိသောသူ မည်၏။ မှန်ပေ၏။

အောက်ပါ ဂါထာအပေါင်းစကားကို ဟောကြားတော်မူအပ်ပေ၏။

ကြာဖက်၌ ရေပေါက်သည် မကပ်ငြိသော ဥပမာ

“မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သင်္ကန်းကို မှီဝဲ၏။ ဤသို့ အစရှိသော တရားကို ကြားနာ၍ မြတ်သော ပညာရှိသော ဘုရား၏ တပည့်သည် ဆွမ်းကို လည်းကောင်း၊ ကျောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ညောင်စောင်း စသော အိပ်ရာနေရာကို လည်းကောင်း၊ သင်္ကန်း၌ ကပ်သော မြူအညစ် အကြေးကို ဆေးလျော်ကြောင်းဖြစ်သော ရေကိုလည်းကောင်း၊ မြူဖုန်ကို တားမြစ်ကာကွယ်တတ်သော သင်္ကန်းကို လည်းကောင်း ဆင်ခြင်၍သာလျှင် မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၏။

ထိုသို့ ဆင်ခြင်၍ မှီဝဲသောကြောင့် ကြာဖက်၌ ရေပေါက်သည် မကပ်ငြိသကဲ့သို့ ထို့အတူ ရဟန်းသည် ဆွမ်း၌လည်းကောင်း၊ ကျောင်း၌လည်းကောင်း၊ အိပ်ရာနေရာ၌လည်းကောင်း၊ ရေ၌လည်းကောင်း၊ မြူဖုန်ကို တားမြစ် ကာကွယ်တတ်သော သင်္ကန်း၌လည်းကောင်း ဤပစ္စည်း ၄-ပါးတို့၌ မကပ်ငြိဘဲ ရှိပေသည်။ ”

အနာကို အသားနုတက်အောင် ဆေးလိမ်းပုံ ဥပမာ

“သုတ္တနိပါတ် ဓမ္မိကသုတ်တွင် - အရိယာတို့၏ သုံးဆောင်ရာကာလ၌ လူဒါယကာဟူသော သူတစ်ပါးထံမှ ရ၍ ထိုရဟန်းသည် ချီးမြှောက်သောအားဖြင့် ခဲဖွယ်တို့၌လည်းကောင်း၊ စားဖွယ်တို့၌လည်းကောင်း၊ လျက်ဖွယ်တို့၌ လည်းကောင်း အနာကို အသားနုတက်အောင် ဆေးလိမ်းရာ၌ကဲ့သို့ အခါခပ်သိမ်း သတိထင်သည်ဖြစ်၍ များစွာကို ကပ်လှူသော်လည်း အတိုင်းအရှည်ကို သိရာ၏။ ”

သား၏အသားကိုသုံးဆောင်ကုန်သော ဇနီးမောင်နှံ ဥပမာ

“ခရီးခဲ၌ သား၏အသားကိုသုံးဆောင်ကုန်သော ဇနီးမောင်နှံတို့ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ လှည်းဝင်ရိုးကို ဆီထိုး သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဤအတူ ကိုယ်ခန္ဓာမျှစေခြင်းငှာ အစာအာဟာရကို မမက်မော မတွေဝေသည် ဖြစ်၍ သုံးဆောင် ကုန်ရာ၏။ ”

မဟာသံဃရက္ခိတ၏တူတော် သံဃရက္ခိတသာမဏေ၏ဝတ္ထု

ပစ္စယသန္နိသီတသီလ၏ လုံးဝပြည့်စုံအောင် ပြုကျင့်လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်၌ မဟာသံဃရက္ခိတ၏တူတော် သံဃရက္ခိတသာမဏေ၏ဝတ္ထုကို ပြောကြားသင့်၏။ မှန်ပေ၏။ ထိုတူတော် သံဃရက္ခိတသည် ကောင်းစွာ ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ပေ၏။ သူ၏ မိန့်ဆိုပုံမှာ-

“ကောင်းကောင်း ငြိမ်းအေးပြီးသော သလေးဆွမ်းကိုသုံးဆောင်နေသော ငါ့ကို ဦးရီးတော်ဥပဇ္ဈာယ် သည် ‘သာမဏေ သင်သည် ဆင်ခြင်မှုဖြင့် မစောင့်စည်းဘဲ (ဝါ)မဆင်ခြင်ဘဲ လျှာကို မလောင်စေလင့်’ ဟူ၍ မိန့်ဆိုလေပြီ။ ထိုအခါ ငါသည် ဥပဇ္ဈာယ်၏ စကားကိုကြား၍ ထိတ်လန့်ခြင်း သံဝေဂကိုရခဲ့ပြီး တစ်နေရာ တည်း၌ ထိုင်လျက်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခဲ့ပြီ။ ထိုသို့ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်သော ငါသည် လဆန်း

၁၅-ရက်၌ တက်ထွန်းသော လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ ပြည့်စုံသောနုလုံးအကြံရှိသည်လည်းကောင်း၊ အာသဝေါ ခပ်သိမ်း ကုန်ငြိမ်းပြီးသည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေပြီ၊ ယခုအခါ တစ်ဖန်အသစ် ဖြစ်လတ္တံ့သောဘဝ မရှိပေပြီ” ဟူ၍ ပင်တည်း။

ထို့ကြောင့် သံဃရက္ခိတသာမဏေမှ တစ်ပါးသော အမျိုးသားသည်လည်း ဆင်းရဲ၏ကုန်ရာဖြစ် သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို လိုချင်တောင့်တလတ်သော် သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ပစ္စည်းတို့ကို မှီဝဲသုံးဆောင်ရာ၏။

သီလ ငါးပါးအပြား(ပဉ္စကသီလ) - ၂ မျိုး

(၁) ပထမ ပဉ္စကသီလ

ပထမ ပဉ္စကသီလ၌ လူသာမဏေတို့၏သီလ စသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် သီလ ၅-ပါးအပြားရှိ၏။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံမှာ -

“ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? အရေအတွက်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားရှိသော သိက္ခာပုဒ် ရှိကုန်သော လူ၊ သာမဏေတို့၏ သီလပေတည်း။ ဤသီလသည် ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? အပိုင်းအခြား မရှိသော သိက္ခာပုဒ် ရှိကုန်သော ဝိပဿနာယောဂိဖြစ်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်နှင့် အရိယာတို့မှတစ်ပါးကုန်သော ရဟန်းတို့၏သီလပေတည်း။ ဤသီလသည် အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? ဝိပဿနာကုသိုလ်အကျင့်၌ မပြတ်ယှဉ်ကုန်သော၊ သေက္ခတရားလျှင် အပိုင်းအခြားရှိသော၊ (ဂေါတြဘူတိုင်အောင်ဖြစ်သော) ကုသိုလ်တရား၌ အပြည့်အစုံ ဖြည့် ကျင့်လေ့ရှိကုန်သော၊ ကိုယ်နှင့်အသက်၌ မငဲ့ကုန်မူ၍ စွန့်အပ်သောအသက်ရှိကုန်သော ကလျာဏပုထုဇဉ်တို့ ၏ သီလပေတည်း။ ဤသီလသည် ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? ၇-ပါးသော သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သီလပေတည်း။ ဤ သီလသည် အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

ပဋိပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလသည် အဘယ်နည်း? မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်ဖြစ်ကုန်သော ရဟန္တာတို့၏ လည်းကောင်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏လည်းကောင်း၊ ရှေးဘုရားတို့နှင့် အလားတူဖြစ်တော်မူကုန်သော ပူဇော်အထူး ကို ခံယူတော်မူထိုက်ကုန်သော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားတို့၏လည်းကောင်း သီလပေတည်း။ ဤသီလ သည် ပဋိပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏” ဟူသော ဤစကားကို ဟောတော်မူအပ်၏။

ထိုပါဠိတော်၌ ဟောအပ်သော ၅-ပါးသောသီလတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း သိအပ်၏ -

(က) ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ

လူ၊ သာမဏေတို့၏သီလသည် အရေအတွက်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားရှိသောကြောင့် ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ သီလ မည်၏။

(ခ) အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ

ရဟန်းတို့၏သီလသည် အရေအတွက်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားမရှိသောကြောင့် အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

ရဟန်းတို့၏သီလသည် ကုဋေကိုးထောင်တစ်ရာရှစ်ဆယ် ငါးသန်း သုံးသောင်းခြောက်ထောင် (၉၁၈၀, ၅၀, ၃၆, ၀၀၀) ရှိကုန်၏ ဟု ဤသို့ အရေအတွက်အားဖြင့် အပိုင်းအခြားရှိငြားသော်လည်း အကြွင်းအကျန် မရှိ အောင် ဆောက်တည်ကျင့်သုံးရမည်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လာဘ်၊ အခြံအရံ၊ ဆွေမျိုး၊ ကိုယ်အင်္ဂါ အသက်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မမြင်အပ်သော အပိုင်းအခြားရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ သီလ ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်၏။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ စိရုဗ္ဗအရပ်၌ သီတင်းသုံးသော သရက်သီးတို့ကို ကောက်၍မစားသော မဟာတိဿ ထေရ်၏သီလကဲ့သို့ ပေတည်း။

စိရုဗ္ဗအရပ်၌ သီတင်းသုံးသော မဟာတိဿထေရ်၏သီလ

ထိုအရင်သည် “မြတ်သောကိုယ်အင်္ဂါဟူသော အကြောင်းကြောင့် လမ်းစားပြစသော ခိုးသူလူဆိုးတို့ နှိပ်စက် အပ်သောလူသည် ဥစ္စာကို စွန့်ရာ၏၊ မြွေကိုက်ခံရသောကာလ စသည်၌ အသက်ကိုစောင့်လိုသောသူသည် ကိုယ်အင်္ဂါ

ကို စွန့်ရာ၏။ သူတော်ကောင်းတရားကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့သော သူသည် သုတသောမမင်းကြီး စသည်ကဲ့သို့ ကိုယ်အင်္ဂါကိုလည်းကောင်း၊ ဥစ္စာကိုလည်းကောင်း၊ အသက်ကိုလည်းကောင်း အလုံးစုံကို စွန့်ရာ၏” ဟူသော-

ဤသူတော်ကောင်းတို့၏ အကျင့်ကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းကို မစွန့်သည်ဖြစ်၍ ဆာလောင်ခြင်းကြောင့် သေအံ့ဖြစ်သော်လည်း အကပ်မခံဘဲ မသုံးဆောင်ရန် တားမြစ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးမှု၍ ထိုအပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိသီလကိုပင် မှီ၍ ဥပါသကာ၏ကျောကုန်းထက်၌ စီးလျက်ပင်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏။ ထိုအရှင်၏ မိန့်ဆိုပုံကား-

“ဤဥပါသကာကြီးသည် သင်၏အဘလည်း မဟုတ်ပေ၊ အမိလည်း မဟုတ်ပေ၊ ဆွေမျိုးလည်း မဟုတ်ပေ၊ မိတ်ဆွေလည်း မဟုတ်ပေ၊ သို့ဖြစ်ပါလျက် သီလရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင် ဤသို့ သဘောရှိသော ပရုံးဖြင့်ထမ်းဆောင်ခြင်း အစရှိသော ကိစ္စကို ပြုပါပေ၏ - ဟု ထိတ်လန့်ခြင်းသံဝေဂကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် အသင့်လမ်းမှန်အားဖြင့်သုံးသပ်၍ ထိုဥပါသကာ၏ကျောကုန်းထက်၌ တည်လျက်ပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏” ဟူ၍ပင်တည်း။

(ဂ) ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိသီလ

ကလျာဏပုထုဇေရဟန်းတို့၏ သီလသည် ပဉ္စင်းဖြစ်သည်မှစ၍ ကောင်းစွာသွေးအပ်ပြီးသော ပတ္တမြားစစ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာကျင်အပ်ပြီးသော ရွှေစင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း အလွန်စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖြစ်ကာမျှပင် ဖြစ်သော ကိလေသာအညစ်အကြေးမှ ကင်းသောကြောင့် အရဟတ္တဖိုလ်၏နီးသောအကြောင်း (ပဒဋ္ဌာန်) ဖြစ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းသီလကို ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်ဝတ္ထုနှင့် တူတော် စူဠသံဃရက္ခိတမထေရ်ဝတ္ထု

ဝါတော် ၆၀-ကျော်သော မဟာသံဃရက္ခိတမထေရ်ကြီးသည် သေရာညောင်စောင်း၌ လျောင်းနေစဉ် သံဃာများက လောကုတ္တရာတရားရခြင်းကို မေးသဖြင့် ‘ငါ့မှာ လောကုတ္တရာတရား မရှိ’ ဟု ဆို၏။ ထိုအခါ အလုပ်အကြွေးဖြစ်သော ရဟန်းငယ်သည် ‘အရှင်ဘုရား - အရှင်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူကုန်အံ့ ဟူသော သတင်းကိုကြား၍ ၁၂ - ယူဇနာတိုင်အောင်သော ပတ်ဝန်းကျင်အရပ်မှ လူတို့သည် စုရုံးရောက်ရှိလျက် နေပါကုန်၏။ အရှင်ဘုရား၏ ပုထုဇေ အဖြစ်ဖြင့် စုတေခြင်းဖြစ်ပါလျှင် များစွာသောလူအပေါင်းတို့အား နှလုံးမသာခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်’ ဟု လျှောက်၏။

‘ငါ့ရှင်-ငါသည် မေတ္တေယျမြတ်စွာဘုရားကို ဖူးအံ့ ဟုကြံ၍ ဝိပဿနာကို အားမထုတ်ဘဲ နေခဲ့၏။ ထိုသို့ သင်ပြောသည့်အတိုင်း ဖြစ်ပါမူ ငါ့ကိုထူ၍ အားထုတ်ရန် ခွင့်ပြုပြီးလော့’ ဟု ဆိုလတ်သော် ရဟန်းငယ်သည် မထေရ်ကြီးကို ထူပေးပြီးလျှင် အပြင်သို့ထွက်လေ၏။ မထေရ်ကြီးသည် ထိုရဟန်းငယ် အခန်းပြင်သို့ ထွက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်၍ လက်ဖျစ်သံဖြင့် အမှတ်သညာကို ပေး၏။

ရဟန်းသံဃာသည် စည်းဝေးလာရောက်၍ ‘အရှင်ဘုရား ဤသို့ သေခါနီးကာလ၌ လောကုတ္တရာတရားကို အလျင်အမြန်ဖြစ်စေနိုင်သော ပြုနိုင်ခဲ့သောအမှုကို အရှင်ဘုရားသည် ပြုတော်မူနိုင်ပါပေကုန်၏’ ဟု လျှောက်၏။ ‘ငါ့ရှင်တို့ ဤသေခါနီး၌ လောကုတ္တရာတရားကို လျင်မြန်စွာဖြစ်စေခြင်းသည် ခဲယဉ်းသောအမှု မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား ခဲယဉ်းသောအမှုကို သင်တို့အား ငါပြောကြားပေအံ့၊ ငါ့ရှင်တို့ ငါသည် ရဟန်းဖြစ်သောကာလမှစ၍ အမှတ်သတိ ကင်းသဖြင့် မသိမူ၍ ချွတ်ယွင်းစွာပြုမိသော အမှုမည်သည်ကို မမြင်ပေ ဟု မိန့်ဆိုပြောကြားတော်မူ၏။ ထိုသံဃရက္ခိတမထေရ်၏တူတော်သည်လည်း ဝါငါးဆယ်ရှိသောအခါ၌ ဤအတူပင် အရဟတ္တဖိုလ် ရောက်တော်မူလေ၏။

သီလကို ရည်၍ ချီးကျူးသောဂါထာ

ကြားနာအပ်သော တရားသုတ နည်းသည်လည်း ဖြစ်ငြားအံ့၊ သီလ၌လည်း ကောင်းစွာ မတည်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သောရဟန်းကို သီလအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုတအားဖြင့်လည်းကောင်း ၂-ပါးစုံအားဖြင့် ပညာရှိတို့သည် ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။

နည်းသောသုတ ရှိငြားသော်လည်း သီလ၌ ကောင်းစွာ တည်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သောရဟန်းကို သီလအားဖြင့် ချီးမွမ်းကုန်၏။ ထိုရဟန်း၏သုတသည် နည်းသော်လည်း ပြည့်စုံပေ၏။

ကြားနာမှတ်သားထားသော သုတများစွာ ရှိစေကာမူ သီလ၌ ကောင်းစွာ မတည်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သောရဟန်းကို သီလအားဖြင့် ကဲ့ရဲ့ကုန်၏။ ထိုသီလကင်းသောရဟန်း၏သုတသည် မိမိအကျိုး သူတစ်ပါးအကျိုးကို မဆောင်နိုင်သောကြောင့် ပြည့်စုံသည် မမည်။

များစွာသောသုတရှိသည် လည်းကောင်း၊ သီလ၌ ကောင်းစွာတည်သည် လည်းကောင်း ဖြစ်ငြားအံ့၊ ထိုသို့သော ရဟန်းကို သီလအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သုတအားဖြင့်လည်းကောင်း ၂-ပါးစုံအားဖြင့် ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းကုန်၏။

ကြားနာမှတ်သား သုတများသော၊ သီလစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဆောင်တတ်သော၊ လောကီ လောကုတ္တရာပညာနှင့် ပြည့်စုံသော မြတ်စွာဘုရား၏တပည့်ဖြစ်သော ထိုသို့သောရဟန်းကို အဘယ်သူသည် ကဲ့ရဲ့ခြင်းငှာ ထိုက်အံ့နည်း၊ ဇမ္ဗူရစ်ရွှေစင်၏ တစ်နိက္ခမချိန်ရှိသော ရွှေသားကဲ့သို့ပင် မည်သူမျှ မကဲ့ရဲ့ ထိုက်ပေ၊ နတ်တို့သည်သော်လည်း ထိုရဟန်းကို ချီးမွမ်းကုန်၏၊ ဗြဟ္မာသည်လည်း ချီးမွမ်းထိုက်သည် သာ တည်း။

(ဃ) အပရာမဋ္ဌ ပါရိသုဒ္ဓိသီလ

သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သီလသည် ဒိဋ္ဌိ၏အစွမ်းအားဖြင့် မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အပရာမဋ္ဌ ပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏၊ တစ်နည်းကား - ပုထုဇဉ်တို့၏ ဘဝရာဂ၏အစွမ်းအားဖြင့် မသုံးသပ်အပ်သောသီလ သည် အပရာမဋ္ဌ ပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - သူကြွယ်၏သားဖြစ်သော တိဿမထေရ်၏ သီလ ကဲ့သို့ ပေတည်း။

သူကြွယ်၏သား တိဿမထေရ်ဝတ္ထု

အရှင်တိဿသည် ထိုသို့သဘောရှိသော သီလကိုမှီ၍ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်လိုသောကြောင့် ရန်သူလူဆိုး တို့ကို- “အမောင်တို့ ငါသည် ခြေထောက် ၂-ချောင်းတို့ကို ရိုက်ချိုးပြီးလျှင် သင်တို့ကို တခြားသို့ ထွက်မပြေးမည့် အကြောင်း သိပါစေအံ့၊ ငါသည် ရာဂနှင့်တကွ သေခြင်းကို စက်ဆုပ်ပါ၏၊ ရှက်နိုးပါ၏” ဟု ပြောဆိုတောင်းပန်ရှာ ၏။

ရာဂနှင့်သေရမည်မှာ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊ ရှက်ဖွယ်ဖြစ်သည်ဟု ဤသို့ စဉ်းစားကြံစည်ပြီးလျှင် အသင့်လမ်းမှန် အားဖြင့် သုံးသပ်၍ အရုဏ်တက်ချိန်ရောက်လတ်သော် “ငါသည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခဲ့ပေပြီ” ဟု ဥဒါန်း ကျူးရင့်မြွက်ဆိုလေ၏။

မထင်ရှားသော မထေရ်တစ်ပါးဝတ္ထု

မထင်ရှားသော မထေရ်တစ်ပါးသည် အသည်းအထန်မကျန်းမာသည်ဖြစ်၍ မိမိလက်ဖြင့် အာဟာရကို သော် လည်း သုံးဆောင်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ကျင်ကြီးကျင်ငယ်၌ ကျွံနစ်လျက် တပြောင်းပြန်ပြန် လူးလိုမိနေ ရ၏၊ ထိုသို့ လူးလိုမိနေရသော မထေရ်ကို ရဟန်းငယ်တစ်ပါးကမြင်၍ ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့်စပ်သော သင်္ခါရတို့သည် ‘သြော်.. ဆင်းရဲကုန်စွ’ ဟူ၍ ညည်းတွားပြောဆိုမိ၏။

ထိုရဟန်းငယ်ကို မထေရ်ကြီးက “ငါ့ရှင် ငါသည် ယခုသေသည်ရှိသော် နတ်စည်းစိမ်ကို ရအံ့၊ ဤသို့ ရအံ့ သည်၌ ငါ့မှာ ယုံမှားမရှိပေ၊ သို့သော်လည်း ဤရဟန်းသီလကို ဖျက်၍ရသောနတ်စည်းစိမ်မည်သည် သိက္ခာကို စွန့်၍ ရသော လူ့အဖြစ်နှင့် တူ၏၊ ထို့ကြောင့် အလိုမရှိ” ဟု ဆိုပြီးလျှင် “သီလနှင့်သာ အတူတကွ သေအံ့” ဟု ဆို၏၊ ထိုသို့ ဆိုပြီးနောက် အိပ်ရာ၌ပင်လျှင် လျောင်းလျက် နာကျင်ခံခက်နှိပ်စက်သော ထိုရောဂါဝေဒနာကိုပင် သုံးသပ် လျက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးလျှင် ရဟန်းသံဃာအား အောက်ပါဂါထာတို့ဖြင့် ပြောကြားတော်မူလေ၏။

“ငါ့ရှင်တို့ - တစ်ခုသော အနာရောဂါက တွေ့ထိနှိပ်စက်အပ်သည် ဖြစ်၍ အသည်းအထန်ဆင်းရဲ ရောက်လျက် ဖောက်ပြန်သောကိုယ်ရှိသော ငါ၏ ဤကိုယ်ကောင်သည် နေပူရောင်ဖြင့် ပူလောင်အပ်သော မြေမှုန့်ပေါ်၌ ပစ်ချထားအပ်သော ပန်းကဲ့သို့ လျင်စွာခြောက်သွေ့သွားလတ္တံ့။

အကြင်အပုပ်ကောင်၌ ရာဂကြောင့် မေ့လျော့ကုန်သော၊ ရာဂဖြင့် မက်မောတွေဝေကုန်သော သတ္တဝါ တို့သည် သုဂတိဘဝသို့ ရောက်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော သီလကိုသော်လည်း ဆုတ်ယုတ် ပျက်စီးစေကုန် ဘိ၏။

နှစ်သက်ဖွယ်မဟုတ် စက်ဆုပ်ဖွယ် ဖြစ်ပါလျက် နှစ်သက်ဖွယ် ဟု မသိသူတို့က ပြောဆိုအပ်သော၊ မစင်ကြယ်သည်ဖြစ်ပါလျက် စင်ကြယ်သည် ဟု သမုတ်အပ်သော၊ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်စသော အပုပ်အမျိုးမျိုး တို့ဖြင့် အတိပြည့်သော၊ (ပညာမျက်စိဖြင့်) မမြင်နိုင်သော လူပြိန်းအား နှစ်သက်ဖွယ် ထင်အောင် အယောင် ဆောင်ပြတတ်သော၊ ရောဂါအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် နာကျင်သော၊ ပုပ်ညှီသော အနံ့ရှိသော သန့်ရှင်းစင်ကြယ် တပ်မက်ဖွယ်ကင်းသော၊ နာခြင်းသဘောရှိသော ဤအပုပ်ကောင်ရုပ်ကိုယ်ကို စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းသည် သင်တို့ အား ဖြစ်ပါစေသတည်း”။

(င) ပဋိပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလ

ရဟန္တာ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏သီလသည် အလုံးစုံသော ကိလေသာပူပန်မှု၏ ငြိမ်း အေးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ပဋိပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလ မည်၏။

(၂) ဒုတိယ ပဉ္စကသီလ

ဒုတိယ ပဉ္စကသီလ၌ ပါဏာတိပါတ စသည်တို့ကို ပယ်ခြင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် သီလ ၅-ပါး အပြား ရှိ၏။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံမှာ -

“သီလတို့သည် ငါးပါးတို့တည်း၊ ပါဏာတိပါတကို ပယ်ခြင်း (ပဟာန)သည် (ဝါ)ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် သီလ မည်၏၊ ပါဏာတိပါတမှ ကြဉ်ခြင်း (ဝေရမဏီ)သည် သီလ မည်၏၊ ပါဏာတိပါတ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စေတနာသည် သီလ မည်၏၊ ပါဏာတိပါတကို ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်း(သံဝရ)သည် သီလမည်၏၊ ပါဏာတိပါတကို မလွန်ကျူးခြင်း(အဝီတိက္ကမ)သည် သီလမည်၏၊ ဤသို့ ငါးပါးတို့တည်း။

အဒိန္နဒါနကို ပယ်ခြင်းသည် ။ ပ ။ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အလုံးစုံသောကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းသည် သီလ မည်၏၊ ကြဉ်ခြင်းသည်၊ စေတနာသည်၊ ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်းသည်၊ မလွန်ကျူးခြင်းသည် သီလ မည်၏။

ဤသို့သဘောရှိသော သီလတို့သည် စိတ်၏သာယာရွှင်လန်းခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ပ။ စင်စစ် ငြီးငွေ့ခြင်းငှာ၊ တပ်မက်ကင်းခြင်းငှာ၊ ချုပ်ခြင်းငှာ၊ ငြိမ်းခြင်းငှာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းငှာ၊ သစ္စာလေးပါးကို သိခြင်းငှာ၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။”

ထိုပါဠိတော်၌ ဟောအပ်သော ၅-ပါးသောသီလတို့ကို အောက်ပါအတိုင်းသိအပ်၏ -

ပဟာန-ပယ်ခြင်း ဟူသည်မှာ- ပါဏာတိပါတ စသည်တို့ကို မဖြစ်စေခြင်းမျှ မှတစ်ပါး တစ်စုံတစ်ခုသော တရားမည်သည် မရှိပေ၊ သို့သော် ပါဏာတိပါတ စသည်ကို မဖြစ်စေခြင်း ဟူသော ပယ်ခြင်းသည် ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ နောက်နောက် ကုသိုလ်တရား၏တည်ရာအဖြစ်ဖြင့် လွန်စွာဆောင်တတ်သော တည်ရာ(ဥပဓာရဏ) ဖြစ်ပေ၏၊ တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်ကို ပြုသဖြင့် ကောင်းစွာအညီအညွတ်ထားခြင်း(သမာဓာန)လည်း ဖြစ်ပေ၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပဓာရဏ လွန်စွာဆောင်ခြင်း၊ သမာဓာန ကောင်းစွာထားခြင်း ဟူသော သီလအနက်ဖြင့် သီလဟူ၍ ဟောအပ်ပေသည်။

ဤပဟာနမှ တစ်ပါးကုန်သော ဝေရမဏီ၊ စေတနာ၊ သံဝရ၊ အဝီတိက္ကမ ဟူသော ၄-ပါးသော တရားတို့ကို ပါဏာတိပါတ စသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပါဏာတိပါတ စသည်တို့ကို ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထို ၂-ပါးသော ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်းတို့နှင့် ယှဉ်သောစေတနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါဏာတိပါတ စသည်ကို မလွန်ကျူးသောပုဂ္ဂိုလ်၏ မလွန်ကျူးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း စိတ်ဖြစ်ခြင်းကို ရည်၍ ဟောအပ်ကုန်၏၊ ဤဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ပဟာန သီလ စသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ၅-ပါးအပြားရှိ၏။

သီလ ၅-ပါး

- (က) ပဟာနသီလ - ပါဏာတိပါတကို ပယ်ခြင်း (ပဟာန)သည် (ဝါ)ပယ်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ပဟာနသီလ မည်၏။
- (ခ) ဝေရမဏီသီလ - ပါဏာတိပါတမှ ကြဉ်ခြင်း (ဝေရမဏီ)သည် ဝေရမဏီသီလ မည်၏။
- (ဂ) စေတနာသီလ - ပါဏာတိပါတ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စေတနာသည် စေတနာသီလ မည်၏။
- (ဃ) သံဝရသီလ - ပါဏာတိပါတကို ပိတ်ဆို့စောင့်ရှောက်ခြင်း (သံဝရ)သည် သံဝရသီလ မည်၏။
- (င) အဝီတိက္ကမသီလ - ပါဏာတိပါတကို မလွန်ကျူးခြင်း (အဝီတိက္ကမ)သည် အဝီတိက္ကမသီလ မည်၏။

ဤသို့ ပါဏာတိပါတကို ပယ်၊ ကြဉ်၊ ဆန့်ကျင်၊ ပိတ်ဆို့၊ မလွန်ကျူးခြင်းဖြင့် သီလ ၅-ပါး ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ..

- (၂) အဒိန္နဒါနကို (၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကို (၄) မုသာဝါဒကို (၅) ပိသုဏဝါစာကို (၆) ဖရသဝါစာကို
- (၇) သမ္ပပ္ပလာပကို (၈) အဘိဇ္ဈာကို (၉) ဗျာပါဒကို (၁၀) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ...၊

- (၁၁) လောကမှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော နေက္ခမ္မဖြင့် (ဝါ) အလောဘပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဖြင့် ကာမတ္တန္တကို ပယ်ခြင်းသည်
- (၁၂) မေတ္တာဟူသော အဗျာပါဒဖြင့် ဗျာပါဒကို ..
- (၁၃) အလင်း၌ အမှတ်သညာဖြင့် ထိနမိဒ္ဓကို ..
- (၁၄) မပျံ့လွင့်ခြင်းဖြင့် ဥဒ္ဒစ္စကို ..

- (၁၅) ကုသိုလ်စသောတရားတို့ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းဟူသော ဓမ္မဝေဒ္ဓာန်ဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာကို ..
- (၁၆) ဉာဏ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကို ..
- (၁၇) ပါမောဇ္ဇဖြင့် ဈာန်သမာပတ်တို့၌ မဗ္ဗေလျော်ခြင်းကို ..
- (၁၈) ပထမဈာန်ဖြင့် နိဝရဏတို့ကို ..
- (၁၉) ဒုတိယဈာန်ဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ..
- (၂၀) တတိယဈာန်ဖြင့် ဝီတိကို ..
- (၂၁) စတုတ္ထဈာန်ဖြင့် သုခ ဒုက္ခ ကို ..
- (၂၂) အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ်ဖြင့် ဂူပသညာကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိဃသညာကိုလည်းကောင်း၊ နာနတ္တသညာ ကိုလည်းကောင်း..
- (၂၃) ဝိညာဏဉ္စာယတနသမာပတ်ဖြင့် အာကာသာနဉ္စာယတနသညာကို ..
- (၂၄) အာကိဉ္စညာယတနသမာပတ်ဖြင့် ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာကို ..
- (၂၅) နေဝသညာနာသညာယတနသမာပတ်ဖြင့် အာကိဉ္စညာယတနသညာကို..
- (၂၆) အနိစ္စာနုပဿနာဖြင့် နိစ္စသညာကို ..
- (၂၇) ဒုက္ခာနုပဿနာဖြင့် သုခသညာကို..
- (၂၈) အနတ္တာနုပဿနာဖြင့် အတ္တသညာကို ..
- (၂၉) နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဖြင့် အားရနှစ်သက်ခြင်း နန္ဒီကို ..
- (၃၀) ဝိရာဂါနုပဿနာဖြင့် တပ်မက်သော ရာဂကို ..
- (၃၁) နိရောဓာနုပဿနာဖြင့် ဖြစ်ခြင်း သမုဒယကို ..
- (၃၂) ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဖြင့် စွဲလမ်းခြင်း အာဒါနကို ..
- (၃၃) ဓယာနုပဿနာဖြင့် တစ်လုံးတစ်ခဲတည်းဟု ထင်သော ဃနသညာကို ..
- (၃၄) ဝယာနုပဿနာဖြင့် ပေါင်းစုအားထုတ်ခြင်း အာယုဟနကို ..
- (၃၅) ဝိပရိဏာမာနုပဿနာဖြင့် မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်ဟု ထင်သော ဓဝသညာကို ..
- (၃၆) အနိမိတ္တာနုပဿနာဖြင့် တည်မြဲဟန် နိမိတ်ကို ..
- (၃၇) အပ္ပဏိဟိတာနုပဿနာဖြင့် တောင့်တခြင်း ပဏိမိကို ..
- (၃၈) သုညတာနုပဿနာဖြင့် အတ္တဟုမှားသော နှလုံးသွင်းခြင်း အဘိနိဝေသကို ..
- (၃၉) အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာဖြင့် အနှစ်ရှိသည်ဟု ယူသော နှလုံးသွင်းခြင်းကို ..
- (၄၀) ယထာဘူတဉာဏ်အမြင်ဖြင့် တွေ့ဝေသော နှလုံးသွင်းခြင်း သမ္မောဟဘိနိဝေသကို ..
- (၄၁) အာဒိနုပဿနာဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ အားကိုးရာဟု မှားသောနှလုံးသွင်းခြင်းကို ..
- (၄၂) ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဖြင့် တစ်ဖန်မဖြစ်ခြင်းကို ..
- (၄၃) ဝိဝဋ္ဌနာနုပဿနာဖြင့် ယှဉ်တွဲငြိကပ်သောအားဖြင့် သင်္ခါရတို့၌ မှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်းခြင်းကို-
- (၄၄) သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိနှင့်အတူ တစ်ဦးတည်း၏သန္တာန်၌တည်သော ကိလေသာတို့ကို ..
- (၄၅) သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ကိလေသာတို့ကို ..
- (၄၆) အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် သိမ်မွေ့သောကိလေသာတို့ကို ..
- (၄၇) အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အလုံးစုံသောကိလေသာတို့ကို
- ပယ်၊ ကြဉ်၊ ဆန့်ကျင်၊ ပိတ်ဆို့၊ မလွန်ကျူးခြင်းဖြင့် သီလ ၅-ပါးစီ ဖြစ်ကြကုန်၏။

ရှင်သာရိပုတ္တရာ ဟောကြားတော်မူအပ်သော သီလ၏အကျိုးအဆက်ဆက်

- ဤသို့သဘောရှိသော သီလတို့သည် -
- (၁) စိတ်၏သာယာရွှင်လန်းခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၂) နုသောပီတိအလိုငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၃) အားကြီးသောပီတိ အလိုငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၄) ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးခြင်းအလိုငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၅) ရွှင်လန်းဝမ်းသာခြင်းအလိုငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၆) သမာဓိကို မှီဝဲထုံခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၇) သမာဓိကို ပွားခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။

- (၈) အကြိမ်များစွာ ပြုခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၉) သမာဓိ၏ အဆင်တန်ဆာဖြစ်သော သဒ္ဓါန္တရ စသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းအလို့ငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၁၀) သမာဓိ၏ အထောက်အပံ့အလို့ငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၁၁) သမာဓိ၏ အခြံအရံဖြစ်သော သတိ၊ ဝီရိယ စသော တရားအပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းအလို့ငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၁၂) သမာဓိ၏ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။
- (၁၃) စင်စစ် ငြိမ်းငြိမ်းခြင်းငှာ၊ တပ်မက်ကင်းခြင်းငှာ၊ ချုပ်ခြင်းငှာ၊ ငြိမ်းခြင်းငှာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းငှာ၊
- (၁၄) သစ္စာလေးပါးကို သိခြင်းငှာ၊
- (၁၅) နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။

~ ~ ~ ~ ~

သီလ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း၊ ဖြူစင်ကြောင်း

- (စ) သီလ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းသည် အဘယ်နည်း?
- (ဆ) သီလ၏ ဖြူစင်ကြောင်းသည် အဘယ်နည်း?

သီလ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း (သီလသံကိလေသ)

လာဘ်၊ အခြံအရံ၊ အဆွေအမျိုး၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၊ အသက် စသည်တို့ကို အကြောင်းပြု၍ ပျက်ခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ၇-ပါးသော မေထုန်ငယ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း-သီလ၏ကျိုးခြင်း၊ ပေါက်ခြင်း၊ ကျားခြင်း၊ ပြောက်ခြင်း အစရှိသော အဖြစ်သည် သီလ၏ညစ်နွမ်းကြောင်း(သံကိလေသ) ဖြစ်၏။

သီလညစ်နွမ်းပုံ ၄-မျိုး နှင့် ဥပမာများ

- ကျိုးသောသီလ** - ‘အနားအစွန်းပြတ်သော အဝတ်ကဲ့သို့’ ၇-ပါးသော အာပတ်တို့တွင် အစသိက္ခာပုဒ်၌ လည်းကောင်း၊ အဆုံးသိက္ခာပုဒ်၌လည်းကောင်း ပျက်သောသီလသည် ကျိုးသောသီလ (ခဏ္ဍာသီလ) မည်၏။
- ပေါက်သောသီလ** - ‘အလယ်၌ ပေါက်သောအဝတ်ကဲ့သို့’ အလယ်သိက္ခာပုဒ် ပျက်သောသီလသည် ပေါက်သောသီလ (ဆိဒ္ဓသီလ) မည်၏။
- ကျားသောသီလ** - ‘ကျောကုန်းဝမ်းဗိုက်စသည်တို့၌ အမည်း၊ အနီစသော မျိုးကွဲအဆင်းများဖြင့် ကြောင်ကြားသော နွားမကဲ့သို့’ ၂-ပါး ၃-ပါးသော သိက္ခာပုဒ်များ အစဉ်အတိုင်းပျက်သောသီလသည် ကျားသောသီလ(သဗလသီလ) မည်၏။
- ပြောက်သောသီလ** - ‘အစက်အပြောက် မျိုးကွဲအဆင်းများရှိသော နွားမကဲ့သို့’ အကြားအကြား တစ်ခုကျော်စီ၌ သိက္ခာ ပုဒ်များ ပျက်သောသီလသည် ပြောက်သောသီလ(ကမ္မာသသီလ) မည်၏။

ဆောင်- စ၊ ဆုံးနှစ်ရပ်၊ ပျက်စီးလတ်၊ ကျိုးပြတ်ခေါ် ခဏ္ဍာ။
အလယ်အတွင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၊ ပေါက်ထွင်းမည် ဆိဒ္ဓ။
စဉ်တိုင်းအများ၊ ပျက်စီးငြား၊ ကြောင်ကျား သဗလ။
အကြားကြားကွက်၊ ပျက်စီးလက်၊ ပြောက်ကွက် ကမ္မာသ။ (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အရသာ)

မေထုန်ငယ် ၇-ပါး

မေထုန်ငယ် ၇-ပါးတို့နှင့် စပ်ယှဉ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကျိုးခြင်းစသည်ကို မြတ်စွာဘုရားသည် မေထုန်သုတ်၌ ဇာဏုသောဏိပုဏ္ဏားအား ဟောတော်မူပုံမှာ -

“ဇာဏုသောဏိပုဏ္ဏား - ဤလောက၌ အချို့သော သမဏဖြစ်စေ၊ ဗြဟ္မဏဖြစ်စေ မြတ်သော အကျင့် (သီလ)ကို ကောင်းစွာကျင့်သူဟု ဝန်ခံပါလျက် မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ၂-ယောက် ၂-ယောက်တို့ ရောက်အပ်သော မေထုန်ကြီးသို့ မရောက်သော်လည်း မာတုဂါမ၏ နံ့သာစသည်ဖြင့် လိမ်းကျံပွတ်သပ်ပေးခြင်း၊ နှိပ်နယ်ပေးခြင်း၊ ရေချိုးပေးခြင်း၊ ဆုပ်နယ်ပေးခြင်းကို သာယာလက်ခံ၏။ ဤသို့ မာတုဂါမ၏ပြုစုမှုကို သာယာခြင်းစသောအမှုသည် မြတ်သောအကျင့်သီလ၏ ကျိုးပျက်ခြင်းလည်း မည်၏။ အပေါက်လည်း မည်

၏။ အကြောင်အကြားလည်း မည်၏။ အပျောက်အကွက်လည်း မည်၏။ ဤသို့သော သမဏဗြဟ္မဏကို မေထုန်ငယ်နှင့် စပ်ယှဉ်လျက် မြတ်သောအကျင့်ကို မစင်မကြယ်ကျင့်သူ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာခြင်း၊ ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းတို့မှ မလွတ်သေး၊ ဆင်းရဲမှမလွတ်သေး ဟူ၍ ငါဆို၏။ (၁)

ပုဏ္ဏား - တစ်ဖန်တစ်မျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ။ ပ။ မာတုဂါမ၏ လိမ်းကျံပွတ် သပ်ပေးခြင်း၊ ဆုပ်နယ်ခြင်းကို မသာယာငြားသော်လည်း မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာရယ်၏။ ကိုယ် လက် ထိပါးကစား၏။ ယုယုယယ ပြောဆိုပြုမူ၏။ ထိုသူသည် ထိုပြင်းစွာရယ်ခြင်းစသည်ကို နှစ်သက် သာယာ၏ ။ ပ။ ဆင်းရဲမှ မလွတ်သေး ဟူ၍ ငါဆို၏။ (၂)

ပုဏ္ဏား - တစ်ဖန်တစ်မျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ ။ ပ ။ မာတုဂါမနှင့် အတူတကွ ပြင်းစွာ မရယ်၊ မကစား၊ မယုယငြားသော်လည်း မာတုဂါမ၏မျက်စိကို မိမိမျက်စိဖြင့် မျက်နှာခြင်းဆိုင် စူးစိုက်၍ ကြည့်၏၊ တစ်တစောင်း စောင်းငဲ့၍ ကြည့်၏။ ထိုသူသည် ထိုကြည့်ရခြင်းကို သာယာ၏ ။ ပ ။ ဆင်းရဲမှ မလွတ်သေး ဟူ၍ ငါဆို၏။ (၃)

ပုဏ္ဏား - တစ်ဖန်တစ်မျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ။ ပ ။ မာတုဂါမ၏မျက်စိကို မိမိ မျက်စိဖြင့် စူးစိုက်၍ မကြည့်၊ စောင်းငဲ့၍ မကြည့်ငြားသော်လည်း နံရံတစ်ဖက်မှဖြစ်စေ၊ တံတိုင်းတစ်ဖက်မှ ဖြစ်စေ မာတုဂါမ၏ ရယ်သံ၊ ပြောဆိုသံ၊ သီချင်းဆိုသံ၊ ငိုသံကို နားထောင်၏။ ထိုသူသည် ထိုအသံကို နှစ်သက်သာယာ၏ ။ ပ ။ ဆင်းရဲမှ မလွတ်သေး ဟူ၍ ငါဆို၏။ (၄)

ပုဏ္ဏား - တစ်ဖန်တစ်မျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ ။ ပ ။ ငိုသံကို နားမထောင်ငြား သော်လည်း ထိုသမဏဗြဟ္မဏသည် အကျင့်ကို ဆောက်တည်သည်မှ ရှေးကာလ၌ မာတုဂါမနှင့်အတူ ရယ် ရွှင်ပြောဆို ကိုယ်လက်ထိပါးကစားဖူးသော အမူအရာတို့ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့၏။ ထိုသူသည် ထိုရယ်ရွှင် ပြောဆိုဖူး ကစားဖူးသောအမူအရာတို့ကို နှစ်သက်သာယာ၏။ ပ ။ ဆင်းရဲမှ မလွတ်သေး ဟူ၍ ငါဆို၏။ (၅)

ပုဏ္ဏား - တစ်ဖန်တစ်မျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ။ ပ ။ မာတုဂါမနှင့်အတူ ရယ်ရွှင် ပြောဆို ကစားဖူးသောအမူအရာတို့ကို မအောက်မေ့ငြားသော်လည်း ငါးပါးအာရုံကာမဂုဏ်တို့နှင့် တကွဖြစ် လျက် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ စံပယ်ပျော်ပါးကစားနေသော သူကြွယ်ကိုဖြစ်စေ၊ သူကြွယ်၏သားကိုဖြစ်စေ သာ ယာသောစိတ်ဖြင့် ကြည့်ရှုတွေ့မြင်၏။ ထိုသူသည် ထိုတွေ့မြင်ရသောကာမဂုဏ်ကို နှစ်သက်သာယာ၏။ ပ ။ ဆင်းရဲမှ မလွတ်သေး ဟူ၍ ငါဆို၏။ (၆)

ပုဏ္ဏား - တစ်ဖန်တစ်မျိုးကား ဤလောက၌ အချို့သော သမဏ။ ပ ။ ငါးပါးအာရုံကာမဂုဏ်တို့နှင့် တကွဖြစ်လျက် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ စံပယ်ပျော်ပါးကစားနေသောသူကို သာယာသောစိတ်ဖြင့် မကြည့်ရှုမတွေ့ မြင်ငြားသော်လည်း ငါသည် ဤသီလဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဤကျင့်ဝတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဤ ပြု နိုင်ခဲ့သော ခြိုးခြံသောအကျင့်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဤမေထုန်မှကြဉ်ရှောင်ခြင်းဟူသော အကျင့်မြတ်ဖြင့် သော်လည်းကောင်း - နတ်မင်းသော်လည်း ဖြစ်အံ့၊ သာမန်နတ်သော်လည်းဖြစ်အံ့ ဟု တစ်မျိုးမျိုးသော နတ် ပြည်ကိုတောင့်တ၍ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်၏။ ထိုသူသည် ထိုနတ်ပြည်ကို နှစ်သက်သာယာ၏။ အလိုရှိ ၏။ ဤသို့ နတ်ပြည်ကို သာယာခြင်း စသောအမှုသည် မြတ်သောအကျင့် သီလ၏ကျိုးပျက်ခြင်းလည်း မည် ၏။ အပေါက်လည်း မည်၏။ အကြောင်အကျားလည်း မည်၏။ အပြောက်အကွက်လည်း မည်၏။ ဤသို့ သောသမဏဗြဟ္မဏကို မေထုန်ငယ်နှင့်စပ်ယှဉ်လျက် မြတ်သောအကျင့်ကို မစင်မကြယ်ကျင့်သူဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ သေခြင်း၊ ပူဆွေးခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာခြင်း၊ ပြင်းစွာပူပန်ခြင်းတို့မှ မလွတ်သေး၊ ဆင်းရဲမှ မလွတ်သေး ဟူ၍ ငါဆို၏။ ဟူ၍ပင်တည်း။ (၇)

ဆောင်- ပွတ်သပ် မကျူး၊ ရယ်မြူး မရှိ၊ မျက်စိ မဆို၊
သံစုံ မပစ်၊ ရှေးဖြစ် မကြံ၊ မောင်နံ ငိုရှောင်၊
နတ်ဘောင် မရွယ်၊ ခုနှစ်သွယ်၊ လွတ်ဖွယ် မေထုန်တည်း။

သီလ၏ ဖြူစင်ကြောင်း (သီလဝေါဒါန)

- (၁) သိက္ခာပုဒ်တို့၏ အချင်းခပ်သိမ်း မပျက်ခြင်း၊
- (၂) ပျက်သောသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကုစားကောင်းပါက တစ်ဖန်ကုစားခြင်း၊
- (၃) မေထုန်ငယ် ၇-ပါးနှင့် စပ်ယှဉ်ခြင်း၊
- (၄) ယုတ်မာသောတရား ၁၄-ပါးတို့၏ မဖြစ်ခြင်း၊
- (၅) ‘အလိုနည်းခြင်း၊ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊ ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေခြင်း’ စသောဂုဏ်ကျေးဇူးတို့၏ဖြစ်ခြင်း-
တို့သည် သီလ၏ဖြူစင်ကြောင်း ဖြစ်၏။

ထိုသို့သော သီလတို့ကို မကျိုးသောသီလ(အ,ဓမ္မာသီလ)၊ မပေါက်သောသီလ(အ,ဆိဒ္ဓသီလ)၊ မကြောင့်ကျားသောသီလ (အ,သဗဗသီလ)၊ မပြောက်မကွက်သောသီလ (အ,ကမ္မာသသီလ)ဟု ဆိုအပ်၏။

ထို မကျိုး မပေါက် မကျား မပြောက်သောသီလတို့သည်ပင်လျှင် . .

- (က) ဘုဒ္ဓိဿသီလ - ဝိဝဇ္ဇူပနိဿယဖြစ်၍ တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်စေလျက် တော်လှန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြသောကြောင့် ဘုဒ္ဓိဿ(တော်လှန်သော)သီလလည်း မည်၏။
- (ခ) ဝိညုပသဋ္ဌသီလ - ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဝိညုပသဋ္ဌသီလလည်း မည်၏။
- (ဂ) အပရာမဋ္ဌသီလ - တဏှာဒိဋ္ဌိဖြင့် မှားယွင်းစွာ မသုံးသပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အပရာမဋ္ဌသီလလည်း မည်၏။
- (ဃ) သမာဓိသံဝတ္တနိကသီလ - ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် သမာဓိသံဝတ္တနိကသီလလည်း မည်၏။

မှတ်ချက် ။ ။ ယုတ်မာသောတရား ၁၄-ပါးမှာ-

(၁) အမျက်ထွက်ခြင်း(ကောဓ)	(၂) ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း(ဥပနာဟ)
(၃) သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း(မက္ခ)	(၄) ဂုဏ်မြင့်သူနှင့်တန်းတူပြု၍ဘက်ပြိုင်ခြင်း(ပလာသ)
(၅) မနာလိုခြင်း(ဣဿာ)	(၆) ဝန်တိုခြင်း(မစ္ဆရိယ)
(၇) ကိုယ့်အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်း(မာယာ)	(၈) ဂုဏ်ရှိဟန်ဆောင်ခြင်း(သာထေယျ)
(၉) အရိုအသေမပြုနိုင်အောင် ခက်ထန်ခြင်း(ထမ္မ)	(၁၀) သူ့ထက်သာအောင်ပြု၍ ချုပ်ချယ်ခြင်း(သာရမ္မ)
(၁၁) အထင်ကြီးခြင်း(မာန)	(၁၂) အလွန်မာန်မူခြင်း(အတိမာန)
(၁၃) မာန်ယစ်ခြင်း(မဒ)	(၁၄) မေ့လျော့ခြင်း(ပမာဒ) တို့တည်း။

သီလ၏ဖြူစင်ကြောင်းဂုဏ်အပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံနိုင်ကြောင်း ၂-ပါး

- ၁။ သီလပျက်စီးခြင်း၏ အပြစ်ကို ရှုမြင်ခြင်း၊
- ၂။ သီလပြည့်စုံစင်ကြယ်ခြင်း၏ အကျိုးကိုရှုမြင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း၂-ပါးတို့ဖြင့် သီလ၏ဖြူစင်ကြောင်းဂုဏ်အပေါင်းသည် ပြီးစီးပြည့်စုံတတ်ပေသည်။

၁။ သီလပျက်စီးခြင်း၏အပြစ်များကို ရှုမြင်ခြင်း၊

- (က) “ ရဟန်းတို့ - ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလပျက်စီးခြင်း၏ အပြစ်တို့သည် ဤငါးပါးတို့ပေတည်း ” ဤသို့ အစရှိသောသုတ်၌ လာသောနည်းဖြင့် သီလပျက်စီးခြင်း၏အပြစ်ကို မှတ်အပ်၏။
(သီလပျက်စီးခြင်း၏အပြစ်တို့ကို သီလ၏အကျိုးငါးပါးနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ယူပါ။) (နာ -၁၀ ရှု)
- (ခ) တစ်နည်းသော်ကား -
  - (၁) ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလပျက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် နတ်လူတို့၏ နှလုံးကို မပွားစေတတ်မနှစ်သက် မမြတ်နိုးအပ်ခြင်း၊
  - (၂) သီတင်းသုံးဖော်တို့က မဆုံးမအပ်ခြင်း၊
  - (၃) သီလပျက်ခြင်းကို အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်းကြောင့် လွန်စွာဆင်းရဲရှိခြင်း၊
  - (၄) သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ချီးမွမ်းလျှင် ‘ငါကား အကျင့်ကောင်းကို မကျင့်မိချေ’ဟု ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်မိတိုင်း နှလုံးမသာခြင်း၊
  - (၅) သီလပျက်ခြင်းဖြင့် ပိုက်ဆံလျှော်ပုဆိုးကဲ့သို့ (ဂုဏ်အဆင်းကိုယ်အဆင်း ကင်းသည်ဖြစ်၍)အဆင်းမလှခြင်း၊
  - (၆) ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြုကျင့်ပုံကို တွေ့မြင်သဖြင့် အတုလိုက်၍ ကျင့်သောရဟန်းတို့အား ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး အပါယ်ဆင်းရဲကို ဆောင်တတ်ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်သော အတွေ့ဆိုး ရှိခြင်း၊
  - (၇) ဒါယကာတို့၏လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို ဒုဿီလရဟန်းသည် အလှူခံ၏။ ထိုအလှူရှင်ဒါယကာတို့အား အကျိုးများသည်၏အဖြစ်ကို မပြုခြင်းကြောင့် နည်းသောတန်ဖိုးလည်း ရှိ၏။
  - (၈) နှစ်ပေါင်းများစွာ စုဝေးနေသော မစင်တို့ဖြင့် ပြည့်သော မစင်တွင်းကဲ့သို့ သုတ်သင်ခြင်းငှာလည်း ခဲယဉ်း၏။
  - (၉) သူသေကောင်ဖုတ်သော ထင်းကုလားကဲ့သို့ လူ့စည်းစိမ်၊ ရဟန်းစည်းစိမ် ဟူသော ၂-မျိုးသော စည်းစိမ်မှလည်း အပဖြစ်၏။
  - (၁၀) ရဟန်းအဖြစ်ကို ဝန်ခံသော်လည်း ရဟန်းအစစ် မဟုတ်သည် သာတည်း။ ဥပမာ - နွားအုပ်နောက်သို့ အစဉ်လိုက်သော မြည်းနှင့်တူ၏။
  - (၁၁) ခပ်သိမ်းသောသူတို့၏ ရန်သူဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့ အမြဲမပြတ် ထိတ်လန့်ရ၏။

- (၁၂) လူအပေါင်းတို့အလယ်၌ သူသေကောင်ကဲ့သို့ သံဃာ့အလယ်၌ တည်နေသော်လည်း ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခြင်းငှာလည်း မထိုက်၊
- (၁၃) သူသေကောင်ဖုတ်သော သုသာန်မီးသည် မီးပူဇော်သော ဗြာဟ္မဏတို့၏ ပူဇော်ခြင်းကို မထိုက်သကဲ့သို့ သုတစသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့် ပြည့်စုံပါသော်လည်း သီတင်းသုံးဖော်သံဃာတော်တို့၏ ပူဇော်ခြင်းငှာ မထိုက်ချေ၊
- (၁၄) မျက်စိကန်းသူသည် အဆင်းကိုမြင်ခြင်း၌ မဖြစ်ထိုက်သကဲ့သို့ ဈာန် မဂ် ဖိုလ် တရားထူးကို ရခြင်းငှာ မဖြစ်ထိုက်တော့ချေ၊
- (၁၅) ဒွန်းစက္ကားလူငယ်သည် မင်းအဖြစ်၌ မျှော်လင့်တောင့်တခြင်းကင်းသကဲ့သို့ (သမထ ဝိပဿနာ အကျင့် ဟူသော) ပဋိပတ္တိ သဒ္ဓမ္မ၊ (မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် ဟူသော) ပဋိဝေဓ သဒ္ဓမ္မ၌ မျှော်လင့်တောင့်တခြင်းလည်း ကင်း၏၊
- (၁၆) ချမ်းသာသည်ဟု (သူ့ဟာသူ) ထင်မှတ်ရသော်လည်း ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်သည် အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဆင်းရဲနေသည်သာတည်း။

အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမသုတ်

ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောချမ်းသာ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ရှိခိုးခြင်းမြတ်နိုးခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်သောချမ်းသာ စသော ချမ်းသာတို့၌ သာယာမက်မောသောစိတ်ရှိသော ဒုဿီလပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ထိုဆိုခဲ့သောချမ်းသာတို့၌ သာယာခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ဆင်ခြင်ကြည့်ကာမျှဖြင့် နှလုံးပူပန်ခြင်း သွေးပူအန်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ အလွန်ဆိုးဝါးအခံခက်လှစွာသော ဆင်းရဲကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် (ခပ်သိမ်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ကံ၏အကျိုးကို မျက်မှောက်မြင်တော်မူသော) မြတ်စွာဘုရားသည် အဂ္ဂိက္ခန္ဓာပမသုတ်ကို ဟောကြားတော်မူပေ၏။

“ရဟန်းတို့ - ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပသော တစ်ခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ် ဖြစ်သော ထိုမီးပုံကြီးကို သင်တို့ မြင်ကုန်၏လော”ဟု မေးတော်မူ၏။ “မြင်ပါကုန်၏ ဘုရား” ဟု လျှောက်ကုန်၏။

“ရဟန်းတို့ - ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပသော တစ်ခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ် ဖြစ်သော ထိုမီးပုံကြီးကို ရဟန်းတစ်ပါးသည်ပွေ့ဖက်၍ ကပ်လျက်မူလည်း ထိုင်နေရာ၏။ ကပ်လျက်မူလည်း အိပ်နေရာ၏။ သို့မဟုတ် နူးညံ့နုနယ်သော ခြေလက်ရှိသော မင်းမျိုးသမီးကညာကို ဖြစ်စေ၊ ပုဏ္ဏားမျိုးသမီးကညာကို ဖြစ်စေ၊ သူကြွယ်မျိုးသမီးကညာကို ဖြစ်စေ ပွေ့ဖက်၍ ကပ်လျက်မူလည်း ထိုင်နေရာ၏။ ကပ်လျက်မူလည်း အိပ်နေရာ၏။ ဤ ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟု မေးတော်မူ၏။

“သမီးကညာကို ပွေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း၊ အိပ်နေခြင်းသည် သာလျှင် ကောင်းမြတ်ပါသည် အရှင်ဘုရား၊ မီးပုံကြီးကို ပွေ့ဖက်၍ ကပ်လျက် ထိုင်နေခြင်း၊ အိပ်နေခြင်းသည်ကား ဆင်းရဲလှပါသည် အရှင်ဘုရား” ဟု လျှောက်ကုန်၏။

“ရဟန်းတို့ - ယုတ်မာသောအကျင့်ရှိသူ၊ မစင်ကြယ်သည်ဖြစ်၍ ယုံမှားသဖြင့်အောက်မေ့အပ်သော အကျင့်ရှိသူ၊ ဖုံးလွှမ်းအပ်သောအမှုရှိသူ၊ ရဟန်းမဟုတ်ပါဘဲလျက် ရဟန်းဟု ဝန်ခံနေသူ၊ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သူမဟုတ်ပါဘဲလျက် မြတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်သူ ဟု ဝန်ခံနေသူ၊ ကိုယ်တွင်း၌ သီလပျက်ခြင်း ဟူသော အပုပ်ရှိသော ကိလေသာမိုးရည်ဖြင့် စိုစွတ်သူ၊ အမှိုက်သဖွယ်ဖြစ်သူ ဟု ဆိုအပ်သော ထိုဒုဿီလ ရဟန်း၏ မီးပုံကြီးကို ပွေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း၊ အိပ်နေခြင်းသည် သာလျှင် ကောင်းမြတ်ပေ၏။ ထိုသို့ ကောင်းမြတ်သည်ဟု ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကို သင်တို့အား ငါ ပြောကြားပေအံ့။”

“ဒုဿီလရဟန်း၏ မီးပုံကြီးကို ပွေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း၊ အိပ်နေခြင်း၏ ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်သည် အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ ထိုမီးပုံကြီးကို ပွေ့ဖက်၍ ထိုင်နေသော၊ အိပ်နေသော ထို ဒုဿီလရဟန်းသည် ထိုမီးပုံကြီးကို ပွေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း၊ အိပ်နေခြင်း ဟူသော အကြောင်းကြောင့် သေခြင်းသို့မူလည်း ရောက်ရာ၏။ သေလောက်သော ဆင်းရဲသို့မူလည်း ရောက်ရာ၏။ သို့သော်လည်း ထိုမီးပုံကြီးကို ပွေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း၊ အိပ်နေခြင်း ဟူသောအကြောင်းကြောင့် ကိုယ်ခန္ဓာ ပျက်စီး၍ သေသည်မှ နောက်၌ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိတုံ့၌မူကား မဖြစ်ရာသည်သာတည်း။

ရဟန်းတို့ စင်စစ်သော်ကား - ထိုဒုဿီလ၏ သမီးကညာကို ပွေ့ဖက်၍ ထိုင်နေခြင်း၊ အိပ်နေခြင်းသည် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး စီးပွားမဲ့အလို့ငှာ၊ ဆင်းရဲရန်အလို့ငှာ ဖြစ်၏။ ကိုယ်ခန္ဓာပျက်စီး၍ သေသည်မှ နောက်၌ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိတုံ့၌ ဖြစ်ရာ၏” ဟု ဟောတော်မူ၏။

မီးပုံကြီးဥပမာဖြင့် မိန်းမနှင့်စပ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို သုံးဆောင်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ဆင်းရဲကို ပြတော်မူပြီး၍ မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဆက်လက်ဟောကြားတော်မူ၏။

(၁) သားမြီးကြီး ဥပမာ

“ရဟန်းတို့ ယခုငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသော ယောက်ျားသည် ခိုင်စွာသော သားမြီးကြီးဖြင့် ရဟန်း၏ခြေသလုံး ၂-ဘက်တို့ကို ရစ်ပတ်၍ ပွတ်ဆွဲရာ၏။ ထို သားမြီးကြီးသည် အပေါ်အရေပါးကို ဖြတ်ရာ၏။ အပေါ်အရေပါးကို ဖြတ်ပြီး၍ အတွင်းအရေထူကို ဖြတ်ရာ၏။ အတွင်းအရေထူကို ဖြတ်ပြီး၍ အသားကို ဖြတ်ရာ၏။ အသားကို ဖြတ်ပြီး၍ အကြောကို ဖြတ်ရာ၏။ အကြောကို ဖြတ်ပြီး၍ အရိုးကို ဖြတ်ရာ၏။ အရိုးကို ဖြတ်ပြီး၍ ရိုးတွင်းခြင်ဆီကို ထိဆိုက်၍ တည်၏။ သို့မဟုတ် ခတ္တိယမဟာသာလခေါ် မင်းသူဌေးတို့၏ သော်လည်းကောင်း၊ ဗြာဟ္မဏမဟာသာလခေါ် ပုဏ္ဏားသူဌေးတို့၏သော်လည်းကောင်း၊ ဂဟပတိမဟာသာလခေါ် သူကြွယ်သူဌေးတို့၏သော်လည်းကောင်း ရှိခိုးခြင်းကို ဒုဿီလရဟန်းသည် သာယာလက်ခံရာ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

(၂) လုံမ ဥပမာ

“ရဟန်းတို့ ယခုငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသော ယောက်ျားသည် ဆီဖြင့်သွေးထားသော ထက်စွာသော လုံမဖြင့် ရဟန်း၏ရင်လယ်တည့်တည့်၌ ထိုးရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်းသူဌေးတို့၏။ ပ။ သူကြွယ်သူဌေးတို့၏သော်လည်းကောင်း လက်အုပ်ချီခြင်းအမှုကို ဒုဿီလရဟန်းသည် သာယာလက်ခံရာ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

(၃) သံပူပြား ဥပမာ

“ရဟန်းတို့ ယခုငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသောယောက်ျားသည် လောလောပူသော ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပသော တစ်ခဲနက်မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ် ဖြစ်သောသံပြားဖြင့် ရဟန်း၏ကိုယ်ကို ရစ်ပတ်ရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်းသူဌေးတို့။ ပ။ သူကြွယ်သူဌေးတို့၏သော်လည်းကောင်း ကံ၊ ကံ၏အကျိုးနှင့် ရဟန်းသီလကို ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော သင်္ကန်းကို ဒုဿီလရဟန်းသည် သုံးဆောင်ရာ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

(၄) သံညှပ်ကြီး ဥပမာ

“ရဟန်းတို့ ယခုငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသောယောက်ျားသည် လောလောပူသော ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပသော တစ်ခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ် ဖြစ်သော သံညှပ်ကြီးဖြင့် ရဟန်း၏ခံတွင်းကို ဖွင့်၍ လောလောပူသော ရဲရဲတောက်သော ထက်ဝန်းကျင်မှ တောက်ပသော တစ်ခဲနက် မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော သံတွေခဲကို ခံတွင်း၌ ထည့်ရာ၏။ ထိုသံတွေခဲသည် ရဟန်း၏နှုတ်ခမ်းကိုလည်း လောင်ရာ၏။ ခံတွင်းကိုလည်း၊ လျှာကိုလည်း၊ လည်ချောင်းကိုလည်း၊ ဝမ်းကိုလည်း လောင်ရာ၏။ အူမအူသိမ်ကိုလည်း လောင်၍ အောက်အဖို့မှ ထွက်သွားရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်းသူဌေးတို့။ ပ။ သူကြွယ်သူဌေးတို့၏သော်လည်းကောင်း ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော ဆွမ်းကို ဒုဿီလရဟန်းသည် သုံးဆောင်ရာ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည်ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍ လည်းကောင်း။

(၅) သံညောင်စောင်း ဥပမာ

“ရဟန်းတို့ ယခုငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသောယောက်ျားသည် ရဟန်း၏ ဦးခေါင်း၌ ကိုင်၍ဖြစ်စေ၊ လည်ကုပ်၌ ကိုင်၍ဖြစ်စေ၊ လောလောပူသော ။ပ။ မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ်ဖြစ်သော သံညောင်စောင်း၌ သော်လည်းကောင်း၊ သံအင်းပျဉ်၌ သော်လည်းကောင်း ထိုင်နေစေရာ၏။ အိပ်နေစေရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်းသူဌေးတို့၏ ။ ပ။ သူကြွယ်သူဌေးတို့၏ သော်လည်းကောင်း ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ကို ဒုဿီလရဟန်းသည် သုံးဆောင်ရာ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍လည်းကောင်း။

(၆) သံရည်အိုးကြီး ဥပမာ

“ရဟန်းတို့ ယခုငါဆိုမည့်စကားကို အဘယ်သို့မှတ်ထင်ကုန်သနည်း? အားကောင်းသောယောက်ျားသည် ရဟန်း၏ဦးခေါင်းဇောက်ထိုး ခြေကားမိုးမျှော် ဆွဲကိုင်၍ လောလောပူသော ။ပ။ မီးလျှံအပေါင်းသဖွယ် ဖြစ်သော သံရည်အိုးကြီးထဲ၌ ပစ်ချရာ၏။ ထိုပစ်ချခံရသောသူသည် အမြှုပ်တစ်စီထစေလျက် ကျက်သည် ဖြစ်၍ တစ်ကြိမ်လည်း အထက်သို့ တက်လာရာ၏။ တစ်ကြိမ်လည်း အောက်သို့ မြုပ်သွားရာ၏။ တစ်ကြိမ်လည်း ဖီလာသွားရာ၏။ သို့မဟုတ် မင်းသူဌေးတို့ ။ပ။ သူကြွယ်သူဌေးတို့၏သော်လည်းကောင်း ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော ကျောင်းကို ဒုဿီလရဟန်းသည် သုံးဆောင်ရာ၏။ ထို ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်သည် ကောင်းမြတ်ပါသနည်း?” ဟူ၍လည်းကောင်း - ဤသို့ မေးတော်မူလျက်-

(၁) မီးပုံကြီး ဥပမာဖြင့်	- ကာမဂုဏ်အာရုံကိုခံစားခြင်း၊
(၂) သားမြီးကြီး ဥပမာဖြင့်	- ရှိခိုးခြင်းကို သာယာလက်ခံခြင်း၊
(၃) ထက်စွာသောလုံမ ဥပမာဖြင့်	- လက်အုပ်ချီခြင်းကို သာယာလက်ခံခြင်း၊
(၄) သံပြား ဥပမာဖြင့်	- သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်ခြင်း၊
(၅) သံတွေခဲ ဥပမာဖြင့်	- ဆွမ်းကို သုံးဆောင်ခြင်း၊
(၆) သံညောင်စောင်း၊ သံအင်းပျဉ် ဥပမာဖြင့်	- ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ကို သုံးဆောင်ခြင်း၊
(၇) သံရည်အိုး ဥပမာဖြင့်	- ကျောင်းကို သုံးဆောင်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ဆင်းရဲကို ပြတော်မူ၏။

ထို့ကြောင့် သီလပျက်စီးခြင်း၏အပြစ်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ဆင်ခြင်သင့်ပေသည်။

- ၁။ မီးပုံကြီးကို ပွေ့ဖက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဆင်းရဲထက် လွန်ကဲသောဆင်းရဲ၊ အလွန်ဆိုးဝါးလှသည့် ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေသော ကာမချမ်းသာကို မစွန့်သော သီလပျက်သော ရဟန်းအား အဘယ်မှာ ချမ်းသာရှိအံ့နည်း။ (မရှိသည်သာတည်း။)
- ၂။ သားမြီးကြီးဖြင့် ပွတ်ဆွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဆင်းရဲထက် လွန်ကဲသောဆင်းရဲ၊ အလွန်ဆိုးဝါးသည့် ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေသော လူတို့၏ရှိခိုးခြင်းကို သာယာ လက်ခံသော သီလပျက်သော ရဟန်းအား ချမ်းသာမည်သည် အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။ (မရှိသည်သာတည်း။)
- ၃။ ရင်ဝဉ်း လုံမဖြင့် ထိုးဆွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဆင်းရဲထက် လွန်ကဲသောဆင်းရဲ၊ အလွန်ဆိုးဝါးလှသည့် ဆင်းရဲကို ဖြစ်စေသော သဒ္ဓါတရားရှိသော လူတို့၏ လက်အုပ်ချီခြင်းကို သာယာလက်ခံသော သီလပျက်သော ရဟန်းအား အဘယ်မှာ ချမ်းသာရှိအံ့နည်း။ (မရှိသည်သာတည်း။)
- ၄။ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံးကို မစောင့်သောရဟန်းသည် သင်္ကန်းကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ငရဲ၌ အလျှံတပြောင်ပြောင် တောက်သော သံပြားဖြင့် ရစ်ပတ်ခြင်းအတွေ့ကို ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ခံစားအပ်၏။ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံးကို မစောင့်သော ထိုဒုဿီလရဟန်း၏ ထိုသင်္ကန်းကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် ချမ်းသာဟု သမုတ်အပ်သော်လည်း ထိုချမ်းသာသည် ဆင်းရဲကြောင်းဖြစ်၍ ချမ်းသာမဟုတ် ဆင်းရဲသာတည်း။
- ၅။ သီလမရှိသော ရဟန်းသည် ဆွမ်းကို သုံးဆောင်ခြင်းကြောင့် ရဲရဲတောက်ကုန်သော သံတွေခဲတို့ကို ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး မျိုအပ်ကုန်၏(ဝါ) မျိုရလတ္တံ့။ ထိုဆွမ်းသည် ကောင်းသောအရသာ ရှိပါသော်လည်း ထိုသီလမရှိသော ရဟန်းအား လတ်တလော သေစေတတ်သော အဆိပ်နှင့် တူချေ၏။
- ၆။ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ကို သုံးဆောင်သော ဒုဿီလရဟန်းကို ရဲရဲတောက်သော သံညောင်စောင်းအင်းပျဉ် တို့သည် ငရဲ၌ ရှည်မြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး နှိပ်စက်ကုန်လတ္တံ့။ သီလမရှိသော ရဟန်း၏ ထိုညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်ကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် ချမ်းသာဟု သမုတ်အပ်သော်လည်း ဆင်းရဲ၏အကြောင်း ဖြစ်၍ ဆင်းရဲသာတည်း။
- ၇။ အကြင် ဒုဿီလရဟန်းသည် ရဲရဲတောက်ကုန်သော သံရည်အိုးတို့၌ နေရရာ၏(ဝါ) နေရလတ္တံ့။ ယုံကြည်၍ လှူအပ်သော ကျောင်း၌ ထိုဒုဿီလရဟန်း၏ ကိန်းအောင်းမွေ့လျော် ထိုနေပျော်ခြင်းသည် အဘယ်သို့သော နေပျော်ခြင်းပေနည်း (ဝါ) အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။
- ၈။ ဒုဿီလရဟန်းကို မြတ်စွာဘုရား ကဲ့ရဲ့တော်မူပုံ
  - (၁) ရွံ့ရှားသဖြင့် အောက်မေ့အပ်သော အကျင့်ရှိသူ ဟူ၍လည်းကောင်း၊
  - (၂) အမှိုက်သဖွယ်ဖြစ်သူဟူ၍လည်းကောင်း၊
  - (၃) ကိလေသာမိုးရည်ဖြင့် စိုစွတ်သူ ဟူ၍လည်းကောင်း၊
  - (၄) ယုတ်မာသောသူ ဟူ၍လည်းကောင်း၊
  - (၅) ကိုယ်တွင်း၌ အပုပ်ရှိသူဟူ၍လည်းကောင်း ကဲ့ရဲ့တော်မူလေ၏။
- ၉။ ကိုယ်၊ နှုတ်၊ နှလုံးကို မစောင့်စည်းသူ၊ ရဟန်းစစ်၊ ရဟန်းကောင်း မဟုတ်ပါဘဲလျက် ရဟန်းကောင်းအသွင်ကိုဆောင်သူ၊ ကုသိုလ်မူလကို တူးဖြိုသဖြင့် တူးဖြိုအပ်ပြီးဖြစ်သော သီလဗျသနဖြင့် နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသတ်အပ်ပြီးဖြစ်သော အတ္တဘောကို ပြုစုစောင့်ရှောက်သောအားဖြင့် ဆောင်နေသူ ဟူသော ထိုဒုဿီလ၏ အသက်ရှင်နေခြင်းသည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်းလေစွ။
- ၁၀။ ဤလောက၌ တန်ဆာဆင်လိုသော လုလင်ပျိုတို့သည် မစင်ကို ရှောင်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အပုပ်ကောင်ကို ရှောင်ကုန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဒုဿီလရဟန်းကို သီလရှိသောသူတော်ကောင်းတို့သည် ရှောင်ကုန်၏။ ထိုဒုဿီလရဟန်း၏ အသက်ရှင်ခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။

- ၁၁။ ဒုဿီလရဟန်းသည် အတ္တာနုဝါဒစသော အလုံးစုံသောဘေးတို့မှ မလွတ်ရှာချေ။ ဥပစာဈာန်မှ စ၍ အလုံးစုံသော ရသင့်ရထိုက်သော ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာတို့မှ လက်လွတ်ဖြစ်ရရှာချေ၏။ ပိတ်ထားသော နတ်ရွာတံခါးရှိ၏။ အပါယ် ၄-ပါးသို့ ရောက်ကြောင်းလမ်းသို့ တက်ရောက်လျက် သွားလျက်ရှိ၏။
- ၁၂။ ကရုဏာကြီးသောသူ၏ သနားခြင်းကရုဏာ၏ တည်ရာအာရုံဖြစ်သော ဒုဿီလနှင့်တူသော အခြားတစ်ပါးသောသူသည် အဘယ်မှာရှိအံ့နည်း။ မရှိတော့သည်သာတည်း။
- ဤဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ဒုဿီလအဖြစ်၌ အပြစ်တို့သည် များသောအပြား ရှိကုန်၏- ဤသို့ အစရှိသော ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် သီလပျက်စီးခြင်း၌ အပြစ်ကို မြင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဆိုခဲ့ပြီးသည်မှ ပြန်သောအားဖြင့် သီလပြည့်စုံခြင်း၌ အကျိုးကို မြင်ခြင်းကိုလည်းကောင်း သိအပ်၏။

၂။ သီလပြည့်စုံခြင်း၏အကျိုးတို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ဆင်ခြင်သင့်ပေသည်။

- (၁) အကြင်ရဟန်း၏ သီလသည် ကောင်းစွာအညစ်အကြေး ကင်း၏။ ထိုရဟန်း၏ သပိတ်သင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်း၊ သုံးဆောင်ဝတ်ရုံခြင်းသည် ကြည်ညိုဖွယ်ရှိပါပေ၏။ ထိုရဟန်း၏ ရဟန်းပြုခြင်းသည် အကျိုးရှိပါပေ၏။
- (၂) အမိုက်တိုက်သည် နေ၏အလင်းရောင်သို့ မဝင်ရောက်နိုင်သကဲ့သို့- စင်ကြယ်သော သီလရှိသော ရဟန်း၏ စိတ်နှလုံးသို့ အတ္တာနုဝါဒစသော ဘေးသည် မဝင်ရောက်နိုင်။
- (၃) အလင်းရောင်၏ ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် လသည် ကောင်းကင်၌တင့်တယ်သကဲ့သို့- သီလ၏ပြည့်စုံခြင်းဖြင့် ရဟန်းသည် ခြိုးခြံစွာကျင့်ရာဖြစ်သော သာသနာတော်တည်းဟူသော တောအုပ်၌ တင့်တယ်ပေ၏။
- (၄) သီလရှိသောရဟန်း၏ ကိုယ်အနံ့သည်သော်လည်း နတ်တို့အား နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ပြသေး၏။ သီလရနံ့၌ကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိအံ့နည်း။
- (၅) သီလတည်းဟူသော ရနံ့သည် အလုံးစုံသော နံ့သာတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း ကောင်းခြင်းဂုဏ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်၏။ အဆီးအတား အပိတ်အပင် မရှိမူ၍ အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့သို့ ပျံ့လွှင့်၏။ သီလရှိသော ရဟန်း၌ ပြုအပ်ကုန်သော ကောင်းမှုတို့သည် အနည်းငယ်ဖြစ်ကုန်သော်လည်း ကြီးမားသောအကျိုး ရှိကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သီလရှိသောရဟန်းသည် ပူဇော်ခြင်း၊ တရိတသေပြု၍ လှူခြင်းတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်ပေ၏။
- (၆) သီလရှိသော ရဟန်းကို မျက်မှောက်ဖြစ်သော သတ်ခြင်း နှောင်ဖွဲ့ခြင်း စသော အာသဝ မည်သော ဘေးရန်တို့သည် မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်။ သီလရှိသောရဟန်းသည် နောင်တမလွန်၌ ဖြစ်မည့် ဆင်းရဲတို့၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော သီလပျက်စီးမှုကို တူးဖျိုဖျက်ဆီးနိုင်၏။
- (၇) လူ့စည်းစိမ်ချမ်းသာသည် လည်းကောင်း နတ်စည်းစိမ်ချမ်းသာသည် လည်းကောင်း ရှိ၏။ ထို ၂-မျိုးသော စည်းစိမ်ချမ်းသာသည် အလိုရှိပါမူ သီလရှိသောရဟန်းအား ရလွယ်သည်သာတည်း။
- (၈) နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာသည် အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်မရှိ စင်စစ်ငြိမ်းအေးပေ၏။ သီလရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်သည် ထိုနိဗ္ဗာန်စည်းစိမ်ချမ်းသာသို့သာလျှင် အစဉ်ပြေးဝင်လျက် ရှိပေ၏။
- ဤဆိုအပ်ခဲ့သော အပြားအားဖြင့် အလုံးစုံသော လောကီ၊ လောကုတ္တရာ စည်းစိမ်တို့၏ မူလဖြစ်သော သီလ၌ များစွာသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့်ပြွမ်းသော အကျိုးအာနိသင်ကို ထင်စွာပြရာ၏။
- ထိုသို့ပြခြင်း၏အကျိုးကား ရဟန်း၏စိတ်သည် သီလပျက်အံ့သည်မှထိတ်လန့်၍ သီလပြည့်စုံခြင်းသို့ ညွတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့သော သီလပျက်ခြင်း၏အပြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ သီလပြည့်စုံခြင်း၏အကျိုးကိုလည်းကောင်း ကြည့်ရှုမြော်မြင်၍ အကြွင်းမဲ့ရိသေခြင်းဖြင့် သီလကို ဖြူစင်စေအပ်၏။ (ဤကား အနုသာသနီတည်း)။

သီလနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

အခန်း ၂။ ဓုတင်္ဂ နိဒ္ဒေသ (ဓုတင်အကြောင်း အကျယ်ပြဆိုချက်)

ဆောက်တည်အပ်ပြီးသည့် သီလရှိသော ယောဂီရဟန်းသည် ဓုတင်ဆောက်တည်ခြင်းကို ပြုသင့်၏။ ဤသို့ ဓုတင်ဆောက်တည်လတ်သော် ရနိုင်သောအကျိုးများမှာ -

ဓုတင်အကျင့်ကို ပြည့်စုံစေခြင်းဖြင့် ရနိုင်သောအကျိုးများ

- ၁။ အလိုနည်းခြင်း၊
- ၂။ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊
- ၃။ ကိလေသာတို့ကို ခေါင်းပါးစေခြင်း၊
- ၄။ ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌ နေခြင်း၊
- ၅။ ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊
- ၆။ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိခြင်း၊
- ၇။ မွေးမြူလွယ်ခြင်းစသည့် ဂုဏ်ကျေးဇူးတည်းဟူသော ရေစင်ဖြင့် အညစ်အကြေးကို ဆေးလျော်အပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် - သီလသည်လည်း အထူးစင်ကြယ်နိုင်၏။ ဓုတင်အကျင့်တို့သည်လည်း ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤသို့ သီလစင်ကြယ်ခြင်း၊ ဓုတင်ပြည့်စုံခြင်းတို့ ဖြစ်လတ်သော် အပြစ်ကင်းသောသီလနှင့် ဓုတင်အကျင့်ဟူသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ဖြင့် စင်ကြယ်သော ကိုယ် နှုတ် စိတ် အမူအရာအကျင့်ရှိသော ယောဂီသည် ဘုရားအစရှိသော ရှေးသူတော်ကောင်းတို့၏ဥစ္စာ ဖြစ်သော အရိယဝံသအကျင့် ၃-ပါး၌ တည်၍ လေးခုမြောက်ဖြစ်သော အရိယဝံသကို ရထိုက်ပေ၏။

အရိယဝံသတရား ၄-ပါး

- ၁။ သင်္ကန်း၌ ရောင့်ရဲခြင်း၊
- ၂။ ဆွမ်း၌ ရောင့်ရဲခြင်း၊
- ၃။ ကျောင်း၌ ရောင့်ရဲခြင်း၊
- ၄။ ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊

ဓုတင် ၁၃-ပါး

မြတ်စွာဘုရားသည် လာဘ်များခြင်း စသော လောကမိသဟူသမျှကို စွန့်လွှတ်သော ကိုယ်နှင့် အသက်ကို ငဲ့ကွက်ခြင်း မရှိ၊ နိဗ္ဗာန်အားလျော်သော ဝိပဿနာဘာဝနာအကျင့်ကို ပြီးစေခြင်းငှာ အလိုရှိကုန်သော အမျိုးကောင်းသားတို့အား ၁၃-ပါးသောဓုတင်တို့ကို ခွင့်ပြုတော်မူပါသည်။ ဤဓုတင်တို့မှာ -

၁။ ပံသုကူလိကင်္ဂံ ၂။ တေစိဝရိကင်္ဂံ	= ပံသုကူဓုတင် = တိစိဝရိကဓုတင်	}	သင်္ကန်းနှင့်စပ်သော ဓုတင် ၂-ပါး
၃။ ပိဏ္ဍုပါတိကင်္ဂံ ၄။ သပဒါနစာရိကင်္ဂံ ၅။ ဧကာသနိကင်္ဂံ ၆။ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂံ ၇။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂံ	= ပိဏ္ဍုပါတ်ဓုတင် = သပဒါနစာရိကဓုတင် = ဧကာသနိကဓုတင် = ပတ္တပိဏ္ဍိကဓုတင် = ခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်	}	ဆွမ်းနှင့်စပ်သော ဓုတင် ၅-ပါး
၈။ အာရညိကင်္ဂံ ၉။ ရုက္ခမူလိကင်္ဂံ ၁၀။ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂံ ၁၁။ သောသာနိကင်္ဂံ ၁၂။ ယထာသန္တတိကင်္ဂံ	= အာရညကင်္ဂဓုတင် = ရုက္ခမူလဓုတင် = အဗ္ဘောကာသိဓုတင် = သုသာန်ဓုတင် = ယထာသန္တတိဓုတင်	}	ကျောင်းနှင့်စပ်သော ဓုတင် ၅-ပါး
၁၃။ နေသဒ္ဓိကင်္ဂံ	= နိသဒ္ဓိဓုတင်	-	ဝီရိယနှင့်စပ်သော ဓုတင် ၁-ပါး

စုတင် ၁၃-ပါး ဖွင့်ဆိုချက်

၁၃-ပါးသော စုတင်တို့ကို

- ၁။ အနက်သဘောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ-၆၂)
- ၂။ လက္ခဏာစသည်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ-၆၄)
- ၃။ ဆောက်တည်ပုံနှင့် ကျင့်ပုံအစီအရင်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ-၆၄ မှ ၈၁)
- ၄။ အပြားအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ- ၂)
- ၅။ စုတင်ပျက်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ (နှာ- ၂)
- ၆။ စုတင်တို့၏ အကျိုးအာနိသင်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ- ၂)
- ၇။ ကုသလတိက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ-၈၂)
- ၈။ စုတင်စသည်တို့ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ-၈၂)
- ၉။ ပေါင်းရုံးခြင်း(အကျဉ်း)အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ (နှာ-၈၄)
- ၁၀။ အကျယ်ရေတွက်ခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း အဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏။ (နှာ-၈၅)

၁။ စုတင် ၁၃-ပါး၏ အနက်သဘော

၁။ ပံသုကူလိကင်္ဂ (ပံသုကူစုတင်)

- ပံသုကူလ = ပံသု + ကူလ
- (က) မြေမှုန့် + မြင့်တက်
လမ်းခရီး သုသာန် တံမြက်ချေးစု စသော မြေပေါ်တွင် လွှမ်းမိုး ကျရောက်နေသော အဝတ်အထည်။
- (ခ) (တစ်နည်း) မြေမှုန့်ကဲ့သို့ + စက်ဆုပ်ဖွယ်သို့ရောက်ခြင်း
သုသာန်မြေ စသည်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော အဝတ်အထည်။
- ပံသုကူလိက = ပံသုကူလ + ဣက(ဝိက)
ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။
- ပံသုကူလိကင်္ဂ = ပံသုကူလိက + အင်္ဂ
ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်လေ့ရှိသူ၏ အကြောင်းအင်္ဂါသည် ပံသုကူလိကင်္ဂ မည်၏။ (ဝါ)
ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းစုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာသည် ပံသုကူလိကင်္ဂ မည်၏။

၂။ တေစိဝရိကင်္ဂ (တိစိဝရိကစုတင်)

- တေစိဝရ = နှစ်ထပ်သင်္ကန်းကြီး-ဒုကုဋ်၊ ကိုယ်ရုံ-ဧကသီ၊ ခါးပတ်-သင်းပိုင် ဟူသောသင်္ကန်းသုံးထည်၊
- တေစိဝရိက = ၃-ထည်သောသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
- တေစိဝရိကင်္ဂ = ၃-ထည်သောသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
၃-ထည်သောသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းစုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၃။ ပိဏ္ဍုပါတိကင်္ဂ (ပိဏ္ဍုပါတိစုတင်)

- ပိဏ္ဍု = ဆွမ်းအာမိသ
- ပိဏ္ဍုပါတ = သူတစ်ပါးတို့ လောင်းလှူသောဆွမ်းအာမိသတို့သည် သပိတ်၌ ကျရောက်ခြင်း၊
- ပိဏ္ဍုပါတိက = ဆွမ်းသပိတ်တွင်းသို့ ကျရောက်ရန် လှည့်လည်ခြင်း အလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
- ပိဏ္ဍုပါတိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
ဆွမ်းအလို့ငှာ လှည့်လည်ခြင်းစုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၄။ သပဒါနစာရိကင်္ဂ (သပဒါနစာရိကစုတင်)

- ဒါန = အစဉ်ကိုဖြတ်ခြင်း၊
- အပဒါန = အစဉ်ကိုဖြတ်ခြင်းမှကင်းသော၊ အပြတ်အခြား မရှိသော၊
- သပဒါန = အပြတ်အခြားမရှိသည်နှင့်တကွဖြစ်သော (အပြတ်အခြားကင်းလျက် အိမ်စဉ်အတိုင်း)
- သပဒါနစာရိက = အိမ်စဉ်မပြတ် လှည့်လည်ခြင်း အလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
- သပဒါနစာရိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
အိမ်စဉ်မပြတ် လှည့်လည်ခြင်းစုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၅။ ကောသနိကင်္ဂ (ကောသနိကင်္ဂတင်)

- ကောသန = တစ်နေရာတည်း (တစ်ထိုင်တည်း)၌ စားခြင်း၊
 ကောသနိက = တစ်နေရာတည်း၌သာနေ၍ စားခြင်းအလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 ကောသနိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 တစ်နေရာတည်း၌သာ စားခြင်းခုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၆။ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂ (ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂတင်)

- ပတ္တပိဏ္ဍ = နှစ်ခုမြောက်ခွက်ကိုပယ်၍ တစ်ခုသောသပိတ်တွင်းရှိသောဆွမ်း၊
 ပတ္တပိဏ္ဍိက = တစ်ခုသောသပိတ်၌ရှိသော ဆွမ်းကိုသာ သုံးဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 တစ်ခုသောသပိတ်၌ရှိသော ဆွမ်းကိုစားခြင်းခုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်း စေတနာ။

၇။ ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ (ခလုပစ္ဆာဘတ်တင်)

- ခလု = တားမြစ်ခြင်း (ဆွမ်းစားစဉ် ကပ်လာသော ဘောဇဉ်ကို တားမြစ်ခြင်း)၊
 ပစ္ဆာဘတ္တိ = တားမြစ်မိ၍ ပဝါရိတ်သင့်ပြီးနောက် ရသောဘောဇဉ်၊
 ခလုပစ္ဆာဘတ္တိက = ဘောဇဉ်ကို ဝိနည်းကံပြု၍ သုံးဆောင်ထိုက်သော်လည်း သုံးဆောင်ခြင်းအလေ့ မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
 ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ(ဝါ) တားမြစ်ပြီးမှ ရသောဘောဇဉ်ကို စားလေ့ မရှိခြင်း ခုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။
 * မဟာအဋ္ဌကထာကြီး၌ - ခလုမည်သောငှက်သည် နှုတ်သီးဖြင့် သစ်သီးကိုချီယူရာ ထိုသစ်သီးလွတ်ကျလျှင် အခြား သစ်သီးကို မစားသကဲ့သို့ - ဆွမ်းစားစဉ် တားမြစ်မိ၍ ပဝါရိတ်သင့်ပြီးနောက် ရသော ဘောဇဉ်ကို အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြု၍ သုံးဆောင်ကောင်းသော်လည်း မစားခြင်းအလေ့ ရှိ သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာသည် ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂ မည်၏။

၈။ အာရညိကင်္ဂ (အာရညကင်္ဂတင်)

- အာရည = တော၊
 အာရညိက = တော၌ နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 အာရညိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 တော၌နေခြင်းခုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၉။ ရက္ခမူလိကင်္ဂ (ရက္ခမူလတင်)

- ရက္ခမူလ = သစ်ပင်ရင်း၊
 ရက္ခမူလိက = သစ်ပင်ရင်း၌ နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 ရက္ခမူလိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 သစ်ပင်ရင်း၌ နေခြင်းခုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၁၀။ အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂ (အဗ္ဘောကာသိကတင်)

- အဗ္ဘောကာသ = လွင်တီးခေါင် (အမိုးမရှိသောဟင်းလင်းပြင်)
 အဗ္ဘောကာသိက = လွင်တီးခေါင်၌ နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 လွင်တီးခေါင်၌ နေခြင်း ခုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၁၁။ သောသာနိကင်္ဂတင် (သုသာန်တင်)

- သောသာန = သုသာန်လက္ခဏာရှိသောအရပ်၊
 သောသာနိက = သုသာန်လက္ခဏာရှိသောအရပ်၌ နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 သောသာနိကင်္ဂ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 သုသာန်လက္ခဏာရှိသောအရပ်၌ နေခြင်းခုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၁၂။ ယထာသန္တတိကင်္ဂံ (ယထာသန္တတိဝုတင်)

ယထာသန္တတိက = ကျောင်းဝေဖန်သောရဟန်းက လက်ဦးညွှန်ပြသော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၊
 ယထာသန္တတိက = လက်ဦးညွှန်ပြသော ကျောင်းအိပ်ရာနေရာ၌ နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 ယထာသန္တတိကင်္ဂံ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 လက်ဦးညွှန်ပြသောနေရာ၌ နေခြင်းဝုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

၁၃။ နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ (နိသဇ္ဇိဝုတင်)

နေသဇ္ဇိ = အိပ်ရာခေါင်းအုံးတွင် ခေါင်းချ၍ လျောင်းစက်အိပ်ခြင်းကိုပယ်၍ ထိုင်နေခြင်း၊
 နေသဇ္ဇိက = အိပ်ခြင်းကိုပယ်၍ ထိုင်နေခြင်းဖြင့် နေလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
 နေသဇ္ဇိကင်္ဂံ = ထိုရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါ (ဝါ)
 အိပ်ခြင်းကိုပယ်၍ ထိုင်နေခြင်းဝုတင်ကို ဆောက်တည်ကြောင်းစေတနာ။

ဝုတင်မည်ပုံ ၃-နည်း (ဝုတင်ပုဒ်၏ သဒ္ဒါအနက်)

- ဝုတင်္ဂံ = ဝုတ + အင်္ဂံ
- (၁) အလုံးစုံသော ပံသုကုလိကင်္ဂံ စသည်တို့သည် ထိုထို ပံသုကုလိကင်္ဂံစသည်တို့ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် ခါထုတ်ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ပြီးသူ ဝုတ မည်သော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဝုတင်္ဂံ(ဝုတင်)မည်၏။
  - (၂) တစ်နည်း- ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝုတ ဟု ရအပ်သောအမည်ရှိ သောဉာဏ်သည် ဝုတင်ဆောက်တည်ခြင်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝုတင် မည်၏။
  - (၃) တစ်နည်း- ပံသုကုဝုတင်ဆောက်တည်ခြင်း စသည်တို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ် ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့် ဝုတလည်း မည်၏။ သီလစသော အကျင့်ပဋိပတ်၏အကြောင်းတို့လည်း ဖြစ် ၏။ ထို့ကြောင့် ဝုတင်္ဂံ မည်၏။

၂။ ဝုတင်၏ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်

၁။ လက္ခဏာ - အလုံးစုံသောဝုတင်တို့သည် ဆောက်တည်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာ (သမာဒါနစေတနာ) လျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ မှန်ပေ၏။

* မဟာအဋ္ဌကထာကြီး၌ ဆိုထားပုံ

“အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြင်ဆောက်တည်ကြောင်း သမ္ပယုတ်တရားအပေါင်း (စိတ်၊စေတသိက်)တို့ ဖြင့် ဆောက်တည်၏။ အကြင်ဆောက်တည်ကြောင်း (သမာဒါန)၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော စေတနာသည် ရှိ၏။ ထိုဆောက်တည်ကြောင်း (သမာဒါန)စေတနာသည် ဝုတင် မည်၏”ဟု ရှေးအဋ္ဌကထာ(မဟာအဋ္ဌကထာ ကြီး၌) ဆိုထား၏။

[ဤအရာ၌ ဆောက်တည်မှုစေတနာကိုသာ ဝုတင် ဟု အရကောက်၍ပြသော်လည်း ကျင့်ဆောင်သော စေတနာသည်လည်း ဝုတင် မည်သေးသည်သာတည်း။]

ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ ပြဆိုပုံ

“သမာဒါန(ဆောက်တည်ကြောင်း)စေတနာကိုသာ ဝုတင် ဟု ယူခြင်းသည် ထိုစေတနာလျှင် အရင်းခံ ရှိခြင်းကြောင့် ပေတည်း။ သို့သော် ဆောက်တည်ထားသည့်အတိုင်း ကျင့်ဆောင်သော စေတနာသည်လည်း ဝုတင် မည်သေးသည်သာတည်း” ဟု ပြဆိုထားပေသည်။

- ၂။ ရသ(ကိစ္စရသ) - (လွန်စွာမက်မောတတ်သော တဏှာ) လောလုပ္ပတဏှာကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စ၊
- ၃။ ပစ္စုပ္ပန် - လောလုပ္ပတဏှာ ကင်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ခြင်း၊
- ၄။ ပဒဋ္ဌာန် - စင်ကြယ်သော သီလစသော သူတော်ကောင်းတရားလျှင် နီးသောအကြောင်း၊

၃။ ဆောက်တည်ပုံနှင့် ကျင့်ပုံအစီအရင်

ဓုတင်ဆောက်တည်ရာ ၅-ဌာန

- ၁။ မြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားရှိတော်မူလျှင် - မြတ်စွာဘုရားအထံ၌သာ ဆောက်တည်အပ်ကုန်၏။
- ၂။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးလတ်သော် - မဟာသာဝကကြီးတို့၏ အထံ၌ ဆောက်တည်အပ်ကုန်၏။
ထိုမဟာသာဝက မရှိလတ်သော် ရဟန္တာ၏အထံ၌ ---
အနာဂါမ် --- သကဒါဂါမ် --- သောတာပန် ---
ဝိဇ္ဇကတ် ၃-ပုံဆောင်-- ၂-ပုံဆောင်-- ၁-ပုံဆောင် --
နိကာယ်ငါးရပ်တွင် တစ်ပါးပါးသော နိကာယ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်--
--အဋ္ဌကထာ၌ လေ့လာကျေပွန်သော ဆရာ၏အထံ၌---
- ၃။ ထိုအဋ္ဌကထာဆရာ မရှိလတ်သော် - ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်၏အထံ၌ ဆောက်တည်အပ်ကုန်၏။
- ၄။ ဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် မရှိလတ်သော် - စေတီရင်ပြင်ကို တံမြက်လှည်းပြီးလျှင် ဆောင်ကြောင့်ထိုင်၍
မြတ်စွာဘုရား၏အထံ၌လျှောက်ထားသကဲ့သို့ ဆောက်တည်
အပ်ကုန်၏။

၅။ တစ်နည်းသော်ကား

မည်သူ့ထံ မည်သည့်နေရာသို့မျှ မသွားမူ၍ ကိုယ်တိုင်လည်း ဆောက်တည်ခြင်းငှာ အပ်သည်သာလျှင်တည်း။
သို့သော် ဤသို့ ဆောက်တည်သည်ကို မည်သူ့ကိုမျှ မသိကြရအောင် ဓုတင်ဆောင်ဂုဏ်နှင့်စပ်၍ အလိုနည်းစေသင့်
၏။

ဥပမာ - စေတီယတောင်၌ သီတင်းသုံးနေကုန်သော ညီနောင်မထေရ် ၂-ပါးတို့တွင် နောင်တော်မထေရ်၏
နေသဒ္ဓိဓုတင် ဆောက်တည်သည်ကို တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ မသိကြချေ။ တစ်နေ့သ၌ ညအခါ အိပ်ရာညောင်စောင်း၌
ထိုင်နေသည်ကို လျှပ်စစ်ပြက်သော အရောင်ဖြင့် ညီမထေရ်က မြင်၍ 'အရှင်ဘုရား - နေသဒ္ဓိဓုတင် ဆောင်ပါသလား'
ဟု မေးလေ၏။ နောင်တော်မထေရ်သည် ဓုတင်၌ အလိုနည်းခြင်းကြောင့် (ဝါ) ဓုတင်ဆောင်သည်ကို မသိစေလိုသော
ကြောင့် ထိုခဏ၌ပင် လဲလျောင်းပြီးလျှင် နောက်ကာလ၌ ဆောက်တည်ပြန်လေသည်။

ဤသို့ ဓုတင်ဆောင်ရာ၌ နောင်တော်မထေရ်၏ ဓုတင်ဆောင်ဂုဏ်နှင့်စပ်၍ အလိုနည်းပုံကို အတုယူသင့်၏။

ဤဆိုခဲ့သောစကားတို့သည် အလုံးစုံသောဓုတင်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သောစကားတို့ ဖြစ်၏။ ယခုအခါ၌ တစ်ပါး
တစ်ပါးသောဓုတင်၏ ဆောက်တည်ပုံ၊ ကျင့်ပုံအစီအရင်၊ အပြား၊ ပျက်စီးခြင်း၊ အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ဖွင့်ပြပေအံ့ -

၁။ ပံသုကုဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'ဒါယကာတို့လှူဒါန်းသော သင်္ကန်းကိုပယ်ပါ၏'
- (၂) 'ပံသုကုသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား
၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -
- (၁) သောသာနိက = သုသာန်၌ စွန့်ပစ်ထားသောအဝတ်
  - (၂) ပါပဏိက = ဈေးတံခါး၌ -- ။ --
  - (၃) ရထိယစောဠ = ရထားလမ်းမ၌ -- ။ --
  - (၄) သင်္ကာရစောဠ = အမှိုက်ပုံ၌ -- ။ --
  - (၅) သောတ္ထိယ = ကိုယ်ဝန်အညစ်အကြေးသုတ်၍ -- ။ --
  - (၆) နာနစောဠ = မှော်ဆရာတို့က ရေချိုးစေပြီးလျှင် -- ။ --
  - (၇) တိတ္ထစောဠ = ရေချိုးဆိပ်၌ -- ။ --
  - (၈) ဂတပစ္စာဂတ = သုသာန်သို့ အသွားအပြန်ဝတ်ပြီးလျှင် -- ။ --
  - (၉) အဂ္ဂိဉ္ဇမ = မီးလောင်၍ -- ။ --
  - (၁၀) ဂေါခါယိတ = နွားစား၍ -- ။ --
  - (၁၁) ဥပစိကာခါယိတ = ခြစား၍ -- ။ --

- (၁၂) ဥန္တုရခါယိတ = ကြွက်ကိုက်၍ -- ။ --
- (၁၃) အန္တိန္ဒြ = အနားပြတ်၍ -- ။ --
- (၁၄) ဒသာန္တိန္ဒြ = အမြိတ်အဆာပြတ်၍ -- ။ --
- (၁၅) ဓောဟဋ္ဌ = တံခွန်အလံထူသောအဝတ်
- (၁၆) ထူပစိဝရ = တောင်ပို့ကို ရစ်ပတ်၍ နတ်ပူဇော်ထားသောသင်္ကန်း
- (၁၇) သမဏစိဝရ = ရဟန်းက လှူသောသင်္ကန်း
- (၁၈) အာဘိသေကိက = မင်း၏ဘိသိက်ခံရာအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသောအဝတ်
- (၁၉) ဣဒ္ဓိမယ = ဧဟိဘိက္ခုခေါ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောသင်္ကန်း
- (၂၀) ပန္နိက = လမ်းခရီး၌ ကျနေသောအဝတ်
- (၂၁) ဝါတာဟဋ္ဌ = လေတိုက်ခိုက် ဆောင်ယူလာသောအဝတ်
- (၂၂) ဒေဝဒတ္တိယ = နတ်တို့က လှူသောအဝတ်
- (၂၃) သာမုဒ္ဓိယ = သမုဒ္ဓရာလှိုင်းပုတ်တင်သော အဝတ်

ဤ ၂၃-မျိုးသော အဝတ်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အဝတ်ကိုကောက်ယူပြီးလျှင် ခွဲဖြတ်၍ ဆွေးမြည့်သော အပိုင်းကိုပယ်ပြီး ခိုင်သောအပိုင်းတို့ကို ဖွတ်လျှော်၍ သင်္ကန်းချုပ်ပြီး ဒါယကာတို့လှူဒါန်းသော ရှေးသင်္ကန်းဟောင်းကို ပယ်၍ ဝတ်ရုံသုံးဆောင်အပ်၏။

အဝတ် ၂၃-မျိုးဆောင်ပုဒ် (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အရသာ - ညောင်လေးပင်တောရဆရာတော်)

သုသာန်၊ ဈေးတန်း၊ လှည်းကြီးလမ်း၊ လူလမ်း၊ မှိုက်ပုံပါ၊
 ကိုယ်ဝန် ညစ်ပေ၊ ဘုတ်ချိုးရေ၊ စွန့်လေ ချိုးဆိပ်မှာ၊
 မီးလောင်၊ နွားဝါး၊ ကြွက်ကိုက်ထား၊ ခြစား၊ ပြတ်စွန်း၊ ဆာ၊
 တောင်ပို့၊ လေယူ၊ ရဟန်းလှူ၊ နတ်လှူ၊ တံခွန်လွှာ၊
 သုသာန်ပြန်ထုတ်၊ ဘိသိက်အုပ်၊ သမုဒ်၊ တန်ခိုးသာ၊
 နှစ်ဆယ့်သုံးဟူ၊ ပံသုကူ၊ ကောက်ယူသုံးဆောင်ရာ။

ပံသုကူသင်္ကန်းမဖြစ်သော သင်္ကန်းများ

- (၁) 'သင်္ကန်းကို သံဃာအား လှူပါ၏' ဟု ဆို၍ ပေးလှူသောသင်္ကန်း(သံဃိကသင်္ကန်း)၊
- (၂) ဆွမ်းခံလှည့်စဉ် လူတို့လှူသော သင်္ကန်း (အလှူခံ၍ ရလာသောသင်္ကန်း)၊
 ထို ၂-မျိုးသောသင်္ကန်းသည် ပံသုကူ ၂၃-မျိုးတို့တွင် ၁၇-ခုမြောက် သမဏစိဝရလည်း မဟုတ်၊ အခြား ၂၂-မျိုးလည်း မဟုတ်သောကြောင့် ပံသုကူ မဖြစ်။
- (၃) သမဏစိဝရ ခေါ် ရဟန်းက လှူသောသင်္ကန်း၌လည်း ပံသုကူဆောင်ရဟန်းတို့၏ ထေရ်စဉ်ဝါစဉ်အားဖြင့် ရသောသင်္ကန်း၊
- (၄) ကျောင်းနေရဟန်းတို့ သုံးရန် ရည်စူး၍ လှူအပ်သောသင်္ကန်း၊ ထို ၂-မျိုးသော သင်္ကန်းသည် ပံသုကူ မဖြစ်။

ပံသုကူဖြစ်သော သင်္ကန်း

ပံသုကူဆောင်သော ရဟန်း၏ ဝါစဉ်အားဖြင့် မယူစေဘဲ အခြားရဟန်းက မိမိဝါစဉ်ဖြင့်ယူ၍ ပေးလှူအပ်သော သင်္ကန်းသည်သာ ပံသုကူသင်္ကန်း ဖြစ်၏။ ထိုသင်္ကန်း၌လည်း အောက်ပါအတိုင်း ၃-မျိုးပြား၏။

ရဟန်းပေးသော ပံသုကူသင်္ကန်းအပြား ၃-ပါး

- (၁) ဧကတောသုဒ္ဓိ သင်္ကန်း (တစ်ပါးသောအဖို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သင်္ကန်း)
- (က) သင်္ကန်းကို ဒါယကာတို့သည် ရဟန်း၏ခြေရင်း၌ ထား၏။ ထိုရဟန်းက ပံသုကူဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏လက်၌ ထား၍ ပေးအပ်သောသင်္ကန်း၊
- (ခ) သင်္ကန်းကို ဒါယကာတို့သည် ရဟန်း၏လက်၌ ထား၏။ ထိုရဟန်းက ပံသုကူဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ခြေရင်း၌ ထား၍ ပေးအပ်သောသင်္ကန်း၊
- (၂) ဥဘတောသုဒ္ဓိ သင်္ကန်း (နှစ်ပါးသောအဖို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော သင်္ကန်း)
 သင်္ကန်းကို ဒါယကာတို့သည် ရဟန်း၏ခြေရင်း၌ ထား၏။ ထိုရဟန်းက ပံသုကူဓုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ခြေရင်း၌ ထား၍ ပေးအပ်သောသင်္ကန်း၊

(၃) ဥက္ကဋ္ဌ မဟုတ်သောသင်္ကန်း (အညံ့စား - အနုက္ကဋ္ဌသင်္ကန်း)

သင်္ကန်းကို ဒါယကာတို့သည် ရဟန်း၏လက်၌ထား၍ ထိုရဟန်းက ပံသုကူစုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ လက်၌ထား၍ ပေးအပ်သောသင်္ကန်း၊

၃။ ပံသုကူစုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = သုသာန် အိမ် ဈေး တံခါး စသည်၌ ပစ်စွန့်ထားသောအဝတ်ကို ကောက်ယူသောရဟန်း၊
- မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ရဟန်းသည် ကောက်ယူလတ္တံ့ ဟု ပစ်ထားသောအဝတ်ကို ကောက်ယူသောရဟန်း၊
- မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = ခြေရင်း၌ထား၍ ရဟန်းပေးအပ်သောအဝတ်ကို ကောက်ယူသောရဟန်း၊

၄။ ပံသုကူစုတင်၏ ပျက်ခြင်း

- ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၃-ပါးသည်
- (၁) မိမိသုံးဆောင်လိုသောသဘောဖြင့် လည်းကောင်း၊
- (၂) ဒါယကာတို့တောင်းပန်သည်ကို သည်းခံသောအားဖြင့် လည်းကောင်း၊
- ဒါယကာတို့ ပေးလှူသောသင်္ကန်းကို သာယာသောစေ၌ စုတင်သည် ပျက်၏။

၅။ ပံသုကူစုတင်၏ အကျိုးအာနိသင်

- (၁) မှီရာနိဿယ ၄-ပါးတွင် ဒုတိယမှီရာနိဿယနှင့်လျော်သော အကျင့်ပဋိပတ် ရှိခြင်း၊
- (၂) အရိယဝံသတရား ၄-ပါးတွင် ပထမအရိယဝံသတရား၌ တည်ခြင်း၊
- (၃) သင်္ကန်း၏ အဖိုးမထိုက်တန်သောကြောင့် စောင့်ရှောက်ရသော ဆင်းရဲဒုက္ခ မရှိခြင်း၊
- (၄) သူတစ်ပါးနှင့် မစပ်သော အသက်မွေးမှုရှိခြင်း၊
- (၅) သူခိုးဘေး မရှိခြင်း၊
- (၆) သုံးဆောင်ရာ၌ တပ်မက်သောတဏှာ မဖြစ်ခြင်း၊
- (၇) ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော ပရိက္ခရာ ရှိခြင်း၊
- (၈) အဖိုးနည်း၊ ရလွယ်၊ အပြစ်ကင်းဟု မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းအပ်သောပစ္စည်း ဖြစ်ခြင်း၊
- (၉) သူတစ်ပါးကြည်ညိုဖွယ် ဆောင်ခြင်း၊
- (၁၀) အလိုနည်းခြင်းစသော အကျိုးပြီးခြင်း၊
- (၁၁) မြတ်သောအကျင့်ကို ပွားစေခြင်း၊
- (၁၂) နောင်လာနောက်သားတို့ မြင်အပ်သောအကျင့်သို့ အစဉ်လိုက်စေခြင်း၊

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

စစ်ဝတ်တန်ဆာ ကောင်းစွာဆင်ယင်ထားသော မင်းသည် စစ်မြေပြင်တွင် တင့်တယ်သကဲ့သို့ ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်သော ရဟန်းသည် ကိလေသာမာရ်စစ်သည်ကို ပယ်ဖျက်ခြင်းငှာ တင့်တယ်လှပါသည်။

တစ်လောကလုံး ညွတ်ရုံးပူဇော် အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ကာသီတိုင်းဖြစ် အဝတ်ကောင်းတို့ကို ပယ်စွန့်၍ လူသေကောင်ထုပ်သော ပံသုကူသင်္ကန်းကို ဆောင်ယူတော်မူ၏။ ထိုပံသုကူသင်္ကန်းကို မဂ်ဖိုလ်လိုလားသောသူသည် မဆောင်ဘဲနေနိုင်ပါအံ့နည်း၊ ထို့ကြောင့် ပဉ္စင်းခံစဉ် သံဃာတော်တို့အား ပေးခဲ့သော မိမိ၏ ပဋိညာဉ်ဝန်ခံချက်ကို အောက်မေ့လျက် ယောဂီအကျင့်နှင့် လျော်သော ပံသုကူသင်္ကန်း၌ မွေ့လျော်ရာ၏။

၂။ တိစိဝရိက်စုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'ဂတိလောက ရုံလောက် အဓိဋ္ဌာန်တင်လောက်) လေးထည်မြောက်သောသင်္ကန်းကို ပယ်ပါ၏'
- (၂) 'သင်းပိုင်၊ ဧကသီ၊ ဒုက္ခဋီ ဟူသော သုံးထည်သော သင်္ကန်းကိုဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသောရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့ တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

သုံးထည်သောသင်္ကန်းကို ဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်းသည် သင်္ကန်းလျာပုဆိုးကို ရပြီးသော်လည်း မကျန်းမာသောကြောင့် ချုပ်လုပ်ရန် မတတ်နိုင်သေး၊ သင်္ကန်းစီရင်တတ်သူကလည်း မရအပ်သေး၊ အပ်စသည်တို့တွင်

တစ်စုံတစ်ရာ မပြည့်စုံသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ထားအပ်၏။ မချုပ်ဘဲထားခြင်းကြောင့် အပြစ် မရှိပေ။ ဆိုးပြီးသော ကာလမှစ၍ ထားခြင်းငှာ မအပ်။ ထားခဲ့သော် ခုတင်ခိုး မည်၏။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်

= ရွာနီးကျောင်း၌ နေသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ကန်းဆိုးလိုသောအခါ -

(၁) ရှေးဦးစွာသင်းပိုင်ကို ဆိုး၍ ထိုသင်းပိုင်ကိုဝတ်ပြီး ကိုယ်ရုံကိုဆိုးအပ်၏။ (သို့မဟုတ်) ကိုယ်ရုံကိုသော်လည်း ရှေးဦးစွာဆိုး၍ ထိုကိုယ်ရုံကိုဝတ်ပြီး သင်းပိုင်ကို ဆိုးအပ်၏။

(၂) သင်းပိုင်ကိုဝတ်၍ ကိုယ်ရုံကိုရုံပြီးလျှင် ဒုကုဋ်ကိုဆိုးအပ်၏။ ဒုကုဋ်ကိုမူ ဝတ်ခြင်းငှာ မသင့်လျော်ချေ။

တောကျောင်း၌ နေပါက - သင်းပိုင်၊ ကိုယ်ရုံ ၂-ထည်လုံးကို တစ်ပေါင်းတည်း လျှော်ဖွပ်၍ ဆိုးခြင်းငှာ အပ်၏။ သို့သော် တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုမြင်လျှင် သင်္ကန်းကိုဆွဲ၍ ဖုံးလွှမ်းနိုင်ရန် ထိုသင်္ကန်း၏အနီးအရပ်၌ နေသင့်၏။

မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ်

= သင်္ကန်းဆိုးရာ၌ ထိုဆိုးသောအခိုက်အတန့်၌ ဝတ်အပ်သောသင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံ၍ ဆိုးခြင်း အမှုကို ပြုခြင်းငှာ အပ်၏။

မုဒုပုဂ္ဂိုလ်

= သဘောတူသောရဟန်း၏သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံပြီး ဆိုးခြင်းအမှုကို ပြုခြင်းငှာ အပ်၏။ ထိုကျောင်း၌ မိမိဥစ္စာ သူတစ်ပါးဥစ္စာ ဖြစ်သော အိပ်ရာလွှမ်းလည်း အပ်၏။ သို့သော် သွားလေရာရာ ဆောင်ယူခြင်းငှာ မအပ်။ သဘောတူသောရဟန်းတို့၏ သင်္ကန်းကိုလည်း ကြိုးကြား ကြိုးကြား သုံးဆောင်ခြင်းငှာ မအပ်။

အလျော်အားဖြင့်ကား ခုတင်ဆောင်ရဟန်းသည် လေးထည်သောသင်္ကန်း ဖြစ်လတ်သော် အံသကိုဋ်သည်သာလျှင် အပ်၏။ ထိုအံသကိုဋ်သည်လည်း အနံအားဖြင့် တစ်ထွာ အလျားအားဖြင့် သုံးတောင်သာလျှင် အပ်၏။

၄။ ခုတင်ပျက်ခြင်း

= ဝတ်လောက် ရုံလောက်သော လေးခုမြောက်သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံသုံးဆောင်၍ သာယာသော ခဏ၌ ခုတင်ပျက်၏။

၅။ ခုတင်အကျိုးအာနိသင်

(၁) ကိုယ်ကို ဆောင်နိုင်ရုံမျှ (စောင့်ရှောက်နိုင်ရုံမျှ)ဖြစ်သော သင်္ကန်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊

(၂) ငှက်၏ပျံခြင်းကဲ့သို့ သင်္ကန်းကိုယူ၍ လိုရာသွားနိုင်ခြင်း၊

(၃) နည်းသောကိစ္စ ရှိခြင်း၊

(၄) အဝတ်သင်္ကန်းကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းမှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း၊

(၅) ပေါ့သော အသက်မွေးမှု ရှိခြင်း၊

(၆) ပိုမိုသောသင်္ကန်း၌ တပ်မက်သောတဏှာကို ပယ်ခြင်း၊

(၇) ခွင့်ပြုသော်လည်း သုံးထည်မျှဖြင့် ခေါင်းပါးသောအသက်မွေးမှု ရှိခြင်း၊

(၈) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

သုံးထည်ထက်ပိုသော အဝတ်သင်္ကန်း၌ တပ်မက်ခြင်းတဏှာကို ပယ်၍ သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်းကို ကြဉ်ရှောင်ကာ ရောင့်ရဲခြင်း၏ ချမ်းသာသောအရသာကို သိ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိအတောင်နှင့်တကွ လိုရာပျံနိုင်သော ငှက်ကဲ့သို့ ကိုယ်၌ဝတ်ရုံသော သင်္ကန်းနှင့်တကွ ချမ်းသာစွာ လိုရာသွားနိုင်ခြင်းငှာ သင်္ကန်းသုံးထည်မျှကို ဆောင်ခြင်း၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် သင့်ပါသည်။

၃။ ပိဏ္ဍပါတ်ခုတင် ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

(၁) 'ဆွမ်းခံ၍ရသောဆွမ်းမှ ပိုလွန်သောလာဘ်ကို ပယ်ပါ၏။'

(၂) 'ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

- (၁) သံဃာအား လှူသောဆွမ်း (သံဃာတော်)၊
- (၂) သံဃာ ၂-ပါး၊ ၃-ပါး စသည် ရည်ညွှန်း၍ လှူသောဆွမ်း (ဥဒ္ဒေသတော်)၊
- (၃) ပင့်ဖိတ်၍ လှူသောဆွမ်း (နိမန္တနတော်)၊
- (၄) စာရေးတံချ၍ လှူသောဆွမ်း (သလာကတော်)၊
- (၅) လဆန်းပက္ခ လဆုတ်ပက္ခ၌ လှူသောဆွမ်း (ပက္ခိကတော်)၊
- (၆) ဥပုသ်နေ့၌ လှူသောဆွမ်း (ဥပေါသထိကတော်)၊
- (၇) လဆန်း တစ်ရက်၊ လဆုတ် တစ်ရက်နေ့၌ လှူသောဆွမ်း (ပါဠိပဒိကတော်)၊
- (၈) ဧည့်သည်အာဂန္တုကို ရည်၍ လှူသောဆွမ်း (အာဂန္တုကတော်)၊
- (၉) ခရီးသွားရဟန်းကို ရည်၍ လှူသောဆွမ်း (ဂမိကတော်)၊
- (၁၀) သူနာရဟန်းကို ရည်၍ လှူသောဆွမ်း (ဂိလာနတော်)၊
- (၁၁) သူနာထိန်းရဟန်းကို ရည်၍ လှူသောဆွမ်း (ဂိလာနပဋ္ဌာကတော်)၊
- (၁၂) ကျောင်းကို ရည်၍ လှူသောဆွမ်း (ဝိဟာရတော်)၊
- (၁၃) အကြီးအမှူးအိမ်တွင် တည်ထား၍ လှူသောဆွမ်း (ဓုရတော်)၊
- (၁၄) အလှည့်ကျ လှူသောဆွမ်း (ဝါရကတော်)၊

ဤ ၁၄-ပါးသော ဆွမ်းတို့ကို မသာယာအပ်ပါ။ (လက်မခံအပ် ၁၄-ဘတ်)

အပ်သောဆွမ်း

- (၁) ‘သံဃာတော်ကို ခံယူကြပါကုန်လော့’ ဟု အစရှိသောနည်းဖြင့် မဆိုမူ၍ ‘အကျွန်ုပ်တို့အိမ်၌ သံဃာသည် ဆွမ်းကို ခံယူ၏။ အရှင်တို့သည်လည်း ဆွမ်းကို ခံယူကြပါလော့’ ဟု (‘ဆွမ်းခံဆွမ်း’ ဟူသောဝေါဟာရဖြင့်) ဆိုပါက ထိုဆွမ်းကို လက်ခံခြင်းငှာ အပ်၏။
- (၂) သံဃာမှ ရအပ်သော ယာဝကာလိကမှ တစ်ပါးသော ဆေးစသည်နှင့်ယှဉ်သော စာရေးတံတို့သည် အပ်၏။
- (၃) ကျောင်း၌ ဒါယကာတို့ ချက်လှူသောဆွမ်းသည် အပ်၏။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = (၁) မရောက်သေးသော ရှေ့အိမ်မှ ကြို၍လည်းကောင်း၊ လွန်ခဲ့ပြီးသော နောက်အိမ်မှ လိုက်၍လည်းကောင်း ဆောင်ခဲ့သော ဆွမ်းကိုလည်း ခံအပ်၏။
- (၂) ရောက်ဆဲအိမ်တံခါး၌ ရပ်တည်၍ သပိတ်ကိုယူသော ဒါယကာတို့အားလည်း သပိတ်ကို ပေးအပ်၏။
- (၃) ဆွမ်းခံပြန်ပြီး ဆွမ်းစားစေရန်၌ ထိုင်နေစဉ် အိမ်က ဆောင်ယူလာ၍ လှူသောဆွမ်းသည်လည်း အပ်၏။
- (၄) သို့သော် ထိုနေ့အဖို့၌ ဖိတ်မန်သော ဆွမ်းလာမည်ဟု မျှော်လင့်၍ ဆွမ်းကို မခံအပ်။

မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ထိုနေ့အဖို့၌ မျှော်လင့်လျက်နေ၍ လာလှူသောဆွမ်းကို ခံယူအပ်၏။ မနက်ဖြန်အလို့ငှာ ဖိတ်သောဆွမ်းကိုမူ မခံအပ်။

မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = မနက်ဖြန်အလို့ငှာလည်းကောင်း၊ သဘက်ခါအလို့ငှာလည်းကောင်း ဖိတ်သောဆွမ်းကို လက်ခံအပ်၏။

ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ သူတစ်ပါးနှင့်မစပ်သောချမ်းသာကို ရ၏။ မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ်နှင့်မုဒုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား မရကုန်။

သေရိဝိဟာရသုခ (သူတစ်ပါးနှင့် မစပ်သောချမ်းသာ) ပုံဝတ္ထု

ရွာတစ်ရွာ၌ အရိယာဝံသသုတ်နှင့်စပ်သော တရားပွဲဖြစ်သောအခါ ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည် မဇ္ဈိမ နှင့် မုဒုပုဂ္ဂိုလ် တို့အား “ငါ့ရှင်တို့- တရားနာရန် သွားကြကုန်အံ့” ဟု ဆို၏။ မဇ္ဈိမ နှင့် မုဒုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သူတစ်ပါးဆွမ်းဖိတ်ထားခြင်းကို လက်ခံထားသောကြောင့် သူတစ်ပါးနှင့်မစပ်သောချမ်းသာ (ဝါ) တရားနှင့်စပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းစသော အရသာမှ ဆုံးရှုံးကြကုန်၏။ ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား စောစောကပင် ဆွမ်းခံပြီးလျှင် တရားပွဲသို့ သွားနိုင်သဖြင့် တရားနှင့်စပ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းစသော အရသာကို ခံစားရ၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း = သံဃာတစ်စသော ၁၄-မျိုးသော အတိရေကလာဘ်(ဆွမ်းခံဆွမ်းမှ ပိုလွန်သောလာဘ်)ကို သာယာသောစောင့် ဓုတင်ပျက်၏။

၅။ ခုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) မှီရာနိဿယ ၄-ပါးတွင် ပထမနိဿယနှင့်လျော်သော အကျင့်ပဋိပတ် ရှိခြင်း၊
- (၂) အရိယဝံသတရား ၄-ပါးတွင် ဒုတိယအရိယဝံသတရား၌ တည်ခြင်း၊
- (၃) သူတစ်ပါးနှင့်မစပ်သော အသက်မွေးမှု ရှိခြင်း၊
- (၄) တစ်စွန်း တစ်စလောင်း ပေါင်းစုအပ်သောကြောင့် အဖိုးနည်း၊ ရလွယ်၊ အပြစ်ကင်းဟု မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းအပ်သော ပစ္စည်းဖြစ်ခြင်း၊
- (၅) ဆွမ်းခံရန် ပျင်းရိသည်ကို နှိမ်နင်းနိုင်ခြင်း၊
- (၆) စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှု ရှိခြင်း၊
- (၇) သေခီယဝတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊
- (၈) သူတစ်ပါးကို မမွေးမြူရသည် ဖြစ်ခြင်း၊
- (၉) သူတစ်ပါးတို့ ကုသိုလ်ဖြစ်ရန် ချီးမြှောက်ရခြင်း၊
- (၁၀) ယုတ်ညံ့သောအသက်မွေးမှုဖြစ်၍ မာန်မာနကို ပယ်ရခြင်း၊
- (၁၁) ရသတဏှာကို ပယ်ရှားနိုင်ခြင်း၊
- (၁၂) ဂဏဘောဇနသိက္ခာပုဒ်၊ ပရမ္မရဘောဇနသိက္ခာပုဒ်၊ စာရိတ္တသိက္ခာပုဒ်တို့ဖြင့် အာပတ်မသင့်ခြင်း၊
- (၁၃) အလိုနည်းခြင်း၊
- (၁၄) ကောင်းမြတ်သောအကျင့်ကို ပွားစေခြင်း၊
- (၁၅) နောင်လာနောက်သားတို့ အတုယူကျင့်သုံးစေရန် ချီးမြှင့်ရခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

ဆွမ်းခံဆွမ်းဖြင့် ရောင့်ရဲသော၊ သူတစ်ပါးနှင့်မစပ်သော အသက်မွေးမှုရှိသော၊ အစာအာဟာရ၌ တပ်မက်သော လောလုပ္ပတဏှာကို ပယ်ပြီးသော ရဟန်းသည် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ အပိတ်အပင်ကင်း၍ လိုရာသွားနိုင်ပေ၏။ ပျင်းရိမှုကိုလည်း ပယ်ဖျောက်နိုင်၏။ ပိဏ္ဍပါတ်ကင်္ဂီခုတင်ဆောင်ရဟန်း၏ အသက်မွေးမှုသည် စင်ကြယ်၏။ ထို ၃-ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ပညာရှိသောရဟန်းသည် ဆွမ်းခံအကျင့်ကို မထိမဲ့မြင် မအောက်မေ့ရာ။

ထိုသို့သဘောရှိသော- ကိုယ့်ကိုယ်ကိုသာ မွေးမြူသည်ဖြစ်၍ သူတစ်ပါးကို မမွေးမြူသော၊ (ဣဋ္ဌာရုံ၊ အနိဋ္ဌာရုံ ကို အတူပြု၍ ရှုနိုင်သော) တာဒိဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ထိုဆွမ်းခံအကျင့်ကို ကျင့်သောရဟန်းသည် အကယ်၍ လာဘ် အကျော်အစောကို မမှီပါက နတ်တို့သော်လည်း ချစ်မြတ်နိုးကုန်သေး၏။

၄။ သပဒါနစာရိကခုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'လောလုပ္ပတဏှာဖြင့် အိမ်စဉ်ကျော်၍ လှည့်လည်ခြင်းကို ပယ်ပါ၏'
- (၂) 'အိမ်စဉ် ရွာစဉ် ခရီးစဉ်မပျက် ဆွမ်းခံခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

သပဒါနစာရိကင်္ဂီခုတင်ဆောင် ရဟန်းသည်

- (၁) ရွာတံခါး၌ရပ်၍ ဆင်၊ မြင်း၊ ကျွဲ၊ နွားစသော ဘေးရန်ရှိ၊ မရှိ မှတ်သားအပ်၏။ ဘေးရန်ရှိလျှင် ထိုလမ်းကို ပယ်၍ ဘေးရန်မရှိသောရွာသို့ သွားခြင်းငှာ အပ်၏။
- (၂) ထိုအိမ်တံခါး၊ ခရီးလမ်း၊ ရွာတို့၌ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မရသော် ထိုအိမ်တံခါးစသည်ကို ရွာမဟုတ်ဟု အမှတ် ပြု၍ သွားအပ်၏။ တစ်စုံတစ်ခုကို ရသော် ထိုအရပ်ကို ပယ်၍ သွားခြင်းငှာ မအပ်။
- (၃) နံနက်စောစောကပင် ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံသင့်၏။ အကျိုးကား ဘေးရန်ရှိသောအရပ်ဖြစ်လျှင် ပယ်၍ ဘေးရန်ကင်းသော အခြားအရပ်သို့ သွားနိုင်ပေသည်။
- (၄) ကျောင်းတွင် အလှူပေးသောသူ၊ လမ်းခရီးအကြား၌ လာသောသူတို့သည် သပိတ်ကိုယူ၍ ဆွမ်းကိုလောင်း လှူပါက ခံယူခြင်းငှာအပ်၏။
- (၅) ခရီးသွားစဉ် ဆွမ်းခံသောအချိန်၌ ရောက်သောရွာကို မလွန်စေဘဲ ဆွမ်းခံအပ်၏။ ထိုရောက်သောရွာ၌ ဆွမ်းမရသော်လည်းကောင်း၊ အနည်းငယ်ရသော်လည်းကောင်း ရွာစဉ်အတိုင်း သွားအပ်၏။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = ရှေ့အိမ်မှကြို၍ လှူသောဆွမ်း၊ နောက်အိမ်မှလိုက်၍ လှူသောဆွမ်း၊ ဆွမ်းစားဧရိယာတွင် နေထိုင်စဉ် လာ၍လှူသောဆွမ်းတို့ကို မခံယူအပ်၊ ရောက်ဆဲအိမ်တံခါး၌ သပိတ်ကို လွှတ်အပ်၏။
- (ဥပမာ - ခုတင်၌ အတုမရှိသူ ရှင်မဟာကဿပသည်ပင် ယက်ကန်းသည် ယောင်ဆောင်၍ လှူသော သိကြားမင်းအား သပိတ်ကိုလက်မှ လွှတ်ပေးသောအရာသည် ထင်ရှားရှိ၏။)
- မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ရှေ့အိမ်မှကြို၍ လှူသောဆွမ်း၊ နောက်အိမ်မှလိုက်၍ လှူသောဆွမ်း၊ ဆွမ်းစားဧရိယာတွင် နေထိုင်စဉ် လာ၍လှူသောဆွမ်းတို့ကိုလည်း ခံယူအပ်၏၊ ရောက်ဆဲအိမ်တံခါး၌လည်း သပိတ်ကို လွှတ်အပ်၏၊ သို့သော် ယနေ့ဖိတ်မန်ထားသော ဆွမ်းကို မျှော်လင့်ဆိုင်းငံ့၍ မနေအပ်။ (ပိဏ္ဍပါတ်ကင်ခုတင်ဆောင် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူ၏။)
- မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = ထိုနေ့အပို့ ဒါယကာတို့ ဖိတ်မန်ထားသောဆွမ်းကို မျှော်လင့် ဆိုင်းငံ့၍ ခံယူအပ်၏။ (ပိဏ္ဍပါတ်ကင်ခုတင်ဆောင် မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူ၏။)

၄။ ခုတင်ပျက်ခြင်း = ဤမျှသော ရွာ၊ အိမ်၊ လမ်းတို့၌ ဆွမ်းကောင်း၊ ဟင်းကောင်း လောင်းလှူအံ့ဟု အစဉ်ကို လွန်၍ သွားခါမျှဖြင့် ခုတင်ပျက်၏။

၅။ ခုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) ဒါယကာတို့၌ အမြဲတမ်း လူသစ်ဖြစ်နေခြင်း၊
- (၂) စန္ဒာလမင်းနှင့်တူသော ဥပမာရှိခြင်း၊
- (၃) ကုလမစ္ဆရိယကို ပယ်ခြင်း၊
- (၄) ဒါယကာတို့အား အတုအမျှ သနားသောသူ ဖြစ်ခြင်း၊
- (၅) ဒါယကာတို့သို့ ချဉ်းကပ်ရောနှောသော အပြစ်မရှိခြင်း၊
- (၆) ပင့်ခေါ်ဖိတ်ကြားသည်ကို အလိုမရှိခြင်း၊
- (၇) ပို့သောဆွမ်းကို အလိုမရှိခြင်း၊
- (၈) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနိ)

အိမ်စဉ်မပြတ် ဆွမ်းခံသောရဟန်းသည် ခပ်သိမ်းသောအရပ်၌ မကပ်ငြိသောစိတ်ရှိခြင်း၊ ဖြူစင်အေးမြသော စိတ်ရှိခြင်းတို့ကြောင့် လမင်းနှင့် တူပေ၏၊ အမြဲတမ်း လူသစ်လည်း ဖြစ်ပေ၏၊ ဒါယကာတို့၌ ဝန်တိုခြင်း ဟူသော ကုလမစ္ဆရိယလည်း ကင်းပေ၏၊ ခပ်သိမ်းသောဒါယကာတို့၌ အညီအမျှသနားခြင်းလည်း ရှိပေ၏၊ ဒါယကာတို့ အိမ်၌ ထိုင်၍ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးသော ကုလုပကရဟန်းတို့အား ရောက်တတ်သော အပြစ်မှလည်း လွတ်ပေ၏၊

ထို့ကြောင့် မိမိအလိုအတိုင်းသွားနိုင်ခြင်းကို အလိုရှိသောပညာရှိသည် လောလုပ္ပတဏှာဖြင့် အိမ်စဉ်ကျော်သွားခြင်းကိုပယ်၍ ချအပ်သောမျက်လွှာဖြင့် ထမ်းပိုးတစ်ပြန် (၄-တောင်ခန့်) မျှလောက်သာ ကြည့်လေ့ရှိသော အိမ်စဉ် မပြတ် ဆွမ်းခံကျင့်ဝတ်ကို ကျင့်ရာ၏။

၅။ ကောသနိက်ခုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'အထူးအထူးသော နေရာတို့၌နေ၍ သုံးဆောင်စားသောက်ခြင်းကို ပယ်ပါ၏'
  - (၂) 'တစ်ထိုင်တည်း၌သာ သုံးဆောင်ခြင်း အလေ့ရှိသောရဟန်း၏ အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ခုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင် -

ဆွမ်းစားဧရိယာ၌ ထိုင်ပါက မထေရ်ကြီးတို့၏ နေရာတွင် မထိုင်မူ၍ မိမိနှင့်သင့်လျော်သောနေရာကို မှတ်၍ ထိုင်အပ်၏၊ ဆွမ်းစားမပြီးမီ ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတို့ ရောက်လာပါက ထ၍ ဝတ်ပြုခြင်းငှာ သင့်၏၊ ထိုသို့ ဝတ်ကိုပြုပါက ဘောဇဉ်ကိုကား တစ်ဖန် မသုံးဆောင်သင့်ပါ။

တိပိဋက စူဠာဘယမထေရ်၏ ယူဆချက်

ဧကသနီကင်္ဂဝုတင်ဆောင် ရဟန်းသည် ဆွမ်းစားဆဲဖြစ်ပါက နေရာသည် (ဆွမ်းစားပြီးသည့်တိုင် မထပါက ဓုတင်ပျက်ခြင်းမှ) စောင့်ရှာ၏။ (ဆွမ်းစားဆဲ မဟုတ်ပါက)ဘောဇဉ်သည်မူလည်း စောင့်ရှာ၏။ ထို့ကြောင့် ဆွမ်းစားခြင်း ကိစ္စမပြီးမီ ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတို့ ရောက်လာပါက ထ၍ဝတ်ပြုခြင်းငှာ အပ်သော်လည်း ဘောဇဉ်ကိုကား တစ်ဖန် မသုံးဆောင်သင့်ပါ ဟု ဆို၏။

မှတ်ချက် ။ ။ ဆွမ်းစားနေဆဲ ရဟန်းသည် ထ၍ ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်တို့အား ဝတ်ပြုလျှင်- စားဆဲ ဖြစ်သောကြောင့် ဆွမ်းဘောဇဉ်ကလည်း ဓုတင်မပျက်အောင် မစောင့်၊ နေရာမှ ထသောကြောင့် နေရာကလည်း မစောင့်၊ သို့သော် ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်တို့ ရောက်လာသော် ထ၍ ဝတ်ပြုခြင်းငှာ သင့်ခြင်းကြောင့် ဝတ် ကိုကား ထ၍ ပြုပါ။ စားဆဲဖြစ်သော ဆွမ်းကိုမူကား တစ်ဖန် မစားအပ်ပါ။ စားလျှင် ဓုတင်ပျက် သည် ဟု ဆိုလို၏။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = များသည်ဖြစ်စေ၊ နည်းသည်ဖြစ်စေ သုံးဆောင်အံ့ ဟု လက်ကို ချမိသော ဘောဇဉ်မှတစ်ပါး အခြားသောဘောဇဉ်ကို ယူခြင်းငှာ မရ၊ ဒါယကာတို့က မထေရ်အတွက် ထောပတ် စသည်တို့ ယူဆောင်လာသော် ဆေးအဖို့သာ အပ်၏။ အစာအာဟာရအလိုငှာ မအပ်။

မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = သပိတ်၌ ဆွမ်းမကုန်သေးမီအတွင်း တစ်ပါးသောဆွမ်းကို ခံယူခြင်းငှာ အပ်၏။ ထို့ကြောင့် 'ဘောဇဉ်ကုန်ခြင်း အဆုံးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏။

မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = နေရာမှ မထမချင်း သုံးဆောင်ခြင်းငှာအပ်၏။ သပိတ်ဆေးရေ မယူသေးသမျှ သုံးဆောင်ကောင်း ၏။ ထို့ကြောင့် 'သပိတ်ဆေးရေယူခြင်း အဆုံးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်' မည်၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း = အထူးထူးနေရာတို့၌ စားသောက်သောခဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏။

၅။ ဓုတင်အကျိုးအနိသင်

- (၁) အနာရောဂါ ကင်းခြင်း၊
- (၂) ကိုယ်၏ဆင်းရဲ ကင်းခြင်း၊
- (၃) ပေါ့ပါး လျှင်မြန်စွာ ထနိုင်ခြင်း၊
- (၄) ခွန်အားဗလနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊
- (၅) ချမ်းသာစွာ နေရခြင်း၊
- (၆) အတိရိတ်ဝိနည်းကံ မပြုဘဲ စားခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သော အာပတ်မသင့်ခြင်း၊
- (၇) ရသတဏှာကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊
- (၈) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

တစ်နေရာတည်းစားခြင်း၌ မွေ့လျော်သော ရဟန်းကို အကြိမ်ကြိမ်စားခြင်းကြောင့် ဖြစ်တတ်ကုန်သော အနာ ရောဂါတို့သည် မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်၊ ရသတဏှာကို ပယ်နိုင်ခြင်းဖြင့် မိမိပြုအပ်သော ရဟန်းကိစ္စကို မယုတ်လျော့စေဘဲ ပြည့်စုံစေနိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် တဏှာကိုခေါင်းပါးစေသောအကျင့်၌ မွေ့လျော်ခြင်းကို အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော စိတ်နှလုံးရှိသော ရဟန်းသည် ဖြစ်စေရာ၏။

၆။ ပတ္တပိုဏ်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'နှစ်ခုမြောက် အာဟာရထည့်သောခွက်ကို ပယ်ပါ၏'
- (၂) 'တစ်ခုတည်းသော သပိတ်၌ ရှိသည်ကိုယူ၍ သုံးဆောင်ခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည် ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

ယာဂုသောကံသောအခါ ခွက်၌ထည့်၍ အမဲ၊ ငါး စသော ဟင်းလျာကို ရသော် ယာဂုကို ဖြစ်စေ၊ အမဲ၊ ငါးကို ဖြစ်စေ ရှေးဦးစွာ စားအပ်၏။ အကြောင်းမှာ- ယာဂု၌ အမဲ၊ ငါးတို့ကိုရောထည့်ပါက အမဲ၊ ငါးဟင်းလျာတို့ ပုပ်ခွဲသော် ယာဂုသည် ရွံရှာဖွယ်ဖြစ်ရာ၏။ စင်စစ် ရွံရှာဖွယ်မဖြစ်အောင် ပြု၍သာလျှင် သုံးဆောင်အပ်သည်။ ပျားရည်၊ တင်လဲ စသည်တို့ကား ရွံရှာဖွယ်မဟုတ်၍ ယာဂုနှင့်ရောထည့်ကောင်း၏။

ခံယူသောအခါ၌လည်း ဝမ်းဝလောက်ရုံ ပမာဏကို နှိုင်းယှဉ်ဆင်ခြင်၍ ခံယူအပ်၏။ သရက်ရွက်နု စသော ဟင်းရွက်စိမ်းကိုမူ လက်ဖြင့်ကိုင်၍ စားခြင်းငှာ အပ်ပါသော်လည်း ကြည်ညိုဖွယ် မဖြစ်သောကြောင့် လက်တက်ိုင် ကိုင်မပြုဘဲ သပိတ်၌သာလျှင် ထည့်အပ်၏။ နှစ်ခုမြောက်ခွက်ကို ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် တစ်ပါးသောခွက် ဆိုလျှင် ထည့်စရာသစ်ခွက်သည်သော်လည်း မအပ်ပေ။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = ကြံစပ်သောအခါမှတစ်ပါး ငါးရိုး စပါးလုံးစသော စွန့်အပ်သော အမှိုက်ကိုလည်း နှစ်ခုမြောက် သောခွက်၌ ထည့်၍စွန့်ခြင်းငှာ မအပ်၊ ထမင်း၊ ငါး၊ အမဲ၊ မုန့်တို့ကိုလည်း ခွဲ၍ဖြတ်၍ စားခြင်းငှာ မအပ်။

မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = လက်တစ်ဖက်ဖြင့် ခွဲ၍ ဖြတ်၍ စားခြင်းငှာ အပ်၏။ “ဟတ္ထယောဂီ (လက်ယောဂီ)” မည်၏။

မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = ခဲဖွယ်ဘောဇင်ကို သပိတ်၌ ထည့်ခြင်းငှာ အပ်၏။ အလုံးစုံကိုပင် လက်ဖြင့်ဖဲ့၍ လည်းကောင်း၊ သွားဖြင့် ခွဲခြမ်း ဖဲ့စိတ်၍လည်းကောင်း စားခြင်းငှာ အပ်၏။ “သပိတ်ယောဂီ” မည်၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း = ဟင်းလျာ စသည် ထည့်သော နှစ်ခုမြောက်ခွက်ကို သာယာ၍ အကပ်ခံယူသောခဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏။

၅။ ဓုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) အထူးထူးသော အရသာရှိသည့် အသီးသီးသောဘောဇင်၌ တဏှာကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊
- (၂) အသီးသီးသော ခွက်၌တည်သော အထူးထူးသောအရသာ၌ တပ်မက်သူ၏အဖြစ်ကို ပယ်ရခြင်း၊
- (၃) အစာအာဟာရ၌ ဘုရားခွင့်ပြုတော်မူသော အကျိုးမျှကိုသာ ကြည့်ရှုမြင်လေ့ ရှိသည်ဖြစ်ခြင်း၊
- (၄) အပိုအမို ပန်းကန် ခွက်ယောက် စသည်ကို ဆောင်ရ၍ ဖြစ်သော ပင်ပန်းရမှု မရှိခြင်း၊
- (၅) စိတ်မပျံ့လွင့်ဘဲ တစ်ခွက်တည်း၌သာ စူးစိုက်သုံးဆောင်လေ့ ရှိခြင်း၊
- (၆) အလိုနည်းခြင်း၊

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အထူးထူးသောခွက်၌ ပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို ပယ်စွန့်၍ ရသတဏှာ၏ အမြစ်အရင်းကို တူးဘိသကဲ့သို့ တစ်ခုတည်းသောသပိတ်၌သာ စိုက်၍ကြည့်သော မျက်လွှာရှိသည် ဖြစ်၏။ မိမိအတ္တဘော ဟူသော ရုပ်ကို ဆောင်သကဲ့သို့ ရောင့်ရဲခြင်းကိုဆောင်လျက် သပိတ်တစ်လုံးတည်း၌သာ အစာအာဟာရကို သုံးဆောင်ခြင်းကို ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂဓုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် မှတစ်ပါး အဘယ်သူ သုံးဆောင်နိုင်ပါအံ့နည်း။

၇။ ခလုပစ္ဆာဘတ်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) ‘ပဝါရိတ်သင့်ပြီးနောက် ရသောဆွမ်းကို၊ အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြုသော ဆွမ်းကို ပယ်ပါ၏’
  - (၂) ‘ပဝါရိတ်သင့်ပြီးနောက် ရသောဆွမ်းကို အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြု၍ မသုံးဆောင်သော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏’ ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင် -

တန်ပြီဟု တားမြစ်ပြီးလျှင် တစ်ဖန် (ဣရိယာပုထ်တစ်ပါး၌ ရသော)ဘောဇင်ကို ဝိနည်းကံဖြင့် အပ်အောင်ပြု၍ မသုံးဆောင်အပ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ တန်ပြီဟု တားမြစ်မိ၍ ပဝါရိတ်သင့်သော သာမန်ရဟန်းသည် အခြားဣရိယာပုထ်၌ ဘောဇဉ်ကို တစ်ဖန်စားလိုလျှင် ထိုဘောဇဉ်ကို ဝိနည်းတတ်သော ရဟန်းထံ ဆောင်၍ အတိရိတ်(စားကြွင်း)ပြု ပေးပါ-ဟု ဆိုရ၏။ ထိုရဟန်းက အနည်းငယ်ယူ၍ စားပြီးလျှင် စားကြွင်းပြုပေးရ၏။ ထို စားကြွင်း ပြုပြီးသော ဘောဇဉ်ကို ပဝါရိတ်သင့်သော ထိုရဟန်းသည် စားအပ်၏။ သို့သော် ဤဓုတင်ဆောင် ရဟန်းသည်ကား ဝိနည်းကံဖြင့် စားကြွင်းပြု၍ မစားအပ်-ဟု ဆိုလို၏။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = ပထမဆွမ်းလုတ်၌ ပဝါရိတ်သင့်ခြင်း မည်သည် မရှိ၊ ထိုပထမဆွမ်းလုတ်ကို မျှပြီးသော် တစ်ပါးသောလားကို ပယ်သောပုဂ္ဂိုလ်အား ပဝါရိတ်သင့်သောကြောင့် ဒုတိယဆွမ်းလုတ်ကို မသုံးဆောင်တော့ပေ။

မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ဘောဇဉ်ကိုသုံးဆောင်ခိုက် ပဝါရိတ်သင့်ပါက သပိတ်၌ ကြွင်းသရွေ့ကိုသာ သုံးဆောင်၏။ တစ်ပါးသောလားကို မသုံးဆောင်ပေ။

မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = နေရာမှ မထမချင်း ကပ်လာသောဘောဇဉ်ကို သုံးဆောင်၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း - ပဝါရိတ်သင့်လျက် ဝိနည်းကံဖြင့် အပ်အောင်ပြု၍ သုံးဆောင်စားသောက်သောဓဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏။

၅။ ဓုတင်အကျိုးအာနိသင်

(၁) အတိရိတ်မဟုတ်သော ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းကြောင့် သင့်သောအာပတ်မှ ဝေးခြင်း၊

(၂) ဝမ်းအလိုလိုက်လျက် အစားကျူးသည်၏ အဖြစ် မရှိခြင်း၊

(၃) အာမိသ၌ သိုမှီးမှု ကင်းခြင်း၊

(၄) တစ်ဖန် ရှာဖွေမှု မရှိခြင်း၊

(၅) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂံ ဓုတင်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်သည် မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း- သန္တောသဂုဏ်စသော ကျေးဇူးတို့၏ပွားခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် မဟိစ္ဆ စသော အပြစ်ဒေါသကို ပယ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကျင့်သုံး ဆောက်တည် မှီဝဲရာ၏။

၈။ အာရညကင်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

(၁) 'ဥပစာနှင့်တကွသော ရွာတွင်းကျောင်းကို ပယ်ပါ၏'

(၂) 'ရွာ၏အပြင် တော၌ အရုဏ်တက်ခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်-

ရွာနီးကျောင်း၊ ရွာကျောင်း၌ အရုဏ်တက်ခြင်းကို ပယ်၍ တော၌ အရုဏ်ကို တက်စေရပါမည်။

ဤစကားရပ်၌ -

ရွာနီးကျောင်း၊ ရွာကျောင်း

ရွာအနီး ဥပစာနှင့်တကွသော ရွာသည် ရွာနီးကျောင်း၊ ရွာကျောင်း မည်၏။

ရွာ

တစ်အိမ်တည်းသာ ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ အိမ်များစွာ ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ အရံအတား ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ အရံအတား မရှိ သည်ဖြစ်စေ၊ လူရှိသည် ဖြစ်စေ၊ (တခြားသို့ ခေတ္တသွားနေသောကြောင့်)လူမရှိသည် ဖြစ်စေ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခု

သော လူတို့၏နေရာအရပ်သည် ရွာမည်၏။ အယုတ်ဆုံးအပိုင်းအခြားအားဖြင့်- မိုးလေးလထက်အလွန် စခန်းချ၍ နေပြီးသော ခြေကုန်သည်၊ လှည်းကုန်သည်တို့ နေရာသည်ပင် ရွာမည်၏။

အရံရှိသောရွာ၏ ဥပစာ

အနုရာဓမ္မိ၊ မှာကဲ့သို့ အရံအတားရှိသောရွာဖြစ်ပြီး တံခါးခုံ နှစ်ခုရှိလျှင် အတွင်းတံခါးခုံ၌ ရပ်လျက် အားအလယ် အလတ်ရှိသော ယောက်ျား၏ ပစ်လွှင့်သော ခဲကျရာအရပ်သည် ရွာ၏အနီးဥပစာ မည်၏။

ထိုခဲကျရာ (ခဲတစ်ကျ)၏လက္ခဏာကို -

ဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က - လူလင်ပျိုသည် မိမိ၏အားအစွမ်းကို ပြလိုသောကြောင့် လက်မောင်းကိုလွှဲ၍ ခဲကိုပစ် ကြသကဲ့သို့ ဤပုံဤနည်းဖြင့် ပစ်သောခဲ၏ ကျရာအရပ်၏ အတွင်းဘက်ဟူ၍ ဆုံး ဖြတ်ကုန်၏။

သုတ္တန်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကမူ- ကျီးခြောက်သည့် နည်းဖြင့် ပစ်လိုက်သောခဲ၏ ကျရာအရပ်၏အတွင်းဘက် ဟူ၍ ဆုံး ဖြတ်ကုန်၏။

အရံမရှိသောရွာ၏ ဥပစာ

အိမ်၏ဥပစာ - အရံအတားမရှိသောရွာ၌ အစွန်ဆုံးဖြစ်သော အိမ်၏တံခါး၌ ရပ်လျက် မာတုဂါမသည် အိုးခွက်ဖြင့် ရေကို စွန့်ပစ်ရာ၏။ ထိုရေ၏ ကျရာအရပ်သည် အိမ်၏ဥပစာ မည်၏။

ရွာ - ထိုအိမ်၏ဥပစာမှ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းအတိုင်း ခဲတစ်ကျအရပ်သည် ရွာ(နယ်ဆုံး) မည်၏။

ရွာ၏ဥပစာ - ထိုခဲတစ်ကျအရပ်(ရွာ)မှ ဒုတိယခဲတစ်ကျအရပ်သည် ရွာ၏ဥပစာ မည်၏။

တောကို သတ်မှတ်ပုံ

ဝိနည်း အလိုအားဖြင့် = ရွာကိုလည်းကောင်း၊ ရွာ၏ဥပစာကိုလည်းကောင်း ချန်ထား၍ အလုံးစုံသောအရပ်သည် တော မည်၏။

အဘိဓမ္မာ အလိုအားဖြင့် = တံခါးခုံမှထွက်၍ အပြင်ဘက်ဖြစ်သော အလုံးစုံသောအရပ်သည် တော မည်၏။

သုတ္တန်နည်း အားဖြင့် = ရွာမှ ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာရှိသော ကျောင်းသည် ရွာနှင့် အနီးဆုံး တောကျောင်း မည်၏။ (ကုလလေးတာ = တင်ပြီးသောညှို့ရှိသော အတတ်သင်ဆရာ၏ လေးအရှည်)

တောကျောင်း၏အကွာအဝေးကို သတ်မှတ်ပုံ

ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ = အရံအတားရှိသောရွာ ဖြစ်လျှင် တံခါးခုံမှ စ၍၊ အရံအတားမရှိသောရွာ ဖြစ်လျှင် ပထမ ခဲတစ်ကျအရပ်မှ စ၍ ကျောင်းအရံသို့တိုင်အောင် တိုင်းတာပိုင်းခြားအပ်၏။ ကျောင်း၌ အရံမရှိခဲ့သော် ရှေးဦးစွာတွေ့ရသော ကျောင်း၊စေတီ၊ဗောဓိပင် စသောအရပ်ကို အပိုင်း အခြား ပြု၍ တိုင်းတာအပ်၏။

မဇ္ဈိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာ = ရွာ၏ဥပစာကဲ့သို့ အရံမရှိသောကျောင်း၏ဥပစာကိုလည်း ကျီးခြောက်နည်း ခဲတစ်ကျ တို့ဖြင့် ဆောင်၍ ရွာနယ် ကျောင်းနယ်မှ ပစ်သော ခဲကျရာ အရပ်နှစ်ခုတို့၏ အကြား၌ တိုင်းတာအပ်သည်။ (ဤစကားသာ ဓုတင်္ဂအရာ၌ ပမာဏပြုသင့်၏။)

ကျောင်းသည် ရွာနှင့်နီး၍ ရွာသူရွာသားတို့၏အသံကို ကြားရစေကာမူ တောင် မြစ် စသည်တို့ ခြားဆီး၍ အဖြောင့် မသွားနိုင်ဘဲ လှေဖြင့်ကူး၍ သွားနိုင်ပါသော်လည်း ထိုပကတိလမ်းဖြင့်သာ ကုလလေးတာ အပြန်ငါးရာကို ယူအပ်၏။ သို့သော် ရွာနှင့်နီးသောလမ်းကို တောရအင်္ဂါ တာငါးရာပြည့်အောင် ကြံဆောင်၍ ထိုထိုအရပ်မှ ပိတ်ဆိုလျှင် ထိုရဟန်းသည် ဓုတင်္ဂခိုးသူ မည်၏။

အရည်ကင်ဓုတင်္ဂဆောင်ရဟန်း၏ ဥပဇ္ဈာယ်သော်လည်းကောင်း၊ ဆရာသော်လည်းကောင်း နာမကျန်းဖြစ်၍ တော၌ လျှောက်ပတ်သောဆေးဝါးအစာ မရလျှင် ထိုရဟန်းသည် မကျန်းမာသောဆရာကို ရွာနီးကျောင်းသို့ ရွှေ့ ပြောင်း၍ ပြုစုအပ်၏။ သို့သော် နံနက်စောစောကပင် ရွာကျောင်းမှ ထွက်၍ တောရအင်္ဂါ ရလောက်သောနေရာ၌ အရုဏ်တက်စေအပ်၏။ အရုဏ်တက်ချိန်၌ ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်၏ အနာတိုးပွားနေပါမူ ထိုဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်တို့အား သာလျှင် ဆေးဝါးပေး၍ လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။ ဓုတင်္ဂကို စင်ကြယ်အောင် ကြိုးစားရန် မသင့်ပေ။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

ဥတ္တဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = အခါခပ်သိမ်း (ဥတုသုံးပါးလုံး) တော၌ အရုဏ်တက်စေအပ်၏။

မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = မိုးလေးလပတ်လုံး ရွာကျောင်း၌ နေခြင်းငှာ အပ်၏။

မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = မိုးလေးလအပြင် ဆောင်းလေးလပတ်လုံး ရွာကျောင်း၌ နေခြင်းငှာ အပ်၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း

ဤပုဂ္ဂိုလ် ၃-ဦးသည် ပိုင်းခြားသောကာလ၌ တောမှလာ၍ ရွာကျောင်း၌ တရားနာနေစဉ် အရုဏ်တက်သော် ဓုတင် မပျက်၊ တရားနာပြီး၍သွားစဉ် လမ်းခရီး၌ အရုဏ်တက်သော်လည်း ဓုတင် မပျက်၊ သို့သော် တရားနာပြီးသော်လည်း တစ်ရေးမျှအိပ်၍ သွားအံ့ ဟု ကြံလျက် အိပ်နေစဉ် အရုဏ်တက်သော် ဓုတင်ပျက်၏။ ထို့ပြင် မိမိ၏ အလိုဆန္ဒဖြင့် ရွာကျောင်း၌ အရုဏ်တက်စေသော် ဓုတင်ပျက်၏။

၅။ ဓုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) တောဟူသော အမှတ်ကို နှလုံးသွင်းလျက် မရသေးသော သမာဓိကို ရ၍ ရပြီးသောသမာဓိကို စောင့်ရှောက်ခြင်းငှာ ထိုက်ခြင်း၊
- (၂) မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း တော၌နေခြင်းကို နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်တော်မူခြင်း၊
- (၃) ရဟန်း၏စိတ်ကို မလျောက်ပတ်သော ရူပါရုံစသည့် အာရုံတို့သည် မပျံ့လွင့်စေနိုင်ခြင်း၊
- (၄) ထိတ်လန့်မှု ကင်းခြင်း၊
- (၅) အသက်၌ တွယ်တာသော နိကန္တိတဏှာကို စွန့်နိုင်ခြင်း၊
- (၆) ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ နေခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာဟူသော အရသာကို ခံစားရခြင်း၊
- (၇) ပံသုကုဓုတင်စသော ကြွင်းဓုတင် ၁၂-ပါးတို့ကို ဆောင်ခြင်းသည်လည်း သင့်လျော်လျောက်ပတ်ခြင်း၊

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

ဆိတ်ငြိမ်၍ လူတို့နှင့်မရော အစွန့်ကျသောတောကျောင်း၌ ဓမ္မလျော်သောရဟန်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ စိတ်နှလုံးတော်ကို နှစ်သက်စေတတ်၍ မိမိလည်း တစ်ပါးတည်းနေခြင်းကြောင့် ဝိဝေကသုခကို ရ၏။ ထို ဝိဝေကသုခအရသာကို သိကြားမင်းနှင့်တကွ နတ်တို့သော်မှ မခံစားကြရကုန်။

စစ်ဝတ်ချပ်တန်ဆာကို ဝတ်ဆင်လျက် ဆင်တပ် မြင်းတပ်နှင့်တကွ လက်နက်စွဲကိုင်လျက် စစ်မြေပြင်အောင် တပ်သို့ ရောက်သောမင်းသည် ရန်သူကို အောင်မြင်နိုင်သကဲ့သို့ - ပံသုကုဓုတင်ကို ချပ်ဝတ်တန်ဆာကဲ့သို့ ဝတ်ဆင်လျက် ကြွင်းသော ဓုတင်ဟူသော လက်နက်စွဲကိုင်လျက် တောအရပ်ဟူသော စစ်မြေပြင်သို့ ဝင်ရောက်သော ရဟန်းသည် စစ်တပ်နှင့်တကွသော ကိလေသမာရ် ကိုယ်တွင်းရန်ကို အောင်မြင်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိသည် တော၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းကို ပြုရာ၏။

၉။ ရက္ခမုဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'အုတ်စသော ၅-မျိုးသောအမိုးတို့ဖြင့် မိုးအပ်သော အရိပ်အာဝါသကို ပယ်ပါ၏'
  - (၂) 'သစ်ပင်ရင်း သစ်ပင်အောက်၌ နေခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
- (အမိုး ၅-မျိုး = အုတ်ကြွပ်၊ ကျောက်ပြား၊ အင်္ဂတေ၊ သက်ကယ်မြက်၊ ထန်းရွက်၊ အင်ဖက် စသော သစ်ရွက်။)

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

- (၁) ပြည်ထောင်မင်း ၂-ဦးတို့၏ နယ်ခြား၌ ရှိသောသစ်ပင်၊
  - (၂) လူတို့ပူဇော်သော နတ်စိုးသစ်ပင်၊
  - (၃) သစ်စေးပင်စသော အစေးအသုံးဝင်သောသစ်ပင်၊
  - (၄) သရက် ပိန္နဲ စသော အသီးစားသစ်ပင်၊
  - (၅) လင်းနို့နေသော သစ်ပင်၊
  - (၆) မြွေကင်းစသည် အောင်းစရာ အခေါင်းရှိသောသစ်ပင်၊
  - (၇) အများသွားလာရာ ကျောင်းလယ်၌ ရှိသောသစ်ပင်၊
- * (တိုင်းကြား၊ နတ်ကြီး၊ အသီး၊ စေးထွက်၊ ခေါင်းသက်၊ ကျောင်းလယ်၊ လင်းနို့တွယ်၊ ရှောင်ဖွယ် ခုနှစ်ပင်)

(ဓုတင် ပျက်စေ၍ မဟုတ်၊ ဘေးအန္တရာယ်ရှိခြင်း၊ သမာဓိ ရဖွယ် မရှိခြင်းတို့ကြောင့်) ဤသစ်ပင် ၇-မျိုးတို့ကို ရှောင်ကြဉ်၍ ကျောင်း၏ အစွန်းအနား၌တည်သော သစ်ပင်ကို ယူအပ်၏။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = နှစ်သက်ရာသစ်ပင်ကို ရွေးချယ်၍ ရှင်းလင်းသုတ်သင်စေခြင်းငှာ မရ၊ ကြွေကျနေသောသစ်ရွက် သစ်ခက်အမှိုက်တို့ကို ခြွေဖြင့် ဖယ်ရှား၍ နေအပ်၏။
- မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ထိုသစ်ပင်အနီးသို့ ရောက်လာသောသူတို့ကို သုတ်သင်စေခြင်းငှာ အပ်၏။
- မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = အာရာမစောင့်သာမဏေတို့ကို ခေါ်၍ ရှင်းလင်းသုတ်သင်စေပြီး အညီအညွတ်ပြုခြင်း၊ သဲကြံ ခြင်း၊ အကာအရံပြုလျက် တံခါးတပ်ကာ နေအပ်၏။
- * အထူးမှာ - လူအများ စုရုံးလာရောက်သောနေ့ (ပူဇော်ပွဲနေ့စသည်)၌ ထိုရုက္ခမူတင်ဆောင်သူသည် နေမြဲ သစ်ပင်ရင်းတွင် မနေဘဲ တစ်ပါးသော ဖုံးလွှမ်းလျှို့ဝှက်ရာအရပ်၌ နေအပ်၏။

၄။ ခုတင်ပျက်ခြင်း

အုတ်စသည် အမိုးရှိသော အရိပ်အာဝါသ၌ နေလိုသောဆန္ဒဖြင့် ဝင်နေသောခဏ၌ ခုတင်ပျက်၏။ သိလျက် အမိုးရှိသောနေရာ၌ အရုဏ်တက်စေကာမျှ ခဏ၌ ခုတင်ပျက်၏။

၅။ ခုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) တတိယမှီရာနိဿယအား လျော်သော အကျင့်ရှိခြင်း၊
- (၂) သစ်ပင်ရင်းသည် ကိစ္စနည်း၊ ရလွယ်၊ အပြစ်ကင်း ဟု မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းအပ်သော ပစ္စည်းရှိခြင်း၊
- (၃) မပြတ် ဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲသော သစ်ရွက်တို့ကို မြင်သဖြင့် အနိစ္စသညာကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း၊
- (၄) ကျောင်း၌ ဝန်တိုမှု၊ အမှုသစ်၌ မွေ့လျော်မှု မရှိခြင်း၊
- (၅) ရုက္ခစိုးနတ်တို့နှင့် အတူတကွ နေရခြင်း၊
- (၆) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

မြတ်စွာဘုရားသည် ချီးမွမ်းအပ်သော၊ ရဟန်းတို့၏မှီရာနိဿယ ဟူ၍လည်း ဟောတော်မူအပ်သော၊ သစ်ပင် ရင်းနှင့် တူသော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာသည် အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။

အာဝါသမစ္ဆရိယကို ပယ်ဖျောက်ရာဖြစ်သော၊ ရုက္ခစိုးနတ်တို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာသစ်ပင်ရင်း ၌ နေသောသူသည် နှစ်ဦး နီနီရဲရဲဖြစ်၍၊ ရင့်သောအခါ စိမ်းညိုရောင်၊ မုည့်သော် ဝါရော်လျက် ကြွေကျသော သစ်ရွက် တို့ကို တွေ့မြင်ရ၍ မြဲ၏ - ဟူသော သညာကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် (မြတ်စွာဘုရား ဖွားရာ၊ ပွင့်ရာ၊ ဓမ္မစကြာတရားဟောရာ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ရာအခါ၌ မှီဝဲအပ်သော ကြောင့်) မြတ်စွာဘုရား၏ အမွေအနှစ်ဖြစ်သော ဆိတ်ငြိမ်ရာ သစ်ပင်ရင်းသည် ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းသူ၏ မွေ့လျော်ရာနေရာ ဖြစ်သောကြောင့် အကျိုးစီးပွားကို လိုလားသူသည် မထိမဲ့မြင် မပြုရာ။

၁၀။ အဗ္ဗောကာသိကခုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'အမိုးကိုလည်းကောင်း၊ သစ်ပင်ရင်းကိုလည်းကောင်း ပယ်ပါ၏။'
  - (၂) 'လွင်တီးခေါင်၌နေခြင်း အလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏။' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုး တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ခုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

- (၁) တရားနာရန် ဥပုသ်ပြုရန်အတွက် ဥပုသ်အိမ်သို့ ဝင်ခြင်းငှာ အပ်၏။ ဝင်ပြီးသောအခါ မိုးရွာခဲ့သော် မထွက်ဘဲ၊ မိုးစဲသောအခါမှ ထွက်အပ်၏။
- (၂) ဆွမ်းစားဇေဝ် မီးတင်းကုပ်တို့သို့ ဝင်၍ မထေရ်ကြီးတို့ကို ဝတ်ပြုခြင်းငှာ အပ်၏။
- (၃) ဆွမ်းစားဇေဝ်သို့ ဝင်၍ မထေရ်ကြီးတို့ကို ဆွမ်းဖြင့် ပန်ကြားခြင်းငှာ အပ်၏။
- (၄) စာချဆရာ၊ စာသင်တပည့်ဖြစ်သော် စာသင်နေချိန်၌ အမိုးအောက်သို့ ဝင်ခြင်းငှာ အပ်၏။
- (၅) ပြင်ပ၌ ထားအပ်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်စသည်တို့ကို အတွင်းသို့သွင်းခြင်းငှာအပ်၏။
- (၆) ခရီးသွားရဟန်းသည် မထေရ်ကြီးတို့၏ပရိက္ခရာကို ယူထားလျှင် မိုးရွာသော် ဇေဝ်သို့ဝင်ခြင်းငှာ အပ်၏။

- (၇) ခရီးသွားစဉ် မထေရ်ကြီးတို့၏ပရိက္ခရာကို မဆောင်ယူဘဲ ဧရပ်၌မိုးခိုလိုသော် လျင်သောအဟုန်ဖြင့် မသွားအပ်၊ ပကတိသွားခြင်းဖြင့် ဝင်၍ မိုးစဲသည့်တိုင်အောင် ရပ်၍မူကား နေအပ်၏။
(ရုက္ခမူရုတင်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း တရားနာရန် စသည်တွင် ဤနည်းအတိုင်း သိအပ်၏။)

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = သစ်ပင် တောင် အိမ်တို့ကိုကပ်မှီ၍ နေခြင်းငှာ မအပ်၊ လွင်ပြင်၌သာ သင်္ကန်းမိုးသောကျောင်း ပြုလုပ်၍ နေသင့်၏။
မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = သစ်ပင် တောင် အိမ်တို့ကို ကပ်မှီ၍ သစ်ပင်ရင်း၊ တောင်ခေါင်း၊ အိမ်တွင်းသို့ မဝင်ဘဲ နေခြင်းငှာ အပ်၏။
မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = မိုးရေမဝင်အောင် အမိုးကဲ့သို့ အထက်၌ ပြုအပ်သော အပိုင်းအခြားမရှိသော တောင်ဝှမ်း၊ သစ်ခက်ကျဲကျဲမိုးသော မဏ္ဍပ်၊ ကစီတင်သော ဖယောင်းပုဆိုးအမိုး၊ လယ်စောင့်တို့ စွန့်အပ်သော တဲကုတ်တို့သည် အပ်၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း

- နေခြင်းငှာ အမိုးအောက်၊ သစ်ပင်ရင်းသို့ ဝင်ဆဲခဏ၌ ဓုတင်ပျက်၏။
အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာယ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က- အမိုးအောက်၊ သစ်ပင်ရင်း၌ သိလျက် အရုဏ်တက်စေကာမျှ၌ ဓုတင်ပျက်၏-ဟု ဆို၏။

၅။ ဓုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) အာဝါသပလိဗောဓ ဟူသော ကျောင်း အရိပ်အာဝါသ၌ ကြောင့်ကြဖွယ် ပြတ်ခြင်း၊
(၂) ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊
(၃) 'သားသမင်ကဲ့သို့ ငြိတွယ်ခြင်း မရှိ၊ နေရာကျောင်း မရှိဘဲ နေကြကုန်၏' ဟု နတ်တို့၏ ချီးမွမ်းခြင်းအား လျော်ခြင်း၊
(၄) အရိပ်အာဝါသ၌ ငြိကပ်မှု မရှိခြင်း၊
(၅) အရပ်လေးမျက်နှာသို့ အပိတ်အပင်မရှိ သွားနိုင်ခြင်း၊
(၆) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

အိမ်ရာမထောင် လူ့ဘောင်စွန့်သော ရဟန်းအဖြစ် အားလျော်သော၊ ရလွယ်သော၊ ကြယ်တာရာတည်းဟူသော ပတ္တမြားတို့ဖြင့်စီချယ်ထားသော အမိုးမျက်နှာကျက်ရှိသော၊ လမင်းတည်းဟူသော ဆီမီးခွက်ကြီးဖြင့် ကြည်လင်အေးမြစွာထွန်းလင်းသော လွင်တီးခေါင်၌ တောသမင်ကဲ့သို့ဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်၍၊ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဓမ္မလျော်သောရဟန်းသည် 'ဝိဝေကရသ'တည်းဟူသော သက်သာရာ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်ကို မကြာမီ ရနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် လွင်တီးခေါင်၌ ဓမ္မလျော်ပျော်ပိုက်ရာ၏။

၁၁။ သုသာန်ဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'သုသာန်လက္ခဏာမှ ကင်းသောအရပ်ကို ပယ်ပါ၏'
(၂) 'သုသာန်လက္ခဏာ ရောက်သောအရပ်၌ နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

သုသာန်လက္ခဏာရောက်သော အရပ်
ရွာသစ်ကိုတည်သောလူတို့က ဤအရပ်သည် သုသာန်ဖြစ်စေဟု သတ်မှတ်ထားသော်လည်း သူသေကောင်မဖုတ်မမြှုပ်သေးသောအရပ်သည် သုသာန် မမည်သေးချေ။ အကြောင်းမူကား သူသေကောင်ကို မဖုတ်မမြှုပ်ရသေးလျှင် မှတ်သားအပ်ကာမျှဖြစ်သော အရပ်သည် သုသာန် မမည်သေးသောကြောင့်ပေတည်း။ စင်စစ် သူသေကောင်ဖုတ်မြှုပ်ပြီးသောကာလမှ ၁၂-နှစ်တိုင်အောင် စွန့်ပစ်ထားသော အရပ်ဖြစ်စေကာမူ သုသာန် မည်သည်သာ ဖြစ်၏။
သုသာန်လက္ခဏာ ရောက်သောအရပ်၌ နေသောရဟန်းသည် -

- (၁) စင်္ကြံ၊ မဏ္ဍပ်စသည်တို့ကို ဆောက်၍ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ခင်းကာ သောက်ရေသုံးရေကိုတည်ထား၍ တရားစာပေ သင်ကြားပို့ချလျက် ထယ်ထယ်ဝါဝါ မနေသင့်ချေ။
- (၂) ဖြစ်ပေါ်နိုင်သော ဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ သံဃာ့မထေရ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရွာသူကြီးစသော မင်းနှင့်စပ်သောသူကိုလည်းကောင်း မိမိသုသာန်၌ နေကြောင်း သိစေ၍ မမေ့မလျော့ နေအပ်၏။
- (၃) စင်္ကြံသွားရာ၌ ထက်ဝက်သော မျက်စိဖြင့် သူကောင်ဖုတ်ရာကို ငဲ့ကြည့်၍ စင်္ကြံသွားအပ်၏။
- (၄) သုသာန်သို့သွားရာ၌လည်း လမ်းမကြီးမှ မသွားဘဲ၊ လမ်းငယ်ဖြင့်သာ(ဖြတ်လမ်းဖြင့်) မိမိကို သုသာန်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မသိအောင် လျှို့ဝှက်သွားအပ်၏။
- (၅) နေ့အခါကပင် သစ်ပင် သစ်ပင် တောင်ပိုစသော ညဉ့်အခါ၌ မိုးမိုးမည်းမည်းမြင်ကောင်းသော အာရုံတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားရမည်။ သို့မှသာ ထိုအရာတို့သည် ညဉ့်အခါ၌ ခြောက်လှန်းသော အာရုံများ မဖြစ်ဘဲ ရှိလိမ့်မည်။
- (၆) ညဉ့်အခါ၌ ဘီလူးပြိတ္တာတို့သည် မြည်တမ်းဟစ်ကြွေး၍ လှည့်လည်သော်လည်း လုံ၊ အုတ်၊ ကျောက်တို့ဖြင့် မပစ်ခတ်အပ်။
- (၇) သုသာန်သို့ တစ်နေ့မျှသော်လည်း မသွားဘဲ မနေအပ်။ ‘သုသာန်၌ မဇ္ဈိမယာမ်ကို ကုန်စေ၍ မိုးသောက်ယာမ်၌ သုသာန်မှ ဖဲခြင်းငှာ သင့်၏’ ဟု အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့က ဆိုကုန်၏။
- (၈) ဘီလူးပြိတ္တာတို့ ကြိုက်နှစ်သက်သော (ဆီထွေး) နှမ်းလှော်၊ ပဲထမင်း၊ ငါး၊ အမဲ၊ နို့၊ ဆီ၊ တင်လဲစသော ခဲဖွယ်စားဖွယ်တို့ကို မမှီဝဲအပ်။
- (၉) သုသာန်မှအပြန်၌ ဒါယကာတို့အိမ်သို့ မဝင်အပ်။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = နေ့စဉ်မပြတ် ဖုတ်သော၊ အပုပ်နဲ့ နံသော၊ ငိုကြွေးသံရှိသော သုသာန်၌ နေအပ်၏။
- မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ထို ၃-မျိုးတို့တွင် တစ်ခုခုရှိသော အရပ်၌ နေသင့်၏။
- မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = သုသာန်လက္ခဏာရှိကာမျှသော သုသာန်၌ နေခြင်းငှာ အပ်၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း-

သုသာန်မဟုတ်သောအရပ်၌ နေခြင်းကို ပြုကာမျှဖြင့် ဓုတင်ပျက်၏။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့က သုသာန်သို့ မသွားသောနေ့၌ ဓုတင်ပျက်၏ ဟု ဆို၏။

၅။ ဓုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) သေရချေအံ့၊ သေရချေအံ့ဟု အဖန်တလဲလဲ အမှတ်သတိ ရရှိခြင်း၊
- (၂) မမေ့မလျော့ နေလေ့ရှိခြင်း၊
- (၃) သုသာန်၌ စွန့်ပစ်သော အကောင်ပုပ်ကို မြင်ရ၍ အသုဘအာရုံနိမိတ်ကို ရခြင်း၊
- (၄) ကာမရာဂကို ပယ်ဖျောက်နိုင်ခြင်း၊
- (၅) အမြဲမပြတ် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ စက်ဆုပ်ဖွယ် မစင်ကြယ်သောသဘောကို မြင်နိုင်ခြင်း၊
- (၆) ထိတ်လန့်သံဝေဂ များစွာရခြင်း၊
- (၇) အနာကင်းခြင်း၊ အရွယ်ပျိုခြင်းကြောင့် တက်ကြွသော မာန်ယစ်မှုကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊
- (၈) ဘေးကြီးဘေးငယ် အသွယ်သွယ်ကို သည်းခံနိုင်ခြင်း၊
- (၉) နတ်တို့ အလေးပြုအပ် ချီးမွမ်းအပ်ခြင်း၊
- (၁၀) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

သုသာန်ဓုတင်ဆောင်ရဟန်းသည် မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အာနုဘော်ကြောင့် အိပ်ပျော်ခြင်းသို့ ရောက်သော်လည်း မေ့လျော့ခြင်းအပြစ်တို့သည် မနှိပ်စက်နိုင်ကုန်၊ များစွာသော အပုပ်ကောင်တို့ကို အစဉ်မပြတ် မြင်ရသောကြောင့် ဝတ္ထုကာမအာရုံကို ခုံမင်လိုက်စားသည် မဖြစ်နိုင်၊ ထိတ်လန့်ခြင်းသို့ရောက်သောကြောင့် မာန်ယစ်ခြင်း၊ မေ့လျော့ခြင်းသို့ မရောက်ဘဲ ငြိမ်းအေးရာ နိဗ္ဗာန်ကို ညွတ်သောစိတ်ရှိသောသူသည် အသင့်အားဖြင့် လုံ့လပြု၍ သုသာန်ဓုတင်ကို အစဉ်မပြတ် မှီဝဲသင့်ပေ၏။

၁၂။ ယထာသန္တတိဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'ကျောင်း၌ လျှပ်ပေါ်လော်လီသော လောလုပ္ပတဏှာကို ပယ်ပါ၏'
- (၂) 'လက်ဦးမဆွ ညွှန်အပ် ရောက်အပ်သော ကျောင်းအိပ်ရာ၌သာ နေခြင်းအလေ့ ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

- (၁) 'ဤကျောင်းသည် အရှင်ဘုရားအား အစဉ်ရောက်၏'ဟု ဝါစဉ်အားဖြင့် ကျောင်းချထားသောရဟန်းက ညွှန်ချဝေဖန်သော ကျောင်းဖြင့်သာလျှင် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်အပ်၏။
- (၂) တစ်ပါးသောရဟန်းကို ရပြီးနေရာမှ မထစေအပ်။
(ရှေးဦးညွှန်ချသောကျောင်းကို မကြိုက်၍ မလဲလှယ်ကောင်းပါ။)

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = မိမိအား ရောက်သော ကျောင်းကို ဝေးသလော၊ နီးသလော၊ ဘီလူး၊ မြွေ၊ ကင်း စသော ဘေးဥပါဒ် ရှိသလော၊ မရှိသလော၊ ပူသလော၊ အေးသလောဟု မေးမြန်းခြင်းငှာ မရ။
- မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ထိုသို့ မေးမြန်းခြင်းငှာ ရ၏။ သွား၍ ကြည့်ရှုခြင်းငှာမူကား မရ။
- မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = သွားကြည့်ပြီး၍ မနှစ်သက်လျှင် တစ်ပါးသူ မနေသောကျောင်းကို ယူခြင်းငှာ အပ်၏။

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = အဝေးအနီး စသည်ကို မေးမြန်းခြင်း။
- မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = သွား၍ ကြည့်ခြင်း၊
- မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = အပြစ် အနာရောဂါ ကင်းပါလျက် လက်ဦးရသော ကျောင်းကိုစွန့်၍ တစ်ပါးသော ကျောင်းကို ခံယူခြင်း ဟူသော သေနာသနလောလုပ္ပတဏှာ ဖြစ်ကာမျှ၌ ဓုတင်ပျက်၏။

၅။ အကျိုးအာနိသင်

- (၁) 'ရသောကျောင်းဖြင့်သာ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ရမည်'ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသော အဆုံးအမဩဝါဒကို လိုက်နာရခြင်း၊
- (၂) သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ အစီးအပွားကို ရှာရခြင်း၊
- (၃) အယုတ်၊ အမြတ်၊ ကောင်း၊ မကောင်း ဟု အထူးကြံစည်ခြင်းကို စွန့်ပယ်ရခြင်း၊
- (၄) နှစ်သက်၊ မနှစ်သက် ဆန့်ကျင်ခြင်းတို့ကို ပယ်ရခြင်း၊
- (၅) အလွန် အလိုကြီးသော တဏှာ၏အပေါက်ကို ပိတ်ဆို့ရခြင်း၊
- (၆) အလိုနည်းခြင်း။

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

ယထာသန္တတိဓုတင်ဆောင်ရဟန်းသည် ရသမျှဖြင့် ရောင့်ရဲသောကြောင့် ကောင်း၏၊ မကောင်း၏ဟု ကြံစည်ခြင်း ကင်း၍ မြက်သစ်ရွက်အခင်းတို့၌လည်း နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက်နေနိုင်၏။

ထိုရဟန်းသည် မြတ်သောနေရာကိုလည်း မတပ်မက်၊ အယုတ်အညံ့ကိုရသော်လည်း နှလုံးမပျက်၊ သီတင်းသုံးဖော်ငယ်တို့ကို မေတ္တာစိတ်ဖြင့် ချီးမြှောက် မ၊စသည် မည်၏။ ထို့ကြောင့် မုနိတကာတို့၏ အကြီးအမှူး ဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော ပထမညွှန်ကြားအပ်သော ကျောင်း၌ မွေ့လျော်သောအဖြစ်ကို ပညာရှိသည် အားထုတ်ကြိုးစားရာ၏။

၁၃။ နိသဇ္ဇိဓုတင်ကို ပြဆိုချက်

၁။ ဆောက်တည်ပုံ

- (၁) 'အိပ်ရာ၊ ခေါင်းအုံး၌ ခေါင်းချ၍ အိပ်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကို ပယ်ပါ၏'
- (၂) 'ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်ဖြင့် နေခြင်းအလေ့ရှိသော ရဟန်း၏အင်္ဂါကို ဆောက်တည်ပါ၏' ဟူသော ဤစကား ၂-မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောစကားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်၏။
ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဓုတင်ဆောက်တည်ပြီးသော ရဟန်းသည် -

၂။ ကျင့်ပုံအစီအရင်

ညဉ့်သုံးယာမတို့တွင် တစ်ခုသောယာမ၌ စကြံသွားအပ်၏။ သွား-ရပ်-ထိုင်-လျောင်းဟူသော ဣရိယာပုထ်တို့တွင် လျောင်းအိပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်သည်သာ မအပ်ပေ။

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်အပြား

- ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ် = နောက်မှီတံကဲပျဉ်၊ ပုဆိုးပတ်၊ အာယောဂပဋ်တို့ မအပ်၊
- မဇ္ဈိမပုဂ္ဂိုလ် = ဤသုံးခုတွင် တစ်ခုခုသည် အပ်၏။
- မုဒုပုဂ္ဂိုလ် = နောက်မှီတံကဲပျဉ်၊ ပုဆိုးပတ်၊ အာယောဂပဋ်၊ နောက်မှီအုံး၊ အင်္ဂါငါးပါးရှိသော အင်းပျဉ်ထိုင်ခုံ၊ အင်္ဂါခုနစ်ပါးရှိသော အင်းပျဉ်ထိုင်ခုံတို့သည် အပ်၏။
- အင်္ဂါငါးပါးရှိသော အင်းပျဉ် = နောက်မှီတံနှင့်တကွ ပြုလုပ်ထားသော အင်းပျဉ်ငယ်သည် အခြေလေးဘက်နှင့် တံကဲရှိသောကြောင့် အင်္ဂါငါးပါးရှိသည် မည်၏။
- အင်္ဂါခုနစ်ပါးရှိသော အင်းပျဉ် = နောက်မှီတံကဲ၊ ဝဲယာနှစ်ဖက်၌ လက်ရုံးတန်းနှင့် တကွ အခြေလေးခုရှိသော အင်းပျဉ်။
(မိဋ္ဌာဘယမထေရ် ပြုလုပ်၏။ ထိုမထေရ်သည် အနာဂါမ်ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုလေသည်။)

၄။ ဓုတင်ပျက်ခြင်း

အိပ်ရာခေါင်းအုံး၌ ခေါင်းချ၍ လျောင်းအိပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်ကို ပြုကာမျှဖြင့် ဓုတင်ပျက်၏။

၅။ ဓုတင်အကျိုးအာနိသင်

- (၁) အိပ်ရာ၌ တစ်စင်းစင်းအိပ်သော ချမ်းသာ၊ ဝဲယာနံစောင်းပြောင်း၍အိပ်သော ချမ်းသာ၊ တမှိန်းမှိန်းအိပ်သော ချမ်းသာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်၏အနှောင်အဖွဲ့ကို ဖြတ်ကြောင်း လက်နက်ကောင်းဖြစ်ခြင်း။
- (၂) ခပ်သိမ်းသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောသူနှင့် သင့်လျော်ခြင်း၊
- (၃) ကြည်ညိုဖွယ် ဣရိယာပုထ် ရှိခြင်း၊
- (၄) လုံ့လအားထုတ်ခြင်းအား အစဉ်လျော်ခြင်း၊
- (၅) ကောင်းသော အကျင့်ပဋိပတ်ကို ပွားများရခြင်း၊

တိုက်တွန်းချက်(အနုသာသနီ)

ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေလျက် ကိုယ်ကိုဖြောင့်မတ်စွာထား၍ ထိုင်နေသော ရဟန်းသည် မာရ်မင်း၏စိတ်ကို တုန်လှုပ်စေ၏။ အိပ်စက်ခြင်း၊ ငိုက်မျှင်းခြင်းတည်းဟူသော ချမ်းသာကိုပယ်စွန့်၍ အားထုတ်အပ်သော ဝီရိယရှိသော၊ ထိုင်နေခြင်း၌ ခွေ့လျော်သော ရဟန်းသည် ခြိုးခြံသောအကျင့်ကိုကျင့်ရာ သာသနာတော် အင်ကြင်းတောကို တင့်တယ်စေသည်။ ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ် ဟူသော အာမိသကင်းသော နှစ်သက်ခြင်း၊ ချမ်းသာခြင်းကို ရနိုင်သောကြောင့် ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထ်နှင့် စပ်သောဓုတင်ကို ကောင်းစွာအားထုတ်ရာ၏။

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

ဓူတင်္ဂ ပကိဏ္ဍကကထာ
(ဓူတင်တို့၌ ပြီးမြန်းပြဆိုချက်)

၇။ ကုသလတိက်အားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း

အလုံးစုံသော ဓူတင်တို့သည် သေက္ခ၊ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကုသိုလ်၊ အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အဗျာကတတို့ ဖြစ်၏။ အကုသိုလ်ဓူတင် မည်သည်ကား မရှိပေ။

ဝိတဏ္ဏဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အယူဝါဒ

ဝိတဏ္ဏဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့က “ယုတ်မာသောအလိုဆိုးရှိသောကြောင့် တောကျောင်း၌နေသည်ဖြစ်၏” ဤသို့အစရှိသည်ကို အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်၌ ဟောတော်မူသောကြောင့် “ဓူတင်သည် အကုသိုလ်လည်း ရှိသင့်၏” ဟု ဆိုသည်။

ဖြေရှင်းချက်- ထိုအယူအဆသည် မမှန်ပါ။ ‘အကုသိုလ်စိတ်ဖြင့် တော၌ မနေ’ ဟု မဆိုပါ။ တော၌ နေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို တောနေရဟန်း ဟု ခေါ်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ယုတ်မာသောအလိုရှိသည်လည်းကောင်း၊ နည်းသောအလိုရှိသည်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်၏။ သို့သော် -

- (၁) အလုံးစုံသော ပံသုကူလိကင်္ဂ စသည်တို့သည် ထိုထို ပံသုကူလိကင်္ဂစသည်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြင့် ခါထုတ်ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ကိလေသာရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ပြီးသူ ဓူတမည်သော ရဟန်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဓူတင်(ဓူတင်) မည်၏။
- (၂) တစ်နည်း - ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဓူတဟု ရအပ်သောအမည်ရှိသောဉာဏ်သည် ဓူတင်ဆောက်တည်ခြင်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဓူတင် မည်၏။
- (၃) တစ်နည်း - ဓူတင်ဆောက်တည်ခြင်းသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့် ဓူတလည်း မည်၏။ သီလစသော အကျင့်ပဋိပတ်၏အကြောင်းတို့လည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဓူတင် မည်၏ - ဟု ဆိုထားရာ

ထိုတောနေရဟန်း၏ တော၌နေခြင်းသည် ဓူတင်ဆောက်တည်ခြင်း၏ အကြောင်းအင်္ဂါသာ ဖြစ်ကုန်၏။

ရှင်းဦးအံ့ - အကုသိုလ်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးနိုင်သော ဓူတမည်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် မရှိချေ။ ထို့ပြင် အကုသိုလ်သည် ကိလေသာကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော ဉာဏ်ကဲ့သို့ ကိလေသာကို မခါထုတ်တတ်၊ ထို့ကြောင့် ဉာဏ်ကဲ့သို့ အကြောင်းအင်္ဂါလည်း မဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင် အကုသိုလ်သည် တစ်စုံတစ်ခုသော မကောင်းမှုကို ဖျက်ဆီးနိုင်သည်လည်း မရှိ၊ အကုသိုလ်သည် သင်္ကန်းစသည်၌ လျှပ်ပေါ်ခြင်းစသော လောလုပ္ပတဏှာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သည်လည်း မဟုတ်၊ ပဋိပတ်ကျင့်ဝတ်၏အကြောင်းလည်း မဟုတ်သောကြောင့် အကုသိုလ် ဖြစ်သောဓူတင်ကား မရှိသင့်ပါ။

အဘယဂိရိဝါသီဆရာတို့၏ အယူဝါဒ

အဘယဂိရိဝါသီဆရာတို့ကမူ “ဓူတင်ဟူသည်မှာ ပညတ်မျှသာ” ဟု ဆို၏။ ထိုဆရာတို့၏ဝါဒ၌ ဓူတင်သည် ကုသလတိက်မှ လွတ်၏။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ဓူတင်သည်ပင်လျှင် မရှိတော့ပေ။ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော ပညတ်သည် အဘယ်သို့သော ကိလေသာကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့် ဓူတင်မည်သည် ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း။ ထို့ပြင် ထိုဆရာတို့၏ဝါဒသည် ‘ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ဆောက်တည်၍ ကျင့်၏’ ဟူသော ပါဠိတော်စကားနှင့်လည်း ဆန့်ကျင်ခြင်း အပြစ်သည်လည်း ရောက်သေး၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဆရာတို့၏စကားကို မယူအပ်ပေ။

၈။ ဓူတ စသည်တို့ကို ဝေဖန်သောနည်း

၁။ ဓူတ

ထိုထိုဓူတင်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာတို့ကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီးတတ်သော တရားသည်လည်းကောင်း ‘ဓူတ’ မည်၏။

၂။ ဓူတဝါဒ

- (၁) ဓူတ နုဓူတဝါဒ = ဓူတသာ မည်၍၊ ဓူတဝါဒ မမည်သောပုဂ္ဂိုလ်။
မိမိသာ ဓူတင်ဖြင့် ကိလေသာကိုခါထုတ်ဖျက်ဆီး၍ သူတစ်ပါးကိုမူကား ဓူတင်ဖြင့် မဆုံးမသောပုဂ္ဂိုလ် (အရှင်ဗာကုလမထေရ်ကဲ့သို့)။

- (၂) နဓုတ ဓုတဝါဒ = ဓုတ မမည်မူ၍၊ ဓုတဝါဒ မည်သောပုဂ္ဂိုလ်။
ဓုတင်ဖြင့် မိမိ၏ကိလေသာကို ခါထုတ် ဖျက်ဆီးမှု၍ သူတစ်ပါးတို့ကိုသာ
လျှင် ဓုတင်ဖြင့် ဆုံးမသောပုဂ္ဂိုလ် (အရှင်ဥပနန္ဒမထေရ်ကဲ့သို့)။
- (၃) နေဝဓုတ နဓုတဝါဒ = ဓုတလည်း မမည်၊ ဓုတဝါဒလည်း မမည်သောပုဂ္ဂိုလ်။
မိမိလည်း ဓုတင်မဆောင်၊ သူတစ်ပါးကိုလည်း ဓုတင်ဖြင့် မဆုံးမသော ပုဂ္ဂိုလ်
(အရှင်လာဠုဒါယီမထေရ်ကဲ့သို့)။
- (၄) ဓုတ ဓုတဝါဒ = ဓုတလည်း မမည်၍၊ ဓုတဝါဒလည်း မမည်သောပုဂ္ဂိုလ်။
မိမိလည်းဓုတင်ဆောင်၍ သူတစ်ပါးကိုလည်း ဓုတင်ဖြင့် ဟောကြားဆုံးမတော်
မူတတ်သောပုဂ္ဂိုလ် (အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်ကဲ့သို့)။

၃။ ဓုတဓမ္မ

ဓုတင်္ဂစေတနာ၏ အခြံအရံဖြစ်သော တရားငါးပါးသည် ဓုတင်အား ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရားဖြစ်သော
ကြောင့် ဓုတဓမ္မ(ကိလေသာကို ခါထုတ်တတ်သောတရား) မည်၏။

ဓုတဓမ္မတရားငါးပါး

တရား	တရားကိုယ်
(၁) အလိုနည်းခြင်း (အပ္ပိစ္ဆတာ)	အလောဘ
(၂) ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း (သန္တုဒ္ဓိတာ)	။
(၃) ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေတတ်ခြင်း (သလ္လေခတာ)	အလောဘ၊ အမောဟ
(၄) ဆိတ်ငြိမ်မှုကို လိုလားခြင်း (ပဝီဝေကတာ)	။
(၅) ဓုတင်၏ကျေးဇူးကို သိတတ်သူဖြစ်ခြင်း (ဣဒမတ္ထိတာ)	အမောဟ (ဉာဏ်)

ဓုတဓမ္မတရား ၅-ပါးတို့၏ တရားကိုယ်တို့တွင်

- အလောဘသည် - (၁) ဓုတင်ဖြင့်ပယ်အပ်သော ဒါယကာတို့လှူသော သင်္ကန်းစသောဝတ္ထုတို့၌ ဖြစ်သော လောဘ
ကိလေသာကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး၏။
(၂) ခွင့်ပြုအပ်သောဝတ္ထုတို့ကို မှီဝဲခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကိလေသာကာမနှင့်ယှဉ်သော သုခကို
ခံစားခြင်းအား ခါထုတ်ဖျက်ဆီး၏။
- အမောဟသည် - (၁) ထိုပယ်အပ်သောဝတ္ထုတို့၌ အပြစ်ကို ဖုံးကွယ်တတ်သော မောဟကိလေသာကို ခါထုတ်
ဖျက်ဆီး၏။
(၂) ဓုတင်တို့၌ အလွန်အကျွံ ခေါင်းပါးစေသောအကျင့်ကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ကိုယ်ပင်
ပန်းဆင်းရဲခြင်းနှင့်ယှဉ်သော အယုတ်တရားကို ခါထုတ်ဖျက်ဆီး၏။

၄။ ဓုတင်္ဂ

ပံသုကူလိကင်္ဂဓုတင်စသော ဓုတင် ၁၃-ပါးတို့ဖြစ်၏။

၅။ ဓုတသပ္ပာယ် (ဓုတင်ကို မှီဝဲခြင်း၌ လျှောက်ပတ်သောသူ)

ဓုတင်ကို မှီဝဲခြင်းသည် ရာဂစရိုက်ရှိသောသူ၊ မောဟစရိုက်ရှိသောသူအား လျှောက်ပတ်ပေ၏။
အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်- ဓုတင်ကိုမှီဝဲခြင်းသည် ဆင်းရဲသောအကျင့်လည်း ဖြစ်၏၊ ကိလေသာကို ခေါင်းပါး
စေသောနေခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ ထိုတွင် ဆင်းရဲသောအကျင့်ကို အမှီပြု၍ ရာဂသည် ငြိမ်း၏၊ ခေါင်းပါးစေသောနေခြင်း
ကို အမှီပြု၍ မမေ့မလျော့သောပုဂ္ဂိုလ်အား မောဟသည် ကင်းပျောက်၏။

တစ်နည်းကား- ဒေါသစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား အာရည်ကင်္ဂဓုတင်၊ ရုက္ခမူလိကင်္ဂဓုတင်တို့သည် လျှောက်
ပတ်၏။

အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်- ထိုဓုတင်တို့သည် တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူနှင့် မထိခိုက်ဘဲနေရသောကြောင့်
ဒေါသသည် ငြိမ်း၏။ ထို့ကြောင့် လျှောက်ပတ်၏။

၉။ ခုတင်တို့ကိုပေါင်းရုံးခြင်း (အကျဉ်း)

ခုတင်တို့သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ခေါင်းတည်အင်္ဂါ ၃-ပါး၊ ရောယှက်ခြင်းမရှိသော သီးသန့်အင်္ဂါ ၅-ပါး ဟူ၍ ၈-ပါးတို့သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

ခေါင်းတည်ဖြစ်သော ခုတင် ၃-ပါး (သိသင်္ဂ)

(၁) သပဒါနစာရိကင်္ဂခုတင်	}	ခေါင်းတည်အင်္ဂါ - သိသင်္ဂ
(၂) ဧကာသနိကင်္ဂခုတင်		
(၃) အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂခုတင်		

ထိုတွင်

- သပဒါနစာရိကင်္ဂခုတင်ကို စောင့်ရှောက်သည်ရှိသော် ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂခုတင်ကိုလည်း စောင့်ရှောက်နိုင်၏။
- ဧကာသနိကင်္ဂခုတင်ကို စောင့်ရှောက်သည်ရှိသော် ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂခုတင်၊ ခလပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂခုတင်တို့ကိုလည်း လွယ်တကူ စောင့်ရှောက်နိုင်၏။
- အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂခုတင်ကို စောင့်ရှောက်သည်ရှိသော် ရုက္ခမူလိကင်္ဂခုတင်၊ ယထာသန္တတိကင်္ဂခုတင် တို့ကို စောင့်ရှောက်ရန် မလိုတော့ပေ။

တစ်ပါးနှင့်မရောမယှက်သော ခုတင် ၅-ပါး (အသမ္ဘိန္ဒရံ)

(၁) ပံသုကူလိကင်္ဂခုတင်	}	သီးသန့်အင်္ဂါ - အသမ္ဘိန္ဒရံ
(၂) တေစီဝရိကင်္ဂခုတင်		
(၃) အာရညိကင်္ဂခုတင်		
(၄) သောသာနိကင်္ဂခုတင်		
(၅) နေသန္ဓိကင်္ဂခုတင်		

တစ်နည်း - ခုတင်အကျဉ်း ၄-ပါး

(၁) သင်္ကန်းနှင့်စပ်သောခုတင်	=	၂ - ပါး	}	ပစ္စယနိဿိတ (ပစ္စည်းကိုမှီသော ခုတင် ၁၂-ပါး)
(၂) ဆွမ်းနှင့်စပ်သောခုတင်	=	၅ - ပါး		
(၃) ကျောင်းနှင့်စပ်သောခုတင်	=	၅ - ပါး		
(၄) ဝီရိယနှင့်စပ်သောခုတင်	=	၁ - ပါး	-	ဝီရိယနိဿိတ (ဝီရိယကိုမှီသော ခုတင် ၁-ပါး)

တစ်နည်း - ခုတင်အကျဉ်း ၂-ပါး

အလုံးစုံသောခုတင်တို့သည် ပစ္စည်းကိုမှီသော ခုတင်၁၂-ပါး၊ ဝီရိယကိုမှီသော ခုတင်၁-ပါး ဟူ၍ မှီရာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ၂-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

တစ်နည်း - ခုတင်အကျဉ်း ၂-ပါး

အလုံးစုံသောခုတင်တို့သည် မှီဝဲအပ်သော ခုတင်၊ မမှီဝဲအပ်သော ခုတင်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ၂-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

ခုတင်ကို မှီဝဲအပ်သောပုဂ္ဂိုလ် (သေဝိတဗ္ဗ)

- (၁) ခုတင်ကို မှီဝဲသောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတိုးပွားလျှင် မှီဝဲအပ်၏။
- (၂) ခုတင်ကို မှီဝဲသည်ဖြစ်စေ မမှီဝဲသည်ဖြစ်စေ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် တိုးတက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် နောင်လာနောက်သားတို့ နည်းယူစေရန် ချီးမြှောက်သောအားဖြင့် မှီဝဲအပ်၏။
- (၃) ခုတင်ကို မှီဝဲသည်ဖြစ်စေ မမှီဝဲသည်ဖြစ်စေ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မတိုးတက်ပေ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည်လည်း နောင်အခါ အလေ့အကျင့် အထုံရစေရန် မှီဝဲအပ်၏။

ခုတင်ကို မမှီဝဲအပ်သောပုဂ္ဂိုလ် (အသေဝိတဗ္ဗ)

- (၁) ခုတင်ကိုမှီဝဲသောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆုတ်ယုတ်ပါက မမှီဝဲအပ်။

ခုတင် ၁-ပါးသာ -

ဤသို့အမျိုးမျိုးပြားသော်လည်း အလုံးစုံသောခုတင်တို့သည် စေတနာ၏အစွမ်းအားဖြင့် သမာဒါနစေတနာတစ်ပါးသာ ရှိ၏။

၁၀။ ဓုတင်တို့ကို အကျယ်ရေတွက်ခြင်း

အကျယ်အားဖြင့်မူကား ရဟန်းတို့အား ၁၃-ပါး၊ ဘိက္ခုနီတို့အား ၈-ပါး၊ သာမဏေတို့အား ၁၂-ပါး၊ သိက္ခမာန်နှင့် သာမဏေရီတို့အား ၇-ပါး၊ ဥပါသကာနှင့် ဥပါသိကာမတို့အား ၂-ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် ၄၂-ပါးတို့ ဖြစ်ကုန်၏။

၁။ ရဟန်းတို့နှင့် ဆိုင်သော ဓုတင် ၁၃-ပါး

လွင်တီးခေါင်၌ တောကျောင်းအင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံသော သုသာန်ဖြစ်ပါမူ ရဟန်းတစ်ပါးတည်းသော်လည်း တစ်ပြိုင်နက်တည်းဖြင့် အလုံးစုံသောဓုတင်တို့ကို ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။

၂။ ဘိက္ခုနီမတို့နှင့် ဆိုင်သော ဓုတင် ၈-ပါး

(၁) ပံသုကူလိကင်္ဂဓုတင်	(၅) ဧကာသနိကင်္ဂဓုတင်
(၂) တေစီဝရိကင်္ဂဓုတင်	(၆) ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂဓုတင်
(၃) ပိဏ္ဍပါတိကင်္ဂဓုတင်	(၇) ယထာသန္တတိကင်္ဂဓုတင်
(၄) သပဒါနစာရိကင်္ဂဓုတင်	(၈) နေသဇ္ဇိကင်္ဂဓုတင်

ဘိက္ခုနီမတို့နှင့် မဆိုင်သော ဓုတင် ၅-ပါး

- အာရညိကင်္ဂဓုတင်နှင့် ခလုပစ္ဆာဘတ္တိကင်္ဂဓုတင်နှစ်မျိုးကို သိက္ခာပုဒ်အားဖြင့် ပယ်အပ်၏။
- အဗ္ဘောကာသိကင်္ဂဓုတင်၊ ရုက္ခမူလိကင်္ဂဓုတင်၊ သောသာနိကင်္ဂဓုတင်တို့မူကား ဆောင်နိုင်ခဲလှ၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ဘိက္ခုနီမတို့မှာ အဖော်နှင့်ကင်း၍ မနေအပ်၊ တူသောဆန္ဒရှိသော အဖော်ကို ရခဲ၏။ အကယ်၍ ရစေကာမူ အပေါင်းအဖော်နှင့် နီးနှော၍ နေခြင်းမှ မလွတ်နိုင်သောကြောင့် ဝိဝေကအကျိုးသည် မပြည့်စုံနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဘိက္ခုနီမတို့အား ဓုတင်ငါးပါးလျော့၍ ဓုတင်ရှစ်ပါးသာ ရကုန်၏။

၃။ သာမဏေတို့နှင့် ဆိုင်သော ဓုတင် ၁၂-ပါး

သာမဏေတို့အား တေစီဝရိကင်္ဂဓုတင်မှ ကြွင်းသောဓုတင် ၁၂-ပါးသည် ဆိုင်၏။

၄။ သိက္ခမာန်၊ သာမဏေရီတို့နှင့် ဆိုင်သော ဓုတင် ၇-ပါး

သိက္ခမာန်၊ သာမဏေရီတို့အား ဘိက္ခုနီမတို့နှင့်ဆိုင်သော ဓုတင်၈-ပါးတို့တွင် တေစီဝရိကင်္ဂဓုတင်မှ ကြွင်းသော ဓုတင် ၇-ပါးသည် ဆိုင်၏။

၅။ ဥပါသကာ ဥပါသိကာမတို့နှင့် ဆိုင်သော ဓုတင် ၂-ပါး

ဥပါသကာ၊ ဥပါသိကာမတို့အား ဧကာသနိကင်္ဂဓုတင်၊ ပတ္တပိဏ္ဍိကင်္ဂဓုတင် ၂- ပါးတို့သည် လျောက်ပတ်၏။

ဓုတင်္ဂနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် လေ့လာလိုသူများအတွက် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်လမ်းပြမြေပုံ

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်မြတ် ရေးသားစီရင်အပ်သည့် “ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အဋ္ဌကထာကျမ်းကြီး” သည် နိဒါနကထာနှင့်တကွ အခန်းပေါင်း (၂၃) ခန်း ရှိရာ -

သီလ, သမာဓိ, ပညာ ဖြင့် ဝေဖန်ရလျှင် -

- ၁။ အခန်း (၁) နှင့် အခန်း (၂) သည် သီလပိုင်း၊
- ၂။ အခန်း (၃) မှ အခန်း (၁၃) သည် သမာဓိပိုင်း၊
- ၃။ အခန်း (၁၄) မှ အခန်း (၂၃) သည် ပညာပိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စာမေးပွဲရှုထောင့်မှ ဖော်ပြရလျှင် -

- ၁။ ပထမဆင့်သည် နိဒါနကထာနှင့်တကွ အခန်း (၁) မှ အခန်း (၈) အထိ၊
- ၂။ ဒုတိယဆင့်သည် အခန်း (၉) မှ အခန်း (၁၆) အထိ၊
- ၃။ တတိယဆင့်သည် အခန်း (၁၇) မှ အခန်း (၂၃) အထိ ဖြစ်ပါသည်။

သီလ - နိဒါနကထာ

- အခန်း ၁ - သီလ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၂ - ဓုတင်္ဂ နိဒ္ဒေသ

သမာဓိ - အခန်း ၃ - ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏ နိဒ္ဒေသ

- အခန်း ၄ - ပထဝီကသိဏ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၅ - သေသကသိဏ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၆ - အသုဘကမ္မဋ္ဌာန နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၇ - ဆ အနုဿတိ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၈ - အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန နိဒ္ဒေသ
  - (၁) မရဏဿတိ
  - (၂) ကာယဂတာသတိ
  - (၃) အာနာပါနဿတိ
  - (၄) ဥပသမာနုဿတိ

အခန်း ၉ - ဗြဟ္မဝိဟာရ နိဒ္ဒေသ

- အခန်း ၁၀ - အာရပ္ပ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၁၁ - သမာဓိ နိဒ္ဒေသ
  - (၁) အာဟာရေပဋိကူလ ဘာဝနာ
  - (၂) စတုဓာတုဝေဒနာ ဘာဝနာ
  - (၃) သမာဓိအာနိသံသ

အခန်း ၁၂ - ဣဒ္ဓိဝိဓ နိဒ္ဒေသ

- အခန်း ၁၃ - အဘိညာ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၁၄ - ခန္ဓ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၁၅ - အာယတနဓာတု နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၁၆ - ဣန္ဒြိယသစ္စ နိဒ္ဒေသ

ပညာ - အခန်း ၁၇ - ပညာဘူမိ နိဒ္ဒေသ

- အခန်း ၁၈ - ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၁၉ - ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၂၀ - မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၂၁ - ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၂၂ - ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ
- အခန်း ၂၃ - ပညာဘာဝနာနိသံသ နိဒ္ဒေသ

အခန်း ၃။ ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏ နိဒ္ဒေသ
(ကမ္မဋ္ဌာန်းယူပုံကို အကျယ်ပြဆိုချက်)

ခုတင်ဆောင်ခြင်းကြောင့် ပြည့်စုံစေအပ်ပြီးဖြစ်သော အလိုနည်းသော ရောင့်ရဲလွယ်သောသူ၏အဖြစ် - အစရှိသောဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်ဖြူစင်သော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဉာဏ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် စိတ်ကို ပဓာနပြု၍ ညွှန်ပြအပ်သောသမာဓိကို ပွားစေအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသမာဓိ၏ အကျယ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပွားများနည်းကိုလည်းကောင်း ပြဆိုပေအံ့။

မေးခွန်း ၈ - ရပ်

- ၁။ သမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း။ (နှာ-၈၇)
- ၂။ အဘယ်အနက်ကြောင့် သမာဓိဟူ၍ ဆိုအပ်သနည်း။ (နှာ-၈၇)
- ၃။ သမာဓိ၏ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်နည်း။ (နှာ-၈၇)
- ၄။ သမာဓိသည် အဘယ်မျှ အပြားရှိသနည်း။ (နှာ-၈၇ မှ ၉၃)
- ၅။ သမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းကား အဘယ်နည်း။ (နှာ-၉၃)
- ၆။ သမာဓိ၏ ဖြူစင်ကြောင်းကား အဘယ်နည်း။ (နှာ-၉၃)
- ၇။ သမာဓိကို အဘယ်သို့ ပွားအပ်သနည်း။ (နှာ-၉၄ မှ ၁၂၃)
- ၈။ သမာဓိကိုပွားခြင်း၏ အကျိုးထူးကား အဘယ်နည်း။ (ပထဝီကသိုဏ်းအဖွင့်၌ ရှုရန်)

၁။ သမာဓိဟူသည် အဘယ်နည်း?

သမာဓိသည် (ကုသိုလ်သမာဓိ စသည်အားဖြင့်) များသောအပြား ရှိသော်လည်း ဤအရာ၌ အလိုရှိအပ်သော သမာဓိမှာ- ကုသိုလ်ဖြစ်သော စိတ္တေကဂ္ဂတာ (စိတ်၏တစ်အာရုံတည်းရှိခြင်း-တည်ကြည်ခြင်း) ဖြစ်၏။
(သမာဓိ၏ တရားကိုယ် = ကုသိုလ်စိတ်၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ)

၂။ အဘယ်အနက်ကြောင့် သမာဓိဟူ၍ ဆိုအပ်သနည်း?

အညီအညွတ်ကောင်းစွာထားခြင်း သမာဓာန အနက်ကြောင့် သမာဓိ မည်၏။
အညီအညွတ်ကောင်းစွာထားခြင်း သမာဓာနဟူသည်- တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ စိတ်စေတသိက်တို့ကို အညီအညွတ်ထားခြင်း၊ အထူးအထူးသောအာရုံသို့ မပျံ့လွင့်ဘဲ ဖရိုဖရဲ မကွဲမပြားစေရန် ကောင်းစွာထားခြင်းကို ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်စေတသိက်တို့သည် သမာဓိ၏အစွမ်းဖြင့် တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ အညီအညွတ် တည်တံ့ကုန်၏။ ငြိမ်သက်စွာလည်း တည်ကုန်၏။ ဤသမာဓိတရားကို သမာဓာန ဟု သိအပ်၏။

၃။ သမာဓိ၏ လက္ခဏာ၊ ရသ၊ ပစ္စုပ္ပန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့ကား အဘယ်နည်း?

- (၁) လက္ခဏာ = (သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အထူးထူးသော အာရုံသို့) မပျံ့လွင့်ခြင်းလက္ခဏာ။
- (၂) ကိစ္စရသ = (စိတ်ကို ထိုထို အာရုံသို့) ပျံ့လွင့်ခြင်း ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးခြင်းကိစ္စ။
- သမ္ပတ္တိရသ = ဥဒ္ဓစ္စကို ဖျက်ဆီးနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံခြင်းဂုဏ်။
- (၃) ပစ္စုပ္ပန် = မတုန်မလှုပ်သောအားဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်ခြင်း။
- (၄) ပဒဋ္ဌာန် = “ကိုယ်၊ စိတ် ချမ်းသာသောသူ၏ စိတ်သည် တည်ကြည်၏” ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ချမ်းသာခြင်း-သုခသည် သမာဓိ၏ နီးစွာသောအကြောင်း ဖြစ်၏။

၄။ သမာဓိသည် အဘယ်မျှ အပြားရှိသနည်း?

သမာဓိအပြား

သမာဓိတစ်ပါး - ၁ မျိုး - သမာဓိသည် မပျံ့လွင့်ခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် အကွဲအပြားမရှိ တစ်ပါးတည်းသာ ဖြစ်၏။

သမာဓိ နှစ်ပါးအပြား - ၄ မျိုး

- (၁) ဥပစာရ သမာဓိ - အပ္ပနာ သမာဓိ
- (၂) လောကီသမာဓိ - လောကုတ္တရာသမာဓိ

- (၃) သပ္ပိတိက သမာဓိ - နိပ္ပိတိက သမာဓိ
- (၄) သုခသဟဂတ သမာဓိ - ဥပေက္ခာသဟဂတ သမာဓိ

သမာဓိ သုံးပါးအပြား - ၄ မျိုး

- (၁) ဟိနသမာဓိ- မဇ္ဈိမသမာဓိ- ပဏီတသမာဓိ
- (၂) သဝိတက္က သဝိစာရသမာဓိ - အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တသမာဓိ - အဝိတက္က အဝိစာရသမာဓိ
- (၃) ဝိတိသဟဂတ သမာဓိ - သုခသဟဂတ သမာဓိ - ဥပေက္ခာသဟဂတ သမာဓိ
- (၄) ပရိတ္တ သမာဓိ - မဟဂ္ဂတ သမာဓိ - အပ္ပမာဏ သမာဓိ

သမာဓိ လေးပါးအပြား - ၆ မျိုး

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္တာဘိညာ သမာဓိ - ဒုက္ခပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာ သမာဓိ - သုခပဋိပဒါ ဒန္တာဘိညာ သမာဓိ - သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာ သမာဓိ
- (၂) ပရိတ္တ ပရိတ္တာရမ္ပဏ သမာဓိ - ပရိတ္တ အပ္ပမာဏာရမ္ပဏ သမာဓိ- အပ္ပမာဏ ပရိတ္တာရမ္ပဏ သမာဓိ - အပ္ပမာဏ အပ္ပမာဏာရမ္ပဏ သမာဓိ
- (၃) ပထမဈာန်သမာဓိ-ဒုတိယဈာန်သမာဓိ-တတိယဈာန်သမာဓိ -စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ (စတုတ္ထဈာန်အင်္ဂါအစွမ်းဖြင့်)
- (၄) ဟာနဘာဂိယ သမာဓိ - ဌိတိဘာဂိယ သမာဓိ - ဝိသေသဘာဂိယ သမာဓိ - နိဗ္ဗေဘာဂိယ သမာဓိ
- (၅) ကာမာဝစရ သမာဓိ - ရူပါဝစရ သမာဓိ - အရူပါဝစရ သမာဓိ - အပရိယာပန္န သမာဓိ
- (၆) ဆန္ဒ သမာဓိ - ဝီရိယ သမာဓိ - စိတ္တ သမာဓိ - ဝိမံသ သမာဓိ

သမာဓိ ငါးပါးအပြား - ၁ မျိုး (ပဉ္စကဈာန်အင်္ဂါအစွမ်းဖြင့်)

ပထမဈာန်သမာဓိ - ဒုတိယဈာန်သမာဓိ - တတိယဈာန်သမာဓိ - စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ - ပဉ္စမဈာန်သမာဓိ

- - - - -

သမာဓိတစ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက်

တစ်ပါးတည်း အဖို့သာ ရှိသော သမာဓိ

မပျံ့မလွင့်သော လက္ခဏာအားဖြင့် - သမာဓိသည် တစ်ပါးသာ ရှိ၏။

သမာဓိနှစ်ပါးကို ဖွင့်ပြချက်

၁။ ဥပစာရသမာဓိ - အပ္ပနာသမာဓိ

- ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ စာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိ ဟူသော အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ၆-ပါး၊ မရဏဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိ၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ၊ စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန်- ဤ ၁၀-ပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏အစွမ်းဖြင့် ရအပ်သော သမာဓိသည်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာ ဈာန်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော သမာဓိသည်လည်းကောင်း ဥပစာရသမာဓိ မည်၏။
- “ပထမဈာန်၏ ပရိကံ(မည်သော ဂေါတြဘူ)သည် ပထမဈာန်အား အနန္တရပစ္စည်းအားဖြင့်ကျေးဇူးပြု၏” ဟု ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတွင် ဟောတော်မူသောကြောင့် ဂေါတြဘူဟူသော ပရိကံသမာဓိ၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သောသမာဓိသည် အပ္ပနာသမာဓိ မည်၏။

၂။ လောကီသမာဓိ - လောကုတ္တရာသမာဓိ

- ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်၌ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် လောကီသမာဓိ မည်၏။ (ကာမကုသိုလ်၊ ရူပကုသိုလ်၊ အရူပကုသိုလ်တို့နှင့် ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာ)
- အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် လောကုတ္တရာသမာဓိ မည်၏။ (လောကုတ္တရာကုသိုလ်နှင့် ယှဉ်သောဧကဂ္ဂတာ)

၃။ ဝိတိနှင့်တက္ကဖြစ်သော သမာဓိ- ဝိတိကင်းသော သမာဓိ (သပ္ပိတိက သမာဓိ- နိပ္ပိတိက သမာဓိ)

- စတုတ္ထနည်းအားဖြင့်- ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်တို့၌ ဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာ၊

ပဉ္စကနည်းအားဖြင့်- ပထမဈာန်, ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန်တို့၌ ဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် သပ္ပိတိက သမာဓိ မည်၏။

- စတုက္ကနည်းအားဖြင့်- တတိယဈာန်, စတုတ္ထဈာန်တို့၌ ဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာ၊
- ပဉ္စကနည်းအားဖြင့်- စတုတ္ထဈာန်, ပဉ္စမဈာန်တို့၌ ဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် နိပ္ပိတိက သမာဓိ မည်၏။

ဥပစာရသမာဓိသည်ကား - အချို့ကား သပ္ပိတိက သမာဓိ မည်၏၊ အချို့ကား နိပ္ပိတိက သမာဓိ မည်၏။

၄။ သုခနှင့်တကွဖြစ်သောသမာဓိ- ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သောသမာဓိ

(သုခသဟဂတသမာဓိ- ဥပေက္ခာသဟဂတ သမာဓိ)

- စတုက္ကနည်းအားဖြင့်- ပထမဈာန်, ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန်တို့၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ၊
- ပဉ္စကနည်းအားဖြင့်- ပထမဈာန်, ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန်, စတုတ္ထဈာန်တို့၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ သည် သုခနှင့်တကွဖြစ်သောသမာဓိ (သုခသဟဂတသမာဓိ) မည်၏။
- စတုက္ကနည်းအားဖြင့်- စတုတ္ထဈာန်၌ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ၊
- ပဉ္စကနည်းအားဖြင့်- ပဉ္စမဈာန်၌ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သောသမာဓိ (ဥပေက္ခာ သဟဂတသမာဓိ) မည်၏။

ဥပစာရသမာဓိသည်ကား- အချို့ကား သုခသဟဂတ သမာဓိ ဖြစ်၏၊ အချို့ကား ဥပေက္ခာသဟဂတ သမာဓိ ဖြစ်၏။

သမာဓိသုံးပါးကို ဖွင့်ပြချက်

၁။ ဟီန သမာဓိ - မဇ္ဈိမ သမာဓိ - ပဏီတ သမာဓိ

- ရအပ်ကာမျှဖြစ်သော သမာဓိသည် (ယုတ်သော) ဟီန သမာဓိ မည်၏။
- လွန်စွာမပွားစေအပ်သေးသော သမာဓိသည် (အလတ်ဖြစ်သော) မဇ္ဈိမ သမာဓိ မည်၏။
- လွန်စွာပွားအပ်ပြီးသော, ဝသီဘော်သို့ရောက်သော သမာဓိသည် (မြတ်သော) ပဏီတ သမာဓိ မည်၏။

၂။ သဝိတက္က သဝိစာရ သမာဓိ - အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တ သမာဓိ - အဝိတက္က အဝိစာရ သမာဓိ

- ဥပစာရသမာဓိနှင့်တကွ ပထမဈာန်သမာဓိသည် သဝိတက္က သဝိစာရ သမာဓိ မည်၏။
- ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ဒုတိယဈာန်သမာဓိသည် အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တ သမာဓိ မည်၏။ အကြောင်းမှာ - ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိတက်၌သာ အပြစ်မြင်ပြီး ဝိစာရ၌ အပြစ်မမြင်မူ၍ ဝိတက်သက်သက်ကို ပယ်ခြင်းမျှ တောင့်တ၍ ပထမဈာန်ကို လွန်ခြင်းကြောင့် ဝိတက်မရ, ဝိစာရမျှသာရှိသော သမာဓိကို ရစေ၏။
- စတုက္ကနည်းအားဖြင့် ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန်, စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ၊ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် တတိယဈာန်, စတုတ္ထဈာန်, ပဉ္စမဈာန် သမာဓိတို့သည် အဝိတက္က အဝိစာရ သမာဓိ မည်၏။

၃။ ဝီတိသဟဂတ သမာဓိ - သုခသဟဂတ သမာဓိ - ဥပေက္ခာသဟဂတ သမာဓိ

- စတုက္ကနည်း - ပထမဈာန်, ဒုတိယဈာန်၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် ဝီတိသဟဂတ သမာဓိ မည်၏။
- စတုက္ကနည်း - တတိယဈာန်၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် သုခသဟဂတ သမာဓိ မည်၏။
- စတုက္ကနည်း - စတုတ္ထဈာန်၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် ဥပေက္ခာသဟဂတ သမာဓိ မည်၏။
- ဥပစာရသမာဓိသည် ဝီတိ, သုခနှင့်တကွလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပေက္ခာနှင့်တကွလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- ပဉ္စကနည်း - ပထမဈာန်, ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန်၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် ဝီတိသဟဂတ သမာဓိ မည်၏။
- ပဉ္စကနည်း- စတုတ္ထဈာန်၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် သုခသဟဂတ သမာဓိ မည်၏။
- ပဉ္စကနည်း- ပဉ္စမဈာန်၌ ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် ဥပေက္ခာသဟဂတ သမာဓိ မည်၏။
- ဥပစာရသမာဓိသည် ဝီတိသုခနှင့်တကွလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဥပေက္ခာနှင့်တကွလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၄။ ပရိတ္တ သမာဓိ - မဟဂ္ဂတ သမာဓိ - အပ္ပမာဏ သမာဓိ

- ဥပစာရသမာဓိနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ရှိသော ဧကဂ္ဂတာသည် ပရိတ္တ သမာဓိ မည်၏။

- ရူပါဝစရ၊ အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် မဟဂ္ဂတ သမာဓိ မည်၏။
- အရိယာမဂ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဧကဂ္ဂတာသည် အပ္ပမာဏ သမာဓိ မည်၏။

သမာဓိလေးပါးကို ဖွင့်ပြချက်

၁။ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္တာဘိညာ- ဒုက္ခပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာ- သုခပဋိပဒါ ဒန္တာဘိညာ- သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာသမာဓိ

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္တာဘိညာ သမာဓိ = ဆင်းရဲငြိုငြင်သော အကျင့်၊ နှေးသော အထူးသိခြင်းရှိသော သမာဓိ။
- (၂) ဒုက္ခပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာ သမာဓိ = ဆင်းရဲငြိုငြင်သော အကျင့်၊ လျင်မြန်သော အထူးသိခြင်းရှိသော သမာဓိ။
- (၃) သုခပဋိပဒါ ဒန္တာဘိညာ သမာဓိ = ချမ်းသာသော အကျင့်၊ နှေးသော အထူးသိခြင်းရှိသော သမာဓိ။
- (၄) သုခပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာ သမာဓိ = ချမ်းသာသော အကျင့်၊ လျင်မြန်သော အထူးသိခြင်းရှိသော သမာဓိ။

- ပဋိပဒါ** = ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှေးဦးစွာ နှလုံးသွင်းသည်မှစ၍ ထိုထိုဈာန်၏ ဥပစာရသမာဓိ ဖြစ်ပေါ်သည့်တိုင်အောင် ဖြစ်ခဲ့သော သမာဓိဘာဝနာကို ပဋိပဒါ(ရောက်ကြောင်းအကျင့်) ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။
- ဘိညာ** = ဥပစာရသမာဓိမှ စ၍ အပ္ပနာဈာန်တိုင်အောင် ဖြစ်သောပညာကို ဘိညာ(အထူးသိမှု) ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။
- ဒုက္ခပဋိပဒါ** = ဆင်းရဲငြိုငြင်သောအကျင့်ဟူသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုအားထုတ်ရာ၌ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား ဆင်းရဲငြိုငြင်၏၊ နိဝရဏစသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ဖြစ်ပေါ်ခြင်း ထူထပ်သည်အဖြစ်ကြောင့် ခဲယဉ်း၏၊ ၎င်းကို မှီဝဲရသည်မှာ မချမ်းသာ(မလွယ်ကူ) ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။
- သုခပဋိပဒါ** = အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား ဆန့်ကျင်ဘက်နိဝရဏတရားတို့ ထူထပ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ချမ်းချမ်းသာသာ (လွယ်ကူစွာ) မှီဝဲပွားများရခြင်းသည် ဖြစ်၏။
- ဒန္တာဘိညာ** = အဘိညာ(အထူးသိမှု)သည် နှေး၏၊ နံ့၏၊ မလျင်သောဖြစ်ခြင်း ရှိ၏။
- ခိပ္ပါဘိညာ** = အဘိညာ(အထူးသိမှု)သည် လျင်မြန်၏၊ မနံ့နှေး၊ လျင်သောဖြစ်ခြင်း ရှိ၏။

ဒုက္ခပဋိပဒါ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၆-ပါး

- ၁။ မလျောက်ပတ်သော အသပ္ပါယ ၇-ပါးကို မှီဝဲခြင်း၊
- ၂။ ပလိဗောဓကို ဖြတ်ခြင်းစသော ပုဗ္ဗကိစ္စကို မပြုဘဲ ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း၊
- ၃။ တဏှာ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်း(ရာဂစရိုက်ထူပြောခြင်း)၊
- ၄။ ရှေးဘဝက သမထအလုပ်ကို အားထုတ်လေ့ကျက်မှု မရှိခြင်း၊
- ၅။ ကိလေသာ အားကြီးခြင်း၊
- ၆။ သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေနှံ့ခြင်း၊

(သုခပဋိပဒါကို - အပြန်အားဖြင့် သိအပ်၏။)

ဒန္တာဘိညာ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၆-ပါး

- ၁။ မလျောက်ပတ်သော အသပ္ပါယ ၇-ပါးကို မှီဝဲခြင်း၊
- ၂။ အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုရှိသော အပ္ပနာကောသလ္လနှင့် မပြည့်စုံခြင်း၊
- ၃။ အဝိဇ္ဇာ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်း(မောဟစရိုက်ထူပြောခြင်း)၊
- ၄။ ရှေးဘဝက ဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်လေ့ကျက်မှု မရှိခြင်း၊
- ၅။ ကိလေသာ အားကြီးခြင်း၊
- ၆။ သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေနှံ့ခြင်း၊

(ခိပ္ပါဘိညာကို - အပြန်အားဖြင့် သိအပ်၏။)

၁။ သပ္ပါယ - အသပ္ပါယ အားဖြင့် -

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = မလျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲလေ့ရှိသောသူအား ငြိငြင်ဆင်းရဲသော အကျင့်၊ နဲ့နေးသော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။
- (၂) သုခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = လျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲလေ့ရှိသောသူအား ချမ်းသာသော အကျင့်၊ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။
- (၃) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = (ဥပစာရဈာန်မရမီ) ရှေ့အဖို့၌ မလျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲ၍၊ (ဥပစာရဈာန်ရသည်မှ) နောက်ကာလ၌ လျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲခြင်းကို ပြုသော သူအား ဆင်းရဲသော အကျင့်၊ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။
- (၄) သုခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = ရှေ့အဖို့၌ လျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲ၍၊ နောက်ကာလ၌ မလျောက်ပတ်သည်ကို မှီဝဲခြင်းကို ပြုသောသူအား ချမ်းသာသော အကျင့်၊ နဲ့နေးသော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။

၂။ ပုဗ္ဗကိစ္စ၊ အပ္ပနာကောသလ္လ အားဖြင့် -

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = ပလိဗောဓဖြတ်ခြင်း စသော ပုဗ္ဗကိစ္စကို မပြီးစေသည့်အပြင် အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်မှု အပ္ပနာကောသလ္လသည်လည်း မပြည့်စုံသောသူအား ဆင်းရဲသော အကျင့်၊ နဲ့နေးသော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။
- (၂) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = ပလိဗောဓဖြတ်ခြင်း စသောပုဗ္ဗကိစ္စကို မပြီးသော်လည်း အပ္ပနာကောသလ္လ ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဆင်းရဲသော အကျင့်၊ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။
- (၃) သုခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = ပလိဗောဓဖြတ်ခြင်း စသော ပုဗ္ဗကိစ္စကို ပြီးစေသော်လည်း အပ္ပနာကောသလ္လနှင့် မပြည့်စုံသောသူအား ချမ်းသာသော အကျင့်၊ နဲ့နေးသော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။
- (၄) သုခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = ပလိဗောဓဖြတ်ခြင်းစသော ပုဗ္ဗကိစ္စကိုလည်း ပြီးစေ၍၊ အပ္ပနာကောသလ္လနှင့် ပြည့်စုံသောသူအား ချမ်းသာသော အကျင့်၊ လျင်မြန်သော အသိဉာဏ်သည် ဖြစ်၏။

၃။ တဏှာ - အဝိဇ္ဇာ တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် -

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = တဏှာ အဝိဇ္ဇာ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၂) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = တဏှာ နှိပ်စက်သော်လည်း အဝိဇ္ဇာ မနှိပ်စက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၃) သုခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = တဏှာ မနှိပ်စက်သော်လည်း အဝိဇ္ဇာ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၄) သုခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = တဏှာ အဝိဇ္ဇာ မနှိပ်စက်သော ပုဂ္ဂိုလ်။

၄။ သမထ - ဝိပဿနာတို့ကို ပြုကျင့်ဖူးခြင်း ရှိ-မရှိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် -

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါ-ဒန္တာဘိညာ = သမထအလုပ်နှင့် ဝိပဿနာအလုပ်တို့ကို ရှေးဘဝက အားထုတ်လေ့ကျက်ဖူးခြင်း မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၂) ဒုက္ခပဋိပဒါ-ခိပ္ပါဘိညာ = သမထအလုပ်ကို လေ့ကျက်ဖူးခြင်း မရှိသော်လည်း၊ ဝိပဿနာအလုပ်ကို ရှေးက အားထုတ်လေ့ကျက်ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၃) သုခပဋိပဒါ-ဒန္တာဘိညာ = သမထအလုပ်ကို ရှေးဘဝက လေ့ကျက်ဖူးသော်လည်း၊ ဝိပဿနာအလုပ်ကို ရှေးက လေ့ကျက်ဖူးခြင်းမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၄) သုခပဋိပဒါ-ခိပ္ပါဘိညာ = သမထအလုပ်နှင့် ဝိပဿနာအလုပ်တို့ကို ရှေးဘဝက အားထုတ်လေ့ကျက်ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်။

၅။ ကိလေသာနှင့် ဣန္ဒြေတို့ ထက်ခြင်း - နှံ့ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် -

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = ထက်သန်သော ကိလေသာ၊ နဲ့သော ဣန္ဒြေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၂) ဒုက္ခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = ထက်သန်သော ကိလေသာ၊ ထက်သန်သော ဣန္ဒြေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၃) သုခပဋိပဒါ - ဒန္တာဘိညာ = နဲ့သော ကိလေသာ၊ နဲ့သော ဣန္ဒြေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၄) သုခပဋိပဒါ - ခိပ္ပါဘိညာ = နဲ့သော ကိလေသာ၊ ထက်သန်သော ဣန္ဒြေရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊

၂။ ပရိတ္တ ပရိတ္တာရမ္မဏ - ပရိတ္တ အပ္ပမာဏာရမ္မဏ - အပ္ပမာဏ ပရိတ္တာရမ္မဏ - အပ္ပမာဏ အပ္ပမာဏာ-
ရမ္မဏသမာဓိ။

- ပရိတ္တသမာဓိ = ကောင်းစွာ မလေ့လာ မပွားများအပ်သေးသောကြောင့် ဝသီဘော်သို့ မရောက်သေးသဖြင့် အထက်ဈာန်၏အကြောင်း ဖြစ်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်သော၊ နည်းသော အာနုဘော်ရှိသော သမာဓိသည် ပရိတ္တသမာဓိ မည်၏။
- ပရိတ္တာရမ္မဏသမာဓိ = မပွားစေအပ်သော အာရုံရှိသော သမာဓိသည် ကျဉ်းမြောင်းသော အာရုံရှိသော သမာဓိ ပရိတ္တာရမ္မဏသမာဓိ မည်၏။
- အပ္ပမာဏသမာဓိ = ကောင်းစွာ လေ့လာ ပွားများအပ်ပြီးသောကြောင့် အထက်ဈာန်၏အကြောင်း ဖြစ်ခြင်းငှာ တတ်နိုင်သော ကြီးသောအာနုဘော် ရှိသော သမာဓိသည် အပ္ပမာဏသမာဓိ မည်၏။
- အပ္ပမာဏာရမ္မဏသမာဓိ = ပွားစေအပ်သော အာရုံရှိသော သမာဓိသည် ကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသော သမာဓိသည် အပ္ပမာဏာရမ္မဏသမာဓိ မည်၏။

- (၁) ပရိတ္တ ပရိတ္တာရမ္မဏသမာဓိ = နည်းသောအာနုဘော် ကျဉ်းမြောင်းသောအာရုံ ရှိသော သမာဓိ၊
- (၂) ပရိတ္တ အပ္ပမာဏာရမ္မဏသမာဓိ = နည်းသောအာနုဘော် ကြီးသောအာရုံ ရှိသော သမာဓိ၊
- (၃) အပ္ပမာဏ ပရိတ္တာရမ္မဏသမာဓိ = ကြီးသောအာနုဘော် ကျဉ်းမြောင်းသောအာရုံ ရှိသော သမာဓိ၊
- (၄) အပ္ပမာဏ အပ္ပမာဏာရမ္မဏသမာဓိ = ကြီးသောအာနုဘော် ကြီးကျယ်သောအာရုံ ရှိသော သမာဓိ။

၃။ ပထမဈာန် သမာဓိ - ဒုတိယဈာန် သမာဓိ - တတိယဈာန် သမာဓိ - စတုတ္ထဈာန် သမာဓိ
(စတုတ္ထဈာန်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းဖြင့်)

- (၁) ပထမဈာန်သမာဓိ = ပယ်ခွာအပ်ပြီးသော နီဝရဏ ရှိကုန်သော၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ (သမာဓိ) တို့၏အစွမ်းဖြင့် အင်္ဂါ ၅-ပါးရှိသောသမာဓိ၊
- (၂) ဒုတိယဈာန်သမာဓိ = ဝိတက် ဝိစာရ ငြိမ်းသောကြောင့် ပီတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ(သမာဓိ) အင်္ဂါ ၃-ပါးရှိသော သမာဓိ၊
- (၃) တတိယဈာန်သမာဓိ = ပီတိကို လွန်မြောက်သော သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာ(သမာဓိ) အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသောသမာဓိ၊
- (၄) စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ = သုခကို ပယ်၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော ဧကဂ္ဂတာ(သမာဓိ)၏ အစွမ်းဖြင့် အင်္ဂါ ၂-ပါး ရှိသောသမာဓိ၊

၄။ ဟာနဘာဂိယ သမာဓိ - ဌိတိဘာဂိယ သမာဓိ - ဝိသေသဘာဂိယ သမာဓိ - နိဗ္ဗေဘာဂိယ သမာဓိ

- (၁) ဟာနဘာဂိယ သမာဓိ = ထိုထိုဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ ဖြစ်ပေါ်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့ရှိသော သမာဓိသည် ဟာနဘာဂိယသမာဓိ မည်၏။
မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ- “ပထမဈာန်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ကာမရာဂ နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိ၏” ဟူ၍ ဖြစ်၏။
- (၂) ဌိတိဘာဂိယ သမာဓိ = ထိုရဆဲဈာန်အားလျော်သော သတိ၏တည်နေခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် ရပ်တန့်ခြင်း အဖို့ရှိသော သမာဓိသည် ဌိတိဘာဂိယ သမာဓိ မည်၏။
မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ- “ထိုပထမဈာန်နှင့် လျော်သော သတိရမှုသည် တည်ရှိနေငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာသည် ရပ်တန့်ခြင်းအဖို့ရှိ၏” ဟူ၍ ဖြစ်၏။
- (၃) ဝိသေသဘာဂိယ သမာဓိ = အထက်ဖြစ်သော တရားထူးကို ရစေနိုင်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် ထူးခြားသော အဖို့ရှိသော သမာဓိသည် ဝိသေသဘာဂိယ သမာဓိ မည်၏။
မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ- “ဝိတက်ကင်းသော ဈာန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာသည် ထူးသောအဖို့ ရှိ၏” ဟူ၍ ဖြစ်၏။
- (၄) နိဗ္ဗေဘာဂိယ သမာဓိ = သင်္ခါရတို့၏အပြစ်ကိုမြင်၍ ငြီးငွေ့သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် သစ္စာတို့ကို ဖောက်ထွင်းသိမြင်ခြင်းအဖို့ရှိသော သမာဓိသည် နိဗ္ဗေဘာဂိယ သမာဓိ မည်၏။
မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ- “ငြီးငွေ့သော ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းမှုတို့သည် လွှမ်းမိုး၍ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊

ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာသည် တပ်မက်ကင်းသော မဂ်နှင့်စပ်သည်ဖြစ်၍ သစ္စာတို့ကို ဖောက်ထွင်းသိမြင်ခြင်းအဖို့ ရှိ၏။” ဟူ၍ ဖြစ်၏။

၅။ ကာမာဝစရ သမာဓိ - ရူပါဝစရ သမာဓိ - အရူပါဝစရ သမာဓိ - အပရိယာပန သမာဓိ

- (၁) ကာမာဝစရ သမာဓိ = အလုံးစုံသော ဥပစာရ ဧကဂ္ဂတာ၊
- (၂) ရူပါဝစရ သမာဓိ = ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ၊
- (၃) အရူပါဝစရ သမာဓိ = အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ၊
- (၄) အပရိယာပန သမာဓိ = လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ် (မဂ်စိတ်)၌ရှိသော ဧကဂ္ဂတာ။

၆။ ဆန္ဒသမာဓိ - ဝီရိယသမာဓိ - စိတ္တသမာဓိ - ဝိမံသသမာဓိ

- (၁) ဆန္ဒာဓိပတိ သမာဓိ = ဆန္ဒကို အကြီးအမှူးပြု၍ရသော စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိ၊
- (၂) ဝီရိယာဓိပတိ သမာဓိ = ဝီရိယကို အကြီးအမှူးပြု၍ရသော စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိ၊
- (၃) စိတ္တာဓိပတိ သမာဓိ = စိတ်ကို အကြီးအမှူးပြု၍ရသော စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိ၊
- (၄) ဝိမံသာဓိပတိ သမာဓိ = ပညာကို အကြီးအမှူးပြု၍ရသော စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိ။

သမာဓိငါးပါးကို ဖွင့်ပြချက်

ငါးပါးအပြားရှိသော သမာဓိ (ပဉ္စကဈာန်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းဖြင့်)

ပထမဈာန်သမာဓိ - ဒုတိယဈာန်သမာဓိ - တတိယဈာန်သမာဓိ - စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ - ပဉ္စမဈာန်သမာဓိ။

- (၁) ပထမဈာန်သမာဓိ = ဈာန်အင်္ဂါ ၅- ပါးရှိသော ပထမဈာန်သမာဓိ၊
- (၂) ဒုတိယဈာန်သမာဓိ = ဝိတက်မျှကို လွန်ခြင်းကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါ ၄-ပါးရှိသော ဒုတိယဈာန်သမာဓိ၊
- (၃) တတိယဈာန်သမာဓိ = ဝိတက် ဝိစာရကိုလွန်ခြင်းကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါ ၃-ပါးရှိသော တတိယဈာန်သမာဓိ၊
- (၄) စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ = ဝီတိကို လွန်မြောက်သော ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ၊
- (၅) ပဉ္စမဈာန်သမာဓိ = သုခကိုပယ်၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော သမာဓိ၏အစွမ်းဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါ ၂-ပါးရှိသော ပဉ္စမဈာန်သမာဓိ။

၅။ သမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်းကား အဘယ်နည်း?

ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ‘သမာဓိ၏ ညစ်နွမ်းကြောင်း (သံကိလေသ)ဟူသည်ကား - ဆုတ်ယုတ်သော အဖို့ရှိသော တရားတည်း’ ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဤစကားရပ်၌ - ပထမဈာန်ကို ရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုဈာန်မှထသော် ဝတ္ထုအာရုံကာမဂုဏ်နှင့် တကွဖြစ်သော(အာရုံပြုသော) အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းခြင်း မနသိကာရတို့သည် ဖြစ်ပေါ်သည်ရှိသော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာသည် ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဖို့ရှိသည် ဖြစ်၏-ဟု ဆိုလို၏။

(ထိုနည်းတူစွာ - ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန် စသည်တို့၌လည်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်း အဖို့ရှိသော တရားကို သိအပ်၏။)

၆။ သမာဓိ၏ ဖြူစင်ကြောင်းကား အဘယ်နည်း?

ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ ‘သမာဓိ၏ ဖြူစင်ကြောင်း (ဝေါဒါန)ဟူသည်ကား- ထူးသောအဖို့ရှိသော တရားတည်း’ ဟု ဟောတော်မူ၏။

ဤစကားရပ်၌ - ပထမဈာန်ကို ရပြီးသူသည် ထိုဈာန်မှထသော် အဝိတက္ကဒုတိယဈာန်လျှင် အာရုံရှိသော အမှတ်သညာနှင့် နှလုံးသွင်းခြင်း မနသိကာရတို့သည် ဒုတိယဈာန်ရခြင်းအကျိုးငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုပထမဈာန်သည် အထက်ဒုတိယဈာန်အဖို့ ရှိသောကြောင့် ထူးသောအဖို့ရှိသော တရား ဖြစ်၏- ဟု ဆိုလို၏။

(ထိုနည်းတူစွာ ဒုတိယဈာန်, တတိယဈာန် စသည်တို့၌လည်း ထူးသောအဖို့ရှိသော တရားကို သိအပ်၏။)

၇။ သမာဓိကို အဘယ်သို့ ပွားအပ်သနည်း?

သမာဓိကို ပွားများပုံ

‘လောကီသမာဓိ၊ လောကုတ္တရာသမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် ၂-ပါးအပြား ရှိ၏’ ဤသို့စသည်ဖြင့် ပြခဲ့ပြီးသော သမာဓိအပြားတို့၌ အရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သောသမာဓိကို ပြခဲ့၏။ ထိုအရိယမဂ်နှင့် ယှဉ်သောသမာဓိကို ပွားနည်းသည် ပညာဘာဝနာနည်း၌ အတွင်းဝင်လျက်ရှိ၏။ အကြောင်းမှာ- မဂ်ပညာကို ပွားသည်ရှိသော် ထိုမဂ်သမာဓိကိုလည်း ပွားအပ်ပြီးသည်သာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် အရိယမဂ်သမာဓိပွားနည်းကို အသီးအခြား မဆိုတော့ပေ။

လောကီသမာဓိကို ပွားနည်း - အကျဉ်းပြဆိုချက်

- ၁။ သီလကို သုတ်သင်၍ စင်ကြယ်သော သီလ၌တည်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် -
  - ၂။ ပလိဗောဓ ၁၀-ပါးကို ပယ်ဖြတ်၍၊ (နာ-၉၄ မှ ၁၀၀)
  - ၃။ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်း(ကလျာဏမိတ္တ)သို့ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင်၊ (နာ-၁၀၀ မှ ၁၀၃)
  - ၄။ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့တွင် မိမိ၏စရိုက်အားလျော်သော တစ်ပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍၊ (နာ-၁၀၄ မှ ၁၂၃)
  - ၅။ သမာဓိဘာဝနာပွားခြင်းငှာ မသင့်လျော်သောကျောင်းကိုပယ်ပြီးလျှင် သင့်လျော်သောကျောင်း၌ နေလျက်၊
  - ၆။ ပလိဗောဓအငယ်များကို ဖြတ်ပယ်ပြီးလျှင်၊
  - ၇။ အလုံးစုံသော ဘာဝနာပွားခြင်း အစီအရင်ကို မယုတ်စေမူ၍ ပွားအပ်၏။
- အမှာ။ ။ အထက်ပါ အမှတ်စဉ် ၅, ၆, ၇ တို့၏ အဖွင့်ကို ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၌ ဆက်လက်ရှုရန် ဖြစ်ပါသည်။

လောကီသမာဓိကို ပွားနည်း - အကျယ်ပြဆိုချက်

၂။ ‘ပလိဗောဓ ၁၀-ပါးကို ပယ်ဖြတ်၍’ ဟူသောပုဒ်အဖွင့်-

ပလိဗောဓ(အနှောင့်အယှက်) ၁၀-ပါး

ပလိဗောဓဟူသည် - ကမ္မဋ္ဌာန်း၏အနှောင့်အယှက် ဘေးရန်တည်း။

၁။ အာဝါသ ပလိဗောဓ	=	ကျောင်း အနှောင့်အယှက်၊
၂။ ကုလ ပလိဗောဓ	=	အမျိုးဒါယကာ အနှောင့်အယှက်၊
၃။ လာဘ ပလိဗောဓ	=	လာဘ်ရခြင်း အနှောင့်အယှက်၊
၄။ ဂဏ ပလိဗောဓ	=	ဂိုဏ်း အနှောင့်အယှက်၊
၅။ ကမ္မ ပလိဗောဓ	=	အမှုကိစ္စ အနှောင့်အယှက်၊
၆။ အဒ္ဓါ ပလိဗောဓ	=	ခရီးသွားလိုခြင်း အနှောင့်အယှက်၊
၇။ ဉာတိ ပလိဗောဓ	=	မိဘစသောဆွေမျိုး အနှောင့်အယှက်၊
၈။ အာဗာဓ ပလိဗောဓ	=	အနာရောဂါ အနှောင့်အယှက်၊
၉။ ဂန္ထ ပလိဗောဓ	=	ကျမ်းဂန်သင်ကြားခြင်း အနှောင့်အယှက်၊
၁၀။ ဣဒ္ဓိ ပလိဗောဓ	=	တန်ခိုး အနှောင့်အယှက်၊

၁။ အာဝါသ ပလိဗောဓ

‘ကျောင်းသည်ပင် အာဝါသပလိဗောဓ မည်၏’-ဟူသော စကားရပ်၌ ကျောင်းဆိုသည်မှာ - တိုက်ခန်းတစ်ခုကို လည်းကောင်း၊ ပရိဝုဏ်တစ်ခုကိုလည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော သံဃာ့အာရာမကိုလည်းကောင်း ကျောင်း - ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ကျောင်း၌ ပလိဗောဓဖြစ်ပုံ

ကျောင်းသည် အလုံးစုံသော ယောဂီတို့အား ပလိဗောဓ ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ကျောင်း၌ အမှုကိစ္စ စသည်တို့ကို ကြောင့်ကြစိုက်သူ၊ များစွာသော ဘဏ္ဍာတို့ကို ဆည်းပူးသိုမှီးထားသူ၊ အမှတ်မရှိ တစ်ခုခုသော အကြောင်းဖြင့် ထိုကျောင်းကို ငဲ့ကွက်ခြင်း၊ နှောင့်ဖွဲ့ငြိကပ်သောစိတ် ရှိသော ယောဂီအားသာလျှင် ပလိဗောဓ ဖြစ်၏။

ထိုသို့မဟုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်အား ပလိဗောဓ မဖြစ်၊ ထူပါရုံကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်သောမထေရ် ကဲ့သို့ တည်း။

ပုံဝတ္ထု

အနုရာဓမြို့မှ အမျိုးသားနှစ်ယောက်သည် ထူပါရုံကျောင်းတိုက်၌ ရဟန်းပြုကြ၏။ တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ဒွေမာတိကာတို့ကို နှုတ်တက် လေ့လာ၍ ငါးဝါ ရသောအခါ ပဝါရဏာ ပြုပြီးလျှင် အနုရာဓမြို့မှ အရှေ့အရပ်ရှိ ပါဏိနဓဏ္ဍရာဇိ မည်သော တောအရပ်သို့ ကြွသွားလေသည်။ တစ်ပါးသော ရဟန်းသည် ထူပါရုံကျောင်းတိုက်၌ပင် နေ၏။

ပါဏိနဓဏ္ဍရာဇိအရပ်သို့ ကြွသွားသော ရဟန်းသည် ၁၀-ဝါပြည့်၍ မထေရ်ဖြစ်လတ်သော် “ဤအရပ်ကား သင့်လျော်လျောက်ပတ်လှ၏။ ထိုအကြောင်းကို ငါ၏ အဆွေရဟန်းအား ပြောကြားအံ့” ဟု ကြံ၍ ထူပါရုံကျောင်းသို့ လာလေသည်။ ကျောင်းသို့ ဝင်လျှင်ဝင်ခြင်းပင် ဝါတူဖြစ်သော မထေရ်က မြင်၍ ခရီးဦးကြိုဆို၍ သပိတ်သင်္ကန်းကို လှမ်းယူပြီး ဝတ်ပြု၏။

အာဂန္တုမထေရ်သည် ကျောင်းသို့ဝင်ပြီးလျှင် “ယခုအခါ ငါ၏အဆွေသည် ထောပတ် တင်လဲ အဖျော် စသည် တစ်ခုခုကို ပို့လတ္တံ့” ဟုကြံ၍ မျှော်လင့်၏။ ထိုရဟန်းသည် ညဉ့်အခါ၌ အဖျော်စသည်ကို မရသော် “နံနက်စောစော၌ ယာဂုဓဲဖွယ်တို့ကို ပို့လတ္တံ့” ဟု ကြံမိပြန်၏။ သို့သော် ယာဂုဓဲဖွယ်ပို့သူ မရှိသောကြောင့် “ရွာတွင်းသို့ ဝင်မှသာ ပေးလှူကြသည် ဖြစ်လတ္တံ့” ဟု ကြံ၍ နံနက်စောစော ထိုကျောင်းနေရဟန်းနှင့်အတူ ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်လေသည်။ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ရာ တစ်မှုတ်မျှသာ ယာဂုကိုရ၍ ဆွမ်းစားရေပွဲ၌ ထိုင်ပြီး သောက်ကြ၏။ ထို့နောက် အာဂန္တုရဟန်းသည် “ငါ့အဆွေ ရဟန်းမှာ အမြဲနိစ္စ ယာဂုလှူသူ ရှိမည် မထင်၊ သို့ရာတွင် ဆွမ်းစားချိန် တန်သောအခါ၌ကား ဒါယကာတို့သည် မွန်မြတ်သောဆွမ်းကို လှူဒါန်းကြလိမ့်မည် ထင်၏” ဟု ကြံပြန်၏။

ထို့နောက် ဆွမ်းချိန်ရောက်သော် ဆွမ်းခံလှည့်လည်၍ ရသမျှကိုသာ စားကြပြီးလျှင် အဆွေဖြစ်သော ရဟန်းအား “အရှင်ဘုရား အသို့ပါနည်း၊ အခါခပ်သိမ်း ဤကဲ့သို့ပင် မျှတရပါသလော” ဟု မေး၏။ “အို - ငါ့ရှင် ဟုတ်ပါ၏” ဟု ဆိုလေသော် “အရှင်ဘုရား၊ ပါဏိနဓဏ္ဍရာဇိအရပ်သည် ချမ်းသာလှပါ၏။ ထိုအရပ်သို့ သွားကြကုန်အံ့” ဟု ဆိုလေ၏။

ထိုအခါ ထူပါရုံမထေရ်သည် မြို့၏တောင်ဘက်တံခါးမှ ထွက်၍ ကျောင်းသို့မပြန်ဘဲ ပါဏိနဓဏ္ဍရာဇိအရပ်ရှိရာ လမ်းခရီးသို့ ကြွလေ၏။ အာဂန္တုရဟန်းက “အရှင်ဘုရား အဘယ်ကြောင့် ဤခရီးကို ကြွတော်မူပါသနည်း” ဟု မေး၏။ “အို-ငါ့ရှင်၊ သင်သည် ပါဏိနဓဏ္ဍရာဇိအရပ်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောကြားသည် မဟုတ်လော” ဟု ဆို၏။

“အရှင်ဘုရား အသို့ပါနည်း၊ အရှင်ဘုရားတို့အား ဤမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး နေသောအရပ်၌ တစ်စုံတစ်ရာ ပိုမိုသော ပရိက္ခရာ မရှိပါသလော” ဟု မေးလေ၏။

“အို- ငါ့ရှင် မရှိချေ၊ ညောင်စောင်းအင်ပျဉ်သည် သံဃိကပစ္စည်း ဖြစ်၏။ ထိုပစ္စည်းများကို သိုမှီးသိမ်းဆည်း အပ်ပြီးသည် သာတည်း၊ ထိုပစ္စည်းမှ တစ်ပါးသော ပစ္စည်းကား မရှိချေ” ဟု ဆို၏။

ထိုအခါ အာဂန္တုရဟန်းက “အရှင်ဘုရား၊ အကျွန်ုပ်၏ တောင်ဝှေး ဆီကျည် ဖိနပ်အိတ်တို့သည် ထိုကျောင်း၌ ရှိသေး၏” ဟု ဆို၏။

ကျောင်းနေရဟန်းက “အို-ငါ့ရှင် သင်သည် တစ်နေ့တစ်ရက်မျှနေပါလျက် ဤမျှသော ပစ္စည်းတို့ကို ထားလေသလော” ဟု ဆိုသည်ရှိသော် “အရှင်ဘုရား ထားမိသည် မှန်ပါ၏” ဟုဆို၍ အာဂန္တုရဟန်းသည် ကြည်ညိုသောစိတ် ရှိသည်ဖြစ်၍ မထေရ်ကို ရှိခိုးပြီးလျှင် -

“အရှင်ဘုရား - အရှင်မြတ်ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အလုံးစုံသော အရပ်၌ပင် တောနေရဟန်း မည်သည်သာ တည်း၊ ထူပါရုံကျောင်းတိုက်သည် လေးဆူသောဘုရားရှင်တို့၏ဓာတ်တော် ဌာပနာရာအရပ်ဖြစ်ပါ၏။ လောဟပါသာဒ ပြာသာဒ်၌ လျောက်ပတ်သောတရားနာခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မဟာစေတီတော်ကို ဖူးမြင်ရခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ မထေရ်ကြီးများကို ဖူးမြင်ရခြင်းကိုလည်းကောင်း ရအပ်ပါ၏။ မြတ်စွာဘုရား၏လက်ထက်တော်အခါကဲ့သို့ ဖြစ်ပါ၏။ အရှင်ဘုရားတို့၏ ဤအရပ်၌ပင် နေတော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထား၍ ဒုတိယနေ့၌ သပိတ်သင်္ကန်းကို ယူပြီးလျှင် မိမိချည်းသာ ပြန်သွားလေ၏။ ဤဝတ္ထု၌ ထူပါရုံကျောင်းနေရဟန်းအား ကျောင်းသည် ပလိဗောဓ မဖြစ်ချေ။

၂။ ကုလ ပလိဗောဓ

(ကုလ) ဒါယကာ ဆိုသည်မှာ အဆွေအမျိုးဖြစ်သော ဒါယကာကိုလည်းကောင်း၊ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ဒါယကာကိုလည်းကောင်း ဆိုလို၏။

အမျိုးဒါယကာ၏ ပလိဗောဓ ဖြစ်ပုံ

“အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ဒါယကာများ ချမ်းသာလျှင် မိမိလည်း ချမ်းသာ၏” အစရှိသောနည်းဖြင့် ဒါယကာတို့နှင့် အကျွမ်းတဝင် ချစ်ချစ်ခင်ခင်နေသောကြောင့် ပလိဗောဓ ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော ရဟန်းသည် အလုပ်အကျွေး လူဒါယကာတို့နှင့် ကင်း၍ တရားနာခြင်းငှာ အနီးအပါးဖြစ်သောကျောင်းသို့ပင် မသွားနိုင်ရှိတတ်၏။

အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်ကား အမိအဘပင်ဖြစ်သော်လည်း ပလိဗောဓ မဖြစ်ပေ၊ ကောရဏ္ဍကကျောင်းတိုက်နေ မထေရ်ကြီး၏တူ ရဟန်းငယ်ကဲ့သို့ပင်တည်း။

ပုံဝတ္ထု

ကောရဏ္ဍကကျောင်းတိုက်နေ မထေရ်ကြီး၏တူ ရဟန်းငယ်သည် ပါဠိသင်ရန်အတွက် ရောဟဏဇနပုဒ်သို့ သွားလေ၏။ မထေရ်ကြီး၏နှမ ဥပါသိကာမကြီးသည်လည်း သားရဟန်း၏အကြောင်းကို မထေရ်ကြီးအား အမြဲမေး လျှောက်၏။ မထေရ်သည် တစ်နေ့၌ ရဟန်းငယ်ကို ခေါ်ဆောင်ရန် ရောဟဏဇနပုဒ်ကို ရှေးရှုသွားလေ၏။

ရဟန်းငယ်သည်လည်း “ဤ ရောဟဏဇနပုဒ်၌ ငါနေသည်မှာ ကြာမြင့်ပြီ၊ ယခုအခါ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကို ဖူးမြင်၍ ဒါယိကာမကြီး၏အကြောင်းကိုလည်း သိရပြီးနောက် တစ်ဖန်ပြန်လာအံ့” ဟု ကြံ၍ ရောဟဏဇနပုဒ်မှ ထွက် လာ၏။ ထိုတူဝရီးနှစ်ယောက်သည် ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းနား၌ ဆုံမိကြလေ၏။ ရဟန်းငယ်သည် ဦးရီးမထေရ်ကြီးအား ဝတ်ပြု ၍ မိမိအကြံရှိသော အကြောင်းကို လျှောက်လေ၏။ မထေရ်သည် “သင်ကား ကောင်းစွာပြုအပ်ပေ၏။ သင်၏ ဒါယိကာမ ကြီးသည်လည်း အခါမပြတ် မေး၏။ ငါသည်လည်း သင့်ကို ခေါ်ဆောင်ရန် လာခဲ့ပေ၏။ သင်သည် သွားချေလော့၊ ငါမူကား ဤအရပ်တွင်ပင် ဝါတွင်းဝါပ ဝါကပ်ဆိုနေအံ့” ဟု ဆို၍ တူရဟန်းကို လွှတ်လိုက်၏။

ထိုရဟန်းငယ်သည် ဝါကပ်ဆိုသောနေ့၌ပင် ကောရဏ္ဍကကျောင်းတိုက်သို့ ရောက်၍ သီတင်းသုံးနေထိုင်သော ကျောင်းသည်လည်း ထိုရဟန်း၏အဘ ဆောက်လုပ်သော ကျောင်းပင်တည်း။ ထို့နောက် ရဟန်းငယ်၏ အဘသည် ဒုတိယနေ့၌ ကျောင်းသို့လာ၍ “အဘယ်ရဟန်း မိမိကျောင်းသို့ ရောက်သနည်း”ဟု မေးရာ အာဂန္တုရဟန်းငယ် ကြွ ရောက်လာသည်ဟု ပြောဆိုကြသည်ကို ကြား၍ ထိုရဟန်းငယ်ထံ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် ရှိခိုး၍ “အရှင်ဘုရား-အကျွန်ုပ် တို့၏ကျောင်းမှာ ဝါကပ်သော အရှင်အား ဝတ်ရှိပါသည်” ဟု လျှောက်လေ၏။

“အို ဒါယကာ - အဘယ်သို့သော ဝတ်ပါနည်း” ဟု မေးလေသော် -

“သုံးလပတ်လုံး အကျွန်ုပ်တို့၏အိမ်၌ ဆွမ်းကိုခံယူ၍ ပဝါရဏာပြုပြီး၍ ပြန်ကြွသွားအံ့သောအခါ ပန်ကြားရ ပါသည်” ဟု လျှောက်လေ၏။ ထိုရဟန်းငယ်သည် ဆိတ်ဆိတ်နေသဖြင့် သည်းခံလေ၏။ ဥပါသကာဒါယကာသည် လည်း အိမ်သို့ပြန်၍ “ငါတို့၏ကျောင်း၌ အာဂန္တုရဟန်းတော်တစ်ပါး ဝါကပ်ဆိုတော်မူသည်၊ ရိုသေစွာ လုပ်ကျွေးလေ ဟော့” ဟု ကျောင်းဒါယကာမကြီးအား ပြောပြရာ ဒါယကာမကြီးလည်း “ကောင်းပါပြီ” ဟု ဝန်ခံ၍ မွန်မြတ်သော ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်တို့ဖြင့် လုပ်ကျွေး၏။

ရဟန်းငယ်သည် ဆွမ်းခံချိန်၌ အမိအဘအိမ်သို့သွားရာ ထိုရဟန်းငယ်ကို တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူမျှ မမှတ်မိကြချေ။ ထိုရဟန်းသည် သုံးလပတ်လုံး အမိအဘအိမ်၌ ဆွမ်းစား၍ ဝါကျွတ်လေသော် သွားအံ့ဟု ပန်ကြားလေ ရာ အဆွေအမျိုးတို့က နက်ဖြန်ကြွတော်မူပါဦးဟု ပင့်လျှောက်၍ ဒုတိယနေ့၌ အိမ်တွင် ဆွမ်းကျွေးပြီးလျှင် ဆီကျည်ကို ပြည့်စေ၍ တစ်ခုသောတင်လဲခဲ၊ ကိုးတောင်အရှည်ရှိသော သင်္ကန်းလျာအဝတ်တို့ကိုလှူဒါန်း၍ “အရှင်ဘုရား ကြွတော် မူပေတော့” ဟု လျှောက်ကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းငယ်သည် အနုမောဒနာပြု၍ ရောဟဏဇနပုဒ်သို့ ရှေးရှုသွားလေ၏။

ထိုရဟန်းငယ်၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာသည်လည်း ပဝါရဏာပြုပြီး၍ ပြန်ကြွလာသော် ယခင်တွေ့သော နေရာ၌ပင် ရဟန်းငယ်နှင့် တွေ့ဆုံမိပြန်လေ၏။ ထိုအခါ ရဟန်းငယ်သည် မထေရ်ကြီးအား ဝတ်ပြုလေ၏။ မထေရ်ကြီးက “မျက်နှာရှင်သာသော ငါ့ရှင်- သင်သည် ဒါယိကာမကြီးကို တွေ့ခဲ့ပြီလော” ဟု မေးလေ၏။ ရဟန်းငယ်က “အရှင် ဘုရား တွေ့ခဲ့ပါပြီ” ဟုဆို၍ အလုံးစုံသော အကြောင်းအရာကို လျှောက်ထားပြီးလျှင် မိဘတို့ လှူလိုက်သောဆီဖြင့် မထေရ်ကြီး၏ခြေတို့ကို သုတ်လိမ်းပေး၍ တင်လဲခဲဖြင့် ဖျော်ရည်ဖျော်ကာ ကပ်ပြီးလျှင် သင်္ကန်းလျာအဝတ်စကိုလည်း မထေရ်ကြီးအား လှူဒါန်း၍ ရှိခိုးပြီးလျှင် “အရှင်ဘုရား- အကျွန်ုပ်အား ရောဟဏဇနပုဒ်သည်သာလျှင် လျှောက်ပတ် ပါ၏” ဟု လျှောက်၍ သွားလေ၏။ မထေရ်ကြီးသည်လည်း ကျောင်းသို့သွား၍ ဒုတိယနေ့၌ ကောရဏ္ဍက ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်လေ၏။

ရဟန်းငယ်၏ မိခင်သည်လည်း “ငါ၏မောင်တော် မထေရ်ကြီးက ငါ၏သားရဟန်းကို ခေါ်ဆောင်လာပေ လတ္တံ့” ဟု ပဝါရဏာနေ့မှစ၍ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း လမ်းခရီးသို့ မျှော်လျက်သာနေ၏။ ဥပါသိကာမကြီးသည် မထေရ်ကြီး တစ်ပါးတည်း ပြန်ကြွလာသည်ကိုမြင်သော် “ငါ့သား သေပြီ” ဟု ထင်၍ မထေရ်၏ခြေရင်း၌ ဝပ်ပြီးလျှင် ငိုကြွေးလေ ၏။

မထေရ်ကြီးက “ရဟန်းငယ်သည် အလိုနည်းသောကြောင့် မိမိကိုယ်ကို မသိစေမူ၍ သွားခြင်းဖြစ်သည်”ဟု ကြံ၍ ထိုဒါယိကာမအား သက်သာရာရစေလျက် မိမိသွားစဉ် ဂင်္ဂါမြစ်နားမှာ တွေ့ခဲ့သည်မှစ၍ အလုံးစုံပြောကြားပြီး ရဟန်းငယ် လှူလိုက်သော ပုဆိုးကိုးတောင်ကို ထုတ်ပြလေသည်။

ထိုအခါ ဥပါသိကာမကြီးသည် ကြည်ညိုလှ၍ သားရဟန်းသွားသော အရပ်သို့ မျက်နှာမူပြီးလျှင် ရင်ဖြင့်ဝပ် လျက် ရှိခိုးပြီးလျှင် “ငါ့သားနှင့်တူသော ရဟန်းကို မျက်မှောက်ထင်ရှား သက်သေထား၍ ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ ဘုရားသည် ရထဝိနီတသုတ်၌ လာသော အကျင့်မြတ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ နာဠကသုတ်၌ လာသော အကျင့်မြတ်တို့ ကိုလည်းကောင်း၊ တုဝဇ္ဇကသုတ်၌ လာသော အကျင့်မြတ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး၌ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊ ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်ခြင်းကို ပြသော မဟာအရိယဝံသသုတ်လာ မြတ်သောအကျင့်တို့ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူခဲ့ ဟန် တူလေသည်။ မွေးဖွားသော အမိအိမ်၌ ဝါတွင်း သုံးလပတ်လုံး ဆွမ်းသုံးဆောင်ပါလျက် “ငါကား သင်၏သား၊ သင်ကား ငါ့အမိ” ဟူ၍ ဤမျှကိုသော်မှ မဆိုပေ၊ အထူးအံ့သြဖွယ်ကောင်းသော ယောက်ျားမြတ်ပေတည်း” ဟု ဆိုလေ

၏။ ဤသို့သော သဘောရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား အမိအဘပင် ဖြစ်သော်လည်း ပလိဗောဓ မဖြစ်ကုန်၊ အလုပ်အကျွေး ဒါယကာတို့၌မူကား ဆိုဖွယ်ရာ မရှိချေ။

၃။ လာဘာ ပလိဗောဓ

(လာဘာ)လာဘ်ဆိုသည်မှာ ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၊ ဆေးဟူသော ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို ဆိုလိုသည်။

လာဘ်ကြောင့် ပလိဗောဓ ဖြစ်ပုံ

ဘုန်းတန်ခိုးကြီးသော ရဟန်းအား ရောက်လေရာရာ အရပ်၌ လူတို့သည် ကြီးကျယ်သော အခြံအရံရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို လှူကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းသည် အလှူဒါယကာတို့အား အနုမောဒနာပြုရသည်ဖြစ်၍၊ တရားဟောရသည် ဖြစ်၍ ရဟန်းတရားကို အားထုတ်ခြင်းငှာ အခွင့်မရချေ။ အရုဏ်တက်ချိန်မှ ပထမယာမ်ကုန်သည့်တိုင်အောင် လူတို့နှင့် ရောနှောခြင်းသည် မပြတ်၊ တစ်ဖန် လင်းအားကြီးအချိန်၌လည်း ပစ္စည်းများခြင်းကို လိုလားသော ဝိဇ္ဇာပါတ်စုတင် ဆောင် ရဟန်းတို့သည် လာ၍ “ဤမည်သော အမတ်ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ဤမည်သော အမတ်ကြီးသမီးသည် လည်းကောင်း၊ အရှင်ဘုရားကို ဖူးမြော်လိုကုန်၏” ဟု လျှောက်ကြသည်ရှိသော် သပိတ်သင်္ကန်းကို ဆောင်၍ သွားရ ပြန်၏။ ဤနည်းဖြင့် အမြဲကြောင့်ကြ ဗျာပါရ စိုက်ရ၏။ ထိုသို့သော ရဟန်းအားသာလျှင် ပစ္စည်းလေးပါးတို့သည် ပလိဗောဓ ဖြစ်ကုန်၏။

ပလိဗောဓ ဖြတ်ရန် - ထိုရဟန်းသည် ဒါယကာအပေါင်းကို စွန့်ခွါ၍ မိမိကို မသိသောအရပ်၌ တစ်ပါးတည်း ကျင့် အပ်၏။ ဤသို့ကျင့်သော် လာဘာ ပလိဗောဓ ပြတ်လေသည်။

၄။ ဂဏ ပလိဗောဓ

ဂိုဏ်းဆိုသည်မှာ - သုတ္တန်ဆောင်သောဂိုဏ်းကိုဖြစ်စေ၊ အဘိဓမ္မာဆောင်သောဂိုဏ်းကိုဖြစ်စေ ဂိုဏ်း ဟု ဆိုအပ်၏။

ဂိုဏ်း၌ ပလိဗောဓ ဖြစ်ပုံ

ထိုဂိုဏ်းအား ပါဠိသင်ပေးခြင်း၊ အဋ္ဌကထာသင်ပေးခြင်းတို့ကို ပြုရသောကြောင့် ရဟန်းတရားကို အားထုတ် ခွင့်မရ၊ ထိုရဟန်းအား ဂိုဏ်းသည် ပလိဗောဓဖြစ်၏။

ပလိဗောဓ ဖြတ်ရန်

- (၁) သင်ယူသူရဟန်းတို့အား များစွာသင်ကြားပြီးသည်ဖြစ်၍ အကြွင်းအကျန် နည်းလျှင် ထိုအကြွင်းအကျန်ကို အပြီးသတ်စေ၍ တောသို့ ဝင်အပ်၏။
- (၂) အကယ်၍ အနည်းငယ်သာ သင်ကြားပြီး၍ အကြွင်းအကျန် များပါက တစ်ယူဇနာအတွင်းရှိ တစ်ပါးသော ဂိုဏ်းရှိ ကျမ်းဂန်သင်ကြားသောဆရာသို့ ချဉ်းကပ်ပြီး “ပါဠိသင်ခြင်း စသည်ဖြင့် ချီးမြှောက်တော်မူပါ” ဟု လျှောက်ထားပြောဆိုအပ်၏။
- (၃) ဤသို့ လွှဲအပ်ရမည့်ပုဂ္ဂိုလ် မရရှိသော် “ငါ့ရှင်တို့ - ငါ့အား ကိစ္စတစ်ခုရှိ၏။ သင်တို့သည် အလိုရှိရာ ချမ်းသာ သောနေရာတို့သို့ သွားကြကုန်လော့”ဟု ဆို၍ ဂိုဏ်းကိုစွန့်ပြီး မိမိ၏ရဟန်းတရားကို ပြုလုပ်အားထုတ်အပ် ၏။

၅။ ကမ္မ ပလိဗောဓ

(ကမ္မ)အမှုကိစ္စ ဆိုသည်မှာ - အမှုသစ်ကို ဆိုလိုသည်။

ပလိဗောဓ ဖြစ်ပုံ

အမှုသစ်ကိုပြုသော ရဟန်းသည် လက်သမားစသည်တို့ လုပ်ခကို ရ၏၊ မရ၏ကို သိအပ်၏။ ပြုအပ်ပြီး သည်၊ မပြီးသည်ကို သိအောင်ပြုရသောအားဖြင့် ကြောင့်ကြစိုက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အခါခပ်သိမ်း ပလိဗောဓ ဖြစ်၏။

ပလိဗောဓ ဖြတ်ပုံ

- (၁) အကယ်၍ နဝကမ္မအမှုတို့သည် မပြီးသေး၊ ကြွင်းသောအရာသည် အနည်းငယ်သာဖြစ်မူ ပြီးဆုံးစေအပ်၏။
- (၂) အကယ်၍ အကြွင်းများမူ - အမှုကိစ္စသည် သံဃာ၏အမှုကိစ္စဖြစ်ပါက သံဃာအားလည်းကောင်း၊ သံဃာ့ ဝန်ဆောင်ရဟန်းအားလည်းကောင်း လွှဲအပ်သင့်၏။ မိမိ၏ဥစ္စာဖြစ်ပါက မိမိ၏ဝန်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား လွှဲ အပ်သင့်၏။

၆။ အဒ္ဓါ ပလိဗောဓ

(အဒ္ဓါ)အဓွန့်ရှည်သောခရီး ဆိုသည်မှာ - ခရီးသွားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ပလိဗောဓ ဖြစ်ပုံ

တစ်စုံတစ်ခုသောအရပ်၌ ရှင်ရဟန်းပြုပေးရမည့် ရှင်လောင်းသော်လည်း ရှိငြားအံ့၊ ရသင့်ရအပ်သောပစ္စည်း သော်လည်း ရှိငြားအံ့၊ (ထိုရှင်လောင်း) ထိုပစ္စည်းကို မရခဲ့သော် သည်းခံခြင်းငှာ မတတ်နိုင်သောရဟန်းသည် တောသို့ ဝင်၍ ရဟန်းတရားကို အားထုတ်ပါသော်လည်း ခရီးသွားလိုသောစိတ်သည် ဖျောက်နိုင်ခဲ့သောကြောင့် ထိုခရီးသွား ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေ၍ ပလိဗောဓကို ဖြတ်အပ်၏။

၇။ ဉာတိ ပလိဗောဓ

(ဉာတိ)ဆွေမျိုး ဆိုသည်မှာ- ကျောင်း၌ ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၊ အတူနေတပည့်၊ အနီးနေတပည့်၊ ဥပဇ္ဈာယ် တူ သီတင်းသုံးဖော်၊ ဆရာတူ သီတင်းသုံးဖော်တို့သည် ဆွေမျိုးဉာတိ မည်၏။ အိမ်၌ အမိ၊ အဘ၊ ညီအစ်ကို အစ ရှိသောသူတို့သည် ဆွေမျိုးဉာတိ မည်၏။

ပလိဗောဓ ဖြစ်ပုံ

ဆွေမျိုးဉာတိဖြစ်သူတို့ နာဖျား မကျန်းမာဖြစ်ပါက ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ပလိဗောဓ ဖြစ်၏။

ပလိဗောဓ ဖြတ်ပုံ

ဆွေမျိုးဉာတိတို့၏ ပကတိအတိုင်း ကျန်းမာသည်အထိ လုပ်ကျွေးပြုစုခြင်းဖြင့် ပလိဗောဓကို ဖြတ်အပ်၏။

လုပ်ကျွေးပြုစုပုံ

- ၁။ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ နာမကျန်းဖြစ်၍ လျင်မြန်စွာ ရောဂါမှ မပျောက်ခဲ့သော် အသက်ထက်ဆုံး လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။ ထို့အတူ သရဏဂုံပေး၍ ရှင်ပြုပေးသောဆရာ၊ ကမ္မဝါဖတ်၍ ရဟန်းပြုပေးသောဆရာ၊ အတူနေတပည့်၊ မိမိက ကမ္မဝါဖတ်၍ ရဟန်းပြုပေးသော အနီးနေတပည့်၊ သရဏဂုံပေး၍ ရှင်ပြုအပ်သော အနီးနေတပည့်၊ ဥပဇ္ဈာယ်တူ သီတင်းသုံးဖော်တို့ကိုလည်း အသက်ထက်ဆုံး လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။
- ၂။ နိဿရည်းဆရာ၊ စာပေကျမ်းဂန်သင်ကြားပို့ချသောဆရာ၊ နိဿရည်းယူတပည့်၊ ကျမ်းဂန်သင်ယူသည့်တပည့်၊ ဆရာတူသီတင်းသုံးဖော်တို့ကိုမူကား နိဿရည်းယူခြင်း၊ ကျမ်းဂန်သင်ကြားခြင်း မပြတ်သေးမီ လုပ်ကျွေးပြုစု အပ်၏။ စွမ်းနိုင်ပါက နိဿရည်းယူခြင်း၊ ကျမ်းဂန်သင်ကြားခြင်းပြီးသော်လည်း လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။
- ၃။ အမိအဘတို့ကိုလည်း ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကဲ့သို့ လုပ်ကျွေးပြုစုအပ်၏။ မိဘတို့သည် မင်းအဖြစ်၌ တည်နေစေကာမူ သားရဟန်း၏ လုပ်ကျွေးခြင်းကို တောင့်တပါက လုပ်ကျွေးအပ်၏။ မိဘတို့အား ဆေးမရှိပါက မိမိ၏ဆေးကို ပေးအပ်၏။ မိမိမှာလည်း မရှိခဲ့သော် ဆေးအလှူခံသော အကျင့်ဖြင့် ရှာမှီး၍ ပေးသင့်၏။
- ၄။ ညီ၊ အစ်ကို၊ အစ်မ၊ နှမ တို့ကိုကား ထိုသူတို့၏ ဆေးကိုသာ ဖော်စပ်၍ ပေးအပ်၏။ ထိုသူတို့မှာ ဆေးမရှိသော် မိမိ၏ဆေးကို အခိုက်အတန့်မျှ ပေး၍ နောက်၌ ပြန်ရခဲ့သော် ယူအပ်၏၊ မရခဲ့သော် မတောင်းအပ်တော့ပြီ။
- ၅။ ဆွေမျိုးမတော်သော နှမလင်-ယောက်ဖဖြစ်သူအား ဆေးကုခြင်းငှာ မအပ်။ “သင်၏လင်အား ပေးလော့” ဟု ဆို၍ နှမကိုမူကား ပေးအပ်၏။ အစ်ကို ညီတို့၏ မယားတို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း မှတ်အပ်၏။
- ၆။ အစ်ကို၊ အစ်မ၊ ညီ၊ နှမတို့၏ သားသမီးတို့သည်လည်း ရဟန်းနှင့် ဆွေမျိုးတော်စပ်၍ ဆေးပေးခြင်းငှာ အပ်၏။

၈။ အာဗောဓ ပလိဗောဓ

(အာဗောဓ)အနာရောဂါ ဆိုသည်မှာ- အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော ရောဂါအနာကို ဆိုလို၏။

ပလိဗောဓ ဖြစ်ပုံ - အနာရောဂါနှိပ်စက်ပါက ပလိဗောဓ ဖြစ်၏။

ပလိဗောဓ ဖြတ်ပုံ

ဆေးဝါးကုသခြင်းဖြင့် ပလိဗောဓကို ဖြတ်အပ်၏။ ရက်အနည်းငယ် ဆေးကုသပါသော်လည်း အကယ်၍ မပျောက်ခဲ့သော် “ငါသည် သင်အတ္တဘော၏ ကျွန်မဟုတ်၊ အစစားလည်း မဟုတ်၊ သင်အတ္တဘောကိုသာလျှင် လုပ် ကျွေးလျက် အစမထင်သော သံသရာဝဋ်၌ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ခဲ့လှပြီ” ဟု အတ္တဘောကို ကဲ့ရဲ့၍ ရဟန်းတရားကိုသာ လျှင် အားထုတ်အပ်၏။

၉။ ဂန္ထ ပလိဗောဓ

(ဂန္ထ) ကျမ်းဂန်သင်ကြားခြင်း ဆိုသည်မှာ - ပရိယတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဆိုလို၏။

ပလိဗောဓိ ဖြစ်ပုံ

ပရိယတ်ကို ဆောင်ရွက်ခြင်း၌ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း၊ မှတ်သားခြင်း၊ လေ့ကျက်ခြင်း စသည်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အားထုတ်ခြင်း ဗျာပါရရှိသူအား ပလိဗောဓိ ဖြစ်၏။

ပလိဗောဓိ မဖြစ်သူ

ထိုသို့ ဗျာပါရ ကြောင့်ကြ မစိုက်ရသူအား ပလိဗောဓိ မဖြစ်။

ဂန္ထပလိဗောဓိ မဖြစ်သော မထေရ်များ၏ ပုံဝတ္ထု

(က) မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် အရှင်ဒေဝမထေရ်

မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ဒေဝမထေရ်သည် မလယအရပ်နေ ဒေဝမထေရ်ထံသို့ သွား၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်း၏။ မလယဝါသီ အရှင်ဒေဝမထေရ်က “အဘယ်သို့သော ပရိယတ်ကို လေ့လာပါသနည်း” ဟု မေးရာ “မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို လေ့လာပါသည်” ဟု လျှောက်လေ၏။ မလယဝါသီမထေရ်က “မဇ္ဈိမနိကာယ်မည်သည် ဆောင်ရန် ခက်ခဲ၏။ မူလ ပဏ္ဏာသကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သူအား မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသသည် နှုတ်သို့ရောက်လာတတ်၏။ ထိုမဇ္ဈိမပဏ္ဏာသကို ရွတ်ဖတ်သူအား ဥပရိပဏ္ဏာသသည် နှုတ်သို့ ရောက်လာတတ်၏။ သင့်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းယူခြင်းငှာ အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါအံ့နည်း” ဟု ပြော၏။

မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင်အရှင်ကလည်း “အရှင်ဘုရားအထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းယူပြီးသော် တစ်ဖန်ပြန်၍ မကြည့်တော့ပါ” ဟု ဆိုပြီး ကမ္မဋ္ဌာန်းယူ၍ ၁၉-နှစ်ပတ်လုံး သရဇ္ဈာယ်ခြင်းမပြုဘဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို အားထုတ်ရာ အနှစ် ၂၀- မြောက်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏။ ထိုအခါ သရဇ္ဈာယ်ခြင်းငှာ လာကြကုန်သော ရဟန်းတို့အား အစမှ အဆုံးတိုင်အောင် ပြန်လည်ရွတ်ဖတ်ကြရာ အကွဲရာတစ်လုံးမျှ မှားယွင်းခြင်း မရှိပါ။ ဤသို့ဖြင့် မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ဒေဝမထေရ်အား ဂန္ထပလိဗောဓိသည် မဖြစ်ပေ။

(ခ) ကာရုဠိယတောင်တွင်နေသော အရှင်နာဂမထေရ်

အရှင်နာဂမထေရ်သည် ၁၈-နှစ်တိုင်တိုင် ပရိယတ္တိကိုစွန့်၍ ပလိဗောဓိကို ဖြတ်၏။ ထို့နောင်မှ ဓာတုကထာကို ပို့ချလေ၏။ အနုရာဓမြို့နေ ဂါမဝါသီရဟန်းတို့နှင့် နီးနှောတိုက်ဆိုင်ကြည့်ကြရာ တစ်ခုသောအမေးပုစ္ဆာမျှလည်း အစဉ်ချွတ်ယွင်းခြင်းသည် မဖြစ်ပေ။

(ဂ) ရောဟဏဇနပုဒ် တုလာဓာရတောင်ပေါ်တွင် သီတင်းသုံးနေထိုင်သော ပရိယတ်ပိဋကတ်ကို ဆောင်သော

မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်

မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ကြီး၌ တိပိဋက စူဠာဘယမထေရ်သည် အဋ္ဌကထာကိုမသင်ယူဘဲ နိကာယ်ငါးရပ်ကိုသင်ကြားပြီး ပိဋကတ်သုံးပုံကို ဖွင့်ပြမည်ဟု တရားစည်ကြီးကို တီး၏။ ရဟန်းတို့က “မိမိဆရာ၏ သင်နည်းကိုသာ ဆိုရမည်၊ အခြားတစ်ပါးသောနည်းဖြင့် ဆိုခြင်းကို ခွင့်မပေး” ဟု ဆိုကြ၏။

ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာက “ငါ့ရှင်-အဘယ၊ ဆရာတို့သည် ဤပုဒ်ကို အဘယ်သို့ ဖွင့်ဆိုကြကုန်သနည်း” ဟု မေးရာ “ဤသို့ ဖွင့်ဆိုပါသည်” ဟု လျှောက်လတ်သော် “ဟင်” ဟု ဆို၍ ပယ်၏။ တစ်ဖန် အခြားအခြားသော ပရိယာယ်ဖြင့် “ဤသို့ ဖွင့်ဆိုပါ၏” ဟု သုံးကြိမ်တိုင်လျှောက်၏။

မထေရ်ကြီးလည်း အလုံးစုံကို “ဟင်” ဟုဆိုကာ ပယ်ပြီးလျှင် “အို-ငါ့ရှင်အဘယ၊ သင် ရှေးဦးပထမဆိုသော စကားသာလျှင် ဆရာမြတ်တို့ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာအစဉ်ပေတည်း။ ဆရာတို့၏နှုတ်မှ မသင်အပ်သောကြောင့် တည်တံ့စွာ မထားနိုင်၊ ဂင်္ဂါမြစ်တစ်ဖက်ကမ်း ရောဟဏဇနပုဒ် တုလာဓာရတောင်ပေါ်ကျောင်းတွင် သီတင်းသုံးနေသော အလုံးစုံသောပရိယတ်ပိဋကတ်ကို ကောင်းစွာပိုင်နိုင်ကျွမ်းကျင်သော မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်ထံ စာသင်ရန် သွားလေ” ဟု ဆို၏။

မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်ထံ ရောက်သောအခါ မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်က “ငါ့ရှင်အဘယ- ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ်တို့၌ ငါ့ကို ရံဖန်ရံခါ မေးမြန်းကြသော်လည်း ကြွင်းသောနိကာယ်တို့ကိုမူကား ပြန်၍မျှ မကြည့်ဘူးသည် မှာ အနှစ်-၃၀ ရှိပြီ၊ ညဉ့်အခါ ငါ့အထံတွင် ပါဠိတော်ကို ပြန်ဆိုလော့၊ နေ့အခါ၌ အဋ္ဌကထာကို ပို့ချပေးမည်” ဟု ဆို၏။

ဒေသနာအပြီးအဆုံးသို့ ရောက်သောအခါ မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်သည် အဘယမထေရ်ထံ၌ “ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပါ” ဟု တောင်းပန်၏။ အဘယမထေရ်ကလည်း “အကျွန်ုပ်သည် အရှင်ဘုရားအထံ၌ နာယူအပ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အကျွန်ုပ်သည် အရှင်တို့ မသိအပ်သော အဘယ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောရပါအံ့နည်း” ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုအခါ မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ်သည် “အို ငါ့ရှင်-ပဋိပတ်(ကိုယ်တွေ့အကျင့်)ဟူသော သွားခြင်းဖြင့် သွားပြီး သိပြီးသော သူ၏ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော လမ်းခရီးသည် ပရိယတ်ခရီးမှတစ်ပါး တစ်ခြားပေတည်း” ဟုဆို၏။ ထိုစဉ်အခါ၌ အဘယမထေရ်သည် သောတာပန်တည်ပြီး ဖြစ်၏။

အဘယမထေရ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေး၍ ပြန်လာပြီး ကြေးပြာသာဒ်၌ ပိဋကတ်သုံးပုံကို ဖွင့်ဆိုပို့ချနေ၏။ မဟာဓမ္မရက္ခိတမထေရ် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည်ကိုကြားသော် အဘယမထေရ်သည် တပည့်ရဟန်းတို့အား “အို-ငါ့ရှင်တို့၊ ငါတို့၏ဆရာအား အရဟတ္တမဂ်သည် လျောက်ပတ်လှ၏။ ငါတို့၏ဆရာသည် စဉ်းလဲခြင်း မရှိ၊ ဖြောင့်မတ်၏။ အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ် ပေတည်း။ ထိုမထေရ်မြတ်သည် မိမိ၏စာသင်တပည့်အထံ၌ ဖျာပေါ်တွင် ထိုင်နေ၍ ‘ငါ့အား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပါလော့’ ဟု တောင်းဆိုပေ၏။ အို-ငါ့ရှင်တို့ ငါတို့ဆရာမထေရ်မြတ်အား အရဟတ္တမဂ်သည် လျောက်ပတ်သင့်တော်လှစွာ၏” ဟု ဆိုလေ၏။ ဤသို့သော မထေရ်အား ဂန္ထပလိဗောဓ ဖြစ်ခြင်း မရှိပေ။

၁၀။ ဣဒ္ဓိ ပလိဗောဓ

(ဣဒ္ဓိ)တန်ခိုး ဟူသည်ကား - ပုထုဇဉ်၌ ဖြစ်သောတန်ခိုးကို ဆိုလို၏။ မှန်ပေ၏။ ပုထုဇဉ်တို့၏တန်ခိုးသည် ပက်လက်အိပ်တတ်ခါမျှဖြစ်သော သူငယ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နုသောကောက်ပင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း မပျက်အောင် ဆောင်ထားနိုင်ရန် ခက်ခဲလှ၏။ အနည်းငယ်မျှသော အနှောင့်အယှက်ဖြင့်လည်း ပျက်စီးတတ်၏။ ထိုတန်ခိုးသည် ဝိပဿနာ၏ ပလိဗောဓသာ ဖြစ်၏။ သမာဓိ၏ ပလိဗောဓ မဖြစ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သမာဓိကိုရောက်ပြီးမှသာ တန်ခိုးဣဒ္ဓိသို့ ရောက်နိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာကို အလိုရှိသောသူသည် တန်ခိုးဟူသော ပလိဗောဓကိုလည်း ဖြတ်အပ်၏။ သမာဓိကို အလိုရှိသောသူသည်ကား ဣဒ္ဓိမှကြွင်းသော ပလိဗောဓကိုးပါးတို့ကိုသာ ဖြတ်အပ်ကုန်၏။

၃။ “ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်းသို့ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင်” ဟူသောပုဒ်အဖွင့်-

(၁) ကမ္မဋ္ဌာန်း နှစ်မျိုး

ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း နှင့် ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။

(က) သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကျေးဇူးများလှသဖြင့် အရာခပ်သိမ်း၌ ရှေ့သွားအဖြစ်ဖြင့် အလိုရှိအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လိုရင်းဖြစ်သော ဘာဝနာအားထုတ်မှု၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း အရာခပ်သိမ်း၌ အလိုရှိအပ်သော သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (‘အရာခပ်သိမ်း၌’ ဟူသည်- အလုံးစုံသောရဟန်းကိစ္စ၌၊ သို့မဟုတ်- အလုံးစုံသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်း၌ ဟု ဆိုလိုသည်။) မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်းကောင်း၊ မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်းကောင်း သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏။ အသုဘသညာသည်လည်း သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏ ဟူ၍ အချို့က ဆိုကြ၏။

(ခ) ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့တွင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သောယောဂီ၏ မိမိစရိုက်အား လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထိုယောဂီက အမြဲအားထုတ်ခြင်းဖြင့် ဆောင်ထားအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထက်အထက်ဖြစ်သော ဘာဝနာပွားမှု၏ နီးစွာသောကြောင့်ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း အမြဲဆောင်ထားအပ်သော ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏။

သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများပုံနှင့် ရနိုင်သော အကျိုးတရားများ

မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ရဟန်းသည် ရှေးဦးစွာ ဤကျောင်း၌ ရှိသည့် အလုံးစုံသောရဟန်းများ ဟု ပိုင်းခြားသတ်မှတ်၍ ဥပစာရသီမိ ခေါ် ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ ရှိသော ရဟန်းသံဃာများကို “ချမ်းသာကြပါစေ၊ စိတ်ဆင်းရဲကင်းကြပါစေ” ဟု မေတ္တာကို ပွားစေအပ်၏။ ထို့နောက် ဥပစာရသီမိအတွင်းရှိ နတ်တို့၌၊ ဆွမ်းခံရွာကို အစိုးရသော လူကြီးတို့၌၊ ဆွမ်းခံရွာ၌ရှိသော လူတို့ကို အစပြု၍ အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၌ မေတ္တာကို ပွားစေအပ်၏။

ထိုသို့ ပွားစေခြင်း၏အကျိုးကား-

- (၁) ရဟန်းသံဃာ၌ ပွားစေအပ်သော မေတ္တာကြောင့် - သီတင်းသုံးဖော်တို့၏စိတ်ကို နူးညံ့သိမ်မွေ့စေ၏။ ထိုအခါ၌ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ရဟန်းအား အတူနေ သီတင်းသုံးဖော်ရဟန်းတို့သည် ချမ်းမြေ့ပြေပြစ်သော ဆက်ဆံခြင်း ရှိကုန်၏။
- (၂) ဥပစာရသိမ်အတွင်းရှိ နတ်တို့၌ ပွားစေအပ်သော မေတ္တာကြောင့် - သိမ်မွေ့နူးညံ့သောစိတ်ရှိသော နတ်တို့သည် ထိုရဟန်းအား တရားနှင့်လျော်သော စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်ကြကုန်၏။
- (၃) ဆွမ်းခံရွာကို အစိုးရသောလူကြီးတို့၌ ပွားစေအပ်သော မေတ္တာကြောင့် - သိမ်မွေ့နူးညံ့သောစိတ်ရှိသော ထိုအစိုးရသူတို့သည် ထိုရဟန်း၏ပရိက္ခရာကို တရားနှင့်လျော်သော စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ကြကုန်၏။
- (၄) ဆွမ်းခံရွာတွင် ရှိသော လူတို့၌ ပွားစေအပ်သော မေတ္တာဖြင့် - ထိုလူတို့၏စိတ်ကို ကြည်လင်စေနိုင်သောကြောင့် ထိုလူတို့၏ နှိပ်စက်နှောင့်ယှက်ခြင်းမရှိဘဲ ချမ်းသာစွာလှည့်လည်နိုင်၏။
- (၅) အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၌ ပွားစေအပ်သော မေတ္တာဖြင့် - အလုံးစုံသော အရပ်မျက်နှာတို့တွင် အထိအခိုက်အနှောင့်အယှက် မရှိဘဲ လှည့်လည်နိုင်၏။

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် “ ငါသည် မုချ သေရအံ့၊ သေရအံ့ ” ဟု အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင်အောက်မေ့မိသောကြောင့် မအပ်သောနည်းဖြင့် ပစ္စည်းရှာမှီးခြင်းကို ပယ်၍ အဆင့်ဆင့် သံဝေဂကို ပွားစေလျက် မှန်သောအကျင့်၌ မတွန့်မဆုတ်သောစိတ် ဖြစ်ခြင်း ရှိ၏။

အသုဘသညာ

အသုဘသညာ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟု လေ့လာပြီးသော စိတ်ရှိသော ထိုရဟန်း၏စိတ်ကို နတ်၌ဖြစ်သော ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ပင် ဖြစ်သော်လည်း လောဘ၏အစွမ်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်မှ မဆွဲဆောင်နိုင်ကြကုန်၊ တစ်ပါးသော အာရုံတို့မူကား ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိချေ။

ဤသို့ ကျေးဇူးများလှသောကြောင့် (အလုံးစုံသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်း၌) အရာခပ်သိမ်း၌ ရှေ့သွားအဖြစ်ဖြင့် အလိုရှိအပ်ပါသည်။ ဤသို့လျှင် နှစ်ပါးအပြားရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးတတ်သော ဆရာထံ ချဉ်းကပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူအပ်၏။

(၂) မိတ်ဆွေကောင်း (ကလျာဏမိတ္တ)

နှစ်ပါးအပြားရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူ မည်၏။ ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူ မိတ်ဆွေကောင်း ဟူသည်မှာ -

- (၁) သီလစင်ကြယ်၍ ချစ်ခင်အပ်သောဂုဏ်၊
- (၂) သီလ သမာဓိဂုဏ်တို့ကြောင့် အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောဂုဏ်၊
- (၃) ချီးမွမ်းအပ်သောဂုဏ် (မေတ္တာရေ မခန်းအောင် ပွားစေအပ်သောဂုဏ်)၊
- (၄) သူတစ်ပါးကို ကောင်းအောင် ဆုံးမတတ်သောဂုဏ်၊
- (၅) သူတစ်ပါး၏ အဆုံးအမကို ခံနိုင်သောဂုဏ်၊
- (၆) နက်နဲသောတရားစကားကို ပြောကြားတတ်သောဂုဏ်၊
- (၇) မလျှောက်ပတ်သောအရာ၌ မတိုက်တွန်းတတ်သောဂုဏ်။

ဤသို့သောကျေးဇူးဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဧကန်မုချ အကျိုးစီးပွားကို ရှာလေ့ရှိသော၊ သီလ သမာဓိ ပညာကြီး ပွားခြင်းအဖို့၌ တည်သောသူသည်သာလျှင် မိတ်ဆွေကောင်း (ကလျာဏမိတ္တ) ဖြစ်၏။

အလုံးစုံသော အခြင်းအရာနှင့် ပြည့်စုံသော မိတ်ဆွေကောင်း (ကလျာဏမိတ္တ) ဟူသည်?

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် “အာနန္ဒာ - ငါဘုရားတည်းဟူသော မိတ်ဆွေကောင်းကို အကြောင်းပြု၍ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘောရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသဘောမှ လွတ်မြောက်ကြကုန်၏”အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်သာလျှင် အလုံးစုံသောအခြင်းအရာနှင့်ပြည့်စုံသော ကလျာဏမိတ္တ မည်ပေ၏။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှိတော်မူလျှင် မြတ်စွာဘုရား၏အထံတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူခြင်းသည် အကောင်းဆုံး ဖြစ်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော ကလျာဏမိတ္တ ဆရာကောင်းများ

- ၁။ မြတ်စွာဘုရားရှင် ရှိတော်မူသော် - ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားရှင်၊
  - ၂။ မြတ်စွာဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော် - ရှစ်ကျိပ်သော မဟာသာဝကတို့တွင် ထင်ရှားရှိသော မဟာသာဝကများ၊
  - ၃။ မဟာသာဝကတို့ မရှိခဲ့သော် - စတုတ္ထဈာန် ပဉ္စကဈာန်ကို အခြေခံပြုကာ ဝိပဿနာကို ပွား၍ အာသဝေါကုန်ခမ်းခြင်းသို့ ရောက်ပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊
  - ၄။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ မရှိခဲ့သော် - အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၊
  - ၅။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်စသည်ကို မရခဲ့သော် - ဈာန်ရပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၊
  - ၆။ ဈာန်ရ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် မရခဲ့သော် - ပုထုဇဉ်ဖြစ်လျက် ပိဋကတ် သုံးပုံဆောင်၊ နှစ်ပုံဆောင်၊ တစ်ပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်၊
  - ၇။ ပုထုဇဉ်ဖြစ်လျက် ပိဋကတ်တစ်ပုံဆောင်ပုဂ္ဂိုလ် - နိကာယ်တစ်ခုမျှကို အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ကျေပွန်စွာ လေ့လာကိုသော်လည်း မရခဲ့သော် - ထားသော လဇ္ဇီသူတော်ကောင်းပုဂ္ဂိုလ်
- တို့အထဲ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူအပ်၏။

အာသဝေါကုန်ခမ်းသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်ကို ရဟန္တာဟူ၍ ထင်ရှားဖော်ပြပါသလော?

“ဘာဝနာအမှုကို ပြုသူ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူ” ဟု သိလျှင် ပဋိပတ်၏အချည်းနှီး မဟုတ်ကြောင်းကို ပြလို၍ “ငါ-ရဟန္တာ” ဟု ထင်ရှားပြတတ်၏။

အဿဂုတ္တမထေရ်သည် ကိုယ့်အသက်ကို မငဲ့ကွက်မှု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော ရဟန်းအား “ဤရဟန်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းမှု၌ ပြုအားသန်ပေသောသူတည်း” ဟု သိ၍ ကောင်းကင်၌ သားရေပိုင်းကိုခင်းပြီး ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောဖူး၏။ ထို့ကြောင့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်ကို ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် ဟု မဆိုသင့်သော်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းမှု၌ ပြုအားသန်သူအား မိမိရဟန္တာအဖြစ်ကို သိစေ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပေးနိုင်၏။

နိကာယ်တစ်ခုမျှကို အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ လေ့လာသော လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်ထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းယူခြင်းအကြောင်း

သုတ်ပါဠိတော်ကို မြဲစွာဆောင်သော၊ (ဘုရားနှင့် ဘုရားတပည့်သာဝကတို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး) အမျိုးအနွယ်ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်သော၊ ဆရာအစဉ်အဆက်၏ သင်ရိုးကို အစဉ်ထိန်းသိမ်းသော၊ ဤကဲ့သို့သော ဆရာသည် မိမိဆရာ၏ အယူအဆကိုသာ ပြတတ်၏။ မိမိ၏အယူကို မပြတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးမထေရ်ကြီးတို့သည် “လဇ္ဇီပုဂ္ဂိုလ်သည် သာသနာတော်ကို စောင့်ပေလတ္တံ့” ဟု သုံးကြိမ်သုံးခါ ဆိုတော်မူကြ၏။

ဖော်ပြခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးဆရာတို့တွင် -

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အစရှိသည်တို့သည်လည်း- မိမိရဖူးတွေ့ဖူးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းကြောင်းကိုသာ ပြောဆိုတတ်ကြပေသည်။

အကြားအမြင်များသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာသည်ကား- ထိုထိုဆရာတို့ထံ၌ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့ကို သင်ကြားမေးမြန်းခြင်းဖြင့် သုတ်သင်ရှင်းလင်းအပ်ပြီးသည် အဖြစ်ကြောင့် နိကာယ်ငါးရပ်တွင် ထိုထိုနိကာယ်မှ ထိုထိုကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် လျော်သောသုတ်ကို လည်းကောင်း၊ ထိုသုတ်သို့ အစဉ်လိုက်သော အကြောင်းယုတ္တိကို လည်းကောင်း ကောင်းစွာမှတ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်းသူနှင့် လျောက်ပတ်သည်၊ မလျောက်ပတ်သည်ကို ဆင်ခြင်၍ ချုပ်တိပေါင်းထူထပ်သောအရပ်၌ ဖြောင့်ဖြောင့်နင်းသွားနိုင်သော ဆင်ပြောင်ကြီးကဲ့သို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်းစဉ်ကို ကျယ်ဝန်းစွာပြလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပေးနိုင်၏။

ထို့ကြောင့် ဤသို့သဘောရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးသူ ဆရာမိတ်ဆွေကောင်းထံ ချဉ်းကပ်၍ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကို ကျေပွန်အောင်ပြုပြီးလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူအပ်၏။

အကယ်၍ ထိုသို့သော ဆရာသည် မိမိနှင့် တစ်ကျောင်းတည်းမှာ ရနိုင်ပါက ကောင်းလှ၏။ မရနိုင်သော် ထိုဆရာရှိသောကျောင်းသို့ သွားအပ်၏။

ဆရာရှိသော ကျောင်းသို့သွားပုံ အစီအရင်

- ၁။ ရဟန်းသည် ခြေကို ရေဆေး၍ ဆီပြောင်အောင် လိမ်းလျက် ဖိနပ်ကိုစီးပြီးလျှင် ထီးဆောင်းကာ - ဆီပုံး ပျားရည် တင်လဲ စသည့် လက်ဆောင်တို့ကို ယူ၍ တပည့်တို့ဖြင့် ခြံရံကာ ထည်ထည်ဝါဝါ မသွားသင့်ပေ။
- ၂။ ခရီးသွားရဟန်းတို့ ပြုသင့်ပြုအပ်သောဝတ်ကို ပြည့်စုံစေ၍ မိမိသပိတ် သင်္ကန်းကို ကိုယ်တိုင်ယူ၍ လမ်းခရီး အကြား တည်းခိုရာကျောင်းသို့ ဝင်ရာ၌လည်း အာဂန္တုကဝတ်၊ ဂမိကဝတ်များကို ပြုပြီး အဆောင်အယောင် မများ၊ ပေါ့ပါးသောပရိက္ခရာ ရှိသည်၊ အလွန်ခေါင်းပါးသော အသက်မွေးခြင်းရှိသည် ဖြစ်၍ သွားသင့်၏။
- ၃။ ဆရာရှိသော ကျောင်းသို့ ဝင်မည့်ရဟန်းသည် လမ်းခရီးအကြားကပင် ဒန်ပူကို ကပွိစေ၍ ယူဆောင်သွားအပ်၏။
- ၄။ ကျောင်းသို့ရောက်လျှင် “ ခဏမျှ အမောအပန်း ဖြေပြီး ခြေကို ရေဆေးခြင်း၊ ဆီလိမ်းကျံခြင်းတို့ ပြုပြီးမှ ဆရာ ၏အထံသို့ ဝင်မည် ” ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် အခြားသော ကျောင်းပရိဝုဏ်သို့ မဝင်သင့်၊ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော်- ထိုဝင်သောကျောင်း၌ ဆရာနှင့် မသင့်မြတ်သော ရဟန်းရှိပါက ဆရာ၏ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြုပြီး “ထိုဆရာ ၏အထံသို့ သွားပါက ပျက်စီးလေရာသည်” ဟု ပြောဆိုခဲ့သော် မိမိမှာ နှလုံးမသာမယဖြစ်ပြီး ထိုအရပ်မှ ပြန် လှည့်ခဲ့လေရာ၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ သီတင်းသုံးရာအရပ်ကို မေးမြန်း၍ ထိုဆရာရှိရာ ကျောင်းသို့သာ လျှင် ဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်း သွားသင့်ပေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာထံ ရောက်သောအခါ ပြုကျင့်ရမည့်ဝတ်များ

- ၁။ ဆရာသည် မိမိထက် ဝါငယ်သူ သီတင်းငယ်ဖြစ်ပါက - ဆရာမှ သပိတ်၊သင်္ကန်း လှမ်းယူခြင်းစသည်တို့ကို (ကမ္မဋ္ဌာန်းယူမည့် တပည့်က) မသာယာအပ်ပေ။
ဝါကြီးသူ သီတင်းကြီးဖြစ်ပါက -သွား၍ ရှိခိုးပြီးလျှင် ရပ်နေရမည်။ “သပိတ်၊သင်္ကန်းကို ချလော့” ဟု ဆိုမှ ချအပ်၏။ “ရေသောက်ပါ” ဟု ဆိုပါက အလိုရှိလျှင် သောက်အပ်၏။
- ၂။ “ခြေဆေးပါ” ဟု ဆရာက ပြောကြားလျှင် အလျင်စလို မဆေးသင့်၊ ဆရာခပ်ထားသော ရေဖြစ်နေပါက မသင့် လျော်ပါ။ “ဆေးသာ ဆေးပါ၊ ငါခပ်သော ရေမဟုတ်၊ အခြားသူတို့ ခပ်သောရေ” ဟု ဆရာက ပြောကြားလျှင် ဆရာ မမြင်ရာ အကာအကွယ်ရှိရာ အရပ်၌လည်းကောင်း၊ အကာအကွယ်မရှိ ဟင်းလင်းဖြစ်နေသော ကျောင်းဖြစ် လျှင် ကျောင်း၏ တစ်ဖက်အစွန်း၌လည်းကောင်း ခြေတို့ကို ရေဆေးအပ်၏။
- ၃။ ဆရာသည် ဆီကျည်ကို ပေးပါက ရှိသေစွာ လှမ်းယူအပ်၏။ ထိုသို့ မယူပါက “ဤရဟန်းသည် ဤအခါမှ စ၍ အတူတကွ သုံးဆောင်ခြင်းကို ပျက်စေ၏”ဟု ဆရာသည် တစ်မျိုးတစ်မည် ထင်နိုင်၏။ ယူပြီးလျှင် ခြေတို့ကို စ၍ မလိမ်းသင့်၊ ထိုဆီသည် ဆရာ၏ကိုယ်ကို လိမ်းသောဆီဖြစ်ခဲ့သော် မသင့်လျော်ချေ။ သို့ဖြစ်၍ နဖူးကို လိမ်းပြီးမှ ပခုံး လည်ကုတ် စသည်ကို လိမ်းအပ်၏။ ဆရာက “ခြေတို့ကိုလည်း သုတ်လိမ်းပါ”ဟု ခွင့်ပြုမှသာ ခြေတို့ကို လိမ်းအပ်၏။
- ၄။ လာရောက်သောနေ့၌ပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပေးရန် မဆိုသင့်၊ ဒုတိယနေ့မှ စ၍ ဆရာ၏လုပ်ကျွေးနေကျ တပည့်ထံတွင် တောင်းပန်၍ ဝတ်ကို ပြုအပ်၏။ တောင်းပန်သော်လည်း ခွင့်မပြုခဲ့သော် အခွင့်ရသောအခါ၌ ဝတ်ကို ပြုအပ်၏။ ဝတ်ပြုသောအခါ ဆရာနှစ်သက်အောင် ပြည့်စုံစွာ ပြုကျင့်ရမည်။ (အကျယ် - မဟာဝါ၊ ဖူဠဝါဒနွက၌ လာ)
- ၅။ ဆရာက လာခြင်းအကြောင်းကို မမေးဘဲ ဝတ်ပြုသည်ကို သာယာပါက ဆယ်ရက် လခွဲ စသည် ဝတ်ပြုပြီးမှ အခွင့်တောင်း၍ လာခြင်းအကြောင်းကို လျှောက်ထားပြီး ကမ္မဋ္ဌာန်းကို တောင်းအပ်၏။ (စည်၊ ပ-တွဲ၊ နာ-၂၇၄၊ အောက်ခြေမှတ်ချက် ၅)
- ၆။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်းသော ရဟန်းသည် ဆရာခေါ်သော အချိန်အတိုင်းပင် သွားရမည်။ ဆရာခေါ်သော အချိန်၌ သည်းခြေနာကြောင့် ဝမ်းမီးပူလောင်ခြင်း၊ ဝမ်းမီးညှ့်၍ အစာမကြေခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ရာ ရောဂါနှိပ်စက်ခြင်း စသည် ရှိခဲ့သော် မိမိ၌ဖြစ်သော အနာကို ဆရာထံ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပြောကြား၍ ကျန်းမာလျောက်ပတ်သော အခါမှသာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူသင့်၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အနာနှိပ်စက်၍ မလျောက်ပတ်သောအခါ၌ ဆရာ ဟောသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးမသွင်းနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်၏။

၄။ “ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀)တို့တွင် မိမိ၏စရိုက်အားလျော်သော တစ်ပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍” ဟူသောပုဒ်အဖွင့်

၄.၁။ စရိုက်ကို ဖွင့်ပြချက်

အဖြစ်များခြင်း ဟူသော စရိုက်တို့သည် ရာဂစရိုက်၊ ဒေါသစရိုက်၊ မောဟစရိုက်၊ သဒ္ဓါစရိုက်၊ ဗုဒ္ဓိစရိုက်၊ ဝိတက်စရိုက် - ဟူ၍ မူလစရိုက်အားဖြင့် ၆-ပါး ဖြစ်၏။

အချို့သောဆရာတို့၏ အဆိုအားဖြင့်- စရိုက် ၁၄-ပါး ဖြစ်၏။

(၁) ရာဂ စရိုက်	(၈) သဒ္ဓါ စရိုက်
(၂) ဒေါသ စရိုက်	(၉) ဗုဒ္ဓိ စရိုက်
(၃) မောဟ စရိုက်	(၁၀) ဝိတက် စရိုက်
(၄) ရာဂ-ဒေါသ စရိုက်	(၁၁) သဒ္ဓါ-ဗုဒ္ဓိ စရိုက်
(၅) ရာဂ-မောဟ စရိုက်	(၁၂) သဒ္ဓါ-ဝိတက် စရိုက်
(၆) ဒေါသ-မောဟ စရိုက်	(၁၃) ဗုဒ္ဓိ-ဝိတက် စရိုက်
(၇) ရာဂ-ဒေါသ-မောဟ စရိုက်	(၁၄) သဒ္ဓါ-ဗုဒ္ဓိ-ဝိတက် စရိုက်

စရိုက် (စရိယ) = အဖြစ်များခြင်း၊
 ပကတိ = ပင်ကိုယ်ရင်းသဘော၊
 ဥဿန္တတာ = ထူပြောလွန်ကဲခြင်း၊
 ဤစကား ၃-ခုသည် သဒ္ဓါအားဖြင့်ကွဲသော်လည်း အနက်အားဖြင့် တူကုန်၏။

မူလစရိုက် ၆-ပါး၏ အစွမ်းဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ် ၆-မျိုး

(၁) ရာဂ စရိုက်	=	ရာဂ ထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်
(၂) ဒေါသ စရိုက်	=	ဒေါသ ထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်
(၃) မောဟ စရိုက်	=	မောဟ ထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်
(၄) သဒ္ဓါ စရိုက်	=	သဒ္ဓါ အားကောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်
(၅) ဗုဒ္ဓိ စရိုက်	=	ပညာ အားကောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်
(၆) ဝိတက် စရိုက်	=	ဝိတက် အားကောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်

ရာဂ ထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သဒ္ဓါ အားကောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ တူသောသဘောရှိပုံ

ရာဂ ထူပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ကုသိုလ်ဖြစ်သောအခါ၌ သဒ္ဓါတရား အားကောင်း၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်- သဒ္ဓါသည် ရာဂနှင့် ဂုဏ်ချင်းနီးသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-

- ၁။ အကုသိုလ်အရာ၌ ရာဂသည် စိုပြေညက်ညော၏၊ အလွန်ခြောက်သွေ့ကြမ်းတမ်းခြင်း မရှိသကဲ့သို့၊ သဒ္ဓါသည် ကုသိုလ်အရာ၌ စိုပြေညက်ညော၏၊ အလွန်ခြောက်သွေ့ကြမ်းတမ်းခြင်း မရှိပေ။
- ၂။ ရာဂသည် ဝတ္ထုကာမတို့ကို ရှာမှီးသကဲ့သို့၊ သဒ္ဓါသည် သီလစသော ဂုဏ်တို့ကို ရှာမှီး၏။
- ၃။ ရာဂသည် အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို မစွန့်သကဲ့သို့၊ သဒ္ဓါသည် အကျိုးစီးပွားကို မစွန့်ပေ။
- ထို့ကြောင့် ရာဂ ထူပြောသောသူနှင့် သဒ္ဓါ အားကောင်းသူတို့သည် တူသောသဘော ရှိ၏။

ဒေါသ ထူပြောသူနှင့် ပညာ အားကောင်းသူတို့ တူသောသဘောရှိပုံ

ဒေါသ ထူပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ကုသိုလ်ဖြစ်သောအခါ၌ ပညာသည် အားကြီး၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် - ပညာသည် ဒေါသနှင့် ဂုဏ်ချင်းနီးသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-

- ၁။ အကုသိုလ်အဖို့၌ ဒေါသသည် အဆီအစေး မရှိသောကြောင့် အာရုံကို မကပ်ငြိသကဲ့သို့၊ ကုသိုလ်အဖို့၌ ပညာ သည် အဆီအစေး မရှိသောကြောင့် အာရုံကို မကပ်ငြိတတ်ပေ။
- ၂။ ဒေါသသည် မဟုတ်မမှန်သော အပြစ်ကိုသာလျှင် ရှာတတ်သကဲ့သို့၊ ပညာသည် ဟုတ်မှန်သောအပြစ်ကို ရှာ တတ်၏။
- ၃။ ဒေါသသည် သတ္တဝါကို ရှောင်ကြဉ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ပညာသည် သင်္ခါရကို ရှောင်ကြဉ် သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်၏။
- ထို့ကြောင့် ဒေါသ ထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပညာ အားကောင်းသောပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူသောသဘော ရှိ၏။

မောဟ ထူပြောသောသူနှင့် ဝိတက် ထူပြောသောသူတို့ တူသောသဘောရှိပုံ

မောဟ ထူပြောသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မဖြစ်သေးသော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ လုံ့လပြုသည်ရှိသော် များသောအားဖြင့် အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်သော မိစ္ဆာဝိတက်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် - ဝိတက်သည် မောဟနှင့် လက္ခဏာချင်း နီးသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ချဲ့ဦးအံ့ -

- ၁။ မောဟသည် ထက်ဝန်းကျင် ရှုပ်ထွေးသောကြောင့် မတည်တံ့သကဲ့သို့၊ ဝိတက်သည် အထူးထူးအပြားပြားသော အာရုံကို ကြံစည်တတ်သောကြောင့် မတည်တံ့ပေ။
- ၂။ မောဟသည် အာရုံ၌ မသက်ဝင်တတ်သောကြောင့် တုန်လှုပ်သကဲ့သို့၊ ဝိတက်သည် လျင်မြန်စွာကြံစည်တတ်သောကြောင့် တုန်လှုပ်၏။
- ထို့ကြောင့် မောဟ ထူပြောသူနှင့် ဝိတက် ထူပြောသူတို့သည် တူသောသဘော ရှိ၏။

အပရေဆရာတို့၏ အယူအဆ -

တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အခြားသော စရိုက် ၃-မျိုးကိုလည်း မိန့်ဆိုကြကုန်၏။ သို့သော်-

- ၁။ တဏှာ စရိုက် = တဏှာသည် ရာဂပင်ဖြစ်သောကြောင့် ရာဂ စရိုက်ပင် ဖြစ်၏။
- ၂။ မာန စရိုက် = မာနသည်လည်း ရာဂနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သောကြောင့် ရာဂ စရိုက်ပင် ဖြစ်၏။
- ၃။ ဒိဋ္ဌိ စရိုက် = ဒိဋ္ဌိသည် မောဟလျှင်အကြောင်းအရင်းရှိသောကြောင့် မောဟ စရိုက်သို့သာလျှင် အစဉ်လိုက်၏။

စရိုက်နှင့် စပ်သော မေးခွန်း ၃-ရပ်

- ၁။ စရိုက်တို့သည် အဘယ်တရားလျှင် အကြောင်းရှိကုန်သနည်း? (နှာ-၁၀၅)
- ၂။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ရာဂစရိုက် ရှိ၏၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒေါသစရိုက် ရှိ၏ စသည်တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော စရိုက် ရှိ၏ ဟု အဘယ်သို့လျှင် သိအပ်ပါသနည်း? (နှာ-၁၀၇)
- ၃။ အဘယ်စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အဘယ်အရာတို့သည် သင့်လျော်ပါသနည်း? (နှာ-၁၁၁)

၁။ စရိုက်တို့သည် အဘယ် တရားလျှင် အကြောင်းရှိကုန်သနည်း?

စရိုက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား

စရိုက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား (ကေစိဆရာတို့၏ အယူအဆ)

(က) ရှေးဘဝက ပြုလုပ်ခဲ့သော အလေ့အကျက် ဟူသောအကြောင်း၊

(ခ) ပထဝီစသော ဓာတ် ဟူသောအကြောင်း၊

(ဂ) သလိပ်၊ လေ စသော ဒေါသ(အပြစ်) ဟူသောအကြောင်း ရှိကုန်၏။

(က) ရှေးဘဝက ပြုလုပ်ခဲ့သော အလေ့အကျက် ဟူသောအကြောင်း၊

ရာဂ စရိုက် - ရှေးအတိတ်ဘဝက နှစ်သက်ဖွယ် အမှုအရာ များသောသူ၊ တင့်တယ်သော အမှုကို ပြုခြင်း များသောသူသည် ရာဂထူပြော၏။ နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ ဤလူ့ပြည်၌ ဖြစ်သောသူသည်လည်း ရာဂ ထူပြော၏။

ဒေါသ စရိုက် - ရှေးဘဝက ဖြတ်ခြင်း၊ သတ်ခြင်း၊ ရန်မူခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း များသောသူသည် ဒေါသထူပြော၏။ ငရဲဘုံနှင့် နဂါးမျိုးတို့မှ စုတေ၍ လူ့ပြည်၌ ဖြစ်သောသူသည်လည်း ဒေါသထူပြော၏။

မောဟ စရိုက် - ရှေးဘဝက အရက်သောက်ခြင်း များသောသူ၊ ပညာရှိသူများထံ၌ နာကြားခြင်း မေးမြန်းခြင်း ကင်းသောသူသည် မောဟထူပြော၏။ တိရစ္ဆာန်ဘဝမှ စုတေ၍ ဤလူ့ပြည်တွင် ဖြစ်သောသူသည်လည်း မောဟထူပြော၏။

(ခ) ပထဝီစသော ဓာတ် ဟူသောအကြောင်း

ပထဝီဓာတ် နှင့် အာပေါဓာတ် များပြားသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မောဟစရိုက် ထူပြော၏။

တေဇောဓာတ် နှင့် ဝါယောဓာတ် များပြားသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒေါသစရိုက် ထူပြော၏။

အလုံးစုံသောဓာတ် ၄-ပါး ညီမျှသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရာဂစရိုက် ထူပြော၏။

- (ဂ) သလိပ်လေ ဟူသော ဒေါသ(အပြစ်) ဟူသောအကြောင်း
 သလိပ်လွန်ကဲသူအား ရာဂထူပြော၏။
 လေလွန်ကဲသူအား မောဟထူပြော၏။
 တစ်နည်း - သလိပ်လွန်ကဲသူအား မောဟထူပြော၏။
 လေလွန်ကဲသူအား ရာဂထူပြော၏။

ကေစိဆရာတို့၏ စကားကို စိစစ်ရလျှင် -

- (က) ရှေးဘဝက နှစ်သက်ဖွယ် အမူအရာ များသူ၊ တင့်တယ်သောအမှုကို ပြုခြင်းများသူ၊ နတ်ပြည်မှ စုတေ၍ ဤလူ့ပြည်၌ ဖြစ်လာသောသူ အားလုံးသည် ရာဂထူပြောသောသူချည်းသာ မဟုတ်နိုင်ကုန်၊ ဤမှ တစ်ပါးသောသူတို့သည်လည်း အားလုံးပင် ဒေါသထူပြောသူ၊ မောဟထူပြောသူချည်းသာ မဖြစ်နိုင်ကုန်။
- (ခ) ထို့အတူ ဓာတ်တို့၌လည်း အထက်၌ ဆိုခဲ့တိုင်းသောနည်းဖြင့် စရိုက်ကို ကိန်းသေမှတ်အပ်ခြင်း မရှိနိုင်။
- (ခ) သလိပ်စသည်တို့၌လည်း ကိန်းသေမှတ်ရာ၌ ရာဂ မောဟ နှစ်ပါးကို သာလျှင် ဆိုထား၏။ ထိုနှစ်ပါး၌လည်း ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်နေ၏။ သဒ္ဓါ၊ ဗုဒ္ဓိ၊ ဝိတက်စရိုက်တို့၏ အကြောင်းကိုလည်း မဆိုခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် ကေစိဆရာတို့၏ စကားသည် ပညာဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ဆိုသောစကား မဟုတ်ပေ။

စရိုက်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား (အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ အယူအဆ)

ဤဆိုလတ္တံ့သော စရိုက်တို့၏အကြောင်းကို ဥဿဒကိတ္တနခေါ် ထူပြောလွန်ကဲသည်ကို ပြဆိုရာ၌ မိန့်ဆိုခဲ့သည်။ “သတ္တဝါတို့သည် ရှေးဘဝက ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌ ဖြစ်သော လောဘစသော ဟိတ်ဟူသော သတ်မှတ်ကြောင်းနိယာမဖြင့် လောဘထူပြောသူ၊ ဒေါသထူပြောသူ၊ မောဟထူပြောသူ၊ အလောဘထူပြောသူ၊ အဒေါသထူပြောသူ၊ အမောဟထူပြောသူ ဟူ၍ စရိုက်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားကုန်၏။” ချဲ့ဦးအံ့ -

- ၁။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- လောဘ အားကြီး၍၊ အလောဘ အားနည်း၏။ အဒေါသ အမောဟတို့ အားကြီး၍၊ ဒေါသ မောဟတို့ အားနည်းကုန်၏။ ထိုသူ၏ အားနည်းသော အလောဘသည် အားကြီးသော လောဘကို လွှမ်းမိုးခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ အဒေါသ၊ အမောဟတို့သည်ကား အားကြီးကြသောကြောင့် အားနည်းသော ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို လွှမ်းမိုးခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။
 ထို့ကြောင့် ထိုသူသည် ထိုကံကပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်- လောဘကြီး၏၊ ကိုယ် နှုတ်စိတ် ပြေပြစ်၏၊ အမျက်ထွက်လေ့မရှိ၊ ပညာကြီး၏၊ ဝရဇိန်မိုးကြိုးစက်နှင့်တူသော ဉာဏ်ရှိ၏။
- ၂။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- လောဘ ဒေါသတို့ အားကြီး၍၊ အလောဘ အဒေါသတို့ အားနည်း၏။ အမောဟ အားကြီး၍၊ မောဟ အားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် - ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်- လောဘ ကြီး၏၊ ဒေါသလည်း ကြီး၏၊ သို့သော် ဒတ္တာဘယမထေရ်ကဲ့သို့ ပညာကြီး၏။ ဝရဇိန်မိုးကြိုးစက်နှင့်တူသော ဉာဏ် ရှိ၏။
- ၃။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- လောဘ အဒေါသ မောဟတို့ အားကြီး၍၊ အလောဘ ဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် -ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော် - လောဘ ကြီး၏၊ ဉာဏ်ပညာ နှံ့ထိုင်း၏၊ သို့သော် ကိုယ် နှုတ် စိတ် ပြေပြစ်၏၊ အမျက်ထွက်လေ့ မရှိ၊ ဗာကုလမထေရ်နှင့် အလားတူ၏။
- ၄။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- လောဘ ဒေါသ မောဟတို့ သုံးပါးလုံးအားကြီး၍၊ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် - ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်- လောဘ ကြီး၏၊ ဒေါသ ကြီး၏၊ တွေဝေ ဉာဏ်လေးသူ ဖြစ်၏။
- ၅။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- အလောဘ ဒေါသ မောဟတို့ အားကြီး၍၊ လောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် - ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်- လောဘ နည်း၏၊ ကိလေသာ နည်း၏၊ နတ်၌ ဖြစ်သောအာရုံနှင့် တွေ့ကြုံသော်လည်း တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိ၊ သို့သော် ဒေါသလည်း ကြီး၍ ဉာဏ်ပညာလည်း နှံ့ထိုင်း၏။
- ၆။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- အလောဘ အဒေါသ မောဟတို့ အားကြီး၍၊ လောဘ ဒေါသ အမောဟတို့ အားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင်- ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်- လောဘလည်း မကြီးပေ၊ ဒေါသလည်း မကြီးပေ၊ ကိုယ် နှုတ် စိတ် ပြေပြစ်၏၊ သို့သော် ဉာဏ်ပညာ နှံ့ထိုင်း၏။

- ၇။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- အလောဘ ဒေါသ အမောဟတို့ အားကြီး၍၊ လောဘ အဒေါသ မောဟတို့ အားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် - ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်- လောဘ မကြီးမူ၍ ပညာ ကြီး၏၊ သို့သော် ဒေါသ ကြီး၍ အမျက်ထွက်လေ့ ရှိ၏။
- ၈။ ရှေးဘဝ ကံကို အားထုတ်စဉ်ခဏ၌- အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ သုံးပါးလုံး အားကြီး၍၊ လောဘ ဒေါသ မောဟတို့အားနည်း၏။ ထိုသူသည် ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် -ထိုကံက ပေးသော ပဋိသန္ဓေအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်- လောဘ ဒေါသ မကြီးမူ၍ ပညာကြီး၏၊ မဟာသံဃာရက္ခိတမထေရ် ကဲ့သို့တည်း။

အထက်ပါစကားရပ်တို့၌ -

လောဘကြီးသူ ဟု ဆိုရာ၌	-	ရာဂစရိုက် ရှိသူ ဟု သိရမည်။
ဒေါသကြီးသူ ဟု ဆိုရာ၌	-	ဒေါသစရိုက် ရှိသူ ဟု သိရမည်။
ဉာဏ်ပညာနဲ့ထိုင်းသူ ဟု ဆိုရာ၌	-	မောဟစရိုက် ရှိသူ ဟု သိရမည်။
ပညာကြီးသူဟု ဆိုရာ၌	-	ဗုဒ္ဓိစရိုက် ရှိသူ ဟု သိရမည်။
လောဘမကြီးသူ၊ဒေါသမကြီးသူတို့သည်	-	ပကတိသဘောအားဖြင့် ကြည်လင်ခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ သဒ္ဓါစရိုက် ရှိသူ ဟု သိရမည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် -

အမောဟခြံရံသော ကံကြောင့်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်	-	ဗုဒ္ဓိစရိုက် ရှိ၏၊
အားကြီးသော သဒ္ဓါခြံရံသော ကံကြောင့် ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်	-	သဒ္ဓါစရိုက် ရှိ၏၊
ကာမဝိတက်စသည် ခြံရံသောကံကြောင့် ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်	-	ဝိတက်စရိုက် ရှိ၏၊
လောဘစသည် ရောနှောသော အခြံအရံရှိသောကံကြောင့် ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည်	-	ရောနှောသောစရိုက် ရှိ၏ ဟု သိရမည်။

၂။ “ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ရာဂစရိုက် ရှိ၏၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒေါသစရိုက် ရှိ၏ စသည်တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော စရိုက် ရှိ၏ဟု အဘယ်သို့ သိအပ်ပါသနည်း?”

စရိုက်တို့ကို ထင်ရှားပြခြင်း

- ၁။ ဣရိယာပထ = ဣရိယာပုထ် အားဖြင့်၊
- ၂။ ကိစ္စ = ကိစ္စ အားဖြင့်၊
- ၃။ ဘောဇန = ဘောဇဉ် အားဖြင့်၊
- ၄။ ဒဿနာဒိတော = ကြည့်ခြင်း အစရှိသောအားဖြင့်၊
- ၅။ ပဝတ္တိကဓမ္မ = မာယာ သာဠေယျ စသောတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့်၊
အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်စရိုက်ရှိ၏ဟု ထင်ရှားသိနိုင်သည်။

၁။ ဣရိယာပုထ်အားဖြင့် ထင်ရှားပြခြင်း

ဣရိယာပုထ်	ရာဂစရိုက် - သဒ္ဓါစရိုက်	ဒေါသစရိုက် - ဗုဒ္ဓိစရိုက်	မောဟစရိုက်-ဝိတက်စရိုက်
သွားခြင်း	- ပကတိအတိုင်း သွားသော် ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေး တင့်တင့် တယ်တယ် သွား၏။ ခြေကို ဖြည်းဖြည်းချင်း၊ ညီညီညာညာ ချ၏။ ညီညီညာညာ ကြွ၏။	ခြေဖျားဖြင့် ခြေကို တူးသကဲ့သို့ သွား၏။ အဆောတလျင် ကတိုက်ကရိုက် ခြေကို ချ၏။ ခြေကို ကြွ၏။	ထက်ဝန်းကျင် ဖယ်ယမ်း ဖယ်ယမ်း နှောင့်ယှက် သကဲ့သို့ သွား၏။ ကြောက်ရွံ့လျက် ခြေကို ချ၏။ ကြွ၏။
ခြေရာ (မာဂဏ္ဍိယသုတ်)	- ခြေရာသည် အလယ်က မထိ သည် ဖြစ်၏(ခုံး၏)။ ဆောင့် ကြွားကြွား ရှိ၏။	ခြေရာသည် နောက်အဖို့သို့ ဆွဲငင် သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။	ခြေရာသည် အဆောတလျင် ခြေဖျား ဖနောင့်ဖြင့်သာ နင်း မိ၏။
မှတ်ချက်။ ။ “ကိလေသာအမိုးကို ဖြတ်ချိုး ခွါချပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ခြေရာသည် တညီတညွတ် ကောင်းစွာ ထိသည်ဖြစ်၏။”			

ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း	ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်တတ် ၏။ ယဉ်ကျေးတင့်တယ် နှစ်သက်ဖွယ် ရှိ၏။	ကြမ်းတမ်း ခိုင်မာသော အခြင်းအရာ ရှိ၏။	နှောင့်ယှက်သော အခြင်းအရာ ရှိ၏။ မသပ်မရပ် ရှိ၏။
လျောင်းခြင်း	ဖြည်းဖြည်းသာသာ ညီညီညွတ် ညွတ် အိပ်ရာခင်း၍ ဖြည်းဖြည်းသက်သာလျောင်း၍ ကိုယ်လက်အင်္ဂါတို့ကို ကောင်းစွာထား၍ ကြည်ညိုဖွယ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် အိပ်၏။	အလျင်အမြန် ဖြစ်ကတတ်ဆန်း အိပ်ရာကို ခင်း၍ ကိုယ်ကို ပစ်လွှဲ၍ မျက်မှောင်ကုတ်လျက် အိပ်၏။	မတင့်မတယ် ရွဲ့ရွဲ့စောင်း စောင်း အိပ်ရာကို ခင်း၍ ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို ကြံ့ဖြန့် သကဲ့သို့ဖြစ်ကာ များသော အားဖြင့် မှောက်လျက်အိပ် ၏။
အိပ်ရာမှထခြင်း	အိပ်ရာမှ ထရန် နှိုးသောအခါ အဆောတလျင် မထဘဲ ရွဲ့ရှား သကဲ့သို့ ဖြည်းဖြည်းသာသာ စကားတုံ့ကို ပြုပြီးမှ ထ၏။	လျင်မြန်စွာထ၍ အမျက်ထွက်သကဲ့သို့ မချေမင ငေါက်ဆတ်ဆတ် စကားကို ပြောဆိုပြီးမှ ထ၏။	ဟင်းဟင်းဟဲဟဲ ဝူးဝါး ဟူသော ညည်းညူသံကို ပြု၍ လေးလေးလံလံ ထ၏။

၂။ ကိစ္စအားဖြင့် ထင်ရှားပြခြင်း

ကိစ္စ	ရာဂစရိုက် - သဒ္ဓါစရိုက်	ဒေါသစရိုက် - ဗုဒ္ဓိစရိုက်	မောဟစရိုက်-ဝိတက်စရိုက်
တံမြက်လှည်းခြင်း	ရိုသေကောင်းမွန်စွာ တံမြက်စည်းကို ကိုင်၍ ဖြည်းဖြည်းသာသာ သဲကို ဖရိုဖရဲ မပြန်ကြစေဘဲ ရေအုန်းနံ့ပန်းကို ဖြန့်ခင်း သကဲ့သို့ ပြောင်စင်စွာ ညီညီညာညာ လှည်း၏။	တံမြက်စည်းကို တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ကိုင်ဆုပ်၍ လျင်မြန်စွာ ဝဲယာနှစ်ဖက်သို့ သဲများကို ရွှေ့ရှားစေလျက် ကြမ်းတမ်းစွာ မပြောင်မစင် လှည်း၏။	တံမြက်စည်းကို လျော့လျော့ ကိုင်၍ ထိုမှဤမှ သဲအမှိုက် တို့ကို မွှေနှောက်လျက် မပြောင်မစင် မညီမညွတ် လှည်း၏။
သင်္ကန်းလျော်ခြင်း ဆိုးခြင်း	သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ ကောင်းကောင်း မွန်မွန် ညီညီညွတ်ညွတ်၊ ရိုရို သေသေ ပြုလုပ်လေ့ ရှိ၏။	မြဲမြဲမြဲမြဲ ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း မညီမညွတ် ပြုလေ့ရှိ၏။	မသိမ်မမွေ့ ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး၊ မညီမညွတ်၊ မပြေမပြစ် ပြုလေ့ ရှိ၏။
သင်္ကန်းဝတ်ရုံခြင်း	မတင်းလွန်း မလျော့လွန်းဘဲ အဝန်းညီသည်ဖြစ်၍ ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်၏။	အလွန်တင်းလွန်းပြီး အဝန်းမညီ ဖြစ်၏။	လျော့ရိလျော့ရဲ ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး ဖြစ်၏။

၃။ ဘောဇဉ်အားဖြင့် ထင်ရှားပြခြင်း

ဘောဇဉ်	ရာဂစရိုက် - သဒ္ဓါစရိုက်	ဒေါသစရိုက် - ဗုဒ္ဓိစရိုက်	မောဟစရိုက်-ဝိတက်စရိုက်
နှစ်သက်သော ဘောဇဉ်	နူးညံ့သိမ်မွေ့သော၊ ကောင်းမွန်ချိုမြိန်သောဘောဇဉ်	ကြမ်းတမ်းသော ဘောဇဉ်၊ ချဉ်သော ဘောဇဉ်၊	အမှတ်မရှိသော ဘောဇဉ် (ကိန်းသေသတ်မှတ်မှု မရှိ။)
သုံးဆောင်ပုံ	မကြီးလွန်းသော၊ အဝန်းညီသော ဆွမ်းလုတ်ကိုပြု၍ အထူးထူး သော အရသာကို ခံစားလျက် မဆောမလျင် စား၏။ ကောင်းမွန်သော အရသာကို ရ သော် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်၏။	ခံတွင်းပြည့်အောင် ပလုပ်ပ လောင်းပြု၍ အရသာ မခံဘဲ မြန်မြန် စားတတ်၏။ မနှစ်သက်သော အရသာကို ရခဲ့သော် နှလုံးမသာမယာ ဖြစ်၏။	မညီမညွတ် အနည်းငယ်သော ဆွမ်းလုတ်ကို ပြု၍ ခွက်၌ ဆွမ်းကို စွန့်ပစ်လျက် ခံတွင်းကို လူးလဲစေလျက် စိတ်ပျံ့လွင့်သည်ဖြစ်၍ ထိုထိုအာရုံကို ကြံစည်လျက် စား၏။

၄။ ရှုမြင်ခြင်းစသည် အားဖြင့် ထင်ရှားပြခြင်း

ရှုမြင်ခြင်းစသည်	ရာဂစရိုက် - သဒ္ဓါစရိုက်	ဒေါသစရိုက် - ဗုဒ္ဓိစရိုက်	မောဟစရိုက်-ဝိတက်စရိုက်
ရူပါရုံ	နှစ်သက်သော မွေ့လျော်ဖွယ် ရူပါရုံကိုမြင်လျှင် အံ့ဖွယ်ဖြစ် သကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာကြည့်၏။ အနည်းငယ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူး ၌လည်း ကပ်ငြိ၏။ ဟုတ်မှန်သော အပြစ်ကိုလည်း မယူတတ်။ ဖဲသွားသော်လည်း မလွတ်လို သည်ဖြစ်၍ တင့်ကွက်ကွက် ဖဲခွါသွား၏။	အနည်းငယ်သော နှလုံးမမွေ့ လျော်ဖွယ် ရူပါရုံကို မြင်လျှင် ပင်ပန်းသကဲ့သို့ ကြာမြင့်စွာ မကြည့်။ အနည်းငယ်မျှသော အပြစ်ကိုလည်း အမျက်ထွက် ခါ ပင်ပန်းရှာ၏။ ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်ကျေးဇူး ကို မယူတတ်။ ဖဲသွားသောအခါ လွတ်လိုသဖြင့် မငဲ့မကွက် ဖဲခွါသွား၏။	အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော ရူပါရုံကိုမြင်လျှင် သူတစ်ပါး ကို ပုံ၍ ယုံတတ်၏။ သူတစ်ပါးပြောလျှင် တအင်းအင်းလိုက်၍ ယုံကြည်၏။ သူတစ်ပါး၏ ကဲ့ရဲ့သံကို ကြားလျှင် ကဲ့ရဲ့ ၏။ ချီးမွမ်းသံကို ကြားလျှင် ချီးမွမ်း၏။ မိမိသည်ကား မသိခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော လျစ်လျူရှုခြင်းဖြင့် လျစ်လျူရှုသည် ဖြစ်၏။

အသံကို ကြားနာရာစသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း။

ဣရိယာပုထ်၊ ကိစ္စ စသည်အားဖြင့် စရိုက်တို့ကို ထင်ရှားပြရာ၌ ရာဂစရိုက်ရှိသူသည် သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူနှင့် လည်းကောင်း၊ ဒေါသစရိုက်ရှိသူသည် ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသူနှင့်လည်းကောင်း၊ မောဟစရိုက်ရှိသူသည် ဝိတက်စရိုက်ရှိသူနှင့် လည်းကောင်း တူသောသဘော ရှိ၏။

၅။ တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ထင်ရှားပြခြင်း

ရာဂစရိုက်ရှိသူ၌ အပြစ်များသော တရားများ

- (၁) မိမိ၌ ထင်ရှားရှိသောအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့်ပတ်ခြင်း - မာယာ၊
- (၂) မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိသောဂုဏ်ကို ဖော်ပြလျက် စဉ်းလဲခြင်း - သာဠေယျ၊
- (၃) တက်ကြွထောင်လွှားခြင်း - မာန၊
- (၄) အလိုဆိုးရှိခြင်း - ပါပိစ္ဆတာ၊
- (၅) အလိုကြီးခြင်း - မဟိစ္ဆတာ၊
- (၆) မရောင့်ရဲခြင်း - အသန္တုဋ္ဌိတာ၊
- (၇) ပြည်ကြီးသူတို့ကဲ့သို့ စံပယ်ကြောင်း ကိလေသာဟူသော - သိင်္ဂီ၊
- (၈) (မိမိကိုယ်ကို၊ မိမိ၏ပစ္စည်းပရိက္ခရာတို့ကို တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့်)လျှပ်ပေါ်သောသူ၏အဖြစ်- စာပလျ စသော အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များ၏။

ဒေါသစရိုက်ရှိသူ၌ အပြစ်များသော တရားများ

- (၁) အမျက်ထွက်ခြင်း - ကောဓ၊
- (၂) ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း - ဥပနာဟ၊
- (၃) သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း - မက္ခ၊
- (၄) ဂုဏ်ရည်သာသူကို တုပြိုင်ခြင်း - ပဋ္ဌာသ၊
- (၅) မနာလိုခြင်း - ဣဿာ၊
- (၆) ဝန်တိုခြင်း - မစ္ဆရိယ စသော အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များ၏။

မောဟစရိုက်ရှိသူ၌ အပြစ်များသော တရားများ

- (၁) စိတ်၊ စေတသိက်တို့၏ ထိုင်းမှိုင်းခြင်း - ထိန၊ မိဒ္ဓ၊
- (၂) စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း - ဥဒ္ဓစ္စ၊
- (၃) နောင်တတစ်ဖန် ပူပန်ခြင်း - ကုက္ကုစ္ဆ၊
- (၄) သို့လော သို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်း - ဝိစိကိစ္ဆာ၊
- (၅) မသင့်သောအားဖြင့် မြဲစွာစွဲလမ်းခြင်း - အာဓာနဂ္ဂါဟ၊
- (၆) မိမိအယူမှားကို စွန့်နိုင်ခဲ့သောအဖြစ် - ဒုပ္ပဋိနိဿဂ္ဂိတာ စသော အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များ၏။

သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသည့် အဖြစ်များသော တရားများ

- (၁) လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲ ပေးကမ်းခြင်း၊
- (၂) အရိယာတို့ကို ဖူးမြင်လိုခြင်း၊
- (၃) သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားလိုခြင်း၊
- (၄) ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်မှု များခြင်း၊
- (၅) မစဉ်းလဲခြင်း၊
- (၆) မလှည့်ပတ်ခြင်း၊
- (၇) ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်သောအရာတို့၌(ရတနာသုံးပါး၌) ကြည်ညိုခြင်း- စသော ကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များ၏။

ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသည့် အဖြစ်များသော တရားများ

- (၁) ဆိုဆုံးမ လွယ်ခြင်း၊
- (၂) မိတ်ဆွေကောင်း ရှိခြင်း၊
- (၃) အစာဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိခြင်း၊
- (၄) သတိသမ္ပဇဉ် ရှိခြင်း၊
- (၅) နိုးကြားခြင်းကို အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်း၊
- (၆) ထိတ်လန့်သင့်သော ဇာတိ၊ ဇရာမရဏ စသောအရာတို့၌ ထိတ်လန့်ခြင်း၊
- (၇) ထိတ်လန့်သည့်အတိုင်း နည်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း- စသော ကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များ၏။

ဝိတက်စရိုက်ရှိသည့် အဖြစ်များသော တရားများ

- (၁) စကားများခြင်း၊
- (၂) အပေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊
- (၃) ကုသိုလ်တရားကို အားထုတ်ခြင်း၌ မမွေ့လျော်ခြင်း၊
- (၄) စိတ် မတည်တံ့ခြင်း၊
- (၅) ညဉ့်အခါ၌ (နောက်တစ်နေ့ ပြုလုပ်ရမည့်ကိစ္စများကို ကြံစည် စဉ်းစားခြင်းဟူသော) အနိုးလွှတ်ခြင်း၊
- (၆) နေ့အခါ၌ (ထိုညဉ့်က ကြံသောအတိုင်း လုပ်ဆောင်ခြင်းဟူသော) အလျှံထွက်ခြင်း၊
- (၇) အာရုံအမျိုးမျိုးသို့ စိတ်ကို လွှတ်ပေးခြင်း- စသော အကုသိုလ်တရားတို့ အဖြစ်များ၏။

ဤဆိုခဲ့သော စရိုက်ကိုထင်စွာပြခြင်းအစီအရင်များသည် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ မလာပေ၊ (အာစရိယဝါဒ) ဆရာတို့၏အယူအဆ သက်သက်သာဖြစ်၍ အနှစ်သာရအားဖြင့် မယုံကြည်အပ်ပေ၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် - ရာဂ စရိုက်ရှိသည့်ဖြစ်သော ဣရိယာပုထ်စသည်တို့ကို ဒေါသစရိုက်ရှိသူက မမေ့မလျော့နေခြင်းဖြင့် ပြခြင်းငှာ တတ်နိုင်ကုန်၏၊ ရောနှောသောစရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတည်းမှာပင် လက္ခဏာကွဲပြားသော ဣရိယာပုထ် စသည်တို့သည် မရှိသင့်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် မယုံကြည်အပ်ပေ။

အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ အဆို

အဋ္ဌကထာတို့၌ဆိုသော စကားကိုသာ အနှစ်သာရအားဖြင့် ယုံကြည်အပ်၏ - “စေတောပရိယဉာဏ်ကို ရသော ဆရာသည် စရိုက်ကို သိ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောလတ္တံ့၊ စေတောပရိယဉာဏ်ကို မရသောဆရာသည် တပည့်ကို မေးအပ်၏”ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထား၏၊ ထို့ကြောင့် စေတောပရိယဉာဏ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းယူမည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုမေး၍ ဖြစ်စေ၊ “ဤသူကား ရာဂစရိုက်ရှိသူတည်း၊ ဤသူကား ဒေါသစရိုက်ရှိသူတည်း” စသည်ဖြင့် စရိုက်တစ်ပါးပါးရှိသည်ကို သိ၍ သင့်လျော်သောကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပေးနိုင်၏။

အကယ်၍ တပည့်က “မိမိစရိုက်ကို မသိပါ” ဟုဆိုသော် “သင့်အား အဘယ်တရားတို့သည် များစွာဖြစ်သနည်း၊ အဘယ်ကို နှလုံးသွင်းသော သင့်အား ချမ်းသာသနည်း၊ အဘယ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ သင်၏စိတ်သည် မွေ့လျော်ညွတ်ကိုင်း သနည်း” ဤသို့စသောနည်းဖြင့် မေး၍ စရိုက်ကို သိအပ်၏၊ ဤသို့ စရိုက်ကိုသိ၍ စရိုက်အားလျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောအပ်၏။

၃။ အဘယ်စရိုက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အဘယ်အရာတို့သည် သင့်လျော်ပါသနည်း?

စရိုက်နှင့် သင့်လျော်သောအရာများ

ရာဂစရိုက်	ဒေါသစရိုက်
ကျောင်း - ညစ်ပတ်သော ဝရံတာရှိသော ကျောင်း၊ မြေပြင် တစ်ထပ်တည်းသာ ရှိ၍ အထက်က မရှိသောကျောင်း၊ မပြုပြင်အပ်သော နံရံ၊ မြေအမှီရှိသော တောင်ဝှမ်း၊ မြက်မိုးသော ကျောင်း၊ သစ်ရွက်မိုးသော ဧရပ် စသည်တို့တွင် မြူမှုန်တို့ဖြင့် ပြွမ်းသော၊ လင်းနို့ငှက်တို့ဖြင့် ပြည့်သော၊ ကျိုးပေါက်ကွဲပျက်သော၊ အလွန်မြင့်လွန်းသော၊ နိမ့်လွန်းသော၊ ကြမ်းသော၊ ငန်သောမြေ ရှိသော ကျောင်း။	ကျောင်း - မမြင့်လွန်း မနိမ့်လွန်းသော အရိပ်ရေနှင့် ပြည့်စုံသော ကောင်းစွာပြုပြင်အပ်သော နံရံ၊ တိုင်၊ စောင်းတန်း၊ လှေကား ရှိသော၊ ကောင်းစွာပြီးစီးသော ခြူးပန်းခြူးနွယ်၊ အထူးထူး အပြားပြား ပန်းချီဆေးရေး ကားတို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် တောက်ပသော၊ ညီညွတ်ပြေပြစ် နူးညံ့သိမ်မွေ့သော မြေအပြင်ရှိသော၊ ဗြဟ္မာမင်း၏ ဗိမာန်နှင့် တူသော၊ ပန်းဆိုင်တို့ဖြင့် အဆန်းတကြယ် ဆင်ယင်အပ်သော၊ ဆန်းကြယ်သော အဝတ်မျက်နှာကြက်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာတပ်ဆင်အပ်သော ကျောင်း။
ကျောင်း၏လမ်းခရီး - ခြင်္သေ့ သစ် ကျားစသည့် ကြောက်ရွံ့ဖွယ်ဘေးရန်ရှိသော၊ မစင်ကြယ် မညီညွတ်သောခရီးရှိသော ကျောင်း။	ကျောင်း၏လမ်းခရီး - အလုံးစုံသော ဘေးရန်တို့မှ ကင်းလွတ်၍ သန့်ရှင်း ညီညွတ်သော မြေပြင်ရှိသော၊ တန်ဆာဆင်ခြင်း ရှိသော လမ်းခရီး။
ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် - ကြမ်းပိုးတို့ဖြင့် ပြည့်၏၊ ဖောက်ပြန်၏၊ မလှသော အဆင်း ရှိ၏၊ မကောင်းသော ပုံပန်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏၊ ထိုကျောင်းကို ကြည့်သောသူများပင် စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ် ဖြစ်သော ကျောင်းမျိုးသည် သင့်လျော်၏။	ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် - သန့်ရှင်းစင်ကြယ် မွေ့လျော်ဖွယ်သော အခင်းတို့ဖြင့် ခင်းကျင်းအပ်သော၊ ကင်း သန်း ကြမ်းပိုး မြွေ ကြွက်တို့၏မှီခိုရာကို ဖြတ်တောက် ပယ်ရှားခြင်းငှာ - ကျောင်း ပရိက္ခရာတို့ကို မများစေဘဲ တစ်ခုသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်သည် သင့်လျော်၏၊ ထိုထိုအရပ်တို့၌ ပန်းကုံး ပန်းခိုင် အခိုးအထုံတို့ဖြင့် တသုန်သုန်မွှေးကြိုင်သော အနံ့ ရှိသောကျောင်း၊ မြင်လိုက်ရုံနှင့်ပင် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေသော ကျောင်းသည် သင့်လျော်၏။
ဝတ်ရုံသော သင်္ကန်း - အနားပြတ်လျက် တွဲလဲကျသောချည်တို့ဖြင့် ရှုပ်ထွေးသောသင်္ကန်း၊ မုန့်ကွန်ရက်နှင့်တူသော အပေါက် ရှိသော သင်္ကန်း၊ ပျဉ်ပြားကဲ့သို့ ကြမ်းသောအတွေ့ ရှိသော သင်္ကန်း၊ ညစ်နွမ်းလေးလံသော သင်္ကန်း၊ စပ်ကြိုစပ်ကြား ချုပ်စပ် ဖာထေးအပ်သည်ဖြစ်၍ ပင်ပန်းဆင်းရဲစွာ ဆောင်အပ်သော သင်္ကန်းကို ဝတ်ရုံရခြင်းသည် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။	ဝတ်ရုံသော သင်္ကန်း - တရုတ်ပြည်ဖြစ် ဖဲအဝတ်၊ သောမာရပြည်ဖြစ် အဝတ်၊ နူးညံ့သိမ်မွေ့သော ပိုးချည်ဝါချည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်သော ခေါမတိုင်းဖြစ်အဝတ် စသည့်အဝတ်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော၊ ကောင်းမြတ်သော အဝတ်ဖြင့် ချုပ်လုပ်ထားသော ပေါ့ပါးသောသင်္ကန်း၊ ရဟန်းတော်တို့နှင့် သင့်လျော်အောင် ကောင်းစွာဆိုးအပ်သည်ဖြစ်၍ စင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသော တစ်ထပ်သင်္ကန်း၊ နှစ်ထပ်သင်္ကန်းတို့သည် သင့်လျော်၏။
သပိတ် - လေးသော၊ မကောင်းသော သဏ္ဌာန် ရှိသော၊ အဆင်းမလှသော မြေသပိတ်သည် လည်းကောင်း၊ အဖာ အထေးများသော သံသပိတ်သည်လည်းကောင်း သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။	သပိတ် - ရေပွက်ကဲ့သို့ ကောင်းသော သဏ္ဌာန်ရှိသော မြကဲ့သို့ ကောင်းမွန်ပြေပြစ်သော၊ အညစ်အကြေး ကင်းသော၊ ရဟန်းတို့နှင့် သင့်လျော်သောအဆင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် အလွန်စင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသော သံသပိတ်သည် သင့်လျော်၏။
ဆွမ်းခံလမ်း - မနစ်သက်ဖွယ်ရှိသော ရွာနှင့် မနီးသော၊ မညီမညွတ်ဖြစ်သော လမ်းခရီးသည် သင့်လျော်၏။	ဆွမ်းခံလမ်း - ဘေးရန် ကင်းလွတ်၍ ညီညွတ်သော၊ နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော၊ မနီးလွန်း မဝေးလွန်းသော အရပ်ရှိ ဆွမ်းခံရွာ ခရီးလမ်းသည် သင့်လျော်၏။

ရာဂစရိုက်	ဒေါသစရိုက်
ဆွမ်းခံရွာ- ရွာ၌ လူတို့သည် မမြင်လေယောင်ပြု၍ သွားလာကြကုန်၏။ တစ်အိမ်၌မျှလည်း ဆွမ်းကို မရ၍ ထွက်လာသောရဟန်းကို ဆွမ်းစားရပ်သို့ခေါ်သွား၍ ယာဂုထမင်းတို့ကို ပေးလှူပြီးလျှင် သွားကြသောအခါ နွားတို့ကို နွားခြံ၌သွင်း၍ သွားသကဲ့သို့ ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိဘဲ သွားကုန်၏။ ထိုသို့ သဘောရှိသော ဆွမ်းခံရွာသည် သင့်လျော်၏။	ဆွမ်းခံရွာ- ရွာ၌ လူတို့သည် ချောမောပြေပြစ်သော အရပ်၌ နေရာကိုခင်း၍ ခရီးဦးကြိုဆိုကာ သပိတ်ကိုလှမ်းယူလျက် အိမ်သို့ဝင်စေပြီး ခင်းအပ်သောအရပ်၌ နေစေ၍ မိမိတို့လက်ဖြင့် ရိုသေစွာ လုပ်ကျွေးကုန်၏။ ဤသို့ သဘောရှိသော ဆွမ်းခံရွာသည် သင့်လျော်၏။
အလုပ်အကျွေး- ကျွန်ဖြစ်စေ၊ အမှုလုပ်ဖြစ်စေ အဆင်းသဏ္ဌာန်မလှ ရှုမကောင်းမြင်မကောင်း ဖြစ်၏။ ညစ်ပတ်သော အဝတ်တို့ကို ဝတ်ကုန်လျက် နံစော်သော အနံ့အသက်ရှိ၍ ရွံစရာ ကောင်းသော ယာဂုဆွမ်းတို့ကို စွန့်ပစ်သကဲ့သို့ မရှိမသေ လုပ်ကျွေး၏။ ထိုသို့ သဘောရှိမှ သင့်လျော်၏။	အလုပ်အကျွေး- အလွန်အဆင်း လှ၏။ ကြည်ညိုဖွယ် ရှိ၏။ ကောင်းစွာချီး ဖီးလိမ်း၍ အခိုးအထုံ ပန်းရနံ့တို့ဖြင့် မွှေးကြိုင်သော အနံ့ရှိ၏။ အထူးထူးသောအရောင်အဆင်းရှိသော အဝတ်တန်ဆာတို့ကို ဝတ်ဆင်၍ ရိုသေစွာ လုပ်ကျွေးကုန်၏။ ထိုသို့ သဘောရှိမှ သင့်လျော်၏။
ဘောဇဉ်- ယာဂု၊ ထမင်း၊ ခဲဖွယ်တို့သည် ကြမ်း၍ အဆင်းမကောင်းသောကြိတ်၊ လမန်း၊ လူး၊ ဆန်ကွဲသည်တို့ဖြင့် ချက်ထားသောဆွမ်း၊ ရက်တက်ပုပ်၊ ပအုန်းရည်၊ ဟင်းရွက်ကြမ်းဖြင့်ချက်သော အရည်သောက်ဟင်း အစရှိသော တစ်စုံတစ်ခုသော စားဖွယ်သောက်ဖွယ်ခဲဖွယ်သည် ဝမ်းပြည့်ရုံသက်သက်မျှသာလျှင် သင့်လျော်၏။	ဘောဇဉ်- ယာဂု၊ ထမင်း၊ ခဲဖွယ်တို့သည် အဆင်း၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အဆီဩဇာတို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ စိတ်နှလုံးကို ပျော်မွေ့စေသော၊ အလွန်မွန်မြတ်ပြီး အလိုရှိသလောက် မျှတလောက်ငှလျှင် သင့်လျော်၏။
ဣရိယာပုဏ္ဏ- ရပ်ခြင်း၊ စကြိုသွားခြင်းတို့သည် သင့်လျော်၏။	ဣရိယာပုဏ္ဏ- အိပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်းတို့သည် သင့်လျော်၏။
အာရုံ- နီလကသိုဏ်းအစရှိသော အဆင်းကသိုဏ်းတို့တွင် မစင်ကြယ်သောအဆင်းရှိသောကသိုဏ်းသည် သင့်လျော်၏။	အာရုံ- နီလကသိုဏ်း စသော ဝဏ္ဏ ကသိုဏ်းတို့တွင် အလွန်စင်ကြယ်သော အဆင်းသည် သင့်လျော်၏။
သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်- ဒေါသစရိုက်၌ ပြခဲ့သော အလုံးစုံ သင့်လျော်သောအရာများသည် သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား သင့်လျော်သောအာရုံမှာမူ - ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အစရှိသော အနုဿတိ ၆-ပါး ဖြစ်၏။ ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား ကျောင်းစသည်တို့တွင် မသင့်လျော်မလျောက်ပတ်သော အရာဟူ၍ မရှိပါ။	

မောဟစရိုက်	ဝိတက်စရိုက်
ကျောင်း- လွင်တီးခေါင်အရပ်သို့ မျက်နှာမူသော မကျဉ်းမြောင်းသောကျောင်း၊ ထိုကျောင်း၌နေသူအား ဟင်းလင်းပွင့်သော အရပ်မျက်နှာတို့ကို ထင်ရှားတွေ့မြင်ရသော ကျောင်းသည် သင့်လျော်၏။	ကျောင်း- ဟင်းလင်းပွင့်သော အရပ်မျက်နှာသို့ မျက်နှာမူသော ကျောင်း၌ နေသောသူအား အရံညယျာဉ် ရေကန်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ရွာနိဂုံး နေပုဒ်သည် လည်းကောင်း၊ စိမ်းညိုညိုရှိသော တောင်တို့သည် လည်းကောင်း ထင်ပေါ်လာ၏။ ထိုသို့သော ကျောင်းသည် ဝိတက်ပြေးသွားခြင်း၏ အထောက်အပံ့အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် မသင့်လျော်ပါ။ နက်သော တောင်ချောက်ဝတွင် တောဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော ဆင်ဝမ်းဗိုက်နှင့်တူသော ဟတ္ထိကုမ္ဘိမည်သော တောင်ဝှမ်း၊ အရှင်မဟိန္ဒမထေရ်၏ လိုဏ်နှင့် တူသော ကျောင်းမျိုးသည် သင့်လျော်၏။

မောဟစရိုက်	ဝိတက်စရိုက်
ဣရိယာပုဏ်- စကြံသွားခြင်းသည် သင့်လျော်၏။	ဣရိယာပုဏ်- ရပ်ခြင်း၊ စကြံသွားခြင်းတို့သည် သင့်လျော်၏။
အာရုံ- စကောငယ် ပမာဏ၊ စလောင်းဖုံးကြီး ပမာဏ ရှိသော ကျဉ်းသောကသိုဏ်းဝန်းငယ်သည် မသင့်လျော်၊ ကျဉ်းမြောင်းသောအရပ်၌ စိတ်သည် ပကတိထက် အလွန် တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်တတ်၏၊ ပြန့်ပြောကြီးကျယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းကြီးသည် သင့်လျော်၏။	အာရုံ- ပြန့်ပြောကြီးကျယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းသည် ဝိတက်၏အစွမ်းဖြင့် စိတ်ပြေးသွားခြင်း၏ အထောက်အပံ့ဖြစ်သောကြောင့် မသင့်လျော်၊ ကျဉ်းမြောင်းသော ကသိုဏ်းဝန်းငယ်မူကား သင့်လျော် ၏။
အကြွင်းသည်- ဒေါသစရိုက်ရှိသောသူနှင့် တူ၏။	အကြွင်းသည်- ရာဂစရိုက်ရှိသောသူနှင့် တူ၏။

~ ~ ~ ~ ~

၄.၂။ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-ကို ဖွင့်ပြချက်

“ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍” ဟူသောစကားရပ်၌-

- ၁။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အကျယ်ရေတွက်၍ ပြခြင်း၊
  - ၂။ ဥပစာရဈာန် - အပ္ပနာဈာန်ကို ဆောင်သောအားဖြင့်၊
  - ၃။ ဈာန်ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့်၊
  - ၄။ အင်္ဂါနှင့်အာရုံကို လွန်သောအားဖြင့်၊
  - ၅။ ပွားစေအပ်၊ မပွားစေအပ်သည်ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့်၊
  - ၆။ အာရုံကို ဝေဖန်သောအားဖြင့်၊
  - ၇။ ဘုံကို ဝေဖန်သောအားဖြင့်၊
  - ၈။ ယူအပ်သည်၊ မယူအပ်သည်ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့်၊
  - ၉။ အကြောင်းကို ဝေဖန်သောအားဖြင့်၊
  - ၁၀။ စရိုက်အားလျော်သည်ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့်၊
- ဤ ၁၀-ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအဆုံးအဖြတ်ကို သိအပ်၏။

၁။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို အကျယ်ရေတွက်ပြခြင်း -

ကသိုဏ်း	=	၁၀-ပါး
အသုဘ	=	၁၀-ပါး
အနုဿတိ	=	၁၀-ပါး
ဗြဟ္မဝိဟာရ	=	၄-ပါး
အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ	=	၁-ပါး
စတုဓာတုဝဝတ္ထာန်	=	၁-ပါး
အာရပ္ပ	=	၄-ပါး
ပေါင်း ကမ္မဋ္ဌာန်း	=	၄၀-ပါး

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး

၁။ ပထဝီ ကသိုဏ်း	၆။ ဝိတ ကသိုဏ်း
၂။ အာပေါ ကသိုဏ်း	၇။ လောဟိတ ကသိုဏ်း
၃။ တေဇော ကသိုဏ်း	၈။ သြဒါတ ကသိုဏ်း
၄။ ဝါယော ကသိုဏ်း	၉။ အာလောက ကသိုဏ်း
၅။ နီလ ကသိုဏ်း	၁၀။ ပရိစ္ဆိန္နကာသ ကသိုဏ်း (အာကာသ ကသိုဏ်း)

အသုဘ ၁၀-ပါး

၁။	ဥဒ္ဓါမာတက အသုဘ	၆။	ဝိက္ခိတ္တက အသုဘ
၂။	ဝိနိလက ။	၇။	ဟတဝိက္ခိတ္တက ။
၃။	ဝိပုဗ္ဗက ။	၈။	လောဟိတက ။
၄။	ဝိစ္ဆိဒ္ဓက ။	၉။	ပုဠဝက ။
၅။	ဝိက္ခာယိတက ။	၁၀။	အဋ္ဌိက ။

အနုဿတိ ၁၀-ပါး

၁။	ဗုဒ္ဓါနုဿတိ	=	ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၂။	ဓမ္မာနုဿတိ	=	တရားတော်၏ဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၃။	သံဃာနုဿတိ	=	သံဃာတော်၏ဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၄။	သီလာနုဿတိ	=	မိမိ၏ သီလဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၅။	စာဂါနုဿတိ	=	မိမိ၏ စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၆။	ဒေဝတာနုဿတိ	=	နတ်တို့၏သဒ္ဓါအစရှိသောဂုဏ်နှင့် တူသောမိမိဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့ခြင်း။
၇။	ဥပသမာနုဿတိ	=	ဒုက္ခခပ်သိမ်း အေးငြိမ်းသောနိဗ္ဗာန်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၈။	မရဏာနုဿတိ	=	သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၉။	ကာယဂတာသတိ	=	ဆံပင်အစရှိသော ၃၂-ကောဠာသ ကိုယ်အစုကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။
၁၀။	အာနာပါနုဿတိ	=	ထွက်သက် ဝင်သက်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ခြင်း။

ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄-ပါး

၁။	မေတ္တာ၊
၂။	ကရုဏာ၊
၃။	မုဒိတာ၊
၄။	ဥပေက္ခာ။

အာရုပ္ပ ၄-ပါး

၁။	အာကာသာနဉ္စာယတန
၂။	ဝိညာဏဉ္စာယတန
၃။	အာကိဉ္စညာယတန
၄။	နေဝသညာနာသညာယတန

အာဟာရေ ပဋိကူလ သညာ ၁-ပါး = အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟူသော အမှတ်သညာ

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် ၁-ပါး = ဓာတ် ၄-ပါးတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း

၂။ ဥပစာရဈာန် - အပ္ပနာဈာန်ကို ဆောင်သောအားဖြင့် -

ဥပစာရဈာန်ကို ဆောင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကာယဂတာသတိ၊ အာနာပါနုဿတိမှ ကြွင်းသော-

အနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း = ၈-ပါး

အာဟာရေ ပဋိကူလ သညာ = ၁-ပါး

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် = ၁-ပါး ဟူ၍

ဥပစာရဈာန်ကို ဆောင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း = ၁၀-ပါး

အပ္ပနာဈာန်ကို ဆောင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်:

ကသိုဏ်း	=	၁၀-ပါး
အသုဘ	=	၁၀-ပါး
ကာယဂတာသတိ	=	၁-ပါး
အာနာပါနဿတိ	=	၁-ပါး
ဗြဟ္မဝိဟာရ	=	၄-ပါး
အာရပ္ပ	=	၄-ပါး
အပ္ပနာဈာန်ကို ဆောင်သောကမ္မဋ္ဌာန်:	=	၃၀-ပါး

၃။ ဈာန်ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် -

- ၁။ အပ္ပနာကို ဆောင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်: ၃၀-တို့တွင် -
 ကသိုဏ်း: ၁၀-ပါး နှင့် အာနာပါနဿတိ သည် - (စတုတ္ထနည်း) ရူပါဝစရ ဈာန်လေးပါးတို့၏ အာရုံ ဖြစ်၏။
- ၂။ အသုဘ ၁၀-ပါး နှင့် ကာယဂတာသတိ သည် - ရူပါဝစရ ပထမဈာန်၏အာရုံ ဖြစ်၏။
- ၃။ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ ၃-ပါးသည် - ရူပါဝစရ ပထမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်တို့၏ အာရုံ ဖြစ်၏။
- ၄။ ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည် - ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်၏အာရုံ ဖြစ်၏။
- ၅။ အာရပ္ပ ၄-ပါးသည် - အရူပ စတုတ္ထဈာန်၏အာရုံ ဖြစ်၏။

၄။ အင်္ဂါနှင့် အာရုံကို လွန်သောအားဖြင့် -

(က) အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်း နှင့် (ခ) အာရုံကို လွန်မြောက်ခြင်း ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

(က) အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်း

- ၁။ ကသိုဏ်း = ၁၀-ပါး
- ၂။ အာနာပါနဿတိ = ၁-ပါး
- ၃။ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ = ၃-ပါး
- ၄။ ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ = ၁-ပါး - ပေါင်း ၁၅-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်တို့သည် အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ အကြောင်းမှာ -

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး၊ အာနာပါနဿတိ၊ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ ဟူသော ၁၄-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်တို့သည် ဝိတက်ဝိစာရ စသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို လွန်၍ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်၏ အာရုံ၌သာလျှင် ဒုတိယဈာန်စသော အထက်ဈာန်တို့ကို ရအပ်သောကြောင့် အင်္ဂါကို လွန်သောကမ္မဋ္ဌာန် မည်၏။

ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည် မေတ္တာအစရှိသည်တို့ ယူအပ်သော သတ္တဝါပညတ်အာရုံ၌သာ သောမနဿကို လွန်၍ ရအပ်သောကြောင့် အင်္ဂါကိုလွန်ခြင်း မည်၏။

(ခ) အာရုံကို လွန်မြောက်ခြင်း

အာရပ္ပ ၄-ပါးသည် အာရုံကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။ အကြောင်းမှာ -

- ၁။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကမ္မဋ္ဌာန်သည် - အာကာသကသိုဏ်းကြည့်သော ကသိုဏ်း၉-ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ကသိုဏ်းကို လွန်၍ ရောက်အပ်၏။
- ၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကမ္မဋ္ဌာန်သည် - ကောင်းကင်ပညတ်ကို လွန်၍ ရောက်အပ်၏။
- ၃။ အာကိဉ္စညာယတန ကမ္မဋ္ဌာန်သည် - ပထမာရုပ္ပဝိညာဏ်ကို လွန်၍ ရောက်အပ်၏။
- ၄။ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်သည် - နတ္ထိဘောပညတ်ကို လွန်၍ ရောက်အပ်၏။

အင်္ဂါ၊ အာရုံတို့ကို လွန်ခြင်း မရှိသောကမ္မဋ္ဌာန်:

- ၁။ အပ္ပနာဈာန် မရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်: = ၁၀-ပါး
- ၂။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်: = ၁၀-ပါး
- ၃။ ကာယဂတာသတိ = ၁-ပါး
- ပေါင်း = ၂၁-ပါး

၅။ ပွားစေအပ်၊ မပွားစေအပ်သည်ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် -

ပွားစေအပ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ.. ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး ဖြစ်ပါသည်။

အကျိုးကား ထိုကသိုဏ်းဖြန့်ရာအရပ်အတွင်း၌ ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဏ်ဖြင့် အသံကိုကြားခြင်းငှာ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ်ဖြင့် ရူပါရုံကိုမြင်ခြင်းငှာ၊ စေတောပရိယအဘိညာဏ်ဖြင့် သူတစ်ပါးတို့၏စိတ်ကို သိခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးသည် ပွားအပ်သောကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်ပါသည်။

မပွားစေအပ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ.. ကြွင်းကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၀ ဖြစ်ပါသည်။

(၁) ကာယဂတာသတိနှင့် အသုဘ ၁၀-ပါး

ကာယဂတာသတိနှင့် အသုဘတို့ကို မပွားအပ်ခြင်းအကြောင်းမှာ- မိမိ၏တည်ရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော ကြောင့် လည်းကောင်း၊ အကျိုးမရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကာယဂတာသတိနှင့် အသုဘတို့ကို ပွားစေလျှင် အကောင်အပုပ်အစုသာလျှင် ပွား၏။ အကျိုးတစ်စုံတစ်ရာ မရှိပေ။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို မပွားအပ်ခြင်းအကြောင်း

သောပါကသာမဏေ၏ ပြဿနာအဖြေ၌- သောပါကသာမဏေက “ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား- ကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော သညာသည် အလွန်ထင်ရှားပါ၏။ အရိုးစုကို အာရုံပြုသော သညာသည် မထင်ရှားပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထား၏။ ထိုသာမဏေကား၌ - “ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားသည်၏အစွမ်းဖြင့် ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံပြုသော သညာသည် အလွန်ထင်ရှားပါသည်၊ အဋ္ဌိကပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မပွားသည်၏အစွမ်းဖြင့် အရိုးစုကို အာရုံပြုသော သညာသည် မထင်ရှားပါ” ဟု ဆိုထားသောကြောင့် အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မပွားအပ်ပေ။

စကားနှစ်ရပ် မဆန့်ကျင်ပုံ

ထိုသို့ မပွားအပ်သော်လည်း- “အလုံးစုံသော ဤမြေကြီးကို အဋ္ဌိကသညာဖြင့် ပျံ့နှံ့စေပြီ” ဟူသော စကားသည် လွန်ကဲသော ဝသီဘော်သို့ရောက်သော အဋ္ဌိကသညာ ရသည့် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးဖြစ်သော မထေရ်အား ထင်ပုံအခြင်းအရာအားဖြင့် ဟောထားသောစကား ဖြစ်၏။ နိမိတ်ကို ပွားစေခြင်းအားဖြင့် ဟောတော်မူသောစကား မဟုတ်ပေ။

ဥပမာပြရသော် - သီရိဓမ္မာသောကမင်းလက်ထက်၌ ကရဝိက်ငှက်သည် ပတ်ဝန်းကျင်မှ မှန်နံရံတို့၌ မိမိ၏အရိပ်ကို မြင်၍ အလုံးစုံသောအရပ်၌ ကရဝိက်ငှက်အဖော်ရှိ၏ဟု ထင်မှတ်၍ သာယာသောအသံကို ကျူးရင့်သကဲ့သို့ ဤအတူ သီဂီလဝိတုမထေရ်သည်လည်း အဋ္ဌိကသညာကို အလွန်အကဲ ရသောကြောင့် “အလုံးစုံသော အရပ်တို့၌ ဖွေးဖွေးဖြူသော အရိုးစုနိမိတ်ကို မြင်၍ အလုံးစုံသော မြေအပြင်သည် အရိုးစုဖြင့် သာပြည့်၏” ဟု အောက်မေ့တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ထင်သည်၏အစွမ်းဖြင့်သာ ဆိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စောဒနာ - အသုဘနိမိတ်ကို မပွားအပ်ဟု ဆိုသော် အသုဘကို အာရုံပြုသောဈာန်တို့၏ အတိုင်းမသိကြီးကျယ်သော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဟောတော်မူထားသော ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည် မဟုတ်ပါလော?

အဖြေ - ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့် မဆန့်ကျင်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် - အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြီးသော အကောင်ပုပ်၊ အရိုးတို့၌ နိမိတ်ကိုယူ၏။ အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ငယ်သောအကောင်ပုပ်၊ အနည်းငယ်သောအရိုးစုတို့၌ နိမိတ်ကိုယူ၏။ ဤသို့အကြောင်းဖြင့် အချို့သည် အပ္ပမာဏာရမ္မဏ ခေါ် ကျယ်သော အာရုံရှိသောဈာန်၊ အချို့သည် ပရိတ္တာရမ္မဏခေါ် ကျဉ်းသောအာရုံရှိသော ဈာန်တို့သည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မဆန့်ကျင်ပါ။

တစ်နည်းအဖြေ - အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည် အသုဘနိမိတ်ကို ပွားခြင်း၌ အပြစ်မမြင်သောကြောင့် ပွား၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်၍ ကျယ်ဝန်းသော အာရုံရှိ၏ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

ထိုသို့ အပြစ်မမြင်၍ ပွားစေသူကိုရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူသော်လည်း အကျိုးမရှိသောကြောင့် အသုဘနိမိတ်တို့ကို မပွားအပ်ကုန်။

(၂) အာနာပါနဿတိ

အာနာပါနနိမိတ် မပွားအပ်ခြင်းအကြောင်း

အာနာပါနနိမိတ်ကို ပွားစေသော်၊ ပွားစေလျှင် လေအစုသာလျှင် ပွား၏။ (နှာသီးဖျားနှင့် အထက်နှုတ်ခမ်းစသော) တည်ရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့ လေအစုမျှသာ ပွားခြင်းဟူသောအပြစ်

ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မိမိ၏တည်ရာအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း မပွားစေအပ်ပေ။

(၃) ဗြဟ္မဝိဟာရ

ဗြဟ္မဝိဟာရကမ္မဋ္ဌာန်း မပွားအပ်ခြင်းအကြောင်း

ဗြဟ္မဝိဟာရတို့သည် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြုကုန်၏။ ဗြဟ္မဝိဟာရတို့၏ နိမိတ်အာရုံကို ပွားစေလျှင် သတ္တဝါအစုသည်သာလျှင် ပွားရာ၏။ ထိုသတ္တဝါအစု၏ ပွားခြင်းဖြင့်လည်း အကျိုးမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မဝိဟာရတို့၏အာရုံကိုလည်း မပွားစေအပ်ပေ။

“မေတ္တာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် တစ်ခုသောအရပ်မျက်နှာကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြန့်၍နေ၏”ဟု ဟောကြားတော်မူသော စကား၌ -

မသိမ်းဆည်းရသေးသော ဘာဝနာ၏အာရုံကို သိမ်းဆည်းသောအားဖြင့် သာလျှင် ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။ သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသော အာရုံကို ပွားစေသောအားဖြင့် ဟောတော်မူသည်ကား မဟုတ်ပေ။

“တစ်ကျောင်း၌ နေသောပုဂ္ဂိုလ်၊ နှစ်ကျောင်း၌ နေသောပုဂ္ဂိုလ်-စသောအစဉ်ဖြင့် အရပ်မျက်နှာတစ်ခု၌နေသော သတ္တဝါတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ ပွားစေသည်” - ဟူသည်

တစ်ခုသော အရပ်မျက်နှာကို ဖြန့်၍ -ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။ အာရုံနိမိတ်ကို ပွားစေသည်ဟု ဆိုခြင်း မဟုတ်ပါ။ ဤဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ၌ ယောဂီက ပွားစေနိုင်ရာသော ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ပင်လျှင် မရှိပေ (ပဋိဘာဂနိမိတ်ပင် ထင်ခြင်း မရှိ)။ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မဝိဟာရတို့၌ အာရုံကို မပွားစေအပ်ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

ဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာ၌ သေးငယ်သော(ကျဉ်းသော)အာရုံ ရှိခြင်း၊ ကြီးကျယ်သောအာရုံရှိခြင်းကိုလည်း ပုဂ္ဂိုလ်(သတ္တဝါ)အနည်းအများကို သိမ်းဆည်းသောအားဖြင့်သာလျှင် သိအပ်၏။

(၄) အာရပ္ပ

(က) အာကာသာနဉ္စာယတန = ကောင်းကင်ပညတ်သည် ကသိုဏ်းကိုခွာ၍ ရအပ်သော နိမိတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယင်းပညတ်အာရုံကို မပွားစေအပ်။ ထိုကောင်းကင်ပညတ်ကို ကသိုဏ်းကင်းကွာခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်သာ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ကသိုဏ်းကင်းကွာခြင်းထက် လွန်၍ ပွားခြင်းဖြင့် အကျိုးမရှိပေ။

(ခ) ဝိညာဏဉ္စာယတန = ပထမာရပ္ပဝိညာဏ်အာရုံသည် သဘာဝဓမ္မ(ပရမတ်) အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ယင်းပထမာရပ္ပဝိညာဏ်အာရုံကိုလည်း မပွားစေအပ်။ မှန်ပေ၏။ သဘာဝဓမ္မအာရုံကို ပွားစေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။

(ဂ) အာကိဉ္စညာယတန = ပထမာရပ္ပဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းနတ္ထိဘောပညတ်အာရုံသည် ပထမာရပ္ပဝိညာဏ်၏ မရှိခြင်းမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းအာရုံကိုလည်း မပွားစေအပ်။

(ဃ) နေဝသညာနာသညာ ။ = အာကိဉ္စညာယတနဈာန်စိတ်ကို အာရုံပြုခြင်းဖြစ်၍ သဘာဝဓမ္မ(ပရမတ်) အာရုံဖြစ်သောကြောင့် မပွားအပ်။

(၅) ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကြွင်း ဈာန်မရသော ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကြွင်း ဈာန်မရသောကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးသည် ပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံသည်ပင် မဖြစ်သောကြောင့် မပွားစေအပ်။ မှန်ပေ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သာလျှင် ပွားစေနိုင်ကောင်းသည် မည်ရာ၏။

၆။ အာရုံကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် -

စဉ်	နိမိတ်အာရုံ	ပေါင်း	ကမ္မဋ္ဌာန်း
၁။	ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ	၂၂-ပါး	ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး + အာနာပါနဿတိ အသုဘ ၁၀-ပါး + ကာယဂတာသတိ = ပေါင်း ၂၂-ပါး။
၂။	ပဋိဘာဂနိမိတ် မဟုတ်သောအာရုံ	၁၈-ပါး	ကြွင်း ၁၈-ပါး။
(က)	သဘာဝဓမ္မ အာရုံ (ပရမတ်အာရုံ)	၁၂-ပါး	ကာယဂတာသတိ၊ အာနာပါနဿတိတို့မှ ကြွင်းသော အနဿတိ ၈-ပါး၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ + စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် + ဝိညာဏဉ္စာယတန + နေဝသညာနာသညာယတန = ပေါင်း ၁၂-ပါး။
(ခ)	သဘာဝနိမိတ် ဟူ၍လည်း မဆိုအပ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူ၍ လည်း မဆိုအပ်သော (နဝတ္ထဗ္ဗ) အာရုံ	၆-ပါး	ဗြဟ္မဝိဟာရတရား ၄-ပါး၊ အာကာသာနဉ္စာယတန၊ အာကိဉ္စညာယတန = ပေါင်း ၆-ပါး။

လှုပ်သောအာရုံရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-ပါးတွင် -

အသုဘ ၁၀-ပါးမှ = ဝိပုဗ္ဗက အသုဘ၊ လောဟိတက အသုဘ၊ ပုဠဝက အသုဘ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊

အနဿတိ ၁၀-ပါးမှ = အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း၊

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးမှ = အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ အာလောကကသိုဏ်း

၌ နေ စသည်တို့၏ အရောင်အဝန်းအာရုံ ဟူသော ဤ ၈-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် လှုပ်သောအာရုံ ရှိ၏။ ထို
ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်လည်း ပဋိဘာဂနိမိတ် မဖြစ်ပေါ်မီ ရှေ့အဖို့၌သာ လှုပ်ကုန်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ကား မတုန်လှုပ်၊
ငြိမ်သက်သည်သာတည်း။

မလှုပ်သောအာရုံရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်း = ကြွင်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၂-ပါးတို့သည်ကား မလှုပ်သောအာရုံ ရှိ၏။

၇။ ဘုံကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် -

ဘုံ	မဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း	ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း
ကာမာဝစရ နတ်ပြည် ၆-ဘုံ	အသုဘ = ၁၀-ပါး ကာယဂတာသတိ = ၁-ပါး အာဟာရေပဋိကူလသညာ = ၁-ပါး ပေါင်း = ၁၂-ပါး	ကသိုဏ်း = ၁၀-ပါး ဗုဒ္ဓါနဿတိ မှ မရဏဿတိ = ၈-ပါး အာနာပါနဿတိ = ၁-ပါး ဗြဟ္မဝိဟာရ = ၄-ပါး အာရပ္ပ = ၄-ပါး စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် = ၁-ပါး ပေါင်း = ၂၈-ပါး
ရူပဗြဟ္မာ ၁၅-ဘုံ	အသုဘ = ၁၀-ပါး ကာယဂတာသတိ = ၁-ပါး အာဟာရေပဋိကူလသညာ = ၁-ပါး အာနာပါနဿတိ = ၁-ပါး ပေါင်း = ၁၃-ပါး	ကသိုဏ်း = ၁၀-ပါး ဗုဒ္ဓါနဿတိမှ မရဏဿတိ = ၈-ပါး ဗြဟ္မဝိဟာရ = ၄-ပါး အာရပ္ပ = ၄-ပါး စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် = ၁-ပါး ပေါင်း = ၂၇-ပါး
အရူပဗြဟ္မာဘုံ ၄-ဘုံ	အာရပ္ပမှ ကြွင်းကမ္မဋ္ဌာန်း = ၃၆-ပါး	အာရပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်း = ၄-ပါး မိမိနှင့်ဆိုင်ရာကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် အထက်အထက်ဖြစ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းသာ ဖြစ်နိုင်။
လူ့ဘုံ	မရှိ	ကမ္မဋ္ဌာန်း = ၄၀

၈။ ယူအပ်သည်ကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် -

(က) မြင်အပ်သောဝတ္ထု၊ ကြားအပ်သောဝတ္ထု၊ တွေ့ထိအပ်သောဝတ္ထုဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း(အာရုံကိုယူခြင်း) အားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဖန်ပုံမှာ -

ကမ္မဋ္ဌာန်း	ပေါင်း	အကြောင်း
(၁) မြင်အပ်သောဝတ္ထုဖြင့် ယူအပ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ ဝါယောမှ ကြွင်းကသိုဏ်း = ၉-ပါး အသုဘ = ၁၀-ပါး = ၁၉-ပါး	၁၉	ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မထင်မီ ရှေ့အဖို့၌ မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ယူအပ်သောကြောင့် ဖြစ်၏။
(၂) မြင်အပ် ကြားအပ်သော (ကြားဖူးသောအခြင်းအရာ) ဝတ္ထုဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ- ကာယဂတာသတိ	၁	၃၂ - ကောဋ္ဌာသမု - တစပဉ္စက ကမ္မဋ္ဌာန်း = မြင်အပ်သောဝတ္ထု ကြွင်းကောဋ္ဌာသ-၂၇ = ကြားအပ်သောဝတ္ထု
(၃) တွေ့ထိခြင်းဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ- အာနာပါနဿတိ	၁	
(၄) မြင်ခြင်း တွေ့ထိခြင်းဖြင့် ယူအပ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ- ဝါယောကသိုဏ်း	၁	
(၅) ကြားအပ်သောဝတ္ထုဖြင့် ယူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း - ဗုဒ္ဓါနဿတိ မှ မရဏဿတိ = ၈-ပါး ဗြဟ္မဝိဟာရ = ၄-ပါး အာရပ္ပ = ၄-ပါး အာဟာရေပဋိကူလသညာ = ၁-ပါး စတုဓာတုဝဝတ္ထာန် = ၁-ပါး ပေါင်း = ၁၈-ပါး	၁၈	

(ခ) စစ္စာဦး အားမထုတ်သင့်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ-

ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ = ၁-ပါး
အာရပ္ပ = ၄-ပါး
ပေါင်း = ၅-ပါး ဖြစ်ပြီး

ကြွင်းကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၅-ပါးမှာ- စစ္စာဦး အားထုတ်နိုင်သောကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်ပါသည်။

၉။ အကြောင်းကို ဝေဖန်သောအားဖြင့် -

ကမ္မဋ္ဌာန်း	အကြောင်း
(၁) အာကာသမှကြွင်းသော ကသိုဏ်း ၉-ပါးသည်	- အာရပ္ပဈာန်တို့၏ အကြောင်း
(၂) ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးသည်	- အဘိညာဏ်၏ အကြောင်း၊
(၃) မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာသည်	- ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရ၏ အကြောင်း၊
(၄) အောက်အောက် အရူပဈာန်သည်	- အထက်အထက် အရူပဈာန်၏ အကြောင်း၊
(၅) နေဝသညာ နာသညာယတနဈာန်သည်	- နိရောဓသမာပတ်၏ အကြောင်း၊
(၆) အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-သည်	- ချမ်းသာစွာနေရခြင်း၊ ဝိပဿနာရှုခြင်း၊ ဘဝသမ္ပတ္တိတို့ ၏အကြောင်း ဖြစ်ကုန်၏။

၁၀။ စရိုက်အား လျော်သည်ကို ဝေန်သောအားဖြင့် -

စရိုက်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း တွဲစပ်ပုံ

စရိုက်	ကမ္မဋ္ဌာန်း	ပေါင်း
(၁) ရာဂစရိုက်	အသုဘ ၁၀-ပါး + ကာယဂတာသတိ ၁-ပါး	= ၁၁-ပါး
(၂) ဒေါသစရိုက်	ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄-ပါး + ဝဏ္ဏကသိုဏ်း ၄-ပါး	= ၈-ပါး
(၃) မောဟစရိုက်	အာနာပါနဿတိ ၁-ပါး	= ၁-ပါး
(၄) ဝိတက်စရိုက်		
(၅) သဒ္ဓါစရိုက်	ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ဆအနုဿတိ ၆-ပါး	= ၆-ပါး
(၆) ဗုဒ္ဓိစရိုက်	မရဏဿတိ + ဥပသမာနုဿတိ + အာဟာရေပဋိကူလသညာ + စတုဓာတုဝဇ္ဇာန်	= ၄-ပါး
(၇) စရိုက် ၆-ပါးလုံး	ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးကသိုဏ်း+အာကာသ+အာလောက+အာရပ္ပ-၄	= ၁၀-ပါး ၄၀-ပါး

(အိုးဖုံးစလောင်းကြီးအရွယ်၊ စကောငယ်အရွယ်) သေးငယ်သော ကသိုဏ်းဝန်းသည် ဝိတက်စရိုက်၊ (ကောက်နယ်တလင်းအရွယ် စသည့်) ကြီးသောကသိုဏ်းဝန်းသည် မောဟစရိုက်ရှိသူအား သင့်လျော်၏။

ဤဆိုခဲ့သော စရိုက်အားလျော်စွာပြဆိုချက်သည် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ အလွန်လျောက်ပတ်သည်၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ဆိုအပ်၏။ သို့သော်လည်း ရာဂစသည်ကို မခွဲတတ်သော၊ သဒ္ဓါစသည်တို့အား ကျေးဇူးမပြုတတ်သော (ကမ္မဋ္ဌာန်း) ကုသိုလ်ဘာဝနာမည်သည် မရှိပေ။

မေဃိယသုတ်၌ ဟောကြားပုံ

“လေးပါးသော တရားတို့ကို သီလစသော တရားတို့၌ တည်သည်မှ အထက်၌ တိုးတက်၍ ပွားအပ်ကုန်၏။

- ၁။ ရာဂကို ပယ်ခြင်းငှာ - အသုဘဘာဝနာကို ပွားအပ်၏။
 ၂။ ဒေါသဗျာပါဒကို ပယ်ရန် - မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားအပ်၏။
 ၃။ မိစ္ဆာဝိတက်ကို ဖြတ်ခြင်းငှာ - အာနာပါနဿတိဘာဝနာကို ပွားအပ်၏။
 ၄။ အသ္မိမာန (ငါသာ တတ်၊ ငါသာ လိမ္မာသည်ဟု ထောင်လွှားသောမာန)ကို နှုတ်ပယ်ခြင်းငှာ - အနိစ္စာနုပဿနာကို ပွားအပ်ကုန်၏။”

ရာဟုလာသုတ်၌လည်း -

“ရာဟုလာ- မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားလော့”ဟု အစရှိသောနည်းဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ ဖြစ်သော အရှင်ရာဟုလာမထေရ်အား ကမ္မဋ္ဌာန်း ၇-ပါးတို့ကို ဟောတော်မူ၏။

ထို့ကြောင့် ‘ဤမည်သောကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဤမည်သော စရိုက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်အား လျော်၏’ ဟူသော စကားကို မြဲမြံစွာ စွဲယူခြင်းကို မပြုမူ၍ အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ မိမိနှင့်လျောက်ပတ်သည်ကို သိအောင် ရှာဖွေအပ်၏။

ဤသည်ကား - “ကမ္မဋ္ဌာန်း-၄၀ တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုယူ၍” ဟူသောစကား၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအဆုံးအဖြတ်ပေတည်း။

~ ~ ~ ~ ~

၄.၃။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရယူပုံ

ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးတတ်သော မိတ်ဆွေကောင်းထံ ချဉ်းကပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းယူရာ၌ -

- ၁။ မြတ်စွာဘုရား နှင့်
 ၂။ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာထံ မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်း၍
 ၃။ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အလို၊ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သောနှလုံးသွင်းခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို တောင်းအပ်၏။

၁။ မြတ်စွာဘုရားအား မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းပုံ

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား- တပည့်တော်သည် ဤအတ္တဘောကို အရှင်ဘုရားတို့အား စွန့်လှူပါ၏” ဟု ဆို၍ မြတ်စွာဘုရားအား မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းသင့်၏။

မအပ်နှင်းခြင်း၏အပြစ်

- ဤသို့ မအပ်နှင်းဘဲ အစွန်အဖျားကျသောကျောင်း၌ နေသောသူအား ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံ ထင်လာပါက ကြံ့ကြံ့တည်ခိုင်စေခြင်းငှာ မတတ်နိုင်သောကြောင့် ရွာနီးကျောင်းသို့ဝင်ပြီး လူတို့နှင့်ရောပြွမ်းပြီးလျှင် မအပ်သောရှာမှီးခြင်းသို့ ရောက်၍ အကျိုးမဲ့ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်လေ၏။

အပ်နှင်းခြင်း၏အကျိုး

- အပ်နှင်းသောပုဂ္ဂိုလ်အား ကြောက်မက်ဖွယ်အာရုံထင်သော်လည်း ဘေး မဖြစ်၊ “သင်သည် ရှေးဦးစွာကပင် မိမိအတ္တဘောကို မြတ်စွာဘုရားအား အပ်နှင်းအပ်ပြီးပြီ မဟုတ်လော” ဟု ဆင်ခြင်၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်၏။
ဥပမာ - ကာသီတိုင်းဖြစ်အဝတ်ကို ကြွက်၊ခြက်ကိုခြင်းကြောင့် နှလုံးမသာမယာခြင်း ဖြစ်သော်လည်း ထိုအဝတ်ကို သင်္ကန်းမရှိသော ရဟန်းအား ပေး၍ ထိုရဟန်းသည် အပိုင်းပိုင်းဖြစ်သည်ကို တွေ့မြင်သော်လည်း ဝမ်းမြောက်ခြင်းသာ ဖြစ်လေရာ၏။

၂။ ဆရာအား မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းပုံ

“အရှင်ဘုရား- အကျွန်ုပ်သည် ဤအတ္တဘောကို အရှင်ဘုရားတို့အား စွန့်လှူပါ၏” ဟုဆို၍ အပ်နှင်းအပ်၏။

မအပ်နှင်းခြင်း၏အပြစ်

- မအပ်နှင်းသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆရာက ကြိမ်းမောင်းနိုင်ခွင့် မရှိသူ ဖြစ်၏။ ဆရာ၏ဆုံးမစကားကို မနာယူတတ်၍ ဆိုဆုံးမရခက်သူလည်း ဖြစ်၏။ ဆရာကို မပန်ကြားဘဲ မိမိအလိုရှိရာသို့ သွားချင်ရာသွားတတ်သူလည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့သောယောဂီကို ဆရာသည် သင်္ကန်းစသော အာမိသဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ဆုံးမဩဝါဒဟူသော ဓမ္မဖြင့် ဖြစ်စေ မချီးမြှောက်၊ လျှို့ဝှက်ခက်ခဲသော စာပေကျမ်းဂန်ကိုလည်း မပို့ချ၊ ထိုရဟန်းသည် အာမိသနှင့်ဓမ္မဟူသော နှစ်ပါးသော ချီးမြှောက်ခြင်းကို မခံရသောကြောင့် သာသနာ၌ ထောက်ရာတည်ရာကို မရနိုင်၊ မကြာမီ ဒုဿီလအဖြစ်သို့ ဖြစ်စေ၊ လူအဖြစ်သို့ ဖြစ်စေ ရောက်နိုင်၏။

အပ်နှင်းခြင်း၏အကျိုး

- အပ်နှင်းသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဆရာက ကြိမ်းမောင်းနိုင်ခွင့်ရှိသူလည်း ဖြစ်၏။ ဆရာကို မပန်ကြားဘဲ သွားလိုရာရာ မသွားတတ်ပေ၊ ဆိုဆုံးမလွယ်သည်ဖြစ်၍ ဆရာနှင့်စပ်သော အသက်မွေးမှု ရှိသည်ဖြစ်၍ ဆရာထံမှ နှစ်မျိုးသော ချီးမြှောက်ခြင်းကို ရသောကြောင့် သာသနာတော်၌ ကြီးပွားခြင်း၊ စည်ပင်ခြင်း၊ ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်၏။

စူဠဝိဇ္ဇာပါတိကမထေရ်ကြီး၏ တပည့်၃-ဦးသည် ဆရာထံ မိမိကိုယ်ကိုအပ်နှင်း၍ ဆရာမထေရ်ကြီး၏ အဆုံးအမ၌ တည်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကြကုန်၏။

ဆရာထံ မိမိကိုယ်ကို အပ်နှင်းပုံမှာ -

- ပထမရဟန်း - “အရှင်ဘုရား၊ အသူတရာနက်သော ချောက်ကမ်းပါးထဲသို့ ခုန်ချခြင်းဖြင့် အရှင်ဘုရားတို့၏ အကျိုးငှာ ဖြစ်မည်ဆိုလျှင် အကျွန်ုပ်သည် အသူတရာနက်သော ချောက်ထဲသို့ ခုန်ချပုံပါသည်” ဟု ဆို၏။
- ဒုတိယရဟန်း - “အရှင်ဘုရား၊ အကျွန်ုပ်သည် အရှင်ဘုရားတို့အား အကျိုးရှိမည်ဆိုလျှင် ဤအကျွန်ုပ်၏ ကိုယ်အတ္တဘောကို ဖုန်ခင်းမှစ၍ ကျောက်ပြင်တွင် သွေးစေ၍ အကြွင်းမဲ့ကုန်စေခြင်းငှာ ပြုပုံပါ၏” ဟု ဆို၏။
- တတိယရဟန်း - “အရှင်ဘုရား၊ အကျွန်ုပ်သည် အရှင်ဘုရားတို့အား အကျိုးရှိမည်ဆိုလျှင် ထွက်သက် ဝင်သက်ကို ပိတ်ဆို့၍ သေခြင်းကို ပြုပုံပါသည်” ဟု ဆို၏။

ထိုအခါ မထေရ်ကြီးသည် ဤရဟန်းတို့ကား မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့နှင့်စင်စစ်ဧကန်ထိုက်တန်သော ဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်ဟု အောက်မေ့၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြား၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် ဆရာ၏အဆုံးအမ၌ တည်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ကြကုန်၏။

၃။ “ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အလို၊ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော နှလုံးသွင်းခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍” ဟူသည်-

ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အလို၊ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော နှလုံးသွင်းခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူရာ၌-
ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အလောဘစသော ခြောက်ပါးသော အခြင်းအရာနှင့် ပြည့်စုံသော အဇ္ဈာသယရှိသူ ဖြစ်ရာ
၏။ ဤသို့ ပြည့်စုံသော အဇ္ဈာသယ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သမ္မာသမ္ဗောဓိ၊ ပစ္စေကဗောဓိ၊ သာဝကဗောဓိတို့တွင် တစ်ပါး
ပါးသော ဗောဓိဉာဏ်သို့ ရောက်၏။

မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားပုံမှာ -

“ခြောက်ပါးကုန်သော အဇ္ဈာသယတို့သည် ဗောဓိလောင်းတို့အား သမ္မာသမ္ဗောဓိ၊ ပစ္စေကဗောဓိ၊ သာဝက-
ဗောဓိ ဟု ဆိုအပ်သော ဗောဓိဉာဏ်၏ ရင့်စေခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏။ ဗောဓိလောင်းတို့သည် -

- ၁။ မတပ်မက်ခြင်း အလောဘ နှလုံးသွင်းအဇ္ဈာသယ ရှိကုန်၏။ တပ်မက်ခြင်း လောဘ၏ အပြစ်ကို ရှုကုန်၏။
- ၂။ အမျက်မထွက်လိုသော အဒေါသ နှလုံးသွင်းအဇ္ဈာသယ ရှိကုန်၏။ အမျက်ထွက်ခြင်း ဒေါသ၏အပြစ်ကို ရှု
ကုန်၏။
- ၃။ မတွေဝေလိုသော အမောဟ နှလုံးသွင်းအဇ္ဈာသယ ရှိကုန်၏။ တွေဝေမိုက်မဲခြင်း မောဟ၏အပြစ်ကို ရှုကုန်
၏။
- ၄။ အိမ်ရာထောင်သော လူ့ဘောင်မှထွက်လိုသော နိက္ခမ နှလုံးသွင်းအဇ္ဈာသယ ရှိကုန်၏။ အိမ်ရာထူထောင် လူ့
ဘောင်၌နေခြင်း၏ အပြစ်ကို ရှုကုန်၏။
- ၅။ ဝိဝေက ၃-မျိုးသို့ညွတ်သော နှလုံးသွင်းအဇ္ဈာသယရှိကုန်၏။ အပေါင်းအဖော်နှင့်နေခြင်း၏အပြစ်ကို ရှုကုန်၏။
- ၆။ ခပ်သိမ်းသောသင်္ခါရတို့မှ ထွက်မြောက်ကျွတ်လွတ်လိုခြင်း နှလုံးသွင်းအဇ္ဈာသယ ရှိကုန်၏။ အလုံးစုံသော
ဘဝ၊ ဂတိတို့၏ အပြစ်ကို ရှုမြင်ကုန်၏။”

အလုံးစုံသော အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်တို့၌ ဖြစ်ကုန်သော ခပ်သိမ်းသော သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊
အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့သည် ဤ ၆-ပါးသော အဇ္ဈာသယတို့ဖြင့် ပြည့်စုံခြင်းဖြင့်
သာလျှင် မိမိတို့ ရောက်အပ် ရအပ်သော တရားထူးတို့သို့ ရောက်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ၆-ပါးသော အခြင်းအရာတို့
ဖြင့် ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော နှလုံးသွင်းအဇ္ဈာသယရှိသူ ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ပြင် သမာဓိသို့ ညွတ်သူ၊ သမာဓိကို အလေး
အမြတ်ပြုသူ၊ သမာဓိသို့ ကိုင်းရှိုင်းသူ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်သူ၊ နိဗ္ဗာန်ကို အလေးအမြတ်ပြုသူ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ကိုင်းရှိုင်းသူ
အဖြစ် ဖြစ်ရာ၏။

ထိုသို့သော ယောဂီသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်းသည်ရှိသော် ဆရာသည် အောက်ပါအတိုင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟော
ကြားအပ်ပေ၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ ဟောကြားပုံ အပြား ၃-ပါး

- ၁။ မူလကပင် သင်ယူဖူး နှလုံးသွင်းဖူးသော ယောဂီအား တစ်ထိုင် နှစ်ထိုင်မျှ မိမိမျက်မှောက်၌ ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယ်
စေ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးအပ်၏။
  - ၂။ အနီး၌နေသော ယောဂီအား လာတိုင်း လာတိုင်းသော ခဏ၌ ဟောအပ်၏။
  - ၃။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူပြီးလျှင် တစ်ပါးသောအရပ်သို့ သွားလိုသော ယောဂီအား မကျဉ်းလွန်း မကျယ်လွန်း
သည်ကိုပြု၍ ဟောအပ်၏။
- ထိုဟောအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင်- အစဉ်အားဖြင့် ရှေးဦးစွာကျရောက်သော ပထဝီကသိုဏ်းကို ဟောသော
ဆရာသည် အောက်ပါအခြင်းအရာအတိုင်း ဟောအပ်ပေသည်-

ပထဝီကသိုဏ်းအတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားပုံ အခြင်းအရာ ၉-ပါး

- (၁) ကသိုဏ်း၏ အပြစ် ၄-ပါး၊
- (၂) ကသိုဏ်း ပြုလုပ်ပုံ၊
- (၃) ပြုလုပ်ပြီးသော ကသိုဏ်းကို ပွားရသောနည်း၊
- (၄) နှစ်ပါးသောနိမိတ်၊
- (၅) နှစ်ပါးသောသမာဓိ၊
- (၆) ၇-ပါးသော သပ္ပာယ်၊ အသပ္ပာယ်၊
- (၇) ၁၀-ပါးသော အပ္ပနာကောသလ္လ (အပ္ပနာ၌ လိမ္မာကြောင်း)၊
- (၈) ဝီရိယနှင့် သမာဓိ မျှသောအဖြစ်၊
- (၉) အပ္ပနာ အစီအရင်

ကြွင်းကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း ထိုထိုကမ္မဋ္ဌာန်းအားလျော်စွာ ဟောအပ်၏။ ဆရာဟောသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို
ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် (မှတ်မိကြောင်း) နိမိတ်ကိုယူ၍ နာအပ်၏။

‘နိမိတ်ကိုယူ၍ ဆိုသည်မှာ’-

ဤသည်ကား အောက်ပုဒ်ဖြစ်သည်၊ ဤသည်ကား အထက်ပုဒ်ဖြစ်သည်၊ ဤသည်ကား အနက်၊ ဤသည်ကား ဆိုလိုသောအဓိပ္ပာယ်၊ ဤသည်ကား ဥပမာဖြစ်သည်’ ဟု ထိုထိုအခြင်းအရာတို့ကို စိတ်၌ ကောင်းစွာမှတ်သား၍ ရိသေ့စွာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နာယူအပ်၏ ဟု ဆိုလို၏။

ထိုသို့ ရိရိသေသေ နာယူသောယောဂီသည်သာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကောင်းစွာယူအပ်ပြီးဖြစ်ပေ၏။ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမှီပြု၍ တရားထူးကိုရခြင်းသည် ပြည့်စုံနိုင်၏။ တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်အား မပြည့်စုံနိုင်ပေ။

ဤသည်ကား ‘ကမ္မဋ္ဌာန်း-၄၀ တို့တွင် မိမိ၏စရိုက်အားလျော်သော တစ်ပါးပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူ၍’ ဟု သောစကား၏ အဖွင့်ပေတည်း။

ကမ္မဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

သီလအပြား သရုပ်

သီလတစ်ပါး (ဧကကသီလ) - ၁ မျိုး = မိမိ၏ သီလနဟူသော သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ။

သီလ နှစ်ပါးအပြား (ဒုကသီလ) - ၇ မျိုး

- (၁) စာရိတ္တသီလ - ဝါရိတ္တသီလ
- (၂) အာဘိသမာစာရိကသီလ - အာဒိဗြဟ္မစရိယကသီလ
- (၃) ဝိရတိသီလ - အဝိရတိသီလ
- (၄) နိဿိတသီလ - အနိဿိတသီလ
- (၅) ကာလပရိယန္တသီလ - အာပါဏကောဋိကသီလ
- (၆) သပရိယန္တသီလ - အပရိယန္တသီလ
- (၇) လောကီသီလ - လောကုတ္တရာသီလ

သီလ သုံးပါးအပြား (တိကသီလ) - ၅ မျိုး

- (၁) ဟိနသီလ - မဇ္ဈိမသီလ - ပဏီတသီလ
- (၂) အတ္တာဓိပတေယျသီလ - လောကာဓိပတေယျသီလ - ဓမ္မာဓိပတေယျသီလ
- (၃) ပရာမဋ္ဌသီလ - အပရာမဋ္ဌသီလ - ပဋိပဿဒ္ဓိသီလ
- (၄) ဝိသုဒ္ဓသီလ - အဝိသုဒ္ဓသီလ - ဝေမတိကသီလ
- (၅) သေက္ခသီလ - အသေက္ခသီလ - နေဝသေက္ခနာသေက္ခသီလ

သီလ လေးပါးအပြား (စတုက္ကသီလ) - ၄ မျိုး

- (၁) ဟာနဘာဂိယသီလ - ဌိတိဘာဂိယသီလ - ဝိသေသဘာဂိယသီလ - နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသီလ
- (၂) ဘိက္ခုသီလ - ဘိက္ခုနီသီလ - အနုပသမ္ပန္နသီလ - ဂဟဋ္ဌသီလ
- (၃) ပကတိသီလ - အာစာရသီလ - ဓမ္မတာသီလ - ပုဗ္ဗဟေတုကသီလ
- (၄) ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ - ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ - အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ - ပစ္စယသန္နိသိတသီလ

သီလ ငါးပါးအပြား (ပဉ္စကသီလ) - ၂ မျိုး

- (၁) ပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ - အပရိယန္တပါရိသုဒ္ဓိ - ပရိပုဏ္ဏပါရိသုဒ္ဓိ - အပရာမဋ္ဌပါရိသုဒ္ဓိ - ပဋိပဿဒ္ဓိပါရိသုဒ္ဓိသီလ
- (၂) ပဟာနသီလ - ဝေရဏီသီလ - စေတနာသီလ - သံဝရသီလ - အဝီတိက္ကမသီလ

သမာဓိအပြား သရုပ်

သမာဓိတစ်ပါး (ဧကကသမာဓိ) - ၁ မျိုး = မိမိ၏ မပျံ့လွင့်ခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ။

သမာဓိ နှစ်ပါးအပြား (ဒုကသမာဓိ) - ၄ မျိုး

- (၁) ဥပစာရသမာဓိ - အပ္ပနာသမာဓိ
- (၂) လောကီသမာဓိ - လောကုတ္တရာသမာဓိ
- (၃) သပ္ပိတိကသမာဓိ - နိပ္ပိတိကသမာဓိ
- (၄) သုခသဟဂတသမာဓိ - ဥပေက္ခာသဟဂတသမာဓိ

သမာဓိ သုံးပါးအပြား (တိကသမာဓိ) - ၄ မျိုး

- (၁) ဟိနသမာဓိ - မဇ္ဈိမသမာဓိ - ပဏီတသမာဓိ
- (၂) သဝိတက္က သဝိစာရသမာဓိ - အဝိတက္က ဝိစာရမတ္တသမာဓိ - အဝိတက္က အဝိစာရသမာဓိ
- (၃) ဝိတိသဟဂတသမာဓိ - သုခသဟဂတသမာဓိ - ဥပေက္ခာသဟဂတသမာဓိ
- (၄) ပရိတ္တသမာဓိ - မဟဂ္ဂတသမာဓိ - အပ္ပမာဏသမာဓိ

သမာဓိ လေးပါးအပြား (စတုက္ကသမာဓိ) - ၆ မျိုး

- (၁) ဒုက္ခပဋိပဒါဒန္တာဘိညာ - ဒုက္ခပဋိပဒါနိပ္ပါဘိညာ - သုခပဋိပဒါဒန္တာဘိညာ - သုခပဋိပဒါနိပ္ပါဘိညာ သမာဓိ
- (၂) ပရိတ္တပရိတ္တာရမ္မဏ- ပရိတ္တအပ္ပမာဏာရမ္မဏ- အပ္ပမာဏပရိတ္တာရမ္မဏ- အပ္ပမာဏအပ္ပမာဏာရမ္မဏ သမာဓိ
- (၃) ပထမဈာန်သမာဓိ- ဒုတိယဈာန်သမာဓိ- တတိယဈာန်သမာဓိ- စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ (စတုတ္ထဈာန်အင်္ဂါအစွမ်းဖြင့်)
- (၄) ဟာနဘာဂိယသမာဓိ - ဌိတိဘာဂိယသမာဓိ - ဝိသေသဘာဂိယသမာဓိ - နိဗ္ဗေဓဘာဂိယသမာဓိ
- (၅) ကာမာဝစရသမာဓိ - ရူပါဝစရသမာဓိ - အရူပါဝစရသမာဓိ - အပရိယာပန္နသမာဓိ
- (၆) ဆန္ဒသမာဓိ - ဝိရိယသမာဓိ - စိတ္တသမာဓိ - ဝီရိယသမာဓိ

သမာဓိ ငါးပါးအပြား (ပဉ္စကသမာဓိ) - ၁ မျိုး (ပဉ္စကဈာန်အင်္ဂါအစွမ်းဖြင့်)

ပထမဈာန်သမာဓိ - ဒုတိယဈာန်သမာဓိ - တတိယဈာန်သမာဓိ - စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ - ပဉ္စမဈာန်သမာဓိ

အခန်း ၄။ ပထဝီကသိဏ နိဒ္ဒေသ
(ပထဝီကသိဏအကြောင်း အကျယ်ပြဆိုချက်)

၅။ “သမာဓိဘာဝနာနှင့် မလျော်သောကျောင်းကို ပယ်ပြီးလျှင် လျော်သောကျောင်း၌ နေလျက်” ဟူသော ပုဒ်အဖွင့်

ဆရာနှင့်အတူ တစ်ကျောင်းတည်း၌နေကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းနုလုံးသွင်းခြင်းငှာ ချမ်းသာသင့်လျော်ခြင်းရှိလျှင် ရဟန်းသည် ထိုဆရာနေသောကျောင်း၌ပင်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ အခက်အခဲကို အပြည့်အစုံသုတ်သင်လျက် နေသင့်၏။ အကယ်၍ ထိုကျောင်း၌ မချမ်းသာသင့်လျော်လျှင် တစ်ဂါဝုတ်ဝေးသော အရပ်၌ဖြစ်စေ၊ ယူဇနာဝက်ဝေးသော အရပ်၌ဖြစ်စေ၊ တစ်ယူဇနာလောက်ဝေးသောအရပ်ထိဖြစ်စေ ကမ္မဋ္ဌာန်းနုလုံးသွင်းခြင်းငှာ သင့်လျော်သော အခြားကျောင်းရှိလျှင် ထိုကျောင်း၌ နေသင့်၏။

ယင်းသို့နေခြင်း၌ အကျိုးကား- ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ တစ်စုံတစ်ခုကို ယုံမှားခြင်း သို့မဟုတ် မေ့လျော့ခြင်း ရှိသော် နံနက်စောစောကပင် ကျောင်း၌ ပြုသင့်သောကျင့်ဝတ်ကို ပြုပြီးလျှင် ကျောင်းမှထွက်ခဲ့ကာ လမ်းခုလတ်၌ ဆွမ်းခံ၍ ဆွမ်းကိစ္စပြီးဆုံးသောအခါ၌သာလျှင် ဆရာနေရာအရပ်သို့ သွား၍ ထိုနေ့တစ်နေ့လုံး ဆရာ၏အထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သုတ်သင်ပြီး နေအပ်၏။ ဒုတိယနေ့၌ ဆရာကိုရှိခိုးလျှောက်ထားကာ ဆွမ်းခံ၍ မပင်ပန်းဘဲသာလျှင် မိမိနေရာအရပ်သို့ ပြန်လာနိုင်ပေလိမ့်မည်။

အကယ်၍ တစ်ယူဇနာအကွာဝေး၌သော်လည်း ချမ်းသာသင့်လျော်သောအရပ်ကို မရနိုင်ပါမူ ယောဂီသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် အခက်အခဲတို့ကို ဖြတ်တောက်ရှင်းလင်းကာ ဆင်ခြင်ကာမျှဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အလွန် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်လျက် လွယ်ကူစွာထင်ပေါ်လာနိုင်အောင် ပြုပြီးလျှင် ပို၍ဝေးသော အရပ်သို့သော်လည်း သွား၍ သင့်လျော်သောကျောင်း၌ နေသင့်၏။

သင့်လျော်သောကျောင်း၊ မသင့်လျော်သောကျောင်းနှစ်မျိုးတို့တွင် မသင့်လျော်သောကျောင်းမည်သည် အပြစ်တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးနှင့်သော်လည်း ပြည့်စုံသောကျောင်းပေတည်း။

မသင့်လျော်သောကျောင်း တစ်ဆယ့်ရှစ်မျိုး

- (၁) ကြီးသောကျောင်း၊
- (၂) ကျောင်းသစ်၊
- (၃) အိုမင်းဆွေးမြည့်သောကျောင်း၊
- (၄) လမ်းမကြီးနှင့် နီးသောကျောင်း၊
- (၅) ကျောက်ရေကန် ရှိသောကျောင်း၊
- (၆) ဟင်းရွက်ခင်း ရှိသောကျောင်း၊
- (၇) ပန်းပင်များ ရှိသောကျောင်း၊
- (၈) သစ်သီးပင်များ ရှိသောကျောင်း၊
- (၉) အလေးအမြတ် ချီးမွမ်းအပ်သောကျောင်း၊
- (၁၀) မြို့ရွာနီးသောကျောင်း၊
- (၁၁) သစ်ပင် ဝါးပင် ပေါများသောကျောင်း၊
- (၁၂) လယ်ကွင်းနှင့် စပ်သောကျောင်း၊
- (၁၃) အချင်းချင်း မသင့်မျှသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နေသောကျောင်း၊
- (၁၄) ရေဆိပ် ကုန်းဆိပ်နီးသောကျောင်း၊
- (၁၅) တိုင်းစွန်ပြည်ဖျား၌ ရှိသောကျောင်း၊
- (၁၆) တိုင်းပြည်နယ်ခြား၌ ရှိသောကျောင်း၊
- (၁၇) မလျောက်ပတ်သောကျောင်း၊
- (၁၈) မိတ်ဆွေကောင်း မရှိသောကျောင်း။

(၁) ကြီးသောကျောင်း

ကြီးသောကျောင်း၌ အလိုဆန္ဒအမျိုးမျိုးရှိသော ရဟန်းတို့ စုဝေးမိကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းတို့သည် အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်ကြခြင်းကြောင့် ဗောဓိယဂ်ဏ စသောဝတ်ကို မပြုလုပ်ကြကုန်၊ ဗောဓိရင်ပြင် စသည်တို့ကို တံမြက်မလှည်းကြကုန်၊ သောက်ရေသုံးဆောင်ရေကို မတည်ထားကြကုန်၊ ထိုဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် မပြုသောကျောင်း၌ ယောဂီရဟန်းသည် “ဆွမ်းခံရွာ၌ ဆွမ်းခံလှည့်လည်မည်” ဟု ကြံစည်လျက် သပိတ်သင်္ကန်းကိုယူ၍ ထွက်သောအခါ ဗောဓိယဂ်ဏ စသော

ဝတ်ကို မပြုရသေးသည်ကို မြင်လျှင်ဖြစ်စေ၊ ရေအိုး၌ ရေမရှိသည်ကို မြင်လျှင်ဖြစ်စေ ဤယောဂီရဟန်းသည် ဝတ်ကို ပြုရ၏၊ ရေအိုးကို ရေထည့်၍ တည်ထားရ၏။ ထိုသို့ မပြုလျှင် ဝတ်ပျက်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌိအာပတ်သင့်၏။ ပြုပြန် လျှင်လည်း အချိန်လွန်သွား၍ နေမြင့်မှ ဆွမ်းခံရသဖြင့် အခြားရဟန်းများအား လောင်းလှူလိုက်ကြ၍ ဆွမ်းကုန်သွား သောအခါ တစ်စုံတစ်ရာမျှ မရလိုက်တော့ပေ။ တစ်ကိုယ်တည်း ကိန်းအောင်းရာသို့ ကပ်ပြန်လျှင်လည်း ရှင်သာမဏေ များနှင့် ရဟန်းငယ်တို့၏ ကျယ်လောင်စွာ ပြောဆိုကြသောအသံကြောင့်လည်းကောင်း၊ သံဃာ့အမှုကိစ္စတို့ကို ပြုလုပ် သံတို့ကြောင့်လည်းကောင်း စိတ်ပျံ့လွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

ဝတ်အားလုံးကို ပြုလုပ်ပြီးသည်သာဖြစ်သည့်ပြင် ဝတ်မှကြွင်းသော အခြားထိခိုက်ခြင်းလည်း မရှိပါက ထိုသို့ သောကျောင်းကြီး၌ကား နေသင့်သေးသည်။

(၂) ကျောင်းသစ်

ကျောင်းသစ်၌ ပြုလုပ်ရန်အမှုကိစ္စ များပြား၏။ မပြုလုပ်သောရဟန်းကို ကဲ့ရဲ့တတ်ကုန်၏။ “အရှင်မြတ် သည် ချမ်းသာသလို ရဟန်းတရားကို အားထုတ်ပါ။ အမှုကိစ္စကို တပည့်တော်တို့ လုပ်ကြပါမည်” ဟု ရဟန်းတို့က ပြောဆိုခွင့်ပြုထားပါမူ ထိုသို့သော ကျောင်းသစ်၌ကား နေသင့်သေး၏။

(၃) အိုမင်းဆွေးမြည့်သောကျောင်း

အိုမင်းဆွေးမြည့်သောကျောင်း၌ သုတ်သင်ပြုပြင်ဖွယ်ရာ များစွာရှိသည်။ အနည်းဆုံး မိမိ၏အိပ်ရာနေရာမျှ ကိုသော်လည်း မသုတ်သင်မပြုပြင်သော ရဟန်းကို ကဲ့ရဲ့တတ်ကုန်၏။ သုတ်သင်ပြုပြင်သော ရဟန်းအား ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆုတ်ယုတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၄) လမ်းမကြီးနှင့် နီးသောကျောင်း

လမ်းမကြီးနှင့် နီးသောကျောင်း၌ နေ့ရောည၌ပါ အာဂန္တုများ လာရောက် စုဝေးကြကုန်၏။ အချိန်မဲ့ခါကျမှ လာသော အာဂန္တုတို့အား မိမိ၏အိပ်ရာနေရာကိုပေး၍ မိမိကမူ သစ်ပင်ရင်း၌ဖြစ်စေ ကျောက်ဖျာပေါ်၌ဖြစ်စေ နေရ၏။ နောက်တစ်နေ့၌လည်း ထို့အတူပင် နေရပြန်၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန် အခွင့်မရတော့ပေ။ ဤကဲ့သို့ အာဂန္တုကြောင့် နေရာကျဉ်းကျပ်ခြင်း မရှိပါမူ ထိုသို့သော လမ်းမကြီးနှင့် နီးသောကျောင်း၌ကား နေသင့်သေး၏။

(၅) ကျောက်ရေကန် ရှိသောကျောင်း

ကျောက်ရေကန်ရှိသောကျောင်း၌ ရေခပ်ရန်လူအများ လာရောက်စုဝေးကြ၏။ မြို့၌သီတင်းသုံးသော မင်းဆရာ မထေရ်တို့၏ အနီးနေတပည့်တို့သည် သင်္ကန်းဆိုးရန်ကိစ္စအတွက် လာကြကုန်၏။ ဆိုးရေအိုး၊ သစ်သားဆိုးရေကျင်း၊ ဆိုးရေကြိုရန်နေရာ စသည်တို့ကို မေးမြန်းလျှင် ထိုရဟန်းတို့အား ဤမည် ဤမည်သော အရပ်၌ ဟု ပြရကုန်၏။ ဤသို့ အခါခပ်သိမ်းလည်း အမြဲကြောင့်ကြစိုက်နေရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၆) ဟင်းရွက်အမျိုးမျိုး ရှိသောကျောင်း

ဟင်းရွက်အမျိုးမျိုးရှိသောကျောင်း၌ ထိုရဟန်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကိုယူ၍ နေ့သန့်ရာ၌နေစဉ် အနီးအပါး၌ ဟင်းရွက်ခူးသောအမျိုးသမီးတို့သည် သီချင်းဆိုကာ ဟင်းရွက်ခူးကြလျက် ဝိသဘာဝအသံထိခိုက်ခြင်းဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၏ အန္တရာယ်ကို ပြုကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၇) ပန်းပင်များ ရှိသောကျောင်း

ပန်းအမျိုးမျိုးတို့ ဝေဝေဆာဆာပွင့်လျက် ရှိသောကျောင်း၌လည်း ထိုဟင်းရွက်ခင်း ရှိသောကျောင်း၌ တွေ့ကြုံ ရတတ်သော သဘောရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော ဘေးရန်အန္တရာယ်ကို တွေ့ကြုံရတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၈) သီးပင်အမျိုးမျိုး ရှိသောကျောင်း

သရက် သပြေ ပိန္နဲစသော သီးပင်အမျိုးမျိုး ရှိသောကျောင်း၌ သစ်သီးလိုချင်သောသူတို့သည် လာ၍တောင်း ကြကုန်၏။ မပေးသောရဟန်းအား စိတ်ဆိုးကြကုန်၏။ အနိုင်အထက်လည်း ယူကြကုန်၏။ ညနေချမ်းအခါဝယ် ကျောင်း၏အလယ်၌ စင်္ကြံလျှောက်သောရဟန်းသည် ထိုသစ်သီးဆွတ်နေသူတို့ကိုမြင်၍ “ဥပါသကာတို့ အဘယ် ကြောင့် ဤသို့ ပြုလုပ်ကြသနည်း” ဟု ပြောဆိုလျှင် အလိုရှိတိုင်း ဆဲရေးတတ်ကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းကို ထိုကျောင်း၌ မနေနိုင်အောင်လည်း လုံ့လပြုတတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၉) လူတို့ အလေးအမြတ် ချီးမွမ်းအပ်သောကျောင်း

ဆည်းကပ်ခြင်း စသည်ဖြင့် တောင့်တအပ်သော လူတို့အလေးအမြတ် သမုတ်ထားသော ဒက္ခိဏဂိရိကျောင်း၊ ဟတ္ထိကုစ္ဆိကျောင်း၊ စေတိယဂိရိကျောင်း၊ စိတ္တလပဗ္ဗတကျောင်းတို့နှင့် အလားတူသော ကျောင်းမျိုး၌ နေသော ရဟန်းတို့ကို “ဤအရှင်သည် ရဟန္တာပေတည်း” ဟု ချီးမွမ်း၍ ရှိခိုးကန်တော့လိုကုန်သော လူတို့သည် ထက်ဝန်းကျင်မှ စုရုံးလာရောက်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုယောဂီအား မချမ်းသာပေ။ သို့ရာတွင် ထိုကျောင်းနှင့် သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော ယောဂီသည်ကား နေ့အခါ အခြားနေရာသို့ သွားနေ၍ ညအခါ ထိုကျောင်း၌ နေအပ်၏။

(၁၀) မြို့ရွာနီးသောကျောင်း

မြို့ရွာနီးသောကျောင်း၌ ဝိသဘာဝအာရုံတို့ ထင်ပေါ်လာကုန်၏။ ရေခပ်ကျွန်မတို့သည်လည်း ရေအိုးတို့ဖြင့် ပွတ်တိုက်တိုးရှေ့ကုန်လျက် သွားကုန်၏။ ဘေးသို့ဖယ်၍ လမ်းမပေးကုန်၊ အစိုးရလူတို့သည်လည်း ကျောင်းတိုက်အလယ်၌ တင်းတိမ်လိုက်ကာကို ကာရံ၍ နေတတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၁) သစ်တောဝါးတောကို မှီသောကျောင်း

သစ်တောဝါးတောကို မှီသောကျောင်း၌၊ ထင်းနှင့်အိမ်စသော အဆောက်အဦး၏အစိတ်အပိုင်း ပြုလုပ်ရန် လျော်သော သစ်ပင်ဝါးပင်တို့ပေါများသောကျောင်း၌ ထင်းခွေသူအမျိုးသမီးတို့သည် ရှေး၌ဆိုခဲ့ပြီးသော ဟင်းရွက်ခူးအမျိုးသမီးတို့ကဲ့သို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းသွင်းခြင်းငှာ မချမ်းသာခြင်းကို ပြုတတ်ကုန်၏။ “ကျောင်း၌ ရှိသော သစ်ပင်တို့ကို ခုတ်ဖြတ်၍ အိမ်တို့ကို ဆောက်လုပ်ကြကုန်အံ့” ဟု ကြံကာ လူတို့သည် လာ၍ ထိုသစ်ပင်တို့ကို ခုတ်ဖြတ်ကြကုန်၏။ အကယ်၍ အဆောင်မှထွက်၍ ကျောင်း၏အလယ်၌ စင်္ကြံလျှောက်နေစဉ် ထိုလူတို့ကို မြင်၍ “ဥပါသကာတို့ အဘယ်ကြောင့် ဤသို့ ပြုလုပ်ကြသနည်း” ဟု ပြောဆိုငြားအံ့။ ထိုလူတို့သည် အလိုရှိတိုင်း ဆဲရေးတတ်ကုန်၏။ ထိုရဟန်းကို ထိုကျောင်း၌ မနေနိုင်အောင်လည်း အားထုတ်တတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၂) လယ်ကွင်းနှင့် စပ်သောကျောင်း

ပတ်ဝန်းကျင်၌ လယ်များဝန်းရံလျက် လယ်ကွင်းနှင့် စပ်သောကျောင်း၌ လူတို့သည် ကျောင်းတိုက်၏ အလယ်၌ပင်လျှင် ကောက်နယ်တလင်းကို ပြုလုပ်၍ နယ်ကြကုန်၏။ ကျောင်းဦးတို့၌လည်း အိပ်ကြကုန်၏။ အခြားတစ်ပါးများစွာသော မချမ်းသာမှုကိုလည်း ပြုလုပ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

အကြင်ကျောင်း၌ သံဃာအသုံးအဆောင်ဖြစ်သော များစွာသော လယ်ယာ၊ ရေတို့ ရှိ၏။ အာရပ်စောင့်တို့သည် ဒါယကာတို့၏နွားတို့ကို ကောက်တို့ကိုမစားစေရန် ပိတ်ဆို့ကြ၏။ ဒါယကာတို့၏ လယ်ရေပေးလှည့်ကို တားမြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဒါယကာတို့နှင့် အခြင်းများကြကုန်၏။ ရဟန်းတို့က ဖြေရှင်းကြရကုန်၏။ လူတို့က တိုင်တန်းကြသဖြင့် မင်း၊ မင်း၏ အမတ်ကြီးတို့၏ အိမ်သို့သွားကြရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။

(၁၃) အချင်းချင်း မသင့်မျှသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ နေသောကျောင်း

အချင်းချင်း မသင့်မျှသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရှိသောကျောင်း၌ အချင်းချင်း သဘောမမျှသဖြင့် ရန်သူဖြစ်နေသော ရဟန်းတို့သည် ငြင်းခုံခိုက်ရန်အမှုကို ပြုကြသောအခါ “အရှင်ဘုရားတို့ ဤသို့မပြုကြကုန်လင့်” ဟု ယောဂီရဟန်းက ဖြန့်ဖြေတားမြစ်လျှင် “ဤပုံသုကူဓုတင်ဆောင် ရဟန်းရောက်လာသောအခါမှစ၍ ငါတို့ပျက်စီးရလေပြီ” ဟု ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၄) ရေဆိပ်ကုန်းဆိပ် နီးသောကျောင်း

ရေဆိပ်ကုန်းဆိပ် နီးသောကျောင်း၌ အမြဲမပြတ် လှေလှည်းတို့ဖြင့် လာကြသောလူတို့သည် “တည်းခွင့်ပေးပါ၊ သောက်ရေပေးပါ၊ ဆားပေးပါ” ဟု ပြောဆိုတောင်းရမ်းကာ ဆက်စပ်မှီခိုကြကုန်လျက် မချမ်းသာမှုကို ပြုကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၅) တိုင်းစွန်ပြည်များ၌ ရှိသောကျောင်း

တိုင်းစွန်ပြည်များ၌ ရှိသောကျောင်းဝယ် လူတို့သည် ရတနာသုံးပါးတို့၌ မကြည်ညိုတတ်ကြကုန်၊ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၆) တိုင်းပြည်နယ်ခြား၌ ရှိသောကျောင်း

တိုင်းပြည်နယ်ခြားအနီး၌ရှိသော ကျောင်းဝယ် မင်းဘေးသင့်တတ်၏။ ထိုအရပ်ကို မင်းတစ်ပါးက သူ၏ အာဏာ၌ မတည် ဟု ယူဆကာ ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၏။ အခြားမင်းတစ်ပါးကလည်း သူ၏အာဏာ၌ မတည် ဟု ယူဆကာ ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်၏။ ထိုမင်းနှစ်ပါးတို့၏နှစ်နိုင်ငံတို့တွင် ရဟန်းသည် တစ်ခါတစ်ရံ ဤမင်း၏နိုင်ငံ၌၊ တစ်ခါ

တစ်ရံ ထိုမင်း၏နိုင်ငံ၌ လှည့်လည်သွားလာသည်ရှိသော် ထိုရဟန်းကို သူလျှို့ဟု ထင်မှတ်ကြခြင်းကြောင့် ရဟန်းကို ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၇) မလျောက်ပတ်သောကျောင်း

မလျောက်ပတ်သောကျောင်း ဟူသည် ဝိသဘာဂရူပါရုံ စသည်တို့၏ လှည့်လည်သွားလာခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ဘီလူးသိမ်းဆည်းထားသောကြောင့်ဖြစ်စေ မလျောက်ပတ်သောကျောင်းပေတည်း။

မလျောက်ပတ်ပုံ၌ သာဓကဝတ္ထု- မထေရ်တစ်ပါးသည် တောကျောင်း၌နေစဉ် ကျောင်းတံခါး၌ ဘီလူးမတစ်ယောက်ရပ်လျက် သီချင်းဆို၏။ မထေရ်သည် ထွက်၍ တံခါး၌ ရပ်နေ၏။ ဘီလူးမသည် သွား၍ စင်္ကြံဦး၌ သီချင်းဆိုပြန်၏။ မထေရ်သည်လည်း စင်္ကြံဦးသို့ သွားပြန်၏။ ဘီလူးမသည် အသူတစ်ရာနက်သော ချောက်ကမ်းပါးထိပ်၌ ရပ်လျက် သီချင်းဆိုပြန်၏။ မထေရ်သည် ပြန်လှည့်လာ၏။ ထိုအခါ ဘီလူးမသည် လျင်မြန်စွာလာ၍ မထေရ်၏ပုခုံးကို ကိုင်လျက် “အရှင်ဘုရား- သင်လိုရဟန်းတို့ကို အကျွန်ုပ်စားခဲ့သည်မှာ တစ်ယောက်လည်းမက နှစ်ယောက်လည်းမက များလှပြီ” ဟု ဆိုလေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၈) မိတ်ဆွေကောင်း မရှိသောကျောင်း

မိတ်ဆွေကောင်းတို့ကို မရသောကျောင်းဟူသည် မိတ်ဆွေကောင်းဖြစ်သော ဆရာကိုဖြစ်စေ၊ ဆရာနှင့်တူသူကိုဖြစ်စေ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ကိုဖြစ်စေ၊ ဥပဇ္ဈာယ်နှင့်တူသူကိုဖြစ်စေ မရနိုင်သောကျောင်းမျိုးတည်း။ ယင်းကျောင်း၌ ထိုမိတ်ဆွေကောင်းတို့ကို မရခြင်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ၌ ကြီးမားသောအပြစ် စင်စစ်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။

သင့်လျော်လျောက်ပတ်သောကျောင်း

- အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောကျောင်းသည် သင့်လျော်သောကျောင်း မည်၏။
- (၁) ကျောင်းသည် ဆွမ်းခံရွာနှင့် နီးလည်း မနီးလွန်း၊ ဝေးလည်း မဝေးလွန်း၊ ဆွမ်းခံရွာသို့ သွားလာရေးအတွက် ဘေးရန်စသည် ကင်းရှင်းသောလမ်းရှိခြင်းကြောင့် သွားလာရန် သင့်လျော်လျောက်ပတ် ပြည့်စုံကောင်းမြတ်၏။
  - (၂) နေ့အခါ၌ လူတို့နှင့် မရောပြွမ်း၊ ည၌အခါ၌ လူသံတိတ်ဆိတ်၏။ အုတ်အော်သောင်းတင်း ဆူညံခြင်းလည်း ကင်း၏။
  - (၃) မှက်၊ ခြင်၊ လေ၊ နေပူ၊ မြွေ၊ ကင်းတို့၏ ကိုက်ခဲထိပါးခြင်းအတွေ့တို့ မရှိပေ။
  - (၄) ထိုကျောင်း၌နေသော ယောဂီရဟန်းအား သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်းနှင့် သူနာ၏အထောက်အပံ့ကာကွယ်ရေးဆေးတို့သည် မပင်ပန်းဘဲ လွယ်ကူစွာသာလျှင် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။
  - (၅) ထိုကျောင်း၌ ပရိယတ်ကျမ်းဂန်များစွာကို ကြားနာသင်ယူပြီးဖြစ်ကုန်သော၊ ပရိယတ္တိဓမ္မကို နှုတ်ထက်ရွှေ့ဆောင်ထားကြကုန်သော၊ သုတ်အဘိဓမ္မာဟူသော ဓမ္မကိုဆောင်ကုန်သော၊ ဝိနည်းကိုဆောင်ကုန်သော၊ သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်းတို့၏မာတိကာကို ဆောင်ကုန်သော၊ ခိုင်မြဲသောသီလ စသောဂုဏ်ထူး ရှိကုန်သော ရဟန်းတော်တို့ သီတင်းသုံးနေထိုင်ကြကုန်၏။ ယောဂီရဟန်းအား ထိုအရှင်တို့သည် မဖွင့်ရသေးသော အနက်ကိုလည်း ဖွင့်ပြကုန်၏၊ ပေါ်လွင်အောင် မပြုရသေးသည်ကိုလည်း ပေါ်လွင်အောင် ပြုပေးကုန်၏၊ များစွာသော သံသယ ဖြစ်ဖွယ်ရာ ခက်ခဲသောပါဠိတို့၌လည်း သံသယကို ပယ်ဖျောက်ပေးကုန်၏။
- ဤသို့လျှင် အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောကျောင်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းရန် သင့်လျော်လျောက်ပတ်၏။

ပလိဗောဓဇယံတို့ကို ဖြတ်ခြင်း

သင့်လျော်သောကျောင်း၌ နေသောယောဂီရဟန်းသည် ပလိဗောဓဇယံတို့ကိုလည်း ပယ်ဖြတ်အပ်ကုန်၏။ ပလိဗောဓဇယံတို့ဟူသည်-

- (၁) ရှည်သော ဆံပင်၊ ခြေသည်းလက်သည်းနှင့် မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်တို့ကို ဖြတ်အပ်ကုန်၏။
- (၂) ဆွေးမြည့်သောသင်္ကန်းတို့ကို ခိုင်မြဲအောင် ဖာထားခြင်း၊ စုတ်ပြတ်ရာ၌ ချုပ်စပ်ခြင်းအမှုတို့ကို ပြုအပ်၏။
- (၃) သပိတ်၌ အညစ်အကြေးရှိလျှင် သပိတ်ကို မီးထပ်၍ ဖုတ်အပ်၏။
- (၄) ညောင်စောင်းအင်းပျဉ် စသည်တို့ကို သုတ်သင်အပ်ကုန်၏။

ဘာဝနာပွားခြင်း အစီအရင်

ပလိဗောဓဇယကို ဖြတ်ပြီးသောယောဂီသည် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် ဆွမ်းဆီယစ်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင် လူသူတိတ်ဆိတ်သောအရပ်၌ ချမ်းသာစွာထိုင်လျက် ပြုပြင်စီရင်ထားအပ်သောမြေ၌ဖြစ်စေ၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်း မရှိသော ပကတိမြေ၌ဖြစ်စေ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

အကြင်ရဟန်းသည် အတိတ်ဘဝ၌ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသာသနာတော်၌ ဖြစ်စေ၊ ရသေ့ရဟန်းအဖြစ်၌ ဖြစ်စေ ရဟန်းပြု၍ ပထဝီကသိုဏ်း၌ စတုက္ကဗျာန် ပဉ္စကဗျာန်တို့ကို ဖြစ်စေဖူး၏။ ဤသို့သဘောရှိသော သမထဘာဝနာတည်းဟူသော ကောင်းမှုရှိသော အားကြီးသောအကြောင်းအထောက်အပံ့နှင့် ပြည့်စုံသောယောဂီ (အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်)အား ပြုပြင်စီရင်ခြင်း မရှိသော ပကတိမြေပြင်၌ဖြစ်စေ၊ လယ်ထွန်ထားရာအရပ်၌ဖြစ်စေ၊ ကောက်နယ်တလင်းဝန်း၌ဖြစ်စေ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်၏။

သာကေ - မလ္လကမထေရ်အရှင်အား လယ်ထွန်ထားရာအရပ်၌ ကြည့်စဉ် ထိုထွန်ထားရာအရပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လေသည်။ မထေရ်သည် ထိုနိမိတ်ကို ပွားစေပြီးလျှင် ပဉ္စကဗျာန်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဗျာန်ကို အခြေခံပြုကာ ဝိပဿနာကို ဖြစ်စေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေ၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သမထဘာဝနာကုသိုလ်ဟူသော လွန်ကဲသောကောင်းမှုကို မပြုဖူးသောယောဂီ (အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်)သည်ကား ဆရာ၏အထံ၌ သင်ယူခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအစီအရင်ကို မချွတ်မယွင်းစေဘဲ ကသိုဏ်း၏ အပြစ်လေးပါးတို့ကို ရှောင်လျက် ကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်အပ်၏။ ကသိုဏ်း၏အပြစ်တို့သည် အညို၊ အဝါ၊ အနီ၊ အဖြူရောင်ရှိသော မြေတို့နှင့် ရောသောအားဖြင့် လေးပါးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အညိုရောင်စသည့် အဆင်းရှိသော မြေကို မယူမူ၍ ဂင်္ဂါမြစ်ရေဖြင့် တိုက်စားထားရာ ကမ်းပါးအရပ်၌ရှိသော မြေနှင့်တူသည့် အရုဏ်ရောင်ရှိသော မြေညက်ဖြင့် ကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်အပ်၏။

ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်ပုံ

ထိုကသိုဏ်းဝန်းကိုလည်း ကျောင်းတိုက်အလယ် သာမဏေ စသည်တို့၏ သွားလာရာအရပ်၌ မပြုလုပ်သင့်ပေ။ ကျောင်းတိုက်အစွန် ဖုံးကွယ်လျှိုးဝှက်ရာအရပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ တောင်ဝှမ်း၌သော်လည်းကောင်း၊ သစ်ရွက်မိုးကျောင်း၌သော်လည်းကောင်း ပြုလုပ်ရမည်။

ကသိုဏ်းဝန်းကို ရွှေ့ပြောင်း၍ ရစကောင်းသောကသိုဏ်းဝန်းကိုဖြစ်စေ၊ ထိုအရပ်၌ အမြဲတည်သောကသိုဏ်းဝန်းကိုဖြစ်စေ ပြုလုပ်အပ်၏။

ထိုကသိုဏ်းဝန်း ၂-မျိုးတို့တွင် -

ရွှေ့ပြောင်း၍ ရစကောင်းသော ကသိုဏ်းဝန်းကို တုတ်တံ ၄-ချောင်းတို့၌ အဝတ်နှစ်စကိုဖြစ်စေ၊ သားရေကိုဖြစ်စေ၊ သပေါ့ဖျာကိုဖြစ်စေ ချည်နှောင်ပြီးလျှင် ထိုအဝတ်နှစ်စ စသည်အပေါ်၌ မြက်၊ သစ်မြစ်၊ ကျောက်စရစ်၊ အိုးခြမ်း စသည်တို့ကို ရွေးကောက်ဖယ်ထားသော၊ ကောင်းစွာနယ်ထားသော မြေညက်ဖြင့် စကောငယ် သို့မဟုတ် စလောင်းဖုံးကြီး ပမာဏရှိသော အဝန်းအဝိုင်းကို လိမ်းကျံ၍ ပြုလုပ်အပ်၏။ ထိုရွှေ့ပြောင်း၍ ရစကောင်းသော ကသိုဏ်းဝန်းကို စတင်ရှုသောအခါမှာ မြေပြင်၌ ဖြန့်၍ ကြည့်ရှုအပ်၏။

ထိုအရပ်၌ အမြဲတည်သော ကသိုဏ်းဝန်းကိုမူ မြေပြင်၌ ပဒုမ္မာကြာချပ်သဏ္ဌာန်ဖြင့် သစ်ငုတ်တို့ကို စိုက်ပြီးလျှင် နွယ်တို့ဖြင့် ဖွဲ့ယှက်ချည်နှောင်၍ ပြုလုပ်အပ်၏။ အကယ်၍ အရုဏ်ရောင်မြေညက်သည် မလောက်ငြားအံ့၊ အောက်၌ အခြားမြေကို ထည့်၍ အထက်၌ ကောင်းစွာသုတ်သင်ထားသော အရုဏ်ရောင်မြေညက်ဖြင့် အချင်းတစ်ထွာနှင့် လက်လေးသစ်ရှိသော မြေအဝန်းအဝိုင်းကို ပြုလုပ်အပ်၏။

ထိုအချင်းတစ်ထွာနှင့် လက်လေးသစ်ပမာဏကို အဆင်းမတူသော အခြားမြေညက်ဖြင့် အဝိုင်းအခြားပြုပြီးလျှင် (စန္ဒကူးစသော သစ်သားလက်ဝါးသည် အရုဏ်ရောင်အဆင်းနှင့် သဘောမတူသော အဆင်းကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သောကြောင့် ထိုသစ်သားလက်ဝါးကို မယူဘဲ) ကျောက်လက်ဝါးဖြင့် ပွတ်တိုက်၍ ညီညာသောစည်အပြင်နှင့် တူအောင် ပြုအပ်၏။ ထိုသို့ ပြုပြီးလျှင် ထိုကသိုဏ်းဝန်း ထားရာအရပ်ကို တံမြက်လှည်းထားအပ်၏။

နေရာယူပုံ

ရေမိုးချိုးကာ ပြန်လာပြီးလျှင် ကသိုဏ်းဝန်းမှ နှစ်တောင့်ထွာအကွာအရပ်ဝယ် ခင်းထားသော တစ်ထွာနှင့် လက်လေးသစ်အမြင့်ရှိသော ညီညီညာညာချထားသော အင်းပျဉ်၌ ထိုင်အပ်၏။ နှစ်တောင့်ထွာထက် ဝေးသောအရပ်၌ ထိုင်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်း မထင်ပေ။ နှစ်တောင့်ထွာထက် နီးသောအရပ်၌ ထိုင်လျှင် ကသိုဏ်း၏အပြစ်တို့ ထင်ကုန်၏။

တစ်ထွာနှင့်လက်လေးသစ် အမြင့်ရှိသောအင်းပျဉ်ထက် မြင့်သောအင်းပျဉ်၌ ထိုင်လျှင် ယောဂီသည် လည်ကို အောက်သို့ညွတ်၍ ကြည့်ရသည်။ ထိုပမာဏအောက် နိမ့်သောအင်းပျဉ်၌ ထိုင်လျှင် ယောဂီအား ဒူးဆစ်တို့ နာကျင် ကုန်၏။

ကာမဂုဏ်တို့၏အပြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် ရတနာသုံးပါး၏ဂုဏ်ကို အောက်မေ့ခြင်း

နေရာ၌ ထိုင်ပြီးလျှင် “ကာမဂုဏ်တို့သည် သာယာဖွယ် မရှိကုန်” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ကာမဂုဏ်တို့ ၏အပြစ်ကို ဆင်ခြင်၍ ကာမဂုဏ်တို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သည့်ပြင် ဒုက္ခအလုံးစုံကို လွန်မြောက်ခြင်း၏အကြောင်း လည်းဖြစ်သော ဈာန်၌ အလိုဆန္ဒကို ဖြစ်ပေါ်စေလျက် ဘုရားဂုဏ် တရားဂုဏ် သံဃာ့ဂုဏ်တို့ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ ခြင်းဖြင့် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၍ “ယခု ငါကျင့်မည့်အကျင့်သည် အလုံးစုံသောဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် အရိယာသာဝကတို့ ကျင့်ကြသည့် အကျင့်ပေတည်း” ဟု အကျင့်၌ ရိသေလေးစားခြင်းကို ဖြစ်စေလျက် “စိတ္တဝိဝေက စသော ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာဟူသောအရသာကို ရရှိပေတော့မည်” ဟု တက်ကြွသောလုံ့လကို ဖြစ်စေပြီး လျှင် မျက်စိတို့ကို ညီညီမျှမျှဖွင့်၍ ပထဝီကသိုဏ်း၌ နိမိတ်ကိုယူ၍ စိတ်ဖြင့်မှတ်လျက် ပွားအပ်၏။

ကသိုဏ်းဝန်းကို ကြည့်နည်း

မျက်စိကိုဖွင့်လွန်းသော ယောဂီအား မျက်စိပင်ပန်း၏၊ ကသိုဏ်းဝန်းသည်လည်း အလွန်ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ယောဂီအား နိမိတ် မဖြစ်ပေါ်တတ်ပေ။ အလွန်မှေးမှေးဖွင့်သော ယောဂီအား ကသိုဏ်းဝန်းလည်း မထင်ရှား၊ စိတ် လည်း တွန့်ဆုတ်၏။ ထိုယောဂီအားလည်း နိမိတ် မဖြစ်ပေါ်တတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ကြေးမုံပြင်၌ မျက်နှာရိပ်ကို ကြည့် သောသူကဲ့သို့ ညီမျှသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မျက်စိတို့ကိုဖွင့်၍ နိမိတ်ကိုယူလျက် ပွားအပ်၏။

စီးဖြန်းပုံ

ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း၏ အဆင်းကို မဆင်ခြင်အပ်ပေ၊ ခက်မာခြင်းလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ။ စင်စစ်မူ အဆင်းကိုမလွှတ်ဘဲ အဆင်း၏မှီရာ ပထဝီနှင့်တူသော အခြင်းအရာရှိသည်ကိုပြု၍ ပထဝီဓာတ်၏ သတ္တိလွန်က သောကြောင့် ပထဝီဟူသော ဝေါဟာရပညတ်၌ စိတ်ကိုထား၍ နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ပထဝီ၊ မဟီ၊ မေဒီနီ၊ ဘူမိ၊ ဝသုဓာ၊ ဝသုန္ဒရာ(မြေ) ဤသို့အစရှိသော မြေ၏အမည်တို့တွင် ယောဂီရွတ်ဆို လိုသော၊ ထိုယောဂီအား ရှေးကမှတ်ယူဖူးသော အမှတ်သညာ၏အစွမ်းအားဖြင့် လျော်လည်းလျော်သော အမည်ကို ရွတ်ဆိုအပ်၏။ စင်စစ် အသင့်လျော်ဆုံးမှာ ပထဝီ ဟူသော ဤအမည်သည်သာလျှင် ထင်ရှားသောကြောင့် ယင်း အမည်၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် “ပထဝီ ပထဝီ = မြေ မြေ”ဟု ပွားစေအပ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ပေါ်အောင် အားထုတ်ပုံ

မျက်စိကို ရံခါဖွင့်၍ ရံခါမှိတ်၍ ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မဖြစ်ပေါ်သေးသမျှ ကာလပတ်လုံး အကြိမ်တစ်ရာ အကြိမ်တစ်ထောင်ဖြစ်စေ ထိုထက်ပိုလွန်၍ပင်ဖြစ်စေ ဤဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင် ပွားအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ပွားစေသောရဟန်းအား မျက်စိမှိတ်၍ ဆင်ခြင်စဉ် မျက်စိဖွင့်၍ ဆင်ခြင်သောအခါ၌ ကဲ့သို့ပင် စိတ်၌ ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ထင်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်သည် မည်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်အောင် အားထုတ်ပုံ

ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသော အခါမှစ၍ ထိုကသိုဏ်းဝန်းပုံရှိရာ အရပ်၌ မနေသင့်တော့ပေ။ မိမိနေရာ ကျောင်းခန်းသို့ဝင်၍ ထိုကျောင်းခန်း၌ ထိုင်လျက် ပွားအပ်၏။ ယောဂီသည် ခြေဆေးခြင်းကိစ္စကြောင့် အချိန်မကုန်စေ ရန် လွှာချင်းဖိနပ်နှင့် ဘေးရန်ကို ကာကွယ်တားဆီးရန် တောင်ဝှေးကို အလိုရှိအပ်၏။ အကယ်၍ နုသေးသောသမာဓိ သည် မလျောက်ပတ်သော အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ပျက်သွားလျှင် ယောဂီသည် ဖိနပ်စီးလျက် တောင်ဝှေးကို ယူကာ ကသိုဏ်းဝန်းရှိရာ အရပ်သို့ သွား၍ နိမိတ်ကို ယူပြီးလျှင် ပြန်လာ၍ ချမ်းသာစွာထိုင်လျက် ပွားအပ်၏။ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ သမ္မာသင်္ကပ္ပ ဟူသော ကြံစည်မှုဖြင့် ထုနှက်သလို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အထူး ကြံစည်မှုဖြင့် လှည့်ပတ်၍ ထုနှက်သလို အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုအပ်၏။

ဤအတိုင်း ပြုလုပ်သော ယောဂီအား ဘာဝနာအစဉ်အားဖြင့် နီဝရဏတို့သည် ကွာကုန်၏။ ကိလေသာတို့ သည် ငြိမ်ဝပ်ကုန်၏။ ဥပစာရသမာဓိသည် စိတ်ကိုကောင်းစွာ ထားအပ်၏။ (ဝါ- ဥပစာရသမာဓိဖြင့် စိတ်သည် တည် ကြည်၏)။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ထူးခြားချက်

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ကသိုဏ်း၏လက်ချောင်းရေ လက်ဖနောင့်ရာ စသောအပြစ်သည် ထင်ရှား၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် သည် အိမ်မှထုတ်အပ်သော ကြေးမုံဝိုင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာဆေးကြောပွတ်တိုက်အပ်ပြီးသော ခရုသင်းခွက် ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တိမ်တိုက်ကြားမှ ထွက်လာသော လဝန်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မိုးတိမ်ဝ၌ ပျံနေသော ဥဗျိုင်း

ကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုထွင်းဖောက်၍ ထွက်လာသကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆအရာအထောင်မက ထက်ဝန်းကျင် အလွန်စင်ကြယ်လျက် ထင်လာ၏။

ထို့ပြင် အလွန်စင်ကြယ်စွာထင်လာသော ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်သည် အဆင်းနှင့် ပုံသဏ္ဌာန် မရှိပေ။ အကယ်၍ အဆင်းနှင့်ပုံသဏ္ဌာန်သဘော ရှိငြားအံ့၊ စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့် သိစကောင်းရာ၏၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည်ဖြစ်၍ လက္ခဏာ ရေးသုံးပါးဖြင့် သုံးသပ်နိုင်ကောင်းရာ၏။ သို့သော် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ထိုသို့သဘောရှိသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ပဋိဘာဂ နိမိတ်သည် ဥပစာရသမာဓိကိုရသော ယောဂီအား ထင်သောအခြင်းအရာမျှဖြစ်၍ ဘာဝနာသညာဖြင့် ဖြစ်စေအပ်ကာ မျှသာတည်း။ ဤကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ထူးခြားချက်ပေတည်း။

အလွန်ကြည်လင်တောက်ပသော ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်လာခြင်း အကျိုး

အကျိုးကား အလွန်ကြည်လင်တောက်ပသော ထိုပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သောကာလမှစ၍ နီဝရဏတို့သည် ခွာအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုနီဝရဏနှင့် အလားတူသော ကိလေသာတို့လည်း ငြိမ်ဝပ်ကြပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန် ၏။ ဥပစာရသမာဓိဖြင့် စိတ်ကို ကောင်းစွာထားအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။

သမာဓိနှစ်မျိုး

သမာဓိသည် ဥပစာရသမာဓိ (ဈာန်၏အနီးအနား၌ ဖြစ်သောသမာဓိ) နှင့် အပ္ပနာသမာဓိ (ဈာန်သမာဓိ) ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြား ရှိ၏။ ဈာန်၏ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားတို့မှဝေးခြင်း၊ ခိုင်မြဲခြင်းသို့ရောက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း နှစ်မျိုးတို့ကြောင့် ဥပစာရအနိတ်၌လည်းကောင်း၊ ဈာန်ကိုရရှိက်၌လည်းကောင်း - စိတ်ကို (ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌) အညီအညွတ်ကောင်းစွာ ထားနိုင်၏။ ထိုအနိတ်အတန်နှစ်မျိုးတို့တွင် ဥပစာရအနိတ်အတန်၌ နီဝရဏတို့ကင်းခြင်း ကြောင့် စိတ်ကို အညီအညွတ်ကောင်းစွာ ထားနိုင်၏။ ဈာန်ကိုရရှိက်၌ ဈာန်အင်္ဂါများထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ခြင်းကြောင့် စိတ် ကို အညီအညွတ်ကောင်းစွာ ထားနိုင်၏။

ဥပစာရသမာဓိနှင့် အပ္ပနာသမာဓိတို့၏ အသီးအသီး ကွဲပြားခြင်း၏အကြောင်း -

ဥပစာရသမာဓိအနိတ်၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အားမရှိကြသေး။ ထိုသို့ ဈာန်အင်္ဂါတို့ အားမရှိကြသေးသောကြောင့် ငယ်ရွယ်နုနယ်သေးသော ကလေးသည် ချီမ၊၍ ရပ်ပေးထားသော်လည်း အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် မြေ၌ လဲကျသကဲ့သို့ ဥပစာရသမာဓိဖြစ်စိုက်၌ စိတ်သည် ရံခါပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ရံခါဘဝင်သို့ သက်ရောက်၏။

အပ္ပနာဈာန်ဖြစ်စိုက်၌မူ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် အားရှိကုန်၏။ ထိုသို့ ဈာန်အင်္ဂါတို့အားရှိသောကြောင့် အားရှိ သော လူကြီးသည် နေရာမှထ၍ တစ်နေ့လုံးသော်လည်း ရပ်နေနိုင်သကဲ့သို့ အပ္ပနာသမာဓိဖြစ်စိုက်၌ စိတ်သည် ဘဝင် အစဉ်ကို တစ်ကြိမ်ဖြတ်ပြီးလျှင် တစ်ညလုံးလုံးသော်လည်း၊ တစ်နေ့လုံးသော်လည်း တည်နေနိုင်၏။ ဈာန်ကုသိုလ်ဇော အစဉ်၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်နေ၏။

အလွန်ခက်ခဲသောအရာ

ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်နှစ်မျိုးတို့တွင် ဥပစာရသမာဓိနှင့်တကွ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုဖြစ်ပေါ်စေခြင်း မည် သည် အလွန်ခက်ခဲ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတင်ပလွင်ခွေတစ်ထိုင်တည်းဖြင့်သာလျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပွားစေ၍ အပ္ပနာသို့ ရောက်စေနိုင်ပါမူ ကောင်း၏။ အကယ်၍ မရောက်နိုင်ပါမူ ယောဂီသည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုမမေ့မလျော့ဘဲ စကြာဝတေး မင်းလောင်းကိုယ်ဝန်ကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်အပ်၏။

အကျိုးကား-ဤသို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်သောယောဂီအား ရပြီးသောပဋိဘာဂနိမိတ်၏ ဆုတ်ယုတ် ခြင်းမရှိပေ။ ယင်းသို့ စောင့်ရှောက်ခြင်း မရှိလျှင် ရတိုင်းရတိုင်းသော ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ပျောက်ပျက်သွားတတ်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ပုံအစီအရင်

ကျောင်း၊ ဆွမ်းခံရွာ၊ စကား၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဘောဇဉ်၊ ဥတု၊ ဣရိယာပုထ်တို့နှင့် ဆက်စပ်၍ မလျောက်ပတ် သောအရာ အသပ္ပာယ်နုနစ်မျိုးတို့ကို ရှောင်ကြဉ်၍ လျောက်ပတ်သောအရာ သပ္ပာယ်နုနစ်မျိုးတို့ကို မှီဝဲရာ၏။ အကျိုး ကား- ဤသို့ မလျောက်ပတ်သည်ကိုရှောင် လျောက်ပတ်သည်ကိုဆောင်လျက် ကျင့်သော အချို့ယောဂီအား မကြာမီ ကာလ၌ အပ္ပနာဈာန် ဖြစ်ပေါ်၏။

သပ္ပာယ်နုနစ်ပါးနှင့် အသပ္ပာယ်နုနစ်ပါး

(၁) ကျောင်း

အကြင်ကျောင်း၌နေသော ယောဂီအား မဖြစ်သေးသော နိမိတ်သည်လည်း မဖြစ်ပေါ်၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသောနိမိတ်သည်လည်း ပျောက်ပျက်၏။ မထင်သေးသောသတိသည်လည်း မထင်လာပေ၊ မတည်ကြည်သေးသောစိတ်သည်လည်း မတည်ကြည်လာပေ၊ ဤသို့သောကျောင်းသည် ယောဂီအား မလျောက်ပတ်ပေ။

အကြင်ကျောင်း၌နေသော ယောဂီအား မဖြစ်သေးသောနိမိတ်သည် ဖြစ်လည်းဖြစ်ပေါ်၏။ ခိုင်မြဲစွာလည်း တည်၏။ မထင်သေးသောသတိသည်လည်း ထင်လာ၏။ မတည်ကြည်သေးသောစိတ်သည်လည်း တည်ကြည်လာ၏။ ဤသို့သောကျောင်းသည် ယောဂီအား လျောက်ပတ်၏။

ကျောင်းဆောင်များစွာရှိသော ကျောင်းတိုက်ဖြစ်မှု ကျောင်းဆောင်တစ်ခု တစ်ခု၌ သုံးရက်သုံးရက်စီ နေကြည့်၍ ယောဂီသည် မိမိစိတ်တည်ကြည်မှုရရာ ကျောင်းဆောင်၌ နေသင့်ပေသည်။

ထိုသို့နေခြင်း၌ အကျိုးကို ထင်ရှားအောင်ပြုရလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် စူဠနာဂလိုဏ်၌ သီတင်းသုံးနေသော ရဟန်းငါးရာတို့သည် ကျောင်း၏လျောက်ပတ်ခြင်းကြောင့် ထိုစူဠနာဂလိုဏ်၌ပင်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းယူ၍ အားထုတ်ကြသဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လေကုန်၏။ ထို့ပြင် သောတာပန်စသည်တို့၏ လည်းကောင်း၊ အခြားကျောင်း၌ အရိယာဘုံသို့ရောက်၍ ထိုစူဠနာဂလိုဏ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏လည်းကောင်း အရေအတွက်ကား မည်ရွေ့မည်မျှဟု အကန့်အသတ်မရှိ များလှ၏။ အခြားသော စိတ္တလတောင်ကျောင်းတိုက် စသည်တို့၌လည်း ဤအတူပင်တည်း။

(၂) ဆွမ်းခံရွာ

အကြင်ဆွမ်းခံရွာသည် ကျောင်းတိုက်မှ မြောက်အရပ်၌ဖြစ်စေ၊ တောင်အရပ်၌ဖြစ်စေ မဝေးလွန်းလှဘဲ တစ်ကောသလခွေအတွင်း၌ ရှိ၏။ ယင်းရွာ၌ ပြည့်စုံသင့်လျော်သောဆွမ်းကိုလည်း ရလွယ်၏။ ထိုသို့သော ဆွမ်းခံရွာသည် ယောဂီအား လျောက်ပတ်၏။ ထိုမှ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ရွာသည် မလျောက်ပတ်ပေ။

(၃) စကား

စကားဟူရာ၌ နတ်ရွာ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် ဖီလာဆန့်ကျင်သော ၃၂-ပါးသောစကားတို့၌ အကျိုးဝင်သော စကားသည် မလျောက်ပတ်ပေ၊ အပြစ်ကား ထိုမလျောက်ပတ်သောစကားသည် ယောဂီ၏ ရပြီးနိမိတ်ကို ကွယ်ပျောက်စေတတ်၏။ အပ္ပိစ္ဆတာစသော ကထာဝတ္ထုဆယ်ပါးကိုမှီသော စကားသည် လျောက်ပတ်၏။ ထိုလျောက်ပတ်သော စကားကိုလည်း အတိုင်းအရှည်ဖြင့်သာ ပြောဆိုသင့်ပေသည်။

(၄) ပုဂ္ဂိုလ်

လျောက်ပတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် နတ်ရွာ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် ဖီလာဆန့်ကျင်သောစကားကို မပြောဆိုသော သီလစသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ပေတည်း။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ကိုမှီ၍ မတည်ကြည်သေးသော စိတ်သည်လည်း တည်ကြည်၏။ တည်ကြည်ပြီးသော စိတ်သည်လည်း ပို၍ခိုင်မြဲလာ၏။ ဤသို့ သဘောရှိသောပုဂ္ဂိုလ်သည် လျောက်ပတ်၏။

ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်အောင် ပြုပြင်မွေးမြူရေး၌ အလေ့အလာများသော၊ နတ်ရွာ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တို့နှင့် ဖီလာဆန့်ကျင်သောစကားကို ပြောတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား မလျောက်ပတ်ပေ၊ အပြစ်ကား- ရွံ့ညွှန်ရေသည် ရေကြည်ကိုနောက်ကျအောင် ပြုလုပ်တတ်သကဲ့သို့ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ယောဂီကို ညစ်နွမ်းအောင် ပြုတတ်၏။ ထိုသို့ သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို အကြောင်းပြု၍ ကောဠပဗ္ဗတကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေသော ရဟန်းငယ်၏ သမာပတ်သည် ပျောက်ပျက်သကဲ့သို့ သမာပတ်သော်လည်း ပျောက်ပျက်တတ်သေး၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာရှိတော့အံ့နည်း။

(၅) ဘောဇဉ် (၆) ဥတု

အချို့သောယောဂီအား အချို့သည် လျောက်ပတ်၏။ အချို့သောယောဂီအား အချို့သည် လျောက်ပတ်၏။ ဥတုသည်လည်း အချို့သောယောဂီအား အအေးသည် လျောက်ပတ်၏။ အချို့သောယောဂီအား အပူသည် လျောက်ပတ်၏။ ထို့ကြောင့် အကြင်ဘောဇဉ်၊ အကြင်ဥတုကို မှီဝဲလျှင် ချမ်းသာ၏၊ မတည်ကြည်သောစိတ်သည်လည်း တည်ကြည်၏၊ တည်ကြည်သောစိတ်သည်လည်း ပို၍ ခိုင်မြဲ၏။ ထိုဘောဇဉ် ထိုဥတုသည် ယောဂီအား လျောက်ပတ်၏။ ဤမှတစ်ပါးသော ဘောဇဉ်ဥတုသည် မလျောက်ပတ်ပေ။

(၇) ဣရိယာပုထ်

အချို့ယောဂီအား စကြိုလျှောက်ခြင်းသည် လျောက်ပတ်၏။ အချို့ယောဂီအား အိပ်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်းတို့တွင် တစ်ပါးပါးသည် လျောက်ပတ်၏။ ထို့ကြောင့် ကျောင်းကို စုံစမ်းသကဲ့သို့ ထိုဣရိယာပုထ်တို့ကို ဣရိယာပုထ်တစ်ပါးပါး၌ သုံးရက်စီ အားထုတ်ခြင်းဖြင့် စုံစမ်း၍ “မတည်ကြည်သေးသောစိတ်ကို တည်ကြည်စေသည့်ပြင် တည်

ကြည်ပြီးသောစိတ်ကိုလည်း ပို၍ ခိုင်မြဲစေသော ဣရိယာပုထ်သည် ယောဂီအား လျောက်ပတ်၏။ ဤမှတစ်ပါးသော ဣရိယာပုထ်သည် မလျောက်ပတ်” ဟု သိအပ်ပေသည်။

အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင်ဆယ်ပါး

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကျင့်သော်လည်း အပ္ပနာမဖြစ်သော ယောဂီသည် အပ္ပနာကောသလ္လ ခေါ် အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်း အစီအရင်ဆယ်မျိုးကို ပြည့်စုံစေအပ်၏။ ယင်းဆယ်ပါးတို့မှာ -

- ၁။ ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း၊
- ၂။ ဣန္ဒြေတို့ကို ညီမျှစေခြင်း၊
- ၃။ နိမိတ်၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊
- ၄။ စိတ်ကို ပင့်မြှောက်သင့်သည့်အခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်း၊
- ၅။ စိတ်ကို နှိပ်သင့်သည့်အခါ၌ နှိပ်ခြင်း၊
- ၆။ စိတ်ကို ရွှင်စေသင့်သည့်အခါ၌ ရွှင်စေခြင်း၊
- ၇။ စိတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်သည့်အခါ၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၈။ သမာဓိကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- ၉။ သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- ၁၀။ ထိုအပ္ပနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း တို့ပင်တည်း။

၁။ ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း

ဝတ္ထုတို့၏သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်းဟူသည် အတွင်းအပြင်ဖြစ်သော ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြုလုပ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ဆံပင်၊ ခြေသည်းလက်သည်း၊ မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်တို့ ရှည်သောအခါ၊ ကိုယ်ကို ချွေးအညစ်အကြေး စွန်းငြိ လူးကပ်သောအခါတို့၌ အတွင်းဝတ္ထု မသန့်ရှင်းမစင်ကြယ်ပေ။ ယောဂီ၏သင်္ကန်းသည် ဆွေးမြည့်ညစ်နွမ်း၍ အနံ့ဆိုး နံ့သောအခါ၊ ကျောင်းသည်မူလည်း အမှိုက်ရှုပ်သောအခါတို့၌ အပြင်ဝတ္ထု မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်ပေ။

အတွင်းဝတ္ထု အပြင်ဝတ္ထု မသန့်ရှင်းသောအခါ ဖြစ်ပေါ်သောစိတ်စေတသိက်တို့၌ မှီသောဉာဏ်သည်လည်း မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်ပေ။

ဥပမာ - မစင်ကြယ်သော ဆီမီးခွက်၊ မီးစာဆီတို့ကိုမှီ၍ဖြစ်သော ဆီမီးလျှံ၏အလင်းရောင်သည် မစင်ကြယ် သကဲ့သို့ပင်တည်း။ မစင်ကြယ်သောဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်သောယောဂီအား သင်္ခါရတို့သည်လည်း မထင်ရှား ကုန်၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောယောဂီအား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်း (အင်္ဂါထင်ရှားဖြစ်ခြင်းဖြင့်) ကြီးပွားခြင်းသို့၊ (လေ့လာကျေပွန်ခြင်းဖြင့်) စည်ပင်ခြင်းသို့၊ (အချင်းခပ်သိမ်းဝသီဘော်သို့ ရောက်ခြင်းဖြင့်) ပြန့်ပြောခြင်းသို့ မရောက်ပေ။

အတွင်းဝတ္ထု အပြင်ဝတ္ထု သန့်ရှင်းသောအခါ၌မူ ဖြစ်ပေါ်ကြသည့် စိတ်စေတသိက်တို့၌ မှီသောဉာဏ်သည် လည်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်၏။

ဥပမာ- စင်ကြယ်သော ဆီမီးခွက်၊ မီးစာဆီတို့ကို မှီ၍ဖြစ်သော ဆီမီးလျှံ၏ အလင်းရောင်သည် စင်ကြယ် သကဲ့သို့ ပင်တည်း။ စင်ကြယ်သောဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်သောယောဂီအား သင်္ခါရတို့သည်လည်း ထင်ရှား ကုန်၏။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောယောဂီအား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်း ကြီးပွားခြင်း၊ စည်ပင်ခြင်း၊ ပြန့်ပြော ခြင်းသို့ ရောက်၏။

၂။ ဣန္ဒြေတို့ကို ညီမျှစေခြင်း

ဣန္ဒြေတို့ကို ညီမျှစေခြင်းမည်သည် သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ ကိစ္စအားဖြင့် မယုတ်မလွန်ညီမျှခြင်းကို ပြုခြင်း ဖြစ်၏။

၂.၁ ဣန္ဒြေတစ်ပါး အားကြီး၍ အခြားဣန္ဒြေတို့ အားနည်းငြားအံ့ -

(က) အကယ်၍ ယောဂီအား သဒ္ဓါအားကြီး၍ အခြားဣန္ဒြေတို့ အားနည်းငြားအံ့ -

ထိုသို့ သဒ္ဓါအားကြီး၍ အခြားဣန္ဒြေတို့ အားနည်းခြင်းကြောင့် ဝီရိယိန္ဒြေသည် ပင့်မြှောက်ခြင်း ကိစ္စကို၊ သတိန္ဒြေသည် အာရုံသို့ကပ်၍ တည်ခြင်းကိစ္စကို၊ သမာဓိန္ဒြေသည် မပျံ့လွင့်ခြင်းကိစ္စကို၊ ပညိန္ဒြေ သည် သိမြင်ခြင်းကိစ္စကို မပြုလုပ်နိုင်။

ထိုအခါ အကြောင်းအကျိုးစသော တရားသဘောသဘာဝကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါန္တေကို အားကြီးစေတတ်သောကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးမသွင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း သဒ္ဓါန္တေကို ယုတ်လျော့စေအပ်၏။ ဤသဒ္ဓါန္တေလွန်ရာ၌ ဝတ္တလိမထေရ်၏ဝတ္ထုသည် ပုံစံပြဝတ္ထု ပေတည်း။

(ခ) အကယ်၍ ဝီရိယိန္တေအားကောင်း၍ အခြားလူန္တေတို့ အားနည်းငြားအံ့ -

ထိုသို့ ဝီရိယိန္တေအားကြီး၍ အခြားလူန္တေတို့ အားနည်းလျှင် သဒ္ဓါန္တေသည် ယုံကြည်ခြင်းကိစ္စကို မပြုလုပ်နိုင်၊ သတိန္တေစသည်တို့သည်လည်း အာရုံသို့ကပ်၍တည်ခြင်း စသော ကိစ္စအထူးကို မပြုလုပ်နိုင်ကုန်။ ထို့ကြောင့် ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင် စသည်ကို ပွားစေခြင်းဖြင့် ထိုဝီရိယိန္တေကို ယုတ်လျော့စေအပ်၏။ ထိုဝီရိယိန္တေလွန်ရာ၌လည်း သောဏမထေရ်၏ဝတ္ထုကို ပုံစံပြအပ်၏။

(ဂ) ဤအတူပင် ကြွင်းသော သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညိန္တေတို့တွင် တစ်ပါးအားကောင်းလျှင် အခြားလူန္တေတို့၏ မိမိကိစ္စတို့၌ မစွမ်းဆောင်နိုင်ပုံကို သိအပ်ပေသည်။

၂.၂ အထူးသဖြင့် လူန္တေငါးပါးတို့တွင် သဒ္ဓါနှင့် ပညာ၊ သမာဓိနှင့် ဝီရိယတို့၏မယုတ်မလွန်ညီမျှခြင်းကို ဆရာတို့ ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ အကြောင်းသော်ကား -

(က) သဒ္ဓါလွန်၍ ပညာအားနည်းသော်၊ ပညာလွန်၍ သဒ္ဓါအားနည်းသော် -

သဒ္ဓါအားကြီး၍ ပညာနည်းသောသူသည် အချည်းနှီးသောပုဂ္ဂိုလ်၌ကြည်ညိုတတ်၏။ဝါ-မစူးစမ်းဘဲ မိုက်မဲစွာ ကြည်ညိုတတ်၏။ ကြည်ညိုဖွယ် မဟုတ်သော ဝတ္ထု၌ ကြည်ညိုတတ်၏။ ပညာအားကြီး၍ သဒ္ဓါနည်းသောသူသည် ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသောအဖို့သို့ ရောက်တတ်၏။ ဆေးကြောင့်ဖြစ်သော ရောဂါကဲ့သို့ အကုရခက်၏။ သဒ္ဓါပညာနှစ်ပါးတို့ မယုတ်မလွန်ညီမျှလျှင် ကြည်ညိုဖွယ်ဝတ္ထု၌သာလျှင် ကြည်ညို၏။

(ခ) သမာဓိလွန်၍ ဝီရိယအားနည်းသော်၊ ဝီရိယလွန်၍ သမာဓိအားနည်းသော် -

သမာဓိသည် ပျင်းရိသောအဖို့ရှိသောကြောင့် သမာဓိအားကြီး၍ ဝီရိယနည်းသောသူကို ပျင်းရိခြင်းက လွှမ်းမိုးတတ်၏။ ဝီရိယသည် ပျံ့လွင့်သောအဖို့ ရှိသောကြောင့် ဝီရိယအားကြီး၍ သမာဓိနည်းသောသူကို ပျံ့လွင့်မှုဥစ္စက လွှမ်းမိုးတတ်၏။ သမာဓိကို ဝီရိယနှင့် မယုတ်မလွန် ယှဉ်စေလျှင် ယင်းသမာဓိသည် ပျင်းရိခြင်းအဖို့၌ မကျနိုင်ပေ။ ဝီရိယကို သမာဓိနှင့် မယုတ်မလွန် ယှဉ်စေလျှင် ယင်းဝီရိယသည် ပျံ့လွင့်မှု ဥစ္စကအဖို့၌ မကျနိုင်ပေ။

(ဂ) သဒ္ဓါနှင့် ပညာ၊ သမာဓိနှင့် ဝီရိယ နှစ်ပါးစုံတို့ ညီမျှသော် -

သဒ္ဓါနှင့် ပညာ၊ သမာဓိနှင့် ဝီရိယ နှစ်ပါးစုံကို မယုတ်မလွန် ညီမျှသော ကိစ္စရှိအောင် ပြုအပ်၏။ အကျိုးမှာ ထိုနှစ်ပါးစုံညီမျှလျှင် အပ္ပနာ ဖြစ်ပေါ်၏။

၂.၃ တစ်နည်းကား

(က) သမထအလုပ်ကို အားထုတ်နေဆဲပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ သဒ္ဓါတရားက အနည်းငယ် အားကောင်းလွန်ကဲနေသော်လည်း သင့်ပေ၏။ ဤသို့ သဒ္ဓါအားကြီးလျှင် ယောဂီသည် 'မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသော အစီအရင်သည် မချွတ်ပြည့်စုံပေလိမ့်မည်' ဟု ယုံကြည်သည် ဖြစ်၍ အာရုံသို့ စုပ်စုပ်မြုပ်အောင် သက်ဝင်လျက် အပ္ပနာသို့ ရောက်ပေလိမ့်မည်။

(ခ) သမာဓိနှင့် ပညာနှစ်ပါးတို့တွင်

- သမထအလုပ်ကို အားထုတ်သောယောဂီအား သမာဓိအားကောင်းလျှင် သင့်လျော်၏။ ဤသို့ သမာဓိအားကောင်းလျှင် သမထကို အားထုတ်သော ထိုယောဂီသည် အပ္ပနာသို့ ရောက်၏။
- ဝိပဿနာအလုပ်ကို အားထုတ်သောယောဂီအား ပညာအားကောင်းလျှင် သင့်လျော်၏။ ဤသို့ ပညာအားကောင်းလျှင် ဝိပဿနာကို အားထုတ်သော ထိုယောဂီသည် အနိစ္စတာစသော လက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်းသို့ ရောက်၏။
- သမာဓိ ပညာ နှစ်ပါးစုံတို့၏ညီမျှခြင်းဖြင့်လည်း အပ္ပနာဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။

(ဂ) သတိ

အလုံးစုံသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ သတိသည်ကား အားကောင်းလျှင် သင့်လျော်၏။ အားကောင်းသော သတိသည် စိတ်ကို (ဥဒ္ဓစ္စအဖို့ရှိသော)သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယနှင့် ပညာတို့၏အစွမ်းဖြင့် ပျံ့လွင့်ခြင်းဘက်သို့ ကျခြင်းမှ စောင့်ရှောက်၏။ ပျင်းရိမှုကောသဇ္ဇအဖို့ ရှိသောသမာဓိကြောင့် ပျင်းရိမှုဘက်သို့ ကျခြင်းမှလည်း စောင့်ရှောက်၏။

ထို့ကြောင့် ဟင်းလျာအားလုံးတို့၌ ဆားခပ်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မင်းမှုကိစ္စ အားလုံး၌ အမှုကိစ္စအားလုံးတို့ကို သိနားလည်သောအမတ်ကြီးကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း သတိကို အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ (ဝါ) အလုံးစုံသော တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းအဖို့တို့၌ အလိုရှိအပ်၏။

ထို့ကြောင့် “သတိကိုမူကား အလုံးစုံ၌ ယှဉ်စေအပ်၏” ဟု မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူအပ်၏။
အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ...

- ကုသိုလ်စိတ်သည် သတိလျှင် ကိုးကွယ်လဲလျောင်းရာရှိသောကြောင့် တစ်ကြောင်း၊
- သတိသည် (စိတ်ကိုဘာဝနာအာရုံမှ မတိမ်းမစောင်းရအောင် ထိန်းသိမ်း) စောင့်ရှောက်တတ်သောတရား ဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်သောကြောင့် တစ်ကြောင်း၊
- သတိနှင့်ကင်း၍ စိတ်ကို ပင့်မြှောက်ခြင်း၊ နှိပ်ခြင်း မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တစ်ကြောင်း ဖြစ်၏။

၃။ နိမိတ်၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း

ပထဝီကသိုဏ်းစသော မပြုရသေးသော စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏ အာရုံနိမိတ်ကို ပြုခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း၊ ပြုအပ်ပြီးသော စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏ အာရုံနိမိတ်ကို ပွားစေခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း၊ ကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ပွားစေခြင်းဖြင့် ရအပ်ပြီးသော စိတ္တေကဂ္ဂတာ၏ အာရုံနိမိတ်ကို ဝါ-စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဟူသော သမထနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ လိမ္မာခြင်း ဟူ၍ နိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်း ၃-ပါး ရှိ၏။

ထိုလိမ္မာခြင်း ၃-ပါးတို့တွင် စောင့်ရှောက်ခြင်း၌ လိမ္မာခြင်းကို (အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းအစီအရင်ကို ပြဆိုသော) ဤအရာ၌ နိမိတ်၌လိမ္မာခြင်း ဟူ၍ အလိုရှိပေသည်။

၄။ စိတ်ကို ပင့်မြှောက်သင့်သည့်အခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်း

(ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးတို့တွင် ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် ဟူသော ဗောဇ္ဈင်တရား ၃-ပါးကား တစ်အုပ်စု၊ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင် ဟူသော ဗောဇ္ဈင်တရား ၃-ပါးကား တစ်အုပ်စု ဤသို့အားဖြင့် နှစ်အုပ်စု ရှိ၏။)

စိတ်ကို ပင့်မြှောက်သင့်သောအခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်းသည် အဘယ်သို့ပါနည်း? - ဝီရိယအလွန်လျော့ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် စိတ်တွန့်ဆုတ်သောအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်စသော သုံးပါးတို့ကို မပွားစေဘဲ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် စသော သုံးပါးတို့ကို ပွားစေလျက် ပင့်မြှောက်ခြင်းပေတည်း။

(က) အင်္ဂုသုတ္တန်၌ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ -

“ရဟန်းတို့ ... ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် အနည်းငယ်သောမီးကို တောက်လောင်စေလိုသည်ဖြစ်၍ ထိုမီး၌ မြက်စို၊ နွားချေးစို၊ ထင်းစိုတို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။ ရေနင့်ရောသော လေကိုလည်း ပေးရာ၏။ မြေမှုန့်ဖြင့်လည်း ဖြူးထည့်ပေးရာ၏။ ရဟန်းတို့- ထိုယောက်ျားသည် အနည်းငယ်သော မီးကို တောက်လောင်စေနိုင်ရာသလော? ဟု မေးတော်မူ၏။ ဤသို့ တောက်လောင်စေခြင်းသည် မဖြစ်နိုင်ပါဘုရား ဟု လျှောက်ထားကုန်၏။”

“ရဟန်းတို့-ဤအတူပင် တွန့်ဆုတ်သောစိတ်ဖြစ်သောအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ မဟုတ်ပေ။ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့ သင့်လျော်သောအခါမဟုတ်ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့- တွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ဖြင့် မထစေနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။”

“ရဟန်းတို့- စိတ်တွန့်ဆုတ်သောအခါ၌ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ ဖြစ်ပေသည်။ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကိုပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ သင့်လျော်သောအခါဟုတ်ခြင်းသည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့-ထိုတွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို ဓမ္မဝိစယ၊ ဝီရိယ၊ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ဖြင့် လွယ်ကူစွာ ထစေနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။”

“ရဟန်းတို့-ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် အနည်းငယ်သောမီးကို တောက်လောင်စေလိုသည်ဖြစ်၍ ထိုမီး၌ မြက်ခြောက်၊ နွားချေးခြောက်၊ ထင်းခြောက်တို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။ နှုတ်ဖြင့် မှုတ်သောလေကိုလည်း ပေးရာ၏။ မြေမှုန့်ဖြင့်လည်း ဖြူးထည့် မပေးရာ။ ရဟန်းတို့- ထိုယောက်ျားသည် အနည်းငယ်သောမီးကို တောက်လောင်စေနိုင်ရာသလော? ဟု မေးတော်မူ၏။ ဤသို့ တောက်လောင်စေခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ပါသည်ဘုရား ဟု လျှောက်ထားကုန်၏။”

(ခ) အာဟာရသုတ္တန်၌ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံ

၁။ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေပုံ

“ရဟန်းတို့- ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ အပြစ်ရှိ အပြစ်မဲ့တရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ယုတ်ညံ့သောတရား မွန်မြတ်သောတရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ မည်းညစ်သောအဖို့ ဖြူစင်သောအဖို့ ရှိသောတရားတို့သည် ရှိ

ကုန်၏။ ထိုကုသိုလ်စသော တရားတို့၌ အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဖြစ်ပြီးသော ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပြန့်ပြောခြင်းငှာ၊ ပွားမှုဘာဝနာ၏ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်းငှာ ဖြစ်သောအကြောင်းပေတည်း။”

မှတ်ချက် ။ ။ ‘ကုသိုလ် စသည်တို့၌ -ဝါ- ကုသိုလ် စသည်တို့ကို သိရန် အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ယောနိသောမနသိကာရ’ ဟူသည် သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာတို့ကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းမှုကို ခေါ်၏။

၂။ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေပုံ

“ရဟန်းတို့- (စတင်၍အားထုတ်ခြင်း ဟူသော) အာရမ္မဓာတ်သည်၊ (ပျင်းရိခြင်းမှ ထွက်မြောက်အောင် အားထုတ်ခြင်း ဟူသော) နိက္ကမဓာတ်သည်၊ (အဆင့်ဆင့်တိုးတက်၍ အားထုတ်ခြင်း ဟူသော) ပရက္ကမဓာတ်သည် ရှိ၏။ ထိုအားထုတ်မှုဓာတ်သုံးပါး၌ အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်ဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဖြစ်ပြီးသော ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း လွန်စွာအဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပြန့်ပြောခြင်းငှာ၊ ပွားမှုဘာဝနာ၏ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှာ၊ ဖြစ်သောအကြောင်းပေတည်း။”

မှတ်ချက် ။ ။ ‘အာရမ္မဓာတ် စသည်တို့၌ -ဝါ- အာရမ္မဓာတ် စသည်တို့ဖြစ်ရန် အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ယောနိသောမနသိကာရ’ ဟူသည် အာရမ္မဓာတ် စသည်တို့ကို ဖြစ်စေသောအားဖြင့် ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းမှုကို ခေါ်၏။ ထိုအာရမ္မဓာတ် စသည်တို့တွင် စတင်၍အားထုတ်ခြင်း ဝီရိယကို အာရမ္မဓာတ်ဟု ခေါ်သည်။ ပျင်းရိခြင်းမှ ထွက်မြောက်သောကြောင့် ထိုအာရမ္မဓာတ်ထက် သာ၍အားကောင်းသော အားထုတ်မှု ဝီရိယကို နိက္ကမဓာတ်ဟု ခေါ်သည်။ အဆင့်ဆင့် မြင့်သည်ထက် မြင့်သော အရာဌာနသို့ တိုးတက်သွားသောကြောင့် ထိုနိက္ကမဓာတ်ထက်လည်း သာ၍ အားကောင်းသော အားထုတ်မှုဝီရိယကို ပရက္ကမဓာတ်ဟု ခေါ်သည်။

၃။ ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေပုံ

“ရဟန်းတို့- ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့၌ အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဖြစ်ပြီးသော ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပြန့်ပြောခြင်းငှာ၊ ပွားမှုဘာဝနာ၏ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှာ ဖြစ်သောအကြောင်းပေတည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ ‘ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့’ ဟူသည် ရှေးရှေးပီတိ၏ အမည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ‘ပီတိ၏ ယောနိသောမနသိကာရ အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှု’ မည်သည်မှာလည်း ပီတိကို ဖြစ်စေတတ်သော နှလုံးသွင်းမှုသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

(ဂ) ဝိသုဒ္ဓိပင်အဋ္ဌကထာ၌ တစ်နည်းပြဆိုချက်

ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၇-ပါး

- (၁) အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို မေးမြန်းခြင်း၊
- (၂) အတွင်းအပြင်ဝတ္ထုတို့၏ သန့်ရှင်းမှုကို ပြုခြင်း၊
- (၃) သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်း၊
- (၄) ပညာမဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၅) ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၆) ဉာဏ်နက်နဲသူတို့သာ ကျက်စားနိုင်သော ခန္ဓာ အာယတန စသည်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၇) ပညာဟူသော ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း ဟူသော တရားခုနစ်ပါးတို့သည် ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့ ပင်တည်း။

ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၁၁-ပါး

- (၁) အပါယ်အစရှိသော ဘေးကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၂) ဝီရိယနှင့်စပ်၍ လောကီ လောကုတ္တရာတရားထူးကို ရခြင်းဟူသောအကျိုးကို ရှုလေ့ရှိခြင်း၊
- (၃) “ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနှင့် မဟာသာဝကတို့ သွားသောလမ်းကို ငါသွားသင့်ပေသည်။ ထိုလမ်းကိုလည်း ပျင်းရိသူတို့ မသွားနိုင်” ဟု ဤသို့ သွားအပ်သောလမ်း (ကျင့်အပ်သောအကျင့်)ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၄) ဒါယကာတို့၏ကောင်းမှုကို အကျိုးကြီးအောင်ပြုခြင်းဖြင့် ဆွမ်းကို တုန့်ပြန်ပူဇော်ခြင်း၊
- (၅) “ငါ၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ဝီရိယကိုမြဲစွာ အားထုတ်ခြင်း၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းတော်မူ၏။ ထိုဆရာဘုရား၏ အဆုံးအမကိုလည်း မကျူးကျော် မဖောက်ဖျက်သင့်ပေ။ ထိုဆရာဘုရားသည် ငါတို့မှာ ကျေးဇူးလည်း

- များလှပ၏။ အကျင့်ဖြင့်သာလျှင် ပူဇော်ပါမှလည်း ကောင်းစွာပူဇော်ရာရောက်ပေသည်။ အာမိသဖြင့် ပူဇော်လျှင် ကောင်းစွာပူဇော်ရာ မရောက်ပေ” ဟု ဤသို့ ဆရာဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း။
- (၆) “ငါသည်သူတော်ကောင်းတရားတည်းဟူသော မြတ်သောအမွေကို ခံယူသင့်၏။ ထိုအမွေကိုလည်း ပျင်းရိပေါ့ တန်သူသည် မခံယူနိုင်” ဟု ဤသို့ သူတော်ကောင်းတရားတည်းဟူသော အမွေ၏မြင့်မြတ်ပုံကို ဆင်ခြင်ခြင်း။
  - (၇) အလင်းရောင်၌ဖြစ်ပွားသော အမှတ်သညာကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဣရိယာပုထ်ပြောင်းလဲခြင်း၊ ဟင်းလင်းပြင်၌ နေခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ထိန မိဒ္ဓကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။
  - (၈) ပျင်းရိပေါ့တန်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
  - (၉) ဝီရိယကို မြဲစွာအားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို နှိပ်ခြင်း။
  - (၁၀) သမ္မပ္ပဓာန်၏ အာနုဘော်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း။
  - (၁၁) ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း ဟူသော တရား ၁၁-ပါးတို့သည် ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်း တရားတို့ပင်တည်း။

ဝီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၁၁-ပါး

- (၁) မှ (၇) ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ စာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ပွားများအားထုတ်ခြင်း။
- (၈) ရတနာသုံးပါး၌ကြည်ညိုမှု အဆီအစေး ခြောက်ခန်းသဖြင့် စိတ်နှလုံးကြမ်းတမ်းသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။
- (၉) ရတနာသုံးပါး၌ကြည်ညိုမှု အဆီအစေးရှိသဖြင့် စိတ်နှလုံးနူးညံ့ညက်ညောသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို နှိပ်ခြင်း။
- (၁၀) ကြည်ညိုဖွယ်ကောင်းသော သုတ်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း။
- (၁၁) ဝီတိသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း ဟူသော တရား ၁၁-ပါးတို့သည် ဝီတိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား တို့ပင်တည်း။

၅။ စိတ်ကို နှိပ်သင့်သည့်အခါ၌ နှိပ်ခြင်း

စိတ်ကိုနှိပ်သင့်သောအခါ၌ နှိပ်ခြင်းသည် အဘယ်သို့ပါနည်း? ဝီရိယကို လွန်စွာအားထုတ်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် စိတ်ပျံ့လွင့်သောအခါ၌ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် စသောသုံးပါးတို့ကို မပွားစေဘဲ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင် စသော သုံးပါးတို့ကို ပွားစေလျက် နှိပ်ခြင်းပေတည်း။

(က) အဂ္ဂိသုတ္တန်၌ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ -

“ရဟန်းတို့- ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် ကြီးမားသောမီးပုံကို ငြိမ်းစေလိုသည်ဖြစ်၍ ထိုမီးပုံ၌ မြက်ခြောက်တို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။ ပ ။ မြေမှုန့်ဖြင့်လည်း ဖြူးထည့်ပေးရာ၊ ရဟန်းတို့-ထိုယောက်ျားသည် ကြီးမားသောမီးပုံကို ငြိမ်းစေနိုင်ရာသလော? ဟု မေးတော်မူ၏။ ဤသို့ငြိမ်းစေခြင်းသည် မဖြစ်နိုင်ပါဘုရားဟု လျှောက်ထားကြကုန်၏။”

“ရဟန်းတို့- ဤအတူပင် ပျံ့လွင့်သောစိတ်ဖြစ်သောအခါ၌ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ မဟုတ်ပေ။ ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင်ကို၊ ဝီတိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ မဟုတ်ပေ။ ထိုသို့ သင့်လျော်သောအခါ မဟုတ်ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့-ထိုတက်ကြွပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို ဓမ္မဝိစယ၊ ဝီရိယ၊ ဝီတိသမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ဖြင့် မငြိမ်းသတ်စေနိုင်သောကြောင့်ပေတည်း။”

“ရဟန်းတို့- စိတ်ပျံ့လွင့်သောအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ၊ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော်သောအခါ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ သင့်လျော်သောအခါဖြစ်ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့- ထို ပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ဖြင့် လွယ်ကူစွာငြိမ်းစေနိုင်သောကြောင့် ပေတည်း။”

“ရဟန်းတို့- ဥပမာပြရလျှင် ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် ကြီးမားသောမီးကို ငြိမ်းစေလိုသည်ဖြစ်၍ ထိုမီးပုံ၌ မြက်စိုတို့ကိုလည်း ထည့်ရာ၏။ ပ ။ မြေမှုန့်တို့ဖြင့်လည်း ဖြူးထည့်ပေးရာ၏။ ရဟန်းတို့-ထိုယောက်ျားသည် ကြီးမားသောမီးပုံကို ငြိမ်းစေနိုင်ရာသလော? ဟု မေးတော်မူ၏။ ငြိမ်းစေနိုင်ရာပါသည် အရှင်ဘုရား ဟု လျှောက်ထားကုန်၏။”

(ခ) အာဟာရသုတ္တန်၌ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံ

၁။ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေပုံ

“ရဟန်းတို့- စေတသိက်အပေါင်း ကိုယ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်းဟူသော ကာယပဿဒ္ဓိနှင့် စိတ်၏ငြိမ်းအေးခြင်း ဟူသော စိတ္တပဿဒ္ဓိသည် ရှိ၏။ ထိုကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိတရားတို့၌ အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဖြစ်ပြီးသော ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပြန့်ပြောခြင်းငှာ၊ ပွားမှုဘာဝနာ၏ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှာ ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။”

၂။ သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေပုံ

“ရဟန်းတို့- (ရှေးရှေးသမာဓိ ဟူသော) သမထနိမိတ်သည်, (အာရုံတစ်ခုတည်းသာ ရှိ၍) အမျိုးမျိုးမရှိသော အဗျဂ္ဂနိမိတ်သည် ရှိ၏။ ထိုသမထနိမိတ်, အဗျဂ္ဂနိမိတ်တို့၌ အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်းဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဖြစ်ပြီးသော သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပြန့်ပြောခြင်းငှာ၊ ဘာဝနာ၏ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှာ ဖြစ်သောအကြောင်းပေတည်း။”

၃။ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေပုံ

“ရဟန်းတို့ - ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့၌ အကြောင်းမှန်လမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို များစွာပြုခြင်းသည် မဖြစ်သေးသော ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ဖြစ်ပြီးသော ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကိုလည်း လွန်စွာ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်ဖြစ်ခြင်းငှာ၊ ပြန့်ပြောခြင်းငှာ၊ ပွားမှုဘာဝနာ၏ ထက်ဝန်းကျင်ပြည့်စုံခြင်းငှာ ဖြစ်သောအကြောင်းပေတည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ - ထိုစကားသုံးရပ်၌ - ယောဂီအား ပဿဒ္ဓိ စသောတရားတို့ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပုံ အခြင်းအရာကို မှတ်သား၍ ထိုပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာ သမ္မောဇ္ဈင်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော နှလုံးသွင်းမှုသည်ပင်လျှင် ထိုသုံးပါးတို့ဖြင့် ပြအပ်သောတရားသုံးပါးတို့ဖြစ်ရန် အကြောင်းလမ်းမှန်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း ယောနိသောမနသိကာရ မည်၏။
- သမထနိမိတ်ဟူသည် ရှေးရှေးသောသမထ၏ အမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ အဗျဂ္ဂနိမိတ်ဟူသော အမည်သည်လည်း ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောအနက်သဘောကြောင့် ထိုရှေးရှေးသမထ၏အမည်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

(ဂ) တစ်နည်းပြရလျှင် (ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ)

ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၇-ပါး

- (၁) သင့်မြတ်ကောင်းမွန်သော ဘောဇဉ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၂) သင့်လျော်သော ဥတုကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၃) သင့်လျော်သော ဣရိယာပုထ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၄) အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ကာယိကပယောဂကို ဖြစ်စေခြင်း၊
- (၅) ကိုယ်စိတ်ပူပန်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၆) ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း၊
- (၇) ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း ဟူသော တရား ၇-ပါးတို့သည် ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့ပင်တည်း။

သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၁၁-ပါး

- (၁) အတွင်းအပြင်ဝတ္ထုတို့၏သန့်ရှင်းမှုကို ပြုခြင်း၊
- (၂) နိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်း၊
- (၃) သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ညီမျှခြင်းကို ပြီးစေခြင်း၊
- (၄) စိတ်ကို နှိပ်သင့်သောအခါ၌ နှိပ်ခြင်း၊
- (၅) စိတ်ကို ပင့်မြှောက်သင့်သောအခါ၌ ပင့်မြှောက်ခြင်း၊
- (၆) ငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော သာယာဖွယ်ချမ်းသာကင်းသောစိတ်ကို သဒ္ဓါနှင့်သံဝေဂတို့ဖြင့် ရွှင်လန်းသန့်စွမ်းစေခြင်း၊
- (၇) ကောင်းစွာအညီအညွတ်ဖြစ်နေသော ဘာဝနာစိတ်ကို (မမြှောက် မနှိပ် မရွှင်စေဘဲ) လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၈) သမာဓိမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၉) ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း၊
- (၁၀) ဈာန်တည်းဟူသော ဝိမောက္ခတို့ကို အထပ်ထပ် သက်ဝင်၍ ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၁၁) သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း ဟူသော တရား ၁၁-ပါးတို့သည် သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားတို့ပင်တည်း။

ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရား ၅-ပါး

- (၁) ချစ်ခင်ဖွယ်သတ္တဝါတို့၌သော်လည်း လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၂) သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၃) သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌ တွယ်တာစွဲလမ်းခြင်း အားကြီးသူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၄) သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုတတ်သူကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခြင်း၊

(၅) ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၌ စိတ်နှလုံးညွတ်ခြင်း ဟူသော တရား ၅-ပါးတို့သည် ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်၏ ဖြစ်ကြောင်း တရားတို့ပင်တည်း။

၆။ စိတ်ကို ရွှင်စေသင့်သည့်အခါ၌ ရွှင်စေခြင်း

စိတ်ကိုရွှင်လန်းစေသင့်သောအခါ ရွှင်လန်းစေခြင်းသည် အဘယ်သို့ပါနည်း? ယောဂီအား ပညာ၏ကြောင့် ကြစိုက်မှု နှံ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ငြိမ်သက်ခြင်းဟူသော ချမ်းသာကိုမရခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ဘာဝနာစိတ်မှာ သာယာဖွယ် ကင်းလျက် ရှိငြားအံ့။ ထိုအခါ၌ သံဝေဂဝတ္ထုခေါ် ထိတ်လန့်စေတတ်သော အကြောင်းရှစ်ပါးတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် ထိုစိတ်ကို ထိတ်လန့်စေလျက် ရွှင်လန်းသန့်စွမ်းစေရ၏။

သံဝေဂဝတ္ထု ရှစ်ပါးမှာ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊ အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း၊ အပါယ်ဆင်းရဲ၊ အတိတ်ကာလ၌ ဝဋ် လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲ၊ အနာဂတ်ကာလ၌ ဝဋ်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကာလ၌ အာဟာရကို ရှာဖွေရခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဆင်းရဲတို့ ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ဘုရား တရား သံဃာတော်တို့၏ဂုဏ်တို့ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်းဖြင့်လည်း စိတ်၏ကြည်လင်ခြင်း ကို ဖြစ်စေရ၏။

၇။ စိတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်သည့်အခါ၌ လျစ်လျူရှုခြင်း

စိတ်ကိုလျစ်လျူရှုသင့်သောအခါ၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် အဘယ်သို့ပါနည်း? ယောဂီ၏ဘာဝနာစိတ်သည် မတွန့်ဆုတ် မပျံ့လွင့်သည်ဖြစ်၍ သာယာဖွယ်လည်း မကင်းဘဲ အာရုံ၌အညီအမျှ ဖြစ်လျက် သမထအကျင့်လမ်းမှန်၍ သွားနေငြားအံ့။ ထိုအခါ၌ ယောဂီအား ပင့်မြှောက်ခြင်း၊ နှိပ်ခြင်း၊ ရွှင်စေခြင်းတို့၌ ကြောင့်ကြစိုက်ဖွယ် မရှိတော့ပေ။ အညီအမျှသွားနေသော မြင်းတို့၌ ကြောင့်ကြမစိုက်ရသော ရထားထိန်းကဲ့သို့ပင်တည်း။

၈။ သမာဓိကင်းသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း

သမာဓိကင်းသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ဆိုသည်မှာ ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်လမ်းသို့ မတက်ဖူး မသွားဖူး သော ကိစ္စများစွာတို့၌ လုံ့လပြုသည်ဖြစ်၍ စိတ်နှလုံးမတည်မတံ့ ပျံ့လွင့်နေသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ဝေးစွာစွန့်ပစ်ဖွဲ့ခွာခြင်း ဖြစ်၏။

၉။ သမာဓိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း

သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်းဆိုသည်မှာ ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်လမ်းသို့ သွားဖူး ကျင့်ဖူးသည် ဖြစ်၍ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိကို ရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ထံသို့ ရံဖန်ရံခါ ချဉ်းကပ်ခြင်း ဖြစ်၏။

၁၀။ အပ္ပနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်း

အပ္ပနာသမာဓိသို့ စိတ်ညွတ်ခြင်းဆိုသည်မှာ အပ္ပနာသမာဓိကို ဖြစ်စေရန် နှလုံးသွင်းခြင်း မပြတ်အားထုတ် ခြင်းပေတည်း။ သမာဓိကို အလေးပြုခြင်း၊ သမာဓိ၌ ညွတ်ခြင်း၊ သမာဓိ၌ ကိုင်းခြင်း၊ သမာဓိ၌ ရှိုင်းခြင်းဟူသော အနက်ကို ဆိုလို၏။

~ ~ ~ ~ ~

နိမိတ်သို့ ရှေးရှုဖြစ်စေခြင်း

အကျိုးကား- ရအပ်ပြီးသော ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အပ္ပနာ၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းအစီအရင် ကို ပြည့်စုံစေသော ယောဂီအား အပ္ပနာသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကျင့်သောယောဂီအား အပ္ပနာသည် အကယ်၍ မဖြစ်ငြားအံ့။ ထိုသို့ အပ္ပနာ မဖြစ်စေကာမူ ပညာရှိသောယောဂီသည် အားထုတ်မှုကို မစွန့်လွှတ်ဘဲ အားထုတ် မြဲ အားထုတ်ရာ၏။ မှန်စွာအားထုတ်မှုသမ္မာဝါယာမကို စွန့်လွှတ်၍ ဝါ-လျှော့၍ အနည်းငယ်မျှပင်ဖြစ်သော တရား ထူးကို ရနိုင်သောသဘောမည်သည် မရှိပေ။

ထိုသို့ မရှိသောကြောင့် ပညာရှိသည် စိတ်ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ကောင်းစွာမှတ်သားလျက် ဝီရိယကို သမာဓိ နှင့် ညီမျှသောကိစ္စရှိအောင် အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ယှဉ်စေရာ၏။ အနည်းငယ်မျှသော်လည်း တွန့်ဆုတ်လျှင် စိတ်ကို ပင့်မြှောက်ပေးရာ၏။ အားထုတ်လွန်းသော ဝီရိယကို တားမြစ်၍ မလျှော့မတင်းသာလျှင် ဖြစ်စေရာ၏။

ပန်းဝတ်မှုန်၊ ကြာရွက်၊ ပင့်ကူမျှင်၊ လှေ၊ ဆီကျည်တောက်တို့၌ ပျားစသည်တို့၏ ဖြစ်ပုံကို ဥပမာအဖြစ်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ပြထားသကဲ့သို့ - ထိုအတူ တွန့်ဆုတ်ခြင်း ပျံ့လွင့်ခြင်းတို့မှ လွတ်မြောက်စေ၍ အခါခပ်သိမ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဘာဝနာစိတ်ကို ရှေးရှုဖြစ်စေရာ၏။

၁။ ပန်းဝတ်မှုန်ဥပမာ

မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာသောပျားသည် ဤမည်သောသစ်ပင်၌ ပန်းပွင့်လေပြီ ဟု သိ၍ လျင်မြန်သောအဟုန်ဖြင့် ပျံသွားသောကြောင့် ထိုသစ်ပင်ကို လွန်သွားပြီးမှ တစ်ဖန် ပြန်လာရသည်ဖြစ်၍ ပန်းဝတ်မှုန်ကုန်မှ ရောက်လာ၏။ မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာသော အခြားပျားတစ်ကောင်သည် နှေးသောအဟုန်ဖြင့် ပျံသွားသောကြောင့် ပန်းဝတ်မှုန်ကုန်မှ သာ လျှင် ရောက်၏။ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ပျားသည်ကား မနှေးလွန်း မမြန်လွန်းသောအဟုန်ဖြင့် ပျံသွားသောကြောင့် ချမ်းသာစွာ ပန်းအစုသို့ရောက်၍ အလိုရှိတိုင်း ပန်းဝတ်မှုန်ကိုသယ်ယူပြီးလျှင် ပျားရည်ကို ပြည့်စုံစေလျက် ပျားရည်၏ အရသာကို ခံစားရသကဲ့သို့ လည်းကောင်း -

၂။ ရေနွက်၌ ထားသော ကြာရွက်ဥပမာ

ခွဲစိတ်ကုသတတ်သော ဆရာ၏ တပည့်တို့သည် ရေနွက်၌ထားသော ကြာရွက်၌ ဓားငယ်ဖြင့် ခွဲဖောက်ခြင်း စသော အမှုကို သင်ယူကုန်သည်ရှိသော် မကျွမ်းကျင်သော တပည့်တစ်ယောက်သည် အဟုန်ဖြင့် ဓားကိုချသဖြင့် ကြာရွက်ကို နှစ်ပိုင်းဖြတ်မိ၏၊ ရေ၌မူလည်း နှစ်စေ့၏။ မကျွမ်းကျင်သော အခြားတပည့်တစ်ယောက်သည် ကြာရွက်ကို ဖြတ်မိမည်၊ ရေ၌ နှစ်စေ့မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် ကြာရွက်ကို ဓားငယ်ဖြင့် ထိရုံပင် မထိဝံ့ပေ။ ကျွမ်းကျင်သော တပည့်သည်ကား မမြန်လွန်း မနှေးလွန်းသော လုံ့လပယောဂဖြင့် ကြာရွက်၌ ဓားရာကိုပြု၍ ခွဲစိတ်ခြင်းအတတ်၌ ပြီးဆုံးအောင်တတ်သည်ဖြစ်၍ ထိုသို့ဖောက်ခွဲ၍ ကုသသောသဘော ရှိသောအရာတို့၌ အကြောဖောက်ခြင်းစသော အမှုကို ပြု၍ ဆေးကုခံလာဘ်ကို ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း -

၃။ ပင့်ကူမျှင်ဥပမာ

“လေးလံ(၁၆-တောင်)ရှည်သော ပင့်ကူမျှင်ကို ယူဆောင်လာသောသူသည် အသပြာလေးထောင်ရမည်” ဟု ဘုရင်က ကြေညာသည်ရှိသော် မကျွမ်းကျင်သော ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် လျင်မြန်စွာ ပင့်ကူမျှင်ကို ငင်ယူသဖြင့် ပင့်ကူမျှင်သည် ထိုထိုအရပ်၌ ပြတ်သည်သာလျှင်တည်း။ မကျွမ်းကျင်သော အခြားယောက်ျားတစ်ယောက်သည် ပင့်ကူမျှင် ပြတ်မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် လက်ဖြင့် ပင့်ကူမျှင်ကို ထိရုံပင် မထိဝံ့ပေ။ ကျွမ်းကျင်သော ယောက်ျားတစ်ယောက်သည်ကား အစွန်းမှစ၍ မမြန်လွန်း မနှေးလွန်းသော လုံ့လပယောဂဖြင့် တုတ်တံ၌ ရစ်လျက်ယူသည်ရှိသော် လေးလံရှည်သောပင့်ကူမျှင်ကို ယူဆောင်လာနိုင်သောကြောင့် ဆုလာဘ်ကို ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း -

၄။ လှေသူကြီးဥပမာ

မကျွမ်းကျင်သောလှေသူကြီးသည် အားကြီးသောလေ လာသောအခါ၌ ရွက်ကို လေဖြင့် ပြည့်စေသောကြောင့် လှေကို ရောက်လိုသောအရပ်မှ တစ်ပါးသောအရပ်သို့ ပြေးသွားစေ၏။ မကျွမ်းကျင်သော အခြားလှေသူကြီး တစ်ယောက်သည် အားနည်းသော လေလာသောအခါ၌ ရွက်ကို ချထားသောကြောင့် လှေကို ထိုတည်မြဲနေရာ၌သာလျှင် တည်စေ၏။ ကျွမ်းကျင်သော လှေသူကြီးသည်ကား အားနည်းသော လေလာသောအခါ၌ ရွက်တစ်ရွက်လုံးကို လေဖြင့် ပြည့်စေ၍ အားကြီးသော လေလာသောအခါ၌ ရွက်တစ်ဝက်ကိုသာ လွှင့်၍ လိုရာအရပ်သို့ ချမ်းသာစွာ ရောက်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း -

၅။ ဆီကျည်ဥပမာ

“အပေါက်ကျဉ်းသော ကျည်တောက်ကို မဖိတ်မလျှံစေဘဲ ဆီပြည့်အောင် လောင်းထည့်နိုင်သောသူသည် ဆုလာဘ်ရမည်” ဟု ဆရာက တပည့်တို့ကို ပြောသည်ရှိသော် မလိမ္မာသော တပည့်တစ်ယောက်သည် ဆုလာဘ်၌ မက်မောသည်ဖြစ်၍ လျင်မြန်စွာလောင်းထည့်သဖြင့် ဆီဖိတ်၏။ မလိမ္မာသော အခြားတပည့်တစ်ယောက်သည် ဆီဖိတ်မည်ကို စိုးရိမ်သောကြောင့် လောင်းရုံပင် မလောင်းဝံ့ပေ။ လိမ္မာသောတပည့်သည်ကား မမြန်လွန်း မနှေးလွန်းသော လုံ့လပယောဂဖြင့် လောင်းထည့်၍ ဆုလာဘ်ကိုရသကဲ့သို့ လည်းကောင်း -

ဤအတူပင်လျှင် ရဟန်းတစ်ပါးသည် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်သည်ရှိသော် “လျင်မြန်စွာသာလျှင် အပ္ပနာသို့ ရောက်တော့မည်” ဟု ပြင်းထန်စွာ ကြိုးစားအားထုတ်၏။ ထိုရဟန်း၏ စိတ်သည် ဝီရိယကို လွန်စွာ အားထုတ်ခြင်းကြောင့် ပျံ့လွင့်ခြင်း၌ ကျရောက်၏။ ထိုရဟန်းသည် အပ္ပနာသို့ မရောက်နိုင်ပေ။

အခြားရဟန်းတစ်ပါးသည် ဝီရိယကို လွန်စွာအားထုတ်ခြင်း၌ အပြစ်မြင်၍ “ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုရပြီးသော ယခုအခါ၌ ငါ့အား အပ္ပနာရအောင် ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း?” ဟု ဝီရိယကို လျော့လိုက်၏။ ထိုရဟန်း၏စိတ်သည် ဝီရိယအလွန် တွန့်ဆုတ်လျော့လျည်းသောကြောင့် ပျင်းရိခြင်း၌ ကျရောက်၏။ ထိုရဟန်းသည်လည်း အပ္ပနာသို့ မရောက်နိုင်ပေ။

အကြင်ရဟန်းသည်ကား အနည်းငယ်မျှသော်လည်း တွန့်ဆုတ်လျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို တွန့်ဆုတ်ခြင်းမှ လွတ်စေ၍ အနည်းငယ်မျှသော်လည်း တက်ကြွပျံ့လွင့်လျှင် ဘာဝနာစိတ်ကို တက်ကြွပျံ့လွင့်ခြင်းမှ လွတ်စေ၍ မလျော့မတင်းညီမျှသော ဝီရိယဖြင့် ဘာဝနာစိတ်ကို နိမိတ်သို့ ရှေးရှုဖြစ်စေ၏။ ထိုရဟန်းသည် အပ္ပနာသို့ ရောက်၏။

ပထမဈာန်ကို ပြဆိုချက်

ဤသို့ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နိမိတ်သို့ ဘာဝနာစိတ်ကို ရှေးရှုဖြစ်စေသော ယောဂီအား “ယခုအခါ အပ္ပနာပြည့်စုံ တော့မည်” ဟု ဆိုသင့်သောခဏ၌ ဘဝင်ကို ဖြတ်ပြီးလျှင် “မြေ မြေ” ဟု ရှုခြင်း အားထုတ်ခြင်းဖြင့် ဘာဝနာစိတ်၌ ထင်လာသော ထိုပထဝီကသိဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုမနော-ဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှ နောက်၌ ထိုပထဝီကသိဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ၌ပင်လျှင် ဇောလေးကြိမ်ဖြစ်စေ ငါးကြိမ်ဖြစ်စေ စောကုန်၏။ ထို လေးကြိမ် ငါးကြိမ်သော ဇောတို့တွင် နောက်ဆုံးဇောသည် ရူပါဝစရဇောတည်း၊ ကြွင်းသောဇောတို့သည် ကာမာဝစရဇောတို့ပေတည်း။

မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၏ အာဒိကမ္မိကဈာနဝီထိပုံစံ = န ၁ မ ပ ဥ န ဂေါ ဈ ဘဝင်

တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၏ အာဒိကမ္မိကဈာနဝီထိပုံစံ = န ၁ မ ပ ဥ န ဂေါ ဈ ဘဝင်

ပကတိစိတ်တို့၌ရှိသော ဝိတက်စသည်တို့ထက် သာ၍ အားကောင်းသည့် ဝိတက်၊ ဝိစာရ ဝိတိ သုခ စိတ္တေ-ကဂ္ဂတာ ရှိကုန်သော ယင်းသုံးကြိမ် လေးကြိမ်သော ကာမာဝစရဇောတို့ကို-

- အပ္ပနာကို ကြိုတင်၍ ပြုပြင်တတ်သောကြောင့် ပရိကံ တို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- ရွာအစရှိသည်တို့၏အနီးအရပ်ကို ရွာ၏ဥပစာ၊ မြို့၏ဥပစာ ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အပ္ပနာနှင့် နီးကပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာ၏ မဝေးလှသောအနီး၌ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဥပစာရ(ဥပစာ)တို့ဟူ၍ လည်းကောင်း၊
- ဤကောဝဇ္ဇနဝီထိမှ ရှေးဖြစ်သော နာနာဝဇ္ဇနဝီထိ၌ ပရိကံတို့နှင့် အထက်အပ္ပနာအား လျော်သောကြောင့် အနုလောမ(အနုလုံ)တို့ ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဤ ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံဟူသော သုံးကြိမ် လေးကြိမ်သော ဇောစိတ်တို့တွင် အားလုံးတို့၌ နောက်ဆုံးဖြစ်သော တတိယစိတ် သို့မဟုတ် စတုတ္ထစိတ်ကိုကား ကာမအနွယ်ကို လွှမ်းမိုးကျော်လွန်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မဟဂ္ဂုတ်အနွယ်ကို ဖြစ်ပွားစေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဂေါတြဘူ ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်ပေသည်။

ဤသုံးကြိမ် လေးကြိမ်သော စိတ်တို့တွင် ယူအပ်ပြီးကို မယူဘဲ ရေတွက်လျှင် မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ပထမစိတ်သည် ပရိကံ၊ ဒုတိယစိတ်သည် ဥပစာ၊ တတိယစိတ်သည် အနုလုံ၊ စတုတ္ထစိတ်သည် ဂေါတြဘူ မည်၏။ တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ပထမစိတ်သည် ဥပစာ၊ ဒုတိယစိတ်သည် အနုလုံ၊ တတိယစိတ်သည် ဂေါတြဘူ မည်၏။ စတုတ္ထစိတ် ဖြစ်စေ၊ ပဉ္စမစိတ်ဖြစ်စေ အပ္ပနာ(ဈာန်)စိတ် မည်၏။

လေးကြိမ်မြောက်စိတ်သာလျှင်ဖြစ်စေ၊ ငါးကြိမ်မြောက်စိတ်သာလျှင်ဖြစ်စေ အပ္ပနာဖြစ်ခြင်း

လေးကြိမ်မြောက်စိတ်သာလျှင်ဖြစ်စေ၊ ငါးကြိမ်မြောက်စိတ်သာလျှင်ဖြစ်စေ အပ္ပနာဖြစ်၏ - ဝါ-အာရုံ၌ သက်ဝင်၏။ ထိုသို့ လေးကြိမ်မြောက်ဖြစ်စေ၊ ငါးကြိမ်မြောက်ဖြစ်စေ ဟု ကိန်းသေမဟုတ်ဘဲ အပ္ပနာဖြစ်ခြင်းသည် ခိပ္ပာဘိညပုဂ္ဂိုလ် ဒန္တာဘိညပုဂ္ဂိုလ်တို့ အရအားဖြင့် ထိုက်သလိုဖြစ်ခြင်းပေတည်း။ ထို့နောက်၌ ဇောစိတ်သည် အဟုန်ကုန်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ကျလေ၏။ ဘဝင်စိတ်၏အလှည့်သာလျှင် ဖြစ်တော့၏။

အဘိဓမ္မိကဂေါဒတ္တမထေရ်ကမူကား “ရှေးရှေးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် နောက်နောက်သော ကုသိုလ်တရားတို့အား အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဟူသော ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်ကို ကိုးကား၍ အာသေဝနပစ္စည်းကြောင့် နောက်နောက်သောတရားသည် အားကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် ဆဋ္ဌဇောနှင့် သတ္တမဇောအရာ၌လည်း အပ္ပနာဖြစ်သည်ဟု ဆိုလေ၏။ ထိုစကားကို အဋ္ဌကထာတို့၌ “ဤစကားသည် အဘိဓမ္မိကဂေါဒတ္တမထေရ်၏ သူ့အကြိုက် သူ့အယူမျှသာ ဖြစ်သည်” ဟု ဆို၍ ပယ်မြစ်၏။

စင်စစ်သော်ကား စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမဇောတို့၌သာလျှင် အပ္ပနာဖြစ်၏။ နောက်၌ ဇောသည် လျှောကျသော မည်သည်ဖြစ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဘဝင်နှင့် နီးသောကြောင့်ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားပေသည်။ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော ထိုစကားသည်သာလျှင် စိစစ်၍ ဆိုထားသည့်စကား ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းအဋ္ဌကထာစကားကို ပယ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။

ဥပမာ - ကမ်းပါးပြတ်သို့ ရှေးရှုပြေးသွားသော ယောက်ျားသည် ရပ်လိုပါသော်လည်း ကမ်းပါးစွန်း၌ ခြေကိုထား၍ ရပ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ဘဲ ကမ်းပါးပြတ်၌သာလျှင် ကျသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဆဋ္ဌဇော သို့မဟုတ် သတ္တမဇောအရာ၌ အပ္ပနာဖြစ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဘဝင်နှင့် နီးသောကြောင့်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထနှင့် ပဉ္စမဇောအရာတို့၌သာလျှင် အပ္ပနာဖြစ်သည်ဟု သိအပ်ပေသည်။

ထိုအပ္ပနာဈာန်ဇောသည်လည်း စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်မျှသာလျှင် ရှိ၏။ မှန်ပေ၏ -

- (၁) ဈာန်သို့ရောက်ခါစ အစဆုံး အပ္ပနာစိတ်၊
- (၂) လောကီအဘိညာဉ်၊

- (၃) မဂ်စိတ်လေးခု၊
  - (၄) မဂ်၏နောက် အခြားမဲ့၌ ဆက်၍ဖြစ်သော ဖိုလ်စောလေးခု
  - (၅) ရူပ အရူပဘုံတို့၌ ဘဝင်ဖြစ်သော ဈာန်စိတ်၊
  - (၆) နိရောဓသမာပတ်အား ကျေးဇူးပြုသော နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်စိတ်၊
  - (၇) နိရောဓသမာပတ်မှထသော အနာဂါမ် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ဖလသမာပတ် ဟူသော ခုနစ်ဌာနတို့၏ အဓွန့်ကာလကို ပိုင်းခြားခြင်းမည်သည် မရှိပေ။ (အဓွန့်ကာလပိုင်းခြားခြင်း မရှိသော ခုနစ်ဌာန ဖြစ်၏။)
- ဤခုနစ်ဌာနတို့တွင် -
- မဂ်စိတ်၏နောက် အခြားမဲ့၌ ဆက်၍ဖြစ်သော ဖိုလ်စိတ်သည် သုံးကြိမ်ထက် ပိုလွန်၍ မဖြစ်ပေ၊
  - နိရောဓသမာပတ်အား ကျေးဇူးပြုသော နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်စိတ်သည် နှစ်ကြိမ်ထက်ပိုလွန်၍ မဖြစ်ပေ၊
  - ရူပဘုံအရူပဘုံတို့၌ ဘဝင်စိတ်၏ အကြိမ်အတိုင်းအရှည်ကား မရှိပေ၊
  - အစဆုံးအပ္ပနာစိတ်၊ လောကီအဘိညာဉ်၊ မဂ်ဇော၊ နိရောဓသမာပတ်မှထသော အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖိုလ်ဇောတို့၌ စိတ်တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်၏။
- ထို့ကြောင့် အစဆုံးအပ္ပနာသည် စိတ္တက္ခဏတစ်ချက်သာလျှင် ရှိ၏။ ထိုအပ္ပနာဈာန်စိတ် တစ်ကြိမ်မှ နောက်၌ ဘဝင်ကျ၏။ ထို့နောက် ဘဝင်ကိုဖြတ်၍ ဈာန်ကိုဆင်ခြင်ခြင်းငှာ အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ဖြစ်၏။ ထို့နောင် ဈာန်ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာစော ဖြစ်၏။ ဤကား ပထမဈာန်ရပုံ အစဉ်ပေတည်း။

~ ~ ~ ~ ~

ပထမဈာနကထာ အပ္ပဋ္ဌ်
(ပထမဈာန်ကို ပြသောစကား အပ္ပဋ္ဌ်)

ပါဠိတော်

ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ၊ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ၊ ဝိဝေကဇံ၊ ပီတိသုခံ၊ ပထမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပန္တ ဝိဟရတိ။
ဧဝမနေန ပဉ္စဂီဝိပ္ပဟိနံ၊ ပဉ္စဂီသမန္နာဂတံ၊ တိဝိကေလျာဏံ၊ ဒသလက္ခဏသမ္ပန္နံ၊ ပထမံ ဈာနံ အဓိဂတံ ဟောတိ။

ပြန်မာပြန်

ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍(သာလျှင်)၊ ဝိတက် ဝိစာရနှင့် တက္ကဖြစ်သော၊ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိ သုခရှိသော ပထမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေလျက် နေ၏။
ဤသို့နေသော ယောဂီသည် အင်္ဂါငါးပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ကောင်းခြင်း သုံးပါးလည်းရှိသော၊ လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော၊ ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော ပထမဈာန်ကိုရပြီး ဖြစ်ပေတော့၏။

၁။ “ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍(သာလျှင်)” ဟူရာ၌

‘ဝတ္ထုကာမ၊ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းကွာ၍သာလျှင်၊ အသီးအခြားဖြစ်၍သာလျှင်၊ ပယ်သောအားဖြင့် ဖဲခွာ၍သာလျှင်’ ဟု ဆိုလို၏။

“ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော စကား၌ ပါဝင်သော ‘သာလျှင်’ ဟူသော စကားသည်-

မြဲစေခြင်း၊ သတ်မှတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏။ ဤသို့သော အနက်ရှိသောကြောင့် ‘သာလျှင်’ ဟူသော စကားဖြင့် ပထမဈာန်ကို ရနေခိုက်၌ (ထင်ရှားမရှိကြသော်လည်း) ကာမတို့သည် ပထမဈာန်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း ကောင်း၊ ကာမတို့ကို စွန့်ခြင်းဖြင့်သာလျှင် ပထမဈာန်ကို ရနိုင်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ပြပေသည်။

“ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟု ဤသို့သတ်မှတ်ခြင်းကြောင့် ရရှိနိုင်သော အကျိုးမှာ -

- ကာမတို့သည် ဈာန်၏ဆန့်ကျင်ဘက် စင်စစ်ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်းကာမတို့ရှိလျှင် ဈာန်မဖြစ်ပေါ်ပေ၊
- ဥပမာ - အမှောင်ရှိလျှင် ဆီမီးရောင်မရှိသကဲ့သို့ပင်တည်း၊
- ထိုကာမတို့ကို စွန့်ပယ်ခြင်း(ကင်းစေခြင်း)ဖြင့်သာလျှင် ဈာန်ကိုရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဥပမာ- ဤဘက်ကမ်းကို စွန့်ခြင်းဖြင့် ထိုဘက်ကမ်းကို ရောက်ခြင်းကဲ့သို့ ပေတည်း - ဟု သိရခြင်းအကျိုး ရှိပေသည်။

ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဟောတော်မူသော ‘သာလျှင်’ ဟူသောစကား(သဒ္ဒါ)နှင့် ပတ်သက်၍ မှတ်ဖွယ် -

“ ‘သာလျှင်’ ဟူသောစကားကို ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဟောတော်မူ၍ နောက်ပုဒ်၌ အဘယ့်ကြောင့် ဟောတော် မမူ သနည်း၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော နိဝရဏတရားတို့မှ မကင်းဆိတ်ဘဲလည်း ဈာန်ကိုပြည့်စုံစေ၍ နေနိုင်ရာသလော? ” ဟု တစ်စုံတစ်ယောက်က စောဒနာလာနိုင်၏။

အဖြေကား- ဤစောဒနာဆိုသည့်အတိုင်း မမှတ်သင့်ပေ။

ဈာန်သည် ကာမတို့၌ ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း၊ ကင်းရာကင်းကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ‘သာလျှင်’ ဟူသောစကားကို ရှေ့ပုဒ်၌ ဟောတော်မူပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ကာမဘဝမှ လွတ်မြောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကာမရာဂ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဈာန်သည် ကာမတို့၏သာလျှင် ထွက်သွားရာ ထွက်သွားကြောင်း ဖြစ်၏။

“ရဟန်းတို့ - ဤသာသနာတော်၌သာလျှင် သောတာပန်ရဟန်းကို ရအပ်၏၊ ဤသာသနာတော်၌သာလျှင် သကဒါဂါမ်ရဟန်းကို ရအပ်၏” ဟူသော ဤစကားရပ်၌ ‘သာလျှင်’ ဟူသောစကားကို နောက်ပုဒ်၌လည်း ဆောင်၍ ဆိုသကဲ့သို့- ထို့အတူပင် ပထမဈာန်ကိုဆိုရာစကား၌လည်း ‘သာလျှင်’ ဟူသောစကားကို ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဟောတော်မူ သော်လည်း နောက်ပုဒ်၌လည်း ဆောင်၍ ဆိုသင့်ပေသည်။

မှန်ပေ၏။ ကာမတို့မှတစ်ပါးသော နိဝရဏဟု ဆိုအပ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့မှလည်း မကင်းဆိတ်ဘဲ ဈာန်ကိုပြည့်စုံစေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် “ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသိုလ် တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူ၍ ဤသို့ နှစ်ပုဒ်လုံး၌လည်း ‘သာလျှင်’ ဟူသောသဒ္ဒါကို ဆက်စပ်၍ မှတ်ယူ အပ်ပေ၏။

“ကင်းဆိတ်၍” ဟူသည် -

နှစ်ပုဒ်လုံး၌ ပါဝင်သော “ကင်းဆိတ်၍” ဟူသောစကားဖြင့် တဒင်္ဂဝိဝေက၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေက၊ သမုဇ္ဈေဒဝိဝေက၊ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေက၊ နိဿရဏဝိဝေကတို့နှင့် ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပဓိဝိဝေကဟူသော ဝိဝေကအလုံးစုံတို့ သည် အတွင်းဝင်ကုန်၏။

ဤ၌ ယူအပ်သော ဝိဝေက

ထိုသို့ ဝိဝေကအားလုံး အတွင်းဝင်ကြစေကာမူ ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေက ဟူသော ဝိဝေက သုံးပါးတို့သာလျှင် ဤဈာန်ကို ပြဆိုရာစကား၌ မှတ်အပ်ပေသည်။

ဝိဝေက ၈-ပါး

- ၁. တဒင်္ဂဝိဝေက = ခေတ္တခဏမျှ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊
- ၂. ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေက = အချိန်အတော်ကြာကြာ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊
- ၃. သမုဇ္ဈေဒဝိဝေက = အကြွင်းမဲ့ ပယ်သတ်ခြင်းဖြင့် ကင်းဆိတ်ခြင်း၊
- ၄. ပဋိပဿဒ္ဓိဝိဝေက = ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်း၊ ငြိမ်းအေးခြင်းတို့ဖြင့် ကင်းဆိတ်ခြင်း၊
- ၅. နိဿရဏဝိဝေက = ထွက်မြောက်ခြင်းဖြင့် ကင်းဆိတ်ခြင်း၊
- ၆. ကာယဝိဝေက = ဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊
- ၇. စိတ္တဝိဝေက = ကိလေသာကာမ၊ အလုံးစုံသောအကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊
(ဥပစာရဈာန်၊ အပ္ပနာဈာန်ကို ရခြင်း)
- ၈. ဥပဓိဝိဝေက = (ကာမုပဓိ၊ ခန္တုပဓိ၊ ကိလေသုပဓိ၊ အဘိသင်္ခါရုပဓိ) ဥပဓိလေးဖြာမှ ကင်းဆိတ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက်နေခြင်း၊

ကာမ မည်ပုံ

“ကာမတို့မှ” ဟူသောပုဒ်ဖြင့် ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမ နှစ်မျိုးလုံးကို ယူအပ်၏။

- ဝတ္ထုကာမ = စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်ကုန်သော (ဝါ) နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော အဆင်းစသောအာရုံ ၆-ပါး (မဟာနိဒ္ဒေသ)
- ကိလေသာကာမ = မဟာနိဒ္ဒေသနှင့် ဝိဘင်းကျမ်းတို့၌- “လိုလားခြင်းဆန္ဒသည် ကာမ မည်၏၊ တပ်မက်ခြင်း ရာဂသည် ကာမ မည်၏၊ လိုလားတပ်မက်ခြင်း ဆန္ဒရာဂသည် ကာမ မည်၏၊ နိမိတ္တနှင့် အနုဗျဉ္ဇနတို့ကို နှစ်သက်၍ ကြံစည်ခြင်းသက်ပ္ပသည် ကာမ မည်၏၊ ထို့ထက် အားကြီးစွာ တပ်စွဲခြင်းသည် ကာမ မည်၏၊ ထို့ထက်သာ၍ အားကြီးစွာကြံစည်တပ်စွဲခြင်း သက်ပ္ပရာဂ

သည် ကာမ မည်၏။ ဤလိုလားခြင်း စသည်တို့ကို ကိလေသာကာမတို့ ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏” ဟု ဟောတော်မူထား၏။

ဤသို့သိမ်းယူခြင်း၏ အကျိုးကား

- “ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသောစကား၌ “ဝတ္ထုကာမတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် သင့်လျော်ပေ၏။ ထိုဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့် ကာယဝိဝေကကို ဆိုအပ်၏။
- “အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍ (သာလျှင်)” ဟူသော စကား၌ “ကိလေသာကာမနှင့် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍ (သာလျှင်)” ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် သင့်လျော်ပေ၏။ ထို ကိလေသာကာမနှင့် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့် စိတ္တဝိဝေကကို ဆိုအပ်၏။

ဆက်၍ ရှင်းဦးအံ့ -

“ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်, အကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍ သာလျှင်” ဟူသော စကားနှစ်ရပ်၌ ...

- ၁။ - ‘ကာမတို့မှကင်းဆိတ်၍သာလျှင်’ ဟူသောရှေးစကားဖြင့် ဝတ္ထုကာမတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူသောကြောင့် ဝတ္ထုကာမတို့ကို ခံစားသောချမ်းသာကို စွန့်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
  - ‘အလုံးစုံသောအကုသိုလ်တို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်’ ဟူသော နောက်စကားဖြင့် ကိလေသာတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူသောကြောင့် ဈာန်ချမ်းသာကို သိမ်းဆည်းလက်ခံခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
  - ၂။ ဤသို့ ဝတ္ထုကာမ, ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူသောကြောင့်ပင်လျှင် ထိုစကားတို့တွင်
    - ပထမစကားဖြင့် တဏှာအစရှိသော သံကိလေသတို့၏အကြောင်းအာရုံကို ပယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
    - ဒုတိယစကားဖြင့် တဏှာအစရှိသော သံကိလေသတို့ကို ပယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
  - ၃။ - ပထမစကားဖြင့် လျှပ်ပေါ်လော်လည်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဝတ္ထုကာမကိုစွန့်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
  - ဒုတိယစကားဖြင့် မိုက်ခြင်း မသိခြင်း ဟူသော အဝိဇ္ဇာ၏အကြောင်းကိုပယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
  - ၄။ - ပထမစကားဖြင့် ကိုယ်နှုတ်အမူအရာပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
  - ဒုတိယစကားဖြင့် အဇ္ဈာသယကို စင်ကြယ်စေလျက် ပွားစေခြင်းကို ထင်ရှားပြသည်။
- (ဤဆိုခဲ့ပြီးသည်ကား “ကာမတို့မှ” ဟူသောစကား၌ ဟောထားသော ကာမတို့တွင် ဝတ္ထုကာမအဖို့၌ ရသင့်သောနည်းပေတည်း။)

ကိလေသာကာမအဖို့၌ ကာမမစ္ဆန္တကိုသာလျှင် ကာမ-ဟု အလိုရှိအပ်၏။

ကာမမစ္ဆန္တသည် အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သော်လည်း ဝိဘင်း၌ ဈာန်၏ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ယင်းကာမမစ္ဆန္တကို သီးခြားဟောထားပေသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် ကိလေသာကာမဖြစ်သောကြောင့် ‘ကာမတို့မှ’ ဟူသော ရှေးစကား၌ ဟောထားပေသည်။ အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့် ‘အကုသိုလ်တရားတို့မှ’ ဟူသော ဒုတိယစကား၌ ဟောထားပေသည်။

ထိုကာမသည် များသောအပြားရှိခြင်းကြောင့် “ကာမမှ” ဟု ဧကဝုစံဖြင့် မဟောမူ၍ “ကာမတို့မှ” ဟု ဗဟုဝုစံဖြင့် ဟောထားပေသည်။

အကုသိုလ်တရားတို့အရ နီဝရဏတို့ကိုသာ ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း

နီဝရဏတို့မှတစ်ပါးသော ဒိဋ္ဌိ မာန စသော တရားတို့သည်လည်း အကုသိုလ်ဖြစ်ကြသော်လည်း “ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်, အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသောစကားရပ်၌ အကုသိုလ်တရားတို့အရ-ဝိဘင်းကျမ်းဝယ် (ဈာနင်တို့၏ပစ္စုပ္ပန်ရန်သူဖြစ်သော နီဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းကို ပြသောအားဖြင့်) နီဝရဏတို့ကိုသာလျှင် ဟောတော်မူအပ်၏။

နီဝရဏတို့သည် ဈာနင်တို့၏(ပစ္စုပ္ပန်)ရန်သူ ဖြစ်၏။ ဈာနင်တို့သည်ပင်လျှင် နီဝရဏတို့၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၏၊ နီဝရဏတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သောတရားတို့ ဖြစ်၏၊ သတ်တတ်သောတရားတို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ပဋေကကျမ်း၌ မိန့်ဆိုပုံမှာ -

“သမာဓိသည် ကာမစ္ဆန္တ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဝီတိသည် ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဝိတက်သည် ထိနမိဒ္ဓ၏ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ သုခသည် ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဝိစာရသည် ဝိစိကိစ္ဆာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း”

ဤသို့သောနည်းဖြင့် ဤစကားရပ်တို့တွင်

- (၁) - “ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်” ဟူသောစကားဖြင့် ကာမစ္ဆန္တ၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူအပ်၏။
- “အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍” ဟူသောစကားဖြင့် နီဝရဏငါးပါးလုံးတို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏။

မယူရသေးသည်ကို ယူသောနည်းဖြင့် ရေတွက်လျှင် ပထမစကားဖြင့် ကာမစ္ဆန္တ၏၊ ဒုတိယစကားဖြင့် ကြွင်းသော နီဝရဏတရားတို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏။

- (၂) - ပထမပုဒ်ဖြင့် အကုသိုလ်မူလသုံးပါးတို့တွင် ကာမဂုဏ်ငါးပါးအထူးကို အာရုံပြုသောလောဘ၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို၊
- ဒုတိယစကားဖြင့် ရန်ငြိုးဖွဲ့ကြောင်းအာယာတဝတ္ထုကိုးပါးအထူးစသည်ကို အာရုံပြုသော ဒေါသနှင့်မောဟတို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏။

- (၃) ဩဃအစရှိသော အကုသိုလ်တရားတို့တွင်-

- ပထမစကားဖြင့် ကာမောဃ၊ ကာမယောဂ၊ ကာမာသဝ၊ ကာမုပါဒါန်၊ အဘိဇ္ဈာကာယဂန္တ၊ ကာမရာဂ သံယောဇဉ်တို့၏၊
- ဒုတိယစကားဖြင့် ကြွင်းသောဩဃ၊ ယောဂ၊ အာသဝ၊ ဥပါဒါန်၊ ဂန္တ၊ သံယောဇဉ်တို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏။

- (၄) - ပထမစကားဖြင့် တဏှာ၏လည်းကောင်း၊ ထိုတဏှာနှင့်ယှဉ်ဖက်တရားတို့၏လည်းကောင်း၊

- ဒုတိယစကားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၏လည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာနှင့်ယှဉ်ဖက်တရားတို့၏လည်းကောင်း ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏။

- (၅) - ပထမစကားဖြင့် လောဘနှင့်ယှဉ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ် ရှစ်ပါးတို့၏၊

- ဒုတိယစကားဖြင့် ကြွင်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်လေးပါးတို့၏ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကကို ဟောတော်မူ၏။

၂။ “ဝိတက်ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော” ဟူသောစကား၌

ဝိတက်ဟူသည် - ကြံစည်ခြင်းသည် ဝိတက် မည်၏။

- အာရုံ၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။
- အစဉ် ထုနုက်ခေါက်ခြင်း၊ လှည့်ပတ်၍ခေါက်ခြင်း ကိစ္စရသရှိ၏။ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရုံကို ဝိတက်ဖြင့် ရှေးဦးစွာခေါက်ခြင်းကို၊ ဝိတက်ဖြင့် လှည့်ပတ်၍ခေါက်ခြင်းကို ပြုသည်-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။
- အာရုံ၌ စိတ်ကို ဆောင်လာတတ်သောတရား၊ ဆွဲငင်တတ်သောတရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

ဝိစာရဟူသည် - အာရုံ၌လှည့်လည်ခြင်း၊ ဝါ-ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းသည် ဝိစာရ မည်၏။

အာရုံ၌ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် လှည့်ပတ်သွားလာခြင်း၊ ဝါ-အာရုံ၌ အထပ်ထပ်ကျက်စားခြင်း ဟု ဆိုလို၏။

- အာရုံကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် သုံးသပ်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။
- အာရုံ၌ တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။
- စိတ်ကို အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့ချည်တတ်သောတရား ဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

ဝိတက်နှင့် ဝိစာရအထူး

ဝိတက်နှင့်ဝိစာရတို့သည် အချို့သောစိတ် (ပထမဈာန်နှင့် ကာမစိတ်)တို့၌ မကွေမကွာယှဉ်ကြသော်လည်း

- (၁) - ဝိစာရထက် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော အနက်သဘောနှင့် ဝိစာရ၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော အနက်သဘောကြောင့် ခေါင်းလောင်း၏ ရှေးဦးစွာမြည်သောအသံကဲ့သို့ စိတ်၏အာရုံသို့ ရှေးဦးစွာကျခြင်းသဘောသည် ဝိတက်မည်၏။
- ဝိတက်အောက် သိမ်မွေ့သော အနက်သဘောနှင့် အာရုံကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် သုံးသပ်တတ်သောအနက်သဘောကြောင့် ခေါင်းလောင်း၏ အလျဉ်မပြတ် အထပ်ထပ် မြည်ဟည်းနေသော အသံကဲ့သို့ စိတ်ကိုအာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့ချည်တတ်သောသဘောသည် ဝိစာရ မည်၏။
- (၂) - ဝိတက်နှင့် ဝိစာရနှစ်ပါးတို့တွင် ဝိတက်သည် လှုပ်ရှား၏။ ရှေးဦးဖြစ်စ ကာလ၌ စိတ်၏လှုပ်ရှားခြင်းသဘော ဖြစ်ပေ၏။

ဥပမာ - ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်လိုသော ငှက်ကြီး၏အတောင်ခတ်ခြင်းနှင့် တူ၏။

အနံ့သို့အစဉ်လိုက်သော စိတ်ရှိသောပိတုန်း၏ ပဒုမ္မာကြာပွင့်သို့ရှေးရှုကျခြင်းနှင့်လည်း တူ၏။

- ဝိစာရသည် ငြိမ်သက်သောဖြစ်ခြင်း ရှိ၏။ စိတ်၏မလှုပ်ရှားလွန်းသော သဘောရှိ၏။

ဥပမာ - ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ပြီးသော ငှက်ကြီး၏အတောင်ကို ဆန့်တန်းထားခြင်းနှင့်တူ၏။

ပဒုမ္မာကြာပွင့်သို့ ရှေးရှုကျပြီးသော ပိတုန်း၏ ပဒုမ္မာကြာပွင့်၏အထက်၌ ရစ်ဝနေခြင်းနှင့်လည်း တူ၏။

ဒုကနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၌ကား -

“ကောင်းကင်၌ ပျံသွားသောငှက်ကြီး၏ အတောင်နှစ်ဖက်တို့ဖြင့် လေကိုယူ၍ အတောင်တို့ကို ငြိမ်သက်စေ၍ သွားခြင်းကဲ့သို့ အာရုံ၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတတ်စေသောအားဖြင့် ဖြစ်သောသဘောသည် ဝိတက်ပေတည်း။ လေကိုယူခြင်းငှာ အတောင်တို့ကိုခတ်သော ငှက်ကြီး၏ဖြစ်ပုံကဲ့သို့ အာရုံကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် သုံးသပ်သောအားဖြင့် ဖြစ်သောသဘောသည် ဝိစာရ ပေတည်း။” ဟု ဆိုထားလေသည်။

ထိုစကားသည် ဥပစာ၌ဖြစ်စေ အပ္ပနာ၌ဖြစ်စေ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်ခြင်း၌ သင့်လျော်၏။ ထိုဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့၏ ထိုအထူးသည် ပထမဈာန်နှင့် ဒုတိယဈာန်တို့၌ ထင်ရှား၏။

(၃) တစ်နည်းပြရလျှင်

- ဝိတက်သည် အညစ်အကြေးစွဲကပ်နေသော ကြေးခွက်ကို လက်တစ်ဖက်ဖြင့် မြဲမြံစွာကိုင်၍ အခြားလက်တစ်ဖက်ဖြင့် ဆပ်ပြာမှုန့်နှင့် ဆီ သုတ်လိမ်းထားသော သိုးမွေးခေါင်းခုခွေဖြင့် လှည့်ပတ်ပွတ်တိုက်သော သူ၏ မြဲမြံစွာကိုင်ထားသောလက်နှင့် တူ၏။
- ဝိစာရသည် လှည့်ပတ်ပွတ်တိုက်သော လက်နှင့် တူ၏။

(၄) တစ်နည်းပြရလျှင်

- ဝိတက်သည် တုတ်ဖြင့်ပုတ်လျက် အိုးထိန်းစက်ကိုလည်စေ၍ အိုးခွက်ကိုပြုလုပ်သော အိုးထိန်းသည်၏ မြေကို ဖိနှိပ်သောလက်နှင့် တူ၏။
- ဝိစာရသည် ထိုမှ ဤမှ လှည့်လည်သုံးသပ်သော လက်နှင့် တူ၏။

(၅) တစ်နည်းပြရလျှင်

- စိတ်ကို အာရုံသို့ ရှေးရှုတင်ပေးတတ်သော ဝိတက်သည် ကြေးခွက် စသည်၌ တစ်စုံတစ်ခုသော စက်ဝိုင်းကို ရေးခြစ်သောသူ၏ စက်ဝိုင်းအလယ်၌ ဖိနှိပ်လျက် တည်သောစူးနှင့် တူ၏။
- အာရုံကို အထပ်ထပ် သုံးသပ်တတ်သော ဝိစာရသည် ပြင်ပ၌ လှည့်လည်သောစူးနှင့် တူ၏။

ဝိတက် ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်ပုံ

သစ်ပင်သည် အပွင့်အသီးနှင့်တကွဖြစ်သကဲ့သို့ ဝိတက် ဝိစာရတို့နှင့်တကွ ဖြစ်သောကြောင့် ဤဈာန်ကို “ဝိတက်ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သည်” ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား “ဤဝိတက်နှင့်လည်းကောင်း၊ ဤဝိစာရနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံ၏” ဤသို့အစရှိသောနည်းဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်လျှင်တည်ရာရှိသော ဒေသနာကို ဟောတော်မူအပ်၏။

၃။ “ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော” ဟူသောစကား၌ အနက်ကား

ကင်းဆိတ်ခြင်းသည် ဝိဝေက မည်၏။ နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်း ဟူသော အနက်ကို ဆိုလို၏။ ဤသို့ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်ခြင်း၊ ဝိဝေက၌ဖြစ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း ၂-ပါးကြောင့် ပထမဈာန်သည် ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ဝိဝေက၌ ဖြစ်သည် မည်၏။

၄။ “ပီတိ သုခရှိသော” ဟူသောစကား၌

ပီတိဟူသည် - နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲစေတတ်သောကြောင့် ပီတိ မည်၏။

- ထိုပီတိသည် နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။
- ကိုယ်စိတ်တို့ကို ပွားစေခြင်းကိစ္စရှိ၏။ တစ်နည်း - ကောင်းမြတ်သောစိတ္တဇရုပ်တို့ဖြင့် ကိုယ်ကိုပျံ့နှံ့စေခြင်းကိစ္စရှိ၏။
- ကိုယ်စိတ်တို့၏ တက်ကြွသောသဘောဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

ပီတိ၏အမျိုးအစား

- (၁) သေးငယ်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ခုဒ္ဒိကာပီတိ၊
- (၂) တစ်ခဏ တစ်ခဏမျှ တည်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ခဏိကာပီတိ၊
- (၃) သက်၍ သက်၍ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ဩက္ကန္တိကာပီတိ၊
- (၄) အထက်သို့ ကြွတက်စေတတ်သော နှစ်သိမ့်မှုဟူသော ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၊
- (၅) ကောင်းသောစိတ္တဇရုပ်တို့ဖြင့် ကိုယ်ကိုပျံ့နှံ့စေတတ်သောနှစ်သိမ့်မှုဟူသော ဖရဏာပီတိဟူ၍ ငါးပါးအပြားရှိ၏။

ထိုပီတိငါးမျိုးတို့တွင် -

- (၁) ခုဒ္ဒိကာပီတိသည် ခန္ဓာကိုယ်၌ ကြက်သီးမွေးညင်းထခြင်းမျှကို သာလျှင် ပြုနိုင်၏။
- (၂) ခဏိကာပီတိသည် ခဏခဏ လျှပ်စီးပြက်ခြင်းနှင့်တူစွာ ဖြစ်တတ်၏။
- (၃) ဩက္ကန္တိကာပီတိသည် လှိုင်းတံပိုးသည် သမုဒ္ဒရာကမ်းကို သက်၍သက်၍ ပျက်သကဲ့သို့ ကိုယ်ကို သက်၍သက်၍ ပြန့်၍ ပြန့်၍ ပျက်တတ်၏။
- (၄) ဥဗ္ဗေဂါပီတိသည် အားကြီး၏။ ကိုယ်ကို အထက်သို့ တက်စေ၍ ကောင်းကင်၌ ခုန်လွှားပျံတက်စေခြင်း အတိုင်း အရည်သို့ ရောက်၏။

သာဓက- ၁။

ပုဏ္ဏဝလ္လိကကျောင်း၌ သီတင်းသုံးသော မဟာတိဿထေရ်သည် လပြည့်နေ့ညချမ်း၌ ထိုပုဏ္ဏဝလ္လိကကျောင်းတွင်းရှိ စေတီရင်ပြင်သို့ ကြွသွား၍ လရောင်ကိုကြည့်ကာ မဟာစေတီဆီသို့ မျက်နှာမူလျက် “ဤအချိန်၌ ပရိသတ်လေးပါးတို့သည် မဟာစေတီကို ရှိခိုးနေကြပေလိမ့်မည်” ဟု နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မိ၍ ပကတိအားဖြင့် ရှေးက မြင်ဖူးသော စေတီတော်အာရုံ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော ဥဗ္ဗေဂါပီတိကို ဖြစ်စေ၍ အင်္ဂတေလိမ်း ကျံထားသော သမံသလင်း၌ ပစ်ပေါက်အပ်သော ဆန်းကြယ်သည့် ဂျင်ဘောလုံးကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ ပျံတက်၍ မဟာစေတီရင်ပြင်၌ တည်ဖူးလေပြီ။

သာဓက- ၂။

ဂိရိကဏ္ဍကကျောင်းအနီးရှိ ဝတ္ထကာလရွာ၌ အမျိုးသမီးတစ်ယောက်သည်လည်း ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော အားကြီးသော ဥဗ္ဗေဂါပီတိဖြင့် ကောင်းကင်၌ ပျံတက်သွားဖူးလေပြီ။

ထိုအမျိုးသမီး၏ မိဘတို့သည် ညနေချမ်း၌ တရားနာခြင်းငှာ ကျောင်းသို့ သွားကြသောအခါ “ချစ်သမီး- သင်သည် ကိုယ်လေးလက်ဝန် ရှိနေသဖြင့် အချိန်မဲ့၌ လှည့်လည်သွားလာခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်၊ ငါတို့သည် သင်၏အဖို့ ကိုပြု၍ တရားနာခဲ့ကြမည်” ဟု ပြောဆိုမှာထား၍ သွားကြကုန်၏။ ထိုအမျိုးသမီးသည် သွားလိုပါလျက် မိဘတို့၏ စကားကို ငြင်းပယ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သဖြင့် အိမ်၌ နေရစ်ခဲ့ကာ အိမ်မျက်နှာစာကြမ်းပြင်၌ ရပ်လျက် လရောင်ဖြင့် ဂိရိကဏ္ဍကကျောင်းတိုက်ဝယ် တောင်ထွတ်၌တည်သော စေတီကိုကြည့်လတ်သော် စေတီအား ဆီမီးပူဇော်ထားသည်ကို မြင်လေ၏။ ပရိသတ်လေးပါးတို့သည် ပန်းနံ့သာအစရှိသည်တို့ဖြင့် စေတီပူဇော်ခြင်းကိုပြု၍ စေတီကို လက်ယာ ရစ်လှည့်ကြသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ရဟန်းသံဃာ၏ အစုလိုက်အပေါင်းလိုက် ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယ်သံကိုလည်းကောင်း ကြားလေ၏။

ထိုအခါ၌ အမျိုးသမီးသည် “ကျောင်းသို့သွား၍ ဤသို့သဘောရှိသော စေတီရင်ပြင်၌ လှည့်လည်ခြင်းငှာ၊ ဤသို့သဘောရှိသော သာယာသောတရားသံကို နာကြားခြင်းငှာ အခွင့်သာကြသော ဤလူတို့သည် ဘုန်းကံကြီးမားကြပါပေစွ” ဟု နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်လျက် ပုလဲစု ပုလဲပုံနှင့် တူသော စေတီကို ကြည့်ရှုဖူးမြော်နေစဉ်ပင် ဥဗ္ဗေဂါပီတိဖြစ်ပေါ်လေ၏။ ထိုအမျိုးသမီးသည် ထိုဥဗ္ဗေဂါပီတိအစွမ်းဖြင့် ကောင်းကင်၌ ပျံတက်၍ အမိအဘတို့၏ ရှေးဦးစွာပင်လျှင် ကောင်းကင်မှ စေတီရင်ပြင်၌ ဆင်းသက်၍ စေတီကို ရှိခိုးပြီးလျှင် တရားနာလျက် တည်နေလေ၏။

ထိုအခါ သူ၏မိဘတို့သည်လာ၍ ထိုအမျိုးသမီးကို ‘ချစ်သမီး-သင်သည် အဘယ်လမ်းဖြင့် လာခဲ့သနည်း’ ဟု မေးကြ၏။ ထိုအမျိုးသမီးက “ကောင်းကင်ဖြင့် လာခဲ့ပါသည်။ မြေပြင်လမ်းဖြင့် မလာပါ” ဟု ပြောလေလျှင် သူ၏မိဘတို့က “ချစ်သမီး ကောင်းကင်ဖြင့်မည်သည် ရဟန္တာတို့သာ သွားလာနိုင်ကြသည်။ သင်သည် အဘယ်သို့ လာနိုင်လိမ့်မည်နည်း” ဟု ပြောဆိုကြ၏။ ထိုအခါ ထိုအမျိုးသမီးက “ကျွန်မသည် လရောင်ဖြင့် စေတီကို ဖူးမြော်လျက် ရပ်နေစဉ် ဘုရားဂုဏ်ကို အာရုံပြုသော အားကြီးသောပီတိ ဖြစ်ပေါ်ပါသည်။ ထိုအခါ ကျွန်မသည် ရပ်နေသည် ထိုင်နေသည်ကို မသိတော့ပါ။ ယူပြီးသောကုသိုလ်အာရုံနိမိတ်ကြောင့်သာလျှင် ကောင်းကင်သို့ပျံတက်၍ စေတီရင်ပြင်၌ တည်ပြီး ဖြစ်နေသည်ကိုသာ သိပါတော့သည်’ ဟု ပြောလေ၏။

(၅) ဖရဏာပီတိဖြစ်လျှင်ကား ခန္ဓာကိုယ်တစ်ကိုယ်လုံးသည် လေဖြင့်မှုတ်၍ ပြည့်စေအပ်သောစည်ဖောင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကြီးလှသောရေအလျဉ်းစီးဝင်သောတောင်ဝှမ်းကဲ့သို့လည်းကောင်း အစဉ်မပြတ် ထက်ဝန်းကျင်တွေ့ထိပျံ့နှံ့လျက် ရှိ၏။

ပီတိမှ သမာဓိဖြစ်ပုံ အဆင့်ဆင့်

ပီတိငါးပါးသည် (ပဿဒ္ဓိဖြစ်ကြောင်း)ကိုယ်ဝန်ကို ယူလျက်ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ ရောက်လျှင် ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိဟူသော ပဿဒ္ဓိနှစ်ပါးကို ပြည့်စေ၏။ ပဿဒ္ဓိသည် (သုခဖြစ်ကြောင်း)ကိုယ်ဝန်ကို ယူလျက် ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ရောက်လျှင် ကာယိကသုခ၊ စေတသိကသုခ ဟူသော သုခနှစ်ပါးကို ပြည့်စေ၏။ သုခသည် (သမာဓိဖြစ်ကြောင်း)ကိုယ်ဝန်ကို ယူလျက် ရင့်ကျက်ခြင်းသို့ရောက်လျှင် ခဏိကသမာဓိ၊ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ ဟူသော သမာဓိသုံးပါးကို ပြည့်စေ၏။

ဤအရာ၌ အလိုရှိအပ်သော ပီတိ

ထိုပီတိငါးပါးတို့တွင် အပ္ပနာသမာဓိ၏အရင်းအမြစ်ဖြစ်၍ ရှေး၌ ဥပစာရသမာဓိနှင့် ယှဉ်ခဲ့ပြီးလျှင် အစဉ်အတိုင်း ပွားလျက် အပ္ပနာသမာဓိနှင့် ယှဉ်ခြင်းသို့ရောက်သော ဖရဏာပီတိကို “ပီတိသုခရှိသော” ဟူသော ဤအရာ၌ ပီတိ-ဟု အလိုရှိအပ်ပေသည်။

သုခဟူသည် - ချမ်းသာခြင်းသည် သုခ မည်၏။

- တစ်နည်း- ကိုယ်စိတ်၏နာကျင်ခြင်းကို (၁) ကိုယ်နာစိတ်နာကို ကောင်းစွာစားတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တူးဖြိုတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း သုခ မည်၏။
- သာယာစေတတ်သောသဘော ဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။
  - ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ပွားစေခြင်းကိစ္စရသ ရှိ၏။
  - ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

ပီတိနှင့် သုခအထူး

- (၁) ပီတိနှင့် သုခတို့သည် ပထမဈာန်စသော အချို့စိတ်၌ မကွေမကွာယှဉ်ကြသော်လည်း အလိုရှိအပ်သောအာရုံကို ရခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ခြင်းသည် ပီတိ မည်၏။ ရအပ်ပြီးသော အာရုံ၏အရသာကိုခံစားခြင်းသည် သုခ မည်၏။
- (၂) ပီတိရှိသောစိတ်၌ သုခလည်း ရှိ၏။ သုခရှိသောစိတ်၌ကား ပီတိသည် ကိန်းသေမြဲသောအားဖြင့်ရှိသည် မဟုတ်ပေ။
- (၃) ပီတိကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်၏။ သုခကို ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူရေတွက်အပ်၏။
- (၄) ရေမရှိသောခရီးခဲကို သွားရခြင်းကြောင့် ပင်ပန်းသောခရီးသွားယောက်ျားအား တောအုပ်နှင့်ရေကို မြင်ရကြားရသောအခါတို့၌ဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်းကဲ့သို့ အလိုရှိအပ်သောအာရုံကို ရသောအခါ၌ဖြစ်သော ပီတိကို မှတ်အပ်၏။ ထိုယောက်ျားအား တောရိပ်သို့ဝင်သောအခါ၊ ရေကိုသုံးဆောင်သောအခါတို့၌ ဖြစ်သော ချမ်းသာခြင်းကဲ့သို့ ရပြီးသောအာရုံ၏အရသာကို ခံစားသောအခါ၌ ဖြစ်သော သုခကို မှတ်အပ်ပေသည်။

ဝိတိသုခရှိသည်-ဟု ဆိုအပ်ပုံ

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိတိသည်လည်းကောင်း၊ သုခသည်လည်းကောင်း ဤဈာန်၌ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဈာန်ကို ဝိတိသုခရှိသည်-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

ပထမဈာန်သည် ‘ဝိဝေကဇ ဝိတိသုခဈာန်’ မည်ပုံ

တစ်နည်းဖွင့်ပြရလျှင် ဝိတိနှင့် သုခ နှစ်ပါးအပေါင်းတို့သည် ဝိတိသုခ မည်၏။ (ဓမ္မဝိနယ-သဒ္ဓါ စသည်တို့ကဲ့သို့ မှတ်အပ်၏။) ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ဝိတိနှင့် သုခသည် ထိုဈာန်၌ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သော ဝိတိသုခရှိသောဈာန် မည်၏။

မှန်ပေ၏- ဈာန်သည် ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤဈာန်၌ ဝိတိသုခသည်လည်း ဝိဝေကကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ယင်းဝိတိသုခသည်လည်း ထိုဈာန်မှာရှိသောကြောင့် တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့်ပင် “ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ဝိတိသုခရှိသောဈာန်” ဟုလည်း ဆိုသင့်ပေသည်။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား “ဤသုခသည် ဤဝိတိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်၏” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

၅။ “ဥပသမ္ပန္န = ပြည့်စုံစေ၍” ဟူသည်

ချဉ်းကပ်၍ ရောက်၍ ဟု ဆိုလို၏။ တစ်နည်းကား ပြည့်စုံစေ၍ ပြီးစေ၍ ဟု ဆိုလို၏။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား “ဥပသမ္ပန္န - ပြည့်စုံစေ၍ ဟူသည်မှာ ပထမဈာန်ကို ရခြင်း၊ရောက်ခြင်း၊ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ ထိတွေ့ခြင်း၊ မျက်မှောက်ပြခြင်း၊ ပြည့်စုံစေခြင်းပေတည်း” ဟု ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

၆။ “ဝိဟရတိ = နေ၏” ဟူသည်

ထိုပထမဈာန်အား လျောက်ပတ်သောဣရိယာပုထ်ဟူသော နေခြင်းဖြင့် ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အတ္တဘော၏အမူအရာကို၊ ဖြစ်ခြင်းကို၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းကို၊ မျှတခြင်းကို၊ ကျက်စားခြင်းကို ဖြတ်၍ ဆောင်ခြင်းဟူသော နေခြင်းကို ပြီးစေ၏ ဟု ဆိုလို၏။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ “အတ္တဘော၏အမူအရာကို ပြုလုပ်၏၊ ဖြစ်စေ၏၊ အတ္တဘောကို စောင့်ရှောက်၏၊ မျှစေ၏၊ ကျက်စား၏၊ ဖြတ်၍ဆောင်၏” ဟူသော ဤစကားကို ဟောတော်မူပေ၏။

၇။ “အင်္ဂါငါးပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍” ဟူရာ၌

ပယ်အပ်သောအင်္ဂါငါးပါးမှာ ကာမစန္ဒန္တ၊ ဗျာပါဒ၊ ထိနမိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ ဟူသော နိဝရဏငါးပါးတို့ဖြစ်၏။ ထိုနိဝရဏတို့ကို မပယ်ရသေးလျှင် ဈာန်မဖြစ်ပေါ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုနိဝရဏတို့ကို ဈာန်၏ပယ်အပ်သောအင်္ဂါတို့ ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်၏။

ဈာန်ခဏ၌ အခြားအကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ နိဝရဏတို့သည် သာလျှင် အထူးသဖြင့် ဈာန်၏အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်၏။ ချဲ့ဦးအံ့-

၁။ ကာမစန္ဒန္တက အထူးထူးသောအာရုံဖြင့် ဖြားယောင်းအပ်သောစိတ်သည် အာရုံတစ်ခုတည်း၌ ကောင်းစွာမတည်နိုင်ပေ။ တစ်နည်း- ကာမစန္ဒန္တ၏ အလွမ်းမိုးခံရသောစိတ်သည် ကာမဓာတ် ကာမဘဝကို ပယ်ရန်အကျင့်ဖြစ်သော ဈာန်ကို မကျင့်နိုင်ချေ။

၂။ ဗျာပါဒက နှိပ်စက်အပ်သောစိတ်သည် အာရုံ၌ ပျံ့လွင့်ခြင်းဖြစ်၍ တည်ကြည်ခြင်း မဖြစ်ပေ။

၃။ ထိနမိဒ္ဓက လွမ်းမိုးအနှိပ်စက်ခံရသောစိတ်သည် ဘာဝနာအမှု၌ မခံ့ပေ။(ဝါ-ဘာဝနာအမှုအား မလျောက်ပတ်ပေ။)

၄။ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၏ အနှိပ်စက်ခံရသောစိတ်သည် မငြိမ်သက်သည်သာလျှင်ဖြစ်၍ လှည့်လည်လေလွင့်၏။

၅။ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ အနှိပ်စက်ခံရသောစိတ်သည် ဈာန်ကိုရစေတတ်သောအကျင့်လမ်းသို့ မတက်ရောက်ပေ။

ဤသို့ ဈာန်ကို အထူးသဖြင့် အန္တရာယ်ပြုတတ်သောကြောင့် ဤနိဝရဏငါးပါးတို့ကိုသာလျှင် ပယ်အင်္ဂါတို့ဟူ၍ ဆိုခြင်းဖြစ်၏။

၈။ “အင်္ဂါ ၅-ပါးနှင့်ပြည့်စုံခြင်း” ဟူရာ၌

ဝိတက်သည် အာရုံ၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးတတ်၏။ ဝိစာရသည် အာရုံ၌ စိတ်ကို အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့ချည်တတ်၏။ ထိုဝိတက်ဝိစာရတို့ဖြင့် မပျံ့လွင့်ခြင်းငှာ ဘာဝနာပယောဂကို ပြီးစေခဲ့သောစိတ်၏ ဘာဝနာပယောဂ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိတိသည် နှစ်သိမ့်ရောင့်ရဲခြင်းကို၊ သုခသည် ပွားခြင်းကို ပြုတတ်၏။

ထိုသို့ပြုသည်ရှိသော် (ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခမှ)တစ်ပါးသော ဖဿစသော ယှဉ်ဖက်တရားတို့နှင့် တကွ သော ထိုစိတ်ကို (ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခတို့က အာရုံ၌ ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း၊ အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ်ဖွဲ့ချည်ခြင်း၊ နှစ်သိမ့်စေခြင်း၊ ပွားစေခြင်းတို့ဖြင့် ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့အပ်သော) ဧကဂ္ဂတာသည် တစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ (ဣန္ဒြေ ငါးပါးညီမျှသဖြင့်) အညီအညွတ် (ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ဝေးခြင်း၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းတို့ ကင်းခြင်းအားဖြင့်) ကောင်းစွာထားအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာဟူသော ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့ဖြစ်လျှင် ဈာန် ဖြစ်သည် မည်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ထို ဝိတက်စသော တရားငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းမှတစ်ပါး အခြားအကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သောဈာန် မည်သည် မရှိပေ၊ ဥပမာ - အင်္ဂါမျှ၏အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် အင်္ဂါလေးပါးရှိသော စစ်တပ်၊ အင်္ဂါငါးပါးရှိသော တူရိယာ၊ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော မင်္ဂ ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူပင် ဈာန်ကိုလည်း အင်္ဂါမျှ၏အစွမ်းအားဖြင့် အင်္ဂါငါးပါး ရှိသောဈာန်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသောဈာန်ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုအပ်ပေသည်။

ဈာန်စိတ်၌ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး ပြည့်စုံပုံ

ဤအင်္ဂါငါးပါးတို့သည် ပကတိကာမာဝစရစိတ်ခဏ၌လည်း ရှိကုန်၏၊ ဥပစာရခဏ၌လည်း ရှိကုန်၏၊ ဈာန်စိတ်၌လည်း ရှိကုန်၏။ သို့သော် ဥပစာရခဏ၌ ပကတိကာမာဝစရစိတ်ထက် သာ၍ အားကြီးကုန်၏။ ဈာန်စိတ်၌ ဤဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဥပစာရခဏထက်လည်း သာ၍ အားကြီးကုန်၏။ ရူပါဝစရလက္ခဏာသို့ ရောက်ကုန်၏။

- ၁။ ဝိတက်သည် အလွန်သန့်ရှင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အာရုံ၌ စိတ်ကိုရှေးရှုတင်ပေးလျက် ဖြစ်၏။
- ၂။ ဝိစာရသည် အာရုံကို အလွန်အကဲဆင်ခြင်သုံးသပ်လျက် ဖြစ်၏။
- ၃။ ပီတိသည် တစ်ကိုယ်လုံးကို ပျံ့နှံ့စေလျက် ဖြစ်၏။
- ၄။ သုခသည် တစ်ကိုယ်လုံးကို ပျံ့နှံ့စေလျက် ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် “ထိုဈာန်ရသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အလုံးစုံသောကိုယ်၏ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခဖြင့် မတွေ့မထိရသော တစ်စုံတစ်ခုသော အစိတ်အပိုင်းမည်သည် မရှိပေ” ဟု မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပေသည်။

ဥပမာ- အောက်ဖြစ်သောအုပ်အစ်အပြင်၌ အထက်အုပ်အစ်အဖုံးအပြင်သည် ကောင်းစွာစေ့စပ်စပ် ထိသကဲ့သို့ ဧကဂ္ဂတာသည်လည်း အာရုံ၌ ကောင်းစွာထိလျက် ဖြစ်၏။

ဤသည်ကား ရူပါဝစရလက္ခဏာသို့ရောက်သော အင်္ဂါငါးပါးတို့၏ အခြားတစ်ပါးသော ဥပစာရအစိုက်၌ ဖြစ်သော အင်္ဂါငါးပါးတို့မှ ထူးခြားချက်ပေတည်း။

ဧကဂ္ဂတာကို သရုပ်ကိုထုတ်၍ မပြသော်လည်း-

ထိုဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့တွင် ဧကဂ္ဂတာကို “ဝိတက်ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော” အစရှိသောစကား၌ သရုပ်ကို ထုတ်၍ မပြသော်လည်း ဝိဘင်းကျမ်း၌ “ဈာန်ဟူသည်မှာ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ တရားအပေါင်း ပေတည်း” ဟု ဤသို့ဟောတော်မူသောကြောင့် ဧကဂ္ဂတာသည် ဈာန်အင်္ဂါသာလျှင် ဖြစ်၏။

၉။ “ကောင်းခြင်းသုံးပါးလည်း ရှိသော၊ လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော” ဟူရာ၌

ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည် ပထမဈာန်၏အစ ဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာ၏ပွားခြင်းသည် ပထမ ဈာန်၏အလယ် ဖြစ်၏။ ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းသည် ပထမဈာန်၏အဆုံး ဖြစ်၏။

အစ၏လက္ခဏာသုံးပါး

- (၁) စိတ်သည် နီဝရဏဟူသော ဘေးရန်မှ စင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၂) စင်ကြယ်သောကြောင့် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်ခြင်း၊
- (၃) ကျင့်သောကြောင့် ထိုသမာဓိနိမိတ်၌ ပြေးဝင်ခြင်း ဟူသော

ဤသုံးပါးတို့သည် ပထမဈာန်၏ ရကြောင်းအကျင့် ဟူသော အစ၏လက္ခဏာတို့ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပထမဈာန်ကို ‘အစ၏ကောင်းခြင်းနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏၊ လက္ခဏာသုံးပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏’-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

အလယ်၏လက္ခဏာသုံးပါး

- (၁) စင်ကြယ်သောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊
  - (၂) သမထလမ်းမှန်သွားသောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊
  - (၃) ကိလေသာအဖော်မရှိဘဲ တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်၌ တည်သောအပ္ပနာစိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း ဟူသော
- ဤသုံးပါးတို့သည် ပထမဈာန်၏ ဥပေက္ခာ၏ပွားခြင်း ဟူသော အလယ်၏လက္ခဏာတို့ ပေတည်း။

ထို့ကြောင့် ပထမဈာန်ကို ‘အလယ်၏ကောင်းခြင်းနှင့်လည်းပြည့်စုံ၏၊ လက္ခဏာသုံးပါးနှင့်လည်းပြည့်စုံ၏’ -ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

အဆုံး၏လက္ခဏာလေးပါး

- (၁) ပထမဈာန်စိတ်၌ ဖြစ်သောတရားတို့၏ အချင်းချင်းမလွန်ခြင်း ဟူသောသဘောဖြင့် ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း၊
- (၂) ဣန္ဒြေတို့၏ တူသောကိစ္စရှိသော သဘောဖြင့် ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း၊
- (၃) ထိုဣန္ဒြေတို့အား လျော်သော ဝီရိယကိုဆောင်ခြင်း ဟူသောသဘောဖြင့် ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း၊
- (၄) ထိုတရားတို့ကိုမှီဝဲခြင်း ဟူသောသဘောဖြင့် ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း ဟူသော

ဤလေးပါးတို့သည် ပထမဈာန်၏ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း ဟူသော အဆုံး၏လက္ခဏာတို့ ပေတည်း။

ထို့ကြောင့် ပထမဈာန်ကို “အဆုံး၏ကောင်းခြင်းလည်း ရှိ၏၊ လက္ခဏာလေးပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံ၏” ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

အဘယဂိရိဝါသီဆရာတို့ အဆို

အထက်ပါ ပါဠိတော်စကားရပ်၌

- (က) ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏စင်ကြယ်ခြင်း မည်သည်မှာ (အာဝဇ္ဇန်းကွဲပရိကံဟူသော) အကြောင်းအဆောက်အအုံနှင့် တကွသော (အာဝဇ္ဇန်းတူ)ဥပစာ ပေတည်း။
- (ခ) ဥပေက္ခာ၏ပွားခြင်း မည်သည်မှာ အပ္ပနာ ပေတည်း။
- (ဂ) ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း မည်သည်မှာ ဈာန်ကိုဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ပေတည်း ဟု ဤသို့ အချို့သော အဘယဂိရိဝါသီဆရာတို့ ဆိုကုန်၏။

သို့ရာတွင်

“တူသောကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်သို့ရောက်သော အပ္ပနာစိတ်သည် ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းသို့ လည်း ရောက်၏၊ ဥပေက္ခာကိုလည်း ပွားစေ၏၊ ဉာဏ်ကလည်း ယင်းစိတ်ကို ရွှင်လန်းစေအပ်၏” ဟု ပဋိသန္နိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူသောကြောင့်

- အပ္ပနာ၏အတွင်း(ဈာန်ခဏ)၌သာလျှင် (ပရိကံဟူသော)လာခဲ့ရာအကြောင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဈာန်ရကြောင်း အကျင့်၏စင်ကြယ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။
- တဩမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏ ကိစ္စ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဥပေက္ခာ၏ပွားခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။
- သမာဓိ၊ ပညာတရားတို့၏ အချင်းချင်း မလွန်ခြင်း အစရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းဖြင့် ဖြူစင်စေတတ်သော ဉာဏ်၏ ကိစ္စပြီးခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်းကိုလည်း သိအပ်ပေသည်။

သိအပ်ပုံမှာ

- (၁) ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်း

အပ္ပနာဖြစ်ရာ ဇောဝါရ၌ နီဝရဏဟုဆိုအပ်သော ကိလေသာအပေါင်းသည် ထိုဈာန်၏ဘေးရန် ပေတည်း။ ထို နီဝရဏဟု ဆိုအပ်သော ဈာန်၏ဘေးရန်မှ စိတ်သည် စင်ကြယ်၏။ စိတ်စင်ကြယ်သောကြောင့် ပိတ်ပင်ဖုံးလွှမ်းတတ် သော နီဝရဏကင်းသည်ဖြစ်၍ ယင်းစိတ်သည် အလယ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်၏။ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့် ခြင်းအစွန်းသို့ မရောက်ဘဲ အညီအမျှဖြစ်သော အပ္ပနာသမာဓိသည်ပင်လျှင် အလယ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ် မည်၏။ ထိုအပ္ပနာသမာဓိ၏ ရှေးအခြားမဲ့ဖြစ်သော (ဝါ-အပ္ပနာသမာဓိအား ကျေးဇူးပြုတတ်သော ရှေးဖြစ်သော) ဂေါတြဘူ စိတ်သည် တစ်ခုတည်းသောသန္တာန်၌ ညွတ်သော ဧကတ္တနည်းဖြင့် ထိုအပ္ပနာသမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် တည်ကြည်ခြင်းသို့ ကပ်ရောက်သည်ဖြစ်၍ အလယ်ဖြစ်သော သမာဓိနိမိတ်ကို ကျင့်သည် မည်၏။ ဤသို့ ကျင့်ခြင်းကြောင့် အပ္ပနာ သမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် တည်ကြည်ခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် ယင်းစိတ်သည် သမာဓိနိမိတ်၌ ပြေးဝင်သည် မည်၏။ ဤ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရှေးဂေါတြဘူစိတ်၌ အခြင်းအရာတို့ကိုပြီးစေသော ပထမဈာန်၏ ဥပါဒ်ခဏ၌သာလျှင် ပရိကံ ဟူသော လာခဲ့ရာအကြောင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဈာန်ရကြောင်းအကျင့်၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။

- (၂) ဥပေက္ခာ၏ပွားခြင်း

ဤသို့ စင်ကြယ်ပြီးသောစိတ်ကို နောက်ထပ်တစ်ဖန် စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်ဖွယ် မရှိတော့သောကြောင့် သုတ်သင်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြမပြခြင်းသည် စင်ကြယ်သောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုသည် မည်၏။ သမထအဖြစ်သို့ ရောက် သဖြင့် သမထလမ်းမှန်ကို ကျင့်သောစိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်း၌ ကြောင့်ကြ မပြခြင်းသည် သမထအကျင့်လမ်းမှန် ကို လျစ်လျူရှုသည် မည်၏။ သမထလမ်းမှန်ကို ကျင့်သောကြောင့်ပင်လျှင် ကိလေသာအဖော်ကိုစွန့်၍ တစ်ဦးတည်း အဖြစ်ဖြင့် တည်သောထိုစိတ်၏ နောက်ထပ်တစ်ဖန် ကိလေသာအဖော်မရှိဘဲ တစ်ဦးတည်း၏အဖြစ်ဖြင့် တည်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြ မပြခြင်းသည် ကိလေသာအဖော်မရှိဘဲ တစ်ဦးတည်း၏အဖြစ်ဖြင့် တည်သောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုသည် မည် ၏။ ဤသို့ တဩမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏ ကိစ္စ၏အစွမ်းဖြင့် ဥပေက္ခာ၏ ပွားခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။

(၃) ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း

ဤသို့ ဥပေက္ခာသည် ပွားစေအပ်သော ဈာန်စိတ်၌ ဖြစ်သော

- သမာဓိ ပညာဟု ဆိုအပ်သော ရှဉ်းစုံဖွဲ့အပ်သောတရားတို့သည် အချင်းချင်းမလွန်ဘဲ ဖြစ်ကုန်၏။
- သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့သည်လည်း ကိလေသာအမျိုးမျိုးတို့မှ လွတ်သောကြောင့် ကိလေသာတို့မှ လွတ်ခြင်းကိစ္စ ဖြင့် တူသောကိစ္စရှိလျက် ဖြစ်ကုန်၏။
- ယောဂီသည် ထိုအချင်းချင်း မလွန်ခြင်း၊ ကိစ္စတူခြင်းတို့အား လျော်သော ဝီရိယကိုလည်း ဖြစ်စေ၏။
- ထိုဈာန်၏ဘင်္ဂဏ၌ဖြစ်သော မှီဝဲခြင်းသည်လည်း ရှိ၏။

ထိုအလုံးစုံသောအခြင်းအရာတို့သည်လည်း ညစ်ညူးခြင်း၊ စင်ကြယ်ခြင်းတို့၌ ထိုထိုအပြစ်နှင့် အကျိုးကို ပါရိဟာရိယဉာဏ်ဖြင့် ရှေးမဆွကပင် မြင်ခဲ့၍ အချင်းချင်းမလွန်ဘဲ ဖြစ်စေခြင်းစသော ထိုထိုအခြင်းအရာဖြင့် ရွှင်စေ အပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်၊ သုတ်သင်အပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်၊ ထက်ဝန်းကျင်ဖြူစင်စေအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပြီးစီး ကုန်သည်သာတည်း။

ထိုဘာဝနာစိတ်၌ ဥပေက္ခာ၏အစွမ်းဖြင့် ဉာဏ်သည် ထင်ရှား၏။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံ-

“ပျင်းရိခြင်း၌ မကျရောက်သောအခြင်းအရာဖြင့် စိတ်ကိုကောင်းစွာ လျစ်လျူရှု၏။ ဥပေက္ခာ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပါရိဟာရိယပညာ၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း အပ္ပနာပညိန္ဒြေသည် လွန်ကဲ၏။ ဥပေက္ခာ၏အစွမ်းဖြင့် သဘောအမျိုးမျိုးရှိသော ကိလေသာတို့မှ စိတ်သည် လွတ်မြောက်၏။ ကိလေသာတို့မှ လွတ်မြောက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ ပါရိဟာရိယပညာ၏အစွမ်းဖြင့် အပ္ပနာပညိန္ဒြေသည် လွန်ကဲ၏။ ကိလေသာ တို့မှ လွတ်သောကြောင့် ထိုသဒ္ဓါအစရှိသော တရားတို့သည် တူသောကိစ္စ ရှိကုန်၏။”

ထိုသို့ ဥပေက္ခာ၏အစွမ်းဖြင့် ဉာဏ်ထင်ရှားခြင်းကြောင့် အပ္ပနာပညာ၏ကိစ္စဖြစ်သော ရွှင်လန်းကြည်လင်ခြင်း ကို အဆုံး-ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

၁၀။ “ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော ပထမဈာန်ကို ရပြီးဖြစ်ပေတော့၏” ဟူသောစကား၌

ပထမ မည်ပုံ

- ဈာန်သည် ရေတွက်ခြင်းအစဉ်အားဖြင့် ရှေးကျသောကြောင့် ပထမ မည်၏။
- ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ပထမ မည်၏။

ဈာန် မည်ပုံ

- ပထဝီကသိုဏ်းအာရုံကိုကပ်၍ ရှုတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- ရန်သူနီဝရဏတရားတို့ကို လောင်တတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဈာန် မည်၏။

ပထဝီကသိုဏ်း မည်ပုံ

- (၁) အလုံးစုံအကြွင်းမဲ့ရှုအပ်သော အနက်သဘောကြောင့် မြေအဝန်းသည် ပထဝီကသိုဏ်း မည်၏။
- (၂) မြေအဝန်းကိုမှီ၍ ရအပ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်လည်း ပထဝီကသိုဏ်း မည်၏။
- (၃) ထိုပထဝီကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ရအပ်သောဈာန်သည်လည်း ပထဝီကသိုဏ်း မည်၏။

ဤအရာ၌ ပထဝီကသိုဏ်းအရ

(‘ပထဝီကသိုဏ်းကိုအာရုံပြုသော ပထမဈာန်ကိုရပြီး ဖြစ်ပေတော့၏’ ဟူသော) ဤအရာ၌ ပထဝီကသိုဏ်း အရ ဈာန်ကို ယူအပ်ပေသည်။

(နာ-၁၄၂ မှ စသော ဈာနကထာအဖွင့် ဤတွင် ပြီး၏။)

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းကို ပြီးစေခြင်း

(က) အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်းမှတ်သားထားအပ်ပုံ

ပထမဈာန်ကိုရလျှင် ယောဂီသည် ဈာန်ကိုရသောအခါက မှီဝဲခဲ့သောဘောဇဉ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကျောင်း၊ ဣရိယာပုထ်၊ အချိန်ကာလ စသည်ကို သေချာမှတ်သား၍ နသောသမာဓိပျောက်ခဲ့သော် မှတ်သားထားသော ထိုအခြင်းအရာတို့ကို ရှေးကအတိုင်း ပြည့်စုံစေ၍ ဈာန်သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ပေသည်။ အဝါးဝစွာ မလေ့လာအပ်သေးသော သမာဓိကိုလည်း လေ့လာလျက် အဖန်ဖန် ဝင်စားနိုင်ပေသည်။

သားမြီးမျှင်ကို မှန်အောင်ပစ်နိုင်သော လေးသမားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော စားတော်ကဲ့သို့လည်းကောင်း သင့်လျော်သော အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်း မှတ်သားထားအပ်ကုန်၏။

လေးသမားဥပမာ

အလွန်ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော လေးသမားသည် သားမြီးမျှင်ကို ပစ်ဖောက်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော လေ့ကျင့်မှုကို ပြုလတ်သော် သားမြီးမျှင်ကို မှန်အောင်ပစ်မိသော အကြိမ်၌ နင်းထားသောခြေ၊ လေးကိုင်း၊ လေးကြိုး၊ မြားတို့၏ တည်နေပုံအခြင်းအရာကို “ငါသည် ဤသို့တည်လျက်၊ ဤသို့လေးကိုင်းကို၊ ဤသို့လေးကြိုးကို၊ ဤသို့မြားကိုကိုင်၍ သားမြီးမျှင်ကို မှန်အောင်ပစ်မိလေပြီ” ဟု သိမ်းဆည်း မှတ်သားထားရာ၏။ ထိုလေးသမားသည် ထိုမှန်အောင်ပစ်နိုင်သော အကြိမ်မှစ၍ မှတ်သားထားသည့် အတိုင်းပင်လျှင် ခြေကင်းပုံ၊ လေးကိုင်းပုံ စသော အခြင်းအရာတို့ကို ပြည့်စုံစေလျက် မလွဲစေဘဲ သားမြီးမျှင်ကို ပစ်သကဲ့သို့ -

ဤအတူပင်လျှင် ယောဂီသည်လည်း “ဤမည်သောဘောဇဉ်ကို စား၍၊ ဤသို့သဘောရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲဆည်းကပ်လျက်၊ ဤသို့သဘောရှိသော ကျောင်း၌၊ ဤမည်သော ဣရိယာပုထ်ဖြင့်၊ ဤအခါ၌ ဤဈာန်ကို ရခဲ့ပေသည်” ဟု ဘောဇဉ်၏လျောက်ပတ်ခြင်း စသော အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်း မှတ်သားထားအပ်ကုန်၏။

အကျိုးကား- ဤသို့ သိမ်းဆည်း မှတ်သားထားလျှင် ထိုမှတ်သားထားသော အခြင်းအရာတို့ကို ပြည့်စုံစေ၍ တစ်ဖန် ထိုသမာဓိကို ဖြစ်စေခြင်းငှာလည်း စွမ်းနိုင်၏။ မလေ့လာ မကျေပွန်သေးသော သမာဓိကို လေ့လာကျေပွန်အောင် ပြုလျက် အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် ဝင်စားခြင်းငှာလည်း စွမ်းနိုင်၏။

စားတော်ကဲ့သို့ဥပမာ

စားတော်ကဲ့သို့အတတ်၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော စားတော်ကဲ့သည် သခင်ကို ချက်ပြုတ်ကျွေးမွေးသောအခါ ထိုသခင် နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် သုံးဆောင်သောဘောဇဉ်ကို မှတ်သားထားပြီးလျှင် ထိုနေ့မှစ၍ သခင် နှစ်ခြိုက်စွာ သုံးဆောင်သောဘောဇဉ်မျိုးကိုသာလျှင် ချက်ပြုတ်ကျွေးမွေးသည်ရှိသော် ဆုလာဘ်ကို ရသကဲ့သို့ -

ဤအတူပင် ယောဂီသည်လည်း ရှေးဈာန်ရသောအခိုက်၌ ဘောဇဉ်စသည်၌ တည်ကုန်သော အခြင်းအရာတို့ကို သိမ်းဆည်း မှတ်သားထားပြီးလျှင် ထိုအခြင်းအရာတို့ကို ပြည့်စုံစေလျက် သမာဓိပျောက်သွားတိုင်း အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် အပ္ပနာဈာန်ကို ပြန်၍ ရနိုင်၏။

မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံမှာ -

“ရဟန်းတို့- ဥပမာပြရလျှင် စားတော်ကဲ့အတတ်၌ လေ့လာထားသည့် ပညာရှိသော၊ ယင်းအတတ်၌ တတ်သိသော၊ သင့်လျော်သောအရာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော စားတော်ကဲ့သည် မင်းကိုဖြစ်စေ၊ မင်း၏ အမတ်ကြီးကိုဖြစ်စေ အရသာမျိုးစုံရှိသော ဟင်းတို့ဖြင့် လုပ်ကျွေးပြုစုရာ၏။ ချဉ်သောအရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်း၊ ခါးသောအရသာရှိသည့်ဟင်းကောင်း၊ စပ်သောအရသာရှိသည့်ဟင်းကောင်း၊ ချိုသောအရသာရှိသည့်ဟင်းကောင်း၊ ခရမ်းသီး မျှစ် စသည်နှင့်ရောသောဟင်းကောင်း၊ ခရမ်းသီး မျှစ် စသည်နှင့် မရောသောဟင်းကောင်း၊ ဆားလေးသောဟင်းကောင်း၊ ဆားပေါ့သောဟင်းကောင်းတို့ဖြင့် လုပ်ကျွေးပြုစုရာ၏။”

“ရဟန်းတို့- မညာရှိသော၊ တတ်သိသော၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုစားတော်ကဲ့သည် မိမိအရှင် သခင်၏ နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် စားတော်ခေါ်ပုံ အခြင်းအရာနိမိတ်ကို ‘ငါ၏အရှင်သည် ယနေ့ ဤဟင်းကို နှစ်သက်၏၊ ဤဟင်းအတွက်မူလည်း လက်လှမ်း၏၊ ဤဟင်းကိုမူလည်း များစွာနှိုက်၏၊ ဤဟင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုမူလည်း ချီးမွမ်းပြောဆို၏။ ယနေ့ ငါ၏အရှင်သည် ချဉ်သောအရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်းအတွက် ကိုမူလည်း နှစ်သက်၏၊ ချဉ်သောအရသာရှိသည့်ဟင်းကောင်းအတွက်ကိုမူလည်း လက်လှမ်း၏၊ ချဉ်သောအရသာရှိသည့်ဟင်းကောင်းကိုမူလည်း များစွာနှိုက်၏၊ ချဉ်သောအရသာရှိသည့် ဟင်းကောင်း၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုမူလည်း ချီးမွမ်းပြောဆို၏။ ပ ။ ဆားပေါ့သောဟင်း၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုမူလည်း ချီးမွမ်းပြောဆို၏’ ဟု မှတ်သားထား၏။”

“ရဟန်းတို့- ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုစားတော်ကဲ့သည် အဝတ်အစား ဆုတော်လာဘ်တော်ကိုလည်း ရ၏။ လခရိက္ခာကိုလည်း ရ၏။ မင်းအတွက် ဆက်သရန် ယူဆောင်လာသော

လက်ဆောင် ဆုလာဘ်တို့ကိုလည်း ရ၏။ ထိုသို့ရခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့ ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုစားတော်ကသည် မိမိအရှင်သခင်၏ နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် စားတော်ခေါ်ပုံ အခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သားထားသောကြောင့်ပေတည်း။”

“ရဟန်းတို့- ဤအတူပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်း၌ လေ့လာထားသည့် ပညာရှိသော၊ ယင်းလုပ်ငန်း၌ တတ်သိသော၊ သင့်လျော်သည့်အရာ၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော၊ အချို့သောယောဂီရဟန်းသည် ကိလေသာကို ပူလောင်သွေ့ခြောက် ကင်းပျောက်စေတတ်သော သမ္ပပဇာန်လုံ့လ၊ အမှတ်ရမှုသတိနှင့် မှန်စွာအပြားအားဖြင့် သိသောပညာ ရှိသည်ဖြစ်၍ ရုပ်အပေါင်း ကိုယ်၌ ရုပ်အပေါင်းမျှ-ဟု ရှုလျက် (ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ဟူသော လောက၌ မရှုမိလျှင် ဖြစ်နိုင်သည့် အဘိဇ္ဈာန်နှင့် ဒေါမနဿကို ပယ်ဖျောက်၍) နေ၏။ ခံစားမှုမျှ ဖြစ်သော ဝေဒနာတို့၌ ခံစားမှုမျှ ဟု ရှုလျက်နေ၏။ ကြံသိမှုမျှ ဖြစ်သောစိတ်၌ ကြံသိမှုမျှ-ဟု ရှုလျက်နေ၏။ သဘော တရားတို့၌ သဘောတရားမျှ ဟု ရှုလျက်နေ၏။ ထိုယောဂီအား ညစ်ညူးစေတတ်သောတရားတို့သည် ကင်း ပျောက်ကုန်၏။ ထိုယောဂီရဟန်းသည် ထိုစိတ်တည်ကြည်ကြောင်း ကိလေသာကင်းပျောက်ကြောင်းဖြစ်သော အခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သားထားအပ်၏။”

“ရဟန်းတို့- ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုယောဂီရဟန်းသည် မျက်မှောက် ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေရကြောင်းဖြစ်သော ခဏိက၊ ဥပစာ၊ အပ္ပနာဟူသော သုံးပါးသောသမာဓိတရားတို့ကို လည်း ရ၏၊ အမှတ်ရမှုသတိနှင့် သမ္ပဇေညဏ်ကိုလည်း ရ၏။ ထိုသို့ရခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ရဟန်းတို့- ပညာရှိသော တတ်သိသော ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော ထိုယောဂီရဟန်းသည် မိမိစိတ်၏တည်ကြည် ကြောင်း၊ ကိလေသာ ကင်းပျောက်ကြောင်း အခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သားထားသောကြောင့်ပေတည်း။”

(ခ) နီဝရဏတရားတို့ကို ကောင်းစွာစင်ကြယ်အောင်သုတ်သင်ပြီးမှသာ ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ပုံ

အခြင်းအရာနိမိတ်ကို မှတ်သားထားခြင်းဖြင့် ထိုမှတ်သားထားတိုင်းသော အခြင်းအရာနိမိတ်တို့ကို ပြည့်စုံ စေသောယောဂီအား အပ္ပနာမျှသာလျှင် ပြည့်စုံ၏၊ ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းသည် မပြည့်စုံသေးပေ။ သမာဓိ၏ဘေးရန်ဖြစ် သော နီဝရဏတရားတို့ကို ကောင်းစွာစင်ကြယ်အောင်သုတ်သင်ပြီးမှသာ ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ မှန်ပေ၏-

ကာမဂုဏ်တို့၏အပြစ်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ကာမစွန္ဒကို ကောင်းစွာမခွာဘဲ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် ကိုယ်၏ပူပန်ခြင်းကို ကောင်းစွာငြိမ်းအေးအောင် မပြုဘဲ၊ စ၍အားထုတ်ခြင်းအာရမ္မဓာတ်ကို နှလုံးသွင်း ခြင်းစသည်ဖြင့် ထိနမိဒ္ဓကို ကောင်းစွာမပယ်ဖျောက်ဘဲ၊ သမထနိမိတ်ကိုနှလုံးသွင်းခြင်း စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စကို ကောင်းစွာမပယ်နုတ်ဘဲ၊ အခြားသော သမာဓိ၏ဘေးရန်ဖြစ်သည့် (ဝိစိကိစ္ဆာ၏ဖြစ်ရာတရား မဒ မာန စသော)တရားတို့ကို ကောင်းစွာမသုတ်သင်ဘဲ ဈာန်ကိုဝင်စားသောရဟန်းသည် မသုတ်သင်မရှင်းလင်းရသေးသော ဝါးလုံးခေါင်းသို့ဝင်သော ပိတုန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဘေးရန်ကိုမသုတ်သင်မရှင်းလင်းရသေးသော ဥယျာဉ်သို့ ဝင် သော မင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း လျင်မြန်စွာပင် ဈာန်မှ ထွက်ရတတ်၏။

သမာဓိ၏ဘေးရန်ဖြစ်သော နီဝရဏစသော ကိလေသာတရားတို့ကို ကောင်းစွာသုတ်သင်စင်ကြယ်စေပြီးမှ ဈာန်ဝင်စားသောယောဂီသည်ကား ကောင်းစွာသုတ်သင်ရှင်းလင်းပြီးသော ဝါးလုံးခေါင်းသို့ဝင်သောပိတုန်းကဲ့သို့လည်း ကောင်း၊ ဘေးရန်ကိုကောင်းစွာရှင်းလင်းသုတ်သင်ပြီးသော ဥယျာဉ်သို့ဝင်သော မင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း တစ်နေ့လုံး သော်လည်း သမာပတ်အတွင်း၌သာလျှင် တည်လျက်ရှိတတ်၏။

ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည် -

“ကာမစွန္ဒ၊ ပဋိဃ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ ထိနမိဒ္ဓနှင့် ငါးခုမြောက် ဝိစိကိစ္ဆာ ဟူသော နီဝရဏကို ပယ်ဖျောက်ရာ၏။ ယင်းသို့ ပယ်ဖျောက်ပြီးလျှင် နီဝရဏတို့ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပါမောဇ္ဇကို ပြုလုပ်တတ် ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်ဖြင့် ထောင့်စွန်းပါမကျန်အောင် ဘေးရန်ရှင်းလင်းသုတ်သင်ပြီးဖြစ်သော ဥယျာဉ်သို့ သွား၍နေသောမင်းကဲ့သို့ ထို ဈာန်၌ မွေ့လျော်ရာ၏” ဟုမိန့်ဆိုခဲ့ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ကြာမြင့်စွာတည်ခြင်းငှာအလိုရှိသောယောဂီသည် သမာဓိ၏ဘေးရန်ဖြစ်သောနီဝရဏတို့ကို သုတ် သင်စင်ကြယ်စေ၍ ဈာန်ကို ဝင်စားအပ်ပေသည်။ သမာဓိဘာဝနာပြန့်ပြောခြင်းငှာလည်း ရှေးတိုင်းသော ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို ပွားစေအပ်၏။

ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၏ပွားရာဘုံတို့သည် ဥပစာရနှင့် အပ္ပနာ ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။ ဥပစာရသို့ ရောက်၍လည်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပွားစေခြင်းငှာ သင့်၏။ အပ္ပနာသို့ရောက်၍လည်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ပွားစေခြင်းငှာသင့်၏။ ဥပစာရ နှင့် အပ္ပနာတို့တွင် တစ်ခုခုသောအရာ၌ မချွတ်ပွားစေအပ်၏။

နိမိတ်ကို ပွားစေခြင်း

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပွားစေပုံနည်းမှာ ယောဂီသည် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို သပိတ်ခွက်ယောက်ကို ပွားစေသောနည်း၊ မုန့်ကို ပွားစေသောနည်း၊ ထမင်းကို ပွားစေသောနည်း၊ နွယ်ကို ပွားစေသောနည်း၊ အဝတ်ကို ပွားစေသောနည်းတို့ဖြင့် မပွားစေဘဲ လယ်သမားသည် ထွန်ရမည့်နေရာကို ထွန်ဖြင့်သတ်မှတ်ပိုင်းခြား၍ ထိုအပိုင်းအခြား၏အတွင်း၌သာ ထွန် သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သိမ်ကို ဖွဲ့ကြသမုတ်ကြသော ရဟန်းတို့သည် ရှေးဦးစွာ သိမ်နိမိတ်တို့ကို မှတ်သားပြီးလျှင် နောက်မှ ဖွဲ့ကြသမုတ်ကြသကဲ့သို့လည်းကောင်း-

ဤအတူပင် ရုထားတိုင်းသော ထိုနိမိတ်၏ တစ်လက်သစ်၊ နှစ်လက်သစ်၊ သုံးလက်သစ်၊ လေးလက်သစ် အတိုင်းအရှည်ကို ပိုင်းခြားပြီးလျှင် ပိုင်းခြားထားတိုင်းသောနိမိတ်ကို ပွားစေအပ်၏၊ မပိုင်းခြားဘဲ မပွားစေအပ်ပေ။ ထို့နောက်မှ တစ်ထွာ၊ တစ်တောင်၊ ကျောင်းဦး၊ ကျောင်းဝိုင်း၊ ကျောင်းတိုက်ဥပစာတို့၏လည်းကောင်း၊ ရွာ၊ နိဂုံး၊ ဇနပုဒ်၊ တိုင်းပြည်၊ သမုဒ္ဒရာ နယ်နိမိတ်တို့၏လည်းကောင်း အပိုင်းအခြား၏အစွမ်းဖြင့် တိုးချဲ့လျက် စကြဝဠာအပိုင်း အခြားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ထိုစကြဝဠာထက် အလွန်ဖြစ်စေ ပိုင်းခြား၍ ပွားစေအပ်၏။

ဥပမာ- ဟင်္သာငယ်တို့သည် အတောင်များပေါက်သော အချိန်မှစ၍ အနည်းငယ် အနည်းငယ်သော အရပ်သို့ ပျံသန်းလျက် အလေ့အကျင့်ပြု၍ အစဉ်အတိုင်း လ နေတို့၏အထံသို့ သွားကြသကဲ့သို့- ဤအတူပင် ယောဂီရဟန်း သည် ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် နိမိတ်ကိုပွားစေလျှင် စကြဝဠာအပိုင်းအခြားတိုင်အောင်ဖြစ်စေ၊ ထို့ထက် အလွန်ဖြစ်စေ ပွားစေနိုင်၏။ ထိုအခါ၌ နိမိတ်သည် ပွားစေရာ ပွားစေရာအရပ်၌ မြေ၏ မြင့်ရာအရပ်၊ နိမ့်ရာအရပ်၊ မြစ်ရေအယဉ် တိုက်စားထားသော ချောက်ကမ်းပါးအရပ်၊ မညီမညွတ်သော တောင်အရပ်တို့၌ စို့တစ်ရာနက်၍ ဖြန့်ကြက်ထားသော နွားကြီးသားရေကဲ့သို့ တပြေးတည်းညီစွာ ဖြစ်၏။

~ ~ ~ ~ ~

ဈာန်ကို ဝင်စားခြင်းများသူ ဖြစ်ရာ၏၊ ဈာန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းများသူ မဖြစ်ရာ

ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ပထမဈာန်ကို ရပြီးခါစဖြစ်သော ယောဂီသည် ဈာန်ဝင်စားခြင်းများသူ ဖြစ်ရာ၏။ ဈာန် ကို ဆင်ခြင်ခြင်းများသူ မဖြစ်ရာ၊ အပြစ်ကား- ဆင်ခြင်ခြင်းများသော ယောဂီအား ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းကုန်သည် ဖြစ်၍ အားနည်းလျက် ထင်ကုန်၏။ ထိုအခါ၌ အထက်ဈာန်သို့တက်ခြင်း၏ အကြောင်းအဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်၊ ယောဂီသည် ရပြီးပထမဈာန်ကို ကျေပွန်စွာ မဝင်စားလျှင် အထက်ဈာန်ကိုရအောင် အားထုတ်သော် လည်း ရပြီးဈာန်မှလည်း ဆုတ်ယုတ်ဆုံးရှုံးတတ်၏၊ ဒုတိယဈာန်သို့ ရောက်ခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင်ပေ။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံမှာ -

“ရဟန်းတို့- ဥပမာပြရလျှင် တောင်၌များစွာ ကျက်စားလေ့ရှိသော ဆင်ခြင်ဉာဏ်မရှိသဖြင့် မိုက်မဲ သော တောင်တက်မှု၌ မတတ်မသိသော ကျက်စားရာခေတ်ကို မသိသော နွားမသည် မညီညွတ်သောတောင် ၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှာ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာပေရာ၊ ထိုနွားမအား ‘အကယ်၍ ငါသည် မရောက်ဖူး သော အရပ်သို့မူလည်း ရောက်ရလျှင်၊ မစားဖူးသောမြက်တို့ကိုမူလည်း စားရလျှင်၊ မသောက်ဖူးသောရေတို့ ကိုမူလည်း သောက်ရလျှင် ကောင်းလေစွ’ ဟု ဤသို့သော အကြံအစည် ဖြစ်ပေါ်ရာ၏။ ထိုနွားမသည် ရှေ့ခြေကို မြဲမြံစွာမတည်စေဘဲ နောက်ခြေကို ကြွမိရာ၏။ ထိုသို့ ကြွမိလျှင် နွားမသည် မရောက်ဖူး သေး သောအရပ်သို့လည်း မရောက်ပေရာ၊ မစားဖူးသော မြက်တို့ကိုလည်း မစားရပေရာ၊ မသောက်ဖူးသောရေကို လည်း မသောက်ရပေရာ၊ မူလအရပ်သို့လည်း ချမ်းသာစွာ ပြန်မရောက်ပေရာ။”

“ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းမှာ တောင်၌ များစွာကျက်စားလေ့ရှိသော မိုက်မဲသော မတတ်မသိသော ကျက်စားရာ ခေတ်ကို မသိသော နွားမသည် မညီညွတ်သော တောင်၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှာ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာ သောကြောင့်ပေတည်း။”

“ရဟန်းတို့ - ဤအတူပင် ဤသာသနာတော်၌ သမာဓိ၏ဘေးရန်တို့ကို သုတ်သင်ဖို့ရာ နားမလည် သော ဈာန်ကို ကျေပွန်အောင် ဝင်စားခြင်း၌ ဉာဏ်မသက်ဝင်၊ မတတ်သိသော အထက်ဈာန်၏ အခြေခံဖြစ် သောခေတ်ကို မသိသော အချို့သော ရဟန်းသည် ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် ။ ပ ။ ပထမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းငှာ မကျွမ်းကျင်မလိမ္မာပေ။ ထိုရဟန်းသည် ထိုနိမိတ်ကို မမှီဝဲ၊ မပွားစေ၊ အကြိမ်များစွာ မပြုလုပ်၊ မြဲစွာတည်အောင် မဆောက်တည်၊ ထိုရဟန်းအား ‘ငါသည် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ။ ပ ။ ဒုတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေရလျှင် ကောင်းလေစွ’ ဟု ဤသို့သော အကြံအစည် ဖြစ်၏။ ထိုရဟန်း သည် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ။ ပ ။ ဒုတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍နေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထို ရဟန်းအား ‘ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် ။ ပ ။ ပထမဈာန်ကိုပြည့်စုံစေ၍ နေရလျှင် ကောင်းလေစွ’ ဟု ဤသို့သော အကြံအစည် ဖြစ်ပြန်၏။ ထိုရဟန်းသည် ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် ။ ပ ။ ပထမဈာန်

ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေခြင်းငှာလည်း မစွမ်းနိုင်ပေ။ ရဟန်းတို့ ဤရဟန်းကို ပထမဈာန် ဒုတိယ ဈာန်ဟူသော ဈာန်နှစ်ပါးစုံမှ လျှော့ကျသူ၊ ဈာန်နှစ်ပါးစုံမှ ဆုတ်ယုတ်ဆုံးရှုံးသူ ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။”

“အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ - တောင်၌ များစွာကျက်စားလေ့ရှိသော မိုက်မဲသော မတတ်မသိသော ကျက်စားရာခေတ်ကို မသိသော မညီမညွတ်သည့်တောင်၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းငှာ မကျွမ်းကျင် မလိမ္မာသော ထိုနွားမ၏ဖြစ်ပုံကဲ့သို့ ပေတည်း။”

ထို့ကြောင့် ယောဂီသည် ပထမဈာန်၌သာလျှင် ငါးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်မှီဝဲသူ ဖြစ်ရ၏။

~ ~ ~ ~ ~

ဝသီဘော်ခေါ် နိုင်နင်းခြင်း ငါးပါး

အလိုအတိုင်းဖြစ်ခြင်း -ဝါ- နိုင်နင်းခြင်းဟူသော ဝသီတို့သည် အောက်ပါအတိုင်း ငါးပါးရှိ၏။

၁။ အာဝဇ္ဇနဝသီ

ပထမဈာန်ကို အလိုရှိရာအရပ်၌ အလိုရှိသောအချိန်၌ -ဝါ- အလိုရှိသောဈာန်အင်္ဂါကို အလိုရှိသလောက် ကာလပတ်လုံး ဆင်ခြင်နိုင်မှု၊ ဆင်ခြင်ခြင်း၌ နှေးကွေးခြင်း မရှိမှုသည် အာဝဇ္ဇနဝသီ မည်၏။

ပထမဈာန်မှထ၍ ရှေးဦးစွာ ဝိတက်ကို ဆင်ခြင်သော ယောဂီအား ဘဝင်ကိုဖြတ်၍ ဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ ဝိတက်ကိုပင်လျှင် အာရုံပြုသော ဣန္ဒြေထက်သူအား ဇောလေးကြိမ်၊ ဣန္ဒြေမထက်လွန်းသူအား ဇောငါးကြိမ် စောကုန်၏။ ထိုဇောနောင်မှ ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ဖြစ်၏။ ထိုဘဝင်နောင်မှ တစ်ဖန် ဝိစာရကို အာရုံပြုသော အာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်၏။ ထို့နောင် (ဝိတက်ကို ဆင်ခြင်ရာ၌) ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်းပင်လျှင် ဇောတို့သည် စောကုန်၏။ ဤသို့ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးတို့၌ အခြားအပြတ်မရှိဘဲ စိတ်ကိုပို့ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောအခါ၌ ထိုယောဂီအား အာဝဇ္ဇနဝသီသည် ပြီးစီး၏။

ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ခြား၍ ဇောလေးကြိမ်စောသော အာဝဇ္ဇနဝသီကို မြတ်စွာဘုရား၏ ရေမီးအစုံ စသော တန်ခိုး ပြာဠိဟာကို ပြရာ၌ ရအပ်၏။ (ခေါင်ထိပ်သို့ ရောက်သောဝသီ ဖြစ်၏။) (အရှင်သာရိပုတ္တရာ စသော) အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ ၏လည်း ဤသို့သဘော ရှိသောအခါ၌ ရအပ်၏။ ဘဝင်နှစ်ကြိမ်ခြား၍ ဇောလေးကြိမ်စောသော ဤအာဝဇ္ဇနဝသီထက် ပို၍ လျင်မြန်သော အာဝဇ္ဇနဝသီ မည်သည် မရှိပေ။

၂။ သမာပဇ္ဇနဝသီ

ပထမဈာန်ကို အလိုရှိရာအရပ်၌ အလိုရှိသောအချိန်၌ လျင်မြန်စွာဝင်စားနိုင်မှုသည် သမာပဇ္ဇနဝသီ မည်၏။

အရှင်မောဂ္ဂလာန်၏ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းကို ဆုံးမရာ၌ကဲ့သို့ လျင်မြန်စွာဝင်စားခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် သမာပဇ္ဇနဝသီ ဖြစ်၏။

၃။ အဓိဋ္ဌာနဝသီ

လက်ဖျောက်တစ်ချက်တီး အတိုင်းအရှည်ရှိသော ခဏပတ်လုံးဖြစ်စေ၊ လက်ဖျောက်ဆယ်ချက်တီး အတိုင်း အရှည်ရှိသော ခဏပတ်လုံးဖြစ်စေ ဈာန်ကိုထားခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် အဓိဋ္ဌာနဝသီ မည်၏။

၄။ ဝုဋ္ဌာနဝသီ

လက်ဖျောက်တစ်ချက်တီးခန့်ဖြစ်စေ၊ ဆယ်ချက်တီးခန့်ဖြစ်စေ ဈာန်ဝင်စား၍ ဈာန်မှ လျင်မြန်စွာ ထခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခြင်းသည် ဝုဋ္ဌာနဝသီ မည်၏။

ထိုအဓိဋ္ဌာနဝသီ၊ ဝုဋ္ဌာနဝသီနှစ်ပါးကို ပြခြင်းငှာ ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်၏ဝတ္ထုကို ပြဆိုသင့်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်သည် ရဟန်းရှစ်ဝါ၌ အရှင်မဟိန္ဒထေရ်တို့ဆင်းသက်ရာ သရက်ကုန်းတွင် မဟာရောဟဏဂုတ္တမထေရ်အား သူနာပြုစုရန် ကြွလာသော တန်ခိုးရှင်ရဟန်းတော်သုံးသောင်းတို့၏ အလယ်၌ ထိုင်နေစဉ် မထေရ်အား ယာဂုကပ်သော နဂါးမင်းကို သုတ်ချီမည် ဟု ကောင်းကင်မှ ထိုးဆင်းလာသော ဂဠုန်မင်းကိုမြင်လျှင် ချက်ချင်း ပင် တောင်ကိုဖန်ဆင်း၍ နဂါးမင်းကို လက်မောင်း၌ကိုင်လျက် ထိုဖန်ဆင်းထားသော တောင်ခေါင်းသို့ ဝင်လေ၏။ ဂဠုန်မင်းသည် တောင်၌ ခိုက်မိ၍ ပြန်ပြေးလေ၏။ မဟာရောဟဏဂုတ္တမထေရ်က “ငါ့ရှင်တို့ - အကယ်၍သာ ဗုဒ္ဓရက္ခိတ မရှိလျှင် ငါတို့အားလုံးပင် အကဲ့ရဲ့ခံကြရပေတော့မည်” ဟု မိန့်ဆိုလေ၏။

၅။ ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီ

ပစ္စဝေက္ခဏာဝသီကိုကား အာဝဇ္ဇနဝသီဖြင့်ပင်လျှင် ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်လေပြီ။ ထိုအာဝဇ္ဇနဝသီမှာ အာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သောဇောတို့သည် ရှုဆင်ခြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဇောတို့ပင်တည်း။

ပထမဈာန်ကို ပြဆိုချက် ဤတွင်ပြီး၏။

ဒုတိယဈာန်ကို ပြဆိုချက်

ဝသီငါးပါး၌ နိုင်နင်းအောင် လေ့လာမှီဝဲပြီးသော ယောဂီသည် ကျေပွန်အောင် ဝင်စားထားသော ပထမဈာန်မှထ၍ “ဤပထမဈာန်သမာပတ်သည် နီဝရဏဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ဝိတက်ဝိစာရတို့ ရန်ရှင်းကြမ်းတမ်းသောကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါအားနည်း၏” ဟူ၍လည်းကောင်း ဆင်ခြင်လျက် ထိုပထမဈာန်၌ အပြစ်ကို မြင်လျှင် ဒုတိယဈာန်ကို “ငြိမ်သက်သောတရား”ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ပထမဈာန်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ဒုတိယဈာန်ကို ရခြင်းငှာ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။

ထိုသို့ အားထုတ်လျက် ပထမဈာန်မှထ၍ သတိရလျက်၊ သမ္ပဇေဒေါဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက်၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ရန်ရှင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်ကုန်၏။ ပီတိနှင့် သုခသည်လည်းကောင်း၊ ဧကဂ္ဂတာသည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုသို့ ထင်လာသောအခါ၌ ယောဂီသည် ရန်ရှင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှာလည်းကောင်း ထိုပထဝီကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ မြေ” ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေစဉ် “ယခုအခါ ဒုတိယဈာန် ဖြစ်ပေါ်တော့မည်” ဟု ဆိုသင့်သော ဇောဝါရ၌ ဘဝင်ကို ဖြတ်၍ ထိုပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြုလျက် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။ ထို့နောင်မှ ထိုပထဝီကသိုဏ်းအာရုံ၌ ပင်လျှင် ဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ် စောကုန်၏။ ယင်းဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ်တို့၏အဆုံး၌ တစ်ခုသော စတုတ္ထသို့မဟုတ် ပဉ္စမဇောသည် ရူပါဝစရဒုတိယဈာန်ဇော ပေတည်း။ ကြွင်းသောသုံးကြိမ်လေးကြိမ်သောဇောတို့သည် ပရိကံဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူ-ဟူသော ကာမာဝစရဇောတို့ ပေတည်း။ ဤကား ဒုတိယဈာန်ကို ရပုံအစဉ်ပေတည်း။

ဒုတိယဈာန်ကထာ အဖွင့် (ဒုတိယဈာန်ကို ပြသောစကားအဖွင့်)

ပါဠိတော်

ဧသ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဂူပသမာ အဇ္ဈတ္တံ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိဇံ ပီတိသုခံ ဒုတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ပြန်ဟပြန်

ယောဂီသည် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၊ အဇ္ဈတ္တမိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော၊ သမ္ပသာဒနကြည်လင်သော၊ တစ်နည်း စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ်သော၊ စိတ်၏ ဧကောဒိဗျဉ်သော သမာဓိကို ပွားစေတတ်သော၊ ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော၊ ပထမဈာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခရှိသော၊ ဒုတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။

ဤသို့နေသောယောဂီသည် အင်္ဂါနှစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ အင်္ဂါသုံးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ကောင်းခြင်းသုံးပါးနှင့်လည်းပြည့်စုံသော၊ လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော၊ ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသော ဒုတိယဈာန်ကို ရ၏။

၁။ “ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်” ဟူသည်မှာ

ဝိတက်နှင့် ဝိစာရဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့၏ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၊ ဤနှစ်ပါးတို့ကိုလွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုတိယဈာန်ခဏ၌ ထင်ရှားမဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဟု ဆိုလို၏။

“ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်” ဟု ဟောတော်မူခြင်းအကြောင်း

ပထမဈာန်၌ဖြစ်သော ဖဿစသော တရားတို့က တစ်ပါးတခြားတို့သာလျှင် ဖြစ်၍ ဤဒုတိယဈာန်၌ဖြစ်သော ဖဿစသော တရားတို့က တစ်ပါးတခြားတို့သာလျှင် ဖြစ်သောကြောင့် ပထမဈာန်၌ ဖြစ်သောတရားအားလုံးတို့ပင် ထိုဒုတိယဈာန်၌ မရှိကြပေ။ ထိုသို့ပင် မရှိကြငြားသော်လည်း ရန်ရှင်း ရန်ရှင်းသော အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်သာ ပထမဈာန်မှ တခြားဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ကိုရပေသည် ဟု ပြတော်မူခြင်းငှာ “ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်” ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

၂။ “အဇ္ဈတ္တံ = မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော” ဟူသော စကား၌

နိယကဇ္ဈတ္တကို အလိုရှိအပ်၏။ ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား ‘အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တံ’ ဟူ၍ ဤမျှကိုသာ ဟောတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့ နိယကဇ္ဈတ္တကိုသာ အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ‘မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော’ ဟူသောအနက်ကို ဤအဇ္ဈတ္တပုဒ်၌ အလိုရှိအပ်ပေသည်။

၃။ “သမ္မသာဒနံ - ကြည်လင်သည်၊ ကြည်လင်စေသည်” ဟူသော ပုဒ်၌

‘သမ္မသာဒနံ - ကြည်လင်စေတတ်သောတရား’ အရ သဒ္ဓါကို ယူအပ်၏။ သို့သော် သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သောကြောင့် ဈာန်ကိုလည်း သမ္မသာဒနံ ဟု ဆိုအပ်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ ညှိသောအဆင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် အဝတ်ကို အဝတ်ညှိ ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ပင်တည်း။

တစ်နည်း - ဈာန်သည် သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံစေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တုန်လှုပ်ချောက်ချားတတ်သော ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေသောကြောင့်လည်းကောင်း စိတ်ကို ကြည်လင်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့်လည်း ဈာန်ကို သမ္မသာဒနံ ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

၄။ “စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ” ဟူသော စကားရပ်၌ -

ဧကောဒိ မည်ပုံ

- (ဝိတက် ဝိစာရတို့က မလွှမ်းမိုး မနှိပ်စက်သောကြောင့်) မြတ်သည်ဖြစ်၍ တက်တတ်သောကြောင့် ဧကောဒိ-မည်၏။ (မှန်ပေ၏ - လောက၌ မြတ်သောသဘောကိုလည်း ဧကော ဟု ဆို၏။)
- တစ်နည်းဖွင့်ပြရလျှင် ဝိတက် ဝိစာရတိုင်းခြင်းကြောင့် အဖော်မမှီး တစ်ဦးတည်း တက်တတ်၏။ ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ဧကော ဟု ဆိုသင့်၏။
- နောက်တစ်နည်းဖွင့်ပြရလျှင် ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ထကြွဖြစ်ပေါ်စေတတ်သောကြောင့် ဥဒိ မည်၏။ မြတ်သောအနက်သဘောကြောင့် ဧက-မည်သောတရားသည် ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ထကြွဖြစ်ပေါ်စေတတ်သောကြောင့် ဥဒိ လည်း မည်၏။ ဤအကြောင်းနှစ်ပါးကြောင့် ဧကောဒိ မည်၏။

ဤဧကောဒိ-ဟူသော အမည်သည် သမာဓိ၏အမည်ပေတည်း။ ဤသို့ ဧကောဒိ မည်သော သမာဓိကို ပွားစေတတ်သောကြောင့် ဒုတိယဈာန်သည် ဧကောဒိဘာဝံ မည်၏။

ထိုဧကောဒိသည် စိတ်၏ ဧကောဒိသာတည်း။ တိတ္ထိတို့ကြံဆအပ်သော သတ္တနှင့် ဇီဝ၏ ဧကောဒိ မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဈာန်ကို “စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ” ဟု ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

ဒုတိယဈာန်ကိုသာလျှင် “သမ္မသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ” ဟု ဟောတော်မူခြင်း

စောဒနာ - သဒ္ဓါသည်လည်းကောင်း၊ ဧကောဒိမည်သော သမာဓိသည်လည်းကောင်း ပထမဈာန်၌လည်း ရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ သို့ပါလျက် အဘယ့်ကြောင့် ဤဒုတိယဈာန်ကို သာလျှင် “သမ္မသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိ ဘာဝံ” ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း?

အဖြေကား -

ပထမဈာန်သည် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားခြင်းကြောင့် လှိုင်းတံပိုးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသောရေကဲ့သို့ ကောင်းစွာ မကြည်လင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ပထမဈာန်၌ သဒ္ဓါရှိသော်လည်း “သမ္မသာဒနံ” ဟု ဟောတော် မမူပေ။ ထိုမှ တစ်ပါး ကောင်းစွာမကြည်သောကြောင့်ပင် ထိုပထမဈာန်၌ သမာဓိသည်လည်း ကောင်းစွာမထင်ရှားပေ။ ထို့ကြောင့် “ဧကောဒိဘာဝံ” ဟူ၍လည်း ဟောတော် မမူပေ။

ဒုတိယဈာန်၌ကား ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ နှောင့်ယှက်ခြင်း မရှိသောကြောင့် အခွင့်ရသည်ဖြစ်၍ သဒ္ဓါသည် အားကောင်း၏။ အားကြီးသောသဒ္ဓါ ဟူသော အဖော်ကိုရခြင်းကြောင့်ပင်လျှင် သမာဓိသည်လည်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဈာန်ကိုသာလျှင် “သမ္မသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ” ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝိဘင်းကျမ်း၌ကား “သဒ္ဓါသည်၊ ယုံကြည်ခြင်းသည်၊ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းသည်၊ အလွန်ကြည်လင်ခြင်းသည် ‘သမ္မသာဒနံ’ မည်၏။ စိတ်၏တည်ခြင်းသည်။ ပ ။ ကောင်းစွာထားခြင်းသည် ‘စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ’ မည်၏” ဟု ဤမျှသာလျှင် ဟောတော်မူအပ်၏။ ဤသို့ဟောတော်မူအပ်သော ထိုဝိဘင်းပါဠိစကားနှင့် သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် စသော ဤအနက်အဖွင့်သည် ဤအခြင်းအရာဖြင့် မဆန့်ကျင်၊ နှီးလည်း နှီးနှောမိ၏၊ ညီလည်း ညီ၏။

၅။ “အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ = ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော” ဟူသည်

“အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ = ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော” ဟူသည် ဘာဝနာဖြင့် ပယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် ထိုဈာန်၌ ဝိတက် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ထိုဈာန်သည် အဝိတက္ကံ မည်၏။ ဤနည်းဖြင့်ပင်လျှင် အဝိစာရ မည်၏။

ဝိဘင်းကျမ်း၌လည်း “ဤသို့လျှင် ဝိတက်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိစာရသည်လည်းကောင်း ငြိမ်းကုန်၏။ ငြိမ်းစေအပ်ကုန်၏။ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းကုန်၏။ ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။ အထူးသဖြင့် ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

ပျက်ခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်ကုန်၏။ အထူးသဖြင့် ပျက်ခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်ကုန်၏။ ခြောက်သွေ့စေအပ်ကုန်၏။ အထူးသဖြင့် ခြောက်သွေ့စေအပ်ကုန်၏။ အစွမ်းမျှ မကျန်ရအောင် ကင်းသည်ကို ပြုအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထို ဒုတိယဈာန်ကို “အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ-ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော ဟု ဆိုအပ်၏” ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

‘ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော’ ဟု တစ်ဖန် ဟောတော်မူခြင်း

စောဒနာ - “ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်” ဟူသော ဤစကားဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရမရှိခြင်း ဟူသောအနက် သည် ပြီးစီးသည် မဟုတ်ပါလော၊ သို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ‘ဝိတက်မရှိ ဝိစာရမရှိသော’ ဟု တစ်ဖန် ဟောတော်မူပြန်ပါသနည်း?

အဖြေမှာ -

ဤစောဒကဆရာဆိုသော စကားသည် ဤသို့ဆိုသည့်အတိုင်း မှန်ပေ၏။ ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်း ဟူသော ဤအနက်သည် ပြီးစီးသည်သာတည်း။ သို့ရာတွင် ‘ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်’ ဟူသောစကားသည် ‘ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းမျှ’ ဟူသော အနက်ကိုသာ ပြသည် မဟုတ်ပေ။ ‘ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသော အင်္ဂါကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် ပထမဈာန်မှ တခြားဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် စသည်တို့ကို ရပေသည်’- ဟု ပြတော်မူခြင်းငှာ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

တစ်နည်းပြုလျှင် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဒုတိယဈာန်သည် ကြည်လင်၏။ နီဝရဏကိလေသာ ဟူသော နောက်ကျူခြင်း၏ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ကြည်လင်သည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ပြင် ဝိတက် ဝိစာရတို့ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဒုတိယဈာန်၌ မြတ်သောသမာဓိကို ပွားစေတတ်၏။ ဥပစာရဈာန်ကဲ့သို့ နီဝရဏတို့ကိုပယ်ခြင်းကြောင့် မြတ်သော သမာဓိကို ပွားစေသည် မဟုတ်ပေ။ ပထမဈာန်ကဲ့သို့ အင်္ဂါထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် မြတ်သောသမာဓိကို ပွားစေသည် လည်း မဟုတ်ပေ။ ဤသို့လျှင် “ဝိတက္ကံ ဝိစာရာနံ ဂူပသမာ = ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်” ဟူသော ဤ စကားသည် ကြည်လင်စေခြင်း(သမ္ပသာဒန)နှင့် မြတ်သောသမာဓိကို ပွားစေခြင်း(ဧကောဒိဘာဝ)တို့၏ အကြောင်းဖြစ် သည်ကို ဖော်ပြ၏။

ထို့ပြင် ဒုတိယဈာန်သည် ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိခြင်း ဖြစ် ၏။ တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း ပင်ကိုသဘော အားဖြင့်ပင် မရှိခြင်းကြောင့် ဝိတက်လည်း မရှိ၊ ဝိစာရလည်း မရှိခြင်း မဟုတ်ပေ။ ဤသို့ ဤ ‘ဝိတက္ကံဝိစာရာနံ ဂူပသမာ’ ဟူသော စကားသည် ဝိတက်ဝိစာရ မရှိခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြတတ်၏။ ဝိတက်ဝိစာရ မရှိခြင်းမျှကို သာ ပြသည် မဟုတ်ပေ။

“အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ” ဟူသော ဤစကားသည်ကား ဝိတက်ဝိစာရ မရှိခြင်းမျှကိုသာ ပြတတ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကံ ဝိစာရာနံ ဂူပသမာ”ဟူသော ရှေ့စကားကို ဆိုပြီးသော်လည်း ‘အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ’ ဟူသော နောက်စကားကို ဆိုသင့်သည်သာလျှင်တည်း။

၆။ ‘သမာဓိဇံ- သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော’ ဟူသည်

‘ယှဉ်ဖက်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သောဈာန်’ ဟူသောအနက်ကို ဆိုလို၏။

‘ယှဉ်ဖက်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သည်’ ဟူသောစကားရပ်၌ - ပထမဈာန်သည်လည်း ယှဉ်ဖက်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သည်ပင် မှန်သော်လည်း ဤဒုတိယဈာန်သမာဓိကိုသာလျှင် ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားခြင်း ကင်းသဖြင့် အလွန်လျှင်လှုပ်ခြင်း မရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အလွန်ကြည်လင်သောကြောင့်လည်းကောင်း သမာဓိ ဟု ဆို ထိုက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဈာန်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းခြင်းငှာ ဤဒုတိယဈာန်ကို သာလျှင် “သမာဓိဇံ = သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော” ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

၇။ “ဤသို့နေသော ယောဂီသည် အင်္ဂါနှစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ။ ပ ။
ပထဝီကသိဏ်းကို အာရုံပြုသော ဒုတိယဈာန်ကို ရ၏” ဟူသော ပုဒ်အပွင့်

ဒုတိယမည်ပုံ

- ရေတွက်ခြင်းအစဉ်အားဖြင့် နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုတိယ မည်၏။
- ဤဈာန်ကို နှစ်ကြိမ်မြောက် ဝင်စားစေအပ်သောကြောင့်လည်း ဒုတိယ မည်၏။

ပယ်အပ်သော အင်္ဂါနှစ်ပါး

“အင်္ဂါနှစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော” ဟူသောစကား၌ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါနှစ်ပါးပယ်ပြီးဖြစ်ပုံကို သိအပ်ပေသည်။

ပထမဈာန်၏ ဥပစာဇာတိ၌ နိဝရဏတို့ကို ပယ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာဇာတိ၌ ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို ပယ်အပ်သည်ကား မဟုတ်ကုန်၊ စင်စစ်သော်ကား ဤဒုတိယဈာန်သည် အပ္ပနာဇာတိသာလျှင် ထို ဝိတက်ဝိစာရတို့နှင့် ကင်း၍ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိတက်ဝိစာရတို့ကို ဤဒုတိယဈာန်၏ “ပယ်အင်္ဂါတို့” ဟု ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

ပြည့်စုံသော အင်္ဂါသုံးပါး

ဝီတိ သုခ စိတ္တေကဂ္ဂတာ ဟူသော ဤသုံးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါသုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံပုံကို သိအပ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဝိဘင်းကျမ်း၌ “ကြည်လင်ခြင်းသမ္ပသာဒနသည်၊ ဝီတိသည်၊ သုခသည်၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာသည် ဈာန်မည်၏” ဟူသော စကားကိုဟောခြင်းသည် အခြံအရံနှင့်တကွဖြစ်သော ဈာန်ကိုပြခြင်းငှာ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ စင်စစ်သော်ကား သမ္ပသာဒနကိုချန်ထား၍ မုချအားဖြင့် စူးစူးစိုက်စိုက်ရှုခြင်းလက္ခဏာသို့ ရောက်သောအင်္ဂါတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဤဈာန်သည် အင်္ဂါသုံးပါးသာ ရှိပေသည်။

ဒုတိယဈာန်ကို ပြဆိုချက် ဤတွင်ပြီး၏။

~ ~ ~ ~ ~

တတိယဈာန်ကို ပြဆိုချက်

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဒုတိယဈာန်၌လည်း ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ငါးပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင် လေ့လာမှီဝဲပြီးသည် ဖြစ်၍ ကျေပွန်အောင် ဝင်စားထားသော ဒုတိယဈာန်မှထ၍ “ဤဒုတိယဈာန်သမာပတ်သည် ဝိတက်ဝိစာရဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ထိုဒုတိယဈာန်၌ စိတ်၏ပေါ်လွင်သည့် သဘော ဖြစ်သော -ဝါ- တစ်မျိုးတစ်မည်ဖြစ်၍ တက်ကြွခြင်းသဘောဖြစ်သော ဝီတိ၏ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါ အားနည်း၏” ဟူ၍လည်းကောင်း ဆင်ခြင်လျက် ထိုဒုတိယဈာန်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ တတိယ ဈာန်ကို ရခြင်းငှာ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။

ထိုသို့အားထုတ်လျှင် ဒုတိယဈာန်မှထ၍ သတိရလျက်၊ သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံလျက်၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား ဝီတိသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ သုခသည်လည်းကောင်း၊ ဧကဂ္ဂတာသည်လည်းကောင်း ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုသို့ ထင်လာသောအခါ၌ ယောဂီသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှာလည်းကောင်း ထိုပထဝီကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ မြေ” ဟု အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေစဉ် “ယခုအခါ၌ တတိယဈာန် ဖြစ်ပေါ်တော့မည်” ဟု ဆိုသင့်သော ဇောဝါရ၌ ဘဝင်ကို ဖြတ်၍ ထိုပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်၏။ ထို့နောင်မှ ထိုပထဝီကသိုဏ်းအာရုံ၌ပင်လျှင် ဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ် စောကုန်၏။ ယင်းဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ်တို့၏အဆုံး၌ တစ်ခုသော စတုတ္ထ သို့မဟုတ် ပဉ္စမဇောသည် ရူပါဝစရတတိယဈာန်ဇောပေတည်း။ ကြွင်းသော သုံးကြိမ် လေးကြိမ်သောဇောတို့သည် ပရိကံ ဥပစာအနုလုံ ဂေါတြဘူ-ဟု ဆိုအပ်သော ကာမာဝစရဇောတို့ပေတည်း။ ဤကား တတိယဈာန်ကို ရပုံအစဉ်ပေတည်း။

**တတိယဈာနကထာ အပ္ပဋ္ဌာန်
(တတိယဈာန်ကို ပြသောစကားအပ္ပဋ္ဌာန်)**

ပါဠိတော်

ဧသ ဝီတိယာ စ ဝိရာဂါ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ သတော စ သမ္ပဇာနော သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီတိ တတိယံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

မြန်မာပြန်

ယောဂီသည် ဝီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်း(ငြိမ်းစေခြင်း)ကြောင့် - တစ်နည်း- ဝီတိကို လွန်မြောက်ခြင်း၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်၊ လျစ်လျူရှုသည်ဖြစ်၍ သတိရှိလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက် နေ

၏။ ကာယိကသုခ စေတသိကသုခကို ရူပကာယ နာမကာယဖြင့် ခံစား၏။ တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ယင်းတတိယဈာန်ကြောင့် ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် လျစ်လျူရှုသူ၊ သတိရှိသူ၊ ချမ်းသာစွာနေလေ့ ရှိသူ-ဟု ပြောဆိုကြ၏။ ထိုသို့ပြောဆိုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ထိုတတိယဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။

ဤသို့နေသောယောဂီသည် အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ကောင်းခြင်း သုံးပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော၊ လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသော၊ ပထဝီကသိုဏ်းကိုအာရုံပြုသော တတိယ ဈာန်ကို ရ၏။

၁။ “ပီတိယာ စ ဝိရာဂါ = ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း’ ဟူရာ၌

ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ လွန်မြောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ဝိရာဂါ = စက်ဆုပ်ခြင်း ဖြစ် ပေသည်။

စ-သဒ္ဓါ

ပီတိယာနှင့် ဝိရာဂါ နှစ်ပုဒ်တို့၏ အကြား၌ စ-သဒ္ဓါသည် ပေါင်းခြင်း အနက်ရှိ၏။ ထို စ-သဒ္ဓါသည် ပီတိကို ငြိမ်းစေခြင်းကိုမူလည်း ပေါင်း၏၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကိုမူလည်း ပေါင်း၏။

ထိုပေါင်းပုံနှစ်မျိုးတို့တွင် ပီတိကို ငြိမ်းစေခြင်းကိုသာလျှင် ပေါင်းသောအခါ၌ “ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပီတိကိုငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း’ ဟု ဤသို့ စကားယှဉ်စပ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။ ဤစကား ယှဉ်စပ်ပုံ၌ ဝိရာဂ-သဒ္ဓါသည် စက်ဆုပ်ခြင်းအနက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ပီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း” ဟူသော အနက်ကို မှတ်အပ်သည်။

ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကို ပေါင်းသောအခါ၌ “ပီတိကို လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ သည်မျှသာမကသေး ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း” ဟု ဤသို့ စကားယှဉ်စပ်ခြင်းကို သိ အပ်ပေသည်။ ဤစကားယှဉ်စပ်ပုံ၌ ဝိရာဂ-သဒ္ဓါသည် လွန်မြောက်ခြင်းအနက် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “ပီတိကိုလွန်မြောက် ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း” ဟူသောအနက်ကို မှတ်အပ်သည်။

ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ဒုတိယဈာန်၌ပင်လျှင် ငြိမ်းခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါလျက် တတိယဈာန်၌ စ-သဒ္ဓါဖြင့် ပေါင်းစည်း၍ တစ်ဖန်ထပ်၍ ဆိုရခြင်းအကြောင်း

ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် ဒုတိယဈာန်၌ပင်လျှင် ငြိမ်းခဲ့စေကာမူ တတိယဈာန်၌ လမ်းကြောင်းကိုပြခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ တတိယဈာန်၏ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းငှာလည်းကောင်း “ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်”ဟု သောစကားကို ပေါင်းစည်း၍ တစ်ဖန်ထပ်၍ ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

မှန်ပေ၏- “ဝိတက် ဝိစာရတို့ကိုငြိမ်းစေခြင်းကြောင့် ဟု ဆိုလျှင် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းသည် ဤ တတိယဈာန်၏လမ်းကြောင်း စင်စစ်ဖြစ်ပေသည်” - ဟူသောသဘောသည် ပေါ်လွင်ထင်ရှား၏။

ဥပမာပြုလျှင် - တတိယအရိယမဂ်၌ ပယ်အပ်သည် မဟုတ်ကြငြားသော်လည်း သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်တို့ကို “ဩရုဗ္ဗာဂိယသယောဇှေငါးပါးတို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်” ဟူ၍ ဤသို့ဟောတော်မူလျှင် ထိုတတိယအရိယမဂ်ကို ချီးမွမ်း ရာ ရောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ထိုတတိယအရိယမဂ်ကို ရခြင်းငှာ အားထုတ်သောသူတို့၏ အားတက်သရော အားထုတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဤအတူပင် ဤတတိယဈာန်၌ ငြိမ်းသည်မဟုတ်ကြငြားသော်လည်း ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းကို ဤသို့ဆိုလျှင် တတိယဈာန်၏ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းရာ ရောက်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့် ဟူသောစကားကို စ-သဒ္ဓါဖြင့် ပေါင်းစည်း၍ တစ်ဖန်ထပ်၍ ဆိုရခြင်း ဖြစ်သည်။

၂။ “ဥပေက္ခာမာဓိပု ဝိဟရတိ = လျစ်လျူရှုလျက်လည်း နေ၏”-ဟူသောစကား၌

ဥပေက္ခာမာဓိပု

အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာ မည်၏။ အညီအမျှ ရှုတတ်၏၊ သုခ ဒုက္ခတို့တွင် တစ်ဘက် ဘက်၌ မကျဘဲ ရှုတတ်၏-ဟု ဆိုလို၏။

လျစ်လျူရှုသောသူ

(ညစ်ညူးကြောင်း သံကိလေသကင်းသဖြင့်) သန့်ရှင်းသော၊ (မဟဂ္ဂုတ်အဖြစ်သို့ရောက်သဖြင့်) ကြီးကျယ် ပြန့်ပြောသော၊ (ပီတိကင်းသဖြင့်) မြဲမြံခိုင်ခံ့တည်တံ့သောအားအစွမ်းသို့ ရောက်သော ဥပေက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် တတိယဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို “လျစ်လျူရှုသောသူ” ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

ဥပေက္ခာ ၁၀-ပါး

ဥပေက္ခာသည် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ၊ ဝီရိယပေက္ခာ၊ သင်္ခါရပေက္ခာ၊ ဝေဒနပေက္ခာ၊ ဝိပဿနပေက္ခာ၊ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၊ ဈာနပေက္ခာ၊ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ ဟု ဆယ်ပါးအပြားရှိ၏။

(၁) ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ

“ရဟန်းတို့- ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် မျက်စိဖြင့် အဆင်းကိုမြင်လျှင် ဝမ်းမြောက်မှုလည်း မဖြစ်၊ စိတ်မချမ်းသာမှုလည်း မဖြစ်၊ အမှတ်ရကာ မှန်စွာအပြားအားဖြင့် သိသည်ဖြစ်၍ လျစ်လျူရှုလျက် နေ၏”ဟူ၍ လာသော ရဟန္တာ၏ ဒွါရခြောက်ပါးတို့၌ ကောင်း၊မကောင်းသော အာရုံခြောက်ပါးတွင် တစ်ပါးပါး ထင်လာလျှင် ထက်ဝန်းကျင် (ကိလေသာမှ)စင်ကြယ်ခြင်းဟူသော ပကတိသဘောကိုမစွန့်သော အခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသည် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ မည်၏။

(၂) ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ

“ဥပေက္ခာနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် တစ်ခုသောအရပ်မျက်နှာကို ဖြန့်၍နေ၏” ဟု ဤသို့လာသော သတ္တဝါတို့၌ ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည် ဟုရှုလျက် အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသည် ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ မည်၏။

(၃) ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ

“ဝိဝေကကိုမှီသော ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေ၏” ဟု ဤသို့လာသော တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့၌ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော အခြင်းအရာဖြင့်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသည် ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ မည်၏။

(၄) ဝီရိယပေက္ခာ

“ရဲဖန်ရဲခါ အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ဝီရိယဟု ဆိုအပ်သော ဥပေက္ခာနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်း၏” ဟု ဤသို့လာသော မတင်းလွန်း၊ မလျော့လွန်းသည့် ဝီရိယဟု ဆိုအပ်သော ဥပေက္ခာသည် ဝီရိယပေက္ခာ မည်၏။

(၅) သင်္ခါရပေက္ခာ

“အဘယ်မျှသောသင်္ခါရပေက္ခာတို့သည် သမထ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ အဘယ်မျှသော သင်္ခါရပေက္ခာတို့သည် ဝိပဿနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ရှစ်ပါးသော သင်္ခါရပေက္ခာတို့သည် သမထ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏၊ ဆယ်ပါးသော သင်္ခါရပေက္ခာတို့သည် ဝိပဿနာ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏” ဟု ဤသို့လာသော နိဝရဏ စသည်တို့ကို ရှုဆင်ခြင်၍ ကောင်းစွာတည်သော ယူခြင်း၌ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော ပညာဟူသော ဥပေက္ခာသည် သင်္ခါရပေက္ခာ မည်၏။

(၆) ဝေဒနပေက္ခာ

“အကြင်အခါ၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်၏” ဟု ဤသို့လာသော ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်းမဟုတ် ဟု သမုတ်အပ်သော ဥပေက္ခာသည် ဝေဒနပေက္ခာ မည်၏။

(၇) ဝိပဿနပေက္ခာ

“အကြင်တရားသဘောသည် ရှိ၏၊ အကြင် ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းသည် ဖြစ်ပေါ်၏၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို ပယ်စွန့်၏၊ ထိုသို့ ပယ်စွန့်သောသူသည် ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း၌ လျစ်လျူရှုခြင်း-ဥပေက္ခာကို ရ၏” ဟု ဤသို့လာသော ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၌ အလယ်အလတ်သဘောရှိသော ဥပေက္ခာသည် ဝိပဿနပေက္ခာ မည်၏။

(၈) တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ

“ယေဝါပန-သဒ္ဓါဖြင့် ဟောအပ်သော ဆန္ဒအစရှိသော တရားတို့၌ လာသော တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို အညီအမျှဆောင်တတ်သော ဥပေက္ခာသည် တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ မည်၏။

(၉) ဈာနပေက္ခာ

“လျစ်လျူရှုလျက်လည်း နေ၏” ဟု ဤသို့လာသော မြတ်သောသုခပင် ဖြစ်စေကာမူ ထိုတတိယဈာန်သုခ၌ တစ်ဖက်သို့ကျခြင်းကို မဖြစ်စေတတ်သော ဥပေက္ခာသည် ဈာနပေက္ခာ မည်၏။

(၁၀) ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ

“ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်းရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို” ဟု ဤသို့လာသော (နိဝရဏ၊ ဝိတက်၊ ဝိစာရ စသော) ဆန့်ကျင်ဘက်တရားအားလုံးတို့မှ လုံးဝစင်ကြယ်သော ယင်းဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း၌လည်း ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်းမရှိသော ဥပေက္ခာသည် ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ မည်၏။

ထိုဥပေက္ခာဆယ်ပါးတို့တွင် -

တရားကိုယ်တူလျက် အမည်ကွဲပုံ

ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ၊ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၊ ဈာနပေက္ခာ၊ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ တို့သည် သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူကုန်၏။ ယင်းသရုပ်တရားကိုယ်မှာ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူသော်လည်း ထိုထိုအခိုက်အတန့်အထူးအားဖြင့် တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်ပင် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာစသော အမည်အကွဲအပြား ဖြစ်ရပေသည်။

အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ- သတ္တဝါတစ်ယောက်တည်းပင် ဖြစ်လျက် သူငယ်၊ လူလင်ပျို၊ လူကြီး၊ စစ်သူကြီး၊ မင်း စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ကွဲပြားသကဲ့သို့ပေတည်း။

ထိုသို့ အခိုက်အတန့်အထူးအားဖြင့် ကွဲပြားခြင်းကြောင့် ထိုဥပေက္ခာခြောက်ပါးတို့တွင် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာရှိသော စိတ်၌ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ စသည် မရှိ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာရှိသော စိတ်၌လည်း ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ စသည်တို့ မရှိကုန် ဟု သိအပ်ပေသည်။

(ဆ၊ ဗြ၊ ဗော၊ တ၊ ဈာနနှင့် ပ-ဟူသော) ဤဥပေက္ခာခြောက်ပါးတို့သည် သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ သင်္ခါရပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာတို့လည်း သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တူကုန်၏။

သင်္ခါရပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာ

သင်္ခါရပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာသည် သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် ပညာသာလျှင်ဖြစ်၍ ကိစ္စအားဖြင့် နှစ်မျိုးကွဲပြားပေသည်။

ဥပမာ- ညနေချမ်း၌ အိမ်သို့ဝင်လာသော မြွေကို ဆိတ်ခွာသဏ္ဌာန်အခြေရှိသော တောင်ဝှေးကိုယူ၍ ရှာဖွေသောယောက်ျားသည် ထိုမြွေလျောင်းနေသည်ကို မြင်၍ “မြွေ ဟုတ်လေသလော မဟုတ်လေသလော” ဟု ကြည့်ရှုစဉ် လည်ရေးသုံးဆင့်ကိုမြင်၍ ယုံမှားကင်းသဖြင့် “မြွေလော မြွေမဟုတ်လေသလော” ဟု စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌ လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့- ထို့အတူပင် ဝိပဿနာအားထုတ်သော ရဟန်းသည်လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အနိစ္စစသော လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို မြင်လျှင် သင်္ခါရတို့၏ မမြဲခြင်းစသည်ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤလျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဝိပဿနပေက္ခာ မည်၏။

ထို့ပြင် ဆိတ်ခွာသဏ္ဌာန်အခြေရှိသော တောင်ဝှေးဖြင့် မြွေကို မြဲမြံစိုက်၍ “အဘယ်သို့လျှင် ဤမြွေကို မညှဉ်းဆဲဘဲ၊ ငါ့ကိုလည်း ဤမြွေက မကိုက်စေဘဲ၊ လွှတ်ရပါမည်နည်း” ဟု လွှတ်ရမည့် အခြင်းအရာကိုသာလျှင် ရှာဖွေသော ယောက်ျားသည် ဖမ်းကိုင်ထားခြင်း၌ လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့ - ထိုအတူပင် အနိစ္စစသော လက္ခဏာရေးသုံးပါးအပေါင်းကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သောကြောင့် မီးဟုန်းဟုန်းတောက်လောင်နေသော အိမ်တို့ကို တွေ့မြင်နေရသကဲ့သို့ ဘုံသုံးပါးတို့ကို တွေ့မြင်သော ယောဂီသည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကိုစွဲလမ်းခြင်း၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤလျစ်လျူရှုခြင်းသည် သင်္ခါရပေက္ခာ မည်၏။

ဤသို့ ဝိပဿနပေက္ခာပြီးစီးလျှင် သင်္ခါရပေက္ခာလည်း ပြီးစီးသည် သာတည်း။ ထိုသို့ပင်ပြီးသော်လည်း ဤပညာသည် စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် စွဲလမ်းခြင်းတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ကိစ္စအားဖြင့် နှစ်မျိုးကွဲပြား ပေသည်။

ဝီရိယပေက္ခာနှင့် ဝေဒနပေက္ခာတို့သည်ကား

သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် အချင်းချင်းလည်း ကွဲပြား၏။ ကြွင်းသောဥပေက္ခာရှစ်ပါးနှင့်လည်း ကွဲပြားသည်သာတည်း။

ဤအရာ၌ လိုအပ်သောဥပေက္ခာ

ဥပေက္ခာဆယ်ပါးတို့တွင် ‘ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိ - လျစ်လျူရှုလျက်လည်း နေ၏’-ဟူသော ဤအရာ၌ ဈာနပေက္ခာကိုသာ အလိုရှိအပ်ပေသည်။

ဈာနပေက္ခာသည်

- လျစ်လျူရှုခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။
- မွန်မြတ်သော တတိယဈာန်သုခ၌သော်လည်း နှလုံးမသွင်းခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။
- မွန်မြတ်သောသုခကိုသော်လည်း ခံစားရန် ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း မရှိသောတရား ဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။
- ဝီတိကို စက်ဆုပ်ခြင်းလျှင် နီးသောအကြောင်း ရှိ၏။

စောဒနာ - “ ဤဈာနပေက္ခာသည် သရုပ်တရားကိုယ်အားဖြင့် တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်သာလျှင် ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါ

လော၊ ထိုတဏှာတစ်ခုတည်းသည်လည်း ပထမဇာတိနှင့်ဒုတိယဇာတိတို့၌လည်း ရှိသည်မဟုတ်ပါလော၊
ထို့ကြောင့် ပထမဇာတိနှင့် ဒုတိယဇာတိတို့၌လည်း ဥပေက္ခာကောစ ဝိဟရတိ = လျစ်လျူရှုလျက်လည်း
နေ၏’ ဟု ဤသို့ တဏှာတစ်ခုတည်းကို ဟောသင့်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ထိုပထမဇာတိနှင့် ဒုတိယ
ဇာတိတို့၌ ဟောတော်မူခဲ့သနည်း?”

အဖြေကား - ထိုဇာတိတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်းကိစ္စ မထင်ရှားသောကြောင့်ပေတည်း။

ချဲ့ဦးအံ့ - ပထမဇာတိနှင့် ဒုတိယဇာတိတို့၌ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိတို့က လွှမ်းမိုးလျက်ရှိခြင်းကြောင့်
တဏှာတစ်ခုတည်းသည် မထင်ရှားပေ၊ ဤတဏှာတစ်ခုတည်းကား ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိတို့က လွှမ်းမိုးခြင်း မရှိ
သောကြောင့် တဏှာတစ်ခုတည်းသည် ခေါင်းထောင်လာသကဲ့သို့ဖြစ်၍ ယင်း၏ကိစ္စ ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် တဏှာ
ဇာတိ၌သာလျှင် ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

၃။ “သတော ၈ သမ္မဇာနော - သတိရှိလျက် သမ္မဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက်” ဟူသောပုဒ်အဖွင့်

အမှတ်ရတတ်သောကြောင့် အမှတ်ရသူ-သတိရှိသူ မည်၏၊ မှန်စွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်သောကြောင့်
သမ္မဇာန- မှန်စွာအပြားအားဖြင့်သိသူ-ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသူ မည်၏၊ (သတိရှိသူ၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသူ-ဟူသော) ပုဂ္ဂိုလ်
ဖြင့် သတိနှင့် သမ္မဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ကို ဟောတော်မူအပ်၏။

သတိ

- သတိသည် အမှတ်ရခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။
- မမေ့ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။
- ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သောတရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

သမ္မဇဉ်

- သမ္မဇဉ်သည် မတွေမဝေ မှန်စွာသိခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။
- ကိစ္စပြီးဆုံးခြင်းဟူသော တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ရောက်အောင်ကူးခပ်ခြင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။
- စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သောတရားဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။

‘သတော ၈ သမ္မဇာနော - သတိရှိလျက် သမ္မဇဉ်ခေါ်ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံစေလျက်’ ဟူသော စကားကို
တတိယဇာတိ၌သာလျှင် ဟောရခြင်းအကြောင်း

သတိနှင့် သမ္မဇဉ်သည် ရှေးဖြစ်သော ပထမဇာတိ နှင့် ဒုတိယဇာတိတို့၌လည်း ရှိ၏၊ မှန်ပေသည်- သတိလွတ်
လျက် သမ္မဇဉ်ဉာဏ် မရှိသောသူအား ဥပစာရမျှလည်း မပြည့်စုံပေ၊ အပ္ပနာမူကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိမည်နည်း။

ထိုသို့ ပထမဇာတိ နှင့် ဒုတိယဇာတိတို့၌လည်း သတိသမ္မဇဉ်ရှိစေကာမူ ထိုဇာတိတို့၏ ရှုနည်းကြမ်းတမ်းခြင်း
ကြောင့် ဥပမာ- မြေ၌ယောက်ျား၏သွားခြင်းသည် လွယ်ကူသကဲ့သို့ ထိုဇာတိတို့၌ စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းသည် လွယ်ကူ၏၊
ထို့ကြောင့် ထိုဇာတိတို့၌ သတိနှင့်သမ္မဇဉ်ကိစ္စသည် မထင်ရှားပေ။

တတိယဇာတိမှာမူ ရှုနည်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် ဇာတိ၏သိမ်မွေ့ခြင်းကြောင့် ဥပမာ-
သင်တန်းသွားများ ခင်းထားသောလမ်းပေါ်၌ လျှောက်သောယောက်ျားသည် သတိ သမ္မဇဉ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သော
သွားခြင်းကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့ - တတိယဇာတိ၌ သတိ သမ္မဇဉ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော စိတ်၏
ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိအပ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤတတိယဇာတိ၌သာလျှင် “သတော သမ္မဇာနော- သတိရှိလျက် သမ္မဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်
ပြည့်စုံစေလျက်” ဟူသော နှစ်ပုဒ်ကို ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

တစ်နည်း- အဓိန္ဒာမမှ ခွဲထားသော နို့မကွာသေးသည့် နွားငယ်ကို စောင့်ရှောက်ထားလျှင် အဓိန္ဒာမသို့ပင်
တစ်ဖန်ပြန်၍ကပ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဤတတိယဇာတိသုခကို ပီတိမှ ခွဲခွာထားအပ်၏၊ ထိုသို့ ပီတိမှခွဲထားသော
တတိယဇာတိသုခသည် သူ့ကို သတိ သမ္မဇဉ် ဟူသော အစောင့်အရှောက်ဖြင့် စောင့်ရှောက်ထားလျှင် ပီတိသို့သာ
တစ်ဖန်ပြန်၍ ကပ်လေရာ၏၊ ပီတိနှင့် ယှဉ်သည်သာ ဖြစ်လေရာ၏။

တစ်နည်းဆိုသော်- သုခ၌ သတ္တဝါတို့သည် လွန်စွာတပ်မက်တတ်ကုန်၏၊ ဤ တတိယဇာတိသုခသည်လည်း
အလွန်ကောင်းမြတ်သောသုခ ဖြစ်၏၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တတိယဇာတိသုခထက် သာလွန်သောသုခ မရှိသော
ကြောင့်တည်း၊ စင်စစ်မှာ သတိ သမ္မဇဉ် အာနုဘော်ဖြင့် တတိယဇာတိသုခ၌ တပ်မက်မှုမရှိခြင်း ဖြစ်ပေသည်၊ အခြား
သောအခြင်းအရာအားဖြင့် တပ်မက်မှု မရှိခြင်း မဟုတ်ပေ-ဟူသော ဤအနက်ထူးကိုလည်း ပြခြင်းငှာ ဤ “သတော
သမ္မဇာနော” ဟူသော နှစ်ပုဒ်ကို ဤတတိယဇာတိ၌သာလျှင် ဟောတော်မူအပ်၏ ဟု သိအပ်ပေသည်။

၄။ ‘သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ = စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကိုလည်း
နာမကာယ ခူပကာယဖြင့် ခံစား၏’ ဟူသော စကားအပွင့်

တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်အား သုခကိုခံစားမည် ဟူသော နှလုံးသွင်း မရှိစေကာမူ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိနာမကာယနှင့် ယှဉ်သော သုခကို ခံစားပေရာ၏။

တစ်နည်းပြရလျှင် - နာမကာယနှင့် ယှဉ်သည့်သုခကြောင့် ဖြစ်သော အလွန်ကောင်းမြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ဖြင့် တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောယောဂီ၏ တိဏောယကို ပျံ့နှံ့ထိပါးအပ်၏။ ယင်းတိဏောယကို အလွန်ကောင်းမြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ဖြင့် ပျံ့နှံ့ထိပါးခြင်းကြောင့် ဈာန်မှထသောအခါ၌လည်း ကာယိကသုခကို ခံစားပေရာ၏။ ထို့ကြောင့် ‘စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကို ခံစားခြင်း’ ဟူသောအနက်ကို ပြတော်မူလို၍ “သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ = စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကို နာမကာယ ခူပကာယဖြင့် ခံစား၏” ဟု ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်သည်။

၅။ “ယံ တံ အရိယာ အာစိက္ခန္တိ ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ - တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ယင်းတတိယဈာန်ကြောင့် ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာနေလေ့ရှိသူ ဟု ပြောဆိုကြကုန်၏” ဟူသော စကားအပွင့်

“တတိယဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် တတိယဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသောထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာနေလေ့ရှိသူ ဟု ချီးမွမ်းကုန်၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

ချီးမွမ်းထိုက်ပုံ

အဘယ်ကြောင့် တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသူ ဟု ဤသို့ ချီးမွမ်းကုန်သနည်း? - ချီးမွမ်းထိုက်သောကြောင့်ပေတည်း။

ချဲ့၍ ရှင်းပြဦးအံ့။

- တတိယဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန်ကောင်းမြတ်သောသုခရှိသော၊ သုခအထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော တတိယဈာန်၌သော်လည်း လျစ်လျူရှုနိုင်၏။ သုခ၌ ကပ်ငြိသောတဏှာက တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို မဆွဲငင်နိုင်ပေ။
- ထို့ပြင် ပီတိမဖြစ်ပေါ်နိုင်အောင် သတိထင်သောကြောင့် သတိနှင့်လည်း ပြည့်စုံပေ၏။
- ထို့ပြင် အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော၊ အရိယာသူတော်စင်တို့ မှီဝဲအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော ညစ်နွမ်းခြင်း မရှိသောသုခကို နာမကာယဖြင့် ခံစားပေ၏။

ဤအကြောင်းသုံးမျိုးကြောင့် ချီးမွမ်းထိုက်ပေသည်။ ဤသို့ချီးမွမ်းထိုက်သောကြောင့် တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသူကို ဘုရားအစရှိသော အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် “လျစ်လျူရှုသူ သတိရှိသူ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသူ” ဟု ချီးမွမ်းကြကုန်၏။

၆။ “ဤသို့နေသော ယောဂီသည် အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ။ ပ။ ။
ပထဝီကသိဏ်းကိုအာရုံပြုသော တတိယဈာန်ကို ရ၏” ဟူသော ပုဒ်အပွင့်

တတိယ မည်ပုံ

- အရေအတွက်အစဉ်အားဖြင့် သုံးခုမြောက်ဖြစ်သောကြောင့် တတိယ မည်၏။
- ဤဈာန်ကို သုံးကြိမ်မြောက်ဝင်စားအပ်သောကြောင့်လည်း တတိယ မည်၏။

ပယ်အပ်သော အင်္ဂါတစ်ပါး

“အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော” ဟု ဟောသောစကား၌ ပီတိကို ပယ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါတစ်ပါးပယ်ခြင်းကို သိအပ်ပေသည်။

ဒုတိယဈာန်၏ အပ္ပနာအခိုက်ကျမှသာလျှင် ပီတိကံ ပီတိရတို့ကို ပယ်အပ်ကုန်သကဲ့သို့ ဤပီတိကိုလည်း တတိယဈာန်၏ အပ္ပနာအခိုက်ကျမှသာလျှင် ပယ်အပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပီတိကို တတိယဈာန်၌ ‘ပယ်အင်္ဂါ’ ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

ပြည့်စုံအပ်သော အင်္ဂါနှစ်ပါး

သုခ စိတ္တကဂ္ဂတာ ဟူသော ဤအင်္ဂါနှစ်မျိုးတို့၏ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံပုံကို သိအပ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဝိဘင်းကျမ်း၌ “ဥပေက္ခာသည်၊ သတိသည်၊ သမ္မဇေသည်၊ သုခသည်၊ စိတ္တကဂ္ဂတာသည် ဈာန်မည်၏” ဟူသောစကားကို ဟောခြင်းသည် အခြေအရံနှင့်တကွဖြစ်သော ဈာန်ကိုပြခြင်းငှာ ပရိယာယ်အားဖြင့် ဟော

တော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ စင်စစ်သော်ကား ဥပေက္ခာ၊ သတိ၊ သမ္မဇေတို့ကို ချန်ထား၍ မုချအားဖြင့် စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုခြင်းလက္ခဏာသို့ ရောက်သောအင်္ဂါတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ဤဈာန်သည် အင်္ဂါနှစ်ပါးသာ ရှိပေသည်။

တတိယဈာန်ကို ပြဆိုချက် ဤတွင်ပြီး၏။

~ ~ ~ ~ ~

စတုတ္ထဈာန်ကို ပြဆိုချက်

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရအပ်ပြီးသော တတိယဈာန်၌လည်း ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ငါးပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင်လေ့လာမှီဝဲပြီးသည်ဖြစ်၍ ကျေပွန်အောင်ဝင်စားထားသော တတိယဈာန်မှ ထ၍ “ဤတတိယဈာန်သမာပတ်သည် ပီတိဟူသောရန်သူနှင့် နီးကပ်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ထိုတတိယဈာန်၌ (အကြင်အင်္ဂါကို သုခ-ဟု စိတ်နှလုံးသွင်းမှု ဖြစ်၏။ ထိုအင်္ဂါဖြင့် ဤတတိယဈာန်ကို ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်း၏ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်၏-ဟု ဤသို့ဆိုအပ်သော)သုခ၏ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါအားနည်း၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တတိယဈာန်၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ စတုတ္ထဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရားဟု နှလုံးသွင်းလျက် တတိယဈာန်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို ကုန်ခမ်းစေ၍ စတုတ္ထဈာန်ကိုရခြင်းငှာ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့အားထုတ်လျှင် တတိယဈာန်မှထ၍ သတိရလျက် သမ္မဇေခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့်ပြည့်စုံလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကိုဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား စိတ်၌ဖြစ်သော ရွှင်လန်းဝမ်းသာမှု ဟု ဆိုအပ်သော သုခသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် စိတ္တေကဂ္ဂတာသည် ငြိမ်သက်သောအားဖြင့် ထင်လာ၏။

ထိုသို့ ထင်လာသောအခါ၌ ယောဂီသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှာလည်းကောင်း ထိုပထဝီကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင် “မြေ မြေ” ဟု အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေစဉ် “ယခုအခါ၌ စတုတ္ထဈာန် ဖြစ်ပေါ်တော့မည်” ဟု ဆိုသင့်သော ဇောဝါရ၌ ဘဝင်ကို ဖြတ်၍ ထိုပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြု၍ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်၏။ ထို့နောင်မှ ထိုပထဝီကသိုဏ်းအာရုံ၌ ပင်လျှင် ဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ် စောကုန်၏။ ယင်းဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ်တို့၏ အဆုံး၌ တစ်ခုသော စတုတ္ထ သို့မဟုတ် ပဉ္စမဇောသည် ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်ဇော ပေတည်း။ ကြွင်းသောသုံးကြိမ် လေးကြိမ်သော ဇောတို့သည် ပရိကံ ဥပစာအနုလုံ ဂေါတြဘူ-ဟူသော ကာမာဝစရဇောတို့ပေတည်း။ ဤကား စတုတ္ထဈာန်ကို ရပုံအစဉ်ပေတည်း။

ထူးခြားချက်မှာ- သုခဝေဒနာသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာအား အာသေဝနပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးမပြုပေ။ ထို့ပြင် စတုတ္ထဈာန်၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဖြစ်သင့်၏။ ထိုအကြောင်းနှစ်ပါးကြောင့် ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူနှင့် စတုတ္ထဈာန်ဇောတို့သည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ကုန်၏။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့်သာ ယှဉ်သောကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ပီတိသည်လည်း ယုတ်လျော့၏။

စတုတ္ထဈာန်ကထာ အပွင့် (စတုတ္ထဈာန်ကို ပြသောစကားအပွင့်)

ပါဠိတော်

ဧသ သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ အဒုက္ခမသုခံ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိံ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။

ပြန်မာပြန်

ယောဂီသည် ရှေးမဆွကပင် သုခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ရှေးမဆွကပင် သောမနဿနှင့် ဒေါမနဿတို့၏လည်း ချုပ်ခြင်းကြောင့်၊ ဆင်းရဲချမ်းသာနှစ်မျိုးလုံး ကင်းသော၊ ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏လုံးဝစင်ကြယ်မှုရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။

ဤသို့နေသောယောဂီသည် အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ကောင်းခြင်းသုံးပါးနှင့်လည်းပြည့်စုံသော၊ လက္ခဏာဆယ်ပါးနှင့်လည်းပြည့်စုံသော၊ ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကို ရ၏။

၁။ “သုခဿ စ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ-သုခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့် ဒုက္ခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့်” ဟူသည် ကာယိကသုခနှင့် ကာယိကဒုက္ခတို့၏ ကင်းခြင်းကြောင့် ဟု ဆိုလို၏။

၂။ “ရှေးမဆွကပင်” ဟူသည်

ထိုကင်းခြင်းသည်လည်း ရှေးမဆွကပင် ကင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်၊ စတုတ္ထဈာန်ခဏ၌ ကင်းခြင်းမဟုတ်ဟု ဆိုလို၏။

၃။ “သောမနဿနှင့် ဒေါမနဿတို့၏ ချုပ်ခြင်းကြောင့်” ဟူသည်

စေတသိကသုခနှင့် စေတသိကဒုက္ခ ဟူသောဤနှစ်ပါးတို့လည်း ရှေးမဆွကပင်ချုပ်ခြင်းကြောင့်ဟု ဆိုလို၏။

စောဒနာ(၁) - အဘယ်အခါ၌ သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ-ဟူသော ထိုတရားတို့ကို ပယ်သနည်း?

အဖြေ - ဈာန်လေးပါးတို့၏ ဥပစာခဏ၌ ပယ်သည်ဟု ဖြေအပ်၏။

ချဲ့၍ပြအံ့- သောမနဿကို စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာခဏ၌သာလျှင် ပယ်အပ်၏။ ဒုက္ခ ဒေါမနဿနှင့် သုခတို့ကို ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန်တို့၏ ဥပစာခဏတို့၌ ပယ်အပ်ကုန်၏။ (ဤသို့ ထိုသုခ ဒုက္ခစသည် တို့ကို ပယ်သောတရားအစဉ်ဖြင့် မဟောသော်လည်း ဣန္ဒြိယဝိဘင်း၌ဟောထားသော ဣန္ဒြေတို့၏ဥဒ္ဓေသအစဉ်ဖြင့် ပင်လျှင် ဤဈာန်ကိုပြရာစကား၌လည်း ဟောထားအပ်ကုန်သော သုခနှင့်ဒုက္ခ သောမနဿနှင့်ဒေါမနဿတို့ကို ပယ်ခြင်းငှာ သိအပ်ပေသည်။)

ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ သုခ၊ သောမနဿ ဝေဒနာတို့ ဈာန်လေးပါး၌ ချုပ်ပုံ--

စောဒနာ(၂) - အကယ်၍ ထိုသုခ ဒုက္ခ စသည်တို့ကို ထိုဈာန်၏ ဥပစာခဏ၌သာလျှင် ပယ်အပ်ကုန်ငြားအံ့၊ ထိုသို့ ဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် -

“ (မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော)ဒုက္ခိန္ဒြေသည် အဘယ်တရားကြောင့်၊ ဝါ- အဘယ်ဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်သနည်း၊ ရဟန်းတို့- ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင် ။ ပ ။ ပထမဈာန်ကိုပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ (မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော)ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ဤပထမဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်၏။ (မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော) ဒေါမနဿိန္ဒြေသည်- သုခိန္ဒြေသည်- သောမနဿိန္ဒြေသည် အဘယ်တရားကြောင့်၊ ဝါ-အဘယ်ဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်သနည်း၊ ရဟန်းတို့- ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် သုခ၏လည်း ကင်းခြင်းကြောင့် ။ ပ ။ စတုတ္ထဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ (မိမိ၏အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သော)သောမနဿိန္ဒြေသည် ဤစတုတ္ထဈာန်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်၏”

ဟု -

ဤသို့ ဥပစာခဏ၌ မဟုတ်ဘဲ ဈာန်တို့၌သာလျှင် ထိုသုခ ဒုက္ခစသည်တို့၏ ချုပ်ခြင်းကို ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း ?

အဖြေ - အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းကြောင့်ဟု ဖြေဆိုအပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏-

သုခ ဒုက္ခတို့သည် ပထမဈာန်စသည်တို့၌ အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းဖြစ်ပေသည်၊ ချုပ်သည်ဆိုရုံမျှသာ မဟုတ်ပေ။ ဥပစာခဏ၌ကား ချုပ်သည်ဆိုရုံမျှသာ ဖြစ်ပေသည်၊ အလွန်အကဲချုပ်ခြင်း မဟုတ်ပေ။

ချဲ့ဦးအံ့- အာဝဇ္ဇန်းကွဲပြားသော ပထမဈာန်၏ဥပစာ၌ ဒုက္ခိန္ဒြေချုပ်ပြီး ဖြစ်ငြားသော်လည်း မှက်ခြင် စသည်တို့၏အတွေ့ကြောင့်ဖြစ်စေ၊ မညီမညွတ်သောထိုင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ပူလောင်ပင်ပန်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေ ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ အပ္ပနာအတွင်း၌ကား မဖြစ်နိုင်သည်သာတည်း။

တစ်နည်းဆိုရလျှင် ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ဥပစာခဏ၌ချုပ်စေကာမူ ကောင်းစွာချုပ်သည် မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားက မပယ်သတ်အပ်သေးသောကြောင့်တည်း။ အပ္ပနာအတွင်း၌ကား ဝီတိကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကောင်းရုပ်နုတို့က ကိုယ်ကိုပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ကို သုခသက်ဝင်ပျံ့နှံ့၏။ ကိုယ်ကို သုခသက်ဝင်ပျံ့နှံ့သောသူအား ဒုက္ခိန္ဒြေသည် ကောင်းစွာချုပ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားက ပယ်သတ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ထို့ပြင် အာဝဇ္ဇန်းကွဲပြားသည်သာလျှင် ဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်၏ဥပစာ၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ ဒေါမနဿိန္ဒြေသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ ဒေါမနဿိန္ဒြေသည် ဝိတက် ဝိစာရကြောင့်ဖြစ်သော ကိုယ်ပင်ပန်းခြင်းနှင့် စိတ်ပင်ပန်းခြင်းရှိလျှင် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဝိတက် ဝိစာရမရှိလျှင် မဖြစ်ပေါ်ပေ။ အကြင်ဈာန်၏ဥပစာ၌ ဒေါမနဿိန္ဒြေ ဖြစ်၏။ ထိုဈာန်၏ ဥပစာ၌ ဝိတက် ဝိစာရရှိသောကြောင့်ပေတည်း။

ရှင်းဦးအံ့၊ ဒုတိယဈာန်၏ဥပစာ၌ ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို မပယ်အပ်ကုန်သေးသည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ဒုတိယဈာန်၏ဥပစာ၌ ဒေါမနဿိန္ဒြေသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ ဒုတိယဈာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်ရာသည်သာတည်း။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုလျှင် အကြောင်းကို ပယ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။

ထိုမှတစ်ပါး တတိယဈာန်၏ဥပစာ၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်ကောင်းရုပ်နုတို့ဖြင့် ပျံ့နှံ့တွေ့ထိသော ကိုယ်ရှိသူအား သုခိန္ဒြေသည် ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ တတိယဈာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်ရာသည်သာတည်း။ အကြောင်းကား တတိယဈာန်၌ ကာယိကသုခ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပီတိသည် အလုံးစုံချုပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။

ထိုမှတစ်ပါး စတုတ္ထဈာန်၏ဥပစာ၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ သောမနဿိန္ဒြေသည် ပီတိကဲ့သို့ မဝေးဘဲ နီးကပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သောဥပေက္ခာမရှိသဖြင့် ကောင်းစွာမလွန်သေးသောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်ရာ၏။ စတုတ္ထဈာန်၌ကား မဖြစ်နိုင်ရာသည်သာတည်း။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် “အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သောဒုက္ခိန္ဒြေသည် အဘယ်တရားကြောင့်၊ ဝါ-အဘယ်ဈာန်ကြောင့် အကြွင်းမဲ့ချုပ်သနည်း” ဟူ၍ ထိုထိုအရာ၌ အပရိသေသ “အကြွင်းမဲ့” ဟူသောစကားကိုဆိုခြင်းဖြစ်၏။

စောဒနာ(၃) - ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုထိုဈာန်၏ဥပစာ၌ ပယ်အပ်ကုန်လျက် ဤဝေဒနာတို့ကို အဘယ်ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်၌သာ စု၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သနည်း?

အဖြေ - ယူလွယ်ခြင်းအကျိုးငှာ စု၍ ဟောတော်မူပေသည်။
ချဲ့ဦးအံ့၊ အဒုက္ခမသုခ-ဟူသောစကား၌ ဟောတော်မူအပ်သော ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် သိမ်မွေ့၏၊ သိရန် ခက်ခဲ၏၊ လွယ်ကူစွာ ဉာဏ်ဖြင့်ဖမ်းယူခြင်းငှာ မတတ်နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ ချဉ်းကပ်၍ ဖမ်းယူခြင်းငှာ မတတ်နိုင်သော ဆုံးမခက်သောနွားကို လွယ်ကူစွာဖမ်းယူခြင်းငှာ နွားကျောင်းသားသည် နွားခြံတစ်ခု၌သွင်း၍ တစ်ကောင်စီကို ပြန်ထုတ်သောအခါ အစဉ်အတိုင်းလာသော ထိုနွားကို “ဤနွားသည် ဆိုဆုံးမခက်သောနွားတည်း။ ထိုနွားကို ဖမ်းကြလော့” ဟုဆိုကာ ဖမ်းစေသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် မြတ်စွာဘုရားသည် ဉာဏ်ဖြင့် လွယ်ကူစွာဖမ်းခြင်းငှာ အလုံးစုံသော ထိုဝေဒနာတို့ကို ဤစတုတ္ထဈာန်၌ စု၍ ဟောတော်မူ၏။
ယင်းသို့ဟောတော်မူခြင်း၌ အကျိုးမှာ ဤသို့ စု၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော ထိုဝေဒနာတို့ကို ပြုပြီးလျှင် သုခလည်းမဟုတ်၊ ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သောမနဿလည်းမဟုတ်၊ ဒေါမနဿလည်းမဟုတ်သော သဘောတရားသည် အဒုက္ခမသုခ(ဥပေက္ခာ)ဝေဒနာပေတည်း- ဟု ဤ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို ယူစေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပေသည်။

တစ်နည်းပြရလျှင် ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်း မဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော၊ စိတ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်ကြောင်းဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၏ အကြောင်းကိုပြခြင်း အကျိုးငှာလည်း ထိုဝေဒနာတို့ကို စတုတ္ထဈာန်၌ စု၍ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ချဲ့၍ရှင်းဦးအံ့ - ဒုက္ခကို ပယ်တတ်သော၊ ဥပစာနှင့်တကွသော ပထမဈာန်စသည်တို့သည် ထိုစတုတ္ထဈာန်စေတောဝိမုတ္တိ၏ ရကြောင်းတို့ပေတည်း။ ဤစကားမှာ -
“ငါ့ရှင်မဟာကောဠိက- ဒုက္ခလည်းမဟုတ်၊ သုခလည်းမဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော စိတ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်ကြောင်းဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၏အကြောင်းတို့သည် လေးပါးတို့ပေတည်း။ ငါ့ရှင်မဟာကောဠိက- ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် သုခကိုလည်း ပယ်ခြင်းကြောင့် ။ ပ ။ စတုတ္ထဈာန်ကို ပြည့်စုံစေ၍ နေ၏။ ငါ့ရှင်မဟာကောဠိက- ဒုက္ခလည်းမဟုတ် သုခလည်းမဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော စိတ်၏ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ လွတ်ကြောင်းဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်၏ အကြောင်းတို့သည် ဤလေးပါးတို့ပေတည်း” ဟု - အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဟောတော်မူသည်နှင့်အညီ ဖြစ်ပေသည်။

တစ်နည်းပြရပြန်လျှင် အခြားသောအောက်မဂ်တို့၌ ပယ်ပြီးဖြစ်စေကာမူ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ စသည်တို့ကို တတိယမဂ်၏ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းငှာ ထိုတတိယမဂ်၌ ပယ်အပ်ကုန်၏- ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤစတုတ္ထဈာန်၏ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းခြင်းငှာလည်း ထိုဝေဒနာတို့ကို ဤစတုတ္ထဈာန်၌ စု၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။

တစ်နည်းဆိုရပြန်လျှင် ဤစတုတ္ထဈာန်၌ အကြောင်းကို ပယ်သတ်ခြင်းဖြင့် ရာဂနှင့် ဒေါသတို့၏ အလွန်ဝေးကွာခြင်းကို ပြခြင်းငှာလည်း ထိုဝေဒနာတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏- ဟု သိအပ်ပေသည်။
မှန်ပေ၏။ ထိုဝေဒနာတို့တွင် သုခသည် သောမနဿ၏အကြောင်းဖြစ်၏။ သောမနဿသည် ရာဂ၏အကြောင်းဖြစ်၏။ ဒုက္ခသည် ဒေါမနဿ၏အကြောင်းဖြစ်၏။ ဒေါမနဿသည် ဒေါသ၏အကြောင်းဖြစ်၏။ ထိုဈာန်သည် သုခစသည်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းဖြင့် အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ရာဂ ဒေါသတို့ကို ပယ်သတ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အလွန်ဝေးကုန်၏-ဟု သိအပ်ပေသည်။

၄၊ “အဒုက္ခမသုခံ ဆင်းရဲချမ်းသာနှစ်မျိုးလုံး ကင်းသော၊ ဝါ-
ဒုက္ခလည်း မဟုတ် သုခလည်း မဟုတ်သည့် ဝေဒနာရှိသော” ဟူသည်တား

ဒုက္ခမရှိခြင်းကြောင့် အဒုက္ခ မည်၏။ သုခမရှိခြင်းကြောင့် အသုခ မည်၏။ ဒုက္ခနှင့်သုခကို ပယ်သော ဤစကားဖြင့် ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ဒုက္ခနှင့် သုခတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တတိယဝေဒနာကို ပြ၏။ ဒုက္ခသုခ မရှိခြင်း

မျှကို ပြသည် မဟုတ်ပေ။ တတိယဝေဒနာမည်သည်ကား အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ပေတည်း။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟုလည်း ဆိုအပ်ပေသည်။

အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည်

- (ဣန္ဒြာရုံ အနိဋ္ဌာရုံတို့မှ ပြန်သော) မဇ္ဈတ္တာရုံ မကောင်းမဆိုး အလယ်အလတ်အာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။
- လျစ်လျူရှုခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။
- (သုခ ဒုက္ခတို့ကဲ့သို့) မထင်ရှားသောတရား ဟု ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်တတ်၏။
- သုခ၏ချုပ်ရာ (စတုတ္ထဈာန်၏ဥပစာ)လျှင် နီးသောအကြောင်း ရှိ၏။

၅။ “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ” = ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်း ရှိသော” ဟူသည်

ဥပေက္ခာက ဖြစ်စေအပ်သည့် သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်းရှိသော ဟု ဆိုလို၏။

ချဲ့ဦးအံ့၊ ဤဈာန်၌ သတိသည် လွန်စွာစင်ကြယ်၏။ ထိုသတိ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဥပေက္ခာက ပြုအပ်၏၊ အခြားတရားက ပြုအပ်သည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်ကို ‘ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ’ = ဥပေက္ခာကြောင့် ဖြစ်သော သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်း ရှိသောဈာန်’ ဟု ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

ဝိဘင်းကျမ်း၌လည်း “ဤသတိသည် ဤဥပေက္ခာကြောင့် သန့်ရှင်း၏၊ လုံးဝစင်ကြယ်၏၊ ပြုံးပြုံးပြက် ပြူစင် တောက်ပ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ-ဟု ဆိုအပ်၏” ဟု ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏စင်ကြယ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုဥပေက္ခာသည် သရုပ်တရားကိုယ် အားဖြင့် တဩမဇ္ဈတ္တတာ ဖြစ်၏။

ဤစတုတ္ထဈာန်၌ ထိုဥပေက္ခာကြောင့် သတိသက်သက်သည်သာလျှင် စင်ကြယ်သည် မဟုတ်ပေ။ စင်စစ် မူကား အလုံးစုံသောယှဉ်ဖက်တရားတို့သည်လည်း စင်ကြယ်ကုန်၏။ သို့ရာတွင် သတိကိုခေါင်းတပ်လျက် ဒေသနာကို ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

အောက်ဈာန်သုံးပါးတို့၌ “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ” ဟု ဟောတော်မူခြင်း အကြောင်း

ထိုဈာန်လေးပါးတို့တွင် အောက်ဈာန်သုံးပါးတို့၌လည်း ဥပေက္ခာရှိစေကာမူ နေ့အခါ၌ နေရောင်လွှမ်းမိုးနှိပ် စက်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ချမ်းအေးခြင်းနှင့် မိမိအားကျေးဇူးပြုခြင်းအားဖြင့် သဘောတူသော ညဉ့်အခါကို မရ ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း လသည် နေ့အခါ ထွန်းတောက်ပလျက်ရှိသော်လည်း မသန့်ရှင်းမစင်ကြယ်သဖြင့် ပြုံးပြုံး ပြက် မတောက်ပနိုင်သကဲ့သို့ -

ထို့အတူ တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ ဟူသော လရေးသည် ဝိတက် အစရှိသော ရန်သူတရားတို့က လွှမ်းမိုးနှိပ်စက် လျက်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သဘောတူသော ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူသော ညဉ့်ကို မရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပထမဈာန်စသော အောက်ဈာန်သုံးပါးတို့၌ ရှိပင်ရှိစေကာမူ မသန့်ရှင်း မစင်ကြယ်ပေ။ ထိုဥပေက္ခာ မစင်ကြယ်လျှင် နေ့အခါ၌ ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်သော လရေး၏အရောင်ကဲ့သို့ တကွဖြစ်ဖက်ဖြစ်သော သတိစသည်တို့သည်လည်း ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်ကုန်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပထမဈာန်စသော အောက်ဈာန်သုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးကိုမျှ “ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ” ဟု ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

စတုတ္ထဈာန်၌ကား ဝိတက်စသော ရန်သူတရားတို့၏ အာနုဘော်က လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်း မရှိသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သဘောတူသော ဥပေက္ခာဝေဒနာဟူသော ညဉ့်ကိုရသောကြောင့်လည်းကောင်း တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ ဟူ သော လရေးသည် အလွန်လျှင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၏။ ထို တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ ဟူသော လရေးစင်ကြယ်သော ကြောင့် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော လရေး၏အရောင်ကဲ့သို့ တကွဖြစ်ဖက် သတိအစရှိသည်တို့သည်လည်း ထက် ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ကုန်လျက် ပြုံးပြုံးပြက်တောက်ပကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်ကိုသာလျှင် “ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ- ဥပေက္ခာကြောင့် သတိ၏ လုံးဝစင်ကြယ်ခြင်း ရှိသည်” ဟု ဟောတော်မူအပ်၏။

၆။ “ဤသို့နေသောယောဂီသည် အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပယ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ။ ပ ။
ပထဝီကသိဏ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကို ရ၏” ဟူသော ပုဒ်အပွင့်

စတုတ္ထမည်ပုံ

- ရေတွက်ခြင်းအစဉ်အားဖြင့် လေးခုမြောက်ဖြစ်သောကြောင့် စတုတ္ထ မည်၏။
- ဤဈာန်ကို လေးကြိမ်မြောက်ဝင်စားအပ်သောကြောင့်လည်း စတုတ္ထ မည်၏။

အင်္ဂါတစ်ပါးကို ပယ်၏

သောမနဿကို ပယ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် အင်္ဂါတစ်ပါး ပယ်ပြီးပုံကို သိအပ်ပေသည်။ ထိုသောမနဿဝေဒနာကိုလည်း တစ်ဝိထိတည်းဝယ် ရှေ့စောတို့၌ပင်လျှင် ပယ်၏။ ထို့ကြောင့် သောမနဿကို စတုတ္ထဈာန်၏ ပယ်အင်္ဂါ ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။

အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံ၏

ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် စိတ္တောကဂ္ဂတာ ဟူသော ဤနှစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံပုံကို သိအပ်ပေသည်။ ကြွင်းသော သိဖွယ်ဟူသမျှသည် ပထမဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာလျှင်တည်း။

စတုတ္ထဈာန်ကို ပြဆိုချက် ဤကွင်းပြီး၏။

~ ~ ~ ~ ~

ပဉ္စကဈာန်ကို ပြဆိုချက်

ဈာန်ငါးပါးအပေါင်း ဟူသော ပဉ္စကဈာန်ကို ဖြစ်စေလိုသော ယောဂီသည် ကျေပွန်အောင် ဝင်စားထားသော ပထမဈာန်မှထ၍ “ဤပထမဈာန်သမာပတ်သည် နိဝရဏဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “ဝိတက်၏ ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါအားနည်း၏” ဟူ၍လည်းကောင်း ထိုပထမဈာန်၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ ဒုတိယဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရားဟု နှလုံးသွင်းလျက် ပထမဈာန်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို ကုန်ခမ်းစေ၍ ဒုတိယဈာန်ကိုရခြင်းငှာ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့ အားထုတ်လျှင် ပထမဈာန်မှထ၍ သတိရလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကိုဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား ဝိတက်မျှသာ ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်လာကုန်၏။ ဝိစာရ စသည်တို့သည် ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအားဖြင့် ထင်လာကုန်၏။ ထိုသို့ ထင်လာသောအခါ၌ ယောဂီသည် ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှာလည်းကောင်း ထိုပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ မြေ” ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေစဉ် ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဒုတိယဈာန် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုဒုတိယဈာန်၏ ပယ်အင်္ဂါကား ဝိတက်မျှသာတည်း။ ဝိစာရစသော လေးပါးတို့သည် ပြည့်စုံသောအင်္ဂါတို့ ပေတည်း။ ကြွင်းသောသိဖွယ် ဟူသမျှသည် ဆိုခဲ့ပြီးသောအပြား ရှိသည်သာလျှင်တည်း။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရအပ်သော ထိုဒုတိယဈာန်ကိုလည်း ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ငါးပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင် လေ့လာမှီဝဲသည်ဖြစ်၍ ကျေပွန်အောင် ဝင်စားထားသော ထိုဈာန်မှ ထ၍ “ဤဒုတိယဈာန်သမာပတ်သည် ဝိတက်ဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်၏” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ဝိစာရ၏ ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် ဈာန်အင်္ဂါအားနည်း၏” ဟူ၍လည်းကောင်း ထိုဒုတိယဈာန်၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ တတိယဈာန်ကို ငြိမ်သက်သောတရားဟု နှလုံးသွင်းလျက် ဒုတိယဈာန်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို ကုန်ခမ်းစေ၍ တတိယဈာန်ကိုရခြင်းငှာ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထိုသို့ အားထုတ်လျှင် ဒုတိယဈာန်မှထ၍ သတိရလျက် သမ္ပဇဉ်ခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလျက် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ထိုယောဂီအား ဝိစာရမျှသာ ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအားဖြင့် ထင်လာ၏။ ဝိတိစသည်တို့သည် ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအားဖြင့် ထင်လာကုန်၏။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီသည် ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသောအင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သောအင်္ဂါကို ရခြင်းငှာလည်းကောင်း ထိုပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် “မြေ မြေ” ဟု အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းနေစဉ် ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် တတိယဈာန် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုတတိယဈာန်၏ ပယ်အင်္ဂါသည် ဝိစာရမျှသာတည်း။ စတုတ္ထနည်း၏ ဒုတိယဈာန်၌ကဲ့သို့ ဝိတိအစရှိသော သုံးပါးသည် ပြည့်စုံသောအင်္ဂါတို့ ပေတည်း။ ကြွင်းသောသိဖွယ် ဟူသမျှသည် ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းရှိသည်သာလျှင်တည်း။

ဤသို့ စတုတ္ထနည်း၌ ဟောတော်မူသော ဒုတိယဈာန်ကို နှစ်မျိုးခွဲလျှင် ပဉ္စကနည်း၌ ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန် ဖြစ်၏။ ထိုစတုတ္ထနည်း၌ ဟောတော်မူသော တတိယဈာန်နှင့် စတုတ္ထဈာန်တို့သည်လည်း ပဉ္စကနည်း၌ စတုတ္ထဈာန်နှင့် ပဉ္စမဈာန်တို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ပထမဈာန်မူကား ပထမဈာန်သာလျှင်တည်း။

ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

အခန်း ၅။ သေသကသိဏ နိဒ္ဒေသ (ကြွင်းကသိုဏ်းများကို အကျယ်ပြဆိုချက်)

အာပေါကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

ပထဝီကသိုဏ်းကိုပွားစေသကဲ့သို့ပင် အာပေါကသိုဏ်းကို ပွားစေလိုသော ယောဂီသည် ချမ်းသာစွာထိုင်လျက် ရေ၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ “ပြုပြင်စီရင်ထားသော ရေ၌ဖြစ်စေ၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသော ပကတိရေ၌ဖြစ်စေ” ဤသို့ အစရှိသော အလုံးစုံကို ချဲ့၍သိအပ်၏။

(ထို့ပြင် ဤအာပေါကသိုဏ်း၌ကဲ့သို့ပင် တေဇောကသိုဏ်းစသော ကြွင်းသောကသိုဏ်းတို့၌လည်း အလုံးစုံကို ချဲ့၍ သိအပ်၏။ ဤအာပေါကသိုဏ်းမှ နောက်၌ ဤမျှကိုပင် မဆိုတော့ဘဲ အထူးမျှကိုသာလျှင် ဆိုသွားတော့မည်။)

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

အာပေါကသိုဏ်း၌ လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီ အား ရေကန်၌ဖြစ်စေ၊ တစ်ဖက်ဆည်ကန်၌ဖြစ်စေ၊ ဒီအိုင်(ဆားကျင်း)၌ဖြစ်စေ၊ သမုဒ္ဒရာ၌ဖြစ်စေ ပြုပြင်စီရင်ခြင်း မရှိ သောရေ၌သော်လည်း နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်နိုင်၏။

သာဓက - စူဠသီဝထေရ်အား ဖြစ်ပေါ်ဖူးသကဲ့သို့ပင်တည်း။ လာဘ်ပူဇော်သက္ကာကိုပယ်စွန့်၍ ကင်းဆိတ် သောနေခြင်းဖြင့် နေမည်ဟု ရည်ရွယ်လျက် မဟာတိတ္ထမည်သော သင်္ဘောဆိပ်၌ သင်္ဘောစီး၍ ဓမ္မဒိပ်ကျွန်း အနိဗ္ဗာန် နိုင်ငံသို့ ကြွသော ထိုအရှင်စူဠသီဝထေရ်အား သမုဒ္ဒရာရေ၌ သမုဒ္ဒရာရေပြင်ကို ကြည့်နေစဉ် ထိုကြည့်ရာအရပ်နှင့် ပုံတူဖြစ်သော အာပေါကသိုဏ်းနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုဖူးသောယောဂီသည်ကား ကသိုဏ်း၏အပြစ်လေးပါးတို့ကို ရှောင် လျက် အညို၊ အဝါ အနီ အဖြူဟူသော အဆင်းတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသောအဆင်းရှိသောရေကိုမယူဘဲ မြေသို့မရောက်သေး သော စင်ကြယ်သောအဝတ်ဖြင့် ယူအပ်သောရေဖြင့်ဖြစ်စေ၊ မြေသို့မရောက်သေးသောရေမှ တစ်ပါးသော ကောင်းကင်၌ ဖြစ်သောရေနှင့် အလားတူသည့် အလွန်ကြည်လင်၍ မနောက်ကျသောရေဖြင့်ဖြစ်စေ - သပိတ်ခွက်၌လည်းကောင်း၊ ကရား၌လည်းကောင်း အနားရစ်နှင့်အမျှ ပြည့်စေ၍ ကျောင်းအစွန်း၌ အမိုးအကာရှိရာအရပ်၌ ထား၍ ချမ်းသာစွာထိုင် လျက် ရှုအပ်၏။

ရေ၏အဆင်းကို မဆင်ခြင်အပ်ပေ၊ ယိုစီးခြင်းလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ။ စင်စစ်မူ အဆင်းကို မလွှတ်ဘဲ မှီရာနေနှင့် တူသောအခြင်းအရာရှိသည်ကို ပြု၍ အာပေါဓာတ်၏ သတ္တိလွန်ကဲသောအားဖြင့် အာပေါ-ရေ ဟူသော ဝေါဟာရပညတ်၌ စိတ်ကိုထား၍ “အမ္မ၊ ဥဒက၊ ဝါရီ၊ သလိက” စသော ရေ၏အမည်တို့တွင် ထင်ရှားသော အမည်အားဖြင့် သာလျှင် “ရေ ရေ” ဟု ပွားစေအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပွားစေသော ယောဂီအား ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် နှစ်ပါးသည် အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

အာပေါကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် လှုပ်သကဲ့သို့ ထင်၏။ အကယ်၍ ရေမြှုပ်ရေပွက်နှင့်ရောသော ရေဖြစ် လျှင် ထိုသို့သဘောရှိသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ထင်၏။ လှိုင်းတံပိုးထခြင်း၊ ရေမြှုပ်ရေပွက်နှင့်ရောခြင်း စသော ကသိုဏ်း၏ အပြစ်သည် ထင်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား လှုပ်ရှားခြင်းမရှိဘဲ ကောင်းကင်၌ထားအပ်သော မြယပ်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြ ကြေးမုံဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်၏။

ယောဂီသည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်ပင်လျှင် ဥပစာရဈာန်သို့လည်းကောင်း၊ ဆိုအပ် ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်တို့သို့လည်းကောင်း ရောက်၏။

တေဇောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

တေဇောကသိုဏ်းကို ပွားလိုသော ယောဂီသည် မီး၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

တေဇောကသိုဏ်း၌ လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသောမီး၌ နိမိတ်ကိုယူလျှင် ဆီမီးလျှံ၌ဖြစ်စေ၊ မီးဖိုမီး၌ဖြစ်စေ၊ သပိတ်ဖုတ်ရာအရပ်၌ ဖြစ်စေ၊ တောမီးလောင်ရာ၌ဖြစ်စေ တစ်နေရာရာ၌ မီးလျှံကိုကြည့်စဉ် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။

သာဓက - စိတ္တဂုတ်မထေရ်အား ဖြစ်ပေါ်ဖူးသကဲ့သို့ပင်တည်း။ ထိုအရှင်စိတ္တဂုတ်မထေရ်အား တရားနာရာ ဥပုသ်နေ့၌ သိမ်အတွင်း ဥပုသ်အိမ်သို့ဝင်လျက် ဆီမီးလျှံကို ကြည့်စဉ်ပင်လျှင် နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုဖူးသောယောဂီသည်ကား တေဇောကသိုဏ်းကို ပြုပြင်စီရင်အပ်၏။ တေဇောကသိုဏ်းပြုလုပ်ပုံအစီအရင်မှာ - ယောဂီသည် အစေးအနှစ်ရှိသော ထင်းတို့ကိုခွဲ၍ ခြောက်သွေ့စေပြီးလျှင် အပိုင်းအပိုင်း ပြုလုပ်၍ သင့်လျော်သော သစ်ပင်ရင်းသို့ဖြစ်စေ၊ မဏ္ဍပ်သို့ဖြစ်စေ သွားပြီးလျှင် သပိတ်ဖုတ်သကဲ့သို့ စုပုံကာ မီးညှိပြီးလျှင် ဖျာသင်ဖြူး၌ဖြစ်စေ၊ သားရေပိုင်း၌ဖြစ်စေ၊ အဝတ်ပိုင်း၌ဖြစ်စေ တစ်ထွာလက်လေးသစ် ပမာဏ ရှိသောအပေါက်ကို ဖောက်အပ်၏။ ထိုအပေါက်ဖောက်ထားသော ဖျာသင်ဖြူးစသည်တစ်ခုခုကို ရှေ့၌ထား၍ ဆိုခဲ့ပြီး သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ထိုင်လျက် အောက်၌ မြက်ခင်းကိုဖြစ်စေ၊ အထက်၌ မီးခိုးကိုဖြစ်စေ နှလုံးမသွင်းဘဲ အလယ်၌ တစ်ခဲနက်သော မီးလျှံ၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

အညို အဝါ ဤသို့အစရှိသောအားဖြင့် အဆင်းကို မဆင်ခြင်အပ်ပေ။ ပူသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် လက္ခဏာကို လည်း နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ။ စင်စစ်မူ အဆင်းကိုမလွှတ်ဘဲ မှီရာမီးနှင့် တူသောအခြင်းအရာ ရှိသည်ကိုသာလျှင် ပြု၍ တေဇောဓာတ်၏သတ္တိလွန်ကဲသောအားဖြင့် တေဇောဟူသော ဝေါဟာရပညတ်၌ စိတ်ကိုထား၍ “ပါဝက၊ ကဏ္ဍဝတ္ထနီ၊ ဇာတဒေဝ၊ ဟုတာသန” ဤသို့ အစရှိသော မီး၏အမည်တို့တွင် ထင်ရှားသော အမည်အားဖြင့်သာလျှင် “မီး မီး” ဟု ပွားစေအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပွားစေသော ယောဂီအား အစဉ်အတိုင်း ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် နှစ်ပါးဖြစ်ပေါ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မီးလျှံပြတ်၍ ကျသည်နှင့်တူစွာ ထင်၏။ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းမရှိသော ပကတိမီး၌ နိမိတ် ယူသောယောဂီအားမူ ကသိုဏ်း၏အပြစ်ထင်၏။ မီးစဖြစ်စေ မီးကျိုးစဖြစ်စေ ပြာဖြစ်စေ မီးခိုးဖြစ်စေ ထင်တတ်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ကောင်းကင်၌ မလှုပ်မရှား ထားအပ်သော ကမ္မလာနီအပိုင်းကဲ့သို့ဖြစ်စေ၊ ရွှေတိုင်ကဲ့သို့ ဖြစ်စေ၊ ရွှေယပ်ဝန်းကဲ့သို့ဖြစ်စေ ထင်တတ်၏။

ထိုယောဂီသည် ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်ပင်လျှင် ဥပစာရဈာန်သို့လည်းကောင်း၊ ဆိုခဲ့ပြီး သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်သို့လည်းကောင်း ရောက်၏။

~ ~ ~ ~ ~

ဝါယောကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

ဝါယောကသိုဏ်းကို ပွားလိုသော ယောဂီသည် လေ၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ ဝါယောကသိုဏ်းနိမိတ်ကို အမြင်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတွေ့အားဖြင့်လည်းကောင်း ယူအပ်၏။

အမြင်အားဖြင့် နိမိတ်ယူပုံ

ဦးခေါင်းနှင့်အညီတည်သော တစ်ခဲနက်အရွက်စည်ပင်သော ကြံပင်ကိုဖြစ်စေ၊ ဝါးပင်ကိုဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ကို ဖြစ်စေ၊ လက်လေးသစ်ခန့်ရှည်သည့် ဆံပင်တူသောယောက်ျား၏ ဦးခေါင်းကိုဖြစ်စေ လေတိုက်ခြင်းကြောင့် လှုပ်သည် ကိုမြင်၍ “ဤလေသည် ဤနေရာ၌ တိုက်ခတ်၏” ဟု သတိကို ဖြစ်စေ၍- (တစ်နည်းပြရလျှင်)-

အတွေ့အားဖြင့် နိမိတ်ယူပုံ

လေသာပြတင်းအကြားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နံရံပေါက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ဝင်လာသောလေ တိုက်ခတ်မိရာ ကိုယ်အစိတ်အပိုင်း ဌိ သတိကို ဖြစ်စေ၍ - “ဝါတ၊ မာလုတ၊ အနီလ” စသော လေ၏အမည်တို့တွင် ထင်ရှားသော အမည်အားဖြင့် သာလျှင် “လေ လေ” ဟု ပွားစေအပ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ခုံလောက်မှ ချကာမျှဖြစ်သော နို့ဆွမ်း၏အငွေ့လုံးနှင့်တူစွာလှုပ်ရှားလျက် ထင်တတ်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် အလွန်ငြိမ်သက်သည်ဖြစ်၍ လှုပ်ရှားခြင်း မရှိပေ။

~ ~ ~ ~ ~

နီလကသိုဏ်းကို ပွင့်ပြချက်

နီလကသိုဏ်းကိုယူသော ယောဂီသည် ညှိသောအဆင်း၌ နိမိတ်ကိုယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသောယောဂီအား အညှိရောင် ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်နေသော ပန်းချိုကိုဖြစ်စေ၊ ပူဇော်ရာဌာနတို့၌ ပန်းအခင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဝတ်ညှိနှင့် ပတ္တမြားညှိတို့ တွင် တစ်ခုခုကိုဖြစ်စေ မြင်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသော ဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဖူးသော ယောဂီသည်ကား ကြာညှိပွင့် အောင်မဲညှိပွင့် အစရှိသော ပန်းတို့ကို ယူ၍ ဝတ်ဆံနှင့် အညှာမထင်အောင် ပန်းတောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပန်းကပ်အဖုံးကိုလည်းကောင်း (ဝတ်ဆံ အညှာ မရောယှက် သက်သက်သော) အပွင့်အဖတ်တို့ဖြင့်သာလျှင် အနားရစ်နှင့် အညီအမျှပြည့်စေ၍ ခင်းထားအပ်၏။ ညှိသောအဆင်းရှိသော အဝတ်ဖြင့်မူလည်း အထုတ်ထုတ်စေ၍ ပြည့်စေအပ်၏။ ထိုပန်းတောင်း သို့မဟုတ် ပန်းကပ်ဖုံး ၏ မျက်နှာဝဉ်းမူလည်း စည်မျက်နှာပြင်ကဲ့သို့ ဖွဲ့အပ်၏။ ကြေးညှိ၊ သစ်ရွက်ညှိ၊ မျက်စဉ်းညှိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော ဓာတ်ဖြင့်မူလည်း ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့် ရွှေ့ပြောင်း၍ ရစကောင်းသောကသိုဏ်းဝန်းကိုဖြစ်စေ၊ နံရံ ၌ ရွှေ့ပြောင်း၍ မရစကောင်းသော ကသိုဏ်းဝန်းကိုဖြစ်စေ ပြုလုပ်၍ မတူသော အဆင်းတစ်ခုခုဖြင့် အပိုင်းအခြားပြု လုပ် အပ်၏။ ထို့နောင်မှ ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် “အညှိ အညှိ” ဟူ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ကသိုဏ်း၏အပြစ် ထင်တတ်၏။ ဝတ်ဆံ ပန်းညှာတံ အရွက်၏အကြား စသည်တို့သည် ထင် တတ်ကုန်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ကသိုဏ်းဝန်းမှလွတ်၍ ကောင်းကင်၌ ဣန္ဒနီလာပတ္တမြားယပ်ဝန်းနှင့်တူစွာ ထင်တတ်၏။

~ ~ ~ ~ ~

ပီတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

ပီတကသိုဏ်းကို ယူသော ယောဂီသည် ဝါသောအဆင်း၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား အညှီရောင်ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်နေသောပန်းချုံကိုဖြစ်စေ၊ ဝါသောပန်းခင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဝါသောအဝတ်၊ ဝါသောကျောက်ဓာတ်တို့တွင် တစ်ပါးပါးကိုဖြစ်စေ မြင်လျှင်ပင် နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။

သာဓက- စိတ္တဂုတ်ထေရ်အား ဖြစ်ပေါ်ဖူးသကဲ့သို့ပင်တည်း။ ထိုအရှင်စိတ္တဂုတ်ထေရ်အား စိတ္တလတောင်၌ ပတ္တင်္ဂမည်သောပန်းချုံမှ ပန်းတို့ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော စေတီရင်ပြင်၌ ပူဇော်ထားသည့်ပန်းအခင်းကို ကြည့်ရှုစဉ် မြင်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်ပင်လျှင် ထိုအခင်းပမာဏရှိသော နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဘူးသောယောဂီသည်ကား မဟာလေကားပန်းပွင့် စသည်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဝါသောအဝတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ဝါသောကျောက်ဓာတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နီလကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းကိုပြုလုပ်၍ “အဝါ အဝါ” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်ပေသည်။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ထိုဆိုခဲ့ပြီးသောကသိုဏ်းတို့နှင့် တူသည်သာလျှင်တည်း။

~ ~ ~ ~ ~

လောဟိတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

လောဟိတကသိုဏ်းကိုယူသော ယောဂီသည် နီသောအဆင်း၌ နိမိတ်ကိုယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား အနီရောင်ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်နေသော မိုးစွေပန်းအစရှိသော ပန်းချုံကိုဖြစ်စေ၊ ပန်းအခင်းကိုဖြစ်စေ၊ နီသောအဝတ်၊ (ပတ္တမြားနီစသော) နီသောကျောက်၊ နီသောဓာတ်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ မြင်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှု မပြုခဲ့ဖူးသော ယောဂီသည်ကား ခေါင်ရမ်း မိုးစွေ လိပ်ဆူးနီစသော ပန်းတို့ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နီသောအဝတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ နီသောကျောက်ဓာတ် မြေဓာတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နီလကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်၍ “အနီ အနီ” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှသည် ထိုဆိုခဲ့ပြီးသော ကသိုဏ်းတို့နှင့် တူသည်သာလျှင်တည်း။

~ ~ ~ ~ ~

ဩဒါတကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

ဩဒါတကသိုဏ်းကိုယူသော ယောဂီသည် ဖြူသောအဆင်း၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား အဖြူရောင်ပန်းတို့ ဝေဆာစွာပွင့်နေသော ပန်းချုံကိုဖြစ်စေ၊ ဇွန်ပန်း မြတ်လေးပန်းစသော ပန်းအခင်းကိုဖြစ်စေ၊ ကုမုဒြာကြာပန်း ပဒုမ္မာကြာပန်း အစုကိုဖြစ်စေ၊ ဖြူသောအဆင်းရှိသော အဝတ် ဖြူသောအဆင်းရှိသော ကျောက်ဓာတ် မြေဓာတ်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကိုဖြစ်စေ မြင်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။ သလွဲဖြူပြားဝန်း၊ ငွေပြားဝန်း၊ လဝန်းတို့၌လည်း နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်သည်သာတည်း။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဖူးသောယောဂီသည်ကား ဆိုခဲ့ပြီးသော အပြားရှိသော ပန်းဖြူဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အဝတ်ဖြူဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ကျောက်ဓာတ် မြေဓာတ်ဖြူဖြင့်ဖြစ်စေ နီလကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့် ပင်လျှင် ကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်၍ “အဖြူ အဖြူ” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ကြွင်းသောသိပ္ပယ်ဟူသမျှသည် ထို ဆိုခဲ့ပြီးသောကသိုဏ်းတို့နှင့် တူသည်သာတည်း။

~ ~ ~ ~ ~

အာလောကကသိုဏ်းကို ဖွင့်ပြချက်

အာလောကကသိုဏ်းကိုယူသော ယောဂီသည် နေရောင်လရောင် အလင်း၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသော ယောဂီအား နံရံပေါက် စသည်တို့တွင် တစ်ခုခုဖြင့် နေရောင် သို့မဟုတ် လရောင် ဝင်လာ၍ နံရံ၌ဖြစ်စေ၊ မြေ၌ဖြစ်စေ ထင်ပေါ်သော အရောင်ဝန်း၌သော်လည်းကောင်း၊ အရွက်ထူထပ်သော သစ်ပင်၏အကိုင်းအခက်ကြားဖြင့်ဖြစ်စေ၊ ပိတ်နေအောင် ထူ ထပ်သော သစ်ခက်မဏ္ဍပ်ကြားဖြင့်ဖြစ်စေ ထွက်၍ မြေ၌ထင်ပေါ်သော အရောင်ဝန်းကိုသော်လည်းကောင်း မြင်လျှင်ပင် နိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဖူးသောယောဂီသည် ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော အရောင်ဝန်း ကိုပင်လျှင် “အရောင် အရောင်” ဟု ဖြစ်စေ၊ “အလင်း အလင်း” ဟု ဖြစ်စေ ပွားစေအပ်၏။

ထိုနေရောင်ဝန်း လရောင်ဝန်းကိုရှုလျက် ပွားစေခြင်းဖြင့် နိမိတ်ကိုဖြစ်ပေါ်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သော ယောဂီ သည် အိုးအတွင်း၌ ဆီမီးကိုညှိထွန်းလျက် အိုးဝကိုပိတ်၍ အိုး၌အပေါက်ဖောက်ပြီးလျှင် ယင်းအပေါက်ကို နံရံ ဘက် သို့ မျက်နှာမူလျက် ထားအပ်၏။ ထိုအပေါက်မှ ဆီမီးရောင်ထွက်၍ နံရံ၌ အဝန်းအဝိုင်း ထင်ပေါ်၏။ ထိုဆီမီးရောင် ဝန်းကို “အလင်း အလင်း” ဟု ပွားစေအပ်၏။ ဤဆီမီးရောင်ဝန်းသည် အခြားသော နေရောင်ဝန်း လရောင်ဝန်း တို့ ထက် ကြာမြင့်စွာတည်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ဤအာလောကကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် နံရံ၌ဖြစ်စေ၊မြေ၌ဖြစ်စေ ထင်ပေါ်သော ပကတိအရောင်အဝန်း နှင့် တူသည်သာလျှင်ဖြစ်၏။

ပဋိဘာဂနိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် တစ်ခဲနက် အလွန်ကြည်လင်သော အရောင်စုနှင့် တူ၏။

~ ~ ~ ~ ~

ပရိစ္ဆိန္နာကာသကို ဖွင့်ပြချက်

ထက်ဝန်းကျင် ပိုင်းခြားအပ်သောဟင်းလင်းအပြင် ဟူသော ပရိစ္ဆိန္နာကာသကသိုဏ်း၌ အာကာသကသိုဏ်း ကိုယူသော ယောဂီသည် ဟင်းလင်းအပြင်တစ်ခုခု၌ နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်၍ သမထဘာဝနာကုသိုလ်ရှိသောယောဂီအား နံရံပေါက် စသည်တို့တွင် တစ်ခုခုသောဟင်းလင်းပြင်ကို မြင်လျှင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။

အဓိကာရဘာဝနာ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်

လွန်ကဲသောဘာဝနာကောင်းမှုကို မပြုခဲ့ဖူးသောယောဂီသည် နေပြောက်မထိုးအောင် ကောင်းစွာမှိုးထားသော မဏ္ဍပ်၌ဖြစ်စေ၊ သားရေဖျာစသည်တို့တွင် တစ်ခုခု၌ဖြစ်စေ တစ်ထွာနှင့်လက်လေးသစ် အချင်းရှိသောအပေါက် ဖောက်၍ ထိုအပေါက်ကိုဖြစ်စေ၊ နံရံပေါက်စသောအပေါက်ကိုဖြစ်စေ “ကောင်းကင် ကောင်းကင်” ဟု ပွားစေအပ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ထိုအပေါက်ကို ပိုင်းခြားကြောင်းဖြစ်သော နံရံအစွန်းစသည်တို့နှင့်တကွ ထိုမူလအပေါက် နှင့်တူသည်သာ ဖြစ်၏။ ပွားစေအပ်သော်လည်း ယင်းဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မပွားပေ။

ပဋိဘာဂနိမိတ်

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဟင်းလင်းပြင်အဝန်းသာဖြစ်လျက် ထင်၏။ ပွားစေအပ်လျှင်လည်း ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် သည် ပွား၏။ ကြွင်းသောသိဖွယ်ဟူသမျှကို ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် သိအပ်ပေသည်။

~ ~ ~ ~ ~

ပြီးဖြစ်ပြီဆိုချက်

ကသိုဏ်းဆယ်ပါးတို့၏အစွမ်းဖြင့် ပြီးမြောက်သောအကျိုးများ

၁။ ပထဝီကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) တစ်ယောက်တည်းဖြစ်လျက် အများအပြားဖြစ်ခြင်း၊
- (၂) ကောင်းကင်၌ဖြစ်စေ၊ ရေ၌ဖြစ်စေ မြေကိုဖန်ဆင်း၍ ခြေဖြင့်သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း စသည်ကိုပြုခြင်း၊
- (၃) ပရိတ္တ အပ္ပမာဏနည်းဖြင့် အဘိဘာယတနကိုရခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၂။ အာပေါကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) မြေ၌ ငုပ်ခြင်းပေါ်ခြင်း၊
- (၂) မိုးရေမိုးပေါက်ရွာသွန်းခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း၊
- (၃) မြစ် သမုဒ္ဒရာ စသည်တို့ကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊
- (၄) မြေ တောင် ပြာသာဒ် စသည်တို့ကို လှုပ်စေခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၃။ တေဇောကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) အခိုးလွှတ်ခြင်း၊ အလျှံလွှတ်ခြင်း၊ မီးကျိုးမိုးရွာစေခြင်း၊
- (၂) မိမိတန်ခိုးအရှိန်ဖြင့် သူတစ်ပါး၏တန်ခိုးအရှိန်ကို ကုန်ခန်းစေခြင်း၊
- (၃) လောင်စာအမျိုးမျိုးထဲမှ မိမိလောင်ကျွမ်းစေလိုသောအရာကိုသာ လောင်ကျွမ်းစေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ခြင်း၊
- (၄) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းကိုကြည့်ရှုခြင်းငှာ အလင်းရောင်ကို ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (၅) ပရိနိဗ္ဗာန်စံသောအခါ၌ ကိုယ်ကိုလောင်ကျွမ်းစေခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၄။ ဝါယောကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) လေ၏အလား လျင်မြန်စွာသွားနိုင်ခြင်း၊
- (၂) လေဟုန် လေပြင်း ဖြစ်စေခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၅။ နီလကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) ညိုသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊
- (၂) မှောင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း၊
- (၃) စင်ကြယ်သောအဆင်း၊ မစင်ကြယ်သောအဆင်း ရှိသောနည်းဖြင့် အဘိဘာယတနကိုရခြင်း၊
- (၄) သုဘဝိမောက္ခကိုရခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၆။ ဝိတကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) ဝါသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊
- (၂) ရွှေဖြစ်အောင် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၊

- (၃) စင်ကြယ်သောအဆင်း မစင်ကြယ်သောအဆင်း ရှိသောနည်းဖြင့် အဘိဘာယတနကိုရခြင်း၊
- (၄) သုဘဝိမောက္ခကိုရခြင်း အစရှိသောအကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၇။ လောဟိတကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) နိသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊
- (၂) ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် အဘိဘာယတနကို ရခြင်း၊
- (၃) သုဘဝိမောက္ခကိုရခြင်း အစရှိသောအကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၈။ ဩဒါတကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) ဖြူသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊
- (၂) ထိနမိဒ္ဓကို ဝေးအောင်ပြုခြင်း၊
- (၃) အမှောင်ကို မှုတ်လွှင့်ပယ်ဖျောက်ခြင်း၊
- (၄) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းကိုကြည့်ရှုခြင်းငှာ အလင်းရောင်ကိုပြုလုပ်ခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၉။ အာလောကကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) အရောင်ရှိသောအဆင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊
- (၂) ထိနမိဒ္ဓကို ဝေးအောင် ပြုခြင်း၊
- (၃) အမှောင်ကို မှုတ်လွှင့် ပယ်ဖျောက်ခြင်း၊
- (၄) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းကိုကြည့်ရှုခြင်းငှာ အလင်းရောင်ကိုပြုလုပ်ခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

၁၀။ အာကာသကသိုဏ်း၏အစွမ်းဖြင့်

- (၁) ဖုံးအုပ်ကွယ်ကာလျက်ရှိသောဝတ္ထုတို့ကို ဟင်းလင်းပွင့်အောင်ပြုခြင်း၊
- (၂) မြေအတွင်း တောင်အတွင်းတို့၌ ဟင်းလင်းအပြင်ကိုဖန်ဆင်း၍ သွား ရပ် ထိုင် လျောင်း ဟူသော ဣရိယာပုထ်ကိုပြုခြင်း၊
- (၃) နံရံတစ်ဖက် စသည်တို့၌ မငြိကပ်ဘဲ သွားနိုင်ခြင်း အစရှိသော အကျိုးတို့ ပြီးမြောက်ကုန်၏။

ကသိုဏ်းတို့၏ အထူးအပြား

ကသိုဏ်းအားလုံးတို့သည်ပင် -

- အထက်သို့ ရှေးရှုမှတ်သိရသောကသိုဏ်း၊
- အောက်သို့ ရှေးရှုမှတ်သိရသောကသိုဏ်း၊
- ဖီလာပတ်လည်ပိုင်းခြား၍ မှတ်သိရသောကသိုဏ်း၊
- နှစ်ပါးမဟုတ်သော ကသိုဏ်း၊
- ဖြန့်ခြင်းအတိုင်းအရှည် မရှိသောကသိုဏ်း ဟူ၍ အထူးအပြားရှိကုန်၏။ မှန်ပေ၏။

ယင်းစကားမှာ “အချို့သောယောဂီသည် အထက်သို့ရှေးရှု ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏။ အချို့သော ယောဂီသည် အောက်သို့ရှေးရှု ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏။ အချို့သောယောဂီသည် ဖီလာပတ်လည်ပိုင်းခြားအပ်သော ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏။ အချို့သောယောဂီသည် နှစ်ပါးမဟုတ်သော ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏။ အချို့သော ယောဂီသည် ဖြန့်ခြင်းအတိုင်းအရှည် မရှိသော ပထဝီကသိုဏ်းကို မှတ်သိ၏” ဤသို့အစရှိသော မိန့်ဆိုချက်နှင့် အညီ ပေတည်း။

ထိုစကားရပ်၌ -

အထက်သို့ရှေးရှု-ဟူသည် အထက်ကောင်းကင်ပြင်သို့ ရှေးရှုလျက် ဟု ဆိုလို၏။ အောက်သို့ရှေးရှု-ဟူသည် အောက်မြေအပြင်သို့ ရှေးရှုလျက် ဟု ဆိုလို၏။ ဖီလာပတ်လည်-ဟူသည် လယ်ကွက်အဝန်းကဲ့သို့ ထက်ဝန်းကျင် ပတ်လည်မှ ပိုင်းခြားထားအပ်သောကသိုဏ်းဟု ဆိုလို၏။ မှန်ပေ၏။

အချို့ယောဂီသည် အထက်သို့သာလျှင် ကသိုဏ်းကို ပွားစေ၏။ အချို့သောယောဂီသည် အောက်သို့သာလျှင် ကသိုဏ်းကို ပွားစေ၏။ အချို့သောယောဂီသည် ထက်ဝန်းကျင်ပတ်လည်မှ ပိုင်းခြားလျက် ကသိုဏ်းကို ပွားစေ၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်းဟူမူ- ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် အဆင်းကိုမြင်လိုသော တန်ခိုးရှင်သည် အာလောကကသိုဏ်းကို ပွားသကဲ့သို့ ပေတည်း။

နှစ်ပါးမဟုတ်သော-ဟူသောစကားကို တစ်ခုခုသောကသိုဏ်း၏ အခြားကသိုဏ်းအဖြစ်သို့ မရောက်ခြင်းကို ပြခြင်းငှာ ဆိုအပ်၏။

ဥပမာ- ရေသို့ငုပ်ဝင်သောသူမှာ ပတ်ဝန်းကျင်အရပ်မျက်နှာအားလုံးတို့၌ ရေချည်းသာလျှင် ရှိ၍ အခြား အရာမရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် နှလုံးသွင်းအပ်သော ပထဝီကသိုဏ်းသည် ပထဝီကသိုဏ်းချည်းသာဖြစ်၏၊ အာပေါ စသော အခြားကသိုဏ်းတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိပေ။ (အာပေါစသော ကသိုဏ်းအားလုံးတို့၌လည်း ဤနည်းတူပင် တည်း။)

ဖြန့်ခြင်းအတိုင်းအရှည်မရှိသော - ဟူသည့်စကားကို ပထဝီကသိုဏ်းကို မည်၍မည်မျှ ဖြန့်အပ်သည် ဖြန့် နိုင်သည်ဟု ဖြန့်ခြင်း၏အတိုင်းအရှည်မရှိသည့် အလိုအားဖြင့် ဆိုအပ်ပေသည်။

မှန်ပေ၏- ပထဝီကသိုဏ်းကို ဘာဝနာစိတ်ဖြင့်ဖြန့်လျှင် အရပ်မျက်နှာအားလုံးသို့ပင် ပြန့်၏။ ဤသည်ကား ထိုပထဝီကသိုဏ်း၏ အစ၊ ဤသည်ကား အလယ် ဟု အတိုင်းအရှည်ကို မယူပေ။

ဈာန်မရနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်များ

- ၁။ ပိတ်ဆို့တတ်သောကံ ဟူသော ကမ္မာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသောသူ၊
- ၂။ ပိတ်ဆို့တတ်သောကိလေသာ ဟူသော ကိလေသာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသောသူ၊
- ၃။ ပိတ်ဆို့တတ်သောဝိပါက် ဟူသော ဝိပါကာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသောသူ၊
- ၄။ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရား မရှိသူ၊
- ၅။ သမ္မာဆန္ဒ ကင်းမဲ့သူ၊
- ၆။ ပညာမဲ့သူတို့တွင်-

တစ်ယောက်ယောက်အားသော်လည်း ဘာဝနာအားထုတ်သော် ဘာဝနာသည် မပြည့်စုံ မပြီးမြောက်ပေ၊ ကုသိုလ်တရားတို့၌ မြဲစေတတ်သော မဖောက်မပြန် မှန်သောသဘောရှိသည့် အရိယမဂ်သို့ သက်ခြင်းငှာ မထိုက်ပေ။

အထက်ပါစကားရပ်၌-

- ၁။ ကမ္မာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသောသတ္တဝါဟူသည် အာနန္တရိယကံငါးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသော သတ္တဝါတို့ ပေတည်း။
- ၂။ ကိလေသာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသောသတ္တဝါဟူသည် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကိရိယဒိဋ္ဌိ၊ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ ဟူသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးဟူသော မစွန့်လွှတ်နိုင်အောင် ခိုင်မြဲသောအယူမှားရှိသူတို့နှင့် ဥဘတောဗျည်း ပဏ္ဍုက် တို့ ပေတည်း။
- ၃။ ဝိပါကာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသောသတ္တဝါဟူသည် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေရှိသော သတ္တဝါတို့ပေတည်း။
- ၄။ ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါတရားမရှိသော သတ္တဝါဟူသည် ဘုရားစသည်တို့၌ ယုံကြည်ခြင်းကင်းသောသူတို့ပေတည်း။
- ၅။ သမ္မာဆန္ဒကင်းသော သတ္တဝါဟူသည် မဂ်အားလျော်သောအကျင့်ဟူသော သစ္စာနုလောမိကဝိပဿနာ၌ အားထုတ် လိုသော သမ္မာဆန္ဒကင်းသောသူတို့ပေတည်း။
- ၆။ ပညာမဲ့သောသတ္တဝါဟူသည် လောကီသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိမှ ကင်းသောသူတို့ပေတည်း။

ကသိုဏ်းသက်သက်၌သာလျှင် မဟုတ်သေး၊ အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း ကမ္မာဝရဏနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ် စသောပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် တစ်ယောက်ယောက်အားသော်လည်း ဘာဝနာသည် မပြည့်စုံပေ၊ ထိုသို့ ယင်းဝိပါကန္တရာယ် စသည်တို့သည် အကျိုးကို ဆုံးရှုံးစေတတ်၊ အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ဝိပါကာဝရဏကင်းသော အမျိုး ကောင်းသားသည် ကမ္မာဝရဏနှင့် ကိလေသာဝရဏကို ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်၍ သူတော်ကောင်းတို့၏တရားကို နာကြား ခြင်း၊ သူတော်ကောင်းတို့ကို ဆည်းကပ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ကံကံ၏အကျိုးနှင့် ရတနာသုံးပါးကိုယုံကြည်မှု သဒ္ဓါ တရားကို လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာအားထုတ်ခြင်း၌ ထက်သန်သောကုသိုလ်ဆန္ဒကို လည်းကောင်း၊ ပါရိဟာရိယပညာ ကိုလည်း ကောင်း ပွားစေလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်း၌ ထက်သန်သောလုံ့လကို ပြုအပ်ပေသည်။

သေသကသိဏနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

အခန်း ၆။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန နိဒ္ဒေသ
(အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကျယ်ပြဆိုချက်)

အသုဘဆယ်ပါး အဓိပ္ပါယ်
(အဝိညာဏကအသုဘ ၁၀-ပါး)

- ၁။ ဥဒ္ဓါမာတက = လေဖြင့်မှုတ်အပ်သော သားရေအိတ်ကဲ့သို့ သေသည်မှ နောက်ကာလ၌ အစဉ်အတိုင်း တက်ကြွလျက် ဖောင်းပွဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၂။ ဝိနီလက = အဖြူအနီရောလျက် ပကတိအဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းသည့် အဆင်းရှိသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊ (အသားများရာ အရပ်တို့၌ နီသောအဆင်းရှိလျက်၊ ပြည်စုဝေးသော အရပ်တို့၌ ဖြူသောအဆင်းရှိသော၊ အများအားဖြင့်မူ ညိုမည်းသည့် အဆင်းရှိသော သူသေကောင်)၊
- ၃။ ဝိပုဗ္ဗက = စုတ်ပြတ်ပေါက်ပဲ့ကာ ပျက်စီးရာအရပ်တို့၌ ပြည်တစ်စုံယိုထွက်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၄။ ဝိစ္ဆိဒ္ဓက = ၂-ပိုင်းပြတ်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၅။ ဝိက္ခာယိတက = ထိုမှ ဤမှ အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာဖြင့် ခွေး၊ မြေခွေး စသည်တို့ ခဲစားအပ်သော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၆။ ဝိက္ခိတ္တက = ခွေး၊ မြေခွေး စသည်တို့က ကိုက်ဖြတ်ခဲစားခြင်းဖြင့် တခြားအရပ်၌ လက်ကို၊ တခြားအရပ်၌ ခြေကို၊ တခြားအရပ်၌ ခေါင်းကို စွန့်ပစ်ထားအပ်သော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၇။ ဟတဝိက္ခိတ္တက = ခုတ်သတ်ပြီးလျှင် လက်ခြေစသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌ ဓားစသော လက်နက်ဖြင့် ကျီးခြေရာ သဏ္ဌာန်မွန်းပြီး အထွေထွေသောအရပ်သို့ စွန့်ပစ်ထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၈။ လောဟိတက = သွေးကို ပြန့်ကြဲစေလျက် ထိုမှ ဤမှ ယိုထွက်သော သွေးတို့ဖြင့် လူးလဲနေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၉။ ပုဠုဝက = ပိုးလောက်တို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊
- ၁၀။ အဋ္ဌိက = စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၏အရိုးစုကောင် သို့မဟုတ် တစ်ခုသောအရိုး၊

ဥဒ္ဓါမာတက အစရှိသော သူသေကောင်တို့ကိုမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာနိမိတ်တို့သည်လည်း ဥဒ္ဓါမာတက စသည် မည်ကုန်၏။ ထိုနိမိတ်တို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဈာန်တို့သည်လည်း ဥဒ္ဓါမာတက စသည် မည်ကုန်၏။

~ ~ ~ ~ ~

ဥဒ္ဓါမာတကကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုပုံ

ဥဒ္ဓါမာတကသူသေကောင်၌ ဥဒ္ဓါမာတကနိမိတ်ကို ဖြစ်စေ၍ ဥဒ္ဓါမာတကဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဈာန်ကို ဖြစ်ပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသော ယောဂီသည် ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ပြခဲ့သော အရည်အချင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသောဆရာကို ချဉ်းကပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူအပ်၏။

- ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောပြသောဆရာသည် -
- (၁) အသုဘနိမိတ်ကို ယူရန်အတွက် သွားပုံအစီအရင်၊
  - (၂) သူသေကောင်ပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှိသောနိမိတ်ကို မှတ်သားခြင်း၊
  - (၃) တစ်ဆယ့်တစ်ပါးသောအခြင်းအရာအားဖြင့် အသုဘနိမိတ် (ဥဂ္ဂဟနိမိတ်)ကို ယူခြင်း၊
  - (၄) အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်း၊
  - (၅) အပ္ပနာအစီအရင်တို့ကို ပြောကြားအပ်၏။

ယောဂီသည်လည်း ဆရာပြောသမျှ အလုံးစုံကို ကောင်းစွာမှတ်ယူပြီးလျှင် ရှေး၌ပြခဲ့သော ဂုဏ်အင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ကျောင်းသို့ ကပ်ရောက်၍ ဖူးဖူးရောင်နေသော သူသေကောင်အသုဘနိမိတ်ကို စုံစမ်းလျက် နေအပ်၏။

၁။ အသုဘနိမိတ်ကို ယူရန်အတွက် သွားပုံအစီအရင်

အဆောတလျင် မသွားသင့်ပုံ

ဤသို့ စုံစမ်းနေသော ယောဂီသည် “ဤမည်သော ရွာတံခါး၌ ဤမည်သော တောအုပ်အဝ၌ ဤမည်သော လမ်း၌ ဤမည်သော တောင်ခြေ၌ ဤမည်သော သစ်ပင်ရင်း၌ ဤမည်သော သုသာန်၌ ဥဒ္ဓါမာတကသူသေကောင်ကို ပစ်ချထားသည်”ဟု ပြောသံကိုကြားလျှင် ဆိပ်ကမ်းမဟုတ်ရာ၌ အဆောတလျင် သက်ဆင်းသကဲ့သို့ ထိုကြားပြီးသော ခဏ၌ပင် အဆောတလျင် မသွားသင့်ပေ။

အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သူသေကောင်မည်သည်မှာ ကျား စသောသားရဲတို့ သိမ်းပိုက်စောင့်ရှောက်နေသည် လည်း ရှိတတ်၏။ ဘီလူးတို့ သိမ်းပိုက်စောင့်ရှောက်နေသည်လည်း ရှိတတ်၏။ ထိုသို့ သိမ်းပိုက်စောင့်ရှောက်နေလျှင် ယောဂီအား အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်၏။

ထို့ပြင် ထိုအသုဘကောင်ရှိရာအရပ်သို့ သွားသောလမ်းသည် ရွာတံခါး ရေချိုးဆိပ် လယ်ကန်သင်းရိုးစသည် ကို ဖြတ်သွားရတတ်၏။ ထိုသို့ဖြတ်သွားရလျှင် ဝိသဘာဂအာရုံ(အမျိုးသမီးအာရုံ)ကို တွေ့မြင်ရတတ်၏။ သူသေကောင် သည်လည်း ဝိသဘာဂ ဖြစ်တတ်၏။ ဝိသဘာဂဟူသည်မှာ ယောက်ျားအား မိန်းမ၏ကိုယ်ကောင်သည်လည်းကောင်း၊ မိန်းမအား ယောက်ျား၏ကိုယ်ကောင်သည်လည်းကောင်း အသွင်သဏ္ဌာန်ချင်း မတူသော ဝိသဘာဂ ဖြစ်သည်။

ထိုဝိသဘာဂသူသေကောင်သည် သေပြီးခါစ လောလောလတ်လတ်ဖြစ်ပါမူ တင့်တယ်သည့် အနေအားဖြင့် လည်း ထင်ရတတ်၏။ ထိုသို့ထင်ခြင်းကြောင့် ယောဂီအား ဗြဟ္မစရိယခေါ်သော ရဟန်းသီလအကျင့်မြတ်၏ အန္တရာယ် သော်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ သို့သော်လည်း “ဤဝိသဘာဂရူပါရုံသည် ငါသို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား (သုဘသည် မဖြစ်အောင် နှလုံးသွင်းရန်) ဝန်မလေး”ဟု မိမိကိုယ်ကို အားကိုးစိတ်ချပါမူ ထိုရွာတံခါးလမ်းစသည်ဖြင့်လည်း သွားနိုင်ပါသေး၏။

ပန်ကြား၍ သွားအပ်ပုံ

အသုဘကောင်ရှိရာ သုသာန်သို့သွားသော ယောဂီသည် သံဃထေရ်အားဖြစ်စေ၊ ထင်ရှားသော အခြားရဟန်း အားဖြစ်စေ ပန်ကြား၍ သွားအပ်၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် ယောဂီအား သုသာန်၌ ဘီလူး ခြင်္သေ့ ကျား စသည်တို့ ၏ အဆင်းအသံ စသော အနိဋ္ဌာရုံတို့က နှိပ်စက်လျှင် အင်္ဂါကြီးငယ်တို့သည်မူလည်း တုန်လှုပ်နိုင်၏။ စားထားသော အစာသည်မူလည်း အန်ထွက်နိုင်၏။ အခြားတစ်ပါးသော အနာရောဂါသည်မူလည်း ဖြစ်ပေါ်နိုင်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ဤယောဂီရဟန်း၏ ကျောင်း၌ရှိသော သပိတ်သင်္ကန်းကို ထိုသံဃထေရ် စသည်က ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်ပေလိမ့် မည်၊ ရဟန်းငယ်များ သာမဏေများကို စေလွှတ်၍လည်း ထိုယောဂီရဟန်းကို စောင့်ရှောက်ပေလိမ့်မည်။

တစ်နည်းသော်ကား သုသာန်မည်သည်မှာ “ဖမ်းဆီးမည့်သူတို့မှ လွတ်ကင်းသောအရပ် ဖြစ်သည်” ဟု မှတ် ယူလျက် ခိုးမှုပြုပြီးသော ခိုးသူတို့သည်လည်းကောင်း၊ ခိုးမှုပြုရန် အကြံပြုနေသော ခိုးသူတို့သည်လည်းကောင်း ခိုအောင်း တတ်ကြကုန်၏။ ထိုခိုးသူတို့သည် ရဲနှင့် ဥစ္စာရှင်တို့က လိုက်လာကြလျှင် ခိုးယူခဲ့သောဥစ္စာကို သုသာန်၌ နေသော ရဟန်း၏အနီး၌ ပစ်ချခဲ့၍ ထွက်ပြေးတတ်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ထွက်ပြေးကြလျှင် ရဲနှင့် ဥစ္စာရှင်လူတို့က “ခိုးထုပ် ခိုး ထည်နှင့်တကွ ခိုးသူကို တွေ့ကြသည်” ဟု နှလုံးသွင်းကုန်၍ ထိုရဟန်းကို ဖမ်းယူကာ နှိပ်စက်တတ်ကြကုန်၏။ ထိုသို့ သောအခါ၌ ပန်ကြားအပ်ခဲ့သော ထိုသံဃထေရ် စသည်က “ဤရဟန်းကို မနှိပ်စက်ကြပါလင့်၊ ဤရဟန်းသည် ငါ့အား ပန်ကြား၍ အသုဘရှုခြင်းဟူသောကိစ္စဖြင့် သုသာန်သို့ သွားခဲ့ပါသည်” ဟုပြောကြားကာ ထိုလူတို့ကို သိနားလည်မှု ရစေ၍ ထိုပန်ကြားသွားသော ရဟန်းအား လွတ်မြောက်ချမ်းသာခြင်းကို ပြုပေလိမ့်မည်။ ဤသည်ကား ပန်ကြား၍ သွားခြင်း၌ အကျိုးအာနိသင်ပေတည်း။

ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာခြင်းကို ဖြစ်စေလျက် သွားအပ်ပုံ

ထိုသို့ သံဃထေရ်နှင့် ထင်ရှားသောရဟန်းအား ပန်ကြားပြီးလျှင် အသုဘနိမိတ်ကိုရှုခြင်း၌ ထက်သန်သော လိုလားခြင်းရှိသည် ဖြစ်၍ ဥပမာအားဖြင့် အဘိသိက်ခံမည့်မင်းသည် အဘိသိက်သွန်းရာ မင်္ဂလာခန်းမဌာနသို့၊ ယဇ် ပူဇော်မည့် ယဇ်အရင်သည် ယဇ်ပူဇော်ရာရုံသို့၊ ဥစ္စာမဲ့သော သူဆင်းရဲသည် ရွှေငွေရတနာ မြှုပ်နှံထားရာဌာနသို့ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာလွန်စွာဖြစ်လျက် သွားသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဤအကျင့်ဖြင့် အိုခြင်းသေခြင်းမှ ဧကန်မချွတ် လွတ်ရ ပေလိမ့် မည်ဟု နှလုံးသွင်းကာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာခြင်းကို ဖြစ်စေလျက် သွားအပ်ပေသည်။

ဤသို့သွားရာ၌ အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော ပြဆိုချက်မှာ -

အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြဆိုထားသော အစီအရင်

ဥဒ္ဓါမာတကအသုဘနိမိတ်ကို ယူလိုသောယောဂီသည် တစ်ပါးတည်း အဖော်မပါဘဲ သွား၏။ မမေ့မလျော့ ထင်သော သတိရှိလျက် အတွင်း၌တည်သော (မျက်စိစသော)ဣန္ဒြေတို့ဖြင့် အပြင်သို့ ကျက်စားခြင်း မရှိသော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍ အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားလျက် သွား၏။ ဥဒ္ဓါမာတကသူသေကောင် ပစ်ချထားရာအရပ် အနီးအပါး၌

ရှိသော ကျောက်၊ တောင်ပို့၊ သစ်ပင်၊ ချုံ၊ နွယ် စသည်တို့ကို အသုဘကောင်နိမိတ်နှင့်တကွ ယှဉ်တွဲလျက် မှတ်သားခြင်းကို ပြု၏။ အသုဘအာရုံနှင့်တကွ မှတ်သားခြင်းကို ပြု၏။

အသုဘကောင်နိမိတ်နှင့်တကွ၊ အသုဘအာရုံနှင့်တကွ မှတ်သားခြင်းကို ပြုပြီးလျှင် ဥဒ္ဓါမာတကအသုဘနိမိတ်ကို မိမိ၏သဘောရင်းဖြစ်သော လက္ခဏာအားဖြင့် မှတ်သား၏။ ထို့ပြင် (၁)အဆင်းအားဖြင့်လည်း (၂)လိင်အသွင်အားဖြင့်လည်း (၃)ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့်လည်း (၄)အရပ်အားဖြင့်လည်း (၅)တည်ရာအားဖြင့်လည်း (၆)အပိုင်းအခြားအားဖြင့်လည်း (၇)အစပ်အားဖြင့်လည်း (၈)အကြားအားဖြင့်လည်း (၉)အနိမ့်အချိုင့်အားဖြင့်လည်း (၁၀)အမြင့်အမောက်အားဖြင့်လည်း (၁၁)ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့်လည်း မှတ်သား၏။

ယောဂီသည် ထိုသုသေကောင်နိမိတ်ကို ကောင်းစွာယူအပ်သည်ကို ပြုပြီးလျှင်၊ ကောင်းစွာမှတ်မိအောင် မှတ်ပြီးလျှင်၊ ကောင်းစွာပိုင်းခြားနိုင်အောင် ပိုင်းခြားပြီးလျှင် တစ်ပါးတည်း အဖော်မပါဘဲ သုသာန်မှ ကျောင်းသို့ သွား၏။ ဝါ-ပြန်လာ၏။ မမေ့မလျော့ ထင်သော သတိရှိလျက် အတွင်း၌ တည်သော (မျက်စိစသော) ဣန္ဒြေတို့ဖြင့် အပြင်သို့ ကျက်စားခြင်း မရှိသော စိတ်ရှိသည် ဖြစ်၍ အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားလျက် သွား၏။ (ဝါ- ပြန်လာ၏။) ထိုသို့ ပြန်လာသောယောဂီသည် စကြိုသွားလျှင်လည်း ထိုအသုဘနိမိတ်ဆီသို့ ရှေးရှုဖြစ်သော အဖို့ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော စကြိုသွားခြင်းကို ပြု၏။ ထိုင်နေလျှင်လည်း ထိုအသုဘနိမိတ်ဆီသို့ ရှေးရှုဖြစ်သော အဖို့ရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော နေရာကို ခင်းလျက် ထိုင်နေ၏။

အသုဘကောင်၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ကျောက်စသော နိမိတ်ကို မှတ်သားခြင်းသည် မတွေဝေခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိပေ၏။ တစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အသုဘနိမိတ်ကို မှတ်ခြင်းသည် အသုဘအာရုံ၌ စိတ်ကို ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်ခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိပေ၏။ အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်းသည် နှလုံးသွင်းမှုကို ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းစဉ်လမ်းသို့ ကောင်းစွာ တစ်ဖန်သွားစေခြင်း- တက်ရောက်စေခြင်း ဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိပေ၏။

ထိုယောဂီသည် “ဤအကျင့်ဖြင့် အိုခြင်း၊သေခြင်းမှ ကေနိမိတ် လွတ်ရပေလိမ့်မည်” ဟု အကျိုးအာနိသင်ကို မြော်မြင်လျက် အသုဘအာရုံကို အလွန်ရဲရဲသော ရတနာမြတ် ဟု အမှတ်ပြုကာ ရှိသေလေးစားခြင်းကို ဖြစ်စေလျက် ကောင်းစွာမြတ်နိုးသည်ဖြစ်၍ ထိုဥဒ္ဓါမာတက အသုဘအာရုံ၌ စိတ်ကို ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်၏။ ထိုသို့ စိတ်ကို အသုဘအာရုံ၌ ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်လျက် ရှုနေသောယောဂီသည် ကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ အကုသိုလ်တရားတို့မှ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊ ဝိတက် ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော၊ ပီတိသုခရှိသော ပထမဈာန်ကို ပြည့်စုံစေလျက် နေ၏။ ထိုသို့နေသော ယောဂီသည် ရူပါဝစရပထမဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရကိုလည်းကောင်း၊ ဘာဝနာမယ ပုညကိရိယာဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း ရအပ်ပြီး ဖြစ်ပေတော့သည်။

ဤကား အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားသော အစီအရင်ပေတည်း။

----- ၇

အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြဆိုချက်ကို အကျယ်ဖွင့်ဆိုချက်

အသုဘနိမိတ်ယူရန် သုသာန်သို့သွားရာ၌ ပြုရမည့်ကျင့်ဝတ်များ

(အသုဘနိမိတ်ကို ယူခြင်းသည် အရိယမဂ်၏အနီးကပ်အကြောင်းဖြစ်သော ပထမဈာန်ကိုရခြင်း၏ အကြောင်းမှန်ဖြစ်ခြင်း၊ ‘အသုဘနိမိတ်ကို ယူလိုသောယောဂီသည် တစ်ပါးတည်း အဖော်မပါဘဲ သွား၏’ ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုထားခြင်း ဟူသော အကြောင်း ၂-ပါးကြောင့်) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပဓာနပြုသဖြင့် သုသာန်သို့ သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ပါးတည်း အဖော်မပါဘဲ မူလကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် သွားအပ်၏။ သုသာန်၌ ခွေးအစရှိသော ဘေးရန်ကို ချောက်လှန့် ပယ်ရှားရန်အတွက် တောင်ဝှေးကိုဖြစ်စေ၊ နှင်တံကိုဖြစ်စေ ကိုင်ဆောင်၍ မမေ့သောသတိကို ဖြစ်စေလျက် အတွင်း၌ တည်သော (မျက်စိစသော) ဣန္ဒြေတို့ဖြင့် အပြင်သို့ ကျက်စားခြင်း မရှိသော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သုသာန်သို့ သွားအပ်ပေသည်။

(မှတ်ချက်။ ။ ၁ - အသုဘကောင်တို့ကို ကြည့်ရှု၍ ရုပ်ကိုယ်၏ ဖြစ်ရိုးသဘောမှန်ကို မှတ်သားခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ထိတ်လန့်မှုသဝေဂကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း မိမိ၏စိတ်ကို သိမှတ်စေခြင်းအကျိုးငှာ သုသာန်သို့ သွားသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ခေါင်းလောင်းထိုးစည်ကို တီးခေါက်လျက် အပေါင်းအဖော်တို့ဖြင့် သွားလိုက သွားနိုင်ပေ၏။

၂ - မူလကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူသည် ပကတိအားဖြင့် မိမိသည် ရံဖန်ရံခါ နှလုံးသွင်းလျက် ဆောင်ထားအပ်သော ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော သဗ္ဗတ္ထကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်၏။)

ကျောင်းမှထွက်လျှင်ပင် “ဤမည်သော အရပ်၌ ဤမည်သော တံခါးဖြင့် ထွက်သည်” ဟု တံခါးကို မှတ်အပ်၏။ ထို့နောက် သွားရာလမ်းကို “ဤလမ်းသည် အရှေ့အရပ်ဆီသို့ သွား၏” ဟူ၍သော်လည်းကောင်း၊ “အနောက်အရပ်၊ မြောက်အရပ်၊ တောင်အရပ်ဆီသို့ သွား၏” ဟူ၍သော်လည်းကောင်း၊ “အရှေ့တောင်စသော အထောင့်အရပ်ဆီသို့ သွား၏” ဟူ၍သော်လည်းကောင်း မှတ်အပ်၏။ ထို့ပြင် “ဤဌာန၌ လက်ဝဲဘက်သို့ သွား၏၊ ဤဌာန၌ လက်ယာဘက်သို့ သွား၏၊ ဤဌာန၌ ကျောက်ရှိ၏၊ ဤဌာန၌ တောင်ပိုရှိ၏၊ ဤဌာန၌ သစ်ပင်ရှိ၏၊ ဤဌာန၌ ချုံရှိ၏၊ ဤဌာန၌ နွယ်ရှိ၏” ဟူ၍လည်း မှတ်အပ်၏။ ဤသို့ အသွားလမ်းကို ပိုင်းခြားမှတ်သားလျက် အသုဘနိမိတ်ရှိရာ အရပ်သို့ သွားအပ်ပေသည်။

သို့သော် လေဆန်မှုကား မသွားအပ်ပေ။ လေဆန်သွားလျှင် အကောင်ပုပ်နံ့သည် နှာခေါင်းကို တိုက်ခိုက်၍ ဦးနှောက်ကို ချောက်ချားပျက်ပြားစေရာ၏၊ အစာကိုမူလည်း အနံ့ထွက်စေရာ၏၊ “ဤလို အကောင်ပုပ်ရှိရာသို့ လာခဲ့မိလေခြင်း” ဟု နှလုံးမသာခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေရာ၏။ ထို့ကြောင့် လေဆန်လမ်းကို ရှောင်လွှဲ၍ လေစုန်လမ်းဖြင့် သွားအပ်၏။ အကယ်၍ ဖြတ်သန်းသွားရမည့် လမ်းခုလတ်၌ တောင်၊ ကမ်းပါးပြတ်၊ ကျောက်တုံးကြီး၊ ကျောက်ဆောင်ကြီး၊ စည်းရိုး၊ ဆူးများသောဌာန၊ ရေ၊ ရွှံ့ညွန့်ဗွက် တစ်စုံတစ်ခု ခြားလျက်ရှိသောကြောင့် လေစုန်လမ်းဖြင့်သွားရန် မဖြစ်နိုင်ပါမူ သင်္ကန်းစွန်းဖြင့် နှာခေါင်းကိုပိတ်၍ သွားအပ်၏။ ဤသည်ကား ယောဂီ၏ သုသာန်သို့ သွားရာ၌ ပြုရမည့် ကျင့်ဝတ်ပေတည်း။

နေရာရွေးချယ်ပုံ

သုသာန်သို့ ရောက်သောအခါ ယောဂီသည် ရှေးဦးစွာ အသုဘနိမိတ်ကို မကြည့်ရှုသင့်သေး။ ထိုင်သင့်သော အရပ်ကို ပိုင်းခြားရွေးချယ်ရဦးမည်။

ရွေးချယ်ပုံမှာ -

- (၁) တစ်ခုသောအရပ်အဖို့၌ နေသောသူအား အသုဘအာရုံလည်း ထင်ရှားစွာ မပေါ်၊ စိတ်လည်း အသုဘရှုရန် မခန့်ကျန်း မသန်စွမ်းဘဲ ရှိတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သောအရပ်ကို ပယ်၍ အသုဘအာရုံ ထင်ရှားပေါ်ရာ၊ စိတ်လည်း ခန့်ကျန်းရာအရပ်၌ တည်ရာ၏။
- (၂) ထို့ပြင် လေကြေ၊ လေညှာအရပ်ကိုလည်း ပယ်အပ်၏။ အပြစ်ကား - လေကြေအရပ်၌တည်လျှင် အပုပ်နံ့က နှိပ်စက်သောကြောင့် စိတ်မတည်ဘဲ ပြေးသွားနေတတ်၏။ လေညှာအရပ်၌ တည်နေလျှင် ထိုသူသေကောင်၌ အုပ်စိုးစောင့်ရှောက်နေသော ဘီလူး၊ မြေဖုတ် စသည်တို့ ရှိနေပါမူ ၎င်းတို့က (ငါတို့၏ထံသို့ မကောင်းသော လူနဲ့ကို လာစေသည်ဟု နှလုံးသွင်းလျက်) စိတ်ဆိုးကြ၍ အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် လေကြေ၊ လေညှာ တည့်တည့် မကျလွန်းသောအရပ်၌ တည်နေရာ၏။
- (၃) ဤသို့ တည်နေသော သူသည်လည်း အသုဘကောင်နှင့် မဝေးလွန်း မနီးလွန်းသောအရပ် ခြေရင်း ခေါင်းရင်း မဟုတ်သော အရပ်၌ တည်ရာ၏။ အပြစ်ကား - ဝေးလွန်းသောအရပ်၌ တည်လျှင် အာရုံမထင်ရှားဘဲ ရှိတတ်၏။ နီးလွန်းသောအရပ်၌ တည်နေလျှင် ကြောက်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။ ခြေရင်း ခေါင်းရင်းအရပ်၌ တည်နေလျှင် အသုဘကောင်တစ်ကိုယ်လုံး ညီတူညီမျှ မထင်ပေါ်ပေ။ ထို့ကြောင့် မနီးလွန်း မဝေးလွန်း၍ ကြည့်ရှုရန် ချမ်းသာလွယ်ကူရာဖြစ်သော သူသေကောင်၏ အလယ်ပိုင်းအရပ်၌ တည်နေရာ၏။

၂။ သူသေကောင်ပတ်ဝန်းကျင်၌ ရှိသောနိမိတ်ကို မှတ်သားခြင်း

ဤသို့တည်နေပြီးလျှင် “သူသေကောင် ပစ်ချထားရာအရပ်၌ ကျောက်တုံးကျောက်ခဲကိုလည်းကောင်း ။ ပ ။ နွယ်ကိုလည်းကောင်း အသုဘကောင်နိမိတ်နှင့်တကွ ပြု၏”ဟူ၍ ဆိုခဲ့ကုန်သော ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ နိမိတ်တို့ကို မှတ်သားအပ်၏။ ထိုသို့ မှတ်သားရာ၌ မှတ်သားပုံအစီအရင်မှာ-

အကယ်၍ အသုဘကောင်နိမိတ်၏ အနီးအပါး မြင်နိုင်ရာအရပ်၌ ကျောက်ရှိငြားအံ့၊ ထိုကျောက်ကို “မြင့်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နိမ့်သည်၊ ငယ်သည်၊ ကြီးသည်၊ နီသည်၊ ညိုမည်းသည်၊ ဖြူသည်၊ ရှည်သည်၊ ဝန်းဝိုင်းသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း” ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်အပ်၏။ ထို့နောက် “ဤမည်သောအရပ်၌ တည်နေသော ဤအရာကား ကျောက်၊ စင်းစင်းခွေခွေ တည်နေသော ဤအရာကား အသုဘကောင်နိမိတ်၊ ဤအရာကား အသုဘကောင်နိမိတ်၊ ဤအရာကား ကျောက်” ဟု အပြန်အလှန် ကောင်းစွာမှတ်သားအပ်၏။ အကယ်၍ တောင်ပိုရှိလျှင် ထိုတောင်ပိုကိုလည်း “မြင့်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ နိမ့်သည်၊ ငယ်သည်၊ ကြီးသည်၊ နီသည်၊ ညိုမည်းသည်၊ ဖြူသည်၊ ရှည်သည်၊ ဝန်းဝိုင်းသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း” ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောက် “ဤမည်သောအရပ်၌ တည်နေသော ဤအရာကား တောင်ပို၊ ဤအရာကား အသုဘကောင်နိမိတ်”ဟု ကောင်းစွာမှတ်သားအပ်၏။ အကယ်၍ သစ်ပင်ရှိလျှင် ထိုသစ်ပင်ကိုလည်း “ညောင်ဗုဒ္ဓဟေပင်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပညောင်ပင်၊ ဖအောင်းနက်ပင်၊ ညောင်ချဉ်ပင်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မြင့်သည်၊ နိမ့်သည်၊ ငယ်သည်၊ ကြီးသည်၊ နီသည်၊ ညိုမည်းသည်၊ ဖြူသည်ဟူ၍ လည်းကောင်း” ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောက် “ဤမည်သောအရပ်၌ တည်နေသော ဤအရာကား သစ်ပင်၊ ဤအရာကား အသုဘကောင်နိမိတ်” ဟု ကောင်းစွာမှတ်သားအပ်၏။

အကယ်၍ ချုံ၊ နွယ် စသည်တို့ ရှိလျှင်လည်း ဤနည်းအတိုင်း ကောင်းစွာမှတ်သားအပ်၏။

ကျောက်စသည်တို့ကို အဖန်ဖန်ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်လျှင် အသုဘကောင်နိမိတ်နှင့်တကွ ပြုသည် မည်၏။ “ဤကား ကျောက်၊ ဤကား အသုဘနိမိတ်၊ ဤကား အသုဘနိမိတ်၊ ဤကား ကျောက်” ဟု ၂-ခု ၂-ခုတို့ကို ဆက်စပ်၍ ဆက်စပ်၍ ပိုင်းခြားမှတ်သားလျှင် အသုဘအာရုံနှင့်တကွ ပြုသည် မည်၏။

၃။ ၁၁-ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အသုဘနိမိတ် (ဥက္ခဟနိမိတ်)ကို ယူခြင်း

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နိမိတ်နှင့်တကွ အာရုံနှင့်တကွ ပြုပြီးလျှင်- ဥဒ္ဓါမာတကသူသေကောင်၏ (သူတစ်ပါးနှင့် မဆက်ဆံသော၊ မိမိဥစ္စာသာလျှင်ဖြစ်သော) သေသည်မှ နောက်ကာလ၌ ဖူးဖူးရောင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ပင်ကိုရင်း သဘောလက္ခဏာသည် ရှိ၏။ ထိုသဘောလက္ခဏာဖြင့်လည်းကောင်း၊ (သူတစ်ပါးတို့အား စက်ဆုပ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော) ကိစ္စအားဖြင့်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏ (နှလုံးသွင်းအပ်၏)။

ဤသို့ ပိုင်းခြားမှတ်သားပြီးလျှင် အဆင်းစသည် ၆-ပါး အပြားအားဖြင့် အသုဘနိမိတ်ကို မှတ်ယူအပ်၏။

- (၁) အဆင်းအားဖြင့် - “ဤသူသေကောင်သည် အသားမည်းနက်သူ၏ ကိုယ်ကောင်၊ အသားဖြူသူ၏ ကိုယ်ကောင်၊ ကြမ်းပိုးအဆင်းရှိသူ၏ ကိုယ်ကောင်” ဟူ၍ အဆင်းအားဖြင့် မှတ်သားအပ်၏။
- (၂) လိင်အသွင်အားဖြင့် - မိန်းမအသွင်၊ ယောက်ျားအသွင်ဟု မမှတ်သားဘဲ “ဤကိုယ်ကောင်သည် ပထမအရွယ်၌ တည်သူ၏ကိုယ်ကောင်၊ အလယ်ပိုင်းအရွယ်၌ တည်သူ၏ကိုယ်ကောင်၊ နောက်ဆုံးပိုင်းအရွယ်၌ တည်သူ၏ကိုယ်ကောင်” ဟူ၍ မှတ်သားအပ်၏။
- (၃) ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် - ဥဒ္ဓါမာတကသူသေကောင်၏ ပုံသဏ္ဌာန် အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် “ဤသည်ကား ထိုသူသေကောင်၏ ဦးခေါင်းသဏ္ဌာန်၊ ဤသည်ကား လည်ပင်းသဏ္ဌာန်၊ ဤသည်ကား လက်ရင်ဘတ် ချက် ခါး ပေါင် ခြေသလုံး ခြေသဏ္ဌာန်” ဟု မှတ်အပ်၏။
- (၄) အရပ်အားဖြင့် - ကိုယ်ကောင်၌ ချက်မှအောက်ပိုင်းကို အောက်အရပ် ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အထက်ပိုင်းကို အထက်အရပ် ဟူ၍လည်းကောင်း ၂-ပါးသောအရပ်တို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
တစ်နည်းအားဖြင့် - “ငါက အရှေ့၊အနောက် စသောအရပ်တို့တွင် ဤမည်သောအရပ်၌ တည်သည်၊ အသုဘနိမိတ်က ဤမည်သောအရပ်၌ တည်သည်” ဟု မှတ်သားအပ်၏။
- (၅) တည်ရာအားဖြင့် - “လက်များက ဤမည်သောအရပ်၌ တည်သည်၊ ခြေများက၊ ဦးခေါင်းက၊ အလယ်ပိုင်းကိုယ်က ဤမည်သောအရပ်၌ တည်သည်” ဟု မှတ်အပ်၏။
တစ်နည်းအားဖြင့် - “ငါက ဤသို့သော မြေပြင်အရပ်၌ တည်သည်၊ အသုဘနိမိတ်က ဤသို့သော မြေပြင်အရပ်၌ တည်သည်” ဟု မှတ်သားအပ်၏။
- (၆) အပိုင်းအခြားအားဖြင့် - “ဤကိုယ်ကောင်ကို အောက်ဘက်၌ ခြေဖဝါးအပြင်ဖြင့်၊ အထက်ဘက်၌ ဆံပင်တို့၏ အဖျားဖြင့်၊ ပတ်ဝန်းကျင်၌ အရေဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည်၊ ထိုပိုင်းခြားထားသမျှအရပ်၌ ၃၂-မျိုးသော အပုပ်တို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည်သာ” ဟု မှတ်သားအပ်၏။
တစ်နည်းအားဖြင့် - “ဤသည်ကား ဤသူသေကောင်၏ လက်အပိုင်းအခြား၊ ဤသည်ကား ခြေအပိုင်းအခြား၊ ဤသည်ကား ခေါင်းအပိုင်းအခြား၊ ဤသည်ကား အလယ်ပိုင်းကိုယ်၏အပိုင်းအခြား” ဟု မှတ်သားအပ်၏။
တစ်နည်းအားဖြင့် - ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းယူနိုင်သမျှသော အရပ်ကိုသာလျှင် (လက်အစရှိသော) ဤအရာသည် ဤသို့ ဖောရောင်ခြင်းသဘော ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖူးဖူးရောင်လျက် စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်ဟု သဘောမှန်အတိုင်း ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။

ထိုသို့ ပိုင်းခြားမှတ်သားရာ၌ ယောက်ျားမှာ မိန်းမ၏ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ မိန်းမမှာ ယောက်ျား၏ကိုယ်သည်လည်းကောင်း အသုဘရှုရန် မသင့်ပေ၊ အကြောင်းမှာ- လိင်သဏ္ဌာန်ချင်း မတူသော ကိုယ်ကောင်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘအာရုံ မထင်တတ်ပေ၊ တပ်မက်ခြင်းဟူသော တုန်လှုပ်ခြင်း၏အကြောင်းသာလျှင် ဖြစ်တတ်ပေသည်။

မှန်ပေ၏။ “ဥဒ္ဓါမာတကအဖြစ်သို့ ရောက်၍ ကျိုက်ကျိုက်ဆူလျက် အဆင်းပုံသဏ္ဌာန် ပျက်နေသော်လည်း မိန်းမ၏ကိုယ်သည် ယောက်ျား၏စိတ်ကို အကုန်လုံးဆွဲငင်ယူခြင်းငှာ တည်သည်” ဟု မဇ္ဈိမအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုထားပေသည်။ ထို့ကြောင့် (ယောက်ျားအချင်းချင်း၊ မိန်းမအချင်းချင်း) သဘောတူသော သူသေကောင်၌သာလျှင် ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ၆-ပါး အပြားအားဖြင့် မှတ်ယူအပ်ပေသည်။

အသုဘကောင်ကိုကြည့်ရှုမိရာ ကြည့်ရှုမိရာအရပ်၌ပင်လျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ပေါ်သောပုဂ္ဂိုလ်

တစ်စုံတစ်ယောက်သော အမျိုးကောင်းသားသည် -

- (၁) ရှေးဘုရားရှင်တို့၏အထံ၌ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို မှီဝဲဖူးသည်၊
- (၂) (သုသာန်စုတင် အစရှိသော) စုတင်ကို ဆောင်ဖူးသည်၊
- (၃) မဟာဘုတ်ရပ်တို့ကို ရှုလျက် ချေမှုန်းဖူးသည်၊
- (၄) ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ဖူးသည်၊
- (၅) နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားဖူးသည်၊
- (၆) (ထိုသို့ ရှုသဖြင့်) သတ္တဝါဟု စွဲမှတ်မှု(သတ္တသညာ)ကို ပယ်ခွာဖူးသည်၊
- (၇) ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိတိုင်အောင် သမဏဓမ္မ ခေါ် ရဟန်းတရားကို အားထုတ်ပြုကျင့်ဖူးသည်၊
- (၈) ဝိပဇ္ဇာပနိဿယကုသိုလ်ဝါသနာကို ထုံစေခဲ့ဖူးသည်၊ ကုသိုလ်ဘာဝနာကို ပွားစေခဲ့ဖူးသည်ဖြစ်၍ ပါရမီမျိုးစေ့ရှိ၏၊ ဉာဏ်ရင့်ကျက်သဖြင့် လွန်ကဲသောဉာဏ် ရှိ၏၊ (ဖော်ပြခဲ့သော အကျင့်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ခေါင်းပါးစေသောကြောင့်) ကိလေသာ နည်းပါး၏၊

ထိုသို့သော အမျိုးကောင်းသားသည် အသုဘကောင်ကိုကြည့်ရှုမိရာ ကြည့်ရှုမိရာအရပ်၌ပင်လျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ထင်ပေါ်လာ၏။ အကယ်၍ ထိုအမျိုးကောင်းသားကဲ့သို့ နိမိတ်မထင်ပါမူ ယခုပြခဲ့သည့်အတိုင်း ၆-ပါးအပြားအားဖြင့်ယူလျှင် နိမိတ်ထင်တတ်၏။

ထိုသို့ ၆-ပါး အပြားအားဖြင့် ယူပါသော်လည်း အကယ်၍ နိမိတ်မထင်သေးလျှင် အစပ်အားဖြင့်၊ အကြားအရပ်အားဖြင့်၊ အနိမ့်အချိုင့်အားဖြင့်၊ အမြင့်အမောက်အားဖြင့်၊ ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့် ဟူသော ငါးပါးအပြားအားဖြင့်လည်း တစ်ဖန်နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။

(၁) အစပ်အားဖြင့် ဟူရာ၌ -

၁၈၀-သော အရိုးအဆက်အစပ်အားဖြင့် ဟု ဆိုလို၏။ သို့သော် ဖူးဖူးရောင်နေသော သူသေကောင်၌ ၁၈၀-သော အဆက်အစပ်တို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားနိုင်ရန် မလွယ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယောဂီသည် လက်ယာလက်အစပ် ၃-ခု၊ လက်ဝဲလက်အစပ် ၃-ခု၊ လက်ယာခြေအစပ် ၃-ခု၊ လက်ဝဲခြေအစပ် ၃-ခု၊ လည်ကုပ်အစပ် ၁-ခု၊ ခါး-တင်ပါးအစပ် ၁-ခု ဟူသော ဤသို့သော အစပ်ကြီး ၁၄-ခု အရ အဆက်အစပ်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပေသည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် - ပခုံး၊ တံတောင်၊ လက်ကောက်ဝတ်အားဖြင့် လက်ယာလက်အဆစ် ၃-ခုနှင့် လက်ဝဲလက်အဆစ် ၃-ခုတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အဆက်ကြီး ၁-ခု၊ တင်ပါးဆုံ၊ ခူး၊ ခြေမျက်စိအားဖြင့် လက်ယာခြေအဆစ် ၃-ခုနှင့် လက်ဝဲခြေအဆစ် ၃-ခုတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အဆက်ကြီး ၁-ခု၊ လည်ဆစ် ၁-ခုနှင့် ခါးဆစ် ၁-ခု ပေါင်းအဆက်ကြီး ၄-ခု ဖြစ်၏။

(၂) အကြားအရပ်အားဖြင့် ဟူရာ၌ -

အကြားမည်သည်မှာ နံပါးနှင့်လက်တို့အကြား၊ ခြေနှစ်ချောင်းတို့၏အကြား၊ ချက်နှင့်ဝမ်းခေါင်း ဟူသော ဝမ်းမိုက်၏အကြား၊ နားပေါက်အကြား- ဤသို့ စသည်ပင်တည်း။ ဤသို့သော အကြားအရပ်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။ မျက်စိမှိတ်နေခြင်း၊ ပွင့်နေခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ခံတွင်းပိတ်နေခြင်း၊ ပွင့်နေခြင်းကိုလည်းကောင်း ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်သေး၏။

(၃) အနိမ့်အချိုင့်အားဖြင့် ဟူရာ၌ -

သူသေကောင်၌ မျက်တွင်း၊ ပါးစပ်တွင်း၊ လည်မျို ဟူသော ချိုင့်ရာအရပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် - “ငါက အနိမ့်၌ တည်သည်၊ သူသေကောင်က အမြင့်၌ တည်သည်” ဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။

(၄) အမြင့်အမောက်အားဖြင့် ဟူရာ၌ -

သူသေကောင်၏ ခူးဆစ်၊ ရင်ဘတ်၊ နဖူး ဟူသော မြင့်မောက်ရာအရပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် - “ငါက အမြင့်၌ တည်သည်၊ သူသေကောင်က အနိမ့်၌ တည်သည်” ဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။

(၅) ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့် ဟူရာ၌ -

သူသေကောင်တစ်ကိုယ်လုံးကို ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ဘာဝနာဉာဏ်ကို ပွားစေ၍ အထင်အရှား ထင်ပေါ်သောအရပ်၌ “ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု စိတ်ကို ထားအပ်၏။ အကယ်၍ ဤသို့ ထားသော်လည်း နိမိတ် မထင်ငြားအံ့။ သို့ဖြစ်လျှင် ဝမ်းမိုက်အဆုံးရှိသော အထက်ပိုင်း၌ ကိုယ်သည် အလွန်အကဲ ဖူးဖူးရောင်လျက် ရှိတတ်၏။ ထိုအလွန်အကဲ ဖူးဖူးရောင်နေသော အထက်ပိုင်းကိုယ်၌ “ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု စိတ်ကို ထားအပ်၏။

နိမိတ်ကို ကောင်းစွာယူပုံ

ထိုယောဂီသည် သူသေကောင်၌ ဆိုခဲ့တိုင်းသော နိမိတ်ကိုယူခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် နိမိတ်ကို ကောင်းစွာယူ အပ်၏။ အမှတ်ရမှုသတိကို ကောင်းစွာထင်အောင်ပြု၍ ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဤသို့ အဖန်ဖန်ပြုလျက် ကောင်းစွာမှတ် လည်း မှတ်အပ်၏။ ပိုင်းခြားလည်း ပိုင်းခြားအပ်၏။ သူသေကောင်မှ မဝေးလွန်း မနီးလွန်းသောအရပ်၌ ရပ်လျက် ဖြစ်စေ၊ ထိုင်လျက်ဖြစ်စေ မျက်စိဖွင့်လျက် ကြည့်၍ နိမိတ်ကို မှတ်ယူအပ်၏။ “ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူ သေကောင်၊ ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု နှလုံးသွင်းလျက် အကြိမ်တစ်ရာ အကြိမ်တစ်ထောင် မျက်စိဖွင့်လျက် ကြည့်ရှုအပ်၏။ မျက်စိမှိတ်လျက် ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဤသို့ အဖန်ဖန်ပြုသောယောဂီအား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ကောင်းစွာယူအပ်ပြီး ဖြစ်လေတော့၏။ အဘယ်အခါ၌ ကောင်းစွာယူအပ်ပြီး ဖြစ်လေသနည်း? ဟူမူ မျက်စိဖွင့်လျက် ကြည့်စဉ်၌လည်းကောင်း၊ မျက်စိမှိတ်လျက် ဆင်ခြင်စဉ်၌လည်းကောင်း တစ်ထပ်တည်းတူစွာ ထိုအာရုံ ထင်သောအခါ ၌ ကောင်းစွာယူအပ်ပြီးဖြစ်သည် မည်၏။

၄။ အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်း

ယောဂီသည် ဥဒ္ဓါမာတကနိမိတ်ကို ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကောင်းစွာယူအပ်ပြီးဖြစ်အောင် ပြုပြီးလျှင်၊ ကောင်းစွာမှတ်မိအောင် မှတ်ပြီးလျှင်၊ ကောင်းစွာပိုင်းခြားနိုင်အောင် ပိုင်းခြားပြီးလျှင် အကယ်၍ ထိုနေရာ၌ပင် ဘာဝနာ ၏အဆုံးဖြစ်သော ဈာန်သို့ရောက်အောင် မစွမ်းနိုင်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် သုသာန်သို့လာစဉ်က ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင် တစ်ပါးတည်း အဖော်မပါဘဲ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာလျှင် နှလုံးသွင်းလျက် ကောင်းစွာထင်သော အမှတ်ရမှုသတိကို ဖြစ် စေ၍ အတွင်း၌ တည်ကြည်သော ဣန္ဒြေများရှိလျက် အပြင်သို့မသွားသော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိ၏ကျောင်းသို့ သာ လျှင် ပြန်လာအပ်၏။

သုသာန်မှ ထွက်လျှင်ပင် ပြန်လာခဲ့ရာလမ်းကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။ သုသာန်မှ ထွက်ခဲ့ရာလမ်းကို “ငါ ထွက်လာခဲ့ရာ ဤလမ်းသည် အရှေ့အရပ်သို့ သွား၏” ဟူ၍သော်လည်းကောင်း၊ “အနောက်အရပ်၊ မြောက်အရပ်၊ တောင်အရပ်သို့ သွား၏” ဟူ၍သော်လည်းကောင်း မှတ်အပ်၏။ ထို့ပြင် “ဤဌာန၌ လက်ဝဲဘက်သို့ သွား၏၊ ဤဌာန၌ လက်ယာဘက်သို့ သွား၏၊ ဤဌာန၌ ကျောက်ရှိ၏၊ ဤဌာန၌ တောင်ပို့ရှိ၏၊ ဤဌာန၌ သစ်ပင်ရှိ၏၊ ဤဌာန၌ ချုံရှိ ၏၊ ဤဌာန၌ နွယ်ရှိ၏” ဟူ၍လည်း မှတ်အပ်၏။ ဤသို့အပြန်လမ်းကို ပိုင်းခြားမှတ်သားလျက် ပြန်လာခဲ့ပြီးသော ယောဂီသည် စကြိုသွားလျှင်လည်း အသုဘနိမိတ်ရှိရာ အရပ်ဆီသို့ ရှေးရှုဖြစ်သော မြေအရပ်၌ စကြိုသွားခြင်းကို ပြုအပ် ၏။ ထိုင်နေလျှင်လည်း အသုဘနိမိတ်ဆီသို့ ရှေးရှုဖြစ်သောနေရာ၌ ထိုင်နေအပ်၏။ အကယ်၍ အသုဘနိမိတ်ဆီသို့ ရှေးရှုဖြစ်သော ထိုအရပ်မျက်နှာ၌ ထုံးအိုင်၊ ကမ်းပါးပြတ်၊ သစ်ပင်၊ စည်းရိုး၊ ရွှံ့ညွန့်ဖြစ်စေ ရှိသောကြောင့် ထိုအရပ်၌ စကြိုသွားရန်၊ ထိုင်နေရန် အခွင့်မသာ၍ မစွမ်းနိုင်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ထိုအသုဘနိမိတ်ရှိရာ အရပ်မျက်နှာကို မငဲ့ တော့ဘဲလည်း အခွင့်အားလျော်သောအရပ်၌ စကြိုကိုလည်း သွားအပ်၏၊ ထိုင်လည်း ထိုင်နေအပ်၏။ သို့သော် စိတ်ကို မူ ထိုအသုဘနိမိတ်ရှိရာ အရပ်မျက်နှာဆီသို့သာလျှင် ရှေးရှုပြုအပ်၏။

အကျိုးအာနိသင်များ

(က) ပတ်ဝန်းကျင်၌ နိမိတ်ကိုမှတ်သားခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်

မတွေဝေခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိ၏။
တစ်စုံတစ်ယောက်သောယောဂီမှာ အခါမဲ့ညဉ့်အချိန်၌ ဥဒ္ဓါမာတကနိမိတ်ရှိရာ အရပ်သို့သွား၍ ပတ်ဝန်းကျင် ၌ ကျောက်စသော နိမိတ်တို့ကို မှတ်သားပြီးလျှင် အသုဘနိမိတ်ကိုယူခြင်း အကျိုးငှာ မျက်စိကိုဖွင့်၍ ကြည့်ရှုနေစဉ် ပင်လျှင် ထိုသူသေကောင်သည် ထ၍ရပ်တည်နေသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လွှမ်းမိုးလာသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နောက်မှ လိုက်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်လျက် ထင်ရတတ်၏။

ထိုသို့ထင်လျှင် ယောဂီသည် အရပ်ဆိုးသော ထိုကြောက်ဖွယ်အာရုံကိုမြင်၍ စိတ်ပျံ့လွင့်လျက် အရူးကဲ့သို့ ဖြစ်သွားတတ်၏။ ကြောက်ခြင်း၊ မေး ပါး စသည် တောင့်လျက် ကိုယ်ခက်တရော်ရှိခြင်း၊ ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်းသို့ ရောက်တတ်၏။ မှန်ပေ၏။ ပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားသော ၃၈-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတို့တွင် ဤ ဥဒ္ဓါမာတက သူသေကောင်အာရုံကဲ့သို့ ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသော အခြားအာရုံမည်သည် မရှိပေ။ ထို့ပြင် အလွန်ကြောက်ဖွယ်ကောင်း သောကြောင့် ဤဥဒ္ဓါမာတကကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဈာန်မှလျော့ကျသောသူ မည်သည် ဖြစ်တတ်သေး၏။

ထို့ကြောင့် ယောဂီသည် ကြောက်လန့်ခြင်းကို ငြိမ်းစေကာ မတုန်မလှုပ် ကောင်းစွာတည်တန့်စေ၍ အမှတ်ရမှု သတိကို ကောင်းစွာထင်အောင်ပြုလျက် ဤသို့ဆင်ခြင်ကာ အားပေးရမည် -

“သူသေကောင်က ထ၍ လိုက်သည်မည်သည် မရှိချေ။ အကယ်၍ ထိုသူသေကောင်၏အနီး၌ တည်သော ထို ကျောက်သည်လည်းကောင်း၊ ထိုနွယ်သည်လည်းကောင်း ငါ့ထံသို့ လာငြားအံ့၊ သူသေကောင်သည်လည်း လာရာ၏။ စင်စစ်မှာမူ - ထိုကျောက်သည်လည်းကောင်း၊ ထိုနွယ်သည်လည်းကောင်း မလာတတ်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် သူသေ ကောင်သည်လည်း မလာတတ်ပေ။ ထလာသကဲ့သို့ စသည်ဖြင့် ထင်ရသော ဤအာရုံသည်ကား သင်ယောဂီအား

ဘာဝနာပရိတ်သညာကြောင့်ဖြစ်သော၊ သညာလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ထင်ပေါ်လာသည့် အခြင်းအရာနိမိတ် ပေတည်း။ ယနေ့ သင့်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ ထင်ပေါ်၊ မကြောက်ပါလင့် ” ဟု ဆင်ခြင်ကာ အားပေး၍ -

နိမိတ်ထင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ခြင်းကို ပျောက်ငြိမ်းစေလျက် “ယခု သင့်မှာ ပင်ပန်းခြင်း ၏အကျိုး ပေါ်လာပေပြီ”- ဟု ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို အဖန်ဖန် ဖြစ်စေအပ်၏။ ဤသို့ဖြစ်စေလျှင် တရားထူးကို ရ၏။ ဤသို့ တရားထူးရသည့်တိုင်အောင် ဖြစ်ပုံကို ရည်၍ “ပတ်ဝန်းကျင်၌ နိမိတ်ကို မှတ်သားခြင်းသည် မတွေ့ဝေခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင်ရှိပေ၏” ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ မိန့်ဆိုထားပေသည်။

(ခ) ၁၁-ပါးအပြားဖြင့် နိမိတ်ကိုမှတ်ယူခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်

ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်ခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိ၏။

၁၁-ပါးအပြားအားဖြင့် အသုဘနိမိတ်ကို မှတ်ယူခြင်းသည် အသုဘနိမိတ်ဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ဘာဝနာ စိတ်၌ ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်၏။ ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်ပုံကား - ယောဂီအား မျက်စိတို့ကို ဖွင့်၍ ကြည့်ရှုခြင်းကြောင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ဆင့်ကာဆင့်ကာ ဖြစ်စေသောသူအား ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ် ပေါ်၏။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ဘာဝနာစိတ်ကို ဆင့်ကာဆင့်ကာ ဖြစ်စေသောသူသည် အပ္ပနာဈာန်သို့ ရောက်၏။ အပ္ပနာ၌ တည်၍ ဝိပဿနာကို ပွားစေသောသူသည် အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြု၏။ ဤသို့လျှင် ၁၁-ပါး အပြား ဖြင့် နိမိတ်ကိုမှတ်ယူခြင်းသည် ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်ခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိ၏။

(ဂ) အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်

ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းစဉ်ဟူသော လမ်းသို့ တစ်ဖန်သွားစေခြင်း၊ တက်ရောက်စေခြင်း အကျိုးရှိ၏။

(ကျောင်းမှ သုသာန်သို့ သွားသောလမ်းကိုလည်းကောင်း၊ သုသာန်မှ ကျောင်းသို့ ပြန်လာသောလမ်းကိုလည်း ကောင်း ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းစဉ်ဟူသော လမ်းသို့ နှလုံးသွင်းမှုကို ကောင်းစွာတစ်ဖန် သွား စေခြင်း၊ တက်ရောက်စေခြင်းဟူသော အကျိုးရှိ၏ဟု ဆိုလို၏။)

ချဲ့၍ပြရလျှင်- ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို မှတ်ယူခဲ့၍ ပြန်လာသောရဟန်းကို လမ်းခုလတ်၌ အချို့သော လူတို့က “ယနေ့ ဘယ်နှစ်ရက် မြောက်ပါနည်း အရှင်ဘုရား” ဟု ရက်ကိုလည်း အကယ်၍ မေးကုန်ငြားအံ့၊ ပြဿနာကိုလည်း မေးကုန်ငြားအံ့၊ ပဋိသန္ဓာရ(နှုတ်ဆက်စကား)ကိုလည်း ပြောဆိုကုန်ငြားအံ့၊ ငါသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ် အားထုတ်နေ သောသူဖြစ်သည်ဟု နှလုံးသွင်း၍ ဆိတ်ဆိတ်နေလျက် သွားရန် မသင့်ပေ၊ ရက်ကို ပြောအပ်၏၊ ပြဿနာကို ဖြေအပ် ၏၊ မသိလျှင် မသိဟု ပြောအပ်၏၊ တရားနှင့်လျော်သော ပဋိသန္ဓာရ(နှုတ်ဆက်စကား)ကို ပြောအပ်၏။ ဤသို့ ပြော ရသောကြောင့် ထိုရဟန်းအား မှတ်ယူလာခဲ့သော နုသောဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ပျောက်ပျက်သွားတတ်၏။ ထိုသို့ နိမိတ် ပျောက်ပျက်တတ်ငြားသော်လည်း ရက်ကိုမေးလျှင် ပြောအပ်သည်သာ၊ ပြဿနာကို မသိလျှင် မသိဟု ပြောအပ်၏၊ သိလျှင် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ပြောခြင်းငှာလည်း သင့်၏၊ ပဋိသန္ဓာရစကားကိုလည်း ပြောအပ်၏။

ဧည့်သည်ရဟန်းကိုမြင်လျှင် အာဂန္တုကအား ပြသင့်သော ကျင့်ဝတ်ပဋိသန္ဓာရကို ပြောအပ်သည်သာ၊ ထို့ပြင် စေတီယင်ပြင်ကျင့်ဝတ်၊ ဗောဓိယင်ပြင်ကျင့်ဝတ်၊ ဥပုသ်အိမ်ကျင့်ဝတ်၊ ဆွမ်းစားကျောင်းကျင့်ဝတ်၊ ချွေးစရုံးအိမ် ကျင့် ဝတ်၊ ဆရာသမားကျင့်ဝတ်၊ ဥပဇ္ဈာယ်အားကျင့်ဝတ်၊ အာဂန္တု၏ကျင့်ဝတ်၊ ခရီးသွားဆဲ ဂမိကကျင့်ဝတ် အစရှိသော ခန္ဓကဝတ်အလုံးစုံတို့ကိုလည်း ဖြည့်ကျင့်အပ်ကုန်သည်သာ၊ ထိုကျင့်ဝတ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်ရသောကြောင့်လည်း ထို ရဟန်းအား နုသောဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ပျောက်ပျက်သွားတတ်၏။

ထိုအခါ တစ်ဖန် နိမိတ်ကိုယူအံ့ ဟု သွားလိုသော်လည်း ဘီလူး၊ ကျား စသောသားရဲတို့သည် ထိုအသုဘကို သိမ်းပိုက်စောင့်ရှောက်နေသောကြောင့် သုသာန်သို့လည်း သွားရန် မဖြစ်နိုင်ငြားအံ့၊ အသုဘကောင်နိမိတ်သည်မူလည်း ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်သောအားဖြင့် ကွယ်ပျောက်သွားငြားအံ့၊ (ဖူးဖူးရောင်နေသော သူသေကောင်သည် တစ်ရက်နှစ်ရက် သာတည်၍ ဝိနီလက-ညိုမည်းသောသူသေကောင် စသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သွားတတ်၏။ အလုံးစုံသောကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံတို့တွင် ဤဥဒ္ဓါမာတကသူသေကောင်နှင့်တူသော ရခဲသောကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမည်သည် မရှိပေ။)

ထိုသို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ပျောက်ကွယ်သွားလျှင် ရဟန်းသည် ညဉ့်သန့်စင်ရာအရပ်၌ သော်လည်းကောင်း၊ နေ့ သန့်စင်ရာအရပ်၌ သော်လည်းကောင်း ထိုင်နေပြီးလျှင် “ငါသည် ဤမည်သော တံခါးဖြင့် ကျောင်းမှထွက်ခဲ့၍ ဤ မည်သော အရပ်မျက်နှာဆီသို့ ရှေးရှုသောလမ်းကိုသွားလျက် ဤမည်သော အရပ်၌ လက်ဝဲဘက်ကို သွားခဲ့သည်၊ ဤ မည်သော အရပ်၌ လက်ယာဘက်ကို သွားခဲ့သည်၊ ထိုလမ်း၏ ဤမည်သော အရပ်၌ ကျောက်ရှိသည်၊ ဤမည်သော အရပ်၌ တောင်ပို့ သစ်ပင် ချုံ နွယ်တို့တွင် တစ်ခုခု ရှိသည်၊ ငါသည် ထိုလမ်းဖြင့် သွားပြီးလျှင် ဤမည်သော အရပ်၌ အသုဘကောင်ကို တွေ့မြင်ခဲ့၏၊ ထိုအရပ်၌ ငါသည် ဤမည်သော အရပ်မျက်နှာဆီသို့ ရှေးရှုတည်လျက် ပတ်ဝန်း ကျင်၌ ကျောက်စသော နိမိတ်တို့ကို ဤသို့၊ ဤသို့လည်း မှတ်၍ အသုဘနိမိတ်ကို ဤသို့သော အခြင်းအရာဖြင့် မှတ်ယူခဲ့၏၊ မှတ်ယူခဲ့ပြီးလျှင် ဤမည်သော အရပ်မျက်နှာ၌ သုသာန်မှ ထွက်ခဲ့၍ ဤသို့သောလမ်းဖြင့် ဤသို့သော၊ ဤသို့သော အမှုကိုလည်း ပြုလျက် လာခဲ့ပြီးလျှင် ဤနေရာ၌ ထိုင်နေသည်” -ဟု ဤသို့ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေရာ

ဌာနတိုင်အောင် အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ဤသို့ဆင်ခြင်လျှင် ယောဂီအား ပျောက်ကွယ်သွားသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ရှေ့၌ ချထားလာဘိသကဲ့သို့ ထင်ရှားပေါ်တတ်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းမှုသည် နိမိတ်မကွယ်ပျောက်မီ ရှေးက ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင် ဘာဝနာလမ်းစဉ်သို့ တက်ရောက်၏။ ဤသို့လျှင် အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းလုပ်ငန်းစဉ်လမ်းသို့ ကောင်းစွာတစ်ဖန်သွားစေခြင်း၊ တက်ရောက်စေခြင်းဟူသော အကျိုးအာနိသင် ရှိပေ၏။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း၌ အကျိုးအာနိသင်ကို မြော်မြင်ပုံ

ဖူးဖူးရောင်နေသော သူသေကောင်ဟူသော စက်ဆုပ်ဖွယ်အာရုံ၌ ဘာဝနာစိတ်ကို အဖန်ဖန်ဖြစ်စေ၍ ဈာန်ကို ဖြစ်ပေါ်စေပြီးလျှင် ဈာန်ကို အခြေခံပြု၍ ဝိပဿနာကို ပွားစေလိုသောသူသည် ‘ဤအကျင့်ဖြင့် အိုခြင်း သေခြင်းမှ ဧကန်မချွတ် လွတ်ရပေလိမ့်မည်’ ဟု ဤသို့ အကျိုးအာနိသင်ကို မြော်မြင်သည် ဖြစ်ရာ၏။

ဥပမာ - မရှိဆင်းရဲသော ယောက်ျားသည် အဖိုးများစွာတန်သော ပတ္တမြားရတနာကို ရလျှင် ‘ငါသည် ရခဲသော ရတနာမြတ်ကို ရပေပြီတကား’ ဟု ထိုပတ္တမြား၌ ရတနာမြတ်ဟု အမှတ်ပြုကာ လေးစားခြင်းကို ဖြစ်စေ၍ အားကြီးသော ခင်မင်မြတ်နိုးခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာမြတ်နိုးသည်ဖြစ်၍ ထိုပတ္တမြားရတနာကို စောင့်ရှောက်ရာသကဲ့သို့- ဤအတူပင်လျှင် “သူဆင်းရဲ၏ အဖိုးများစွာတန်သည့် ပတ္တမြားရတနာနှင့်တူသော၊ ရခဲသော ဤဥဒ္ဓါမာတကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ငါ ရပေသည်” ဟု နှလုံးသွင်းလျက် အာရုံကို စောင့်ရှောက်အပ်၏။

ဓာတ်လေးပါးကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူသောသူသည် မိမိ၏မဟာဘုတ်လေးပါးတို့ကို ဘယ်အခါမဆို သိမ်းဆည်းနိုင်၏။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူသောသူသည် မိမိ၏နာခေါင်း၌ လေကို ဘယ်အခါမဆို သိမ်းဆည်းရှုမှတ်နိုင်၏။ ကသိုဏ်းကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူသောသူသည် ကသိုဏ်းဝန်းပုံကို ပြုလုပ်၍ အလိုရှိတိုင်း ရှုမှုဘာဝနာကို ပွားစေနိုင်၏။ အခြားသော အနုဿတိ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရ အစရှိကုန်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်လည်း ဤအတူပင် ရလွယ်ကူ၏။

(တစ်နည်း) ဤဥဒ္ဓါမာတကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ပါးကုန်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းပင် ရလွယ်ကူ၏။ “ဤဥဒ္ဓါမာတကမ္မဋ္ဌာန်းသေကောင်သည်ကား တစ်ရက်နှစ်ရက်လောက်သာ တည်၏။ ထိုမှ နောက်ရက်များ၌ ညိုမည်းသော ဝိနီလကသုသေကောင် စသည်အဖြစ်သို့ ရောက်သွားတတ်သောကြောင့် ဤထက်ပိုလွန်၍ ရခဲသော ကမ္မဋ္ဌာန်းမရှိပေ” ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ထိုဥဒ္ဓါမာတကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ ရတနာမြတ်ဟု အမှတ်ပြုကာ ရိုသေလေးစားခြင်းကို ဖြစ်စေလျက် ကောင်းစွာမြတ်နိုးသည်ဖြစ်၍ ထိုဥဒ္ဓါမာတကမ္မဋ္ဌာန်းကို စောင့်ရှောက်အပ်၏။

ညဉ့်နေရာ၌လည်းကောင်း၊ နေ့နေရာ၌လည်းကောင်း “ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ဖူးဖူးရောင်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု ထိုဥဒ္ဓါမာတကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ အဖန်ဖန် စိတ်ကိုဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်အပ်၏။ ထိုနိမိတ်ကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အပ်၏၊ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ သမ္မာသင်္ကပ္ပဟူသော ကြံစည်မှုဖြင့် ထုနှက်သလို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အထူးကြံစည်မှုဖြင့် လှည့်ပတ်၍ ထုနှက်သလို အဖန်ဖန်နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အဖန်ဖန်နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုသော ထိုယောဂီအား ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်ပေါ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်အထူး

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ဖောက်ပြန်သောအဆင်းရှိသည် အရပ်ဆိုးသည် ကြောက်ဖွယ်ပုံပန်းရှိသည်ဖြစ်၍ ထင်ပေါ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား အလိုရှိတိုင်း စားပြီးလျှင် လျောင်းနေသော ဆူဖြိုးသည့် ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်ရှိသော ယောက်ျားကဲ့သို့ ထင်ပေါ်၏။

၅။ အပ္ပနာအစီအရင်

အပ္ပနာအစီအရင်ဟူသည် ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်သည်မှ စ၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ရသည်တိုင်အောင် ပွားများအားထုတ်ခြင်းဖြစ်၏။ ယင်းသည် ပထဝီကသိုဏ်းနှင့် တူပြီ။

ငါးပါးသောနိဝရဏတို့ ပယ်ပုံ

- ယောဂီမှာ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်ပင်လျှင် -
- (၁) အပြင်ပ၌ ကာမအာရုံတို့ကို နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့် ဝေးကွာသည့်အလိုအားဖြင့် ကာမစွန္ဒ ကင်းပျောက်၏။
  - (၂) သွေးကိုပယ်ခြင်း၊ သွေးကင်းခြင်းကြောင့် ပြည့်လည်း ကင်းသကဲ့သို့ ထိုယောဂီမှာ နှစ်သက်ချစ်ခင်တတ်သော ကာမစွန္ဒကိုပယ်ခြင်း၊ ကာမစွန္ဒ၏ကင်းခြင်းကြောင့်ပင်လျှင် ဗျာပါဒ ဒေါသလည်း ကင်း၏။
  - (၃) ထို့အတူ ပြင်းစွာအားထုတ်သော ဝီရိယရှိသောကြောင့် ထိုင်းမှိုင်းပျင်းရိမှု ထိနမိဒ္ဓ ကင်း၏။
  - (၄) နှလုံးသားရွှင်ခြင်းကိုပြုတတ်သော ငြိမ်းအေးချမ်းမြေ့သော (သီလ ဝီတိ ပဿဒ္ဓိ သုခ အစရှိသော) တရားတို့ကို မပြတ်ယှဉ်စေသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စ၊ နောင်တပူပန်မှု ကုက္ကစ္စ ကင်း၏။
  - (၅) ရပြီးသော ဥပစာရသမာဓိတရားထူး၏ မျက်မှောက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပဋိပတ်ကို ဟောသော ဆရာဘုရား၌လည်း ကောင်း၊ အကျင့်ပဋိပတ်၌လည်းကောင်း၊ ပဋိပတ်၏အကျိုး၌လည်းကောင်း ယုံမှားမှု ဝိစိကိစ္ဆာ ကင်း၏။

ဤသို့လျှင် ငါးပါးသောနိဂရဏတို့သည် ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်ကုန်၏။ ထို့ပြင် -

ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး ထင်ရှားပုံ

- (၁) ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၌ပင်လျှင် စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိသော ကြံစည်မှု ဝိတက် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။
- (၂) ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အဖန်ဖန်သုံးသပ်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေသော ဆင်ခြင်မှု ဝိစာရလည်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။
- (၃) ရပြီးသော သမာဓိတရားထူးကို ရခြင်းသိခြင်းကြောင့် နှစ်သိမ့်အားရမှု ဝိတိလည်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။
- (၄) ဝိတိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ရှိသောသူအား ငြိမ်းအေးမှု ပဿဒ္ဓိ ဖြစ်ရိုးရှိသောကြောင့် ပဿဒ္ဓိဖြစ်ပြီးလျှင် ထိုပဿဒ္ဓိလျှင်အကြောင်းရှိသော စိတ်ချမ်းသာမှု သုခလည်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။
- (၅) ချမ်းသာနှင့်ပြည့်စုံသောသူအား စိတ်၏တည်ကြည်မှုသမာဓိ ဖြစ်ရိုးရှိသောကြောင့် သုခလျှင် အကြောင်းရှိသော အာရုံတစ်ခုတည်းရှိသည်၏အဖြစ် ဧကဂ္ဂတာလည်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်၏။

ဤသို့အားဖြင့် ငါးပါးသော ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ဥပစာရဈာန်သည်လည်း ထိုပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သောခဏ၌ပင်လျှင် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤမှ နောက်၌ ပထမဈာန်သို့ရောက်ပုံနှင့် ဝသီဘော်သို့ရောက်ပုံတိုင်အောင် အလုံးစုံသောအစီအရင်ကို ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် သိအပ်ပေသည်။

(ဥဒ္ဓါမာတက ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုပုံ ပြီး၏။)

~ ~ ~ ~ ~

ဝိနိလက-စသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုပုံ

ဝိနိလကအစရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ဥဒ္ဓါမာတကကမ္မဋ္ဌာန်းရှုပုံအရာ၌ ဆိုခဲ့သော နိမိတ်ယူခြင်းစသော အလုံးစုံ၌ ‘ဥဒ္ဓါမာတက’ ဟူသော ပုဒ်မျှကို ‘ဝိနိလက’ စသည် ပြောင်းလဲ၍ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် အဆုံးအဖြတ်နှင့်တကွ အဓိပ္ပာယ်ကို သိအပ်၏။ ယခု ထူးခြားချက်မျှသာ ဆိုတော့မည်။

၁။ ဝိနိလကကမ္မဋ္ဌာန်း

“ပကတိအဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ပကတိအဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်”ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ပျောက်ကြား၊ ကြောင်ကြား အဆင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ထင်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား နီ၊ဖြူညိုအဆင်းတို့တွင် များသောအဆင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် ထင်၏။

၂။ ဝိပုဗ္ဗကကမ္မဋ္ဌာန်း

“ပြည်တစိုစိုယိုထွက်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ပြည်တစိုစိုယိုထွက်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်”ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် တသွင်သွင် ပြည်ယိုနေသကဲ့သို့ ထင်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်သည်ဖြစ်၍ ထင်၏။

၃။ ဝိန္ဒိဒ္ဓကကမ္မဋ္ဌာန်း

နှစ်ပိုင်းပြတ်နေသော သူသေကောင်ကို စစ်မြေပြင်၌သော်လည်းကောင်း၊ ခိုးသူဓားပြတို့ သောင်းကျန်းထကြွနေရာ တောအုပ်၌သော်လည်းကောင်း၊ မင်းတို့က ခိုးသူတို့ကို သတ်ဖြတ်စေရာ သုသာန်၌သော်လည်းကောင်း၊ တောအရပ်ဝယ် ခြင်္သေ့၊ ကျားတို့က လူကိုကိုက်ဖြတ်ထားရာ အရပ်၌သော်လည်းကောင်း ရနိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့ရနိုင်ရာဌာနသို့ သွားပြီးလျှင် သူသေကောင်၏အပိုင်းများသည် အထူးထူးသောနေရာ၌ ကျရောက်နေစေကာမူ တစ်ကြိမ်တည်း ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် အကယ်၍ တစ်ပေါင်းတည်း ထင်ပေါ်ငြားအံ့- ဤသို့ ထင်ပေါ်ပါမူ ကောင်းလှပေ၏။ အကယ်၍ မထင်ပေါ်ပါမူ တစ်နေရာတည်း၌ စုပေါင်းအပ်၏။

သို့သော် မိမိ၏လက်ဖြင့် မကိုင်တွယ်အပ်ပေ။ ကိုင်တွယ်လျှင် သူသေကောင်နှင့် အကျွမ်းဝင်ခြင်းသို့ ရောက်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် အာရာမ်စောင့်ဒကာကိုဖြစ်စေ၊ ရဟန်းလောက်ရှိသည့် သာမဏေကြီးကိုဖြစ်စေ၊ အခြားတစ်စုံတစ်ယောက်ကိုဖြစ်စေ တစ်နေရာတည်း၌ စုပေါင်းစေအပ်၏။ ခိုင်းစရာ အာရာမ်စောင့်စသည်ကို မရပါမူ ကိုယ်တိုင်ပင် တောင်ဝှေးဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း လက်တစ်သစ်ခြားဖြစ်အောင် ကပ်စေအပ်၏။ ဤသို့ ကပ်စေပြီးလျှင် “နှစ်ပိုင်းပြတ်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ နှစ်ပိုင်းပြတ်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်”ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် အလယ်၌ ပြတ်နေသကဲ့သို့ ထင်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား အပြတ်မရှိဘဲ အလုံးစုံပြည့်လျက် (တစ်ဆက်တည်းဖြစ်လျက်) ထင်၏။

၄။ ဝိက္ခာယိတကမ္မဋ္ဌာန်း

“(ခွေး မြေခွေး စသည်တို့က) အမျိုးမျိုးသောအခြင်းအရာဖြင့် ခဲစားထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ အမျိုးမျိုးသောအခြင်းအရာဖြင့် ခဲစားထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ထိုထိုအရပ်၌ ခဲစားထားသည်နှင့် တူစွာသာလျှင် ထင်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ခဲစားရာမရှိဘဲ အလုံးစုံပြည့်လျက်သာလျှင် ထင်၏။

၅။ ဝိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာန်း

အထွေထွေသောအရပ်သို့ စွန့်ပစ်ထားအပ်သော သူသေကောင်ကိုလည်း ဝိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် လက်တစ်သစ်ခြား လက်တစ်သစ်ခြား ပြုစေ၍သော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်ပြု၍သော်လည်းကောင်း “(ခွေး မြေခွေး စသည်တို့က ခဲစား၍) ထိုထိုအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ထိုထိုအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ထင်ရှားသောအကြားရှိလျက် ထင်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား အလုံးစုံပြည့်လျက်သာလျှင် ထင်၏။

၆။ ဟတဝိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာန်း

သတ်ပြီးလျှင် ထိုထိုအရပ်၌ ပစ်ချထားသော သူသေကောင်ကိုလည်း ဝိက္ခိတ္တကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အရပ်တို့၌ သာလျှင် ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရနိုင်ရာအရပ်သို့သွားပြီးလျှင် ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်လျှင် လက်တစ်သစ် လက်တစ်သစ်ခြားသည်ကို ပြုစေ၍သော်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်တိုင်ပြု၍သော်လည်းကောင်း “သတ်ပြီး ထိုထိုအရပ်၌ ပစ်ချထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ သတ်ပြီး ထိုထိုအရပ်၌ ပစ်ချထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ထင်ရှားသော ခုတ်ထစ်ရာ အမာဝရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် အလုံးစုံပြည့်လျက်သာလျှင် ထင်၏။

၇။ လောဟိတကမ္မဋ္ဌာန်း

သွေးယိုနေသော သူသေကောင်ကို စစ်မြေပြင်စသည်တို့၌ လက်နက်ဒဏ်ရာကို ရသောသူတို့၏ အဖြတ်ခံရသော လက် ခြေစသည်တို့၌သော်လည်းကောင်း၊ ပေါက်ပြဲသော အိုင်းအနာ အဖုအလုံးအနာ စသည်တို့၏ သော်လည်းကောင်း ဒဏ်ရာအဝ အမာအဝမှ သွေးယိုနေသောကာလ၌ ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသို့သော သူသေကောင်ကို ကြည့်ရှု၍ “သွေးယိုထွက်နေသော သူသေကောင်၊ သွေးယိုထွက်နေသော သူသေကောင်” ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် လေတိုက်ခတ်အပ်သောတံခွန်နီကဲ့သို့ လှုပ်သောအခြင်းအရာရှိလျက် ထင်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်ကား မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်လျက် ထင်၏။

၈။ ပုဠ္ဗဝကမ္မဋ္ဌာန်း

ပုဠ္ဗဝကအသုဘသည် (သေပြီးနောက်) နှစ်ရက်သုံးရက်လွန်သောအခါ ကိုးခုသော အမာဝတို့မှ ပိုးလောက်အစု ယိုထွက်သောကာလ၌ ဖြစ်၏။ ထိုပုဠ္ဗဝကအသုဘသည် လူသေကောင်၌ဖြစ်စေ၊ တိရစ္ဆာန်အသေကောင်၌ဖြစ်စေ ထိုသူသေကောင်၏ ကိုယ်ပမာဏအတိုင်းရှိသော သလေးထမင်းအစုကဲ့သို့ တည်၏။ ထို ခွေးကောင်ပုပ် စသည်တို့တွင် တစ်စုံတစ်ခုသော အကောင်ပုပ်၌ “ပိုးလောက်ပြည့်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ပိုးလောက်ပြည့်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်”ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

တစ်စုံတစ်ခုသော သူသေကောင်၌ ရှုကောင်းပုံ သာဓကမှာ- စူဠဝိဏ္ဏပါတိကတိဿမထေရ်အား ကာဠဒီဃဆည်ကန်အတွင်းမှာ ဆင်သေကောင်ပုပ်၌ နိမိတ်ထင်ဖူးလေပြီ။

- ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည်ကား လှုပ်ရှားနေသကဲ့သို့ ထင်၏။
- ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် သလေးထမင်းအစုကဲ့သို့ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်လျက် ထင်၏။

၉။ အဋ္ဌိကမ္မဋ္ဌာန်း

အဋ္ဌိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် တစ်ကိုယ်လုံးသောအရိုးစု၌ ဖြစ်စေ၊ အရိုးတစ်ချောင်းတည်း၌ ဖြစ်စေ ပြည့်စုံနိုင်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအရိုးစုနှင့် အရိုးတစ်ချောင်းတို့တွင် တစ်ခုခုသော အဋ္ဌိကအသုဘ၌ ၁၁-ပါး အပြားအားဖြင့် နိမိတ်ကို

မှတ်ယူပြီးလျှင် “စက်ဆုပ်ဖွယ်အရိုးစု(စက်ဆုပ်ဖွယ်အရိုး)- စက်ဆုပ်ဖွယ်အရိုးစု(စက်ဆုပ်ဖွယ်အရိုး)” ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

အဋ္ဌိကအသုဘ၌ အရိုးစုသုသေကောင် ပစ်ချထားရာအရပ်သို့ သွား၍ ပတ်ဝန်းကျင်၌ ကျောက်စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် နိမိတ်နှင့်တကွ၊ အာရုံနှင့်တကွ ပြုပြီးလျှင် “ဤကိုယ်ကောင်သည် စက်ဆုပ်ဖွယ်အရိုးစုပေတည်း” ဟု မိမိ၏သဘောရင်းဖြစ်သော လက္ခဏာအားဖြင့် မှတ်သားပြီးလျှင် အဆင်းစသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ၁၁-ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိမိတ်ကို မှတ်ယူအပ်၏။

အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ၁၁-ပါးသော အခြင်းအရာဖြင့် ရှုရာ၌ ထူးသည်ကို ပြဆိုချက်

- (၁) အဆင်း - အရိုးစု၏ ဖြူသောအဆင်းကို ရှုသောသူအား အသုဘသဘောအားဖြင့် မထင်၊ ဩဒါတကသိုဏ်းနှင့် ရောယှက်၏။ ထို့ကြောင့် အရိုးစု- စက်ဆုပ်ဖွယ်သုသေကောင် ဟု စက်ဆုပ်ဖွယ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ကြည့်ရှုအပ်၏။
- (၂) လိင်အသွင် - လိင်အသွင် ဟူသည်မှာ ဤအရာ၌ လက်စသည်တို့၏ အမည်ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် လက် ခြေ ခေါင်း ရင် လက်ရုံး တင်ပါး ပေါင် ခြေသလုံးတို့အလို လိင်-အသွင် အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- (၃) ပုံသဏ္ဌာန် - အရှည် အတို အလုံး လေးမြောင့် အငယ် အကြီးတို့အလို ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- (၄, ၅) အရပ်နှင့်တည်ရာ - ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်းပင်။
- (၆) အပိုင်းအခြား - ထိုထိုအရိုး၏အဆုံးကို အပိုင်းအခြားအရ မှတ်သားပြီးလျှင် ထိုအရိုးတို့တွင် ထင်ရှားပေါ်သောအရိုးကို နိမိတ်အဖြစ်ဖြင့်ယူ၍ အပ္ပနာသို့ ရောက်စေအပ်၏။
- (၇) အစပ် - နှစ်ခုသောအရိုးတို့၏ ဆက်စပ်ရာ၌ သာရ၏။ အရိုးတစ်ချောင်းတည်း၌ မရပေ။
- (၈) အကြားအရပ် - အရိုးတို့၏အကြား၏အစွမ်းဖြင့် အကြားအရပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- (၉) အနိမ့်အချိုင့် - အရိုးတို့၏ ချိုင့်ရာဌာန၏ အစွမ်းအားဖြင့် အနိမ့်အချိုင့်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- (၁၀) အမြင့်အမောက် - အရိုးတို့၏ မောက်ရာဌာန၏ အစွမ်းအားဖြင့် အမြင့်အမောက်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- (၁၁) ပတ်ဝန်းကျင် - အရိုးအားလုံး၌ပင်လျှင် ဉာဏ်ကို ကျက်စားစေ၍ ဤဌာန၌ ဤအရိုး တည်နေသည်ဟု ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။

ဤသို့ ပိုင်းခြားမှတ်သားသော်လည်း နိမိတ်မထင်သေးလျှင် နဖူးရိုး၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားအပ်၏။

ဤအဋ္ဌိကအသုဘ၌ကဲ့သို့ပင် ပုဠုဝကအသုဘ စသည်တို့၌လည်း ယှဉ်သင့်ယှဉ်ထိုက်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ၁၁-ပါးအပြားအားဖြင့် နိမိတ်ယူပုံကို မှတ်အပ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ် (ရှေးအဋ္ဌကထာတို့အဆို)

အဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် တစ်ထပ်တည်းတူသည်သာ ဟူ၍ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏။ ထိုစကားသည် အရိုးတစ်ချောင်းတည်း၌ သင့်လျော်၏။ အရိုးစု၌မူကား မသင့်လျော်ပေ။

အရိုးစုသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ထင်ပေါ်သောအကြား ရှိခြင်း၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ အလုံးစုံပြည့်နေခြင်းသည် သင့်လျော်၏။ သည်မျှသာမကသေး အရိုးတစ်ချောင်းတည်း၌သော်လည်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် အရပ်ဆိုး၍ ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသည် ဖြစ်ရာ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ဥပစာရသမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ပီတိသောမနဿ ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည် ဖြစ်ရာ၏။

မှန်ပေ၏။ ဤအရာဝယ် အဋ္ဌကထာတို့၌ပင် “ဗြဟ္မဝိဟာရလေးပါးတို့၌လည်းကောင်း၊ အသုဘဆယ်ပါးတို့၌လည်းကောင်း ပဋိဘာဂနိမိတ် မရှိ၊ မှန်၏။ ဗြဟ္မဝိဟာရတို့၌ သီမာသမ္ပေဒခေါ် နယ်ပယ်အပိုင်းအခြားပျက်ခြင်းသည် ပင်လျှင် နိမိတ်ပေတည်း။ အသုဘဆယ်ပါးတို့၌လည်း တင့်တယ်သည်၊ မတင့်တယ် ဟု နှစ်သွယ်နှစ်ခွ ကြံဆခြင်း မရှိအောင်ပြု၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်၏အဖြစ်ကိုသာမြင်လျှင် နိမိတ်မည်ပေသည်” ဟု ဆိုပြီးလျှင်၊ ဤမျှတွင်သာမက “ဤအသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း၌ နိမိတ်သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူ၍ ၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ဖောက်ပြန်သောအဆင်းရှိသည်၊ အရပ်ဆိုးသည်၊ ကြောက်ဖွယ်ကောင်းသည် ဖြစ်၍ ထင်၏” ဤသို့အစရှိသောစကားကို တစ်ဖန်ဆိုထားပေသည်။

ထို့ကြောင့် “ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် တစ်ထပ်တည်းတူသည်သာ”ဟူသော ထိုစကားသည် အရိုးတစ်ချောင်းတည်း၌ သင့်လျော်၏။ အရိုးစု၌မူကား မသင့်လျော်ပေ။

တစ်နည်းအားဖြင့် သာကေပြရလျှင် စေတီယတောင်မှ အနုရာဓမြို့သို့ ဆွမ်းခံကြွသော မဟာတိဿမထေရ်အား ရယ်သောမိန်းမ၏သွားရိုးမျှကို ကြည့်ရှုမိခြင်း မြင်ခြင်းကြောင့် မိန်းမတစ်ကိုယ်လုံး၏ အရိုးစုအဖြစ်ဖြင့် ထင်ခြင်း စသည်တို့သည် ဤအဋ္ဌိကကမ္မဋ္ဌာန်း၌ (ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့၏အထူးကို ထင်ရှားပြသော) သာကေပေတည်း။

ပြီးဖြစ်ပြီဆိုချက်

အသုဘ ၁၀-ပါးအပြား ခွဲခြား၍ ဟောခြင်း

အသုဘဆယ်ပါးတို့တွင် အမှတ်မရှိ တစ်ပါးပါးသောအသုဘ၌ ဈာန်ကိုရသောပုဂ္ဂိုလ်သည် တပ်မက်မှုရာဂကို (ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အသုဘဘာဝနာဖြင့်) ကောင်းစွာခွာပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ရာဂကင်းသော ရဟန္တာကဲ့သို့ပင် လျှပ်ပေါ်မက်မောသော အမူအရာကင်းလျက် ရှိပေ၏။ ထိုသို့ အသုဘတိုင်း၌ ရသောဈာန်ဖြင့် လျှပ်ပေါ်မက်မောသောအမူအရာ ကင်းပုံချင်း တူငြားသော်လည်း ဆယ်ပါးသော အသုဘအပြားကို ခွဲခြား၍ ဟောထားခြင်းမှာ -

(က) ကိုယ်ကောင်၏ သူ့သဘောသို့ရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊

(ခ) ရာဂထူသော ပုဂ္ဂိုလ်အပြား၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ဟောထားခြင်း ဖြစ်သည်။

(က) ကိုယ်ကောင်၏ သူ့သဘောသို့ရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် အသုဘ ၁၀-ပါးအပြား ခွဲခြား၍ ဟောခြင်း

သူသေကောင်၏ကိုယ်သည် စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်သို့ ရောက်လတ်သော် ဥဒ္ဓုမာတက ဖူးဖူးရောင်ခြင်းဟူသော သဘောသို့ ရောက်သည်မူလည်း ဖြစ်ရာ၏။ ဝိနိလကစသည်တို့တွင် (ပကတိအဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းနေခြင်း စသော) တစ်ပါးပါးသော သဘောသို့ ရောက်သည်မူလည်း ဖြစ်ရာ၏။

ဤပုံဤနည်းဖြင့် ရသင့်ရထိုက်သမျှသော သူသေကောင်၏ကိုယ်၌ “ဖူးဖူးရောင်လျက် စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်၊ ပကတိအဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းနေသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟူ၍ ဤသို့စသည်ဖြင့် နိမိတ်ကို ယူအပ်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့် ကိုယ်ကောင်၏ (ဖူးဖူးရောင်ခြင်းစသော) သူ့သီးသန့်သဘောသို့ ရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဆယ်ပါးခွဲခြားလျက် အသုဘအပြားကို ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

(ခ) ရာဂထူသော ပုဂ္ဂိုလ်အပြား၏ အစွမ်းအားဖြင့် အသုဘ ၁၀-ပါးအပြား ခွဲခြား၍ ဟောခြင်း

အသုဘဆယ်ပါးတို့တွင် -

- (၁) ဖူးဖူးရောင်သော သူသေကောင် ဥဒ္ဓုမာတကသည် ကိုယ်သဏ္ဌာန်၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့် ရုပ်ပုံသဏ္ဌာန်၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၂) ပကတိအဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းသော အဆင်းရှိသည့် သူသေကောင် ဝိနိလကသည် လှပတင့်တယ်သော အရေအဆင်း အသွေးအရောင်၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့် ကိုယ်အဆင်း၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၃) ပြည်တစိုစိုထွက်နေသော သူသေကောင် ဝိပဗ္ဗကသည် အမာသဖွယ် ကိုယ်နှင့်စပ်သော အနံ့ဆိုးရှိခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့် ပန်းနံ့သာစသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကိုယ်၌ ဖြစ်ပေါ်စေအပ်သော အနံ့၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၄) ခါးလယ်၌ ပြတ်နေသော သူသေကောင် ဝိစ္ဆိဒ္ဓကသည် အတွင်း၌ အခေါင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းကြောင့် ကိုယ်မှာ တစ်လုံးတစ်ခဲတည်း အဖြစ်၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၅) အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာဖြင့် ခဲစားထားသော သူသေကောင် ဝိက္ခာယိတကသည် ပြည့်စုံပြည့်ဝသော အသားစု အသားစိုင်၏ ပျက်စီးခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့် သားမြတ်စသော ကိုယ်အစိတ်အပိုင်းတို့၌ (စိုစိုမိုမို နှစ်လိုစဖွယ် အိအိစက်စက် ချောညက်သည်ဟု အမှတ်ပြုသည့်) အသားစု၊အသားစိုင်၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၆) ထိုထို အရပ်အထွေထွေ၌ စွန့်ပစ်ထားအပ်သော သူသေကောင် ဝိက္ခိတ္တကသည် လက်ခြေစသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ဖရိုဖရဲပြန့်ကြဲနေခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့် အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ တင့်တယ်စံပယ်ခြင်း၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၇) သတ်၍ ထိုထိုအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားအပ်သော သူသေကောင် ဟတဝိက္ခိတ္တကသည် တစ်စပ်တည်း၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဖြစ်နေသော ကိုယ်၏ ကွဲပြားပျက်စီးသော အခြင်းအရာကို ပြခြင်းကြောင့် ကိုယ်၏တစ်စပ်တည်း၊ တစ်ပေါင်းတည်း ပြည့်စုံခြင်း၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၈) သွေးယိုထွက်နေသော သူသေကောင် လောဟိတကသည် သွေးလူးပေလျက် စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်ကို ပြခြင်းကြောင့် အဆင်တန်ဆာကြောင့်ဖြစ်သော တင့်တယ်ခြင်း၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။
- (၉) ပိုးလောက်ပြည့်နေသော သူသေကောင် ပုဠုဝကသည် ကိုယ်၏ များစွာသောပိုးမျိုးတို့နှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းကို ပြခြင်းကြောင့် ကိုယ်၌ ငါ့ဥစ္စာ (ငါတစ်ဦးတည်းပိုင်) အဖြစ်ဖြင့် တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။

(၁၀) အရိုးစုအသုဘကောင် အဋ္ဌိကသည် ကိုယ်ကောင်အရိုးတို့၏ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်ကို ပြခြင်းကြောင့် သွား၏ ပြည့်စုံခြင်း (သွားကောင်းခြင်း)၌ တပ်မက်မှုရာဂ အားကြီးသောသူအား အထူးအားဖြင့် သင့်လျော်ပေ၏။

ဤသို့ ရာဂထူပြောသောပုဂ္ဂိုလ်အပြား၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ဆယ်ပါးခွဲခြားလျက် အသုဘအပြားကို ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။

အသုဘတို့၌ ပထမဈာန်မျှကိုသာ ရနိုင်ခြင်း၏အကြောင်း

ထက်ဝန်းကျင်၌ မရပ်တန့်သောရေရှိသည့်ပြင် အစီးသန်သောရေယဉ်လည်းရှိသော မြစ်၌ လှေသည် ထိုးဝါး၏ အားစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ရပ်တည်နိုင်၏၊ ထိုးဝါးနှင့်ကင်း၍ ရပ်တည်စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင်လျှင် အသုဘအာရုံ၏ အားနည်းခြင်းကြောင့် စိတ်သည် ကြံစည်မှုပိတ်ကတ်၏ အားစွမ်းဖြင့်သာလျှင် တစ်ခုတည်းသောအာရုံ ရှိလျက် တည်တံ့နိုင်၏၊ ပိတ်ကတ်နှင့်ကင်း၍ တည်တံ့စေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဆယ်ပါး လုံး၌ (ပိတ်ကတ်ရှိသော)ပထမဈာန်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ (ပိတ်ကတ်ကင်းသော)ဒုတိယဈာန် စသည်တို့ကား မဖြစ်ကုန်။

အသုဘအာရုံ၌ ပီတိသောမနဿ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်း

စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းငြားသော်လည်း ဤအသုဘအာရုံ၌ “ဤအကျင့်ဖြင့် အိုခြင်း၊ သေခြင်းမှ ကောက်မချွတ် လွတ်ရပေတော့မည်” ဟု ဤသို့ အကျိုးအာနိသင်ကို မြော်မြင်လေ့ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နီဝရဏဟူသော အပူ ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်းခြင်း ပီတိသောမနဿ ဖြစ်ပေါ်ပေ၏။

ဥပမာ- ပန်းမှိုက်သွန်ခေါ် ဘင်ကျိုးသမားအား “ယခုပင် အခကြေးငွေများစွာကို ရပေလိမ့်မည်”ဟု အကျိုး အာနိသင်ကို မြော်မြင်သောကြောင့် မစင်ပုံ၌ ပီတိသောမနဿဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အနာကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ များစွာရောက်နေသော ရောဂါသည်အား ဆေးကြောင့် ပျို့အန်ခြင်း၊ ဝမ်းသက်ခြင်း ဖြစ်ရာ၌ ပီတိသောမနဿ ဖြစ် သကဲ့သို့လည်းကောင်း ပေတည်း။

လက္ခဏာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဆယ်ပါးအပြားရှိသော်လည်း လက္ခဏာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ အသုဘ၏ မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာသည် မစင်မကြယ်အနံ့ဆိုးလျက် စက်ဆုပ်ရွံရှာ ဖွယ်ကောင်းသည်၏အဖြစ်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

ရှင်ဆဲလူ၏ ကိုယ်၌လည်း အသုဘနိမိတ်ထင်ပုံ သာဓက

ထိုအသုဘသည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဤလက္ခဏာဖြင့် သက်သက် သူသေ ကောင်၏ကိုယ်၌သာလျှင် ထင်သည် မဟုတ်ပေ။ အသက်ရှင်ဆဲလူ၏ ကိုယ်၌လည်း အသုဘနိမိတ် ထင်ပေသေး၏။ သာဓက - စေတိယတောင်၌နေသော မဟာတိဿမထေရ်အား သက်ရှိမိန်းမ၏သွားရိုးကို မြင်၍ အသုဘနိမိတ် ထင် သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဆင်၏ကျောကုန်းထက်၌ တည်သောမင်းကို ကြည့်ရှုစဉ် သံဃရက္ခိတမထေရ်၏ အလုပ် အကျွေး သာမဏေအား အသုဘနိမိတ်ထင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

အသက်ရှင်ဆဲလူလည်း အသုဘသာ ဖြစ်ပုံ

သေသူ၏ကိုယ်ကဲ့သို့ပင် ရှင်ဆဲလူ၏ကိုယ်သည်လည်း စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် မတင့်တယ်သော အသုဘသာ ဖြစ်ပေသည်။ သို့သော်လည်း ရှင်ဆဲဖြစ်သော ဤကိုယ်၌ ဧည့်သည်ဖြစ်သော (ရေချိုးသုတ်သင် နံ့သာတင်၍) တန်ဆာ ဆင်ခြင်းဖြင့် ဖုံးကွယ်ထားသောကြောင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်မတင့်တယ်ဟု မှတ်စရာ အသုဘလက္ခဏာသည် လူအများစု အား မထင်ပေါ်ဘဲ ရှိပေသည်။

ပကတိပင်ကိုယ်အားဖြင့်မူကား ဤကိုယ်မည်သည်မှာ ၃၀၀-ကျော်သော အရိုးတို့ဖြင့် စိုက်ထောင်ထား၏။ ၁၈၀-သော အဆက်အစပ်တို့ဖြင့် ဆက်စပ်ထား၏။ ၉၀၀-သောအကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့ချည်ထား၏။ ၉၀၀-သော သားတစ် တို့ဖြင့် လိမ်းကျမွမ်းမံထား၏။ စိုသောအရေထူဖြင့် မြွေးယှက်ထား၏။ အရေပါးဖြင့် ဖုံးအုပ်ထား၏။ (မွေးညင်းပေါက်၊ အခိုးအငွေ့ပေါက်ဟူသော) အသေးအမွှားအပေါက်များ အနှံ့အပြားရှိ၏။

အဆီထည့်ထားသော မြေအိုးမြေခွက်ကဲ့သို့ အထက်အောက် ဆူပွက်ယိုထွက်လျက် ရှိ၏။ ပိုးအပေါင်းတို့၏ မှီဝဲရာနေရာဖြစ်၏။ အနာရောဂါတို့၏ စွဲကပ်ရာလည်း ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲတရားတို့၏ ဖြစ်ပွားရာလည်း ဖြစ်၏။ အနံ့အပြားပေါက်ကွဲသော အိုင်းအမာအိုကြီးကဲ့သို့ ၉-ခုသော အမာဝတို့မှ အမြဲမပြတ် ယိုထွက်လျက်ရှိ၏။

ယိုထွက်ပုံမှာ ကိုယ်၏မျက်စိပေါက်နှစ်ခုတို့မှ မျက်ရည်မျက်ချေး ယိုထွက်၏။ နားပေါက်နှစ်ခုတို့မှ နားဖာချေး ယိုထွက်၏။ နှာခေါင်းပေါက်နှစ်ခုတို့မှ နှာရည်နှစ်ချေး ယိုထွက်၏။ ခံတွင်းမှ အစာသစ် သည်းခြေ သလိပ် သွေးတို့ အန်ထွက်ကြ၏။ အောက်ခွါရတို့မှ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်တို့ ယိုထွက်ကြ၏။ ၉၉,၀၀၀-သော မွေးညင်းပေါက်တို့မှ စက်ဆုပ်ဖွယ် ချွေးစေး ချွေးရည် ယိုထွက်၏။ ယင်မမဲရိုင်း စသောအကောင်တို့သည် ယင်းကိုယ်ကို ဝန်းရံလျက် နားကုန်တည်ကုန်၏။

ယင်းကိုယ်ကို သွားတိုက်ခြင်း၊ မျက်နှာသစ်ခြင်း၊ ဦးခေါင်းကို ဆီလိမ်းခြင်း၊ ရေချိုးခြင်း၊ ခါးဝတ်ကိုယ်ရုံ ဝတ်ရုံခြင်း စသည်တို့ဖြင့် မသုတ်သင်မပြုပြင်ဘဲ မိမွေးတိုင်းသာဖြစ်လျက် ကြမ်းတမ်းသောဆံပင်များ ဖရိဖရဲကြွလျက် တစ်ရွာမှ တစ်ရွာသို့ လှည့်လည်သွားလာနေလျှင် ပြည့်ရှင်မင်းသည်လည်းကောင်း၊ ပန်းမှိုက်သွန်ခွန်းစဏ္ဍား စသည်တို့ ထဲက တစ်ယောက်ယောက်သည်လည်းကောင်း စက်ဆုပ်ဖွယ်ကိုယ်ရှိပုံချင်း တူညီနေသောကြောင့် ထူးခြားခြင်း မရှိတော့ပေ။

ဤသို့ မစင်မကြယ် ရွံဖွယ်ယိုသိုး အနံ့ဆိုးရှိလျက် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းကြသည်ချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် ပြည့်ရှင်မင်း၏ကိုယ်၌သော်လည်းကောင်း၊ ခွန်းစဏ္ဍား၏ကိုယ်၌သော်လည်းကောင်း အယုတ်အမြတ် အကောင်း အဆိုး အားဖြင့် ထူးခြားခြင်းမည်သည် မရှိတော့ပေရာ။

ရှင်ဆဲလူ၏ကိုယ်၌ အသုဘနိမိတ် မထင်ခြင်းအကြောင်း

ဤသို့ ထူးခြားခြင်း မရှိသော်လည်း သွားတိုက်ခြင်း၊ မျက်နှာသစ်ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် ဤကိုယ်၌ သွားချေး စသည်တို့ကို သုတ်သင်၍ အမျိုးမျိုးသော အဝတ်အထည်တို့ဖြင့် ဖုံးထားသင့်သော ရှက်ဖွယ်ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖုံးလွှမ်း၍ အသွေးအရောင် အမျိုးမျိုးရှိသော အမွှေးအကြိုင်နံ့သာဖြင့် လိမ်းကျံ၍ ပန်းအဆင်တန်ဆာတို့ဖြင့် ဆင်မြန်းလျက် “ငါ၊ ငါ့ဟာ” ဟု မှတ်ယူအပ်သော အခြေအနေသို့ရောက်အောင် ပြုလုပ်နေကြပေသည်။

ထိုသို့ပြုကြသဖြင့် ဧည့်သည်အာဂန္တုဖြစ်သော အဆင်တန်ဆာက ဖုံးကွယ်ထားသောကြောင့် ကိုယ်၏ဟုတ်တိုင်းမှန်သည့် သူ့ပင်ကိုယ်သဘောဖြစ်သော အသုဘလက္ခဏာကို မမှတ်မိနိုင်-မသိနိုင်ကြသောကြောင့် ယောက်ျားတို့သည် မိန်းမတို့၌လည်းကောင်း၊ မိန်းမတို့သည်လည်း ယောက်ျားတို့၌လည်းကောင်း မွေ့လျော်နှစ်သက် တပ်မက်နေကြပေသည်။

ပညာမျက်စိ မရှိသောသူတို့၏အမြင်

အစစ်အမှန် ပရမတ်သဘောအားဖြင့်မူကား ဤကိုယ်ထဲ၌ တပ်မက်နှစ်သက်ရန် သင့်လျော်သော အရာမည်သည် အဏုမြူမျှသော်လည်း မရှိချေ။ ထိုသို့ မရှိသောကြောင့်ပင်လျှင် ဆံပင် အမွှေး လက်သည်း ခြေသည်း သွားတံတွေး နှပ် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စသည်တို့တွင် တစ်ခုသော အဖို့အစုသော်လည်း ကိုယ်မှ အပြင်ပသို့ ကျသွားလျှင် လူသတ္တဝါတို့သည် လက်ဖြင့် ထိရန်သော်လည်း အလိုမရှိကြတော့ပေ၊ အနှိပ်စက်ခံရသလိုပင် မုန်းတီးကြ၏၊ ရွံရှာစက်ဆုပ်ကြ၏။ သို့သော်လည်း ဤကိုယ်ထဲ၌ ကျန်ရှိနေသမျှ အဖို့အစုကိုမူ ထိုအပြင်သို့ကျသွားသော အဖို့အစုကဲ့သို့ပင် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်ငြားသော်လည်း အဝိဇ္ဇာမှောင်က မြွေးယှက်ဖုံးကွယ်ထားသောကြောင့် မိမိကိုယ်၌ ချစ်ခင်သော ရာဂဖြင့် တပ်မက်ကြလျက် “လိုချင်စရာကောင်းပေသည်၊ နှစ်သက်စရာပဲ၊ မြဲသည်၊ ချမ်းသာသည်၊ အတ္တပဲ” ဟု မှတ်ယူကြ၏။

ထိုသတ္တဝါတို့သည် ဤသို့မှတ်ယူကြသောကြောင့် တောထဲ၌ ပေါက်ပင်ကိုတွေ့မြင်၍ ပေါက်ပင်မှကြွေကျသောပန်းကို ပန်းဟု သိသော်လည်း မကြွေကျသေးသော အပင်ထက်ရှိ ပန်းကို “အပင်ထက်ရှိ ဤအရာသည် သားတစ်ပင်” ဟု ထင်မှတ်ကာ စောင့်မျှော်လျက် ပင်ပန်းရသော မြေခွေးအိုနှင့် တူညီခြင်းသို့ ရောက်ကြရလေသည်။

ထို့ကြောင့် မြေခွေးသည် တောထဲ၌ ပန်းပွင့်နေသော ပေါက်ပင်ကို တွေ့မြင်၍ “ငါသည် အသားတစ်ကို ရပေပြီ” ဟု အဆောတလျင် ပြေးသွားပြီးလျှင် ကျလာတိုင်း ကျလာတိုင်းသောပန်းကို အလွန်မက်မောလျက် အလောတကြီးကိုက်ခဲ၍ “ဤအရာကား အသားမဟုတ်၊ သစ်ပင်ထက်၌ ရှိသော ထိုအရာကား အသားပင်တည်း” ဟု မှတ်ယူသကဲ့သို့ - ပညာရှိသည် “ကိုယ်မှကျသော ဆံပင်စသော အဖို့အစုကိုသာလျှင် အသုဘ” ဟု ထိုမြေခွေးကဲ့သို့ မမှတ်ယူမူ၍ ကိုယ်၌ တည်ရှိနေသော ယင်းအဖို့အစုကိုလည်း ကိုယ်မှကျသော ထိုအဖို့အစုကဲ့သို့ပင် အသုဘဟု မှတ်ယူရာ၏။

ထိုသို့ ယူသင့်ခြင်း၏အကြောင်းကား စက်ဆုပ်ဖွယ်တို့ဖြင့်ပြည့်နေသော ဤကိုယ်ကို တင့်တယ်သည်ဟု စွဲယူကြ၍ ထိုကိုယ်၌ မက်မောတွေဝေကြသော သူမိုက်တို့သည် ကိုယ်ကျိုးအတွက် မကောင်းမှုတို့ကို ပြုကြသောကြောင့် အဂါယ်ဆင်းရဲ အစရှိသော ဒုက္ခမှ မလွတ်မြောက်ဘဲ ရှိကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ပညာရှိသည် အသက်ရှင်ဆဲမူလည်း ဖြစ်သော၊ သေပြီးမူလည်းဖြစ်သော ကိုယ်ကောင်ပုပ်၏ တင့်တယ်ခြင်းကင်းသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို ရှုရာ၏။

ရှေးဆရာတို့ မိန့်ထားသော ဂါထာသုံးပုဒ်

ဒုဂ္ဂန္ဓော အသုစိ ကာယော၊ ကုဏပေါ ဥက္ကရူပမော။

နိန္ဒိတော စက္ခုဘူတေဟိ၊ ကာယော ဗာလာဘိနန္ဒိတော။

ကာယော - (သုံးဆယ့်နှစ်ပါးသောအဖို့အစုအပေါင်းဖြစ်သော)ကိုယ်သည်၊ ဒုဂ္ဂန္ဓော- နံစော်ညီဟောင်းမကောင်းသောအနံ့ရှိ၏၊ အသုစိ-(အဖန်ဖန်ဆေးကြောသုတ်သင် ပြုပြင်သော်လည်း) မစင်ကြယ်ချေ၊ ကုဏပေါ-ခွေးကောင်ပုပ်မြွေကောင်ပုပ်နှင့် တူ၏၊ ဥက္ကရူပမော- ကျင်ကြီးတွင်းနှင့်လည်း တူ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စသည်ဖြင့် စက္ခုဘူတေဟိ-ပညာမျက်စိဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က၊ နိန္ဒိတော-ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချအပ်သော၊ ကာယော-ကိုယ်ကို၊ ဗာလာဘိနန္ဒိတော-ပညာမျက်စိကင်းသော ဗာလပုဂ္ဂိုလ်တို့က (မွေးကြိုင်သည် စသည်ဖြင့် မှတ်ထင်၍) အလွန်ပင်နှစ်သက်မြတ်နိုးအပ်ပေသည်။

အလ္လစမ္မပဋိစ္ဆန္ဓော၊ နဝဒ္ဓါရော မဟာဝဏော။

သမန္တတော ပဌရတိ၊ အသုစိ ပူတိဂန္ဓိယော။

(သော-ပညာမဲ့သူလူအပေါင်းတို့က အလွန်နှစ်သက်မြတ်နိုးသော ထိုကိုယ်သည်) အလ္လစမ္မပဋိစ္ဆန္ဓော-စိုသော အရေဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၏၊ နဝဒ္ဓါရော-ထင်ရှားသော အပေါက်ကြီးကိုးခု ရှိ၏၊ မဟာဝဏော-အပေါက်အပေါက်ရှိသည့် အိုင်းအမာကြီးနှင့်တူ၏၊ အသုစိ ပူတိဂန္ဓိယော-မစင်မကြယ် ရွံဖွယ်ပုပ်လောင်း မကောင်းသောအနံ့ရှိသည့် ကျင်ကြီးကျင်ငယ်စသည်တို့ကို၊ သမန္တတော-ထက်ဝန်းကျင်မှ၊ ပဌရတိ-တဖျင်ဖျင် ယိုထုတ်လျက်ရှိကုန်၏။

သစေ ဣမဿ ကာယဿ၊ အန္တော ဗာဟိရကော သိယာ။

ဒဏ္ဍံ နူန ဂဟေတွာန၊ ကာကေ သောဏေ နိဝါရယေ။

ဣမဿ ကာယဿ-ဤကိုယ်၏၊ အန္တော-အတွင်းသားသည်၊ ဗာဟိရကော-အပြင်ပသည်၊ သစေ သိယာ-အကယ်၍ ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဒဏ္ဍံ ဂဟေတွာန-ဒုတ်ကိုကိုင်၍၊ ကာကေ-ကျီးတို့ကို၊ သောဏေ-ခွေးတို့ကို၊ နိဝါရယေ-ချောက်လှန့်မောင်းနှင်ကာ တားမြစ်ရလေရာ၏။

ထို့ကြောင့် ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတို့ကို ရထိုက်သည့်သဘောရှိသော (ဝါ-ပညာရှိသဘောရှိသော) ရဟန်းသည် ရှင်ဆဲကိုယ်ဖြစ်စေ၊ သေပြီးကိုယ်ဖြစ်စေ အကြင်အကြင်ကိုယ်၌ အသုဘအခြင်းအရာသည် ထင်၏၊ ထိုထိုကိုယ်၌ပင် လျှင် အသုဘနိမိတ်ကို ယူ၍ (ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဖြစ်စေကာ ဥပစာရဈာန်၌တည်လျက် ထိုဘာဝနာကို တိုးတက်စေ၍) အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို အပ္ပနာဈာန်သို့ ရောက်စေအပ်ပေသည်။

အသုဘနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

အခန်း ၇။ ဆ အနုဿတိ နိဒ္ဒေသ
(အနုဿတိ ၆-ပါးကို အကျယ်ပြဆိုချက်)

အနုဿတိမည်ပုံ - အဖန်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းကြောင့် အောက်မေ့မှု၊ အမှတ်ရမှု သတိသည် အနုဿတိ မည်၏။
တစ်နည်း - ဖြစ်စေသင့်သော အရာ၌သာလျှင် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယုံကြည်၍ ရဟန်းပြု
သည့် သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဖြစ်သော အမျိုးကောင်းသားအား လျော်သော အောက်မေ့မှု၊ အမှတ်ရမှု
သတိသည် အနုဿတိ မည်၏။

မှတ်ချက် ။ ။ အနုဿတိ = အနု + သတိ = အဖန်တလဲလဲ + အောက်မေ့မှု
အနုဿတိ = အနု + သတိ = လျော်သော + အောက်မေ့မှု
ဤ၌ ‘လျော်သည်’ ဟူသည်မှာ- ‘အောက်မေ့သင့်သော အာရုံအားလည်း လျော်သည်၊
သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတအားလည်း လျော်သည်’ ဟု ဆိုလိုသည်။

- (၁) ဗုဒ္ဓါနုဿတိ - ဗုဒ္ဓ-မြတ်စွာဘုရားကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိ (အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့မှု)သည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ မည်၏။ ဤဗုဒ္ဓါနုဿတိဟူသော အမည်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံပြုသော အောက်မေ့မှု၊ အမှတ်ရမှု သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၂) ဓမ္မာနုဿတိ - တရားတော်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိသည် ဓမ္မာနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် သွားကွာတတာ (ကောင်းစွာဟောအပ်သည်၏အဖြစ်) အစရှိကုန်သော တရား၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၃) သံဃာနုဿတိ - သံဃာတော်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိသည် သံဃာနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် သုပ္ပဋိပန္နတ(ကောင်းစွာကျင့်သည်၏အဖြစ်) အစရှိကုန်သော သံဃာ၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၄) သီလာနုဿတိ - မိမိ၏သီလကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိသည် သီလာနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် မကျိုးသည်၏အဖြစ် အစရှိကုန်သော သီလ၏ဂုဏ်တို့ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၅) စာဂါနုဿတိ - မိမိ၏ စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်းကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိသည် စာဂါနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်း အစရှိကုန်သော စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်း၏ ဂုဏ်တို့ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၆) ဒေဝတာနုဿတိ - နတ်တို့ကို သက်သေအဖြစ်ဖြင့် အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိသည် ဒေဝတာနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် နတ်တို့ကို သက်သေအရာ၌ ထား၍ မိမိ၏သဒ္ဓါ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၇) မရဏာနုဿတိ - မိမိ၏သေခြင်းကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိသည် မရဏာနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် အသက်ခေါ် ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၈) ကာယဂတာသတိ - ဆံပင်စသည် အစိတ်အပိုင်း ၃၂-ပါးအပြားရှိသော ရုပ်ကိုယ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သတိသည်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် ရုပ်ကိုယ်၌ဖြစ်သော သတိသည် ကာယဂတာသတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် ဆံပင်အစရှိသော ကိုယ်၏အစိတ်(ကောဋ္ဌာသ)နိမိတ်ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
(မှတ်ချက် ။ ။ သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် ‘ကာယဂတာသတိ’ ဟု ဆိုသင့်သော်လည်း ဂတာ-၌ ‘အာ’ကို ‘အ’ ရသေ့ မပြုဘဲ ‘ကာယဂတာသတိ’ ဟု ဟောထားပေသည်။)
- (၉) အာနာပါနုဿတိ - ဝင်လေ ထွက်လေတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော သတိသည် အာနာပါနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် ဝင်လေ ထွက်လေ နိမိတ်ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။
- (၁၀) ဥပသမာနုဿတိ - သင်္ခါရအားလုံးငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အနုဿတိသည် ဥပသမာနုဿတိ မည်၏။ ဤအမည်သည် ဆင်းရဲအားလုံး၏ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်တို့ကို အာရုံပြုသော သတိ၏အမည် ပေတည်း။

၁ - ဗုဒ္ဓါနုဿတိပွားပုံ ဖြေဆိုချက်

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားလိုသောယောဂီသည် ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍ ယုံကြည်သည့် အဝေစ္စပသာဒသဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ အင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံသည့် သင့်လျော်သောကျောင်း၌ ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက် ပြင်ပအာရုံများမှ ဖဲ့ခွာကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာကပ်ငြိသည်ဖြစ်၍ -

“ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော သုဂတော လောကဝိဒူ အနတ္တရော- ပုရိသဒမ္မသာရထိ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ” ဟူ၍-

ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့အပ်၏။

‘အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့အပ်ကုန်၏’ - ဟူသော စကားရပ်၌ အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ပုံနည်းမှာ-

“ ပါရမီတော်သုံးဆယ်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူပြီးလျှင် ကိလေသာအားလုံးကို ပယ်ဖျက်လျက် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော မှန်စွာ ကိုယ်တိုင်သိသည့် သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်သို့ ရောက်တော်မူသဖြင့် တစ်လောကလုံး၌ ဘဂဝါ-ဘုန်းတော်ကြီးသောဘုရား ဟု ထင်ရှားကျော်စောတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေသည်။ ဤသို့သော အကြောင်းကြောင့် ‘သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ’ မည်တော်မူပါပေသည် ။ ပ ။ ဤသို့သောအကြောင်းကြောင့် ‘ဘဂဝါ’ မည်တော်မူပါပေသည်” ဟု ယောဂီသည် အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ရမည်။

၁။ အရဟံဂုဏ်တော် အပ္ပဋ္ဌိ

- (၁) ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (၂) ကိလေသာရန်သူတို့ကို သတ်ပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (၃) သံသရာစက်၏ အထောက်အကန့်တို့ကို ဖျက်ဆီးပြီးသောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (၄) ပစ္စည်းစသည်တို့ကို ခံယူရန် ထိုက်တန်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (၅) မကောင်းမှုကို ပြုရန် ဆိတ်ကွယ်ရာ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။

ဤအကြောင်းတို့ကြောင့် ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေသည် - ဟု အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်၏။ ချဲ့ပြရသော် -

(၁) ဝေးကွာတော်မူသောကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပုံ

မြတ်စွာဘုရားသည် အရိယမဂ်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ဝါသနာနှင့်တကွ ပယ်ဖျက်တော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့မှ (အာရဏာ)ဝေးကွာတော်မူပေ၏။ ကိလေသာတို့မှ အလွန်အလွန် ဝေးကွာရာ၌ တည်တော်မူပေ၏။ ဤသို့ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသောကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

(၂) ရန်သူတို့ကို သတ်တော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပုံ

မြတ်စွာဘုရားသည် ကိလေသာရန်သူတို့ကို အရိယမဂ်ဟူသော ဓားလက်နက်ဖြင့် သတ်တော်မူအပ်လေပြီ။ ဤသို့ ကိလေသာရန်သူတို့ကို သတ်တော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

(၃) သံသရာစက်၏အထောက်အကန့်ကို ခုတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပုံ

သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော လောက၏ ကိုးကွယ်ရာအစစ် ဖြစ်တော်မူသောမြတ်စွာဘုရားသည် သံသရာစက်ဘီး၏အထောက်အကန့်တို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သန်လျက်ဖြင့် ခုတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတော်မူအပ်သောကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

အထောက်အကန့်ကို ဖျက်ဆီးပုံ

သံသရာစက်ဘီးသည် အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာဖြင့် ပြီးသော ပုံတောင်းရှိသည် ဖြစ်၍၊ ပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ ဟူသော အထောက်အကန့်ရှိသည် ဖြစ်၍၊ ဇရာ၊မရဏ ဟူသော အကွပ်ရှိသည် ဖြစ်၍၊ အကြောင်းအာသဝဖြင့်ပြီးသော ဝင်ရိုးဖြင့် ထိုးလျှိုကာ (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဘဝ ဟူသော) ဘဝသုံးပါး ယာဉ်ရထား၌ ကောင်းစွာတပ်ဆင်ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ အစ၊မရှိသော ကာလပတ်လုံး မပြတ်လည်လျက် ရှိ၏။ ထိုသံသရာစက်ဘီး၏ အထောက်အကန့်အားလုံးတို့ကို မြတ်စွာဘုရားသည် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ ဝီရိယတည်းဟူသော ခြေတို့ဖြင့် သီလတည်းဟူသော မြေပြင်၌ (ပြည့်စုံစေသောအားဖြင့်) ရပ်တည်တော်မူပြီးလျှင် ကံကိုကုန်စေတတ်သော မဂ်ဉာဏ်တည်းဟူသော ပုဆိန်ကို သဒ္ဓါတည်းဟူသော လက်ဖြင့် စွဲကိုင်လျက် ခုတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတော်မူအပ်လေပြီ။ ဤသို့ သံသရာစက်ဘီး၏ အထောက်အကန့်တို့ကို ခုတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

အထောက်အကန်ကို ဖျက်ဆီးပုံ တစ်နည်းကား -

အဆင့်ဆင့် ရှေ့သို့လိုက်၍ ဆင်ခြင်လျှင် မသိအပ် မသိနိုင်ကောင်းသည့်အစ ရှိသောကြောင့် အနုမတဂ္ဂ မည်သော သံသရာဝဋ်အဝန်းအဝိုင်းကို သံသရာစက်ဘီး ဟု ခေါ်သည်။ အဝိဇ္ဇာသည် မူလရင်းမြစ်သောကြောင့် ထိုသံသရာစက်ဘီး၏ပုံတောင်း မည်၏။ ဧရာ၊ မရဏသည် အဆုံးဖြစ်သောကြောင့် အကွပ်(တကူ) မည်၏။ ၎င်းတို့မှ ကြွင်းကုန်သော သင်္ခါရမှ ဇာတိ တိုင်အောင် ဆယ်ပါးသော တရားတို့သည် အဝိဇ္ဇာလျှင် အကြောင်းရင်းမူလ ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဧရာ၊မရဏလျှင် အဆုံးရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း အထောက်အကန်တို့ မည်ကုန်၏။

‘အဝိဇ္ဇာသည် ပုံတောင်းမည်၏’ - အစရှိသော အထက်ပါစကားရပ်၌ ချဲ့၍ပြရလျှင်-

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါ ၁၂-ရပ် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်ပုံ

ဒုက္ခ၊ သမုဒယ၊ နိရောဓ၊ မဂ္ဂတို့၌ မသိခြင်း မောဟသည် အဝိဇ္ဇာ ပေတည်း။ ထိုအဝိဇ္ဇာ၏ မူလအကြောင်းရင်း ဖြစ်ပုံကို ဆက်၍ပြအံ့ - ကာမဘဝ၌ အဝိဇ္ဇာသည် ကာမဘဝ၌ သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြု၏။ ရူပဘဝ၌ အဝိဇ္ဇာသည် ရူပဘဝ၌ သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြု၏။ အရူပဘဝ၌ အဝိဇ္ဇာသည် အရူပဘဝ၌ သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြု၏။ ကာမဘဝ၌ သင်္ခါရတို့သည် ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်အား ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌လည်း ဤနည်းတူပင်။

ကာမဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် ကာမဘဝ၌ နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြု၏။ ရူပဘဝ၌ ထို့အတူပင်။ အရူပဘဝ၌ နာမ်အားသာလျှင် ကျေးဇူးပြု၏။ ကာမဘဝ၌ နာမ်ရုပ်သည် ကာမဘဝ၌ ၆-ပါးသော အာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏။ ရူပဘဝ၌ နာမ်ရုပ်သည် ရူပဘဝ၌ ၃-ပါးသော အာယတနတို့အား ကျေးဇူးပြု၏။ အရူပဘဝ၌ နာမ်သည် အရူပဘဝ၌ တစ်ပါးသော မနာယတနအား ကျေးဇူးပြု၏။

ကာမဘဝ၌ ၆-ပါးသော အာယတနသည် ကာမဘဝ၌ ၆-ပါးသော ဖဿအား ကျေးဇူးပြု၏။ ရူပဘဝ၌ ၃-ပါးသောအာယတနတို့သည် ရူပဘဝ၌ ၃-ပါးသောဖဿတို့အား ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ အရူပဘဝ၌ တစ်ပါးသော အာယတနသည် အရူပဘဝ၌ တစ်ပါးသော မနောသမ္ပဿအား ကျေးဇူးပြု၏။ ကာမဘဝ၌ ၆-ပါးသော ဖဿတို့သည် ကာမဘဝ၌ ၆-ပါးသော ဝေဒနာတို့အား ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ ရူပဘဝ၌ ၃-ပါးသောဖဿတို့သည် ထိုရူပဘဝ၌ပင်လျှင် ၃-ပါးသောဝေဒနာတို့အား ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ အရူပဘဝ၌ ၁-ပါးသောမနောသမ္ပဿသည် ထိုအရူပဘဝ၌ပင်လျှင် တစ်ပါးသောဝေဒနာအား ကျေးဇူးပြု၏။ ကာမဘဝ၌ ၆-ပါးသော ဝေဒနာတို့သည် ကာမဘဝ၌ ၆-ပါးသောတဏှာအပေါင်းတို့အား ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ ရူပဘဝ၌ ၃-ပါးသော ဝေဒနာတို့သည် ထိုရူပဘဝ၌ပင်လျှင် ၃-ပါးသောတဏှာအပေါင်းတို့အား ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ အရူပဘဝ၌ တစ်ပါးသောဝေဒနာသည် အရူပဘဝ၌ တစ်ပါးသောတဏှာအပေါင်းတို့အား ကျေးဇူးပြု၏။

ထိုထိုဘဝ၌ ထိုထိုတဏှာသည် ထိုထိုဥပါဒါန်အား ကျေးဇူးပြု၏။ ဥပါဒါန် စသည်တို့သည် ဘဝ စသည်တို့အား ကျေးဇူးပြုကုန်၏။ အဘယ်သို့နည်း ဟူမူ -

ဤလောက၌ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမဂုဏ်တို့ကို သုံးဆောင်မည်ဟု ကြံ၍ ကာမုပါဒါန် ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကိုယ်ဖြင့် ဒုစရိုက်ကို ပြုကျင့်၏၊ နှုတ်ဖြင့် ဒုစရိုက်ကို ပြုကျင့်၏၊ စိတ်ဖြင့် ဒုစရိုက်ကို ပြုကျင့်၏။ ဒုစရိုက်၏ ပြည့်ခြင်းကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဒုစရိုက်အကုသိုလ်ကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ယင်းခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ဇာတိ မည်၏။ ရင့်ခြင်းသည် ဧရာ မည်၏။ ပျက်ခြင်းသည် မရဏ မည်၏။

အခြားတစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် နတ်ပြည်စည်းစိမ်ကို ခံစားမည်ဟု ကြံ၍ ထို့အတူပင် (ကာမုပါဒါန် ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ကိုယ် နှုတ် စိတ်ဖြင့်) သုစရိုက်ကို ပြုကျင့်၏။ သုစရိုက်၏ပြည့်ခြင်းကြောင့် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သုစရိုက်ကုသိုလ်ကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်းပင် သိအပ်၏။

အခြားတစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား ဗြဟ္မာ့ပြည်စည်းစိမ်ကို ခံစားမည်ဟု ကြံ၍ ကာမုပါဒါန် ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ပင်လျှင် မေတ္တာကို ပွားစေ၏၊ ကရုဏာကို ပွားစေ၏၊ မုဒိတာကို ပွားစေ၏၊ ဥပက္ခာကို ပွားစေ၏။ ဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဘာဝနာကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းအတိုင်းပင် သိအပ်၏။

အခြားတစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အရူပဘဝ၌ စည်းစိမ်ကို ခံစားမည်ဟု ကြံ၍ ထို့အတူပင် (ကာမုပါဒါန် ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ပင်) အာကာသာနဉ္စာယတန အစရှိသော အရူပသမာပတ်တို့ကို ဖြစ်စေ၏။ ဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုထိုအရူပဘုံ၌ ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဘာဝနာကံသည် ကမ္မဘဝ မည်၏။ ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာတို့သည် ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏။ ထိုခန္ဓာတို့၏ဖြစ်ခြင်းသည် ဇာတိ မည်၏၊ ရင့်ခြင်းသည် ဧရာ မည်၏၊ ပျက်ခြင်းသည် မရဏ မည်၏။

ဤသည်ကား ကာမုပါဒါန်အရင်းခံလျက် ယှဉ်ပြခြင်း ဖြစ်၏။ ကြွင်းသော ဥပါဒါန်သုံးပါး အရင်းခံသော ယှဉ်ခြင်းတို့၌လည်း ဤနည်းအတူပင်တည်း။

ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ် မည်ပုံ

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤအဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းတည်း၊ သင်္ခါရတို့သည် အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း၊ ဤ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရ ၂-ပါးလုံးတို့သည်လည်း အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း ဟူ၍ အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းသော ပညာသည် တရားတို့၏တည်ကြောင်းကို သိသော ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ် မည်၏။ အတိတ်အဓွန့်ခေါ် ရှေးဘဝကာလ၌လည်း၊ အနာဂတ်အဓွန့်ခေါ် နောက်ဘဝကာလ၌လည်း အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းတည်း၊ သင်္ခါရတို့သည် အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း၊ ဤ ၂-ပါးလုံးတို့သည်လည်း အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း - ဟူ၍ အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ပညာသည် ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ် မည်၏။ ဤသို့ အစရှိသော နည်းဖြင့်ပင် (သင်္ခါရတို့က အကြောင်း၊ ဝိညာဏ်က အကျိုး စသည်ဖြင့်) အလုံးစုံသောပုဒ်တို့ကို ချဲ့၍ သိအပ်ကုန်၏။

အလွှာ, အဓွန့်ကာလ စသည်

ထိုသံသရာစက်ဘီး၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် သင်္ခါရတို့က အလွှာတစ်ခု, ဝိညာဏ် နာမ်ရပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့က အလွှာတစ်ခု, တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝတို့က အလွှာတစ်ခု, ဇာတိနှင့် ဇရာ မရဏက အလွှာတစ်ခုပေတည်း။ ဤ အလွှာလေးခုတို့တွင် ရှေးဖြစ်သော အစအလွှာသည် အတိတ်အဓွန့်ကာလ ဖြစ်သည်။ အလယ် ၂-လွှာတို့သည် ပစ္စုပ္ပန်အဓွန့်ကာလ ဖြစ်သည်။ ဇာတိ ဇရာမရဏ ဟူသော အဆုံးအလွှာသည် အနာဂတ်အဓွန့်ကာလ ဖြစ်သည်။

ဤအလွှာလေးခုတို့၌ အဝိဇ္ဇာနှင့်သင်္ခါရတို့ကို (အတိတ်အကြောင်းလွှာ၌) ယူခြင်းဖြင့် (တွဲဖက်များဖြစ်၍ မကင်းနိုင်သော) တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝတို့ကိုလည်း ယူအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤငါးပါးသောတရားတို့သည် အတိတ်ကာလ၌ ပြီးခဲ့သော ကမ္မဝဋ် မည်၏။ ဝိညာဏ် စသော ငါးပါးသောတရားတို့သည် ယခုဘဝ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်နေသော ဝိပါကဝဋ် မည်၏။ တဏှာ ဥပါဒါန် ဘဝတို့ကို (ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းအလွှာ၌) ယူခြင်းဖြင့် (တွဲဖက်များဖြစ်၍ မကင်းနိုင်သော) အဝိဇ္ဇာနှင့်သင်္ခါရတို့ကိုလည်း ယူအပ်ပြီးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤငါးပါးသောတရားတို့သည် ယခုဘဝ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ဖြစ်သော ကမ္မဝဋ် မည်၏။ ဇာတိနှင့် ဇရာမရဏတို့ကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့် ယင်းဇာတိနှင့် ဇရာမရဏတို့၏ တည်ရာဖြစ်ကုန်သော ဝိညာဏ် စသည်တို့ကို ဖော်ပြခြင်းကိစ္စ ပြီးသောကြောင့် (ဝိညာဏ် နာမ်ရပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော) ဤငါးပါးသောတရားတို့သည် နောက်ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်မည့် ဝိပါကဝဋ် မည်၏။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းအလွှာလေးခုတို့သည် အခြင်းအရာအားဖြင့် ၂၀-အပြား ရှိကုန်၏။

ထို့ပြင် ဤသံသရာစက်ဘီး၌ သင်္ခါရနှင့် ဝိညာဏ်တို့၏ အကြား၌ အစပ်တစ်ခု, ဝေဒနာနှင့် တဏှာတို့၏ အကြား၌ အစပ်တစ်ခု, ဘဝနှင့် ဇာတိတို့၏အကြား၌ အစပ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အလွှာလေးခု, အဓွန့်သုံးပါး, အခြင်းအရာ-၂၀နှင့် အစပ်သုံးခုရှိသော သံသရာစက်ဘီးဟု ခေါ်သော ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို မြတ်စွာဘုရားသည် ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သိတော်မူ၏၊ မြင်တော်မူ၏၊ ထင်ရှားသိတော်မူ၏၊ ထိုးထွင်း၍သိမြင်တော်မူ၏။ ထိုသိခြင်းသည် သိတတ်သည်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ‘ဉာဏ်’ မည်၏။ အပြားအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သည်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့် ‘ပညာ’ မည်၏။ ထို့ကြောင့် “အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ပညာသည် ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ် မည်၏” ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။

ဤဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော တရားတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိတော်မူပြီးလျှင် အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော တရားတို့၌ ငြိမ်းတော်မူသည်ဖြစ်၍ တပ်မက်ကင်းကာ လွတ်မြောက်တော်မူလျက် သံသရာစက်ဘီး၏ သင်္ခါရ အစရှိသော အထောက်အကန်တို့ကို ဉာဏ်သန်လျက်ဖြင့် ခုတ်တော်မူပြီး၊ ဖြတ်တော်မူပြီး၊ ဖျက်ဆီးတော်မူပြီး၊ ဤသို့ အထောက်အကန်တို့ကို ခုတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးတော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

(၄) ပစ္စည်းစသည်တို့ကို ခံယူရန် ထိုက်တန်တော်မူသောကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပုံ

အမြတ်ဆုံးအလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မြတ် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သင်္ကန်းအစရှိသော ပစ္စည်းတို့ကို လည်းကောင်း၊ ပူဇော်ခြင်းအထူးကိုလည်းကောင်း ထိုက်တန်တော်မူပေ၏။ ထိုသို့ ထိုက်တန်သောကြောင့်ပင်လျှင် မြတ်စွာဘုရား ပွင့်ထွန်းတော်မူသောအခါ အခြေအရံများလျက် တန်ခိုးကြီးမားသော နတ်, လူ ဟူသမျှတို့သည် ဘုရားမှ တစ်ပါးသော အရာဌာနပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ပူဇော်ခြင်းကို မပြုကြဘဲ ရှိပေကုန်၏။

ထိုစကားမှန်၏ - သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီးသည် မြင်းမိုရ်တောင်မျှ ပမာဏရှိသော ရတနာပန်းကုံးကြီးဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ခဲ့လေပြီ။ သိကြားမင်း စသော နတ်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗိမ္ဗိသာရမင်း, ကောသလမင်း စသော လူတို့သည်လည်းကောင်း အစွမ်းအားရှိသလောက် ပူဇော်ခဲ့ကြလေပြီ။ ထို့ပြင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း ရည်စူး၍ ၉၆-ကုဋေသောဥစ္စာကို စွန့်လှူပြီးလျှင် အသောကမင်းမြတ်သည် ဇေမ္ဗူဒိပ်တစ်ကျွန်းလုံး၌ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သောကျောင်းတို့ကို တည်ဆောက်စေခဲ့လေပြီ။ သာမန် နတ်, လူတို့က ပြုအပ်ကုန်သော အခြားပူဇော်အထူးတို့ကို ထိုက်တန်သည်၏အဖြစ်၌ အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရှိတော့အံ့နည်း။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပစ္စည်းစသည်တို့ကို ခံယူရန် ထိုက်တန်တော်မူသောကြောင့်လည်း ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

(၅) မကောင်းမှုကိုပြုရန် ဆိတ်ကွယ်ရာမရှိခြင်းကြောင့် ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပုံ

လောက၌ ပညာရှိ မဟုတ်ပါဘဲ မိမိကိုယ်ကို ပညာရှိဟု ထင်မှတ်ကြကုန်သော သူမိုက်တို့သည် သူတစ်ပါး မြင်ကြားတွေ့သိသွားလျှင် အကျော်အစောမဲ့မည်၊ ဂုဏ်ပျက်မည်စိုးသောကြောင့် ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ မကောင်းမှုကို ပြုလုပ် ကြကုန်သကဲ့သို့- မြတ်စွာဘုရားသည် (မကောင်းမှုပြုခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ကိလေသာတို့ကို ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ပင် ကောင်းစွာပယ်အပ်ခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်) ထိုသူမိုက်တို့ကဲ့သို့ တစ်ရံတစ်ခါမျှ ပြုတော်မမူ၊ ဤသို့ မကောင်းမှုကို ပြုရန် ဆိတ်ကွယ်ရာ မရှိခြင်းကြောင့်လည်း ‘အရဟံ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

၂။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂ္ဂဏ်တော် အပ္ပင်္ဂ

အလုံးစုံသောတရားတို့ကို မှန်စွာလည်း သိတော်မူ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း သိတော်မူသောကြောင့် ‘သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ’ မည်တော်မူပေ၏။ ချဲ့ပြရသော် -

အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူပုံ

မြတ်စွာဘုရားသည် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်သော သစ္စာလေးပါးဟူသော အဘိညေဃုတရားတို့ကို အဘိ- ညေဃု အဖြစ်အားဖြင့် သိတော်မူ၏။ ဝိုင်းခြား၍ သိထိုက်သော ဒုက္ခသစ္စာဟူသော ပရိညေဃုတရားတို့ကို ပရိညေဃု အဖြစ်အားဖြင့် သိတော်မူ၏။ ပယ်ထိုက်သော သမုဒယသစ္စာ ဟူသော ပဟာတဗ္ဗတရားတို့ကို ပဟာတဗ္ဗ အဖြစ်အားဖြင့် သိတော်မူ၏။ မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော နိရောဓသစ္စာ ဟူသော သမ္ဘိကာတဗ္ဗတရားတို့ကို သမ္ဘိကာတဗ္ဗ အဖြစ်အားဖြင့် သိတော်မူ၏။ ပွားစေထိုက်သော မဂ္ဂသစ္စာ ဟူသော ဘာဝေတဗ္ဗတရားတို့ကို ဘာဝေတဗ္ဗ အဖြစ်အားဖြင့် သိတော်မူ၏။

ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် အောက်ပါဂါထာကို မိန့်ဆိုတော်မူခဲ့ပေသည်။

“သေလပုဏ္ဏား- ငါသည် ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်သည်ကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခဲ့ပြီ၊ ပွားစေ ထိုက်သည်ကိုလည်း ပွားစေခဲ့ပြီ၊ ပယ်ထိုက်သည်ကိုလည်း ပယ်ခဲ့ပြီ၊ ထို့ကြောင့် ငါသည် ဗုဒ္ဓ-သိသူ-ဘုရား စင်စစ် ဖြစ်ပေသည်။”

အလုံးစုံသောတရားတို့ကို သိတော်မူပုံ တစ်နည်း

စက္ခုပသာဒခေါ် မျက်စိသည် ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ထိုမျက်စိကို အကြောင်းရင်း အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝက တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ထိုသစ္စာ၂-ပါးတို့၏မဖြစ်ခြင်းသည် နိရောဓသစ္စာတည်း၊ နိရောဓ(ချုပ် ခြင်း)ကို အပြားအားဖြင့်သိသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်သည် မဂ္ဂသစ္စာတည်း ဟု ဤသို့ စက္ခုစသော တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်ကို ထုတ်သောအားဖြင့်လည်း အလုံးစုံသောတရားတို့ကို မှန်စွာလည်း သိတော်မူပေ၏၊ ကိုယ်တိုင်လည်း သိတော်မူပေ၏၊ နား နှာ လျှာ ကိုယ် စိတ် တို့၌ ဤဆိုခဲ့သော နည်းအတူပင်တည်း။

ဤနည်းဖြင့်ပင်လျှင် ရူပါယတန အစရှိသော အာယတန ၆-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏ် အစ ရှိသော ဝိညာဏ် ၆-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ စက္ခုသမ္မဿ အစရှိသော ဖဿ ၆-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ စက္ခု- သမ္မဿကြောင့်ဖြစ်သည့် စက္ခုသမ္မဿဇာဝေဒနာ အစရှိသော ဝေဒနာ ၆-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရူပသညာ အစရှိသော သညာ ၆-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ရူပသဉ္စေတနာ အစရှိသော စေတနာ ၆-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ရူပတဏှာ အစရှိသော တဏှာ ၆-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရူပဝိတက် အစရှိသော ဝိတက် ၆-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရူပဝိစာရ အစရှိသော ဝိစာရ ၆-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ရူပက္ခန္ဓာ အစရှိသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ကသိုဏ်း (ဈာန်)၁၀-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အနုဿတိ ၁၀-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဥဒ္ဓါမာတကသညာ စသည်တို့၏ အစွမ်း အားဖြင့် သညာ ၁၀-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဆံပင် အစရှိသော ၃၂-ပါးသော ကောဠာသတို့ကို လည်းကောင်း၊ အာယတန ၁၂-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတ် ၁၈-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ကာမဘဝ အစရှိသော ဘဝ ၉-ပါးတို့ကို လည်းကောင်း၊ ပထမဈာန် အစရှိသော ဈာန် ၄-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ မေတ္တာဘာဝနာ အစရှိသော အပ္ပမညာ ၄-ပါး တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အရူပသမာပတ် ၄-ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အဆုံးမှ ပြန်လာသော(ပဋိလုံ)အားဖြင့် ဇရာမရဏ အစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အစမှ အစဉ်အတိုင်းသွားသော(အနုလုံ)အားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတို့ကို လည်းကောင်း ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏။

(ယှဉ်စေအပ်ကုန်၏-ဟူသော)ထိုစကားရပ်၌ ယခုပြဆိုမည့် စကားသည် နောက်ဆုံးတစ်ပုဒ်ကို ယှဉ်စေပုံ ဖြစ်၏။ ဇရာမရဏသည် ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဇာတိသည် သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ထို ၂-ပါးလုံး၏ကုန်ခြင်းသည် နိရောဓ သစ္စာတည်း၊ နိရောဓကို အပြားအားဖြင့်သိသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်သည် မဂ္ဂသစ္စာတည်း - ဟု ဤသို့ တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်ကို ထုတ်သောအားဖြင့် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို မှန်စွာလည်း သိတော်မူပေ၏၊ ကိုယ်တိုင်လည်း သိတော်မူ ပေ၏၊ သိသင့်သည့်တရားအား လျော်စွာ သိတော်မူပေ၏၊ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပေ၏။

၃။ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်တော် အပ္ပင်္ဂ

ဝိဇ္ဇာမည်သော ဉာဏ်ထူးတို့နှင့်လည်းကောင်း၊ စရဏမည်သော အခြေခံအကျင့်နှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံတော်မူသောကြောင့် ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န မည်တော်မူပေ၏။

ထို ဝိဇ္ဇာနှင့် စရဏတို့တွင် ဝိဇ္ဇာ ဟူသည်မှာ ဉာဏ်ထူးသုံးပါးတို့သည်လည်း 'ဝိဇ္ဇာ' မည်၏။ ဉာဏ်ထူးရှစ်ပါးတို့သည်လည်း 'ဝိဇ္ဇာ' မည်၏။ စရဏတရားကား တစ်ဆယ့်ငါးပါး ရှိ၏။

ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါး (ဘယဘေရဝသုတ်)

- ၁။ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်
- ၂။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်
- ၃။ အာသဝက္ခယဉာဏ်

ဝိဇ္ဇာ ၈-ပါး (အဗ္ဗန္ဓသုတ်)

၁။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်	၅။ ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်
၂။ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်	၆။ အာသဝက္ခယဉာဏ်
၃။ ဣဒ္ဓိဝိညဉာဏ်	၇။ ဝိပဿနာဉာဏ်
၄။ စေတောပရိယဉာဏ်	၈။ မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်

စရဏ ၁၅-ပါး

၁။ ပါတိမောကံသီလ။	၇။ ဩတ္တပ္ပ
၂။ မျက်စိစသော ဣန္ဒြေတို့၌ လုံခြုံစေတတ်သော တံခါးရှိခြင်း။	၈။ ဗာဟုသစ္စ
၃။ စားသုံးဖွယ်ဘောဇဉ်၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိခြင်း။	၉။ ဝီရိယ
၄။ ဘာဝနာအလုပ်ဖြင့် နိုးကြားခြင်းကို မပြတ်အားထုတ်ခြင်း။	၁၀။ သတိ
၅။ သဒ္ဓါ	၁၁။ ပညာ -ဟူသော သူတော်ကောင်းတရား ၇-ပါး
၆။ ဟိရီ	၁၂။ - ၁၅။ ရူပါဝစရဏာန် ၄-ပါး

မြတ်စွာဘုရား၏တပည့်(အရိယသာဝက)သည် ဤ ၁၅-ပါးသော သူတော်ကောင်းတရားတို့ဖြင့် သေခြင်းကင်းသော အမြိုက်နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့ သွားရောက်ရ၏။ ဤသို့ နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဤ ၁၅-ပါးသောတရားတို့ကိုပင်လျှင် 'စရဏ' ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဤစကားနှင့်အညီ ဟောထားသောသုတ်ဒေသနာကား-

“မဟာနာမ်မင်း၊ ဤသာသနာတော်၌ ဘုရားတပည့်(အရိယသာဝက)သည် သီလနှင့်ပြည့်စုံပေ၏”
ဤသို့အစရှိသော အလုံးစုံကို မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ သေခသုတ်၌ ဟောထားသောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် သိအပ်ပေသည်။

ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ထူး၏တည်ရာနှင့် အခြေခံအကျင့်စရဏ၏တည်ရာ

ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ထူးတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် မြတ်စွာဘုရား၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ပြည့်စေလျက် တည်၏။ အခြေခံအကျင့်စရဏနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် မဟာကရုဏာတော်ကို ပြည့်စေလျက် တည်၏။

ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့်ပြည့်စုံသော သူမြတ်၏ကျင့်ရိုးကျင့်စဉ်

မြတ်စွာဘုရားသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့် အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် အကျိုးမဲ့ကို သိတော်မူပြီးလျှင် မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် အကျိုးမဲ့ကို ကြဉ်ရှောင်စေ၍ အကျိုးစီးပွား၌ ယှဉ်စေတော်မူပေ၏။ ထိုသို့ ယှဉ်စေခြင်းသည် ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် ပြည့်စုံသော သူမြတ်၏ကျင့်ရိုးကျင့်စဉ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ အကျိုးစီးပွား၌ ယှဉ်စေသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝကတို့သည် ကောင်းမြတ်သောအကျင့် ရှိကြပေကုန်၏။ ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် မပြည့်စုံသော တိတ္ထိဆရာကြီးတို့၏ အတ္တန္တပ အစရှိသော တပည့်သာဝကတို့ကဲ့သို့ မကောင်းသောအကျင့် ရှိကြသည် မဟုတ်ပေ။

၄။ သုဂတောဂ္ဂုဏ်တော် အပ္ပင်္ဂ

- (၁) တင့်တယ်သောသွားခြင်း ရှိတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (၂) ကောင်းသောအရပ်သို့ သွားတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (၃) ကောင်းစွာ သွားတော်မူသောကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (၄) ကောင်းစွာ မြွက်ဆိုတော်မူတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း 'သုဂတ' မည်တော်မူပေ၏။

ချဲ့၍ပြအံ့-

(၁) တင့်တယ်သောသွားခြင်း ရှိတော်မူသောကြောင့် 'သုဂတ' မည်တော်မူပုံ

$$\begin{aligned}\text{သုဂတ} &= \text{သု} + \text{ဂတ} \\ &= \text{တင့်တယ်သော} + \text{သွားခြင်း}\end{aligned}$$

မြတ်စွာဘုရား၏သွားခြင်းသည် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သန့်ရှင်း အပြစ်ကင်း၍တင့်တယ်ပေ၏။ ထိုသွားခြင်းသည် အဘယ်နည်းဟူမူ - အရိယမဂ် ပေတည်း။ မှန်ပေ၏။ ထိုတင့်တယ်သော အရိယမဂ်တည်းဟူသော သွားခြင်းဖြင့် ဘေးမဲ့ရာမှန် နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့ (သုဂတိ၌သော်လည်း) မငြိတွယ်ဘဲ ကြွသွားတော်မူပေ၏။ ဤသို့ တင့်တယ်သော ကြွသွားခြင်း ရှိတော်မူသောကြောင့် 'သုဂတ' မည်တော်မူပါပေ၏။

(၂) ကောင်းသောအရပ်သို့ သွားတော်မူသောကြောင့် 'သုဂတ' မည်တော်မူပုံ

$$\begin{aligned}\text{သုဂတ} &= \text{သု} + \text{ဂတ} \\ &= \text{ကောင်းသော(နိဗ္ဗာန်သို့)} + \text{သွားခြင်း}\end{aligned}$$

မြတ်စွာဘုရားသည် သေခြင်းကင်းရာ အမြိုက်နိဗ္ဗာန် ဟူသော ကောင်းသောအရပ်သို့ ကြွသွားတော်မူပေ၏။ ဤသို့ ကောင်းသောအရပ်သို့ ကြွသွားတော်မူသောကြောင့် 'သုဂတ' မည်တော်မူပါပေ၏။

(၃) ကောင်းစွာသွားတော်မူသောကြောင့် 'သုဂတ' မည်တော်မူပုံ

$$\begin{aligned}\text{သုဂတ} &= \text{သု} + \text{ဂတ} \\ &= \text{ကောင်းစွာ} + \text{သွားခြင်း}\end{aligned}$$

အရိယမဂ်ဖြင့် သွားပုံ

ထိုထိုမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာများကို တစ်ဖန် မဖြစ်စေတော့ဘဲ ကောင်းစွာသွားတော်မူပေ၏။ မှန်ပေ၏။

“သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် အကြင်ကိလေသာတို့ကို ပယ်စွန့်အပ်ကုန်ပြီ။ ထိုပယ်ပြီးကိလေသာတို့သို့ တစ်ဖန် မပြန်၊ တစ်ဖန်မလာ၊ တစ်ဖန်မရောက်။ ထို့ကြောင့် သုဂတ မည်၏။ ပ ။ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြင်ကိလေသာတို့ကို ပယ်အပ်ကုန်ပြီ။ ထိုပယ်ပြီးကိလေသာတို့သို့ တစ်ဖန်မပြန်၊ တစ်ဖန်မလာ၊ တစ်ဖန်မရောက်။ ထို့ကြောင့် 'သုဂတ' မည်၏” ဟူသော ဤစကားကို မဟာနိဒ္ဒေသ၌ ဟောထားအပ်ပေသည်။

သမ္မာပဋိပတ်ဖြင့် သွားပုံ

တစ်နည်းကား မြတ်စွာဘုရားသည် ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်၏ ခြေတော်ရင်းမှ စ၍ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တိုင်အောင် အမျှ သုံးဆယ်သော ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းဟူသော ကောင်းမြတ်သောအကျင့်ပဋိပတ်ဖြင့် အလုံးစုံသောလောက၏ စီးပွားချမ်းသာကိုသာလျှင် ပြုတော်မူသည်ဖြစ်၍ လည်းကောင်း၊ သဿတဒိဋ္ဌိနှင့် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ ကာမသုခနှင့် အတ္တကိလ-မထ ဟူသော အဖို့အစွန်း အယုတ်တရားတို့သို့ မကပ်ရောက်သည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း ကောင်းစွာသွားတော်မူပေ၏။

ဤသို့ အရိယမဂ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ရှေးအဖို့၌ သမ္မာပဋိပတ်ဖြင့်လည်းကောင်း ကောင်းစွာသွားတော်မူသောကြောင့် 'သုဂတ' မည်တော်မူပါပေ၏။

(၄) ကောင်းစွာမြွက်ဆိုတော်မူတတ်သောကြောင့် 'သုဂတ' မည်တော်မူပုံ

$$\begin{aligned}\text{သုဂတ} &= \text{သု} + \text{ဂတ(ဂဒ)} \\ &= \text{ကောင်းစွာ} + \text{မြွက်ဆိုသည်}\end{aligned}$$

မြတ်စွာဘုရားသည် ကောင်းစွာမြွက်ဆိုတော်မူတတ်ပေ၏။ သင့်လျော်သောအရာ၌ သင့်လျော်သောစကားကို သာလျှင် မြွက်ဆိုတော်မူတတ်ပေ၏။ ဤသို့ သင့်လျော်သော စကားကောင်းကိုသာလျှင် ကောင်းစွာမြွက်ဆိုတော်မူတတ်သောကြောင့်လည်း 'သုဂတ' မည်တော်မူပါပေ၏။

စကား ၆-ခွန်း

၁။ မဟုတ် မမှန်၊ အကျိုးမရှိ၊	သူတစ်ပါးတို့က မနှစ်သက် မမြတ်နိုးသောစကား။
၂။ ဟုတ်၏ မှန်၏၊ အကျိုးမရှိ၊	သူတစ်ပါးတို့က မနှစ်သက် မမြတ်နိုးသောစကား။
၃။ ဟုတ်၏ မှန်၏၊ အကျိုးရှိ၏၊	သူတစ်ပါးတို့က မနှစ်သက် မမြတ်နိုးသောစကား။
၄။ မဟုတ် မမှန်၊ အကျိုးမရှိ၊	သူတစ်ပါးတို့က နှစ်သက် မြတ်နိုးသောစကား။
၅။ ဟုတ်၏ မှန်၏၊ အကျိုးမရှိ၊	သူတစ်ပါးတို့က နှစ်သက် မြတ်နိုးသောစကား။
၆။ ဟုတ်၏ မှန်၏၊ အကျိုးရှိ၏၊	သူတစ်ပါးတို့က နှစ်သက် မြတ်နိုးသောစကား။

ဤ စကား ၆-မျိုးတို့တွင် မြတ်စွာဘုရားသည် နံပါတ်-၃ နှင့် နံပါတ်-၆ စကားတို့ကိုသာ ပြောဆိုပေ၏။ ထိုသို့ ပြောဆိုရာ၌လည်း သင့်လျော်သော အခါကာလကို သိပေ၏။

၅။ လောကဝိဒ္ဓူဏ်တော် အပွင့်

ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်လည်း လောကကို သိတော်မူသောကြောင့် ‘လောကဝိဒ္ဓူ’ မည်တော်မူ၏။
ချဲ့၍ပြအံ့ -

လောကကို သိတော်မူပုံ

လောကဝိဒ္ဓူ မည်သော မြတ်စွာဘုရားသည် ဒုက္ခဟူသော သဘောရင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ချုပ်ခြင်းနိရောဓအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိရောဓသို့ ရောက်ကြောင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဤခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့် လောကကို သိတော်မူ၏၊ ဖောက်ထွင်း၍ သိမြင်တော်မူ၏။

မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံမှာ-

“အချင်းရောဟိတဿနတ်သား- အကြင်အရပ်၌ မဖြစ်၊ မအို၊ မသေ၊ မစုတေ၊ လောက၏အဆုံး ဖြစ်သော ထို မဖြစ်၊ မအို၊ မသေရာ အရပ်ကို ခြေလျင်သွားခြင်းဖြင့် သိနိုင်သည် တွေ့မြင်နိုင်သည် ရောက်နိုင် သည်ဟု ငါ မဟောပေ၊ အချင်းရောဟိတဿနတ်သား- လောက၏အဆုံးသို့ မရောက်မူ၍လည်း ဆင်းရဲဒုက္ခ ၏ ကုန်ဆုံးခြင်းကို ပြနိုင်ခြင်းကို ငါ မဟောပေ၊ အချင်းရောဟိတဿနတ်သား- စင်စစ်မှာမူ ငါသည် အမှတ် သညာလည်းရှိ၊ အသိစိတ်လည်း ရှိသော တစ်လံမျှလောက်သော ဤကိုယ်၌သာလျှင် လောကကိုလည်း ပညတ် ဟောကြားပေ၏၊ လောက၏ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ပညတ်ဟောကြားပေ၏၊ လောက၏ချုပ်ခြင်းကိုလည်း ပညတ်ဟောကြားပေ၏၊ လောက၏ချုပ်ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်ကိုလည်း ပညတ်ဟောကြားပေ၏။

ခြေလျင်သွားခြင်းဖြင့် လောက၏အဆုံးသို့ တစ်ခါတစ်ရံမျှ မရောက်နိုင်ချေ၊ လောက၏အဆုံးသို့ မရောက်လျှင်လည်း ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ခြင်းမည်သည် မရှိချေ။

ထို့ကြောင့် စင်စစ် လောကကို သိတော်မူပြီးသော၊ ကောင်းသည့်ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော၊ မြတ်သည့်အကျင့်ကို ကျင့်သုံးပြီးသောကြောင့် ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသောကြောင့် တစ်ဖန် ဘဝအသစ် ဖြစ်ဖွယ် မရှိသဖြင့် လောက၏အဆုံးသို့ ရောက်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် လောက၏အဆုံးကို သိ တော်မူပြီး၍ ဤလောကကိုလည်းကောင်း၊ တစ်ပါးသောလောကကိုလည်းကောင်း မတောင့်တတော့ပေ။”

လောကကို သိတော်မူပုံ တစ်နည်း

လောကတို့သည် သင်္ခါရလောက၊ သတ္တလောက၊ ဩကာသလောကဟူ၍ သုံးပါး အပြားရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ‘တစ်ပါးသောလောကကား အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့သည် အကြောင်းအာဟာရကြောင့် တည်နေခြင်းပင်တည်း’- ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟောရာ၌ သင်္ခါရလောကကို သိအပ်၏။ ‘လောကသည် မြစ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ လောကသည် မမြီဟူ၍ လည်းကောင်း’- ဤသို့စသည်ဖြင့် ဟောရာ၌ သတ္တလောကကို သိအပ်၏။ ‘အကြင်မျှလောက်သော အရပ်၌ လ နေ တို့သည် လှည့်လည်ကုန်၏။ အရပ်မျက်နှာတို့ကို တင့်တယ်စေကုန်လျက် ထွန်းပကုန်၏။ ထိုမျှလောက် ကျယ်ပြန့်သော တစ်ထောင်အပြားရှိသော လောကသည် ရှိ၏။ ဤတစ်ထောင်မျှသော စကြဝဠာလောက၌ သင်္ဃဗြဟ္မာ၏ သတ္တဝါတို့၏ အခြေအနေကို သိနိုင်သောအစွမ်းသည် ဖြစ်လျက်ရှိပေ၏’- ဤသို့စသည်ဖြင့် ဟောရာ၌ ဩကာသလောကကို သိ အပ်၏။ ထိုလောကသုံးပါးကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် သိတော်မူလေပြီ။

ချဲ့၍ပြအံ့-

သင်္ခါရလောကကို သိပုံ

(၁) တစ်ပါးသော လောကဟူသည်	- အကြောင်းအာဟာရကြောင့် တည်နေကြသော အလုံးစုံသော သတ္တဝါ ဟု ခေါ်သည့် သင်္ခါရတရားတို့သည် တစ်ပါးသော လောက မည်၏။
(၂) နာမ်နှင့်ရုပ်သည်	- ၂-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၃) သုံးပါးသော ဝေဒနာတို့သည်	- ၃-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၄) လေးပါးသော အာဟာရတို့သည်	- ၄-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၅) ငါးပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့သည်	- ၅-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၆) ခြောက်ပါးသောအတွင်းအာယတနတို့သည်	- ၆-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၇) ခုနစ်ပါးသော ဝိညာဏဋ္ဌိတိတို့သည်	- ၇-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၈) ရှစ်ပါးသော လောကဓံတရားတို့သည်	- ၈-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၉) ကိုးပါးသော သတ္တဝါသတို့သည်	- ၉-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၁၀) ဆယ်ပါးသော ရုပ်အာယတနတို့သည်	- ၁၀-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။
(၁၁) ၁၂-ပါးသော အာယတနတို့သည်	- ၁၂-ပါးသောလောကတို့ ပေတည်း။

(၁၂) ၁၈-ပါးသော ဓာတ်တို့သည် - ၁၈-ပါးသောလောကတို့ပေတည်း -ဟု ဆိုအပ်သော ဤသင်္ခါရ လောကကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့် သိတော်မူ၏။

သတ္တလောကကို သိပုံ

ထို့ပြင် မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ အာသယ၊ အနုဿယ၊ စရိုက်၊ အဓိမုတ္တိတို့ကိုလည်း သိ တော်မူ၏။ ပညာမျက်စိ၌ ကိလေသာမြူနည်းသော သတ္တဝါ၊ ပညာမျက်စိ၌ ကိလေသာမြူများသော သတ္တဝါတို့ကို လည်း သိတော်မူ၏။ ဣန္ဒြေထက်သောသတ္တဝါ၊ ဣန္ဒြေနုသောသတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိတော်မူ၏။ ကောင်းသောအခြင်းအရာ ရှိ သောသတ္တဝါ၊ မကောင်းသောအခြင်းအရာ ရှိသောသတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိတော်မူ၏။ သိနားလည်စေရန် လွယ်ကူသော သတ္တဝါ၊ သိနားလည်စေရန် ခဲယဉ်းသော သတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိတော်မူ၏။ တရားထူးကိုသိရန် ဖြစ်ထိုက်သော သတ္တဝါ၊ မဖြစ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိတော်မူ၏။ ထိုသို့ သိတော်မူသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော သတ္တလောကကိုလည်း ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့် သိတော်မူ၏။

ဩကာသလောကကို သိပုံ

သတ္တလောကကို သိတော်မူသကဲ့သို့ပင် သတ္တဝါတို့၏တည်နေရာ ဩကာသလောကကိုလည်း သိတော်မူ၏။ ချဲ့ပြရလျှင်- **စကြဝဠာတစ်ခုသည်** အလျားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံအားဖြင့်လည်းကောင်း ယူနောပေါင်း တစ် သန်း နှစ်သိန်း သုံးထောင် လေးရာ ငါးဆယ် (၁၂၀၃,၄၅၀)ရှိ၏။ အလုံးစုံသောပတ်လည်အဝန်းသည် ယူနောပေါင်း သုံးသန်း ခြောက်သိန်း တစ်သောင်း သုံးရာ ငါးဆယ် (၃၆၁၀,၃၅၀) ရှိ၏။

ထိုစကြဝဠာ၌ မြေထု ရေထု လေထု ဟူ၍ အဆင့်ဆင့်ရှိရာ - မဟာပထဝီမြေကြီးသည် အထူးအားဖြင့် ယူနော နှစ်သိန်း လေးသောင်း (၂၄၀,၀၀၀) အတိုင်းအရှည် ရှိ၏။ မဟာပထဝီမြေကြီး၏ အောက်ခံတည်ရာဖြစ်သော ရေထုသည်ယူနော လေးသိန်း ရှစ်သောင်း (၄၈၀,၀၀၀) ရှိသည်ဖြစ်၍ လေထုပေါ်၌ တည်လျက် ရှိလေသည်။ ရေထု၏ အောက်ခံတည်ရာဖြစ်သော လေထုသည်လည်း ယူနော ကိုးသိန်း ခြောက်သောင်း (၉၆၀,၀၀၀)တိုင်အောင် အာကာသ ဟင်းလင်းပြင်ထဲ၌ သက်ဝင်လျက် ရှိလေ၏။ ဤအတိုင်းအရှည်သည် လူတို့၏နေရာ ဩကာသလောက၏ တည်နေပုံ တည်း။

ဤဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ကောင်းစွာတည်နေသော ဤမြေပြင်လောက၌-

- မြင်းမိုရ်တောင်သည် ယူနောပေါင်း ၈၄,၀၀၀ မဟာသမုဒ္ဒရာထဲ၌ နစ်မြုပ်လျက် ရှိ၏။ အထက်ကောင်းကင်သို့ ယူနောပေါင်း ၈၄,၀၀၀ မြင့်တက်လျက် ရှိ၏။
- ထိုမြင်းမိုရ်တောင်၏ ပမာဏအောက် အစဉ်အတိုင်း ထက်ဝက်ထက်ဝက်သော ပမာဏဖြင့် အောက်၌မြုပ်လျက် အထက်သို့တက်လျက် ရှိကုန်သော၊ အမျိုးမျိုးသော ရတနာတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ကြီးကျယ်သော ယုဂန္ဓါရ် တောင်၊ ဤသမရေတောင်၊ ကရဝိကတောင်၊ သုဒဿနတောင်၊ နေမိန္ဒရတောင်၊ ဝိနတကတောင်၊ အဿကဏ် တောင် ဟူသော ခုနစ်ခုသော တောင်ကြီးတို့သည် မြင်းမိုရ်တောင်၏ ပတ်လည်အရပ်၌ တည်ရှိကုန်၏။ နတ် မင်းကြီးတို့၏နေရာ ဖြစ်ကုန်၏။ နတ်နှင့်ဘီလူးတို့ မှီဝဲနေထိုင်ရာ ဖြစ်ကြပေသည်။
- ဟိမဝန္တာတောင်သည် ယူနော ၅၀၀-မြင့်၏။ အလျား အနံအားဖြင့် ယူနော ၃,၀၀၀ ကျယ်ပြန့်၏။ ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော တောင်ထွတ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်၏။
- နဂ-မသွားတတ် ဟူသော အမည်ရှိသော ဇမ္ဗူသပြေပင်သည် ပင်စည်၏ လုံးပတ်အားဖြင့် ၁၅-ယူနောရှိ၏။ ပင်စည်နှင့် အကိုင်းအခက်တို့၏ အလျားအားဖြင့် ယူနော ငါးဆယ်စီ ရှိ၏။ ထက်ဝန်းကျင် ပတ်လည်အားဖြင့် ယူနောတစ်ရာ ကျယ်ပြန့်၏။ ယူနောတစ်ရာ မြင့်ပေ၏။ ယင်းသပြေပင်၏အစွမ်းကြောင့် ဇမ္ဗူဒီပ-ဇမ္ဗူဒီပကျွန်း ဟု ထင်ရှားပေသည်။
- အသုရာနတ်တို့၏ စိတြပါဠလိ ခေါ်သော သခွတ်ပင်၊ ဂဠုန်တို့၏ လက်ပံပင်၊ အပရဂေါယာနခေါ် အနောက် ကျွန်း၌ ထိမ်ပင်၊ ဥတ္တရကုရုခေါ် မြောက်ကျွန်း၌ ကပ္ပရက္ခခေါ် ပဒေသာပင်၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟခေါ် အရှေ့ကျွန်း၌ ကုက္ကိပင်၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်တို့၌ ပင်လယ်ကသစ်ပင်တို့၏ အတိုင်းအရှည်တို့သည်လည်း ဇမ္ဗူသပြေပင်၏ ပမာဏအတိုင်းပင် ဖြစ်၏။
- စကြဝဠာတောင်သည် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ ယူနော ၈၂,၀၀၀ နစ်မြုပ်လျက် ရှိ၏။ ရေမျက်နှာပြင်မှ အထက်သို့ ယူနော ၈၂,၀၀၀ မြင့်တက်လျက် ရှိ၏။ ဤစကြဝဠာတောင်သည် ဆိုခဲ့ပြီးသော အလုံးစုံသော လောကဓာတ်ကို ပတ်ဝန်းကျင်မှ ခြုံရံလျက် တည်၏။

ထိုလောကဓာတ်၌ - လဝန်းသည် ၄၉-ယူနော ရှိ၏။ နေဝန်းသည် ယူနော ၅၀-ရှိ၏။ တာဝတိံသာနတ်ဘုံ သည် ယူနော ၁၀,၀၀၀ ရှိ၏။ ထို့အတူပင် အသုရာနတ်ဘုံ၊ အဝီစိငရဲကြီး၊ တောင်ကျွန်း(ဇမ္ဗူဒီပကျွန်း)တို့သည်လည်း ယူနောတစ်သောင်းစီပင် ရှိ၏။ အနောက်ကျွန်း(အပရဂေါယာန)သည် ယူနော ၇,၀၀၀ ရှိ၏။ အရှေ့ကျွန်း(ပုဗ္ဗဝိဒေဟ) သည် ယူနော ၇,၀၀၀ ရှိ၏။ မြောက်ကျွန်း(ဥတ္တရကုရု)သည် ယူနော ၈,၀၀၀ ရှိ၏။ ဤကျွန်းကြီး ၄-ခုတို့တွင်

တစ်ခုတစ်ခုသော ကျွန်းကြီးသည် ငါးရာ ငါးရာသော ကျွန်းငယ် အခြံအရံ ရှိ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးသော ထိုအလုံးစုံသည်လည်း တစ်ခုသောစကြဝဠာ တစ်ခုသောလောကဓာတ် မည်၏။ ထိုသို့သော စကြဝဠာသုံးခု၏အကြား၌ လောကန္တရိုက်ငရဲတို့ သည် ရှိကုန်၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း တည်နေကုန်သော အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိကုန်သော အနန္တစကြဝဠာဟု ဆိုအပ်ကုန် သော အနန္တလောကဓာတ်တို့ကို မြတ်စွာဘုရားသည် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ သိနိုင်သော ဗုဒ္ဓဉာဏ်တော်ဖြင့် သိတော် မူ၏။ ဖောက်ထွင်း၍ မြင်တော်မူ၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဩကာသလောကကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားသည် ခပ်သိမ်း သောအပြားအားဖြင့် သိတော်မူလေပြီ။

ဤသို့ လောကသုံးပါးကို သိပုံအရအားဖြင့်လည်း ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် လောကကို သိတော်မူသော ကြောင့် လောကဝိဒ္ဓ မည်တော်မူ၏။

၆။ အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂူဏ်တော် အပွင့်

(၆-က) အနုတ္တရဂူဏ်တော် အပွင့်

မိမိထက် ဂူဏ်တို့ဖြင့်သာလွန်၍ ထူးမြတ်သူ တစ်စုံတစ်ယောက်မျှ မရှိသောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားထက် လွန်ကဲမြင့်မြတ်သောသူသည် မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ‘အနုတ္တရ’ မည်တော်မူပါပေ၏။ ထိုစကား မှန်ပေ၏ -

မြတ်စွာဘုရားသည် သီလဂုဏ်ဖြင့်လည်း အလုံးစုံသော (သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော)လောကကို လွှမ်းမိုးကျော် လွန်ပေ၏။ သမာဓိဂုဏ်၊ ပညာဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဂုဏ်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနဂုဏ်တို့ဖြင့်လည်း အလုံးစုံသောလောကကို လွှမ်းမိုးကျော်လွန်ပေ၏။ သီလဂုဏ်ဖြင့်လည်း တစ်ခေတ်တည်း၌ တူသူ မရှိပေ။ တူသူမရှိသော အတိတ် အနာဂတ် ဘုရားတို့နှင့်သာ တူတော်မူပေ၏။ ပုံတူ မရှိပေ။ တစ်ထပ်တည်းတူသူ မရှိပေ။ ပြိုင်ဘက်တူသူ မရှိပေ ။ ပ ။ ဝိမုတ္တိ ဉာဏဒဿနဂုဏ်ဖြင့်လည်း တစ်ခေတ်တည်း၌ တူသူ မရှိပေ ။ ပ ။ ပြိုင်ဘက်တူသူ မရှိပေ။ ဤအဆိုသည် မြတ်စွာဘုရား ဟောထားသော အောက်ပါစကားနှင့်အညီပင် ဖြစ်သည်။

“နတ်များနှင့်တကွ မာရ်နတ်နှင့်တကွ ဗြဟ္မာများနှင့်တကွသော လောက၌၊ ရဟန်းသူမြတ်များနှင့် တကွ လူမင်းဟူသောနတ်များ သာမန်လူအများနှင့် တကွသော သတ္တဝါအပေါင်း၌ မိမိထက်သာလွန်၍ သီလ နှင့်ပြည့်စုံသော အခြားသောရဟန်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ သူမြတ်ကိုသော်လည်းကောင်း ငါမမြင်ပေ” -

ဤသို့ စသည်ကို ချဲ့၍သိအပ်၏။ ဤအတူပင် အဂ္ဂပဿာဒသုတ် စသည်တို့ကိုလည်း သိအပ်၏။ ‘ငါ့မှာ ဆရာ မရှိ’ အစရှိသော ဂါထာတို့ကိုလည်း ချဲ့၍ သိအပ်ကုန်၏။

(၆-ခ) ပုရိသဒမ္မသာရထိဂူဏ်တော် အပွင့်

မြတ်စွာဘုရားသည် ဆုံးမထိုက်သော ယောက်ျား(ပုဂ္ဂိုလ်)တို့ကို သွားစေတတ် မောင်းနှင်တတ်သောကြောင့် ‘ပုရိသဒမ္မသာရထိ’ မည်တော်မူပေ၏။

‘သွားစေတတ်၏’ ဟူသည် ယဉ်ကျေးစေတတ်၏၊ ဆုံးမတတ်၏ဟု ဆိုလို၏။ ထိုစကားရပ်၌ ‘ပုရိသဒမ္မ’ ဆုံးမ ထိုက်သော ယောက်ျားတို့ဟူသည် မယဉ်ကျေးကြသည်ဖြစ်၍ ယဉ်ကျေးအောင်ဆုံးမခြင်းငှာ သင့်ကုန်သော တိရစ္ဆာန် ယောက်ျားတို့သည်လည်းကောင်း၊ လူယောက်ျားတို့သည်လည်းကောင်း၊ နတ်ယောက်ျားတို့သည်လည်းကောင်း ဆုံးမ ထိုက်သောယောက်ျားတို့ မည်ကုန်၏။ ထိုစကားမှန်၏ -

မြတ်စွာဘုရားသည် အပလာလနဂါးမင်း၊ စူဠာဒရ၊ မဟောဒရ၊ အဂ္ဂိသီခ၊ ဓူမသီခ၊ အရဝါဠနဂါးမင်း၊ ဓနပါလက ဟူ၍လည်းခေါ်သော နာဠာဂီရိဆင် အစရှိကုန်သော တိရစ္ဆာန်ယောက်ျားတို့ကိုလည်း ဆုံးမတော်မူလေပြီ။ အဆိပ်မရှိအောင် ပြုတော်မူလေပြီ။ သရဏဂုံနှင့် သီလတို့၌ တည်စေတော်မူလေပြီ။ နိဂဏ္ဌ၏သား သစ္စက၊ အမ္မဋ္ဌလုလင်၊ ပေါက္ခရာသုတိပုဏ္ဏား၊ သောဏဒန္တပုဏ္ဏား၊ ကုဋဒန္တပုဏ္ဏား အစရှိကုန်သော လူယောက်ျားတို့ကိုလည်း ဆုံးမတော်မူလေ ပြီ။ အာဠဝကဘီလူး၊ သူစိလောမဘီလူး၊ ခရလောမဘီလူး၊ သိကြားနတ်မင်း အစရှိကုန်သော နတ်ယောက်ျားတို့ကို လည်း ယဉ်ကျေးစေတော်မူလေပြီ။ ဆန်းကြယ်လှကုန်သော ဆုံးမကြောင်းနည်းတို့ဖြင့် ဆုံးမတော်မူလေပြီ။ မှန်ပေ၏ -

ဤအရာ၌ “မြင်းဆရာကြီး ကေသီ- ငါသည် ဆုံးမထိုက်သောယောက်ျားတို့ကို အနုနည်းဖြင့်လည်း ဆုံးမ၏။ အကြမ်းနည်းဖြင့်လည်း ဆုံးမ၏။ အနုအကြမ်း ၂-နည်းလုံးဖြင့်လည်း ဆုံးမ၏” ဤသို့ အစရှိသောသုတ်ကို ချဲ့၍ သိ အပ်၏။

တစ်နည်းသော်ကား မြတ်စွာဘုရားသည် သီလစင်ကြယ်သောသူ စသည်တို့အား ပထမဈာန် စသည်တို့ကို ဟောကြားတော်မူလျက်၊ သောတာပန် စသည်တို့အားလည်း အထက်မဂ်တို့၏ အကျင့်ကို ဟောကြားတော်မူလျက် အတော်အတန် ယဉ်ကျေးပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း အပြည့်အစုံယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမတော်မူသည်သာတည်း။

(၆-ဂ) အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂူဏ်တော် အပ္ပင်

တစ်နည်းကား အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ - ဟူသော ဤပုဒ်သည် အနက်တစ်ခုတည်းကိုသာ ပြ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဆုံးမထိုက်သော ယောက်ျားတို့ကို တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေခြင်းဖြင့်သာလျှင် ထိုင်လျက် ငြိတွယ်ဖင့်နှံခြင်း မရှိဘဲ ရှစ်ပါးသောသမာပတ်ဟူသော အရပ်မျက်နှာများသို့ ပြေးသွားနိုင်အောင် ဆုံးမတော်မူပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ’ (ဆုံးမထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ညွှန်ကြားသွန်သင် ပဲ့ပြင်ဆုံးမတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးအကောင်းဆုံး ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား) ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ဤ အရာ၌ “ရဟန်းတို့- ဆင်ကိုသင်ပြလေ့ကျင့်ပေးသော ဆရာသည် ဆုံးမသင်ပြထိုက်သောဆင်ကို မောင်းနှင်လျှင် ယင်း ဆင်သည် တစ်ခုသော အရပ်မျက်နှာကိုသာလျှင် ပြေးသွား၏” ဤသို့ အစရှိသောသုတ်ကို ချဲ့၍သိအပ်၏။

၇။ သတ္တာဒေဝမနုဿာနံဂူဏ်တော် အပ္ပင်

‘သတ္တာ(ဆရာ)’ မည်ပုံ

- (၁) မျက်မှောက်အကျိုးစီးပွား တမလွန်အကျိုးစီးပွား (နိဗ္ဗာန်ဟူသော) မြတ်သောအကျိုးစီးပွားတို့ဖြင့် ထိုက်သည့်အား လျော်စွာ ဆုံးမသွန်သင်တတ်သောကြောင့် ‘သတ္တာ (ဆရာ)’ မည်တော်မူ၏။
- (၂) တစ်နည်း- မြတ်စွာဘုရားသည် လှည်းကုန်သည်အပေါင်း၏ဦးစီး လှည်းမှူးခေါင်းဆောင်နှင့် တူတော်မူသော ကြောင့် ‘သတ္တာ’ မည်တော်မူပေ၏။

ဥပမာအားဖြင့် လှည်းမှူးခေါင်းဆောင်သည် လှည်းကုန်သည်တို့ကို ဘေးရန်များသော ခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေ၏၊ ခိုးသူဓားပြရှိသော ခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေ၏၊ သားရဲရှိသော ခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေ၏၊ အစာရခဲသော ခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေ၏၊ ရေမရှိသော ခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေ၏၊ ကျော်လွန်စေ၏၊ လွန်မြောက်စေ၏၊ ဘေးမဲ့အရပ်သို့ ရောက်စေ၏။ ထို့အတူပင် မြတ်စွာဘုရားတည်းဟူသော လှည်းမှူးခေါင်းဆောင်သည်လည်း သတ္တဝါတို့ကို ခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေတော်မူ၏။ ဘဝအသစ်ဖြစ်ရခြင်း ဟူသော ဇာတိခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေတော်မူ၏။ (အိုမင်းရခြင်း ဟူသော ဇရာခရီးခဲကို၊ ဖျားနာရခြင်း ဟူသော ဗျာဓိခရီးခဲကို၊ သေဆုံးရခြင်း ဟူသော မရဏခရီးခဲကို ကူးမြောက်စေတော်မူ၏။ ကျော်လွန်စေတော်မူ၏-) ထို့ကြောင့် သတ္တာ မည်တော်မူ၏။

နတ်လူတို့၏ ဆရာဖြစ်ပုံ

‘ဒေဝမနုဿာနံ-နတ်လူတို့၏’ ဟူသည်-နတ်တို့၏လည်းကောင်း၊ လူတို့၏လည်းကောင်း သတ္တာ-ဆရာပေတည်း။

ဤ ‘နတ်လူတို့၏ဆရာ’ ဟူသော စကားသည် အလွန်အမြတ် သတ္တဝါတို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကျွတ်ထိုက်သော ဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ဆိုအပ်သောစကားပေတည်း။ စင်စစ်အားဖြင့်မူကား မြတ်စွာဘုရားသည် အဆုံးအမကို ပေးသောအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏လည်း ဆရာဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။ မှန်ပေ၏- တိရစ္ဆာန်တို့သည်လည်း မြတ်စွာဘုရား၏တရားကို ကြားနာခြင်းဖြင့် ဥပနိဿယနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်၍ ထိုဥပနိဿယဖြင့်ပင်လျှင် ဒုတိယဘဝ၌သော်လည်းကောင်း၊ တတိယဘဝ၌သော်လည်းကောင်း မဂ်ဖိုလ်ကို ရကြလေကုန်၏။ ဤအရာ၌ ဖားနတ်သား-စသည်တို့သည် စံပြသာဓကပေတည်း။

ဖားနတ်သားဝတ္ထု

မြတ်စွာဘုရားသည် ဂဂ္ဂရာရေကန်၏ကမ်းနား၌ စမ္မာမြို့သူမြို့သားတို့အား တရားဟောနေစဉ် ဖားတစ်ကောင် သည် မြတ်စွာဘုရား၏ အသံတော်၌ တရားသံ ဟူသော နိမိတ်ကို ယူလျက် နာနေ၏။ နွားကျောင်းသား တစ်ယောက် သည် ဝါးရင်းတုတ်ကိုထောက်၍ ငေးမောရပ်တည်လတ်သော် ထိုဖားကို ဦးခေါင်း၌ ဖိထောက်လျက် တည်လေ၏။ ဖားသည် ထိုခဏ၌ပင်လျှင် သေ၍ တာဝတိံသာနတ်ပြည်ဝယ် တစ်ဆယ့်နှစ်ယူဇနာရှိသော ရွှေဗိမာန်၌ ဖြစ်လေ၏။ အိပ်ရာမှ နိုးလာသောသူကဲ့သို့ ထိုဗိမာန်၌ နတ်သမီးအပေါင်း ခြံရံလျက်ရှိသော မိမိကိုယ်ကို တွေ့ရသောကြောင့် “အချင်းတို့- ငါသို့သော ဖားသည်သော်လည်း ဤရွှေနတ်ဗိမာန်၌ ဖြစ်ရချေသေး၏။ အဘယ်သို့သော ကံကို ပြုခဲ့လေသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်လတ်သော် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားသံ၌ နိမိတ်ကိုယူခြင်း မှတစ်ပါး အခြားတစ်စုံတစ်ခုသော ကောင်းမှုကိုမျှ မတွေ့မမြင်ရဘဲ ရှိလေ၏။ ထို့ကြောင့် ဖားနတ်သားသည် ထိုခဏ၌ပင်လျှင် ရွှေဗိမာန်နှင့်တကွ လာ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်တို့ကို ဦးတိုက်ရှိခိုးလေ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် သိတော်မူလျက်ပင်လျှင်-

“နတ်၏တန်ခိုးဖြင့် အခြံအရံဖြင့် တောက်ပလျက် အလွန်နစ်သက်ဖွယ်အဆင်းဖြင့် အလုံးစုံသောအရပ်မျက်နှာတို့ကို ထွန်းလင်းစေလျက် ငါ၏ခြေတော်တို့ကို ရှိခိုးသူကား မည်သူနည်း” ဟု မေးတော်မူလေ၏။

“အကျွန်ုပ်သည် ရှေးဘဝတုန်းက ရေ၌ ရေလျှင်ကျက်စားရာရှိသော ဖားသတ္တဝါ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အရှင်ဘုရား၏တရားကို နာနေစဉ် နွားကျောင်းသားသည် ဝါးရင်းတုတ်ဖြင့် ဖိလျက် ထောက်၍ သေစေခဲ့ပါသည် ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုဖားနတ်သားအား တရားကို ဟောတော်မူ၏။ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တဝါတို့အား တရားထူးသိခြင်း ဖြစ်လေ၏။ ဖားနတ်သားသည်လည်း သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်ပြီးလျှင် ပြုံးလျက် ဖဲခွါသွားလေသည်။

၈။ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် အပွင့်

(၁) သီအပ်သီထိုက်သောဥယျာဓိတရားအလုံးစုံကိုပင်လျှင် ဝိမောက္ခန္တိကဉာဏ်တော်များ၏အစွမ်းဖြင့် သိတော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ‘ဗုဒ္ဓ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

(၂) တစ်နည်း - သစ္စာလေးပါးတို့ကို ကိုယ်တော်တိုင်လည်း သိတော်မူလေပြီ၊ အခြားသတ္တဝါတို့ကိုလည်း သိစေတော်မူလေပြီ၊ ထိုသို့ သိတော်မူခြင်း၊ သိစေတော်မူခြင်း အစရှိသောအကြောင်းများကြောင့် ‘ဗုဒ္ဓ’ မည်တော်မူပါပေ၏။

၉။ ဘဂဝါဂုဏ်တော် အပွင့်

ဘဂဝါ မည်ပုံ

‘ဘဂဝါ’ ဟူသော အမည်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ သီလစသော ဂုဏ်တို့ဖြင့် ထူးတော်မူသောကြောင့် သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက် မြတ်တော်မူ၍ အလေးပြုအပ်သော ဆရာမြတ်ကြီး ဖြစ်တော်မူသည့် မြတ်စွာဘုရားအား အလေးပြုသောအားဖြင့် ခေါ်ဆိုအပ်သောအမည် ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည် အောက်ပါဂါထာကို မိန့်ဆိုခဲ့လေပြီ-

“ဘဂဝါ ဟူသော အမည်စကားသည် အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော အမည်ပေတည်း။ ဘဂဝါ ဟူသော အမည်စကားသည် မြတ်လှပေ၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် အလေးပြုအပ်သော ဆရာမြတ်ကြီး ဖြစ်ပါပေ၏။ အလေးပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အလေးပြုထိုက်ကြောင်း သီလစသည်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပေ၏။ ထိုမြတ်စွာဘုရားကို ဘဂဝါ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။”

ဘဂဝါ မည်ပုံ တစ်နည်း

အမည်သည် အာဝတ္တိကအမည်၊ လိင်္ဂိကအမည်၊ နေမိတ္တိကအမည်၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နအမည် ဟူ၍ လေးပါးအပြားရှိ၏။ (အဓိစ္စသမုပ္ပန္နအမည် ဟူသည်မှာ လောကီသဒ္ဓါဆရာတို့၏ ဝေါဟာရအားဖြင့် ယဒိစ္စကအမည်ပင် ဖြစ်သည်။) ထိုအမည်လေးပါးတို့တွင် -

- (က) အာဝတ္တိကအမည် = အခိုက်အတန့်ကိုစွဲ၍ ခေါ်သောအမည်။
ပုံစံ - (ဝစ္ဆ)နွားငယ်၊ (ဒမ္မ)ထမ်းပိုးကျင့်လောက်သော နွား၊ (ဗလိဗဒ္ဓ)ဝန်ရုံးနွားလား အစရှိသော အမည်မျိုး။
- (ခ) လိင်္ဂိကအမည် = အသွင်အပြင်ကိုစွဲ၍ ခေါ်သောအမည်။
ပုံစံ - (ဒဏ္ဍီ)တုတ်တောင်ငှေးရှိသူ၊ တုတ်တောင်ငှေး စွဲကိုင်ထားသူ၊ (ဆတ္တီ)ထီးရှိသူ၊ ထီးဆောင်းနေသူ၊ (သိခီ)ဦးစွန်းရှိသူ၊ (ကရီ)လက်မောင်းရှိသူ၊ နှာမောင်းရှိသောဆင် အစရှိသော အမည်မျိုး။
- (ဂ) နေမိတ္တိကအမည် = ဂုဏ်အကြောင်းနိမိတ်ကိုစွဲ၍ ခေါ်သောအမည်။
ပုံစံ - (တေဝိဇ္ဇ)ဝိဇ္ဇာသုံးပါးရှိသူ၊ (ဆဠာဘိည)အဘိညာဉ် ၆-ပါးရှိသူ အစရှိသော အမည်မျိုး။
- (ဃ) အဓိစ္စသမုပ္ပန္နအမည် = သဒ္ဓါနက်ကို မင်းဘဲ အကြောင်းကိုကျော်လွန်၍ ခေါ်သောအမည်။
ပုံစံ - (သိရိဌမုက)ကျက်သရေကိုပွားစေသူ - ကျွန်၊ (ဓနဝဇ္ဇက)ဥစ္စာကိုပွားစေသူ - ကျွန် အစရှိသော အမည်မျိုး။

ဘဂဝါဟူသော အမည်သည် ဂုဏ်အကြောင်းနိမိတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော နေမိတ္တိကအမည် ဖြစ်၏။

မယ်တော်မဟာမာယာဒေဝီက ပြုအပ်သည်လည်း မဟုတ်ပေ၊ ခမည်းတော်သုဒ္ဓေါဒနမင်းကြီးက ပြုအပ်သည်လည်း မဟုတ်ပေ၊ ဆွေတော်မျိုးတော်ရှစ်သောင်းတို့က ပြုအပ်သည်လည်း မဟုတ်ပေ၊ သိကြား သန္တုသီတ စသော နတ်အထူးတို့က ပြုအပ်သည်လည်း မဟုတ်ပေ၊ မှန်ပေ၏ - တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ် ဟောထားသော အောက်ပါစကားလည်း ရှိပေ၏ -

“ဘဂဝါ ဟူသော ဤအမည်သည် မယ်တော်က ပြုအပ်သည်မဟုတ်ပေ။ ဘဂဝါ ဟူသော ဤအမည်သည် ဘုန်းတော်ကြီးကုန်သော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားတို့အား ဝိမောက္ခန္တမည်သော အရဟတ္တဖိုလ်ခဏ၌ ရသောအမည် ပေတည်း။ ဘဂဝါဟူသော ဤအမည်ပညတ်သည် ဘုန်းတော်ကြီးကုန်သော မြတ်စွာဘုရားတို့အား ဗောဓိပင်အောက်၌ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ကို ရသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် မျက်မှောက်သိအပ်သော ပညတ်ပေတည်း” - ဤကား မဟာနိဒ္ဒေသစကားတည်း။

မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိတော်လာ ဘဂဝါအနက် ၉-ချက်

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် -

- (၁) ဘဂီ - ဣဿရိယစသော ဘုန်းတော်၆-ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူပေ၏ -
- (၂) ဘဇီ - ဆိတ်ငြိမ်ရာနှင့် ဈာန်အဘိညာဉ်မဂ်ဖိုလ်တရားထူးများသို့ ကပ်ရောက်တော်မူလေပြီ -
- (၃) ဘာဂီ - ပစ္စည်းလေးပါးနှင့် အတ္တရသစသည် ဈာန်ဝိမောက္ခစသည်အဖို့ ရှိတော်မူပေ၏ -
- (၄) ဘဂ္ဂ - ရာဂစသည် ဖျက်စီးခြင်းကို ပြုတော်မူလေပြီ -
- (၅) ဝိဘတ္တဝါ - တရားရတနာကို ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူလေပြီ -
- (၆) ဂရု - အလေးပြုအပ်သောဆရာ ဖြစ်တော်မူပေ၏ -
- (၇) ဘာဂျဝါ - ဒါန သီလစသော အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဘုန်းကံရှိတော်မူပေ၏ -
- (၈) သုဘာဝိတတ္ထ - ကာယဘာဝနာစသော များစွာသောဘာဝနာအစဉ်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်ပြီးသော သဘော ရှိတော်မူပေ၏ -
- (၉) ဘဝန္တဂ - ဘဝ၏အဆုံး နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်တော်မူပေ၏ - ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကို ‘ဘဂဝါ’ ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။

အဋ္ဌကထာနည်းလာ ဘဂဝါအနက် ၆-ချက်

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် -

- (၁) ဘာဂျဝါ - ဘုန်းကံတော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပေ၏ -
- (၂) ဘဂ္ဂဝါ - ဖျက်ဆီးတော်မူလေပြီ -
- (၃) ဘဂ - ဣဿရိယ စသည်တို့နှင့် ယှဉ်တော်မူပေ၏ -
- (၄) ဝိဘတ္တဝါ - ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူလေပြီ -
- (၅) ဘတ္တဝါ - ဆည်းကပ်တော်မူလေပြီ -
- (၆) ဘဝေသု ဝန္တဂမန - ဘဝတို့၌ သွားသောတဏှာကို ထွေးအန်တော်မူလေပြီ-ထို့ကြောင့် ‘ဘဂဝါ’ မည်တော်မူပေ၏။

(၁) ဘာဂျဝါ - ဘုန်းကံတော်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပေ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင်၌ လောကီ၊လောကုတ္တရာချမ်းသာတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဒါန၊ သီလ အစရှိသော အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ‘ဘာဂျ’ ခေါ် ဘုန်းကံတော်သည် ရှိပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘ဘာဂျဝါ’ ဟု ဆိုသင့်ပါလျက် သဒ္ဒါကျမ်းနည်းဖြင့် ‘ဘဂဝါ’ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။

(မှတ်ချက် ။ ။ (၁)ဝဏ္ဏာဂမ- အက္ခရာလောသောနည်း၊ ဝါ-အက္ခရာဖြည့်စွက်သောနည်း၊ (၂) ဝဏ္ဏဝိပရိယာယ- အက္ခရာရှေ့နောက်ပြန်သောနည်း၊ (၃)ဝဏ္ဏဝိကာရ- အက္ခရာဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲသောနည်း၊ (၄) ဝဏ္ဏလောပ-အက္ခရာကို ချေဖျက်နုတ်ပယ်သောနည်း၊ (၅) ဓာတုအတ္ထာတိသယ- ဓာတ်၏ပိုလွန်သော အနက်ရှိသောနည်း ဟူသော နိရုတ္တိကျမ်းလာ လက္ခဏာကို ယူ၍သော်လည်းကောင်း၊ ရိုးရိုးပိုပြီးစီရင်ပုံကိုပြသော သဒ္ဒါကျမ်းနည်းဖြင့် ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်း၌ ထည့်သွင်းခြင်း လက္ခဏာကိုယူ၍ သော်လည်းကောင်း သဒ္ဒါနည်းဖြင့် ဘဂဝါ-ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏-ဟု ဆိုလို၏။)

(၂) ဘဂ္ဂဝါ - ဖျက်ဆီးတော်မူလေပြီ။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် အသိန်းမက များလှစွာကုန်သော ကိလေသာရန်သူတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ကိလေသမာရ် ခန္ဓမာရ် အဘိသင်္ခါရမာရ် ဒေဝပုတ္တမာရ် မဇ္ဈမာရ် ဟူသော မာရ်ငါးပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဖျက်ဆီးတော်မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ‘ဘဂ္ဂဝါ’ ဟု ဆိုသင့်ရာ၌ သဒ္ဒါနည်းအရ ‘ဘဂဝါ’ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

ကိလေသာတို့သည် အကျယ်အားဖြင့်-

- လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ ဖောက်ပြန်သော မနသိကာရ၊
- အဟိရိက-အကုသိုလ်မှ မရှက်ခြင်း၊ အနောတ္တပ္ပ-အကုသိုလ်မှ မထိတ်လန့်ခြင်း၊ ကောဓ-အမျက်ထွက်ခြင်း၊ ဥပနာဟ-ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း၊ မက္ခ-သူ့ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း၊ ပဋ္ဌာသ-ဂုဏ်မြင့်သူနှင့် တန်းတူပြု၍ ဘက်ပြိုင်ခြင်း၊ ဣဿာ-မနာလိုခြင်း၊ မစ္ဆရိယ-ဝန်တိုခြင်း၊ မာယာ-မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လှည့်စားခြင်း၊ သာဠေယျ-မရှိသောဂုဏ်ဖြင့် ဟန်ဆောင်လျက် ကောက်ကျစ်ခြင်း၊ ထမ္မ-မရှိသေမညွတ်ကိုင်းနိုင်အောင် ခက်ထန်ခြင်း၊ သာရမ္ဘ-သူ့ထက်သာအောင်ပြု၍ချုပ်ချယ်ချိုးနှိမ်ခြင်း၊ မာန်တက်ခြင်း၊ အလွန်မာန်တက်ခြင်း၊ မာန်ယစ်ခြင်း၊ မေ့လျော့ခြင်း၊ တဏှာ၊ အဝိဇ္ဇာ၊

- သုံးပါးစီအပြားရှိသော အကုသိုလ်မူလဒုစရိုက်၊ သံကိလေသ၊ မလ-အညစ်အကြေး၊ ဝိသမ-မညီညွတ်မှု၊ သညာ၊ ဝိတက်၊ ဖဗ္ဗ။
- လေးပါးစီအပြားရှိသော ဝိပလ္လာသ၊ အာသဝ၊ ဂန္တ၊ ဩဃ၊ ယောဂ၊ အဂတိ၊ တဏှာ၏ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒါနံ။
- ငါးပါးစီအပြားရှိသော စေတောဓိလ၊ စေတောဝိနိဗန္ဓ၊ နီဝရဏ၊ အဘိနန္ဒနံ။
- ငါးပါးသော ဝိဝါဒမူလ၊ တဏှာကာယ။
- ခုနစ်ပါးသော အနုသယ။
- ရှစ်ပါးသော မိစ္ဆတ္တ။
- ငါးပါးသော တဏှာမူလက-တဏှာအရင်းခံသော တရား။
- ဆယ်ပါးသော အကုသိုလ်ကမ္မပထ။
- ငါးပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။
- ၁၀၈-ပါးသော တဏှာဝိစရိုက် အပြားရှိသော ကိလေသာတို့ဖြစ်၏။

ဤအရာ၌ အောက်ပါအကျဉ်းချုပ် သင်္ဂဟဂါထာကို ဆရာတစ်ပါးက မိန့်ဆိုထားသေး၏-

“မြတ်စွာဘုရားသည် ဘဂ္ဂရာဂ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ရာဂရှိတော်မူ၏။ ဝါ-ရာဂကို ဖျက်ဆီးတော်မူလေပြီ။ ဒေါသကို ဖျက်ဆီးတော်မူလေပြီ။ မောဟကို ဖျက်ဆီးတော်မူလေပြီ။ အာသဝေါမရှိ ကင်းစင်တော်မူပေ၏။ ဤမြတ်စွာဘုရားသည် ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ဖျက်ဆီးတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ထို့ကြောင့် ‘ဘဂဝါ’ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။”

ဥပစာနည်းဖြင့် ပြပုံ

- ‘ဘာဂဝတာ = ဘုန်းကံတော်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း’ ဖြင့်- အရာမက များလှစွာသော ဘုန်းကံကြောင့်ဖြစ်သည့် မဟာပုရိသလက္ခဏာတို့ကိုဆောင်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ရူပကာယ၏ပြည့်စုံခြင်းကို (ကာရဏူပစာဖြင့်) ပြအပ်ပေ၏။
- ‘ဘဂ္ဂဒေါသတာ= အကုသိုလ်အပြစ်တို့ကို ဖျက်ဆီးပြီးဖြစ်ခြင်း’ ဖြင့် ဓမ္မကာယ၏ပြည့်စုံခြင်းကို ပြအပ်ပေ၏။
- ထို့အတူ လူများစု၏ များစွာမြတ်နိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပေ၏။ စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သော ပညာရှိတို့၏ များစွာမြတ်နိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြပေ၏။
- မင်းအစရှိသောလူတို့၏ ချဉ်းကပ်အပ်သည့်အဖြစ်ကို ပြပေ၏။ ရှင်ရဟန်းတို့၏ ချဉ်းကပ်အပ်သည့်အဖြစ်ကို ပြပေ၏။
- ချဉ်းကပ်လာကုန်သော လူနှင့်ရှင်ရဟန်းတို့၏ ကိုယ်ဆင်းရဲစိတ်ဆင်းရဲကို ပယ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကို လည်း ပြပေ၏။
- အာမိသကို ပေးကမ်းချီးမြှင့်ခြင်း၊ ဓမ္မကို ပေးကမ်းချီးမြှောက်ခြင်းတို့ဖြင့် ထိုလူနှင့် ရှင်ရဟန်းတို့အား ကျေးဇူးပြုလေ့ရှိခြင်းကိုလည်း ပြပေ၏။
- လောကီချမ်းသာ လောကုတ္တရာချမ်းသာတို့နှင့် ယှဉ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကိုလည်း ပြအပ်ပေ၏။

(၃) ဘဂ - ဣဿရိယစသည်တို့နှင့် ယှဉ်တော်မူပေ၏။

လောကီကျမ်း၌ ဘဂ-သဒ္ဒါသည် (၁) ဣဿရိယ-အစိုးရခြင်း၊ (၂) ဓမ္မ-တရား၊ (၃) ယသ-ကျော်စောခြင်း၊ (၄) သိရိ-ကျက်သရေ၊ (၅) ကာမ-အလိုအတိုင်းပြီးစေနိုင်ခြင်း၊ (၆) ပယတ္တ-လုံ့လဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ငါးပါးသော ဘုန်းတန်ခိုးတရားတို့ ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်၌ ထို ငါးပါးသောဘုန်းတော်တို့(ဘဂ) ရှိကုန်၏(ဝန္တ) ဟူသော အနက်အားဖြင့် ‘ဘဂဝန္တ’ သဒ္ဒါမှ ‘ဘဂဝန္တ = ဘဂဝါ’ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေ၏။

ဘုန်းတော် ငါးပါးမှာ -

- ၁။ ဣဿရိယဘုန်းတော် - မိမိ၏စိတ်၌ အလွန်အကဲဆုံး အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အစိုးရပိုင်နိုင်ခြင်း ဟူသော ဣဿရိယဘုန်းတော်သည် ရှိပေ၏။ ထို့ပြင် လောကီကျမ်းဆရာတို့က အလေးအမြတ် သမုတ်အပ်သော အဏုမြူသဖွယ် သေးငယ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း ဟူသော အဏိမာတန်ခိုး၊ ကောင်းကင်၌သွားခြင်း စသည်ဖြင့် ပေါ့ပါးအောင်ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း ဟူသော လဃိမာတန်ခိုး အစရှိသော ရုပ်ကိုယ်ကို အစိုးရခြင်း ဟူသော ဣဿရိယဘုန်းတော်သည်လည်း ပြည့်စုံစွာ ရှိပေ၏။
- ၂။ ဓမ္မဘုန်းတော် - လောကုတ္တရာဖြစ်သော မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားဟူသော ဓမ္မဘုန်းတော်သည်လည်း ရှိပေ၏။

- ၃။ ယသဘုန်းတော် - ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပ ဟူသော လောကသုံးပါး၌ ပျံ့နှံ့သော၊ ဟုတ်မှန်သည့်ဂုဏ်တို့ကြောင့် ရရှိသော၊ အလွန်စင်ကြယ်သောကျော်စောခြင်း ဟူသော ယသဘုန်းတော်သည်လည်း ရှိပေ၏။
- ၄။ သိရီဘုန်းတော် - ရူပကာယကိုယ်တော်ကို ဖူးမြင်ရန် အားထုတ်ကြသော လူတို့အား မျက်စိ၏ ကြည်လင်ခြင်း ကြည်နူးခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော အချင်းခပ်သိမ်းပြည့်စုံသော အလုံးစုံသော ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်း ကြီး၊ ငယ်တို့၏ တင့်တယ်သပ္ပာယ်ခြင်း ကျက်သရေတော် ဟူသော သိရီဘုန်းတော်သည်လည်း ရှိပေ၏။
- ၅။ ကာမဘုန်းတော် - မိမိ၏အစီးအပွားဖြစ်စေ၊ သူတစ်ပါး၏အစီးအပွားဖြစ်စေ အကြင်အကြင်အစီးအပွားကို မြတ်စွာဘုရားသည် ငါ့ကိုယ်တိုင် ကူးမြောက်လျှင် အခြားသူတို့ကိုလည်း ကူးမြောက်စေမည် စသည်ဖြင့် အလိုရှိခဲ့ တောင့်တခဲ့၏။ ထိုထိုအစီးအပွားသည် ထိုသို့အလိုရှိတိုင်း၊ တောင့်တတိုင်းပင် ပြီးစီးသောကြောင့် အလိုရှိအပ်သော အကျိုးစီးပွား၏ ပြီးစီးခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော ကာမဘုန်းတော်သည်လည်း ရှိပေ၏။
- ၆။ ပယတ္တဘုန်းတော် - အလုံးစုံသော လောက၏အလေးအမြတ်ပြုအပ်သည့် ဆရာမြတ်အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သမ္မာဝါယာမ ဟု ဆိုအပ်သော သမ္မပ္ပဓာန်လုံ့လ ပယတ္တဘုန်းတော်သည်လည်း ရှိပေ၏။

(၄) ဝိဘတ္တဝါ - ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူလေပြီ။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကုသိုလ်စသော အပြားတို့ဖြင့် အလုံးစုံသောတရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ ခန္ဓာအာယတန ဓာတ် သစ္စာ ဣန္ဒြိယ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ကုသိုလ်အစရှိသောတရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ သစ္စာလေးပါးအနက် ၁၆-ချက်ကိုလည်းကောင်း ဝေဖန်၍ ဖွင့်လှစ်၍ ဟောကြားတော်မူလေပြီ။ ထို့ကြောင့် 'ဝိဘတ္တဝါ' ဟု ဆိုသင့်ရာ၌ သဒ္ဒါနည်းအရ 'ဘဂဝါ' ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

သစ္စာလေးပါးအနက် ၁၆-ချက်မှာ -

ဒုက္ခအရိယသစ္စာ၌ အနက် ၄-ချက်

- (၁) ပိဋနဋ္ဌ - နှိပ်စက်ခြင်း သဘော၊
- (၂) သင်္ခတဋ္ဌ - ပေါင်းစု၍ ပြုအပ်သော သဘော၊
- (၃) သန္တာပဋ္ဌ - ပူလောင်စေခြင်း သဘော၊
- (၄) ဝိပရိဏာမဋ္ဌ - ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်ခြင်း သဘော။

သမုဒယအရိယသစ္စာ၌ အနက် ၄-ချက်

- (၁) အာယုဟနဋ္ဌ - ဆင်းရဲဖြစ်ပွားရန် အားထုတ်ခြင်း သဘော၊
- (၂) နိဒါနဋ္ဌ - ဆင်းရဲ၏အကြောင်း သဘော၊
- (၃) သံယောဂဋ္ဌ - သံသရာဆင်းရဲနှင့် ယှဉ်စေခြင်း သဘော၊
- (၄) ပလိဗောဓဋ္ဌ - မဂ်ကိုမရအောင် နှောင့်ယှက်တားမြစ်ခြင်း သဘော။

နိရောဓအရိယသစ္စာ၌ အနက် ၄-ချက်

- (၁) နိဿရဏဋ္ဌ - ထွက်မြောက်ခြင်း သဘော၊
- (၂) ဝိဝေကဋ္ဌ - သင်္ခါရတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်း သဘော၊
- (၃) အသင်္ခတဋ္ဌ - မပြုအပ်သော သဘော၊
- (၄) အမတဋ္ဌ - မသေမပျက်ခြင်း သဘော။

မဂ္ဂအရိယသစ္စာ၌ အနက် ၄-ချက်

- (၁) နိယျာနဋ္ဌ - ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်သွားခြင်း သဘော၊
- (၂) ဟေတုဋ္ဌ - နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း သဘော၊
- (၃) ဒဿနဋ္ဌ - နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်မြင်ခြင်း သဘော၊
- (၄) အဓိပတေယျဋ္ဌ - အကြီးအမှူးဖြစ်ခြင်း သဘော။

(၅) ဘတ္တဝါ - ဆည်းကပ်တော်မူလေပြီ။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဒိဗ္ဗဝိဟာရ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရ၊ အရိယဝိဟာရတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပဓိဝိဝေကတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သုညတဝိမောက္ခ၊ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ၊ အနိမိတ္တဝိမောက္ခတို့ကို လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ပါးကုန်သော လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်ကုန်သော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မခေါ် လောကီအဘိညာဉ် စသော

တရားထူးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ချဉ်းကပ်တော်မူခဲ့လေပြီ၊ မှီဝဲတော်မူခဲ့လေပြီ၊ အကြိမ်များစွာ နှလုံးသွင်းလေ့လာတော်မူခဲ့လေပြီ။ ထို့ကြောင့် ‘ဘတ္တဝါ’ ဟု ဆိုသင့်ရာ၌ သဒ္ဓါနည်းအရ ‘ဘဂဝါ’ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေ၏။

(၆) ဘဝေသု ဝန္တဂမနော - ဘဝတို့၌ သွားသောတဏှာကို ထွေးအန်တော်မူလေပြီ။

သုံးပါးကုန်သော ကာမ ရူပ အရူပ ဘဝတို့၌ တဏှာဟု ဆိုအပ်သော သွားခြင်းကို မြတ်စွာဘုရားသည် ထွေးအန်စွန့်ပယ်တော်မူအပ်လေပြီ။ ထို့ကြောင့် ‘ဘဝဝန္တဂမနော = ဘဝတို့၌ ထွေးအန်ပြီးသော သွားခြင်းရှိသည်’ ဟု ဆိုသင့်ရာ၌ ဘဝ-သဒ္ဓါမှ ဘ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဂမန-သဒ္ဓါမှ ဂ-ကိုလည်းကောင်း၊ ဝန္တ-သဒ္ဓါမှ ဝ-ကို လည်းကောင်း ယူ၍ ဝ-မှ ‘အ’ ကို ‘အာ’ ဒီဃပြု၍ ‘ဘဂဝါ’ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေ၏။ လောကီကျမ်း၌ မေဟနဿ (လျှို့ဝှက်အပ်သော၊ ဝါ- ရေဟောင်းစွန့်ကြောင်းဖြစ်သော) ခဿ(အရပ်၏၊ ဝါ-ကိုယ်အင်္ဂါအထူး၏) မာလာ(ဖုံးကွယ်စရာ ပန်းကုံးတည်း) ဤသို့သော ဝစနတ္ထအရ (မေဟနခမာလာ-ဟု ဆိုသင့်ရာ၌) မေခလာ(ခါးစည်းကြိုးတန်ဆာ)ဟု ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့ ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် (ဘဝေသု ဝန္တဂမနော-ဟု ဆိုသင့်ရာ၌) ဘဂဝါ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေ၏။

(ဘုရားဂုဏ်တော် ၉-ပါးအဖွင့် ပြီး၏။)

ဤသို့ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း “ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း အရဟံ မည်တော်မူပါပေ၏ ။ ပ ။ ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ဘဂဝါ မည်တော်မူပါပေ၏” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်နေသော ယောဂီအား ထိုအခါ၌ ရာဂလွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသောစိတ်၊ ဒေါသလွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသောစိတ်၊ မောဟလွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသောစိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ၊ ထိုအခါ၌ ယောဂီ၏စိတ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်များကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ပုံ

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရာဂစသည်တို့၏ လွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ခွာအပ်ပြီးသော နိဝရဏရှိသော၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းသို့ ရှေးရှုသည်အဖြစ်ဖြင့် ဖြောင့်မတ်သည့်စိတ်ရှိသော ယောဂီအား ဘုရား၏ဂုဏ်တော်များသို့ ညွှတ်ကိုင်းရှိုင်းကုန်သော ဝိတက် ဝိစာရ (ကြံမှု ဆင်ခြင်မှု)တို့သည် မပြတ်ဖြစ်ကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ ကြံစည်နေသော အဖန်တလဲလဲ သုံးသပ်ဆင်ခြင်နေသော ယောဂီအား နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်မှု-ပီတိသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ပီတိဖြင့် ဝမ်းမြောက်သည့်စိတ်ရှိသောသူအား ပီတိလျှင် နီးသောအကြောင်းရှိသော ငြိမ်းအေးမှု-ပဿဒ္ဓိ ဖြင့် ကိုယ်စိတ်၏ ပူပန်ခြင်းတို့သည် ငြိမ်းကုန်၏။ ပူပန်မှုငြိမ်းသောယောဂီအား ကိုယ်ချမ်းသာ၊ စိတ်ချမ်းသာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံသောယောဂီ၏စိတ်သည် ဘုရားဂုဏ်ကိုသာ အာရုံပြုလျက် ကောင်းစွာတည်ကြည်၏ - ဤသို့သောအစဉ်ဖြင့် တစ်ခုသောခဏ၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ သို့သော်လည်း -

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ခြင်းအကြောင်း

ဘုရားဂုဏ်တော်တို့၏ နက်နဲခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာသော ဂုဏ်တော်တို့ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် သက်ဝင်လေးမြတ်ဆုံးဖြတ်ယုံကြည်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ဘဲ ဥပစာရသို့သာလျှင်ရောက်သော ဈာန်သည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဥပစာရသို့ ရောက်သောဈာန်သည် ဘုရားဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိဟူ၍ သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ရဟန်းသည် -

- (၁) မြတ်စွာဘုရား၌ ရိုသေခြင်း ရှိပေ၏။ တုပ်ဝပ်ခြင်း ရှိပေ၏။
- (၂) သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ပညာ၊ ကောင်းမှုတို့၏ ပြန့်ပြောခြင်းသို့လည်း ရောက်ပေ၏။
- (၃) နှစ်သိမ့် ဝမ်းမြောက်မှု (ပီတိ ပါမောဇ္ဇ)ဖြစ်ခြင်း များပေ၏။
- (၄) ကြောက်ဖွယ်ဘေးငယ်ဘေးကြီးကို သည်းခံနိုင်ပေ၏။
- (၅) ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို သည်းခံခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပေ၏။
- (၆) မြတ်စွာဘုရားနှင့် အတူတကွ နေရသည်ဟူသော အမှတ်သည်ကို ရပေ၏။
- (၇) ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၏ ကိန်းအောင်းရာဖြစ်သော ယောဂီ၏ကိုယ်သည်လည်း စေတီအိမ်(ဘုရားကျောင်း)ကဲ့သို့ ပူဇော်ထိုက်ပေ၏။
- (၈) ယောဂီ၏စိတ်သည် ဘုရားအဖြစ်၌ ညွှတ်၏။
- (၉) ကျူးလွန်စရာ ဝတ္ထုအမှုနှင့် တွေ့လျှင် မြတ်စွာဘုရားကို မျက်မှောက်၌ မြင်နေရသကဲ့သို့ ရှက်ကြောက်မှု (ဟိရိဩတ္တပ္ပ)သည် ယောဂီအား ရှေးရှုထင်၏။
- (၁၀) အထက်၌ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ မသိငြားသော်လည်း သုဂတိလျှင် လားရာရှိပေ၏။

၂ - ဓမ္မာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်

ဓမ္မာနုဿတိကို ပွားလိုသော ယောဂီသည် ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက် ပြင်ပအာရုံများကို ဖွဲ့စည်းကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာကပ်ငြိသည်ဖြစ်၍-

“သွာက္ခာတော ဘဂဝတာ ဓမ္မော- မြတ်စွာဘုရားသည် တရားတော်ကို ကောင်းစွာဟောတော်မူအပ်ပေ၏။ ကောင်းစွာဟောထားသောတရားတော်သည် သန္တိဋ္ဌိကော- မိမိကိုယ်တိုင်ပင် တွေ့မြင်အပ် တွေ့မြင်နိုင်သောတရားတော် မြတ်ပါပေတည်း။ အကာလိကော- အခါအခွင့်မဆိုင်လင့်ဘဲ အသင့်လက်ငင်း ချက်ချင်းအကျိုးပေးတတ်သောတရား တော်မြတ်ပါပေတည်း။ ဧဟိပဿိကော- လာပါ ကြည့်လှည့်ပါဟု ဖိတ်ခေါ်ထိုက်သော တရားတော်မြတ်ပါပေတည်း။ သြပနေယျိကော- ကိုယ်ထဲစိတ်ထဲရောက်အောင် ကျင့်ဆောင်ထိုက်သော တရားတော်မြတ်ပါပေတည်း။ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညူဟိ- တရားမြင်သိ ပညာရှိတို့သည်သာလျှင် ကိုယ့်တရားနှင့်ကိုယ် အသီးအသီးခံစားရသော တရား တော်မြတ်ပါပေတည်း။” ဟူ၍-

ဒေသနာတော်ဟူသော ပရိယတ်တရားတော်၏လည်းကောင်း၊ ၉-ပါးအပြားရှိသော လောကုတ္တရာတရား၏ လည်းကောင်း ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ကုန်၏။

တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါးတို့တွင် သွာက္ခာတဂုဏ်တော်သည် ပရိယတ်တရားတော်နှင့် လောကုတ္တရာတရားတို့ နှင့် ဆိုင်၏။ ကြွင်းဂုဏ်တော် ၅-ပါးတို့ကား လောကုတ္တရာတရားနှင့်သာ ဆိုင်၏။

၁။ သွာက္ခာတဂုဏ်တော် အပ္ပဋ္ဌိ

ပရိယတ်တရားတော်သည် သွာက္ခာတမည်ပုံ

ပရိယတ်တရားတော်သည်

- ၁။ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး သုံးပါးလုံး ကောင်းခြင်း၊
- ၂။ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အနက်၊ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော သဒ္ဓါရှိခြင်း၊
- ၃။ အလုံးစုံအကြွင်းမဲ့ ပြည့်စုံခြင်း၊
- ၄။ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်း၊
- ၅။ ဗြဟ္မစရိယခေါ်အကျင့်မြတ်ကို ပြတတ်ခြင်းတို့ကြောင့် ကောင်းစွာဟောအပ်သော သွာက္ခာတတရား မည်ပေ၏။

၁။ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး သုံးပါးလုံးကောင်းခြင်း

- (၁) ဂါထာတစ်ပုဒ်ပင်ဖြစ်သော်လည်း အဆုံးအမတရားတော်၏ ထက်ဝန်းကျင်ကောင်းခြင်းကြောင့် ပထမအပိုဒ်ဖြင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ ဒုတိယအပိုဒ်၊ တတိယအပိုဒ်တို့ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။ နောက်ဆုံးအပိုဒ်ဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။
- (၂) အဆက်အစပ် အနုသန္ဓေ တစ်ခုသာရှိသော သုတ်သည် အကြောင်းပြုအခြေခံနိဒါန်းဖြင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ နိဂုံးချုပ်စကားဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။ ကြွင်းသောအလယ်ပိုင်းဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။
- (၃) အနုသန္ဓေ များစွာရှိသော သုတ်သည် ပထမအနုသန္ဓေဖြင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ နောက်ဆုံးအနုသန္ဓေဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။ ကြွင်းသောအလယ်ပိုင်းအနုသန္ဓေတို့ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။
- (၄) သုတ္တန်၊ ဝိနည်း ၂-ပါးအတွက် နိဒါန်းနှင့်တကွ၊ အမှုအကြောင်း ဖြစ်ပေါ်လာပုံနှင့်တကွ ပြထားသောကြောင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ (ပညတ်အပ်သောဝိနည်း၊ ဟောအပ်သောသုတ်၏) ဝေနေယျတို့အား လျော်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ အကြောင်းပြချက်၊ ဥပမာတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။ နာသုတို့အား သဒ္ဓါတရားကို ဖြစ်စေခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ နိဂုံးဖြင့်လည်းကောင်း အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။
- (၅) အလုံးစုံသောအဆုံးအမတရားတော်သည်
  - (က) မိမိ၏အနက်ဖြစ်သော သီလဖြင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ သမထ၊ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ဖိုလ် တို့ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။ နိဗ္ဗာန်ဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။
  - (ခ) သီလနှင့် သမာဓိတို့ဖြင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ ဝိပဿနာနှင့် မဂ်တို့ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။ ဖိုလ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တို့ဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။
  - (ဂ) မြတ်စွာဘုရား၏ ကောင်းစွာသိတော်မူခြင်းဖြင့် အစ၌ကောင်းပေ၏။ တရားတော်၏ ကောင်းမွန်မှန် ကန်သောတရားဖြစ်ခြင်းဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။ သံဃာတော်၏ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်းဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။

- (ဃ) ထိုတရားကိုနာကြားပြီးလျှင် ထိုတရားတော်၌ ညွှန်ပြသည့်အတိုင်းဖြစ်ရန်အတွက် ကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရအပ်သော သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်ဖြင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ဖြင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။ သာဝကဗောဓိဉာဏ်ဖြင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။
- (င) တရားတော်သည် ကြားနာစဉ်ပင် နီဝရဏတို့ကို ကွာစေတတ်သောကြောင့် ကြားနာခြင်းဖြင့်လည်း ကောင်းသည်ကိုသာလျှင် ဆောင်ပေးတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အစ၌ ကောင်းပေ၏။ ကျင့်ပြန်လျှင်လည်း သမထချမ်းသာ၊ ဝိပဿနာချမ်းသာကို ဆောင်ပေးတတ်သောကြောင့် အကျင့်ပဋိပတ်ဖြင့်လည်း ကောင်းသည်ကို ဆောင်ပေးတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အလယ်၌ ကောင်းပေ၏။ ထိုသို့ ကျင့်ပြီးသောသူသည်လည်း အကျင့်ပဋိပတ်၏အကျိုးပြီးလတ်သော် အကောင်းနှင့်အဆိုးကို အတူပြု၍ ရှုနိုင်သော တာဒိပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကို ဆောင်ပေးတတ်သောကြောင့် ပဋိပတ်၏အကျိုးဖြင့်လည်း ကောင်းသည်ကို ဆောင်ပေးတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အဆုံး၌ ကောင်းပေ၏။

၂။ ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သောအနက်(သာတ္ထ), ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သောသဒ္ဓါရှိခြင်း(သဗျဉ္ဇန)

- (၁) မြတ်စွာဘုရားသည် တရားကို ဟောတော်မူလတ်သော် သာသနဗြဟ္မစရိယခေါ်သော အကျင့်မြတ်ကိုလည်း ကောင်း၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယခေါ်သော အကျင့်မြတ်ကိုလည်းကောင်း တိုက်ရိုက်ပြတော်မူ၏။ အမျိုးမျိုးသော နည်းတို့ဖြင့် တစ်ဆင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုနှစ်ပါးသောအကျင့်မြတ်သည် ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ အနက်၏ ပြည့်စုံခြင်း၊ ကောင်းခြင်းကြောင့် ‘သာတ္ထ = အနက်နှင့်ပြည့်စုံသည်’ မည်ပေ၏။ သဒ္ဓါ၏ပြည့်စုံခြင်း၊ ကောင်းခြင်းကြောင့် ‘သဗျဉ္ဇန = သဒ္ဓါနှင့်ပြည့်စုံသည်’ မည်ပေ၏။
- (၂) (တစ်နည်းကား)
  - (က) သင်္ကာသန- အကျဉ်းပြခြင်း၊ ပကာသန- ရှေးဦးစွာပြခြင်း၊ ဝိဝရဏ- အကျယ်ဖွင့်ပြခြင်း၊ ဝိဘဇ္ဇ- တစ်ဖန်ဝေဖန်ခြင်း၊ ဥတ္တာနီကရဏ- ဖွင့်ပြပြီးကို ပေါ်လွင်အောင်ပြခြင်း၊ ပညတ္တိ- ဝေဖန်ပြီးကို အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်း ဟူသော အနက်ပုဒ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် ‘သာတ္ထ’ မည်၏။ အက္ခရာပုဒ်ဝါကျ (ဝါကျကို အပြားအားဖြင့် ဝေဖန်ပြခြင်း ဟူသော) အာကာရ၊ (သဒ္ဓါအနက်ကိုထုတ်ပြခြင်း ဟူသော)နိရုတ္တိ၊ (အကြွင်းမဲ့အကျယ်ပြခြင်း ဟူသော) နိဒ္ဒေသတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ‘သဗျဉ္ဇန’ မည်၏။
  - (ခ) အနက်၏နက်နဲခြင်း၊ (ပဋိဝေဓ)အသိဉာဏ်၏နက်နဲခြင်းကြောင့် ‘သာတ္ထ’ မည်၏။ ပါဠိဟူသော ဓမ္မ၏နက်နဲခြင်း၊ ဒေသနာ၏နက်နဲခြင်းတို့ကြောင့် ‘သဗျဉ္ဇန’ မည်၏။
  - (ဂ) အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိဘာနပဋိမ္ဘိဒါတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ‘သာတ္ထ’ မည်၏။ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ၊ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ‘သဗျဉ္ဇန’ မည်၏။
  - (ဃ) ပညာရှိတို့သာ သိနိုင်သောကြောင့် စူးစမ်းဆင်ခြင်တတ်သောပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းကို ကြည်ညိုစေတတ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘သာတ္ထ’ မည်၏။ ယုံကြည်ထိုက်သောကြောင့် သာမန်လူအပေါင်းကို ကြည်ညိုစေတတ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘သဗျဉ္ဇန’ မည်၏။
  - (င) နက်နဲသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသောကြောင့် ‘သာတ္ထ’ မည်၏။ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသောပုဒ်ဝါကျ ရှိသောကြောင့် ‘သဗျဉ္ဇန’ မည်၏။

၃။ အလုံးစုံအကြွင်းမဲ့ပြည့်စုံခြင်း
 ပြည့်စုံကံထည့်သွင်းဖွယ် မရှိခြင်းကြောင့် အလုံးစုံအကြွင်းမဲ့ပြည့်စုံသောအားဖြင့် (ကေဝလပရိပုဏ္ဏ) အလုံးစုံအကြွင်းမဲ့ပြည့်စုံပေ၏။

၄။ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်း
 နုတ်ပယ်စရာမရှိခြင်းကြောင့် အပြစ်ကင်းသည်၏အဖြစ်ဖြင့် (ပရိသုဒ္ဓ)ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ပေ၏။

သွာက္ခာတမည်ပုံ တစ်နည်း
 သီလစသော အကျင့်ပဋိပတ်ဖြင့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကိုရခြင်း၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့် (သာတ္ထ)အနက်နှင့်ပြည့်စုံပေ၏။ တရားတော်ကို သင်ယူခြင်းဖြင့် ခိုင်လုံသောအာရုံသုတ၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့် (သဗျဉ္ဇန)သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံပေ၏။ သီလအစရှိသော ငါးပါးသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတရားအစနှင့် ယှဉ်ခြင်း ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် အလုံးစုံအကြွင်းမဲ့ပြည့်စုံပေ၏။ ဒိဋ္ဌိ မာနစသော ညစ်ညူးကြောင်း ဥပက္ကိလေသတို့၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ရန်အတွက် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ (လာဘ်ကျော်စောခြင်း ဟူသော) လောကအာမိသကို မငဲ့ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ပေ၏။ ဤသို့ အနက် သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသည့်ပြင် အလုံးစုံ အကြွင်းမဲ့ပြည့်စုံ၍ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သော ဗြဟ္မစရိယခေါ် အကျင့်မြတ်ကို ပြခြင်းကြောင့် ကောင်းစွာဟောအပ်သော (သွာက္ခာတ) တရား မည်၏။

သွာက္ခာတမည်ပုံ နောက်တစ်နည်း

အနက်၏ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းခြင်း မရှိသောကြောင့် (သုဠ-သု)ကောင်းစွာ+ (အက္ခာတော) ဟောအပ်ပေ၏။
ထို့ကြောင့် (သွာက္ခာတော) ကောင်းစွာဟောအပ်သောတရား မည်၏။

ဥပမာ- သာသနာတော်မှပြင်ပ တိတ္ထိဆရာတို့ ဟောထားသော တရား၏အနက်သည် ဖောက်ပြန်မှားယွင်းခြင်း သို့ ရောက်၏။ အကြောင်းမူကား ထိုတိတ္ထိဆရာတို့က “အန္တရာယ်ပြုတတ်ကုန်၏”ဟု ဟောထားသောတရားတို့သည် အန္တရာယ်မပြုတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ “သံသရာမှ ထုတ်ဆောင်တတ်ကုန်၏”ဟူ၍ ဟောထားသော ယဇ်ပူဇော်ခြင်း အစရှိသော တရားတို့သည် သံသရာမှ မထုတ်ဆောင်တတ်ကြသောကြောင့်လည်းကောင်း ဖောက်ပြန်မှားယွင်းခြင်းသို့ ရောက်ပေသည်။ ထိုသို့ သူတို့ဟောသော တရား၏အနက်သည် မမှန်ကန် ဖောက်ပြန်မှားယွင်းသောကြောင့် ထိုတိတ္ထိတို့သည် (ဒု-ရက္ခာတ) မကောင်းသဖြင့် ဟောအပ်သောတရားသာလျှင် ရှိကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရား ဟောထားသော တရားတော်၏အနက်သည်ကား ထိုသို့ ဖောက်ပြန်မှားယွင်းခြင်းသို့ မရောက်ပေ။ “ဤတရားတို့သည် သဂ္ဂန္တရာယ် မဂ္ဂန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်၏။ ဤအရိယမဂ်တရားတို့သည် သံသရာမှ ထုတ်ဆောင်တတ်ကုန်၏”ဟု ဤသို့ ဟောထားသော တရားတို့သည် ထိုသို့ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကြ၊ သံသရာမှ ထုတ်ဆောင်တတ်ကြသည်သာ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ဖောက်ပြန်မှားယွင်းခြင်းသို့ မရောက်ပေ။ ဤသို့ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကောင်းစွာ ဟောအပ်သောကြောင့် ပရိယတ်တရားတော်သည် ကောင်းစွာဟောအပ်သော (သွာက္ခာတ)တရား မည်ပါပေ၏။

လောကုတ္တရာတရားတော်သည် သွာက္ခာတမည်ပုံ

နိဗ္ဗာန်နှင့်လျော်သော အကျင့်ပဋိပတ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျင့်ပဋိပတ်နှင့်လျော်သော နိဗ္ဗာန်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း လောကုတ္တရာတရားသည် ကောင်းစွာဟောအပ်သော (သွာက္ခာတ) တရား မည်ပေ၏။ ဤအဆိုနှင့်အညီ အောက်ပါစကားကို သိကြားမင်းက မြွက်ဆိုထားပေ၏။

“ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်သောအကျင့်ကို တပည့်သာဝကတို့အား ကောင်းစွာပညတ်ဟောကြားအပ်ပေ၏။ နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း၊ အကျင့်သည်လည်းကောင်း နှီးနှောညီညွတ်ပေ၏။ ဥပမာအားဖြင့် ဂင်္ဂါမြစ်ရေသည် ယမုံနာမြစ်ရေနှင့် နှီးနှောညီမျှသကဲ့သို့ ဤအတူပင် ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်သောအကျင့်ကိုတပည့်သာဝကတို့အား ကောင်းစွာပညတ် ဟောကြားအပ်ပါပေ၏။ နိဗ္ဗာန်သည်လည်းကောင်း၊ အကျင့်သည်လည်းကောင်း နှီးနှောညီညွတ်ပေ၏။”

လောကုတ္တရာတရားတို့တွင် -

- အရိယမဂ်သည် (သဿတနှင့် ဥစ္ဆေဒ၊ ကာမသုခနှင့် အတ္တကိလမထဟူသော) အန္တဒ္ဒယ ခေါ် အဖို့ ၂-ပါး အစွန်း၂-ပါးသို့ မကပ်မူ၍ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အလယ်လမ်းဖြစ်သောအကျင့်ကိုသာလျှင် မဇ္ဈိမပဋိပဒါအလယ်လမ်း အကျင့် ဟု ဟောအပ်သောကြောင့် ကောင်းစွာဟောအပ်သော (သွာက္ခာတ)တရား မည်ပေ၏။
- သာမညဗိုလ်တို့သည် ကိလေသာတို့ကို တစ်ဖန်ငြိမ်းစေတတ်သည်တို့ကိုသာလျှင် ကိလေသာတို့ကို တစ်ဖန် ငြိမ်းစေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍ ဟောအပ်သောကြောင့် ကောင်းစွာဟောအပ်သော (သွာက္ခာတ)တရား မည်ပေ၏။
- နိဗ္ဗာန်သည် သဿတ-မြဲသည်၊ အမတ-သေခြင်းကင်းသည်၊ တာဏ-စောင့်ရှောက်တတ်သည်၊ လေဏ-ပုန်းအောင်းရာဖြစ်သည်- ဤသို့စသည်သဘောရှိသော နိဗ္ဗာန်ကိုသာလျှင် သဿတ စသောသဘောရှိသည် ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောအပ်သောကြောင့် ကောင်းစွာဟောအပ်သော(သွာက္ခာတ)တရား မည်ပေ၏။

၂။ သန္နိဋ္ဌိကဂ္ဂုဏ်တော် အပ္ပင်္ဂ

အရိယမဂ်သည် သန္နိဋ္ဌိက မည်ပုံ

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏သန္တာန်၌ ရာဂစသည်တို့၏ ကင်းခြင်းကို ပြုသည်ဖြစ်၍ အရိယမဂ်ကို ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်အပ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် အရိယမဂ်သည် ‘သန္နိဋ္ဌိက’ ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်အပ်သောတရား မည်ပေ၏။

မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူပုံ-

“ပုဏ္ဏား- တပ်မက်သောသူသည် ရာဂကိလေသာက လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ သူ့စိတ်ကို ရာဂကိလေသာက ဆွဲဆောင်သွားသည်ဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကို နှိပ်စက်ခြင်းငှာလည်း ကြံစည်အားထုတ်၏။ သူတစ်ပါးကို နှိပ်စက်ခြင်းငှာလည်း ကြံစည်အားထုတ်၏။ မိမိနှင့်သူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံးကို နှိပ်စက်ခြင်းငှာလည်း ကြံစည်အားထုတ်၏။ စိတ်ထဲ၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်း နှလုံးမသာခြင်းကိုလည်း ခံစားရ၏။ တပ်မက်မှု ရာဂကို ပယ်လိုက်သည်ရှိသော် မိမိကိုယ်ကို နှိပ်စက်ခြင်းငှာလည်း မကြံစည်တော့ အားမထုတ်တော့သည်သာ၊ သူတစ်ပါးကို နှိပ်စက်ခြင်းငှာလည်း မကြံစည်တော့ အားမထုတ်တော့သည်သာ၊ မိမိနှင့် သူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံးကို နှိပ်စက်ခြင်းငှာလည်း မကြံစည်တော့ အားမထုတ်တော့သည်သာ၊ စိတ်ထဲ၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲ

ခြင်း နှလုံးမသာခြင်းကိုလည်း မခံစားရတော့သည်သာ၊ ပုဏ္ဏား- ဤသို့လည်း တရားသည် ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ရသော ‘သန္နိဋ္ဌိက’ ဖြစ်ပေ၏။”

လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည် သန္နိဋ္ဌိက မည်ပုံ

လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးကို ရပြီးဖြစ်သော ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သူတစ်ပါးကို ယုံကြည်၍ သိအပ်မှတ်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပယ်စွန့်၍ ပစ္စဝေက္ခဏာခေါ် ဆင်ခြင်ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်အပ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည် ကိုယ်တိုင်တွေ့မြင်ရသော ‘သန္နိဋ္ဌိက’ တရား မည်ပေ၏။

လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည် သန္နိဋ္ဌိက မည်ပုံ တစ်နည်း

ချီးမွမ်းအပ်သောဉာဏ်အမြင်သည် ‘သန္နိဋ္ဌိ’ မည်၏။ သန္နိဋ္ဌိမည်သော ဉာဏ်အမြင်ဖြင့် အောင်နိုင်တတ်သောကြောင့် လောကုတ္တရာတရားသည် ‘သန္နိဋ္ဌိက’ မည်ပေ၏။

ချဲ့၍ပြရလျှင် လောကုတ္တရာတရားတို့တွင်-

- အရိယမဂ်သည် ယဉ်ဖက်ဖြစ်သော (သန္နိဋ္ဌိမည်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ဖြင့်) ကိလေသာတို့ကို အောင်နိုင်တတ်၏၊
  - အရိယဖိုလ်သည် အကြောင်းဖြစ်သော (သန္နိဋ္ဌိမည်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ဖြင့်) ကိလေသာတို့ကို အောင်နိုင်တတ်၏၊
  - နိဗ္ဗာန်သည် မိမိကိုအာရုံပြုသော (သန္နိဋ္ဌိမည်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ဖြင့်) ကိလေသာတို့ကို အောင်နိုင်တတ်၏၊
- ထို့ကြောင့် ရထားဖြင့်အောင်နိုင်တတ်သော စစ်သူရဲသည် ရထိက မည်သကဲ့သို့ လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည် သန္နိဋ္ဌိမည်သော မဂ်ဉာဏ်အမြင်ဖြင့် အောင်နိုင်တတ်သောကြောင့် ‘သန္နိဋ္ဌိက’ မည်ပေ၏။

လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည် သန္နိဋ္ဌိက မည်ပုံ နောက်တစ်နည်း

မြင်ခြင်းကို ဒိဋ္ဌ-ဟု ဆိုအပ်၏။ ဒိဋ္ဌ သည်ပင်လျှင် သန္နိဋ္ဌ မည်၏။ သန္နိဋ္ဌ(မြင်ခြင်း)ကို ထိုက်သောကြောင့် ‘သန္နိဋ္ဌိက’ မည်၏။

လောကုတ္တရာတရားသည် ပွားစေခြင်းဟူသော တွေ့ခြင်းသိခြင်း(ဘာဝနာဘိသမယ)၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်းဟူသော တွေ့ခြင်းသိခြင်း(သစ္စိကိရိယာဘိသမယ)၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း မြင်အပ်မှသာလျှင် (ဝါ-၎င်းကိုပွားစေလျက်၊ မျက်မှောက်ပြုလျက် မြင်ပါမှသာလျှင်) ဝဋ်ဆင်းရဲဘေးကို ဆုတ်နစ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝတ္ထု(အဝတ်)ကို ထိုက်သောသူသည် ‘ဝတ္ထိက’ မည်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် သန္နိဋ္ဌ(မြင်ခြင်း)ကို ထိုက်သောကြောင့် ‘သန္နိဋ္ဌိက’ မည်ပေ၏။

၃။ အကာလိကဂ္ဂုဏ်တော် အပ္ပဋ္ဌိ

လောကုတ္တရာကုသိုလ်သည် အကာလိက မည်ပုံ

အရိယာမဂ်၏အကျိုးပေးခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဤတရားအား ကာလသည် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ထိုတရားသည် ‘အကာလ’ မည်၏။ အကာလ(ကာလမရှိသောတရား)သည်ပင်လျှင် ‘အကာလိက’ မည်၏။ ငါးရက်၊ ခုနစ်ရက် စသည်ခြားပြီးမှ အကျိုးပေးသည် မဟုတ်၊ မိမိဖြစ်ပြီးသည်၏ အခြားမဲ့၌ပင်လျှင် အကျိုးပေးတတ်သည် ဟု ဆိုလို၏။

လောကုတ္တရာကုသိုလ်သည် အကာလိက မည်ပုံတစ်နည်း

ဤတရားအား မိမိ၏အကျိုးပေးခြင်း၌ ရောက်သောကာလသည် ဝေး၏။ ထို့ကြောင့် ‘ကာလိက’ မည်၏။ ထိုတရားသည် လောကီကုသိုလ်တရား ပေတည်း။ လောကုတ္တရာကုသိုလ်တရားသည်ကား မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးတတ်သောကြောင့် ကာလိက - အကျိုးပေးရာကာလ ဝေးသောတရား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ‘အကာလိက’ မည်ပေ၏။ (အကာလိက = အကျိုးပေးရန် ငဲ့လင့်သောကာလ မရှိ၊ ဝါ- ဝေးသောကာလရှိသည် မဟုတ်)

၄။ ဧဟိပဿိကဂ္ဂုဏ်တော် အပ္ပဋ္ဌိ

“လာပါ၊ ဤတရားကို ရှုလှည့်ပါ”ဟု ဖိတ်ခေါ်ခြင်းငှာ ထိုက်သောကြောင့် ‘ဧဟိပဿိက’ မည်၏။

‘လာပါ ရှုလှည့်ပါ’ ဟု ဖိတ်ခေါ်ခြင်းငှာ ထိုက်ခြင်းအကြောင်း

(၁) ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊

(၂) ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ထိုက်ပေသည်။ မှန်ပေ၏ -

အချည်းနှီးသောလက်ဆုပ်၌ ရွှေငွေရှိသည် ဟု ဆို၍သော်လည်း “ဤဟာကို လာကြည့်လှည့်ပါ” ဟု ဆိုရန် မစွမ်းနိုင်ပေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် - မရှိသောကြောင့်ပေတည်း။

ရှိပင် ရှိငြားသော်လည်း ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို နှစ်သက်ဖွယ်အဖြစ်ကို ပြသောအားဖြင့် စိတ်ရွှင်စေရန် အကျိုး ငှာ “ဤဟာကို လာကြည့်လှည့်ပါ” ဟု ဆိုရန် မစွမ်းနိုင်ပေ။ စင်စစ်သော်ကား- ယင်းကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို မြက် သစ်ရွက်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်- မစင်ကြယ်သောကြောင့်ပေတည်း။

လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည်ကား အထည်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်ပင်လျှင် ထင်ရှားလည်း ရှိပေ၏။ တိမ် တိုက်ကင်းသော ကောင်းကင်၌ လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝါဖျော့သောသကလပ်ပေါ်၌ ချထားသော တွင်းထွက် ပတ္တမြားနီကဲ့သို့လည်းကောင်း ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ပေ၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားရှိခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်း တို့ ကြောင့် (လာပါ ရှုလှည့်ပါ ဟူသော) ဧဟိပဿအစီအရင်ကို ထိုက်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘ဧဟိပဿိက’ မည်ပေ၏။

၅။ သြပနေယျိကဂ္ဂုဏ်တော် အပ္ပင်

မဂ်ဖိုလ်၏ သြပနေယျိက မည်ပုံ

မိမိစိတ်၌ ကပ်၍ ဆောင်ထိုက်သောကြောင့် ‘သြပနေယျိက’ မည်၏။ ကပ်၍ဆောင်ခြင်းသည် ‘ဥပနယ’ မည်၏။ မီးလောင်နေသော (ကိုယ်၌ဝတ်ရုံထားသော)အဝတ်ကိုဖြစ်စေ၊ ဦးခေါင်းကိုဖြစ်စေ မီးကိုငြိမ်းသတ်ရန် ကြောင့် ကြမစိုက်ဘဲ လျစ်လျူရှု၍သော်လည်း ရှုမှတ်ပွားစေသော ဘာဝနာ၏အစွမ်းအားဖြင့် မိမိစိတ်၌ (ဥပနယ)ကပ်၍ ဆောင်ခြင်းကို ထိုက်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘သြပနယိက’ မည်၏။ သြပနယိကသည်ပင်လျှင် ‘သြပနေယျိက’ မည်၏။ ဤ အနက်သည် သင်္ခတဖြစ်သော မဂ် ဖိုလ် လောကုတ္တရာတရားတို့၌ သင့်၏။

နိဗ္ဗာန်၏ သြပနေယျိက မည်ပုံ

အသင်္ခတဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် မိမိ၏စိတ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကပ်၍ဆောင်ခြင်း (ဥပနယ)ကို ထိုက်သောကြောင့် ‘သြပနေယျိက’ မည်၏။

သြပနေယျိက မည်ပုံတစ်နည်း

- အရိယမဂ်သည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို နိဗ္ဗာန်သို့ ဆောင်တတ်သောကြောင့် ‘ဥပနေယျ’ မည်၏။
- ဖိုလ်နှင့် နိဗ္ဗာန်တရားသည် မျက်မှောက်ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ (ဝါ-မျက်မှောက်ပြုခြင်းသို့) ဆောင်အပ်သော ကြောင့် ‘ဥပနေယျ’ မည်၏။ ဥပနေယျသည်ပင်လျှင် ‘သြပနေယျိက’ မည်၏။

၆။ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိညုဟိဂ္ဂုဏ်တော် အပ္ပင်

လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးသည် ဥဠါဋိတညူ အစရှိကုန်သော တရားမြင်သိကြသည့် ပညာရှိအားလုံးတို့ သည် “ငါသည် မဂ်ကိုပွားစေအပ်ပြီ၊ ဖိုလ်ကိုရအပ်ပြီ၊ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုအပ်ပြီ” ဟု မိမိ၌သာလျှင် သိမြင် ခံစားရ သောတရားဖြစ်၏။

ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ ပွားစေအပ်သော မဂ်ဖြင့် အတူနေတပည့်၏သန္တာန်၌ ကိလေသာတို့ကို မပယ်နိုင်ကုန်၊ တပည့် သည် ဆရာ၏ဖလသမာပတ်ဖြင့် ချမ်းသာစွာ မနေနိုင်ပေ။ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ မျက်မှောက်ပြုထားသော နိဗ္ဗာန်ကို တပည့် သည် မျက်မှောက်မပြုနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန် ဟူသော ဤလောကုတ္တရာတရားကို သူတစ်ပါး၏ ဦးခေါင်း ၌ ဆင်ထားသော အဆင်တန်ဆာကို မြင်ရသကဲ့သို့ မြင်ရသည် မဟုတ်ပေ။ စင်စစ်သော်ကား တရားသိသူ ဟူသော မိမိစိတ်၌သာလျှင် တွေ့မြင်ရ သိရသော တရားပေတည်း။ “တရားသိသူ ပညာရှိတို့ ခံစားအပ် ခံစားရသောတရား” ဟု ဆိုလို၏။ လောကုတ္တရာတရားသည် တရားကိုမသိသေးသော ဗာလပုထုဇဉ်တို့၏အရာကား မဟုတ်သည်သာတည်း။

တစ်နည်းအပ္ပင်

ဤတရားတော်သည် ကောင်းစွာဟောအပ်သော ‘သွာက္ခာတတရား’ မည်ပါပေ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ- ရာဂစသည်တို့၏ မရှိခြင်း ကင်းခြင်းကိုပြုလျက် ကိုယ်တိုင်ပင်တွေ့မြင်ရသော (သန္နိဋ္ဌိက)တရား ဖြစ်သောကြောင့် ပေတည်း။ ဝါ- သူတစ်ပါးကို ပုံ၍ယုံရသည် မဟုတ်ဘဲ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ကိုယ်တိုင်ပင်တွေ့မြင်ရ သော (သန္နိဋ္ဌိက)တရား ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။ ဝါ-ချီးမွမ်းအပ်သောမဂ်ဉာဏ်အမြင်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို အောင်နိုင် သော (သန္နိဋ္ဌိက)တရား ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။ ဝါ-ပွားစေလျက် မျက်မှောက်ပြုလျက် မြင်ထိုက်သော (သန္နိဋ္ဌိက) တရား ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။

ဤတရားတော်သည် ‘သန္နိဋ္ဌိက’ မည်ပါပေ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ-အခါအခွင့် မဆိုင်းလင့်ဘဲ အသင့် လက်ငင်းချက်ချင်းအကျိုးပေးတတ်သော (အကာလိက)တရား ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။

ဤတရားတော်သည် ‘အကာလိက’ မည်ပါပေ၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ- လာပါ ရှုလှည့်ပါဟု ဖိတ်မန်ခြင်း အစီအရင်ကိုထိုက်သော (ဧဟိပဿိက)တရား ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။

အကြင်တရားသည် ‘ဧဟိပဿိက’ မည်ပါပေ၏။ ထိုဧဟိပဿိက မည်သော တရားသည်ပင် စိတ်ထဲ၌ ကပ်၍ ဆောင်ထိုက် ထည့်သွင်းထိုက်သော (ဩပနေယျိက)တရား ဖြစ်ပါပေတော့သည်။

ဤသို့လျှင် နောက်နောက်ပုဒ်သည် ရှေ့ရှေ့ပုဒ်၏ အကြောင်း ဟူ၍ သိအပ်၏။

(တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါးအဖွင့် ပြီး၏။)

ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ပုံ

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (သွာက္ခာတတာ) ကောင်းစွာဟောအပ်သည်၏အဖြစ် စသည် အပြားရှိကုန်သော တရားတော်၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်နေသော ယောဂီအား ထိုအခါ၌ ရာဂလွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသောစိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ ။ ပ ။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီ၏စိတ်သည် တရားတော်၏ဂုဏ်တော်များကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်-ဤသို့အစရှိသော ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် နိဝရဏက္ခာပြီးသော ယောဂီအား တစ်ခုသောခဏ၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ခြင်းအကြောင်း

သို့သော်လည်း တရားဂုဏ်တော်တို့၏ နက်နဲခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာသော ဂုဏ်တော်တို့ကို အောက်မေ့ခြင်းငှာ နှလုံးသွင်းညွှတ်ကိုင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရသို့သာလျှင် ရောက်သောဈာန်သည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဥပစာရသို့ ရောက်သော ဤဈာန်သည် တရားဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မာနုဿတိ ဟူ၍သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး

ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောရဟန်းသည် -

- (၁) တရားဂုဏ်ကို မြင်ခြင်းဖြင့်ပင်လျှင် ‘တရားတော်ကို ဟောတော်မူတတ်သော ဆရာအရှင်မြတ်ကို အတိတ်အဖို့၌ မမြင်ပေ၊ ယခုပစ္စုပ္ပန်၌လည်း ထိုမြတ်စွာဘုရားမှတစ်ပါး မမြင်ပေ’ ဟူ၍ ဆရာအရှင်ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား၌ ရိုသေခြင်း ရှိ၏။
- (၂) တရားတော်၌ ရိုသေခြင်း ရှိ၏။
- (၃) သဒ္ဓါစသည်တို့၏ ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်ပေ၏။
- (၄) နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်မှု များစွာဖြစ်ခြင်း ရှိပေ၏။
- (၅) ကြောက်ဖွယ် ဘေးငယ်ဘေးကြီးကို သည်းခံနိုင်ပေ၏။ ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို သည်းခံခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပေ၏။
- (၆) တရားတော်နှင့်အတူတကွ နေရသည်ဟူသော အမှတ်သညာကို ရပေ၏။
- (၇) တရားဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့မှု ဓမ္မာနုဿတိ၏ ကိန်းအောင်းရာဖြစ်သော ထိုယောဂီ၏ကိုယ်သည် စေတီအိမ် ပိဋကတ်တိုက်ကဲ့သို့ ပူဇော်ထိုက်ပေ၏။
- (၈) အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် ဖိုလ်တရားကို ရခြင်းငှာ စိတ်ညွှတ်၏။
- (၉) ကျူးလွန်စရာ ဝတ္ထုအမှုနှင့် တွေ့လတ်သော် တရားတော်၏ ကောင်းသောတရားအဖြစ်ကို ကောင်းစွာတစ်ဖန် အောက်မေ့အမှတ်ရသည်ဖြစ်၍ ထိုယောဂီအား ရှက်ကြောက်မှု(ဟိရိဩတ္တပ္ပ)သည် ရှေးရှုထင်၏။
- (၁၀) အထက်၌ မဂ်ဖိုလ်တရားကို ထိုးထွင်း၍ မသိငြား မရငြားသော်လည်း သုဂတိလျှင် လားရာ ရှိပေ၏။

~ ~ ~ ~ ~

၃ - သံဃာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်

သံဃာနုဿတိကို ပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသော ယောဂီသည်လည်း ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက် အပြင်ပ အာရုံများမှဖွဲ့ခွဲကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာကပ်ငြိသည်ဖြစ်၍-

“(သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော) မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားအပေါင်း သံဃာတော်သည် ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံတော်မူတတ်ပါပေ၏။ (ဥဇ္ဈပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော) မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားအပေါင်းသံဃာတော်သည် ဖြောင့်မှန်စွာ ကျင့်ကြံတော်မူတတ်ပါပေ၏။ (ဉာယပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော) မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားအပေါင်း သံဃာတော်သည် နိဗ္ဗာန်အလိုငှာ ကျင့်ကြံတော်မူတတ်ပါပေ၏။ (သာမိစိပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဃော) မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားအပေါင်း သံဃာတော်သည် လူများကပြုသည့်

ရိသေမှုနှင့် သင့်တင့်ထိုက်တန်အောင် ကျင့်တော်မူတတ်ပါပေ၏။ (ယဒိဒံစတ္တာရိ ပုရိသယုဂါနိ အဋ္ဌပုရိသပုဂ္ဂလာ) လေးခုကုန်သော ယောကျ်ားအစုံတို့နှင့် ရှစ်ယောက်ကုန်သော ယောကျ်ားတို့သည် ရှိကုန်၏။ (ဧသ ဘဂဝတော သာဝက-သံဃော အာဟုနေယျော) ဤလေးစုံနှင့် ရှစ်ယောက်ဟူသော မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သားအပေါင်း သံဃာတော်သည် အရပ်ဝေးမှဆောင်ယူခဲ့၍ ပေးလှူသည်ကို ခံတော်မူထိုက်ပါပေ၏။ (ပါဟုနေယျော) ဧည့်ခံကျွေးမွေးဖွယ်ကိုလည်း ပေးလှူရန်၊ ခံယူရန် ထိုက်တန်လှပါပေ၏။ (ဒက္ခိဏေယျော) မြတ်သောအလှူကို ခံယူတော်မူထိုက်ပါပေ၏။ (အဉ္ဇလိ-ကရဏီယော) လက်အုပ်ချီမိုး၍ ရှိခိုးထိုက်ပါပေ၏။ (အနုတ္တရ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ) သတ္တဝါအပေါင်း လူအပေါင်း ဟူသော လောက၏ ကောင်းမှုမျိုးတို့ကို စိုက်ပျိုးဖို့ရာ လယ်ယာမြေ အကောင်းအမြတ်ဆုံး ပါပေတည်း” ဟူ၍- ဤပုံဤနည်းဖြင့် အရိယသံဃာတော်၏ဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရား၏ ဩဝါဒအဆုံးအမကို ရိသေစွာ နာခံတတ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သာဝက-တပည့်သား မည်ကုန်၏။ တပည့်သားသာဝကတို့၏အပေါင်းသည် သာဝကသံဃာ မည်၏။ သီလချင်း၊ ဉာဏ်အမြင်ချင်း တူညီကြသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ပေါင်းအပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော တပည့်အပေါင်း ဟု ဆိုလို၏။

၁။ သုပ္ပဋိပန္နဂ္ဂုဏ်တော်အပွင့်

သုပ္ပဋိပန္န ဟူသည် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း ပေတည်း။ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်းဟူသည် မှန်ကန်သောအကျင့် (သမ္မာပဋိပတ်), မဆုတ်မနစ်သောအကျင့်(အနိဝတ္တိပဋိပတ်), လျော်သောအကျင့်(အနုလောမပဋိပတ်), မဆန့်ကျင်သောအကျင့် (အပစ္စနိကပဋိပတ်), နိဗ္ဗာန်တရားအား လျော်သောအကျင့် (ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်)ကို ကျင့်ပေ၏-ဟု ဆိုလိုသည်။

တစ်နည်း

ကောင်းစွာဟောအပ်သော တရားဝိနည်းဟူသော သာသနာတော်၌ ဆုံးမညွှန်ကြားသည့်အတိုင်း ကျင့်သော ကြောင့်လည်း သုပ္ပဋိပန္န(ကောင်းစွာကျင့်သည်) မည်ပေ၏။ မချွတ်မယွင်း ဧကန်ကိန်းသေဖြစ်သော အကျင့်ကို ကျင့်သောကြောင့်လည်း သုပ္ပဋိပန္န (ကောင်းသောအကျင့်ကို ကျင့်သည်) မည်ပေ၏။

အရိယာသံဃာထဲတွင် မဂ်၌တည်ဆဲ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မှန်ကန်သောအကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် သုပ္ပဋိပန္န ကောင်းစွာကျင့်ဆဲ မည်ကုန်၏။ ဖိုလ်၌တည်သော ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မှန်ကန်သောအကျင့်ဖြင့် သိအပ်ရအပ်သော တရားထူးကို သိပြီးရပြီးဖြစ်ကြသောကြောင့် လွန်ခဲ့ပြီးသောအကျင့်ကို ရည်၍ သုပ္ပဋိပန္န ကောင်းစွာကျင့်ပြီး မည်ကုန်၏။

၂။ ဥဇုပ္ပဋိပန္နဂ္ဂုဏ်တော် အပွင့်

မှန်ကန်သောအကျင့်သည် ဥဇု-ဖြောင့်မတ်၏။ နွားကျင်ငယ်ရေးကဲ့သို့ မကောက်၊ လရေးကဲ့သို့ မကောက်၊ ထယ်ကိုင်းကဲ့သို့ မကောက် ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။

တစ်နည်း

အန္တဒ္ဒယ ခေါ် အဖို့အစွန်း ၂-ပါးသို့ မကပ်ရောက်မူ၍ အလယ်လမ်းအကျင့်ဖြင့် ကျင့်လျက်သွားသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကိုယ်နှုတ်စိတ်တို့၏ သုံးမျိုးသော ကောက်ခြင်း ဟူသော အပြစ်ကို ပယ်ခြင်းငှာ ကျင့်သောကြောင့် လည်းကောင်း ဥဇုပ္ပဋိပန္န(ဖြောင့်စွာ သွားသည် ကျင့်သည်) မည်ပေ၏။

၃။ ဉာယပ္ပဋိပန္နဂ္ဂုဏ်တော် အပွင့်

ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် ‘ဉာယ’ မည်၏။ မှန်ကန်သောအကျင့်သည် စင်ကြယ်သော နိဗ္ဗာန်(ဉာယ)ကို သိခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်၏။ ဉာယမည်သော ထိုနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ ကျင့်သောကြောင့် အရိယာသံဃာတော်သည် ‘ဉာယပ္ပဋိပန္န’ (နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာကျင့်သည်) မည်ပေ၏။

တစ်နည်း

သိအပ်သိထိုက်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သည် ‘ဉာယ’ မည်၏။ ဉာယမည်သော ထိုနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ ကျင့်သောကြောင့် အရိယာသံဃာတော်သည် ‘ဉာယပ္ပဋိပန္န’ (နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာကျင့်သည်) မည်ပေ၏။

၄။ သာမိစိပ္ပဋိပန္နဂုဏ်တော် အပွင့်

ဝဋ်ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ရန် လျော်သောကြောင့် သာမိစိပ္ပဋိပန္န - လျော်သောအကျင့်ဟု ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ထိုမှန်ကန်သောအကျင့်ကိုကျင့်သော အရိယာသံဃာတော်သည် ‘သာမိစိပ္ပဋိပန္န’ လျော်သောအကျင့်ကိုကျင့်သည် မည်ပေ၏။

တစ်နည်း

အကြင်အခြင်းအရာဖြင့် ကျင့်ကုန်လတ်သော် လူတို့ကပြုအပ်သော ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း အစရှိသော ရိုသေမှုကို ထိုက်တန်ကုန်၏။ ထိုသို့ ထိုက်တန်လောက်သော အခြင်းအရာဖြင့် ကျင့်သောကြောင့် ‘သာမိစိပ္ပဋိပန္န’- လူတို့က ပြုသည့် ရိုသေမှုနှင့် သင့်တင့်ထိုက်တန်အောင် ကျင့်ကြသည် မည်ပေ၏။

‘ယဒိဒ’ ဟူသည် - အကြင် ဤတို့သည် ဟု ဆိုလို၏။

‘စတ္တာရိပုရိသယုဂါနိ’ ဟူသည်

အစုံ၏အစွမ်းဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ရောက်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဖိုလ်ရောက်ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော ဤနှစ်ပါးအပေါင်းသည် တစ်စုံပေတည်း၊ ဤနည်းဖြင့် လေးခုကုန်သော ယောက်ျားအစုံတို့ ဖြစ်ကုန်၏ ဟု ဆိုလို၏။

‘အဋ္ဌပုရိသ ပုဂ္ဂလာ’ ဟူသည်

ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ် အသီးအသီး၏အစွမ်းအားဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ရောက်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး၊ ဖိုလ်ရောက်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဟူသော ဤနည်းဖြင့် ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရှစ်ယောက်တို့သာ ဖြစ်ကုန်၏ ဟု ဆိုလို၏။ (ဤအရာ၌ ဝေနေယျတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဟူသောစကားကို ဟောအပ်ပေသည်။)

‘ဧသ ဘဂဝတော သာဝကသံဃော’ ဟူသည်

အစုံ၏အစွမ်းအားဖြင့် လေးခုကုန်သော ဤယောက်ျားအစုံတို့သည် ရှိကုန်၏။ အသီးအသီးအားဖြင့် ရှစ်ယောက်ကုန်သော ယောက်ျားပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ရှိကုန်၏ ဟု ဆိုလို၏။

၅။ အာဟုနေယျဂုဏ်တော် အပွင့်

ဆောင်ခဲ့၍ ပူဇော်အပ်သောကြောင့် ‘အာဟုန’ မည်၏။ အရပ်ဝေးမှသော်လည်း ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကိုဆောင်ခဲ့၍ သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ပေးလှူအပ်သည်ဟု ဆိုလို၏။ အာဟုန ဟူသော ဤအမည်သည် လှူဖွယ်ပစ္စည်းလေးပါးတို့၏ အမည်ပေတည်း။

အရိယာသံဃာတော်သည် ထိုပေးလှူပူဇော်မှုကို အကျိုးကြီးအောင်ပြုတတ်သောကြောင့် (အာဟုန မည်သော) ထိုပေးလှူပူဇော်ဖွယ်ကို ခံယူခြင်းငှာ သင့်လျော်ထိုက်တန်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ‘အာဟုနေယျ’ မည်ပေ၏။

တစ်နည်း- အာဟဝနီယ မည်ပုံ

(၁) အရပ်ဝေးမှသော်လည်း လာ၍ အလုံးစုံသောဥစ္စာနှစ်ကို သံဃာ၌ ပေးလှူပူဇော်ထိုက်သောကြောင့် ‘အာဟဝနီယ’ မည်၏။

(၂) တစ်နည်း - သိကြားမင်း စသည်တို့၏သော်လည်း ပူဇော်ခြင်းကို ထိုက်သောကြောင့် ‘အာဟဝနီယ’ မည်၏။

(၃) တစ်နည်း - ဗြာဟ္မဏလူမျိုးတို့၏ အာဟဝနီယ မည်သော ပူဇော်အပ်သောမီးသည် ရှိ၏။ ယင်းမီး၌ ပူဇော်ခြင်းသည် အကျိုးကြီး၏ ဟု ထိုဗြာဟ္မဏတို့၏အယူသည် ရှိ၏။ အကယ်၍ ပူဇော်ခြင်းကို အကျိုးကြီးစေတတ်သောကြောင့် အာဟဝနီယ ပူဇော်ထိုက်သည် မည်ပါမူ သံဃာသည်သာလျှင် ‘အာဟဝနီယ’ မည်ရာ၏။ မှန်ပေ၏ - သံဃာ၌ ပူဇော်ခြင်းသည် အကျိုးကြီးပေ၏။ ဤအဆိုနှင့်အညီ အောက်ပါဂါထာကို မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပေ၏...

“အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည် တောအရပ်၌ ရသေ့ပြုကာနေ၍ အနှစ်တစ်ရာပတ်လုံး မီးကို လုပ်ကျွေးပူဇော်ရာ၏။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား စိတ်ကိုပွားစေပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးကို တစ်မုဟုတ်တစ်ခဏမျှ သော်လည်း ပူဇော်ရာ၏။ ထိုနှစ်ဦးတို့၏ ပူဇော်ခြင်းနှစ်ခုတို့တွင် အနှစ်တစ်ရာပတ်လုံး မီးကိုပူဇော်ခြင်းထက် အရိယာတစ်ပါးကို တစ်ခဏမျှပူဇော်ခြင်းသည်သာလျှင် သာလွန်၍ မြတ်ပေ၏။”

မှတ်ချက်။ သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီဂိုဏ်း၌ သုံးလေ့ရှိသော ထိုအာဟာရဝိသုဒ္ဓိသုတ်၌ ဤမဟာဝိဟာရဝါဒီဂိုဏ်း၌ အာဟုနေယျ ဟူသောပုဒ်နှင့် အနက်အားဖြင့် တူပေ၏။ သဒ္ဓါအားဖြင့်သာ ထူးပေသည်။

၆။ ပါဟုနေယျဂုဏ်တော် အပ္ပင်

အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့မှ ရောက်လာသော ချစ်ခင်မြတ်နိုးအပ်သော ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေတို့၏အကျိုးငှာ တရိတသေ အထူးပြုပြင်စီရင်ထားသော ဧည့်ခံဖွယ်ပစ္စည်းကို ပါဟုနေ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။ ထို ဧည့်ခံကျွေးမွေးဖွယ် ပစ္စည်းကိုလည်း ထိုဆိုခဲ့သည့် ဂုဏ်ထူးရှိကုန်သော ထိုဆွေမျိုးမိတ်ဆွေ ဧည့်သည်ကောင်းတို့ကို အလွတ်ထား၍ သံဃာအားသာလျှင် လှူခြင်းငှာ သင့်လျော်ပေ၏။ သံဃာသည်လည်း ထိုဧည့်ခံဖွယ်ပစ္စည်းကိုခံယူခြင်းငှာ သင့်လျော်ထိုက်တန်သောကြောင့် ‘ပါဟုနေယျ’ မည်၏။

မှန်ပေ၏။ သံဃာနှင့် အလားတူသော ဧည့်သည်ကောင်းမည်သည် မရှိပေ။ ဤသံဃာတော်ကို ဘုရားပွင့်မှ တွေ့မြင်ရပေသည်။ ဘုရားမပွင့်လျှင် ကမ္ဘာပေါင်းအသင်္ချေလွန်သော်လည်း မတွေ့မြင်နိုင်ပေ။

ဆန့်ကျင်ဘက်တို့နှင့် ရောယှက်ခြင်းမရှိဘဲ ချစ်မြတ်နိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော သီလ စသော ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤသံဃာအား ဧည့်ခံကျွေးမွေးဖွယ်ကို ပေးလှူရန် သင့်ပေ၏။ ဧည့်ခံကျွေးမွေးဖွယ်ကို ဤသံဃာသည် ခံယူရန်လည်း သင့်ပေ၏။ ထိုသို့ ပါဟုနေကို လှူရန် ခံယူရန်သင့်သောကြောင့် ‘ပါဟုနေယျ’ မည်ပေ၏။

တစ်နည်း- ပါဟဝနီယ မည်ပုံ

သဗ္ဗတ္ထိဝါဒီဂိုဏ်းတို့၏ ပိဋက၌ ပါဟဝနီယဟူသော ပါဠိသည် ရှိ၏။ ထိုဂိုဏ်းသားတို့၏ အလိုအားဖြင့် သံဃာတော်သည် လက်ဦးပူဇော်ခြင်းကို ထိုက်သောကြောင့် အလုံးစုံတို့၏ ရှေးဦးစွာဆောင်၍ ဤသံဃာ၌ ပေးလှူ ပူဇော်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘ပါဟဝနီယ’ မည်၏။

တစ်နည်းကား ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် ဆောင်လာ၍ ပူဇော်ခြင်းကို (ဝါ- ပူဇော်အပ်သောပစ္စည်းကို) ထိုက်တန်သောကြောင့် ‘ပါဟဝနီယ’ မည်၏။ ထိုပါဟဝနီယဟု ဆိုအပ်သော ဤသံဃာတော်ကို ဤမဟာဝိဟာရဝါဒီ တို့၏ ပိဋက၌ ထိုဆိုအပ်ခဲ့သော အနက်ကြောင့်ပင်လျှင် (ပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့်) ‘ပါဟုနေယျ’ဟု ဆိုအပ်ပေ၏။

၇။ ဒက္ခိဏေယျဂုဏ်တော် အပ္ပင်

တမလွန်လောကကိုယုံကြည်၍ လှူအပ်သောဝတ္ထုသည် ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ‘ဒက္ခိဏာ’ မည်၏။ ဒက္ခိဏာ မည်သော ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သော ထိုအလှူဝတ္ထုကို ခံယူရန် အရိယာသံဃာတော်သည် ထိုက်တန်သော ကြောင့် ‘ဒက္ခိဏေယျ’ မည်၏။ တစ်နည်းကား ကြီးပွားကြောင်းဖြစ်သော (ဒက္ခိဏာ)အလှူ၏အစီးအပွားကို ပြုတတ်၏။ ထိုအလှူကို အကျိုးကြီးအောင် ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် စင်ကြယ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ‘ဒက္ခိဏေယျ’ မည်ပေ၏။

၈။ အဇ္ဈလိကရဏီယဂုဏ်တော် အပ္ပင်

အရိယာသံဃာတော်သည် အလုံးစုံသော(သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော)လောကသည် နှစ်ဖက်သောလက်တို့ကို ဦးခေါင်းထက်၌ တည်စေ၍ ပြုအပ်သော လက်အုပ်ချီခြင်းအမှုကို ထိုက်သောကြောင့် ‘အဇ္ဈလိကရဏီယ’ မည်ပါပေ၏။

၉။ အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿဂုဏ်တော် အပ္ပင်

အရိယာသံဃာတော်သည် အလုံးစုံသော(သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော) လောက၏ အတုမရှိ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကောင်းမှုတို့၏ ဖြစ်ပွားစည်ပင်ရာ ဌာနဖြစ်ပါပေ၏။

ဥပမာ- မင်း၏သော်လည်းကောင်း၊ အမတ်၏သော်လည်းကောင်း သလေးစပါးတို့၏၊ မုယောဂျုံတို့၏ ဖြစ်ပွားစည်ပင်ရာဌာနကို မင်း၏သလေးစပါးခင်းလယ်၊ ဂျုံခင်းယာ ဟူ၍သော်လည်းကောင်း၊ အမတ်၏သလေးစပါး ခင်းလယ်၊ ဂျုံခင်းယာဟူ၍ သော်လည်းကောင်း၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ဤအတူပင် သံဃာတော်သည် အလုံးစုံသောလောက ၏ ကောင်းမှုတို့၏ ဖြစ်ပွားစည်ပင်ရာဌာန ဖြစ်၏။

မှန်ပေ၏- သံဃာတော်ကိုမှီ၍ (သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော)လောက၏ အထူးထူးအပြားပြားသော စီးပွား ချမ်းသာကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်သော ကောင်းမှုတို့သည် ဖြစ်ပွားစည်ပင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သံဃာတော်သည် လောက ၏ အကောင်းဆုံး၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ကောင်းမှုတို့၏ ဖြစ်ပွားစည်ပင်ရာ လယ်ယာမြေကောင်း မည်ပါပေ၏။

(သံဃာ့ဂုဏ်တော် ၉-ပါးအဖွင့် ပြီး၏။)

ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ပုံ

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း (သုပ္ပဋိပန္နတာ)ကောင်းစွာကျင့်ကြံတတ်သည်၏အဖြစ် စသည်အပြားရှိကုန်သော သံဃာ တော်၏ဂုဏ်တို့ကို တဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်နေသော ထိုယောဂီအား ထိုအခါ၌ ရာဂလွှမ်းမိုးနှိပ်စက် ခံရသော စိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ ။ ပ ။ မောဟလွှမ်းမိုး နှိပ်စက်ခံရသောစိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ၊ ထိုအခါ၌ ယောဂီ၏စိတ် သည် သံဃာတော်၏ဂုဏ်တော်များကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ အစရှိသော ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် နီဝရဏကွာပြီးသောယောဂီအား တစ်ခုသောခဏ၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ခြင်းအကြောင်း

သို့သော်လည်း သံဃာ့ဂုဏ်တော်တို့၏ နက်နဲခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာသော ဂုဏ်တို့ကို အောက်မေ့ခြင်းငှာ နှလုံးသွင်းညွှတ်ကိုင်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရ သို့သာလျှင် ရောက်သောဈာန်သည်ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဥပစာရသို့ရောက်သောဈာန်သည် သံဃာ့ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန် တလဲလဲ အောက်မေ့သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် သံဃာနုဿတိ ဟူ၍ သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်ပေ သည်။

သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး

သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောရဟန်းသည်-

- (၁) သံဃာတော်၌ ရိုသေခြင်း ရှိပေ၏။ တုပ်ဝပ်ခြင်း ရှိပေ၏။
- (၂) သဒ္ဓါစသည်တို့၏ ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်ပေ၏။
- (၃) နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်မှုဖြစ်ခြင်း များပေ၏။
- (၄) ကြောက်ဖွယ်ဘေးငယ်ဘေးကြီးကို သည်းခံနိုင်ပေ၏။
- (၅) ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ကို သည်းခံခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပေ၏။
- (၆) သံဃာတော်နှင့် အတူတကွ နေရသည်ဟူသော အမှတ်သညာကို ရပေ၏။
- (၇) သံဃာ့ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့မှု သံဃာနုဿတိ၏ ကိန်းအောင်းရာဖြစ်သော ယောဂီ၏ ကိုယ်သည် သံဃာတော် စည်းဝေးလျက်ရှိသော ဥပုသ်အိမ်ကဲ့သို့ ပူဇော်ထိုက်ပေ၏။
- (၈) သံဃာ့ဂုဏ်တော်တို့ကို ရခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်၏။
- (၉) လွန်ကျူးစရာဝတ္ထုအမှုနှင့် တွေ့လတ်သော် သံဃာတော်ကို မျက်မှောက်၌ တွေ့မြင်နေသကဲ့သို့ ထိုယောဂီအား ရှက်ကြောက်မှု (ဟိရီဩတ္တပ္ပ)သည် ရှေးရှုထင်၏။
- (၁၀) အထက်၌ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ မသိငြား မရငြားသော်လည်း သုဂတိလျှင် လားရာရှိပေ၏။

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

၄ - သီလာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်

သီလာနုဿတိပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသောယောဂီသည်လည်း ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ကပ်ရောက်လျက် ပြင်ပအာရုံ များမှဖွဲ့ခွာကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာကပ်ငြိသည်ဖြစ်၍-

“အဟော ဝတ မေ သီလာနိ အဓဏ္ဌာနိ- ငါ၏သီလတို့သည် မကျိုးဘဲ ရှိပါပေကုန်စွ၊ အစ္ဆိဒ္ဓါနိ- မပေါက်ဘဲ ရှိပါပေကုန်စွ၊ အသဗလာနိ- မကြောင်မကျားဘဲ ရှိပါပေကုန်စွ၊ အကမ္မာသာနိ- အပြောက်အစွန်းအကွက် မထင်ဘဲ ရှိ ပါပေကုန်စွ၊ ဘုဇိဿာနိ- တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်မှ တော်လှန်ပေကုန်စွ၊ ဝိညာဗ္ဗသတ္တာနိ- ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းထိုက် ပါပေကုန်စွ၊ အပရာမဋ္ဌာနိ- တဏှာဒိဋ္ဌိတို့က မသုံးသပ်မကိုင်တွယ်နိုင်ဘဲ ရှိပါပေကုန်စွ၊ သမာဓိသံဝတ္တနိကာနိ- သမာဓိကို ဖြစ်နိုင်ပါပေကုန်စွ”ဟူ၍-

ဤပုံဤနည်းဖြင့် မကျိုးသည်၏အဖြစ် အစရှိသော ဂုဏ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် မိမိ၏သီလတို့ကို အဖန် တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ကုန်၏။ ထိုသို့ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ရာ၌လည်း လူဝတ်ကြောင်သည် လူ၏သီလတို့ကို ရှင်ရဟန်းသည် ရှင်ရဟန်း၏သီလတို့ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ကုန်၏။

လူ၏သီလတို့ဖြစ်စေ၊ ရှင်ရဟန်း၏သီလတို့ဖြစ်စေ ...

- အကြင်သိက္ခာပုဒ်သီလတို့၏ သိက္ခာပုဒ်အစဉ်အရ အစဉ် သော်လည်းကောင်း၊ အဆုံး၌သော်လည်းကောင်း သီလသိက္ခာပုဒ်တစ်ခုမျှသော်လည်း မပျက်ငြားအံ့။ ထိုသီလတို့သည် အစွန်အနား၌ စုတ်ပြတ်သောပုဆိုးကဲ့သို့ မကျိုး မပျက်ကြသောကြောင့် အခဏာ (မကျိုး မပျက်ကြသည်) မည်ကုန်၏။
- အကြင်သိက္ခာပုဒ်သီလတို့၏ အလယ်၌ သီလသိက္ခာပုဒ် တစ်ခုမျှသော်လည်း မပျက်ငြားအံ့။ ထိုသီလတို့ သည် အလယ်၌ ပေါက်သောပုဆိုးကဲ့သို့ မပေါက်ကြသောကြောင့် အစွိဒ္ဓ (မပေါက်ကြသည်) မည်ကုန်၏။
- အကြင်သိက္ခာပုဒ်သီလတို့တွင် သိက္ခာပုဒ် ၂-ခုဖြစ်စေ၊ ၃-ခုဖြစ်စေ အစဉ်အားဖြင့် တစ်ဆက်တည်း မပျက် ကုန်ငြားအံ့။ ထိုသီလတို့သည် အမည်းအနီ စသည်တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အဆင်းရှိသော နွားမသည် ကျောကုန်း၌ ဖြစ်စေ၊ ဝမ်းဗိုက်၌ ဖြစ်စေ ဖြစ်ပေါ်သော အရှည်အပိုင်းစသည် ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော ကွဲပြားသော အဆင်းဖြင့် ကြောင်ကျား သကဲ့သို့ မကြောင်မကျားကြသောကြောင့် အသဗလ (မကြောင် မကျားကြသည်) မည်ကုန်၏။
- အကြင်သိက္ခာပုဒ်သီလတို့သည် အကြားအကြား၌ မပျက်ကုန်ငြားအံ့။ ထိုသီလတို့သည် အဆင်ကွဲ အပြောက် အစက်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သောနွားမကဲ့သို့ အပြောက်အပြောက် မရှိကြသောကြောင့် အကမ္မာသ (အပြောက် အပြောက် မရှိကြသည်) မည်ကုန်၏။

တစ်နည်းကား - အစဉ် ပျက်သည်၊ အဆုံး၌ ပျက်သည် စသည်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ သာမညအားဖြင့် အလုံးစုံသော သီလတို့ သည် ခုနစ်ပါးသောမေထုန်ငယ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းက လည်းကောင်း၊ ကောဓ ဥပနာဟ စသော ယုတ်မာသောတရားတို့က လည်းကောင်း မနှိပ်စက်အပ် မဖျက်ဆီးအပ်သောကြောင့် မကျိုး မပေါက် မကြောင်ကျား မပြောက်သည် မည်ကုန်၏။

ထို မကျိုး မပေါက် မကြောင်ကျား မပြောက်သော သီလတို့သည်ပင်လျှင် ...

- တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်မှ လွတ်စေ၍ တော်လှန် လွတ်လပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်းကြောင့် ဘုဒ္ဓိဿ (တော် လှန်သည်-လွတ်လပ်သည်)မည်ကုန်၏။
- ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိတို့က ချီးမွမ်းအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဝိညာဗ္ဗသတ္တ (ပညာရှိတို့ ချီးမွမ်းအပ် သည်) မည်ကုန်၏။
- တဏှာနှင့် ဒိဋ္ဌိတို့က မသုံးသပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် တစ်နည်းအားဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်က “ဤ အရာသည် သင်၏သီလတို့၌ အပြစ်တည်း”ဟု ဤသို့ သုံးသပ်စွပ်စွဲခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ကောင်းသည်၏ အဖြစ် ကြောင့် အပရာမဋ္ဌ (မသုံးသပ်အပ်သည်) မည်ကုန်၏။
- ဥပစာရသမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ အပ္ပနာသမာဓိကိုလည်းကောင်း ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် မဂ်သမာဓိကိုသော်လည်း၊ ဖိုလ်သမာဓိကိုသော်လည်း ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သမာဓိသံဝတ္တနီက (သမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်သည်) မည်ကုန်၏။

ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ပုံ

ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း မကျိုးသည်၏အဖြစ် အစရှိသော ဂုဏ်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် မိမိ၏သီလတို့ကို အဖန် တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်နေသော ထိုယောဂီအား ထိုအခါ၌ ရာဂလွှမ်းမိုး နှိပ်စက်ခံရသော စိတ်မဖြစ်တော့သည် သာ။ ။မောဟ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသော စိတ်မဖြစ်တော့သည်သာ။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီ၏စိတ်သည် သီလ၏ဂုဏ် များကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့အစရှိသော ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် နိဝရဏက္ခာ ပြီးသော ယောဂီအား တစ်ခုသောခဏ၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ခြင်းအကြောင်း

သို့သော်လည်း သီလဂုဏ်တို့၏ နက်နဲခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာသောဂုဏ် တို့ကို အောက်မေ့ခြင်းငှာ နှလုံးသွင်းညွှတ်ကိုင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရသို့ သာလျှင် ရောက်သောဈာန်သည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဥပစာရသို့ရောက်သော ဤဈာန်သည် သီလ၏ဂုဏ်တို့ကို အဖန် တလဲလဲ အောက်မေ့သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် သီလာနုဿတိ ဟူ၍သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်၏။

သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး

သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောရဟန်းသည် -

- (၁) သီလသိက္ခာ၌ ရှိသေခြင်း ရှိ၏။

- (၂) သီလပြည့်စုံသော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်တူသော အသက်မွေးခြင်း ရှိ၏။
- (၃) ပြုသင့်သော ပဋိသန္ဓာရဝတ်၌ မမေ့မလျော့ပေ။
- (၄) မိမိကိုယ်ကို မိမိကိုယ်တိုင် စွပ်စွဲခြင်း အစရှိသော ဘေးတို့မှ ကင်း၏။
- (၅) အဏုမြူမျှ သေးငယ်သောအပြစ်တို့၌သော်လည်း ကြောက်ဖွယ်ဘေးဟု ရှုမြင်လေ့ရှိ၏။
- (၆) သဒ္ဓါစသည်တို့၏ ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်၏။
- (၇) နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်မှုဖြစ်ခြင်း များ၏။
- (၈) အထက်၌ မင်္ဂုလိတရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ မသိငြား မရငြားသော်လည်း သုဂတိလျှင် လားရာရှိ၏။

~ ~ ~ ~ ~

၅ - စာဂါနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်

စာဂါနုဿတိကို ပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသောယောဂီသည် ပကတိပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့် စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း၌ စိတ်ညွတ်ကင်းခြင်း စိတ်ဝင်စားခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ အမြဲတမ်းပင် လှူဖွယ်ကို လှူခြင်း၊ မိမိသုံးဆောင်ဖွယ်ထဲမှ ခွဲခြမ်းပေးကမ်းခြင်းရှိသည် ဖြစ်ရာ၏။

တစ်နည်းသော်ကား စာဂါနုဿတိဘာဝနာကို အားထုတ်လိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် “ယနေ့မှ အစပြု၍ တောင်းခံသူ ရှိလျှင် အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် တစ်လုပ်မျှသော်လည်း ပေးလှူဖွယ်ကို မပေးလှူမူ၍ မစားအံ့”ဟု ပေးလှူရန် ဆောက်တည်ခြင်းကိုပြု၍ ထိုစာဂါနုဿတိကို ပွားမည့်နေ့၌ သီလစသော ဂုဏ်ထူးရှိကုန်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ စွမ်းနိုင်သလောက် အင်အားရှိသလောက် လှူဖွယ်ကို ပေးလှူပြီးလျှင် ထိုအလှူဒါန၌ စွန့်ကြဲပေးလှူသောစေတနာ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို မှတ်သောအားဖြင့် နိမိတ်ကိုယူခဲ့၍ ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက် ပြင်ပအာရုံများမှ ဖွဲ့စည်းကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာ ကပ်ငြိသည်ဖြစ်၍-

“ပေးလှူသူတို့ ရထိုက်သောအကျိုးတို့သည် စင်စစ် ငါရမည့် လာဘ်လာဘများ ပါပေတကား၊ မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်နှင့် လူ့အဖြစ်ကိုရသည်မှာ စင်စစ် ငါ့မှာ ကောင်းစွာရခြင်း ဖြစ်ပါပေစွ၊ အရတော်ပါပေစွတကား၊ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်- ယင်းသို့သော ငါသည် ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးက လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်နေသော သတ္တဝါအပေါင်းထဲ၌ အညစ်အကြေးများနှင့် ဝန်တိုမှုကင်းသောစိတ်ဖြင့် နေရပါပေ၏။ တွယ်တာခြင်းမရှိဘဲ လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ နေရပါပေ၏။ စင်ကြယ်သောလက် ရှိသည်ဖြစ်၍ ဝါ-ဆုပ်ကိုင်မထားဘဲ ဖြန့်သောလက် ရှိသည်ဖြစ်၍ နေရပါပေ၏။ တောင်းခံရန် သင့်လျော်သူဖြစ်လျက် နေရပါပေ၏။ ပေးလှူခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းပေးကမ်းခြင်း၌ ပျော်မွေ့လျက် နေရပါပေ၏။ ထို့ကြောင့် ငါ့မှာ အရတော်ပါပေစွတကား ” ဟူ၍-

ဤပုံဤနည်းဖြင့် အညစ်အကြေးများနှင့် ဝန်တိုမှုကင်းခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မိမိ၏ စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်၏။

ထို့ဆင်ခြင်ပုံစကားရပ်တွင် -

‘စင်စစ် ငါရမည့် လာဘ်လာဘတို့ပေတည်း’ ဟူသည်

- “ဆွမ်းလှူသောသူသည် အသက်ရှည်ခြင်းကို ပေးလှူရာ ရောက်သောကြောင့် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်သော အသက်ရှည်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ လူ့ပြည်၌ဖြစ်သော အသက်ရှည်ခြင်းကိုလည်းကောင်းရပေ၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- “ပေးလှူသူကို အများက ချစ်ခင်ကြည်ညို၏။ များစွာသောသူတော်ကောင်းတို့သည် ထိုပေးလှူသူသို့ ချဉ်းကပ်လျက် ချီးမြှောက်ကုန်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊
- “ပေးလှူသူကို အများက ချစ်ခင်ကြည်ညို၏။ ထိုပေးလှူသူသည် သူတော်ကောင်းတို့၏ ထုံးတမ်းစဉ်လာကျင့်ဝတ်သို့ သက်ရောက်ပေ၏” ဟူ၍လည်းကောင်း -

ဤသို့ အစရှိသောနည်းတို့ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ပေးလှူသူ၏ ရထိုက်သော လာဘ်လာဘအကျိုးတို့ကို ချီးမွမ်းဖော်ပြတော်မူ၏။ ထိုလာဘ်လာဘအကျိုးတို့သည် ငါ့မှာ မချွတ်ဧကန် အမှန်ရမည့် အကျိုးများ ပေတည်း’ ဟု ဆိုလိုပေ၏။

‘စင်စစ် ငါ့မှာ ကောင်းစွာရခြင်း ဖြစ်ပါပေစွ၊ အရတော်ပါပေစွ’ ဟူသည်

ဤဘုရားသာသနာတော်၌ လူ့အဖြစ်ကို ငါ ရထားပေ၏။ ထိုသာသနာတော်နှင့် ထိုလူ့အဖြစ်ကို ငါသည် စင်စစ် ကောင်းစွာရအပ်ပါပေစွ၊ အရတော်ပါပေစွ၊ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်-ယင်းသို့သော ငါသည် ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးက လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်နေသော သတ္တဝါအပေါင်း၌ အညစ်အကြေးများနှင့် ဝန်တိုမှုကင်းသော စိတ်ဖြင့် နေရပါပေ၏။ တွယ်တာခြင်းမရှိဘဲ လွတ်လွတ်စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ နေရပါပေ၏။ စင်ကြယ်သောလက်ရှိသည် ဖြစ်၍ ဝါ-ဆုပ်ကိုင်မထားဘဲ ဖြန့်သောလက်ရှိသည်ဖြစ်၍ နေရပါပေ၏။ တောင်းခံရန် သင့်လျော်သူဖြစ်လျက် နေရပါပေ၏။

ပေးလှူခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းပေးကမ်းခြင်း၌ ပျော်မွေ့လျက် နေရပါပေ၏။ ထို့ကြောင့် ငါ့မှာ အရတော်ပါပေစွတကား’ ဟု ဆိုလိုပေ၏။

‘ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေးက လွှမ်းမိုးနိုင်စက်နေသော သတ္တဝါအပေါင်း’ ဟူသည်

‘ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေး၏ လွှမ်းမိုးနိုင်စက်ခြင်းကို ခံနေရသော ကံအားလျော်စွာ ဖြစ်တတ်သော သတ္တဝါတို့’ ဟု ဆိုလို၏။ မိမိ၏စည်းစိမ်များ သူတစ်ပါးနှင့်ဆက်ဆံခြင်းကို သည်းမခံနိုင်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော၊ စိတ်၏တောက်ပခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အမည်းအညစ်တရားတို့တွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သော ဝန်တိုမှုအညစ်အကြေး လွှမ်းမိုးနိုင်စက်ခြင်းကို ခံနေရသောသတ္တဝါတို့’ ဟု ဆိုလိုပေ၏။

‘ဝန်တိုမှုကင်းသောစိတ်ဖြင့် နေရပါပေ၏’ ဟူသည်

‘ဝန်တိုမှုမှ တစ်ပါးသော ရာဂ ဒေါသ အစရှိကုန်သော အညစ်အကြေးတို့၏လည်းကောင်း၊ ဝန်တိုမှု၏လည်းကောင်း ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အညစ်အကြေးများနှင့် ဝန်တိုမှု ကင်းသောစိတ်ရှိလျက် နေရပေ၏’ ဟု ဆိုလို၏။

‘လွတ်လွတ်စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍၊ စင်ကြယ်သောလက်ရှိသည်ဖြစ်၍’ ဟူသည်

‘မငြိမတွယ်ဘဲ စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်းရှိသည် ဖြစ်၍၊ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သော လက်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထုကို မိမိလက်ဖြင့် ရှိသေစွာပေးလှူရန် အခါခပ်သိမ်း ဆေးထားသည့် လက်ရှိသည်သာ’ ဟု ဆိုလို၏။

‘စွန့်လွှတ်ပေးကမ်းခြင်း၌ ပျော်မွေ့လျက်ရှိ၏’ ဟူသည်

‘စွန့်လွှတ်ပေးကမ်းခြင်း၌ အမြဲကြောင့်ကြစိုက်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် မွေ့လျော်သည်’ ဟု ဆိုလို၏။

‘တောင်းခံရန် သင့်လျော်သူဖြစ်လျက် နေရပေ၏’ ဟူသည်

‘အကြင် အကြင် ပစ္စည်းကို သူတစ်ပါးတို့က တောင်းကုန်၏။ ထိုထို တောင်းတိုင်းသောပစ္စည်းကို ပေးခြင်းကြောင့် တောင်းခံရန် သင့်လျော်ပေ၏’ ဟု ဆိုလို၏။

‘ပေးလှူခြင်းနှင့် ခွဲခြမ်းပေးကမ်းခြင်း၌ ပျော်မွေ့လျက် နေရပါပေ၏’ ဟူသည်

‘ပေးလှူနေကျ ပေးလှူခြင်း၊ ခွဲခြမ်းဝေဖန်၍ ပေးကမ်းခြင်းဟူသော ဤကိစ္စ ၂-ပါး၌သာလျှင် ပျော်မွေ့နေရပေ၏’ ဟု ဆိုလို၏။

ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်မှ

ယခု ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အညစ်အကြေးများနှင့် ဝန်တိုမှုကင်းခြင်း အစရှိသော ဂုဏ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မိမိ၏စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်နေသော ထိုယောဂီအား ထိုအခါ၌ ရာဂလွှမ်းမိုးနိုင်စက်ခံရသောစိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ ။ ပ ။ မောဟလွှမ်းမိုးနိုင်စက်ခံရသောစိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ၊ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီ၏စိတ်သည် စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်း၏ ဂုဏ်များကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်-ဤသို့ အစရှိသော ရှေးနည်းဖြင့်ပင်လျှင် နိဝရဏကွာပြီးသော ယောဂီအား တစ်ခုသောခဏ၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

စာဂါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ခြင်းအကြောင်း

သို့သော်လည်း စာဂဂုဏ်တို့၏နက်နဲခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာသောစာဂဂုဏ်တို့ကို အောက်မေ့ခြင်းငှာ နှလုံးသွင်းညွှတ်တိုင်းခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရသို့သာလျှင် ရောက်သောဈာန်သည် ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဥပစာရသို့ရောက်သော ဤဈာန်သည် စာဂဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် စာဂါနုဿတိ ဟူ၍သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်၏။

စာဂါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး

စာဂါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောရဟန်းသည် -

- (၁) စွန့်ကြဲပေးလှူခြင်း၌ အတိုင်းထက်အလွန် ညွှတ်သောစိတ် ရှိ၏။
- (၂) လောဘကင်းခြင်း၌ လိုလားခြင်း ရှိ၏။
- (၃) မေတ္တာဘာဝနာအား လျော်သော ပြုကျင့်ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိ၏။
- (၄) ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းလျက် ရဲရင့်၏။
- (၅) နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်မှုဖြစ်ခြင်း များ၏။
- (၆) အထက်၌ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ မသိငြား မရငြားသော်လည်း သုဂတိလျှင် လားရာ ရှိ၏။

၆ - ဒေဝတာနုဿတိပွားပုံ ပြဆိုချက်

ဒေဝတာနုဿတိကို ပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသောယောဂီသည် အရိယမဂ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ကောင်းစွာပြီးစီးဖြစ်ပေါ်ကုန်သော သဒ္ဓါ၊ အစရှိကုန်သော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက် ပြင်ပအာရုံများမှ ဖွဲ့စည်းကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာကပ်ငြိသည် ဖြစ်၍-

“စတုမဟာရာဇနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ တာဝတိံသာနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ ယာမာနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ တုသိတာနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ နိမ္မာနရတီနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တီနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ ပထမဈာန်ဘုံဖြစ်ကုန်သော ဗြဟ္မာနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ ထိုမှအထက် ဖြစ်ကုန်သော ဒုတိယဈာန်ဘုံစသည်၌ ဖြစ်ကုန်သော ဗြဟ္မာနတ်တို့သည် ရှိကုန်၏၊ ထိုနတ်တို့သည် အကြင်သို့သဘောရှိသော သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံကြသောကြောင့် ဤလူ့ပြည်မှ စုတေကြပြီးလျှင် ထိုနတ်ဘုံ၌ ဖြစ်လေကုန်၏၊ ငါ့မှာလည်း ထိုသို့သဘောရှိသော သဒ္ဓါသည် ရှိပေ၏၊ ထိုနတ်တို့သည် အကြင်သို့သဘောရှိသော သီလနှင့်၊ သုတနှင့်၊ စာဂနှင့်၊ ပညာနှင့် ပြည့်စုံကြသောကြောင့် ဤလူ့ပြည်မှ စုတေကြပြီးလျှင် ထိုနတ်ဘုံ၌ ဖြစ်လေကုန်၏၊ ငါ့မှာလည်း ထိုသို့သဘောရှိသော သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာသည် ရှိပေ၏” ဟူ၍ -

ဤပုံဤနည်းဖြင့် နတ်တို့ကို သက်သေအရာ၌ ထား၍ မိမိ၏သဒ္ဓါ၊ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ကုန်၏။

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဆက္ကနိပါတ် မဟာနာမသုတ်၌-

“မဟာနာမ- အကြင်အခါ၌ အရိယာသာဝကသည် မိမိ၏လည်းကောင်း၊ ထိုနတ်တို့၏လည်းကောင်း သဒ္ဓါ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့၏၊ ထိုအခါ၌ ထိုအရိယာသာဝက၏သန္တာန်၌ ရာဂလွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံရသောစိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ” ဟူ၍ ဟောတော်မူအပ်ပေ၏။

ထိုသို့ မိမိ၏ဂုဏ်နှင့် နတ်တို့၏ဂုဏ်ကို ညီတူညီမျှ ရှုအပ်သကဲ့သို့ ဟောငြားသော်လည်း သက်သေအရာ၌ ထားအပ်သော နတ်တို့၏ သဒ္ဓါအစရှိသော ဂုဏ်များကို မိမိ၏သဒ္ဓါအစရှိသော ဂုဏ်များနှင့် တူညီသည်ဟု ပြခြင်း အကျိုးငှာ ထိုစကားကို ဟောတော်မူသည်ဟု သိအပ်ပေ၏။

စင်စစ်မူ နတ်တို့ကို သက်သေအရာ၌ ထား၍ မိမိ၏သဒ္ဓါ၊ အစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ရမည် ဖြစ်၏၊ မှန်ပေ၏-အဋ္ဌကထာ၌ နတ်တို့ကိုသက်သေအရာ၌ ထား၍ မိမိ၏ဂုဏ်တို့ကို အောက်မေ့သည်ဟု အခိုင်အမာ ဆိုထားပေသည်။

ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ပုံ

ထို့ကြောင့် ရှေးအဖို့၌ နတ်တို့၏ဂုဏ်များကို အောက်မေ့ပြီးလျှင် နောက်အဖို့၌ မိမိ၏ထင်ရှားရှိသော သဒ္ဓါ၊ အစရှိသော ဂုဏ်များကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်နေသော ထိုယောဂီအား ထိုအခါ၌ ရာဂလွှမ်းမိုး နှိပ်စက်ခံရသောစိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ။ ။ ။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီ၏စိတ်သည် နတ်တို့၏ဂုဏ်များနှင့်တူသော မိမိ၏သဒ္ဓါ၊ အစရှိသော ဂုဏ်များကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ အစရှိသော ရှေးနည်းဖြင့်ပင် လျှင် နိဝရဏက္ခာပြီးသော ယောဂီအား တစ်ခုသောခဏ၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ခြင်းအကြောင်း

သို့သော်လည်း သဒ္ဓါ၊ အစရှိသော ဂုဏ်တို့၏ နက်နဲခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အထူးထူးအပြားပြား များစွာ သောဂုဏ်တို့ကို အောက်မေ့ခြင်းငှာ နှလုံးသွင်း သက်ဝင်ကြည်လင် ဆုံးဖြတ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရသို့သာလျှင် ရောက်သောဈာန်သည် ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ဥပစာရသို့ရောက်သော ဤဈာန်သည် နတ်တို့၏ ဂုဏ်များနှင့်တူသော မိမိ၏သဒ္ဓါ၊ အစရှိသော ဂုဏ်များကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ဒေဝတာနုဿတိ ဟူ၍သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်း အကျိုး

ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောရဟန်းသည် -

- (၁) နတ်တို့၏ ချစ်ခင်ကြည်ညိုခြင်း မြတ်နိုးခြင်းကို ရ၏၊
- (၂) အတိုင်းထက်အလွန် သဒ္ဓါစသည်တို့၏ ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်၏၊
- (၃) နှစ်သိမ့်ဝမ်းမြောက်မှုဖြစ်ခြင်း များလျက် နေရ၏၊
- (၄) အထက်၌ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ မသိငြား မရငြားသော်လည်း သုဂတိလျှင် လားရာ ရှိ၏။

ပြီးပြီပြန်ပြန်ချက်

ဤ ၆-ပါးသော အနုဿတိတို့၏ အကျယ်ဒေသနာတော်၌ - “ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီ၏စိတ်သည် မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်များကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်” ဟု ဤသို့အစရှိသည်တို့ကို ဟောတော်မူပြီးလျှင်-

“မဟာနာမ်- ဖြောင့်မတ်သောစိတ်ရှိသော အရိယာသာဝကသည် အတ္တဝေဒကိုရပေ၏။ ဓမ္မဝေဒကိုရပေ၏။ ဓမ္မနှင့်စပ်သော ပါမောဇ္ဇကို ရပေ၏။ ဝမ်းမြောက်သော အရိယာသာဝကအား ပီတိသည် ဖြစ်ပေါ်ပေ၏” ဟူသောစကားကို ဟောတော်မူပေ၏။

ထိုစကား၌

- “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ- ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် အရဟံ မည်တော်မူပါပေသည်” ဤသို့ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏အနက်ကို မှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်းကို ရည်၍ “အတ္တဝေဒကို ရပေ၏” ဟု ဟောပေသည်။
- ဒေသနာပါဠိကို မှီ၍ဖြစ်သော နှစ်သိမ့်ခြင်းကို ရည်၍ “ဓမ္မဝေဒကို ရပေ၏” ဟု ဟောပေသည်။
- အနက် ပါဠိ နှစ်မျိုးလုံး၏ အစွမ်းအားဖြင့် “တရားနှင့်စပ်သော ဝမ်းမြောက်မှု ဓမ္မပါမောဇ္ဇကို ရပေ၏” ဟု ဟောပေ သည် ဟူ၍ သိအပ်၏။

အနုဿတိ ၆-ပါးတို့သည် အရိယာသာဝကတို့အားသာလျှင် ပြီးစီးပြည့်စုံရခြင်း

အရိယာသာဝကတို့အားသာလျှင် ဘုရား တရား သံဃာ့ဂုဏ်တို့သည် ထင်ရှားကုန်၏။ ထို့ပြင် ယင်းအရိယာသာဝကတို့သည် မကျိုးခြင်း စသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော သီလတို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံကုန်၏။ အညစ်အကြေးများနှင့် ဝန်တိုမှုကင်းသော စွန့်ကြဲပေးလျှူခြင်းနှင့်လည်း ပြည့်စုံကုန်၏။ အာနုဘော်ကြီးသည့် နတ်တို့၏ဂုဏ်များနှင့် တူသော သဒ္ဓါ အစရှိသော ဂုဏ်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အနုဿတိ ၆-ပါးတို့သည် အရိယာသာဝကတို့အားသာလျှင် ပြီးစီးပြည့်စုံရခြင်း ဖြစ်၏။

ဗျားစွာသောသုတ်တို့၌ အနုဿတိ ၆-ပါးကို ဟောတော်မူပုံ

(၁) သောတာပန်၏ မှီရာဝိဟာရ

မဟာနာမသုတ်၌ သောတာပန်၏ မှီရာဖြစ်သော နေခြင်းကို မေးလျှောက်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် သောတာပန်၏ မှီရာဖြစ်သော နေခြင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ ၆-ပါးသော အနုဿတိတို့ကို အကျယ်အားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

(၂) ပရမတ္ထဝိသုဒ္ဓိကို ရခြင်းအကြောင်း

ဂေဓသုတ်၌လည်း “ရဟန်းတို့- ဤသာသနာတော်၌ အရိယာသာဝကသည် ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် အရဟံ-မည်တော်မူပေ၏ ။ ပ ။ ဘဂဝါ-မည်တော်မူပေ၏” ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့၏ ။ ပ ။ ထိုအခါ၌ ထိုအရိယာသာဝက၏စိတ်သည် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာ ဖြစ်ပေ၏။ မက်မောဖွယ် (ဂေဓ)မှ ထွက်မြောက်ပေ၏။ လွတ်မြောက်ပေ၏။ ထမြောက်ကင်းကွာပေ၏။ ရဟန်းတို့- မက်မောဖွယ်(ဂေဓ) ဟူသော ဤအမည်သည် ငါးပါးသော ကာမဂုဏ်တို့၏ အမည်ပေတည်း။ ရဟန်းတို့- ဤဘုရားဂုဏ်အောက်မေ့ခြင်းကိုလည်း အခြေခံအကြောင်းပြု၍ ဤနည်းဖြင့် ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောသတ္တဝါတို့သည် စင်ကြယ်ကြပေကုန်၏” ဟူ၍ အရိယာသာဝက၏ အနုဿတိ၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်ကိုစင်ကြယ်စေ၍ အထက်၌ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော စင်ကြယ်ခြင်း ပရမတ္ထဝိသုဒ္ဓိကို ရခြင်းအကျိုးငှာ ဟောတော်မူအပ်ပေသည်။

(၃) ဩကာသဓိကမ

မဟာကစ္ဆည်းမထေရ် ဟောအပ်သော သမ္မာဓောကာသသုတ်၌လည်း “ ငါ့ရှင်တို့- အံ့ဖွယ်ကောင်းပေစွ၊ ငါ့ရှင်တို့- မဖြစ်စဖူး ထူးပါပေစွ၊ သိတော်မူ မြင်တော်မူ၍ ပူဇော်အထူးကို ခံတော်မူထိုက်သော မှန်စွာ ကိုယ်တိုင်သိတော်မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါးဖြင့် ကျဉ်းကြပ်သော လူ့ဘောင်၌ မဂ်ဖိုလ်ရရန် အခွင့်ရခြင်းကို အလွန်ပင်သိတော်မူပါပေသည်။ သတ္တဝါတို့၏ စင်ကြယ်ခြင်းအလိုငှာ ။ ပ ။ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းအလိုငှာ ၆-ပါးသော အနုဿတိဌာနဟူသော အခွင့်ကိုရခြင်းကို သိတော်မူပါပေ၏။ အဘယ် ၆-ပါးတို့နည်းဟူမူ- ငါ့ရှင်တို့- ဤသာသနာတော်၌ အရိယာသာဝကသည် မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်များကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်၏။

။ ပ ။ ငါ့ရှင်တို့- ဤဘုရားဂုဏ် အောက်မေ့ခြင်းကိုလည်း အခြေခံအကြောင်းပြု၍ ဤနည်းဖြင့် ဤသာသနာတော်၌ အချို့သောသတ္တဝါတို့သည် စင်ကြယ်ခြင်းသဘော ရှိကြသည် ဖြစ်လေကုန်၏” ဟူ၍ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အရိယာ သာဝက၏သာလျှင် မြတ်သောစင်ကြယ်ခြင်းသဘောကို ရရန်အလို့ငှာ အနုဿတိ ၆-ပါးဟူသော အခွင့်ကို ရခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၄) အရိယာတို့၏ဥပုသ်

ဥပေါသထသုတ်၌လည်း “ဝိသာခါ - အရိယာတို့၏ဥပုသ်သည် အဘယ်သို့နည်းဟူမူ - ညစ်နွမ်းသောစိတ် ကို လုံ့လပြုခြင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်စေခြင်း ပင်တည်း။ ဝိသာခါ- ညစ်နွမ်းသောစိတ်ကို အဘယ်သို့ လုံ့လ ပြုခြင်းဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်စေသနည်း ဟူမူ ဤသာသနာတော်၌ အရိယာသာဝကသည် မြတ်စွာဘုရား၏ ဂုဏ်တော်များကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်၏” ဟု ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဥပုသ်ကျင့်သုံးသော အရိယာ သာဝက၏သာလျှင် စိတ်ကိုစင်ကြယ်စေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း၏အလိုအားဖြင့် ဥပုသ်၏အကျိုးကြီးသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း ငှာ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။

(၅) အရိယာတို့၏ နေခြင်း

အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဧကာဒသကနိပါတ်၌လည်း “မဟာနာမ် - ယုံကြည်မှုသဒ္ဓါရှိသောသူသည် အရဟတ္တဖိုလ် ကို ပြီးစေနိုင်၏။ သဒ္ဓါမရှိသောသူသည် မပြီးစေနိုင်၊ အားထုတ်အပ်သော လုံ့လရှိသောသူသည်၊ ထင်သောသတိရှိ သောသူသည်၊ စိတ်တည်ကြည်သောသူသည်၊ ပညာရှိသောသူသည် ပြီးစေနိုင်၏။ ပညာ မရှိသောသူသည် မပြီးစေနိုင်၊ မဟာနာမ် - သင်သည် ဤငါးပါးသော တရားတို့၌ တည်၍ အထက်၌ ၆-ပါးသော တရားတို့ကို ပွားစေလော့၊ မဟာနာမ် - ဤ၌ သင်သည် မြတ်စွာဘုရားကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့လေလော့၊ ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် အရဟံ မည်တော်မူပါပေ၏” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် အရိယာသာဝက၏သာလျှင် နေပုံကို ပြခြင်းငှာ “အမျိုးမျိုးသောနေခြင်းဖြင့် နေကြကုန်သော ထိုအကျွန်ုပ်တို့မှာ အဘယ်နေခြင်းမျိုးဖြင့် နေသင့်ပါသနည်း အရှင်ဘုရား” ဟု မေးလျှောက်သော မဟာနာမ်မင်းအား ဟောတော်မူအပ်၏။

ပုထုဇဉ်သည်လည်း နလုံးသွင်းထိုက်ပုံ

ဤသို့ များစွာသောသုတ်တို့ဖြင့် အရိယာသာဝကအတွက်သာ ဟောတော်မူအပ်သော်လည်း စင်ကြယ်သော သီလ စသော ဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ပုထုဇဉ်သည်လည်း နလုံးသွင်းထိုက်ပေ၏။ တစ်ဆင့်ကြား၏ အစွမ်းအားဖြင့် လည်း မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်တော်တို့ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်သောသူအား စိတ်သည် ကြည်လင်တတ်သည်သာလျှင် တည်း။ ယင်းကြည်လင်သောစိတ်၏ အစွမ်းအာနုဘော်ဖြင့် နီဝရဏတို့ကို ကွာစေပြီးလျှင် အားကြီးသောဝမ်းမြောက်ခြင်း ရှိသည်ဖြစ်၍ ဝိပဿနာကို အားထုတ်ပြီးလျှင် ကဋ္ဌအန္တကာရအရပ်၌နေသော ဖုဿဒေဝမထေရ်ကဲ့သို့ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်သည်သာတည်း။

အရှင်ဖုဿဒေဝမထေရ်သည် မာရ်နတ်က ဖန်ဆင်းပြသော မြတ်စွာဘုရား၏ ရုပ်ပုံတော်ကို ဖူးမြင်ရ၍ ဤ မာရ်နတ်သည် ရာဂ ဒေါသ မောဟ ရှိနေပါလျက် ဤမျှလောက် တင့်တယ်ပေသေး၏။ ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာ ဘုရားသည် အဘယ့်ကြောင့် မတင့်တယ်ဘဲ ရှိကုန်အံ့နည်း၊ အကြောင်းသော်ကား မြတ်စွာဘုရားသည် အချင်းခပ်သိမ်း ရာဂ ဒေါသ မောဟ ကင်းတော်မူပေ၏။ ထို့ကြောင့်ပေတည်း ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရားလျှင် အာရုံရှိသော ဝိတိကိုရပြီးလျှင် ဝိပဿနာကိုပွားစေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်တော်မူလေ၏။

ဆ အနုဿတိနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

အခန်း ၈။ အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန နိဒ္ဒေသ (အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကျယ်ပြဆိုချက်)

အခန်း ၈။ အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန နိဒ္ဒေသ၌ ပါဝင်သောအပိုင်းများ -

- ၁။ မရဏဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း
- ၂။ ကာယဂတာဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း
- ၃။ အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း
- ၄။ ဥပသမာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း

၁။ မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားပုံ ပြဆိုချက်

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ လာသော မရဏ - သေခြင်း

မရဏဿတိအရာ၌ - တစ်ခုသောဘဝ၌ အကျုံးဝင်သော အသက်ခေါ် ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ လက်ရှိ ရုပ်နာမ်အစဉ် သန္တာန်၌ မဖြစ်ပေါ်လာတော့ဘဲ အကြွင်းမဲ့ပြတ်စဲသွားခြင်းသည် မရဏ-သေခြင်း မည်၏။

ချဲ့ဦးအံ့ -

မရဏ-သေခြင်း ၄-မျိုး

မရဏ-သေခြင်းသည်

- (၁) ရဟန္တာတို့၏ ရုပ်နာမ်အစဉ် ဟူသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ လုံးဝမဖြစ်ပေါ်လာတော့ဘဲ အကြွင်းမဲ့ပြတ်စဲခြင်း ဟူသော သမုစ္ဆေဒမရဏ (အကြွင်းမဲ့ပြတ်စဲခြင်း ဟူသော သေခြင်း)၊
- (၂) ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့၏ ဘင်္ဂဏဟူသော ခဏိကမရဏ (ဘင်္ဂဏနှင့်ဆိုင်သော သေခြင်း)
- (၃) သစ်ပင်သေသည်၊ သံသေသည်၊ ပြဒါးသေသည် အစရှိသော စကားတို့၌ ခေါ်ဆိုအပ် သိမှတ်အပ်သော သမ္မုတိမရဏ (သမ္မုတိပညတ်အလို သေခြင်း)
- (၄) ဘဝတစ်ခုဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်းဟူသော သေခြင်း (ဇီဝိတိန္ဒြေယဥပစ္ဆေဒ မရဏ) ဟူ၍ ၄-မျိုး ရှိ၏။

အလိုရှိအပ်သော မရဏ-သေခြင်း

ထို ၄-မျိုးသောသေခြင်းတို့၌ ဇီဝိတိန္ဒြေယဥပစ္ဆေဒ မရဏကိုသာ ဤမရဏဿတိအရာ၌ 'မရဏ-သေခြင်း' ဟု အလိုရှိအပ်၏။ ကြွင်း ၃-ပါးကို အလိုမရှိအပ်ပေ။

ဇီဝိတိန္ဒြေအစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်းဟူသော သေခြင်းသည်လည်း -

- (၁) ကာလမရဏ (သေချိန်ကျ၍ သေခြင်း)၊
- (၂) အကာလမရဏ (သေချိန်မကျမီ သေခြင်း) ဟူ၍ ၂-ပါးအပြား ရှိ၏။

ထိုတွင်

(၁) ကာလမရဏသည်-

- (က) ကောင်းမှုကံ၏ကုန်ခြင်း (ပုညက္ခယ) ကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (ခ) အသက်တမ်း၏ကုန်ခြင်း (အာယုက္ခယ) ကြောင့်လည်းကောင်း၊
- (ဂ) ထိုနှစ်ပါးလုံး၏ကုန်ခြင်း (ဥဘယက္ခယ) ကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

(၂) အကာလမရဏသည်- မူလကံကို ဖြတ်တတ်သော ဥပစ္ဆေဒကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်၏။

ကာလမရဏတို့တွင် -

- အသက်ရပ်အစဉ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော အာဟာရစသော အထောက်အပံ့အကြောင်းတို့၏ ပြည့်စုံနေပါလျက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော မူလကံ၏ အစွမ်းရှိသမျှ အကျိုးပေးပြီးဖြစ်ခြင်းကြောင့် (၁) အကျိုးပေးနိုင်စွမ်း ကုန်ခြင်းကြောင့် သေခြင်းသည် ကောင်းမှုကံကုန်ခြင်းကြောင့် သေခြင်း (ပုညက္ခယ မရဏ) မည်၏။

- ဂတိသမ္ပတ္တိ- ဂတိ၏ကောင်းမြတ်ပြည့်စုံခြင်း၊ ကာလသမ္ပတ္တိ- ကာလ၏ကောင်းမြတ်ပြည့်စုံခြင်း၊ အာဟာရသမ္ပတ္တိ- အစာ၏ကောင်းမြတ်ပြည့်စုံခြင်း စသည်တို့ မရှိခြင်းကြောင့် (ယခုကာလ လူတို့၏ အနှစ်တစ်ရာမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသကဲ့သို့သော) သက်တမ်း၏ကုန်ခြင်း အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော သေခြင်းသည် သက်တမ်းကုန်ခြင်းကြောင့် သေခြင်း (အာယုက္ခယ မရဏ) မည်၏။

အကာလမရဏတို့တွင် -

- ဒူသီမာရ်နတ် ကလာဗုမင်း စသည်တို့၏ သေခြင်းကဲ့သို့ ထိုခဏ၌ပင်လျှင် တည်ရာမှ ရွေ့လျားစေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ကံက ဖြတ်အပ်သော ရုပ်နာမ်အစဉ်သန္တာန်ရှိသော သူတို့၏ (ဝါ) ကံကြောင့် ရုပ်နာမ်အစဉ် ပြတ်သွားသောသူတို့၏ သေခြင်းသည်လည်း ရှိ၏။
- ရှေးဘဝက ပြုခဲ့သော ပါဏာတိပါတကံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဓားဖြင့် ထိုးခြင်းခုတ်ခြင်း အစရှိသော လုပ်ကြံမှုတို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်အစဉ် ပြတ်စဲသောသူတို့၏ သေခြင်းသည်လည်း ရှိ၏။ ဤနှစ်ပါးသောသေခြင်းသည် အကာလမရဏ (ဥပစ္ဆေဒကမရဏ) မည်၏။

မရဏသတိ

ဇီဝိတိန္ဒြေပြတ်စဲခြင်းဟု ဆိုအပ်သော မရဏ-သေခြင်းကို အောက်မေ့ခြင်းသည် မရဏသတိ မည်၏။

မရဏသတိ ပွားပုံ

မရဏသတိကို ပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသောယောဂီသည် ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက် ပြင်ပအာရုံများမှ ဖွဲ့စည်းကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာ ကပ်ငြိသည်ဖြစ်၍-

“မရဏံ ဘဝိဿတိ- သေခြင်းသည် ဖြစ်လတ္တံ့၊ ဇီဝိတိန္ဒြေံ ဥပစ္ဆိဇ္ဇိဿတိ- ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ပြတ်လတ္တံ့” ဟူ၍ သော်လည်းကောင်း၊ “မရဏံ မရဏံ- သေခြင်းသဘော သေခြင်းသဘော” ဟူ၍ သော်လည်းကောင်း - သတိသံဝေဂဖြင့် နည်းလမ်းမှန်စွာ နှလုံးသွင်းအပ်၏။

မရဏသတိကို နည်းလမ်းမှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်းပုံ

နည်းလမ်းမှားယွင်းစွာ နှလုံးသွင်းသောသူမှာ -

- (၁) လိုလားချစ်ခင်သူ၏ သေခြင်းကို အောက်မေ့လျှင် စိုးရိမ်ပူဆွေးမှုသောက ဖြစ်တတ်၏ - မွေးသည့်မိခင်မှာ သားချစ်ကလေး၏ သေခြင်းကို အောက်မေ့သကဲ့သို့ပင်တည်း။
  - (၂) မလိုလားသောမုန်းသူ၏ သေခြင်းကို အောက်မေ့လျှင် ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်တတ်၏ - ရန်သူတို့မှာ ရန်သူ၏ သေခြင်းကို အောက်မေ့သကဲ့သို့ပင်တည်း။
  - (၃) မချစ်မမုန်း အလယ်အလတ်ဖြစ်သူ၏ သေခြင်းကို အောက်မေ့လျှင် ထိတ်လန့်မှုသံဝေဂ မဖြစ်တတ်ပေ - သူသေကောင်ဖုတ်သော သုဘရာဇာမှာ သူသေကောင်ကို မြင်သကဲ့သို့ပင်တည်း။
  - (၄) မိမိ၏သေခြင်းကို အောက်မေ့လျှင် ထိတ်လန့်ခြင်း ဖြစ်တတ်၏ - သူသတ်သမားက ခုတ်သတ်ရန် ဓားမိုးထားသည်ကို မြင်လျှင် ကြောက်တတ်သောသူမှာ ထိတ်လန့်ခြင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။
- သောကဖြစ်ခြင်း စသော ထိုအလုံးစုံသည် အမှတ်ရမှု-သတိ၊ ထိတ်လန့်မှု-သံဝေဂနှင့် ဆင်ခြင်မှု-သမ္ပဇဉ်ဉာဏ် ကင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

မရဏသတိကို နည်းလမ်းမှန်စွာ နှလုံးသွင်းပုံ

ထိုထိုတောအရပ်၊ သုသာန် စသည်တို့၌ အသတ်ခံရသူ၊ အလိုလိုသေသောသူတို့ကို ကြည့်ရှုပြီးလျှင်၊ စည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့် အထင်အရှား ပြည့်စုံကုန်လျက် သေကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သေခြင်းကိုလည်း ဆင်ခြင်ပြီးလျှင် - အမှတ်ရမှု သတိ၊ ထိတ်လန့်မှု သံဝေဂနှင့် ဆင်ခြင်မှု သမ္ပဇဉ်ဉာဏ်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ “သေခြင်းသည် ဖြစ်လတ္တံ့” အစရှိသောနည်းဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နှလုံးသွင်းလျှင် သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်ဖြစ်စေသည်၊ အကြောင်းမှန် နည်းလမ်းမှန် ဖြစ်စေသည် မည်၏။ ဤသို့ နှလုံးသွင်းသော အချို့ယောဂီအား နိဝရဏတို့သည် ကွာကုန်၏။ သေခြင်းလျှင် အာရုံရှိသော အမှတ်ရမှုသတိသည် ကောင်းစွာတည်၏။ ဥပစာရသို့ရောက်သည်သာလျှင် ဖြစ်သောကမ္မဋ္ဌာန်း (ဥပစာရဈာန်) သည် ဖြစ်ပေါ်၏။

ရှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် နှလုံးသွင်းပုံ

- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နှလုံးသွင်းရုံမျှဖြင့် ဥပစာရသို့ မရောက်သေးလျှင် ထိုယောဂီသည်-
- ၁။ သူသတ်သမားကဲ့သို့ ရှေးရှုကပ်လျက် တည်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၂။ ပြည့်စုံခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၃။ သေခြင်းကို အနီးသို့ ဆောင်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၄။ ရုပ်ကိုယ်၏ သတ္တဝါအများတို့နှင့် ဆက်ဆံသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၅။ အသက်၏ အားနည်းသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၆။ သေခြင်း၏ အမှန်နိမိတ် မရှိသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၇။ အသက်တမ်း၏ အပိုင်းအခြားအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
  - ၈။ ရှင်ဆဲခဏ၏ တိုတောင်းသောအားဖြင့်လည်းကောင်း
- ဤရှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် သေခြင်းတရားကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်၏။

၁။ သူသတ်သမားကဲ့သို့ ရှေးရှုကပ်လျက် တည်သောအားဖြင့် ရှုပုံ

သူသတ်သမား၏ ရှေးရှုအနီး၌ ရပ်နေခြင်းကဲ့သို့ သေခြင်း၏ ရှေးရှုကပ်လျက် တည်နေခြင်းအားဖြင့် အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်၏။

ချဲ့ဦးအံ့- သူသတ်သမားသည် “ဤသူ၏ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်အံ့” ဟု သန်လျက်ကို ဆွဲကိုင်ပြီးလျှင် အသတ်ခံရမည့်သူ၏ လည်ပင်းဆီသို့ ခုတ်သတ်မည့်အသွင်ဖြင့် ရှေးရှုလာလျက် အနီး၌ တည်နေသကဲ့သို့ ဤအတူပင် သေခြင်းသည်လည်း ရှေးရှုကပ်လျက် တည်နေသည်သာဟု အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သေခြင်းသည် ဇာတိနှင့်အတူတကွ လာခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသက်ကို ဆောင်သွားတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေသည်။ ချဲ့၍ပြအံ့ -

မို့သည့် ပေါက်လာကတည်းက ဦးထိပ်ဖြင့် မြေမှုန့်ကိုယူလျက်သာလျှင် ပေါက်လာသကဲ့သို့ ဤအတူပင် သတ္တဝါတို့သည် အိုခြင်းသေခြင်းကို ယူလျက်သာလျှင် ဘဝအသစ် ဖြစ်လာကုန်၏။ ထိုစကား မှန်ပေ၏- သတ္တဝါတို့၏ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် ဖြစ်ရုံက(ဥပါဒ်ခဏ)၏ အခြားမဲ့၌ပင်လျှင် ဋီ ဟု ဆိုအပ်သော အိုရင့်ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးလျှင် (တောင်ထွတ်မှ ပြုတ်ကျသော ကျောက်တုံးကဲ့သို့) ယှဉ်ဖက်ခန္ဓာတို့နှင့်တကွ ပျက်စီး၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ခဏိကမရဏ(စိတ်၏ခဏ၊ရုပ်၏ခဏနှင့်ဆိုင်သော သေခြင်း)သည် ဇာတိနှင့်အတူတကွ လာခဲ့ပေသည်။

သည်မျှသာမကသေး ဖြစ်ပြီးသောသတ္တဝါသည် မချွတ်ဧကန် သေရခြင်းကြောင့် (ဤမရဏသတိအရာ၌ အလိုရှိအပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပြတ်စဲခြင်းဟူသော) သေခြင်းသည်လည်း ဇာတိနှင့်အတူတကွပင် လာခဲ့ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤသတ္တဝါသည် ပဋိသန္ဓေအားဖြင့်ဖြစ်သောကာလမှစ၍ -ပုံပမာပြရလျှင် ထွက်ပြီးသောနေသည် ဝင်ခြင်းသို့ ရှေးရှုလျက် သွားသာလျှင် သွား၏၊ ရောက်ရာရောက်ရာအရပ်မှ အနည်းငယ်မျှသော်လည်း ပြန်၍ ဆုတ်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြက်သစ်ရွက်စသည်ကို အလွန်လျင်စွာ ဆောင်တတ်သော လျင်သောအယဉ်ဖြင့် ကျလာသော တောင်ကျချောင်းရေသည် ရေသို့သာလျှင် စီးသွား၏၊ အနည်းငယ်မျှသော်လည်း နောက်သို့ မပြန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း-ဤအတူပင် အနည်းငယ်မျှသော်လည်း မပြန်မဆုတ်မူ၍ သေခြင်းသို့ ရှေးရှုလျက်သာလျှင် သွားနေ၏။

ထို့ကြောင့် အောက်ပါဂါထာကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“သတ္တဝါသည် တစ်ခုသောအချိန်၌ ရှေးဦးစွာ အမိဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေ တည်လျက်နေ၏။ ထိုအချိန်မှစ၍ ထိုသတ္တဝါသည် သေခြင်းဆီသို့ ချီတက်လျက်သာလျှင် သွားနေ၏။ ဤသို့ တသွားတည်း သွားနေသော ထိုသတ္တဝါသည် ခဏမျှသော်လည်း မပြန်မဆုတ်ချေ။”

ဤသို့ တသွားတည်း သွားနေသော ထိုသတ္တဝါအား နွေရာသီအပူရှိန်ဖြင့် ပူလောင်သောကြောင့် မြစ်ငယ်ချောင်းမြောင်းတို့၏ ကုန်ခမ်းခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အညှာရင်းသို့ အစဉ်လျှောက်သော ရေ၏ရသဓာတ်ဖြင့် စိုစွတ်သော သစ်သီးတို့၏ နံနက်ကာလ၌ ကြွေကျခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တုတ်ဖြင့် ရိုက်အပ်ကုန်သော မြေအိုးမြေခွက်တို့၏ ကွဲပျက်ခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နေရောင်ဖြင့် တွေ့ထိခံရကုန်သော နှင်းပေါက်တို့၏ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်ခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း သေခြင်းသည်သာလျှင် သာ၍သာ၍ နီးကပ်လျက်ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အောက်ပါဂါထာတို့ကို မိန့်ဆိုထားပေသည်။

“နေ့ညဉ့်တို့သည် ကုန်လွန်သွားကုန်၏။ အသက်သည် ချုပ်လျက် ရှိ၏။ မြစ်ငယ် ချောင်းငယ်တို့၏ ရေသည် နွေရာသီ၌ တစ်နေ့တစ်ခြားကုန်သွားသကဲ့သို့ သတ္တဝါတို့၏ အသက်ရှင်နေရမည့် အချိန်ကာလသည် ကုန်သွားလျက် ရှိ၏။

မှည့်ကုန်သော သစ်သီးတို့၏ နံနက်ခင်း၌ ကြွေကျမည်မှ ကြောက်ဖွယ်ဘေးရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ဖြစ်လာပြီးကုန်သော သတ္တဝါတို့အား သေခြင်းမှ (ဝါ) သေရမည်မှ ကြောက်ဖွယ်ဘေးသည် အမြဲရှိနေချေ၏။

အိုးထိန်းသည်၏ ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော အငယ်အကြီး မီးဖုတ်ပြီး မီးမဖုတ်ရသေးသော မြေအိုးမြေခွက် ဟူသမျှ အလုံးစုံသည် ကွဲပျက်ခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် သတ္တဝါတို့၏ အသက်သည် ပျက်စီးခြင်းလျှင် အဆုံးရှိချေ၏။

နေထွက်လာခြင်းကြောင့် မြက်ဖျား၌ နှင်းပေါက်သည် သွေ့ခြောက် ကွယ်ပျောက်သွားသကဲ့သို့ ဤအတူ လူတို့၏အသက်သည် သေလွယ် ပျက်လွယ်လှ၏။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်ကို ရဟန်းပြုခြင်းမှ မတားမြစ်ပါနှင့်- မိခင်။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သန်လျက်ချီမိုးနေသော သူသတ်သမားသည် ရှေးရှုအနီး၌ တည်နေသကဲ့သို့ ဇာတိနှင့် အတူတကွပါလာခဲ့သော ဤသေခြင်းသည် လည်ပင်းဆီသို့ သန်လျက်ကိုသွားစေသော ထိုသူသတ်သမားကဲ့သို့ပင် အသက်ကို ဆောင်သွားတတ်-သေစေတတ်သည်သာလျှင်တည်း။ မဆောင်ဘဲ ဆုတ်နစ်သည်ဟူ၍ မရှိပေ။ ထိုသို့ ဇာတိနှင့် အတူတကွလာခဲ့သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အသက်ကို ဆောင်သွားတတ်-သေစေတတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ချီမိုးထားသည့် သန်လျက်ရှိသော သူသတ်သမားကဲ့သို့ သေခြင်းသည်လည်း ရှေးရှုကပ်လျက် တည်ရှိနေသည် သာတည်း။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သူသတ်သမားကဲ့သို့ ရှေးရှုကပ်လျက် တည်သောအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

၂။ ပြည့်စုံခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းအားဖြင့် ရှုခုံ

ပြည့်စုံခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းအားဖြင့်ဟူရာ၌ လောက၌ ပြည့်စုံခြင်း(သမ္ပတ္တိ) မည်သည်မှာ ပျက်စီးခြင်း(ဝိပတ္တိ) က ၎င်းကို မလွှမ်းမိုးမီ အတွင်း၌သာလျှင် တင့်တယ်ကောင်းမြတ်ပေသည်။ ပျက်စီးခြင်းကို ကျော်လွန်၍တည်သော (ဝါ) မပျက်စီးနိုင်သော ပြည့်စုံခြင်း မည်သည် မရှိချေ။

“နတ်စည်းစိမ်နှင့်တူသော စည်းစိမ်များနှင့် အစိုးရခြင်းဖြင့် အလွန်အကဲချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံသော အသောကမင်းသည် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းကို အုပ်စိုးလျက် ကုဋေတစ်ရာသောဥစ္စာကို ပေးလှူပြီးသော်လည်း နောက်ဆုံး ကာလ၌ ဆီးဖြူသီးတစ်ခြမ်းမျှကို အစိုးရသော ပိုင်ရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။

အသောက(မစိုးရိမ်)မည်သော ထိုဧကရာဇ်မင်းသော်မှလည်း ကောင်းမှုကုန်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော် ထိုကိုယ်ခန္ဓာဖြင့်ပင်လျှင် သေခြင်းသို့ ရှေးရှုဖြစ်လျက် စိုးရိမ်ပူဆွေးခြင်းသို့ ရောက်ရရှာလေပြီ။”- ဤကား သံဝေဂဂါထာ ၂-ပုဒ်ပေတည်း။

တစ်နည်းသော်ကား-

- အလုံးစုံသော အနာကင်းခြင်း ကျန်းမာခြင်းသည် နာခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏။
- အလုံးစုံသော ပျိုမျစ်နုနယ် အရွယ်ကောင်းခြင်းသည် အိုခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏။
- အလုံးစုံသော အသက်ရှင်ခြင်းသည် သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏။
- အလုံးစုံပင်ဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းကို ဘဝအသစ်ဖြစ်ခြင်းက အစဉ်လိုက်လာ၏။ အိုခြင်းက ပူးဝင်ပျံ့နှံ့လျက် ရှိ၏။ နာခြင်းက လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၏။ သေခြင်းက ပြင်းစွာပုတ်ခတ် ရိုက်သတ်လျက် ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အောက်ပါဂါထာများကို ဟောကြားတော်မူလေသည်။

မိုးကောင်းကင်ကို ထိဆိုက်လျက် မြင့်မားကြီးကျယ်ကုန်သော ကျောက်တောင်ကြီးတို့သည် ပတ်ဝန်းကျင် အရပ်လေးမျက်နှာမှ ရှိသမျှကို ကြိတ်ချေကြကုန်လျက် အစဉ်အတိုင်း လိမ့်၍လိမ့်၍ လာကုန်သကဲ့သို့-

ထို့အတူပင် အိုခြင်းနှင့် သေခြင်းတို့သည် မင်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပုဏ္ဏားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သူကြွယ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ သူဆင်းရဲတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒွန်းစဏ္ဍား ပန်းမှိုက်သွန်တို့ကိုလည်းကောင်း သတ္တဝါအားလုံးတို့ကို လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ကုန်၏။ တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုမျှ မရှောင်မချန် အားလုံးကိုပင် ဖိနှိပ်ကြိတ်ချေ၏။

ထိုထို အိုခြင်းသေခြင်းတို့က နှိပ်စက်ရာ၌ ဆင်တပ်တို့၏ အောင်မြေ မရှိ၊ မြင်းတပ်ရထားတပ်တို့၏ အောင်မြေ မရှိ၊ ခြေလျင်တပ်၏အောင်မြေ မရှိ၊ တိုင်ပင်ညဏ်ကိုမှီ၍ စစ်ထိုးခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ဥစ္စာတံစိုးလက်ဆောင်ထိုးခြင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း အောင်နိုင်ရန်လည်း မစွမ်းနိုင်ချေ။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အသက်ရှင်ခြင်းဟူသော ပြည့်စုံခြင်းမှာ သေခြင်းဟူသော ပျက်စီးခြင်းလျှင် အဆုံးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားသည်ဖြစ်၍ ပြည့်စုံခြင်း ပျက်စီးခြင်းအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

၃။ အနီးသို့ ဆောင်သောအားဖြင့် ရှုပုံ

အနီးသို့ ဆောင်သောအားဖြင့် ဟူသည်- သေကြကုန်သော သူတစ်ပါးတို့နှင့် အတူတကွ မိမိ၏သေခြင်းကို အနီးသို့ ဆောင်သောအားဖြင့် ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ အနီးသို့ ဆောင်သောအားဖြင့် အောက်မေ့ရာ၌ -

- (၁) အခြံအရံများခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (၂) ဘုန်းကံကြီးမားခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (၃) ခွန်အားကြီးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (၄) တန်ခိုးကြီးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (၅) ပညာကြီးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (၆) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- (၇) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားအားဖြင့်လည်းကောင်း ဤခုနစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲအောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်၏။

(၁) အခြံအရံများခြင်းအားဖြင့်

“ဤသေခြင်းတရားသည် များသော အကျော်အစောအခြံအရံ ရှိသော များစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ ယာဉ်ရထား ရှိသော မဟာသမ္မတမင်း မန္ဒာတ်မင်း မဟာသုဒဿနမင်း ဒဠ္ဋနေမိမင်း နိမိမင်းစသော မင်းတို့၏ အပေါ်၌ သော်လည်း ရွံ့ရှားခြင်းမရှိဘဲ ရဲရဲကြီးသာလျှင် ကျရောက်သေး၏။ ငါ့အပေါ်၌ အဘယ်ကြောင့် မကျရောက်ဘဲ ရှိချေအံ့နည်း” ဟူ၍ - အခြံအရံများခြင်းအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

(၂) ဘုန်းကံကြီးမားခြင်းအားဖြင့်

“ဇောတိကသူဌေးကြီး၊ ဇဠိလသူဌေးကြီး၊ ဥဂ္ဂါသူကြွယ်၊ မေဏ္ဍကသူဌေးကြီး၊ ပုဏ္ဏသူဌေးတို့သည် လည်းကောင်း၊ လောက၌ ဘုန်းကံကြီးမားသူဟု ထင်ရှားကျော်စောကုန်သော အနာထပိဏ် နေဥယ အစရှိသော အခြားသူဌေး သူကြွယ်တို့သည်လည်းကောင်း ထိုအလုံးစုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကြီးတို့သည် သေခြင်းသို့ ရောက်ကြလေကုန်ပြီ။ ငါသို့သော သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာရှိချေအံ့နည်း” ဟူ၍-ဘုန်းကံကြီးမားခြင်းအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

(၃) ခွန်အားကြီးခြင်းအားဖြင့်

“ဝါသုဒေဝမင်း၊ ၎င်း၏ညီတော် ဗလဒေဝမင်း၊ ဘိမသေနမင်း၊ ယုမိဋ္ဌိလမင်း၊ လက်ဝှေ့လက်ပမ်းသည်ကြီး ဖြစ်သော စာနုရဟူသော ဤခွန်အားကြီးသူတို့သည် သေမင်း၏ အလိုနိုင်ငံသို့ ရောက်ကြလေကုန်ပြီ။ ဤသို့ စွမ်းရည် သတ္တိ ခွန်အားနှင့် ပြည့်စုံကြသည်ဟူ၍ လောက၌ကျော်စောကုန်သော ဝါသုဒေဝ အစရှိသော ဤသူတို့သော်မှလည်း သေခြင်းသို့ ရောက်ကြရတုံသေး၏။ ငါသို့သော သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာရှိချေအံ့နည်း” ဟူ၍- ခွန်အားကြီးခြင်းအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

(၄) တန်ခိုးကြီးခြင်းအားဖြင့်

“တန်ခိုးရှင်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၍ ဒုတိယအဂ္ဂသာဝက ဖြစ်တော်မူသော အရှင်မဟာမောဂ္ဂလန် မထေရ် သည် သိကြားမင်း၏စံရာ ဝေယန္တာပြာသာဒ်ကို ခြေမတော်မျှဖြင့် တုန်လှုပ်စေခဲ့၏။ ထိုမျှလောက် တန်ခိုးကြီးသော အရှင်မဟာမောဂ္ဂလန်မထေရ်သော်မှလည်း ခြေသို့၏ခံတွင်းသို့ ဝင်ရသောသမင်ကဲ့သို့ ကြမ်းကြုတ်စွာသော သေမင်း၏ ခံတွင်းသို့ တန်ခိုးတော်များနှင့်တကွ ဝင်ရသေး၏။ ငါကဲ့သို့သော သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာရှိချေအံ့နည်း” ဟူ၍- တန်ခိုးကြီးခြင်းအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

(၅) ပညာကြီးခြင်းအားဖြင့်

“ဗြဟ္မာဘုရားမှတစ်ပါး ရှိရှိသမျှ အားလုံးသောသတ္တဝါတို့၏ အသိဉာဏ်ပညာတို့သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ဉာဏ်ပညာတော်၏ တစ်ဆယ့်ခြောက်စိတ် တစ်စိတ်ကိုမျှ (၂၅၆ စိတ် တစ်စိတ်ကိုမျှ) မမှီနိုင်ကုန်။ ဤသို့ ဉာဏ်ပညာ ကြီးမားတော်မူ၍ ပထမအဂ္ဂသာဝက ဖြစ်တော်မူသော အရှင်သာရိပုတ္တရာသော်မှလည်း သေမင်း၏အလိုနိုင်ငံသို့ ရောက် ရသေး၏။ ငါကဲ့သို့သော သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာရှိချေအံ့နည်း” ဟူ၍- ပညာကြီးခြင်းအားဖြင့် သေခြင်း ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

(၆) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအားဖြင့်

“မိမိ၏ ဉာဏ်နှင့် ဝီရိယ၏ အစွမ်းအားဖြင့် အလုံးစုံသော ကိလေသာရန်သူတို့ကို ချေမှုန်းပယ်ဖျက်တော်မူကြ လျက် ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်သို့ ရောက်တော်မူကြကုန်သော၊ တစ်ပါးတည်းသာ နေလေ့ရှိကြသဖြင့် တစ်ချောင်းတည်း သာ ပေါက်သည့် ကြံ့ချိုနှင့် တူတော်မူကြကုန်သော၊ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့်သာ သစ္စာကို သိတော်မူကြသဖြင့် သယမ္ဘူ မည်တော်မူကြကုန်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့သည် ရှိကြကုန်၏။ ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့သော်မှလည်း သေ ခြင်းမှ မလွတ်ကြပေကုန်၊ ငါသည်ကား သေခြင်းမှ အဘယ်မှာ လွတ်ချေအံ့နည်း” ဟူ၍လည်းကောင်း-

“(လက်ကောက်နှစ်ခုတို့၏ အချင်းချင်းထိခိုက်ခြင်း အစရှိသော) ထိုထိုအကြောင်းနိမိတ်ကို စွဲမှီကုန်၍ စူးစမ်း ဆင်ခြင်ကုန်လျက် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့သည် မိမိအလိုလိုဖြစ်သော သယမ္ဘူဉာဏ်အစွမ်းဖြင့် အာသဝေါကုန်ခြင်း သို့ ရောက်တော်မူကြပေကုန်၏။

တစ်ပါးတည်းသာ ကျင့်လေ့နေလေ့ ရှိခြင်းကြောင့် တစ်ချောင်းတည်းသာ ပေါက်သော ကြံ့ချိုနှင့် တူတော်မူ ကြကုန်သော ထိုပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့သော်မှလည်း သေခြင်းကို မကျော်လွန်နိုင်ကြလေကုန်၊ ငါသို့သော သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အဘယ်မှာ ဆိုဖွယ်ရှိချေအံ့နည်း” ဟူ၍လည်းကောင်း -

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့၏ ဖြစ်ပုံအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

(၇) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားအားဖြင့်

“ဘုန်းတော်ကြီးသော မြတ်စွာဘုရားသည် ရှစ်ဆယ်သော လက္ခဏာငယ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော၊ သုံးဆယ့်နှစ်ပါးသော မဟာပုရိသလက္ခဏာတော်ကြီးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ရုပ်ကိုယ်တော်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူ ပေ၏။ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ကုန်သော သီလအစု အစရှိသော ဂုဏ်ရတနာ တို့ဖြင့် ပြီးသော (ဓမ္မကာယ)တရားကိုယ်တော်နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူပေ၏။ အခြံအရံများသူ၏အဖြစ်၊ ဘုန်းကံကြီး သူ၏အဖြစ်၊ ခွန်အားကြီးသူ၏အဖြစ်၊ တန်ခိုးကြီးသူ၏အဖြစ်၊ ပညာကြီးသူ၏အဖြစ်တို့၏ (ဝါ- အခြံအရံများခြင်း ။ ပ ။ ပညာကြီးခြင်းတို့၏) ခေါင်ထိပ်တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ရောက်တော်မူ၏။ တူသူမရှိသော ရှေးဘုရား၊ နောင် ပွင့်မည့် ဘုရားတို့နှင့်သာ တူတော်မူ၏။ ပြိုင်ဘက်တူသူ မရှိပေ၊ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ စင်ကြယ်တော်မူပေ၏။ မှန်စွာ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် သိတော်မူပေ၏။ ထိုသို့သော မြတ်စွာဘုရားသော်မှလည်း ရေအယဉ်မိုး သည်းထန်စွာကျခြင်း ကြောင့် ငြိမ်းလေသော မီးပုံကြီးကဲ့သို့ သေခြင်းဟူသော မိုး၏ကျခြင်းကြောင့် တစ်ခဏချင်းပင် ငြိမ်းတော်မူလေ၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကြီးမားသော အာနုဘော်ရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ အလိုနိုင်ငံသို့ သေခြင်းသည် ကြောက်သဖြင့်လည်း မလိုက်၊ ရှက်သဖြင့်လည်း မလိုက် သူ့အလိုသို့သာ လိုက်စေ၏။ ရှက်ခြင်းလည်းမရှိ၊ ကြောက်ရွံ့ ခြင်းလည်းကင်းသော သတ္တဝါအားလုံးကို ချေမှုန်းသတ်ဖြတ်တတ်သော ထိုသို့သောသေခြင်းသည် ငါသို့သော သတ္တဝါ ကို အဘယ်ကြောင့် မလွှမ်းမိုး မနှိပ်စက်ဘဲ ရှိအံ့နည်း” ဟူ၍- သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရား၏ ဖြစ်ပုံအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန် တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

၄။ ရုပ်ကိုယ်၏ သတ္တဝါအများတို့နှင့် ဆက်ဆံသောအားဖြင့် ရှုပုံ

ဤကိုယ်သည် များစွာသော သတ္တဝါတို့နှင့် ဆက်ဆံ၏။ ရှေးဦးစွာပြုရလျှင် ရှစ်ဆယ်သောပိုးမျိုးတို့နှင့် ဆက် ဆံ၏။ ထိုပိုးတို့တွင် အရေပါးကိုမှီ၍ နေသောပိုးတို့သည် အရေပါးကို ခဲစားကုန်၏။ အရေထူကိုမှီ၍ နေသောပိုးတို့ သည် အရေထူကို ခဲစားကုန်၏။ အသားကိုမှီ၍ နေသောပိုးတို့သည် အသားကို ခဲစားကုန်၏။ အကြောကိုမှီ၍ နေသော ပိုးတို့သည် အကြောကို ခဲစားကုန်၏။ အရိုးကိုမှီ၍ နေသောပိုးတို့သည် အရိုးကို ခဲစားကုန်၏။ ခြင်ဆီကို မှီ၍ နေသော ပိုးတို့သည် ခြင်ဆီကို ခဲစားကုန်၏။ ထိုမိမိတို့၏နေရာ အရေပါး စသည်တို့၌သာလျှင် ပေါက်ဖွားကုန်၏၊ အိုကုန်၏၊ သေကုန်၏၊ ကျင်ကြီးကျင်ငယ် စွန့်ကုန်၏။ ဤကိုယ်သည်ပင်လျှင် ထိုပိုးတို့၏ သားဖွားခန်းလည်း ဖြစ်၏။ သူအိုရုံ သူနာရုံလည်း ဖြစ်၏။ သုသာန်လည်း ဖြစ်၏။ ကျင်ကြီးအိမ်လည်း ဖြစ်၏။ ကျင်ငယ်ခွက်လည်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော ဤကိုယ်သည် ထိုပိုးမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်လည်း သေခြင်းသို့ ရောက်တတ်သည်သာတည်း။ ထို့ပြင် ရှစ်ဆယ် သော ပိုးမျိုးတို့နှင့် ဆက်ဆံသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ကိုယ်တွင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော အရာမက များစွာသော သေစေနိုင်သော ရောဂါတို့နှင့်လည်း ဆက်ဆံ၏။ သေခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော ပြင်ပ မြေ ကင်း စသည်တို့နှင့်လည်း ဆက်ဆံ ၏။

ဥပမာ-လမ်းလေးခွဆုံ၌ ထားသော ပစ်ကွင်းမှတ်တိုင်၌ အရပ်မျက်နှာ အလုံးစုံမှ လာသော မြား လှံ ခက်ရင်း ကျောက် စသည်တို့သည် ကျရောက် ထိမှန်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ရုပ်ကိုယ်၌လည်း အလုံးစုံသော ဥပဒ္ဒဝေါ ဘေးရန်တို့သည် ကျရောက်ကုန်၏။ ယင်း ဥပဒ္ဒဝေါတို့၏ ကျရောက်ခြင်းကြောင့်လည်း ထိုကျရာဖြစ်သော ဤ ရုပ်ကိုယ်သည် သေခြင်းသို့ ရောက်တတ်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံမှာ-

“ရဟန်းတို့- ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် နေ့ကုန်၍ ညဉ့်အချိန် ရောက်လာလတ်သော် ဤသို့ ဆင်ခြင်၏။ ငါ့မှာ သေခြင်း၏အကြောင်းတို့သည် များလှကုန်၏။ မြွေသည်မူလည်း ငါ့ကိုကိုက်ရာ၏။ ကင်း

မီးကောက်သည်မူလည်း ငါ့ကိုထိုးရာ၏။ ကင်းခြေများသည်မူလည်း ငါ့ကိုကိုက်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ငါ့အား သေခြင်းသည် ဖြစ်ရာ၏။ ထိုသေခြင်းသည် ငါ့အား တရားနုလုံးသွင်းမှု၏ အန္တရာယ် ဖြစ်ရာ၏။ ငါသည် ချော်၍မူလည်း လဲကျရာ၏။ ငါစားထားသည့် အစာသည်မူလည်း ဖောက်ပြန်ရာ၏။ ငါ၏သည်းခြေသည်မူလည်း ပျက်ရာ၏။ ငါ၏သလိပ်သည်မူလည်း ပျက်ရာ၏။ ငါ၏ ဓားနှင့်တူသော လေတို့သည်မူလည်း ပျက်ရာ၏။ ထိုခြေချော်ခြင်း စသော အကြောင်းကြောင့် ငါ့အား သေခြင်းသည် ဖြစ်ရာ၏။ ထိုသေခြင်းသည် ငါ့အား အန္တရာယ် ဖြစ်ရာ၏ ဟူ၍ ဆင်ခြင်၏။”

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရုပ်ကိုယ်၏ သတ္တဝါအများတို့နှင့် ဆက်ဆံသောအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

၅။ အသက်၏ အားနည်းသောအားဖြင့် ရှုပုံ

သတ္တဝါတို့၏ အသက်မည်သည်မှာ အားမရှိ အားနည်း၏။ ထိုစကား မှန်ပေ၏ - သတ္တဝါတို့၏အသက်သည် ထွက်သက်ဝင်သက်နှင့်လည်း စပ်၏။ ဣရိယာပုထ်တို့နှင့်လည်း စပ်၏။ အအေး အပူနှင့်လည်း စပ်၏။ မဟာဘူတတို့နှင့်လည်း စပ်၏။ အာဟာရနှင့်လည်း စပ်၏။

- ထိုထွက်သက်ဝင်သက် စသည်တို့နှင့်စပ်သော ဤအသက်သည်
- (၁) ထွက်သက်ဝင်သက်တို့၏ အညီအမျှဖြစ်ခြင်းကို ရမှသာလျှင် မပြတ်ဆက်၍ ဖြစ်နိုင်၏။ အပြင်သို့ထွက်သော နှာခေါင်းလေသည် အတွင်းသို့ မဝင်လတ်သော်လည်းကောင်း၊ ဝင်ပြီးသောလေသည် မထွက်လတ်သော်လည်းကောင်း သတ္တဝါသည် သူသေမည်သည် ဖြစ်လေတော့၏။
  - (၂) လေးပါးသော ဣရိယာပုထ်တို့၏ အညီအမျှဖြစ်ခြင်းကို ရမှသာလျှင် မပြတ်ဆက်၍ ဖြစ်နိုင်၏။ တစ်ပါးပါးသော ဣရိယာပုထ်၏ အထိုင်များလွန်းခြင်း စသည်ဖြင့် လွန်ကဲခြင်းကြောင့် အာယုသင်္ခါရခေါ် အသက်ဆိုင်ရာ ရုပ်နာမ်တို့သည် ပြတ်စဲသွားကုန်၏။
  - (၃) အအေးနှင့်အပူတို့၏လည်း အညီအမျှဖြစ်ခြင်းကို ရမှသာလျှင် မပြတ်ဆက်၍ ဖြစ်နိုင်၏။ အလွန်အေးခြင်းက ဖြစ်စေ အလွန်ပူခြင်းကဖြစ်စေ လွှမ်းမိုးနိုင်စက်ခံရသောသူအား အသက်သည် ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်၏။
  - (၄) မဟာဘူတတို့၏လည်း အညီအမျှဖြစ်ခြင်းကို ရမှသာလျှင် မပြတ်ဆက်၍ ဖြစ်နိုင်၏။ ပထဝီဓာတ် စသည်တို့တွင် တစ်ပါးပါး ပျက်ခြင်းကြောင့် ခွန်အားနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သော်လည်း ခက်မာသောကိုယ် ရှိသည် ဖြစ်၍သော်လည်းကောင်း၊ ဝမ်းသွန်သော အနာစသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိုစွတ်လျက်ပုပ်သောကိုယ် ရှိသည် ဖြစ်၍ သော်လည်းကောင်း၊ ပြင်းစွာပူလောင်ခြင်းက နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ သော်လည်းကောင်း၊ အစပ်အဖွဲ့များ ပြတ်သည်ဖြစ်၍ သော်လည်းကောင်း အသက်ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်တတ်၏။
  - (၅) အလုတ်အလွေ့ပြုအပ်သော အာဟာရကိုလည်း သင့်လျော်သောကာလ၌ ရသောသူအား သာလျှင် အသက်သည် မပြတ်ဆက်၍ ဖြစ်၏။ အာဟာရကို မရလျှင် အသက်ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်တတ်၏။
- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အသက်၏အားနည်းသောအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

၆။ သေခြင်း၏ အမှတ်နိမိတ် မရှိသောအားဖြင့် ရှုပုံ

အမှတ်နိမိတ် မရှိသောအားဖြင့် ဟူသည်ကား- အသက်ရှင်ရာ ကာလစသည် အပိုင်းအခြား အမှတ်နိမိတ်မရှိသောအားဖြင့် ဟု ဆိုလို၏။ မှန်ပေ၏။

သတ္တဝါတို့အား အသက်၊ အနာရောဂါ၊ ကာလ၊ ကိုယ်ကောင်ကိုပစ်ချရာအရပ်၊ လားရမည့်ဂတိ ဟူသော ဤ ၅-ပါး တို့ကို သတ္တလောက၌ အမှတ်နိမိတ် အပိုင်းအခြား မရှိကြသည်ဖြစ်၍ မသိအပ်-မသိနိုင်ကုန်။

ထို ၅-ပါးတို့တွင်-

- (၁) အသက်သည် “ဤမျှသာလျှင် ရှင်နိုင်သည်။ ဤမှ နောက်၌ မရှင်နိုင်” ဟု အပိုင်းအခြား မရှိခြင်းကြောင့် သိနိုင်ကြောင်း အမှတ်နိမိတ် မရှိပေ။ မှန်ပေ၏ - သတ္တဝါတို့သည် ကလလရေကြည်ကာလ၌လည်း သေကုန်၏။ အမြွှပ်ကာလ၊ သားတစ်ကာလ၊ တစ်ခဲကာလ၊ တစ်လအတွင်းကာလ၊ နှစ်လ၊ သုံးလ၊ လေးလ၊ ငါးလ၊ ဆယ်လကာလ၌လည်း သေကုန်၏။ မွေးဖွားပြီးသောကာလ၌လည်း သေကုန်၏။ ထိုမှနောက်၌ အနှစ်တစ်ရာ၏ အတွင်း၌လည်း သေကုန်၏။ အပဖြစ်သော ရာကျော်ကာလ၌လည်း သေကုန်သည်သာတည်း။

- (၂) အနာရောဂါသည်လည်း “ဤအနာဖြင့်သာလျှင် သတ္တဝါတို့သည် သေကုန်၏။ အခြားအနာဖြင့် မသေကုန်” ဟု အပိုင်းအခြား မရှိခြင်းကြောင့် သိနိုင်ကြောင်း အမှတ်နိမိတ် မရှိပေ။ မှန်ပေ၏- သတ္တဝါတို့သည် မျက်စိရောဂါ ဖြင့်လည်း သေကုန်၏။ နားရောဂါ စသည်တို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးဖြင့်လည်း သေကုန်၏။
- (၃) သေရမည့် ကာလသည်လည်း “နံနက်ပိုင်းစသော ဤကာလ၌သာလျှင် သေနိုင်သည်။ အခြားကာလ၌ မသေနိုင်” ဟု ဤသို့ အပိုင်းအခြား မရှိခြင်းကြောင့် သိနိုင်ကြောင်း အမှတ်နိမိတ် မရှိပေ။ မှန်ပေ၏- သတ္တဝါတို့သည် နံနက်ပိုင်း၌လည်း သေကုန်၏။ နေ့လည်ပိုင်းစသည်တို့တွင် တစ်ပါးပါး၌လည်း သေကုန်၏။
- (၄) ကိုယ်ကောင်ကို ပစ်ချရာအရပ်သည်လည်း “သေသူတို့၏ ကိုယ်ကောင်သည် ဤအရပ်၌သာလျှင် ကျရာ၏။ အခြားအရပ်၌ မကျရာ” ဟု ဤသို့ အပိုင်းအခြား မရှိခြင်းကြောင့် သိနိုင်ကြောင်း အမှတ်နိမိတ် မရှိပေ။ မှန်ပေ၏- ရွာ၏အတွင်း၌ မွေးသောသူတို့၏ကိုယ်သည် ရွာ၏အပ၌လည်း ကျတတ်၏။ ရွာ၏အပ၌ မွေးသောသူတို့၏ကိုယ်သည် ရွာ၏အတွင်း၌လည်း ကျတတ်၏။ ထို့အတူ ကုန်း၌ မွေးသူတို့၏ကိုယ်သည် ရေ၌ ကျတတ်၏။ ရေ၌ မွေးသူတို့၏ကိုယ်သည် ကုန်း၌ ကျတတ်၏ ဟု များသောအပြားအားဖြင့် ချဲ့၍ သိအပ်၏။
- (၅) လားရာဂတိတို့သည်လည်း “ဤလူ့ပြည်မှ စုတေသောသူသည် လူ့ပြည်၌ ဖြစ်ရာ၏” စသည်ဖြင့် ဤသို့ အပိုင်းအခြား မရှိခြင်းကြောင့် သိနိုင်ကြောင်း အမှတ်နိမိတ် မရှိပေ။ မှန်ပေ၏- နတ်ပြည်မှ စုတေသောသူတို့သည် လူ့ပြည်၌ ဖြစ်ကုန်၏။ လူ့ပြည်မှ စုတေသောသူတို့သည်လည်း နတ်ပြည်စသည်တို့တွင် တစ်ပါးပါး သောအရပ်၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဆိုလည်စက်၌ က,ထားသောနားကဲ့သို့ ဂတိငါးပါး အပေါင်း၌ သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော လောကသည် အပြန်ပြန်လည်လျက် ရှိ၏။
- ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အမှတ်နိမိတ်မရှိသောအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

၃။ အသက်တမ်း၏ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ရှုပုံ

အသက်တမ်း၏ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဟူရာ၌- ယခုအခါ၌ လူတို့၏ အသက်ရှင်ရာ အခွန်ကာလ မည်သည် နည်းလှတိုတောင်းလှ၏။ အကြင်သူသည် ရှည်စွာ အသက်ရှင်၏ဟု ဆိုလျှင် ထိုသူသည် အနှစ်တစ်ရာ အသက်ရှင်၏။ ထိုနှစ်တစ်ရာထက် ပိုလွန်၍ အနည်းငယ်သော်လည်း အသက်ရှင်၏။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်-

“ရဟန်းတို့- လူတို့၏အသက်သည် နည်းစွာ တိုတောင်းစွာ၊ နောင်တမလွန်လောကသို့ မကြာမီပင် သွားရချေမည်။ ကုသိုလ်ကို ပြုသင့်၏။ မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်သင့်၏။ ဘဝအသစ် ဖြစ်ပြီးသောသူ၏ မသေခြင်းမည်သည် မရှိချေ။ ရဟန်းတို့-အကြင်သူသည် ရှည်စွာ အသက်ရှင်နေ၏။ ထိုသူသည် အနှစ်တစ်ရာ အသက်ရှင်၏။ အနှစ်တစ်ရာထက် ပိုလွန်၍ အနည်းငယ်သော်လည်း အသက်ရှင်၏” ဟူ၍ လည်းကောင်း-

“ယခုအခါ လူတို့၏အသက်သည် နည်းလှ တိုတောင်းလှ၏။ ထိုအသက်ကို ကောင်းသော အမြော် အမြင်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှုတ်ချရာ၏။ ဦးခေါင်းကို မီးလောင်နေသောသူကဲ့သို့ လျင်စွာကျင့် ရာ၏။ သေခြင်း၏ မလာခြင်းမည်သည် မရှိချေ” ဟူ၍ လည်းကောင်း ဟောတော်မူပေသည်။

ထို့ပြင်လည်း ဟောတော်မူသည်မှာ- “ရဟန်းတို့-ရှေး၌ဖြစ်ဖူးသည်မှာ အရကမည်သော ဂိုဏ်းဆရာ ကြီးသည် ရှိခဲ့လေပြီ” ဤသို့အစရှိသော ဥပမာခုနစ်မျိုးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော အလုံးစုံသောသုတ်ကို ချဲ့၍ သိအပ်ပေသည်။

ထို့ပြင်လည်း ဟောတော်မူပြန်သည်မှာ-

ရဟန်းတို့-အကြင်ရဟန်းသည်လည်း “ငါသည် တစ်ည၌တစ်နေ့မျှ အသက်ရှင်နေရမှု ကောင်းလေစွ။ ထိုကာလအတွင်း၌ ဘုရားအဆုံးအမကို နှလုံးသွင်းရပါမူ ငါသည် ဘုရားအဆုံးအမကို များစွာပြုကျင့်ရသည် စင်စစ်ဖြစ်လေရာ၏” ဟု ဤသို့ မရဏဿတိကို ပွားစေ၏။

ရဟန်းတို့- အကြင်ရဟန်းသည်လည်း “ငါသည် တစ်နေ့မျှ အသက်ရှင်နေရမှု ကောင်းလေစွ။ ထို တစ်နေ့အတွင်း၌ ဘုရားအဆုံးအမကို နှလုံးသွင်းရပါမူ ငါသည် ဘုရားအဆုံးအမကို များစွာပြုကျင့်ရသည် စင်စစ် ဖြစ်လေရာ၏” ဟု ဤသို့ မရဏဿတိကို ပွားစေ၏။

ရဟန်းတို့-အကြင်ရဟန်းသည်လည်း “ငါသည် ဆွမ်းတစ်နပ်စားချိန်အတွင်း၌ အသက်ရှင်နေရမှု ကောင်းလေစွ။ ထိုကာလအတွင်း၌ ဘုရားအဆုံးအမကို နှလုံးသွင်းရပါမူ ငါသည် ဘုရားအဆုံးအမကို များစွာ ပြုကျင့်ရသည် စင်စစ် ဖြစ်လေရာ၏” ဟု ဤသို့ မရဏဿတိကို ပွားစေ၏။

ရဟန်းတို့-အကြင်ရဟန်းသည်လည်း “ငါသည် ဆွမ်းလေး၊ငါးလုပ်ကို ဝါးမျိုခိုက်အတွင်း၌ အသက်ရှင်နေရမှု ကောင်းလေစွ၊ ထိုကာလအတွင်း၌ ဘုရားအဆုံးအမကို နှလုံးသွင်းရပါမူ ငါသည် ဘုရားအဆုံးအမကို များစွာပြုကျင့်ရသည် စင်စစ် ဖြစ်လေရာ၏” ဟု ဤသို့ မရဏဿတိကို ပွားစေ၏။

ရဟန်းတို့ ၄-ပါးကုန်သော ဤ ရဟန်းတို့ကို “မေ့လျော့ကြလျက် နေကြသည်၊ အာသဝေါတို့၏ ကုန်ခြင်းငှာ မရဏဿတိကို နှံ့နှေးစွာ ပွားစေကြသည်” ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

ရဟန်းတို့-အကြင်ရဟန်းသည်ကား- “ငါသည် ဆွမ်းတစ်လုပ်ကို ဝါးမျိုခိုက်အတွင်း၌ အသက်ရှင်နေရမှု ကောင်းလေစွ၊ ထိုအခိုက်၌ ဘုရားအဆုံးအမကို နှလုံးသွင်းရပါမူ ငါသည် ဘုရားအဆုံးအမကို များစွာပြုကျင့်ရသည် စင်စစ် ဖြစ်လေရာ၏” ဟု ဤသို့ မရဏဿတိကို ပွားစေ၏။

ရဟန်းတို့- အကြင်ရဟန်းသည်လည်း “ငါသည် ရှူသွင်းပြီး၍ ရှိုက်ထုတ်နေစဉ် သော်လည်းကောင်း၊ ရှိုက်ထုတ်ပြီး၍ ရှူသွင်းနေစဉ်သော်လည်းကောင်း ထိုအခိုက်အတွင်း၌ အသက်ရှင်နေရမှု ကောင်းလေစွ၊ ထိုအခိုက်၌ ဘုရားအဆုံးအမကို နှလုံးသွင်းရပါမူ ငါသည် ဘုရားအဆုံးအမကို များစွာပြုကျင့်ရသည် စင်စစ် ဖြစ်လေရာ၏” ဟု ဤသို့ မရဏဿတိကို ပွားစေ၏။

ရဟန်းတို့-၂-ပါးကုန်သော ဤရဟန်းတို့ကို “မမေ့မလျော့ဘဲနေကြသည်၊ အာသဝေါတို့၏ ကုန်ခြင်းငှာ မရဏဿတိကို ထက်မြက်စွာ ပွားစေကြသည်” ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် အသက်၏ရှင်ရာ အခွန်ကာလသည် လေးငါးလုပ်စာဝါးခိုက်၌ပင် စိတ်မချရအောင် တိုတောင်းလှချေ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အသက်တမ်း၏အပိုင်းအခြားအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

ဂ။ ရှင်ဆဲခဏ၏ တိုတောင်းသောအားဖြင့် ရှုပုံ

ရှင်ဆဲခဏ၏ တိုတောင်းသောအားဖြင့် ဟူရာ၌ - သတ္တဝါတို့၏ အသက်ရှင်ဆဲခဏသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အလွန်ပင် တိုတောင်း၏။ စိတ်တစ်ချက်၏ ဖြစ်ခိုက်မျှသာလျှင် ရှိချေ၏။ ဥပမာ- ရထားဘီးသည် လိမ့်နေစဉ် သွားနေစဉ်လည်း အကွပ်တကူ၏ တစ်စိတ်ဖြင့်သာလျှင် လိမ့်၏ သွား၏၊ ရပ်နေစဉ်လည်း အကွပ်တကူ၏ တစ်စိတ်ဖြင့်သာလျှင် ရပ်တည်၏။ ဤအတူပင် သတ္တဝါတို့၏အသက်သည် တစ်ခုသော စိတ်၏ခဏနှင့် ယှဉ်၏။ ထိုစိတ်ချုပ်ခါမျှပင် သတ္တဝါသည် ချုပ်သည် သေသည်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်၏။

ဤအဆိုနှင့်အညီ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသည်မှာ-

“လွန်ပြီးသော အတိတ်စိတ်၏ခဏ၌ ရှင်ခဲ့ပြီ၊ ရှင်ဆဲမဟုတ်၊ ရှင်လတ္တံ့ မဟုတ်၊ မလာသေးသော အနာဂတ်စိတ်၏ခဏ၌ ရှင်ပြီးမဟုတ်၊ ရှင်ဆဲမဟုတ်၊ ရှင်လတ္တံ့ပေတည်း။ အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်စိတ်၏ခဏ၌ ရှင်ပြီးမဟုတ်၊ ရှင်ဆဲပေတည်း၊ ရှင်လတ္တံ့မဟုတ်။”

“အသက်သည်လည်းကောင်း၊ အတ္တဘော-ကိုယ် ဟု ခေါ်သော နာမ်ရုပ်အပေါင်းသည်လည်းကောင်း၊ ချမ်းသာနှင့်ဆင်းရဲတို့သည်လည်းကောင်း (အတ္တနှင့်လည်းကောင်း၊ မြဲသည်၏အဖြစ်နှင့်လည်းကောင်း မရောယှက်) သက်သက်သီးခြားသဘောတရားပေတည်း။ တစ်ခုတစ်ခုသော စိတ်နှင့်ယှဉ်လျက် ပြိုင်လျက် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအသက်စသည်တို့၏ ခဏသည် ကိုတောင်းလျင်မြန်စွာ ဖြစ်၏။”

“သေဆဲပုဂ္ဂိုလ်၏ ချုပ်လေကုန်သော ခန္ဓာတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဤလောက၌ ရှင်လျက် တည်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်၏ ချုပ်လေကုန်သော ခန္ဓာတို့သည်လည်းကောင်း ရှိကြ၏။ အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ချုပ်လေကုန်သော ခန္ဓာ ၂-မျိုး တို့သည် ချုပ်ခြင်းပျက်ခြင်းအားဖြင့် တူကုန်၏။ ချုပ်ပျက်သွားပြီးတို့သည် ပြန်၍ စပ်ခြင်း ပေါ်လာခြင်း မရှိဘဲ လုံးဝ ပျောက်ကွယ်သွားလေကုန်၏။”

“မဖြစ်သေးသောစိတ်ဖြင့် ဖြစ်သည် ရှင်သည် မဟုတ်၊ ဖြစ်ဆဲစိတ်ဖြင့်သာ ရှင်၏။ ထိုဖြစ်ဆဲစိတ်၏ ပျက်ခြင်းကြောင့် သတ္တဝါဟူသော လောကသည် သေသည် မည်၏။ သို့သော်လည်း ‘တိဿ..ရှင်နေသည်’ ဤသို့ အစရှိသော သန္တာနပညတ်သည် ရှင်ဆဲစိတ်ကို ရည်ရွယ်သောကြောင့် အမှန်ပရမတ္ထသဘော ဖြစ်ပေ၏။”

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရှင်ဆဲခဏ၏ တိုတောင်းသောအားဖြင့် သေခြင်းကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်ပေသည်။

ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ပုံ

ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဤရှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်သော ယောဂီအားလည်း အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်သည် အထုံကို ရ၏။ သေခြင်းလျှင်အာရုံရှိသော အမှတ်ရမှုသတိသည် ကောင်းစွာတည်၏။ နီဝရဏတို့သည် ကွာကုန်၏။ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

သို့သော်လည်း သေခြင်းဟူသော အာရုံ၏ သဘောတရားအာရုံ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိတ်လန့်ဖွယ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရဈာန်သို့သာလျှင် ရောက်သောဈာန်သည် ဖြစ်၏။

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်ခြင်းအကြောင်း

အပ္ပနာသို့ မရောက်ကြောင်းကို ဆက်၍ ရှင်းဦးအံ့ - လောကုတ္တရာဈာန်သည်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယ၊ စတုတ္ထအရူပဈာန်တို့သည်လည်းကောင်း သဘောတရားအာရုံ၌သော်လည်း ဘာဝနာအထူး၏ အစွမ်းအားဖြင့် အပ္ပနာသို့ ရောက်ကုန်၏။ ချဲ့ဦးအံ့- လောကုတ္တရာဈာန်သည် (ပဋိပဒါဉာဏဒဿန)ဝိသုဒ္ဓိဘာဝနာအစဉ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အပ္ပနာသို့ ရောက်ပေသည်။ ဒုတိယ၊ စတုတ္ထ အရူပဈာန်တို့သည် အာရုံကို ကျော်လွန်သော ဘာဝနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် အပ္ပနာသို့ ရောက်ပေသည်။

ဤမရဏဿတိဘာဝနာ၌ကား-ဝိသုဒ္ဓိဘာဝနာအစဉ်နှင့် အာရုံကိုကျော်လွန်ခြင်းတည်း ဟူသော ထိုနှစ်ပါးလုံး ပင် မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ဥပစာရသို့သာလျှင် ရောက်သော ဈာန်သည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ဥပစာရသို့သာလျှင် ရောက်သော ဤဈာန်သည် မရဏဿတိ၏ အားအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် မရဏဿတိ ဟူ၍သာလျှင် ရေတွက်ခေါ်ဆိုအပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပေသည်။

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်းအကျိုး

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောရဟန်းသည်

- ၁။ အမြဲတမ်း မမေ့မလျော့ ဖြစ်လျက်ရှိ၏။
- ၂။ အလုံးစုံသောဘဝတို့၌ မပျော်မရွှေ ငြီးငွေ့သော အမှတ်သညာကို ရ၏။
- ၃။ အသက်၌ နှစ်သက်တွယ်တာခြင်းကို စွန့်၏။
- ၄။ မကောင်းမှုကို ကဲ့ရဲ့လေ့ရှိ၏။
- ၅။ သိုမှီးသိမ်းဆည်းခြင်း မများမူ၍ ပရိက္ခရာတို့၌ တပ်မက်မှုအညစ်အကြေးနှင့် ဝန်တိုမှု ကင်း၏။
- ၆။ အနိစ္စသညာသည်လည်း လေ့လာအပ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။
- ၇။ ထိုအနိစ္စသညာသို့ အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်သာလျှင် ဒုက္ခသညာနှင့် အနတ္တသညာသည်လည်း ထင်၏။
- ၈။ မရဏဿတိကို မပွားစေဖူးသောသူတို့သည် သေခါနီးကာလ၌ သားရဲ ဘီလူး မြွေ ဓားပြ သူသတ်သမားတို့၏ ရုတ်တရက် အနိပ်စက်ခံရသောသူတို့ကဲ့သို့ ကြောက်ခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်း တွေဝေခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤရဟန်းသည် ကြောက်ခြင်းစသည်သို့ မရောက်မူ၍ ကြောက်ခြင်းကင်းလျက် မတွေဝေဘဲ စုတေရ၏။
- ၉။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို အကယ်၍ မပြီးစေနိုင်လျှင် ခန္ဓာကိုယ်ပျက်စီး၍ သေသည်မှနောက်၌ သုဂတိလျှင် လားရာ ရှိပေ၏။

ထိုသို့ များစွာသောအကျိုးရှိခြင်းကြောင့် ကောင်းသောအမြော်အမြင်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကြီးမားသောအာနုဘော်နှင့် ပြည့်စုံသော မရဏဿတိ၌ အခါခပ်သိမ်း မမေ့မလျော့အားထုတ်ခြင်းကို မုချပြုသင့်လှပါပေတည်း။ ဤကား ဥယျောဇဉ်ပေတည်း။

မရဏဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပြီး၏။

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

၂။ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားပုံ ပြဆိုချက်

ဘုရားပွင့်တော်မူရာကာလမှ တစ်ပါးသောအခါ၌ မဖြစ်ဖူးသော အလုံးစုံသောတိတ္ထိတို့၏ အရာမဟုတ်သော ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို မြတ်စွာဘုရား ညွှန်ကြားဟောပြတော်မူခဲ့၏။ အဘယ်သို့နည်းဟူမူ ထိုထိုသူတို့တို့၌-

“ရဟန်းတို့ - တစ်ခုသောတရားသည် သူ့ကိုပွားစေလျှင်၊ အကြိမ်များစွာလေ့လာလျှင် ကာယ၏ သဘောမှန်ကို သိရ၍ အကြီးအကျယ်ထိတ်လန့်ခြင်းငှာ ဖြစ်ပေ၏။ မျက်မှောက်အကျိုး အစရှိသော များစွာသောအကျိုးအလို့ငှာ ဖြစ်ပေ၏။ ကြီးမားမြင့်မြတ်သော၊ ယောဂတို့၏ကုန်ခြင်းအလို့ငှာ ဖြစ်ပေ၏။ ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်သော သတိနှင့် သမ္ပဇေပွားရန်အလို့ငှာ ဖြစ်ပေ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်ကို ရရန်အလို့ငှာ ဖြစ်ပေ၏။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေခြင်းအလို့ငှာ ဖြစ်ပေ၏။ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်ထူး၃-ပါး၊ လွတ်မြောက်ရာနိဗ္ဗာန်၊ အရိယာဖိုလ်တို့ကို မျက်မှောက်ပြုရန် အလို့ငှာ ဖြစ်ပေ၏။ တစ်ခုသောတရားဟူသည် အဘယ်နည်း? ကာယဂတာသတိပေတည်း။

ရဟန်းတို့- အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို သုံးဆောင်ကုန်၏- ထိုသူတို့သည် အမြဲကိန်ဗ္ဗာန်ကို သုံးဆောင်ရကုန်၏။ ရဟန်းတို့-အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို မသုံးဆောင်ကုန်- ထိုသူတို့သည် အမြဲကိန်ဗ္ဗာန်ကို မသုံးဆောင်ရကုန်။ ရဟန်းတို့- အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို သုံးဆောင်အပ်ပြီ- ထိုသူတို့သည် အမြဲကိန်ဗ္ဗာန်ကို သုံးဆောင်အပ်ပေပြီ။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို မသုံးဆောင်ဘူးသေး- ထိုသူတို့သည် အမြဲကိန်ဗ္ဗာန်ကို မသုံးဆောင်ဘူးသေး။

အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို မပွားရသဖြင့် ဆုံးရှုံး၏- ထိုသူတို့အား အမြဲကိန်ဗ္ဗာန် ဆုံးရှုံး၏။ အကြင်သူတို့အား ကာယဂတာသတိ မဆုံးရှုံး- ထိုသူတို့အား အမြဲကိန်ဗ္ဗာန် မဆုံးရှုံး။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို ချွတ်ယွင်းစေ၏- ထိုသူတို့သည် အမြဲကိန်ဗ္ဗာန်ကို ချွတ်ယွင်းစေ၏။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို ပြီးစီးစေ၏- ထိုသူတို့သည် အမြဲကိန်ဗ္ဗာန်ကို ပြီးစေ၏” ဟု-

ဤသို့ မြတ်စွာဘုရားသည် များစွာသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် ချီးကျူးတော်မူပြီးလျှင်-

“ရဟန်းတို့-အဘယ်သို့ပွားစေလျှင် အဘယ်သို့အကြိမ်များစွာလေ့လာလျှင် ကာယဂတာသတိသည် များစွာသော အကျိုးရှိသနည်း၊ များသောအာနိသင်ရှိသနည်း? ရဟန်းတို့- ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် တောသို့ ကပ်ရောက်၍ဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ရင်းသို့ ကပ်ရောက်၍ဖြစ်စေ၊ ဆိတ်ငြိမ်သောကျောင်းသို့ ကပ်ရောက်၍ဖြစ်စေ . . . ” ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့်

- (၁) အာနာပါနပိုင်း၊
- (၂) ဣရိယာပထပိုင်း၊
- (၃) စတုသမ္ပဇေပိုင်း၊
- (၄) ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်း၊
- (၅) ဓာတုမနသိကာရပိုင်း၊

(၆-၁၄) ကိုးခုသော သိဝထိကပိုင်းများဟူ၍ ၁၄-ပိုင်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ညွှန်ကြားဟောပြတော်မူခဲ့ပေသည်။

ထို ၁၄-ပိုင်းတို့တွင်

- ဣရိယာပထပိုင်း၊ စတုသမ္ပဇေပိုင်း၊ ဓာတုမနသိကာရပိုင်း ဟူသော ၃-ပိုင်းတို့ကို ဝိပဿနာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။
- ၉-ခုသော သိဝထိကပိုင်းများကိုမူ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့တွင်ပင်လျှင် အာဒိနဝါနုပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူ၏။ ဤသိဝထိကပိုင်းတို့တွင် ဥဒ္ဓါမာတက စသည်တို့၌ သမာဓိဘာဝနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ပြီးစီးပြည့်စုံစေနိုင်ပေ၏။ ထိုသမာဓိဘာဝနာကို အသုဘနိဒ္ဒေသ၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၏။
- အာနာပါနပိုင်းနှင့် ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်း ဟူသော ၂-ပိုင်းတို့ကိုသာလျှင် သမာဓိ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။ ထို၂-ပိုင်းတို့တွင်လည်း အာနာပါနပိုင်းသည် အာနာပါနဿတိ၏ အစွမ်းအားဖြင့် အသီးအခြားကမ္မဋ္ဌာန်းသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့်- ဤကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်းနှင့်သာ သက်ဆိုင်၏ ဟူ၍ မှတ်အပ်ပေသည်။

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း အကျဉ်း

“ရဟန်းတို့ တစ်ဖန်ရှုပုံတစ်မျိုးကား- ရဟန်းသည် (ဣမ မေဝ ကာယံ ဥဒ္ဓံ ပါဒတလာ အဓော ကေသမတ္တကာ တစပရိယန္တံ ပူရံ နာနပ္ပကာရဿ အသုစိနော ပစ္စဝေက္ခတိ)- ခြေဖဝါးအပြင်မှ အထက်၌၊ ဆံဖျားမှ အောက်၌၊ အရေလျှင်အပိုင်းအခြားရှိသော အမျိုးမျိုးသော မစင်မကြယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြင့် ပြည့်နေသော ဤရုပ်ကိုယ်ကိုပင်လျှင် ဆင်ခြင်၏။ ဆင်ခြင်ပုံကား - ဤကိုယ်ထဲ၌ ရှိကြသည်မှာ ဆံပင်တို့သည် ရှိကုန်၏။ အမွေးတို့သည်.. လက်သည်းခြေသည်းတို့သည်.. သွားတို့သည်.. အရေသည် ရှိ၏။ အသားအကြော အရိုး ရိုးတွင်းခြင်ဆီ အညို့ နှလုံး အသည်း အမြေး အဖျဉ်း အဆုတ် အူမ အူသိမ် အစာသစ် အစာဟောင်း ဦးနှောက် သည်းခြေ သလိပ် ပြည် သွေး ချွေး အဆီခဲ မျက်ရည် ဆီကြည် တံတွေး နှပ် အစေး ကျင်ငယ် ရှိ၏” ဟူ၍-

ဤသို့ (မတ္ထလုဂံ အဋ္ဌိမိဇ္ဇေန သင်္ဂဟေတွာ) ဦးနှောက်ကို အရိုးအတွင်းရှိ ရိုးတွင်းခြင်ဆီဖြင့် သိမ်းယူ၍ ၃၂-ကောဋ္ဌာသကို ပဋိကူလမနသိကာရ - စက်ဆုပ်ဖွယ်နှလုံးသွင်းပုံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူထားသောကြောင့် ဤအနုဿတိနိဒ္ဒေသပိုင်း၌ ပဋိကူလမနသိကာရပိုင်းကို ကာယဂတာသတိ ဟူ၍ အလိုရှိအပ်ပေသည်။

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း အကျယ်

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ယခုဆိုမည့် စကားသည် ပါဠိအဖွင့်ကို ရှေ့သွားပြု၍ ပွားစေပုံကို အကျယ်ပြခြင်းပေတည်း။

‘ဣမ မေဝ ကာယံ’ ဟူသည်	-	‘မဟာဘုတ် ၄-ပါးကို မှီသော ဤအပုပ်ကောင် ရုပ်ကိုယ်ကို’ ဟု ဆိုလို၏။
‘ဥဒ္ဓံ ပါဒတလာ’	။	- ‘ခြေဖဝါးအပြင်မှ အထက်၌’ ဟု ဆိုလို၏။
‘အဓော ကေသမတ္တကာ’	။	- ‘ဆံဖျားမှ အောက်၌’ ဟု ဆိုလို၏။
‘တစပရိယန္တံ’	။	- ‘ဖီလာ ဘေးပတ်ဝန်းကျင်၌ အရေဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိသော’ ဟု ဆိုလို၏။
‘ပူရံ နာနပ္ပကာရဿ အသုစိနော ပစ္စဝေက္ခတိ’	-	‘ဤကိုယ်သည် အမျိုးမျိုးသော ဆံပင်အစရှိသော မစင်မကြယ်စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြင့် ပြည့်လျက်ရှိ၏ဟု ရှု၏’ ဟု ဆိုလို၏။
‘ကာယေ’ ဟူသည်	-	‘(သရီရေ) ကိုယ်၌’ ဟု ဆိုလို၏။

‘ကာယ’ ဟု ဆိုရခြင်း

ကိုယ်ကောင်ကို စက်ဆုပ်ဖွယ်အပေါင်းအစုဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်ကုန်သော ဆံပင်စသည်တို့နှင့် မျက်စိရောဂါ အစရှိသော အရာမက များစွာသောရောဂါတို့၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ကာယဟု ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။

ခြေဖဝါးအပြင်မှစ၍ အထက်၊ ဆံဖျားမှစ၍ အောက်၊ အရေပါးမှစ၍ ဖီလာပတ်ဝန်းကျင် ဟူသော ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော တစ်လံမျှလောက်သော ဤကိုယ်ထဲ၌ ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေသော်လည်း တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူသည် တစ်စုံတစ်ခုသော ပုလဲ၊ ပတ္တမြား၊ ကျောက်မျက်ရွှေ၊ အကျော်၊ ကုက်မံ၊ ပရုပ်၊ အခိုး အထုံအမှုန့် စသည့် အဏုမြူမျှသော်လည်း စင်ကြယ်သောသဘောကို မတွေ့မြင်ရပေ။ စင်စစ်သော်ကား- အလွန်ပုပ်ညှိနံ့စော်၍ ကျက်သရေမမြင်ကွင်းရှိသော အမျိုးမျိုးသော ဆံပင်အမွေးစသည် အပြားရှိသော မစင်မကြယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကိုသာလျှင် တွေ့မြင်ရ၏။

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း ယူပုံ

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားစေခြင်းငှာ အလိုရှိသော အားထုတ်ခါစ အမျိုးကောင်းသားသည် မိတ်ဆွေကောင်းကို ချဉ်းကပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူအပ်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားသင်ပြသော ဆရာသည်လည်း ခုနစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ဥဂ္ဂဟကောသလ္လ ခေါ် သင်ယူမှု၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းအစီအရင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဆယ်ပါးအပြားအားဖြင့် မနသိကာရကောသလ္လ ခေါ် နှလုံးသွင်းမှု၌ ကျွမ်းကျင်ကြောင်းအစီအရင်ကိုလည်းကောင်း ပြောကြားအပ်၏။

ဥဂ္ဂဟကောသလ္လကို ပြောကြားပုံ

နှုတ်ဖြင့်၊ စိတ်ဖြင့်၊ အဆင်းအားဖြင့်၊ ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့်၊ အရပ်မျက်နှာအားဖြင့်၊ တည်ရာအားဖြင့်၊ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဟူ၍ ဤခုနစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ဥဂ္ဂဟကောသလ္လကို ပြောကြားအပ်၏။

၁။ နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုပုံ

ဤပဋိက္ခလမနသိကာရကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင်ပင် ဖြစ်ငြားသော်လည်း ယောဂီသည် နှလုံးသွင်းသောကာလ၌ ရှေးဦးစွာ နှုတ်ဖြင့်ရွတ်ဆိုခြင်းကို ပြုအပ်၏။ အကျိုးကား အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ရွတ်ဆိုနေစဉ်ပင်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထင်ရှားပေါ်တတ်၏။

မလယအရပ်၌ သီတင်းသုံးလေ့ရှိသော မဟာဒေဝမထေရ်ထံ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းယူကြသော မထေရ် ၂-ပါးတို့အား ထင်ရှားပေါ်သကဲ့သို့ပင်တည်း။ မဟာဒေဝမထေရ်သည် မိမိထံမှ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်းကြသော ထိုမထေရ် ၂-ပါးတို့အား “လေးလတို့ပတ်လုံး ဤပါဠိကို ရွတ်ဆိုနေကြလော့” ဟု ဒုတ္တိသာကာရပါဠိကို ပေးလိုက်၏။ ထိုမထေရ် ၂-ပါးတို့မှာ နိကာယ်နှစ်စောင် နှုတ်တက်ကျေပွန် နေကြသော်လည်း ရိုသေလေးမြတ်စွာ နာယူလေ့ရှိကြသောကြောင့် ဒုတ္တိသာကာရကို လေးလပတ်လုံး ရွတ်ဆိုကြစဉ်ပင် သောတာပန် ဖြစ်ကြလေကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားညွှန်ပြသောဆရာသည် “နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းကို ရှေးဦးစွာ ပြုနေပါ” ဟု တပည့်အား ပြောကြားအပ်ပေသည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပြသောနည်း - နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုပုံ

ရွတ်ဆိုခြင်းကို ပြသောယောဂီသည် တစပဉ္စက-အရေလျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသော အပိုင်းစသည်တို့ကိုပိုင်းခြား၍ အနုလုံ ပဋိလုံ- အစဉ်လိုက် အပြန်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ချဲ့၍ပြအံ့-

- (၁) “ဆံပင်၊ အမွေး၊ လက်သည်းခြေသည်း၊ သွား၊ အရေ” ဟု အစဉ်လိုက်အနုလုံအားဖြင့် ရွတ်ဆိုပြီးလျှင် တစ်ဖန် အပြန်ပဋိလုံအားဖြင့် “အရေ၊ သွား၊ လက်သည်းခြေသည်း၊ အမွေး၊ ဆံပင်” ဟု ရွတ်ဆိုအပ်၏။
- (၂) ထို၏အခြားမဲ့ ဝက္ကပဉ္စက-အညို့လျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသောအပိုင်း၌ “အသား၊ အကြော၊ အရိုး၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အညို့” ဟု အနုလုံအားဖြင့် ရွတ်ဆိုပြီးလျှင် တစ်ဖန် ပဋိလုံအားဖြင့် “အညို့၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေ၊ သွား၊ လက်သည်းခြေသည်း၊ အမွေး၊ ဆံပင်” ဟု ရွတ်ဆိုအပ်၏။
- (၃) ထို့နောင် ပဗ္ဗါသပဉ္စက- အဆုတ်လျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသောအပိုင်း၌ “နှလုံး၊ အသည်း၊ အမြေး၊ အဖျဉ်း၊ အဆုတ်” ဟု အနုလုံအားဖြင့် ရွတ်ဆိုပြီးလျှင် တစ်ဖန် ပဋိလုံအားဖြင့် “အဆုတ်၊ အဖျဉ်း၊ အမြေး၊ အသည်း၊ နှလုံး၊ အညို့၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေ၊ သွား၊ လက်သည်းခြေသည်း၊ အမွေး၊ ဆံပင်” ဟု ရွတ်ဆိုအပ်၏။
- (၄) ထို့နောင် မတ္တလင်္ဂပဉ္စက-ဦးနှောက်လျှင် ငါးခုမြောက်ရှိသောအပိုင်း၌ “အူမ၊ အူသိမ်၊ အစာသစ်၊ အစာဟောင်း၊ ဦးနှောက်” ဟု အနုလုံအားဖြင့်ရွတ်ဆိုပြီးလျှင် တစ်ဖန် ပဋိလုံအားဖြင့် “ဦးနှောက်၊ အစာဟောင်း၊ အစာသစ်၊ အူသိမ်၊ အူမ၊ အဆုတ်၊ အဖျဉ်း၊ အမြေး၊ အသည်း၊ နှလုံး၊ အညို့၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေ၊ သွား၊ လက်သည်းခြေသည်း၊ အမွေး၊ ဆံပင် ” ဟု ရွတ်ဆိုအပ်၏။
- (၅) ထို့နောင် မေဒဆက္က-အဆီခဲလျှင် ခြောက်ခုမြောက်ရှိသော အပိုင်း၌ “သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေး၊ ချွေး၊ အဆီခဲ” ဟု အနုလုံအားဖြင့် ရွတ်ဆိုပြီးလျှင် တစ်ဖန် ပဋိလုံအားဖြင့် “အဆီခဲ၊ ချွေး၊ သွေး၊ ပြည်၊ သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ ဦးနှောက်၊ အစာဟောင်း၊ အစာသစ်၊ အူသိမ်၊ အူမ၊ အဆုတ်၊ အဖျဉ်း၊ အမြေး၊ အသည်း၊ နှလုံး၊ အညို့၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေ၊ သွား၊ လက်သည်းခြေသည်း၊ အမွေး၊ ဆံပင်” ဟု ရွတ်ဆိုအပ်၏။
- (၆) ထို့နောင် မုတ္တဆက္က-ကျင်ငယ်လျှင် ခြောက်ခုမြောက်ရှိသော အပိုင်း၌ “ မျက်ရည်၊ ဆီကြည်၊ တံတွေး၊ နှပ်၊ အစေး၊ ကျင်ငယ် ” ဟု အနုလုံအားဖြင့် ရွတ်ဆိုပြီးလျှင် တစ်ဖန် ပဋိလုံအားဖြင့် “ ကျင်ငယ်၊ အစေး၊ နှပ်၊ တံတွေး၊ ဆီကြည်၊ မျက်ရည်၊ အဆီခဲ၊ ချွေး၊ သွေး၊ ပြည်၊ သလိပ်၊ သည်းခြေ၊ ဦးနှောက်၊ အစာဟောင်း၊ အစာသစ်၊ အူသိမ်၊ အူမ၊ အဆုတ်၊ အဖျဉ်း၊ အမြေး၊ အသည်း၊ နှလုံး၊ အညို့၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေ၊ သွား၊ လက်သည်းခြေသည်း၊ အမွေး၊ ဆံပင် ” ဟု ရွတ်ဆိုအပ်၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အကြိမ်တစ်ရာ အကြိမ်တစ်ထောင် အကြိမ်တစ်သိန်းသော်လည်း နှုတ်ဖြင့်ရွတ်ဆိုခြင်းကို ပြုအပ်၏။

(တစ်နည်း) သမ္မောဟဝိနောဒနီ၌ ပြသည့် ရွတ်ဆိုပုံ

- (၁) တစပဉ္စက၌ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၂) ဝက္ကပဉ္စက၌ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်

- (၃) ၂-ရပ်ပေါင်း၍ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၄) ပဗ္ဗာသပဉ္စက၌ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၅) ၃-ရပ်ပေါင်း၍ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၆) မတ္တလုင်္ဂပဉ္စက၌ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၇) ၄-ရပ်ပေါင်း၍ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၈) မေဒဆက္က၌ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၉) ၅-ရပ်ပေါင်း၍ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၁၀) မုတ္တဆက္က၌ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်
- (၁၁) ၆-ရပ်ပေါင်း၍ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက် - ပေါင်း ၁၅-ရက်

ဤသို့ ၁၅-ရက် x ၁၁ လီ = ၁၆၅-ရက် (၅-လခွဲ၊ ၆-လ) ရွတ်ဆိုသရဇ္ဈာယ်ရ၏။

အကျိုးကား- နှုတ်ဖြင့်ရွတ်ဆိုခြင်းကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအစဉ်သည် ကျေပွန်၏။ စိတ်သည် ထိုထိုဤဤ အရပ်သို့ မပြေးသွားတော့ပေ။ ဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသတို့သည် ထင်ရှားကုန်၏။ လက်ချောင်းများအစဉ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဝင်းထရံခြေအစဉ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်ပေါ်ကုန်၏။

၂။ စိတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုပုံ

နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်းကိုလည်း ပြုအပ်၏။ အကျိုးကား- နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းသည် စိတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်းအား ကျေးဇူးပြု၏။ စိတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် အသုဘလက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၊ သဘောပေါက်ခြင်းအား (ဝါ) စက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို မှတ်နိုင်ခြင်းအား ကျေးဇူးပြုပေသည်။

၃ - ၇။ အဆင်းစသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားပုံ

- အဆင်းအားဖြင့် ဟူသည် - ဆံပင်စသည်တို့၏ အဆင်းကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် ဟူသည် - ထိုဆံပင် စသည်၏ပင်လျှင် ပုံသဏ္ဌာန်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- အရပ်မျက်နှာအားဖြင့် ဟူသည် - ဤကိုယ်၌ ချက်မှ အထက်ပိုင်းသည် အထက်အရပ်မျက်နှာ မည်၏၊ အောက်ပိုင်းသည် အောက်အရပ်မျက်နှာ မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဤကောဋ္ဌာသသည် ဤမည်သော အရပ်မျက်နှာ၌ တည်ရှိ၏” ဟု အရပ်မျက်နှာကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- တည်ရာအားဖြင့် ဟူသည် - “ဤကောဋ္ဌာသသည် ဤမည်သောအရပ်၌ တည်၏” ဟု ဤပုံဤနည်းဖြင့် ထိုထိုကောဋ္ဌာသ၏ တည်ရာအရပ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။
- အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ဟူသည် - အပိုင်းအခြားတို့သည် မိမိ၏အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်း- သဘာဂပရိစ္ဆေဒ၊ အခြားအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်း-ဝိသဘာဂပရိစ္ဆေဒ ဟူ၍ ၂-ပါးရှိ၏။
ထိုတွင် “ဤကောဋ္ဌာသကို အောက်၌လည်းကောင်း၊ အထက်၌လည်းကောင်း၊ ဖိလာပတ်ဝန်းကျင်၌လည်းကောင်း ဤမည်သောအရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိ၏” ဟူ၍ ဤပုံဤနည်းဖြင့် သဘာဂပရိစ္ဆေဒကို သိအပ်၏။ “ဆံပင်တို့သည် အမွှေးမဟုတ်ကုန်၊ အမွှေးတို့သည်လည်း ဆံပင်မဟုတ်ကုန်” ဟူ၍ ဤပုံဤနည်းဖြင့် မရောနှောခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝိသဘာဂပရိစ္ဆေဒကို သိအပ်၏။

ထို့ထို့သုတ်တို့၌ ဟောပုံ

ဤမျှသာမကသေး- ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ခုနစ်ပါးအပြားဖြင့် ဥဂ္ဂဟကောသလ္လကို ပြောကြားသောဆရာသည် ဤကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဤမည်သောသုတ်၌ ပဋိက္ခုလ-စက်ဆုပ်ဖွယ် နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောထားသည်။ ဤမည်သောသုတ်၌ ဓာတ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောထားသည် ဟု ပြောကြားအပ်၏။

- ချဲ့ဦးအံ့ - ဤကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို
- မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌ ပဋိက္ခုလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် သာလျှင် ဟောထားပေသည်။ ဤပဋိက္ခုလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောထားသောကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ပေတည်း။
- မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ်၊ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ်၊ အဘိဓမ္မာဓာတုဝိဘင်းနှင့် ဥပရိပဏ္ဏာသ ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ်တို့၌ ဓာတ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောထားပေသည်။ ဤဓာတ်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောထားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ပေတည်း။
- ဥပရိပဏ္ဏာသ ကာယဂတာသတိသုတ်၌မူ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား ဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသတို့၌ အညိုစသော အဆင်းအားဖြင့် ထင်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဈာန် ၄-ပါးတို့ကို ဝေဖန်ဟောကြားထားပေသည်။ (ဆံပင်

စသည်ကို ရှုရာ၌ အညိုအဆင်း ထင်လျှင် နီလကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်၍ အရူပဈာန် ၄-ပါး ရ၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရည်ရွယ်၍ ထိုသုတ်၌ ဈာန် ၄-ပါးရပုံကို ပြထား၏ ဟု ဆိုလိုသည်။)

ထိုကာယဂတာသတိသုတ်၌ လာသော ဤဒုတ္တိသာကာရကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဤဝိသုဒ္ဓိမဂ် ကာယဂတာ- သတိ၌ ပြထားသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းသာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။

- - - - -

မနသိကာရကောသလ္လကို ပြောကြားပုံ

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ခုနစ်ပါးအပြားဖြင့် ဥဂ္ဂဟကောသလ္လကို ပြောကြားပြီးလျှင်-

၁။ ဆံပင် အမွေး အစရှိသောအစဉ်အားဖြင့်၊

၂။ မမြန်လွန်းသောအားဖြင့်၊

၃။ မနွေးလွန်းသောအားဖြင့်၊

၄။ ပျံ့လွင့်ခြင်းကို တားမြစ်သောအားဖြင့်၊

၅။ ဆံပင်အစရှိသော အမည်ပညတ်ကို ကျော်လွန်သောအားဖြင့်၊

၆။ အစဉ်အတိုင်း မထင်သည်ကို လွှတ်သောအားဖြင့်၊

၇။ အပ္ပနာအားဖြင့်၊

၈,၉,၁၀။ သုံးပါးကုန်သောသုတ္တန်တို့ ဟူ၍ ဆယ်ပါးအပြားအားဖြင့် မနသိကာရကောသလ္လကို ပြောကြားအပ်၏။
ထိုတွင် -

၁။ ဆံပင် အမွေး အစရှိသော အစဉ်အားဖြင့် ဟူသည်ကား-

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂီသည် ရွတ်ဆိုခြင်းကို ပြုသည်မှစ၍ ဆံပင်အမွေး အစရှိသောအစဉ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ တစ်ခုကျော်အားဖြင့် နှလုံးမသွင်းအပ်၊ အပြစ်ကား- တစ်ခုကျော်အားဖြင့် နှလုံးသွင်းလျှင် ဥပမာအားဖြင့် မလိမ္မာသောယောကျ်ားသည် ၃၂-ထစ်ရှိသော လှေကားကို တစ်ထစ်ကျော်ဖြင့် တက်လျှင် ကိုယ်ပင်ပန်းသည်ဖြစ်၍ လိမ့်ကျတတ်၏။ တက်မှုကို မပြီးစေနိုင်ဘဲ ရှိတတ်၏- ထို့အတူပင် ဘာဝနာ ပြည့်စုံသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ရသင့်ရထိုက်သော သာယာဖွယ်ကို မရခြင်းကြောင့် စိတ်ပင်ပန်းသည်ဖြစ်၍ ဘာဝနာအလုပ်မှ ကျတတ်၏။ ဘာဝနာကို မပြီးစေနိုင်ဘဲ ရှိတတ်၏။

၂။ မမြန်လွန်းသောအားဖြင့် ဟူသည်ကား-

အစဉ်အတိုင်း နှလုံးသွင်းသော ယောဂီသည် မမြန်လွန်းသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ အပြစ်ကား-မြန်လွန်းသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသော ယောဂီအား - ဥပမာအားဖြင့် သုံးယူဇနာရှိခရီးကို သွားသောသူမှာ သွားသင့်မသွားသင့်သောအရပ်ကို မမှတ်မူ၍ လျင်သောအဟုန်ဖြင့် သွားသော် ခရီးအဆုံးခြင်းသို့ကား ရောက်ပေ၏။ သို့သော် အကြိမ်တစ်ရာတိုင်အောင် သွားခြင်းပြန်ခြင်းကို ပြုသော်လည်း သွားတိုင်း သွားတိုင်း မေး၍ သာလျှင် သွားရ၏ - ထို့အတူပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အဆုံးသို့ ရောက်ရုံမျှသက်သာသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထင်ရှားသည်ကား မဖြစ်၊ တရားထူးကို မဆောင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် မမြန်လွန်းသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။

၃။ မနွေးလွန်းသောအားဖြင့် ဟူသည်ကား-

မမြန်လွန်းသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ မနွေးလွန်းသောအားဖြင့်လည်း နှလုံးသွင်းအပ်၏။ အပြစ်ကား- နွေးလွန်းသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသောယောဂီအား - ဥပမာအားဖြင့် သုံးယူဇနာရှိ ခရီးကို ထိုနေ့ချင်းပင် လျှင် ရောက်အောင်သွားလိုသောသူအား လမ်းခုလတ်တွင် သစ်ပင် တောင် ဆည် ကန် စသည်တို့၌ ဖင့်နွဲ့နေပါမူ ခရီးသည် ပြီးဆုံးခြင်းသို့ မရောက်၊ နှစ်ရက်သုံးရက်ကြာမှ ပြီးဆုံးစေရ၏ - ထို့အတူပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အပြီးအဆုံးသို့ မရောက်ဘဲ ရှိတတ်၏။ တရားထူးကိုရခြင်း၏ အကြောင်းမဖြစ်ဘဲ ရှိတတ်၏။

၄။ ပျံ့လွင့်ခြင်းကို တားမြစ်သောအားဖြင့် ဟူသည်ကား-

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စွန့်လွှတ်၍ အပြင်အပတ်ဖြစ်သော အမျိုးမျိုးသော အာရုံ၌ စိတ်၏ပျံ့လွင့်ခြင်းကို တားမြစ်အပ်၏။ အပြစ်ကား- မတားမြစ်သောသူအား ဥပမာအားဖြင့် ခြေတစ်ဖဝါးစာ နင်းလောက်သော ကမ်းပါးပြတ်လမ်းကို သွားသောယောကျ်ားအား ခြေနင်းကွက်ကို ကောင်းစွာအမှတ် မပြုမူ၍ ထိုမှဤမှ မျှော်ကြည့်လတ်သော် ခြေလှမ်းမှားတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အသူတရာနက်သော ကမ်းပါးပြတ်၌ ကျသွားလေရာ၏- ထို့အတူပင် ပြင်ပအာရုံ၌ ပျံ့လွင့်လတ်သော် ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဆုတ်ယုတ်၏၊ ပျောက်ပျက်၏၊ ထို့ကြောင့် ပျံ့လွင့်ခြင်းကို တားမြစ်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။

၅။ ဆံပင်အစရှိသော အမည်ပညတ်ကို ကျော်လွန်သောအားဖြင့် ဟူသည်ကား-

ဆံပင် အမွေး အစရှိသော အမည်ပညတ်ကို ကျော်လွန်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု စိတ်ကို ထားအပ်၏။ ဥပမာ အားဖြင့် ရေရခဲသောကာလ၌ လူတို့သည် တောထဲ၌ ရေတွင်းကို တွေ့ကြ၏။ ထိုအရပ်၌ ထန်းရွက်အစရှိသော အမှတ်အသားတစ်ခုခုဖြင့် မှတ်သား၍ ထိုအမှတ်အသားဖြင့် လာကြ၍ ရေလည်း ချိုးကြ၏။ သောက်လည်း သောက်ကြ၏။ ထိုလူတို့အား မကြာခဏ သွားခြင်းကြောင့် အသွားအပြန် ခြေရာလမ်း ထင်ရှားသောအခါ၌ ထိုအမှတ်အသားဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စ မရှိတော့ပြီ။ အလိုရှိတိုင်းသော ခဏ၌ သွားကြ၍ ချိုးလည်း ချိုးကြ၏။ သောက်လည်း သောက်ကြ၏။ ထိုအတူပင် ရှေးအပို၌ ဆံပင် အမွေး အစရှိသော အမည်ပညတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းသော ယောဂီအား စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ် သည် အကြင်အခါ၌ ထင်ရှား၏။ ထိုအခါ၌ ထိုယောဂီသည် ဆံပင် အမွေး အစရှိသော အမည်ပညတ်ကို ကျော်လွန်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်၌သာလျှင် စိတ်ကို ထားအပ်ပေသည်။

၆။ အစဉ်အတိုင်း မထင်သည်ကို လွှတ်သောအားဖြင့် ဟူသည်ကား-

အကြင်အကြင် ကောဋ္ဌာသသည် မထင်၊ ထိုထိုကောဋ္ဌာသကို လွှတ်သည်ဖြစ်၍ အစဉ်အတိုင်း မထင်သည်ကို လွှတ်သောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ချဲ့၍ပြအံ့- အားထုတ်ခါစ ယောဂီအား ဆံပင် ဟု နှလုံးသွင်းလျှင် နှလုံးသွင်းမှုသည် နှုတ်တက်နေသည့်အတိုင်း သွား၍ ကျင်ငယ် ဟူသော ဤအဆုံးကောဋ္ဌာသသို့သာလျှင် ဆိုက်၍ တည်၏။ ကျင်ငယ်ဟူ၍လည်း နှလုံးသွင်းပြန်လျှင် နှလုံးသွင်းမှုသည် ပဋိလုံအားဖြင့်သွား၍ ဆံပင်ဟူသော ဤသို့ အစကောဋ္ဌာသသို့သာလျှင် ဆိုက်၍ တည်၏။ ဤသို့ နှလုံးသွင်းမှုများသဖြင့် ထိုအခါ ထိုယောဂီအား အချို့ကောဋ္ဌာသတို့သည် ထင်ကုန်၏၊ အချို့ကောဋ္ဌာသတို့သည် မထင်ကုန်၊ ထိုအခါ ထင်သော ကောဋ္ဌာသတို့၌ သာလျှင် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ အဘယ်မျှတိုင်အောင်နည်းဟူမူ နှစ်ခုကုန်သော ကောဋ္ဌာသတို့သာ ထင်ကြသည်တိုင်အောင်၊ ထိုနှစ်ခုတို့တွင်လည်း တစ်ခုသည် သာလွန်၍ ထင်သည်တိုင်အောင် နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ဤသို့ သာလွန်၍ထင်သော ထိုတစ်ခုသော ကောဋ္ဌာသကိုသာလျှင် အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်းသည်ဖြစ်၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေအပ်ပေသည်။

ထိုသို့ နှလုံးသွင်းရာ၌ ဥပမာမှာ -

ထန်း ၃၂-ပင် ရှိသော ထန်းတော၌ နေသောမျောက်ကို ဖမ်းယူလိုသောမုဆိုး ဥပမာ

ထန်း ၃၂-ပင် ရှိသော ထန်းတော၌ နေသော မျောက်ကို ဖမ်းယူလိုသော မုဆိုးသည် အစဉ် တည်သော ထန်းပင်၏အရွက်ကို မြားဖြင့်ပစ်၍ ဟစ်အော်ခြောက်လှန့်ခြင်းကို ပြု၏။ ထိုအခါ မျောက်သည် အစဉ်အတိုင်း ထိုထိုထန်းပင်သို့ ခုန်သွား၍ အစွန်ဆုံးထန်းပင်သို့သာလျှင် ရောက်လေရာ၏။ ထိုထန်းပင်၌လည်း သွား၍ မုဆိုးသည် ထိုအတူပင် မြားဖြင့်ပစ်၍ ဟစ်အော်ခြောက်လှန့်ခြင်းကို ပြုလျှင် တစ်ဖန် ထိုနည်းဖြင့်ပင်လျှင် အစထန်းပင်သို့ ပြန်လာရာ၏။ ထိုမျောက်သည် ဤနည်းဖြင့် အဖန်တလဲလဲ အစွမ်းကုန် ခုန်သွားစေအပ်သည်ရှိသော် ဟစ်အော်ရာဟစ်အော်ရာ အရပ်၌သာလျှင် ထ၍ အစဉ်အတိုင်း တစ်ခုသောထန်းပင်သို့ ခုန်သွား၍ ထိုထန်းပင်၏အလယ်၌ ထန်းရွက်ဖူးတံကို မြဲစွာကိုင်လျက် မြားဖြင့် ပစ်အပ်သော်လည်း မထဘဲ ရှိလေရာ၏။

ထိုဥပမာ၌ ဥပမာနှင့် ဥပမေယျ နှိုးနှောပုံမှာ -

- ထန်းတော၌ ၃၂-ခုသော ထန်းပင်တို့ကဲ့သို့ ကိုယ်ထဲ၌ ၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသတို့ကို မှတ်အပ်၏။
- မျောက်ကဲ့သို့ စိတ်ကို မှတ်အပ်၏။
- မုဆိုးကဲ့သို့ ယောဂီကို မှတ်အပ်၏။
- ထန်း ၃၂-ပင်ရှိသော ထန်းတော၌ မျောက်၏နေခြင်းကဲ့သို့ ၃၂-ကောဋ္ဌာသရှိသော ကိုယ်၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ယောဂီ၏စိတ် အဖန်ဖန်ဖြစ်ခြင်း ကျက်စားနေခြင်းကို မှတ်အပ်၏။
- မုဆိုးက အစဉ် တည်သော ထန်းပင်၏အရွက်ကို မြားဖြင့်ပစ်၍ ဟစ်အော်ခြောက်လှန့်အပ်သော် မျောက်သည် ထိုထိုထန်းပင်သို့ ခုန်သွား၍ အစွန်ဆုံးထန်းပင်သို့ ရောက်ခြင်းကဲ့သို့ ယောဂီသည် ဆံပင်ဟု နှလုံးသွင်းစူးပြုလိုက်လျှင် အစဉ်အတိုင်းသွား၍ အဆုံးကောဋ္ဌာသ၌သာလျှင် စိတ်၏တည်ခြင်းကို မှတ်အပ်၏။ တစ်ဖန် ပြန်လာရာ၌လည်း ဤနည်းအတူပင်တည်း။
- အဖန်တလဲလဲ အစွမ်းကုန် ခုန်သွားစေအပ်သည်ရှိသော် ဟစ်အော်ရာ ဟစ်အော်ရာ အရပ်၌သာလျှင် မျောက်၏ ထခြင်းကဲ့သို့ အဖန်ဖန်နှလုံးသွင်းသော ယောဂီအား အချို့အချို့ကောဋ္ဌာသတို့သာ ထင်ကုန်လတ်သော် မထင်သော ကောဋ္ဌာသတို့ကို စွန့်လွှတ်၍ ထင်သောကောဋ္ဌာသတို့ကိုသာ အားထုတ်စ ဘာဝနာဟူသော ပရိကံပြုခြင်းကို မှတ်အပ်၏။
- အစဉ်အတိုင်း နောက်ဆုံးမှာ တစ်ခုသောထန်းပင်သို့ ခုန်သွား၍ ထိုထန်းပင်၏အလယ်၌ ထန်းရွက်ဖူးတံကို မြဲစွာကိုင်လျက် မြားဖြင့် ပစ်အပ်သော်လည်း မထခြင်းကဲ့သို့ နောက်ဆုံး၌ ကောဋ္ဌာသနှစ်ခုတို့ ထင်ကြရာတွင် သာ၍ ထင်သော ကောဋ္ဌာသကိုသာလျှင် အဖန်တလဲလဲနှလုံးသွင်း၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေခြင်းကို မှတ်အပ်ပေသည်။

၃၂-အိမ်ရှိသော ရွာကိုမှီ၍ နေသောဆွမ်းခံရဟန်း ဥပမာ

၃၂-အိမ်ရှိသော ရွာကိုမှီ၍ နေသော ဆွမ်းခံရဟန်းသည် ပထမအိမ်၌ပင်လျှင် နှစ်အိမ်စာဆွမ်းကို ရလျှင် နောက်၌ တစ်အိမ်မှ ဆွမ်းကို စွန့်လွှတ်ရာ၏။ တစ်ဖန် နောက်နေ့၌ တစ်အိမ်တည်းမှ သုံးအိမ်စာဆွမ်းကိုရလျှင် နောက်၌ နှစ်အိမ်မှ ဆွမ်းကို စွန့်လွှတ်ရာ၏။ တတိယနေ့၌ အစ၊အိမ်မှာပင် သပိတ်ပြည့်အောင်ရလျှင် အခြားအိမ်များသို့ မသွားတော့ဘဲ ဆွမ်းစားရေပဲသို့ သွား၍ ဘုဉ်းပေးရာသကဲ့သို့ ထိုဆိုခဲ့သော နှလုံးသွင်းပုံကို ဤဥပမာနှင့် အတူပင် ဖြစ်သည် ဟု မှတ်အပ်ပေ၏။

ဥပမာနှင့် ဥပမေယျ နှီးနှောပုံကား-

- ၃၂-အိမ်ရှိသော ရွာကဲ့သို့ ၃၂-ပါးသော ကောဠာသကို မှတ်အပ်၏။
- ဆွမ်းခံရဟန်းကဲ့သို့ ယောဂီကို မှတ်အပ်၏။
- ထိုရွာကိုမှီလျက် ထိုရဟန်း၏နေခြင်းကဲ့သို့ ၃၂-ကောဠာသ၌ ယောဂီ၏ ပရိကံပြုခြင်းကို မှတ်အပ်၏။
- ပထမအိမ်၌ နှစ်အိမ်စာဆွမ်းကို ရ၍ နောက်၌ တစ်အိမ်မှ ဆွမ်းကို စွန့်ခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဒုတိယနေ့၌ သုံးအိမ်စာဆွမ်းကို ရ၍ နောက်၌ နှစ်အိမ်မှ ဆွမ်းကို စွန့်ခြင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းနေစဉ် မထင်သည်တို့ကို စွန့်၍ ထင်သောကောဠာသတို့တွင် ကောဠာသနှစ်ခုတိုင်အောင် ပရိကံပြုခြင်းကို မှတ်အပ်၏။
- တတိယနေ့၌ အစအိမ်မှာပင်လျှင် သပိတ်ပြည့်အောင်ရ၍ အခြားအိမ်များသို့ မသွားတော့ဘဲ ဆွမ်းစားရေပဲသို့ သွားပြီးလျှင် ထိုရေပဲ၌ ထိုင်၍ ဘုဉ်းပေးခြင်းကဲ့သို့ နှစ်ခုသော ကောဠာသတို့တွင် သာ၍ ထင်သော ကောဠာသကို သာလျှင် အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်း၍ အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေခြင်းကို မှတ်အပ်၏။

၇။ အပ္ပနာအားဖြင့် ဟူရာ၌- အပ္ပနာ၏ဖြစ်ရာ ကောဠာသအားဖြင့် ဆံပင်စသည်တို့တွင် တစ်ခုခုသော ကောဠာသ၌ အပ္ပနာဖြစ်သည် ဟု သိအပ်၏။

၈,၉,၁၀။ သုံးပါးကုန်သော သုတ္တန်တို့ ဟူရာ၌- အဓိစိတ္တသုတ်၊ သီတိဘာဝသုတ်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂကောသလ္လသုတ် ဟူသော ဤသုံးပါးကုန်သော သုတ္တန်တို့ကို ဝီရိယနှင့် သမာဓိကိုယှဉ်ခြင်း အကျိုးငှာ သိအပ်ကုန်၏။

အဓိစိတ္တသုတ်

“ရဟန်းတို့ - (အဓိစိတ္တမည်သော) လွန်ကဲထူးမြတ်သော သမထဝိပဿနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ရဟန်းသည် သုံးပါးသော နိမိတ်တို့ကို ရံဖန်ရံခါ နှလုံးသွင်းအပ်ကုန်၏။ ရံဖန်ရံခါ (မှတ်ထားအပ်သည့် တည်ကြည်ပုံအခြင်းအရာရှိသော သမာဓိဟူသော) သမာဓိနိမိတ်ကို ဝါ- (သမာဓိ၏အကြောင်းအာရုံဟူသော) သမာဓိနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ရံဖန်ရံခါ (ဝီရိယဟူသော) ပဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ဝါ-(ဝီရိယ၏အကြောင်းအာရုံဟူသော) ပဂ္ဂဟနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ရံဖန်ရံခါ (ဥပေက္ခာဟူသော) ဥပေက္ခာနိမိတ်ကို ဝါ-(ဥပေက္ခာ၏အကြောင်းအာရုံဟူသော) ဥပေက္ခာနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ရဟန်းတို့- လွန်ကဲထူးမြတ်သော သမထဝိပဿနာစိတ်ကို အားထုတ်သောရဟန်းသည် တသမတ်တည်း သမာဓိနိမိတ်ကိုသာလျှင် အကယ်၍ နှလုံးသွင်းငြားအံ့- ထိုဘာဝနာစိတ်သည် ပျင်းရိခြင်းငှာ ဖြစ်ရာသောအကြောင်း ရှိပေ၏။ တသမတ်တည်း ပဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုသာလျှင် အကယ်၍ နှလုံးသွင်းငြားအံ့- ထိုဘာဝနာစိတ်သည် ပျံ့လွင့်ခြင်းငှာ ဖြစ်ရာသောအကြောင်း ရှိပေ၏။ တသမတ်တည်း ဥပေက္ခာနိမိတ်ကိုသာလျှင် အကယ်၍ နှလုံးသွင်းငြားအံ့- ထိုဘာဝနာစိတ်သည် အာသဝေါတရားတို့ကုန်ရန်အတွက် ကောင်းစွာ မတည်ကြည်ရာသော အကြောင်း ရှိပေ၏။

ရဟန်းတို့ စင်စစ်သော်ကား- လွန်ကဲထူးမြတ်သော သမထဝိပဿနာစိတ်ကို အားထုတ်သောရဟန်းသည် ရံဖန်ရံခါ သမာဓိနိမိတ်ကို၊ ရံဖန်ရံခါ ပဂ္ဂဟနိမိတ်ကို၊ ရံဖန်ရံခါ ဥပေက္ခာနိမိတ်ကို နှလုံးသွင်း၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဘာဝနာစိတ်သည် နူးလည်း နူးညံ့ပေ၏။ အမူ၌လည်း ခံ့ပေ၏။ အညစ်အကြေးကင်းလျက် သန့်ရှင်းတောက်ပလည်း တောက်ပပေ၏။ ချို့ယွင်းပျက်စီးခြင်းလည်း မရှိပေ။ အာသဝေါတရားတို့ကုန်ရန် အတွက် ကောင်းစွာတည်ကြည်ပေ၏။

ရဟန်းတို့- ဥပမာပြရလျှင် ရွှေပန်းထိမ်ဆရာဖြစ်စေ၊ ရွှေပန်းထိမ်တပည့်ဖြစ်စေ မိုက်ခွက်လုံကို ပြုလုပ်ရာ၏။ မိုက်ခွက်လုံကို ပြုလုပ်ပြီးလျှင် မိုက်ခွက်အဝကို လောင်စေရာ၏။ လောင်စေပြီးလျှင် ညပ်ဖြင့် ရွှေကို ယူ၍ မိုက်ခွက်အဝ၌ ထည့်ပြီးလျှင် ရံဖန်ရံခါ မီးဖြင့်မှုတ်၏။ ရံဖန်ရံခါ ရေဖြင့် ဖျန်း၏။ ရံဖန်ရံခါ လျစ်လျူရှု၏။ ရဟန်းတို့ ရွှေပန်းထိမ်ဆရာဖြစ်စေ၊ ရွှေပန်းထိမ်တပည့်ဖြစ်စေ ထိုရွှေကို တသမတ်တည်း မှုတ်နေငြားအံ့ - ထိုရွှေကို အရည်ပျော်သွားအောင် လောင်ရာသောအကြောင်း ရှိပေ၏။ အကယ်၍ တသမတ်တည်း ရေဖြင့် ဖျန်းနေငြားအံ့- ထိုရွှေသည် ငြိမ်းအေးသွားရာသောအကြောင်း ရှိပေ၏။ အကယ်၍ တသမတ်တည်း လျစ်လျူရှုနေငြားအံ့- ထိုရွှေသည် ကောင်းစွာရင့်ကျက်ခြင်းသို့ မရောက်ရာသောအကြောင်း ရှိပေ၏။ ရဟန်းတို့- စင်စစ်သော်ကား ရွှေပန်းထိမ်ဆရာဖြစ်စေ၊ ရွှေပန်းထိမ်တပည့်ဖြစ်စေ ထိုရွှေကို ရံဖန်ရံခါ မီးဖြင့်

မှုတ်၏။ ရံဖန်ရံခါ ရေဖြင့် ဖျန်း၏။ ရံဖန်ရံခါ လျစ်လျူရှု၏။ ထို့ကြောင့် နူးလည်း နူးညံ့၏။ အမှု၌လည်း ခံ့ပေ၏။ အညစ်အကြေးကင်းလျက် သန့်ရှင်းတောက်ပလည်း တောက်ပပေ၏။ ချို့ယွင်းပျက်စီးခြင်းလည်း မရှိပေ။ လက်ကောက်လက်စွပ် စသောအမှုအတွက် ကောင်းစွာရောက်ပေ၏။ သင်းကျစ်ပြားအတွက်ဖြစ်စေ၊ နားတောင်းအတွက်ဖြစ်စေ၊ လည်ဆွဲတန်ဆာအတွက်ဖြစ်စေ၊ ရွှေပန်းကုံးအတွက်ဖြစ်စေ အကြင်အကြင် အဆင်တန်ဆာ အထူးအတွက် အလိုရှိပါမူ ထိုပန်းထိမ်ဆရာ၊ ပန်းထိမ်တပည့်၏ ထိုအလိုရှိသမျှ အဆင် တန်ဆာဟူသော အကျိုးကိုလည်း ပြီးစေနိုင်ပေ၏။”

“ရဟန်းတို့- ထို့အတူပင် လွန်ကဲထူးမြတ်သော သမထ ဝိပဿနာစိတ်ကို အားထုတ်သော ရဟန်း သည် သုံးပါးသော နိမိတ်တို့ကို ။ ပ ။ အာသဝေါတရားတို့ ကုန်ရန်အတွက် ကောင်းစွာတည်ကြည်ပေ၏။ ဣဒ္ဓိဝိဓ စသော ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော အကြင်အကြင် တရားထူးကို ထူးသောဉာဏ် ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုရန်အတွက် စိတ်ကို ရှေးရှုညွှတ်စေလျှင် (ပုဗ္ဗဟေတုစသော)အကြောင်း ရှိတိုင်း ရှိတိုင်း ထို မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော တရား၌ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ဖြစ်ခြင်းသို့ ရောက်ပေ၏” ဟူသော- ဤသုတ်ကို အဓိစိတ္တသုတ် ဟု သိအပ်၏။

အနတ္တရသီတိဘာဝသုတ်

“ရဟန်းတို့- ဖ-ပါးသော တရားတို့နှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အေးချမ်းခြင်း နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုရန် ဖြစ်ထိုက်ပေ၏။ အဘယ် ဖ-ပါးတို့နည်း? ဟူမူ- ရဟန်းတို့ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် အကြင်အခါ၌ စိတ်ကို နှိပ်သင့်၏- ထိုအခါ၌ စိတ်ကိုနှိပ်၏။ အကြင်အခါ၌ စိတ်ကိုပင့်မြှောက် သင့်၏- ထိုအခါ၌ စိတ်ကို ပင့်မြှောက်၏။ အကြင်အခါ၌ စိတ်ကိုရွှင်စေသင့်၏- ထိုအခါ၌ စိတ်ကိုရွှင်စေ၏။ အကြင်အခါ၌ စိတ်ကို လျစ်လျူရှုသင့်၏- ထိုအခါ၌ စိတ်ကိုလျစ်လျူရှု၏။ မြတ်သောမဂ်ဖိုလ်၌ နှလုံးသွင်း ညွတ်ကိုင်၏။ နိဗ္ဗာန်၌ မွေ့လျော်၏။ ရဟန်းတို့ ဤ ဖ-ပါးသော တရားတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော အေးချမ်းခြင်းကို မျက်မှောက်ပြုရန် ဖြစ်ထိုက်ပေ၏” ဟူသော- ဤသုတ်ကို အနတ္တရသီတိဘာဝသုတ် ဟု သိအပ်၏။

ဗောဇ္ဈင်္ဂကောသလ္လသုတ်ကိုမူ

“ရဟန်းတို့- ဤအတူပင် တွန့်ဆုတ်သောစိတ်ဖြစ်သောအခါ၌ ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ကို ပွားစေခြင်းငှာ သင့်လျော် သောအခါ မဟုတ်ပေ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် အပ္ပနာကောသလ္လကထာ(ပထဝီကသိုဏ်း)၌ ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။

ယခု ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ခုနစ်ပါးအပြားရှိသော ဤဥဂ္ဂဟကောသလ္လကို ကောင်းစွာမှတ်ယူပြီးလျှင် ဆယ်ပါး အပြားရှိသော ဤမနုဿိကာရကောသလ္လကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ ထိုယောဂီသည် နှစ်ပါးသောကောသလ္လ တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကောင်းစွာသင်ယူအပ်ပေသည်။ ထိုယောဂီအား ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာနှင့်အတူ တစ် ကျောင်းတည်း၌ပင် နေရန် အကယ်၍ အဆင်ပြေငြားအံ့၊ ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အကျယ်အားဖြင့် မဟောစေမူ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကောင်းစွာပိုင်းခြားမှတ်သားကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုအားထုတ်လျက် ဘာဝနာ၏ထူးခြားခြင်းကို ရပြီးလတ် သော် တိုးတက်၍ တိုးတက်၍ ဟောကြားစေအပ်၏။ အခြားအရပ် အခြားကျောင်း၌ နေလိုသော ယောဂီသည် ပြဆိုခဲ့ တိုင်းသော အစီအရင်ဖြင့် အကျယ်ဟောကြားစေပြီးလျှင် အဖန်တလဲလဲပြန်လှန်၍ အလုံးစုံသော အခက်အခဲတို့ကို ရှင်း လင်းပြီးလျှင် ပထဝီကသိဏနိဒ္ဒေသ၌ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် မလျော်သောကျောင်းကို ပယ်၍ လျော်သောကျောင်း ၌နေလျက် ပလိဗောဓငယ်များကို ဖြတ်၍ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်းရသော ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ စ၍ အားထုတ်ခြင်းဟူသော ပရိကံကို ပြုအပ်ပေသည်။

ပရိကံ ပြုပုံ

ထိုသို့ ပရိကံကိုပြုသော ယောဂီသည် ဆံပင်တို့၌ ရှေးဦးစွာ အသုဘထင်ကြောင်း နိမိတ်ကို ယူအပ်၏။ အဘယ်သို့နည်း? ဟူမူ- တစ်ခု နှစ်ခုသော ဆံပင်တို့ကို နှုတ်ယူပြီးလျှင် လက်ဝါးပြင်၌ တင်ထား၍ အဆင်းကို ရှေးဦး စွာ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။ ခေါင်းရိပ်ရာအရပ်၌လည်း ဆံပင်တို့ကို ကြည့်ရှုရန်သင့်ပေ၏။ ရေခွက်၌ သော်လည်း ကောင်း၊ ယာဂုခွက်၌ သော်လည်းကောင်း ထင်သောအရိပ်ကို ကြည့်ရှုရန်လည်းသင့်ပေ၏။ မည်းနက်စဉ်ကာလ၌ မည်း နက်ကုန်၏ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဆံဖြူသောအခါ၌ ဖြူကုန်၏ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။ အမည်းအဖြူ ရောသောအခါ၌ မူ များရာ၏အစွမ်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဆံပင်တို့၌ကဲ့သို့ပင် ဤအတူ အလုံးစုံသော တစပဉ္စက၌လည်း ကြည့်ရှုသောလျှင် အသုဘထင်ကြောင်းနိမိတ်ကို ယူအပ်ပေသည်။

ကောဠာသတို့ကို ပိုင်းခြားပုံ ပြဆိုချက်

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နိမိတ်ကိုယူပြီးလျှင် အလုံးစုံသော ကောဠာသတို့ကို-

- ၁။ အဆင်း
- ၂။ သဏ္ဌာန်
- ၃။ အရပ်မျက်နှာ
- ၄။ တည်ရာ
- ၅။ အပိုင်းအခြား (သဘာဂပရိစ္ဆေဒ နှင့် ဝိသဘာဂပရိစ္ဆေဒ) တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် မှတ်သားဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင်-

- (၁) အဆင်း
- (၂) သဏ္ဌာန်
- (၃) အနံ့
- (၄) မှီရာအကြောင်း အာသယ
- (၅) တည်ရာတို့၏အစွမ်း ဟူသော ငါးပါးအပြားအားဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်၏။

၁။ ဆံပင်

ဆံပင်၌ မှတ်ကြောင်း ၅-ပါး

ကောသာ-ဆံပင်တို့ ဟူသည်ကား-

၁. အဆင်း - ပကတိအဆင်းအားဖြင့် မည်းနက်ကုန်၏။ စိုသောပုတီးနက်သီး အဆင်းရှိ၏။
  ၂. သဏ္ဌာန် - ရှည်၍ လုံးကုန်၏။ ချိန်ရိုးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
  ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
  ၄. တည်ရာ - နံပါးနှစ်ဖက်တို့၌ နားပန်းစွန်းတို့ဖြင့်၊ ရှေ့ဘက်၌ နဖူးပြင်အဆုံးဖြင့်၊ နောက်ဘက်၌ လည်ကုပ်တွင်းဖြင့် ဆံပင်တို့ကို ပိုင်းခြားလျက်ရှိသည်။ ဦးခေါင်းခွံကို ရစ်ပတ်လျက်ရှိသော စိုသောအရေသည် ဆံပင်တို့၏တည်ရာပေတည်း။
  ၅. အပိုင်းအခြား -
    - (က) တစ်ခုစီ တစ်ခုစီသော ဆံပင်တို့ကို ဦးခေါင်းကို ရစ်ပတ်လျက်ရှိသော အရေ၌ စပါးလုံးအမြီးဖျားမျှ ဝင်၍ တည်သော အောက်ဘက်၌ မိမိ၏အမြစ်အပြင်ဖြင့်၊ အထက်ဘက်၌ ဟင်းလင်းပြင်ဖြင့်၊ ဖိလာပတ်ဝန်းကျင်၌ ဆံပင်အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိ၏။ နှစ်ခုသောဆံပင်တို့သည် တစ်ပေါင်းတည်း တည်ကြသည်ဟု မရှိကုန်။ ဤသည်ကား မိမိ၏အဖို့ဖြင့်ပိုင်းခြားခြင်း သဘာဂပရိစ္ဆေဒ(သဘောတူသောအပိုင်းအခြား) ဖြစ်၏။
    - (ခ) မိမိ၏အဖို့ဖြင့် မဟုတ်သော အခြားအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်း ဟူသော ဝိသဘာဂပရိစ္ဆေဒ (သဘောမတူသော အပိုင်းအခြား)ကား- ဆံပင်တို့သည် အမွေးမဟုတ်ကုန်၊ အမွေးတို့သည်လည်း ဆံပင်မဟုတ်ကုန် ဟု ဤပုံ ဤနည်းဖြင့် ကြွင်းသော ၃၁-ပါးသောကောဠာသတို့နှင့် မရောနှောဘဲ ကွဲပြားကုန်သော ဆံပင်တို့ မည်သည် အသီးအခြား တစ်ခုသော ကောဠာသအဖို့အစု ပေတည်း။
- ဤသည်ကား ဆံပင်တို့ကို အဆင်းစသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ခြင်းပေတည်း။

ယခုဆိုမည့်စကားသည်ကား ထိုဆံပင်တို့ကို အဆင်းစသည်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ငါးပါးအပြားဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း ပေတည်း။ ဤဆံပင်တို့ မည်သည်မှာ အဆင်းအားဖြင့်လည်း စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့်လည်း၊ အနံ့အားဖြင့်လည်း၊ မှီရာအကြောင်းအားဖြင့်လည်း၊ တည်ရာအားဖြင့်လည်း စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။

ဆံပင်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု မှတ်သားခြင်း ၅-ပါး

- (၁) အဆင်း- နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းငြားသော်လည်း ယာဂုစ္ဆာန်၌သော်လည်းကောင်း၊ ထမင်းပန်းကန်၌သော်လည်းကောင်း ဆံပင်အဆင်းရှိသော တစ်စုံတစ်ခုကို မြင်ရလျှင် ဤစားဖွယ်သည် ဆံပင်နှင့် ရောနေသည်၊ ထိုအရာကို ယူသွားကြဟု ဆိုလျက် စက်ဆုပ်ကုန်၏။ ဤသို့ ဆံပင်တို့သည် အဆင်းအားဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။

(၂) သဏ္ဌာန်- ညဉ့်အခါ၌ စားနေသောသူတို့သည်လည်း ဆံပင်၏အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသော မရိုးမျှင်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သင်ပန်းမျှင်ကိုသော်လည်းကောင်း ထိမိ စမ်းမိသော် ထို့အတူပင် စက်ဆုပ်တတ်ကုန်၏။ ဤသို့ ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။

(၃) အနံ့ - ဆီလိမ်းခြင်း၊ ပန်း အမွှေးအထုံ စသည်တို့ဖြင့် ပြုပြင်ခြင်းမှ ကင်းကုန်သော ဆံပင်တို့၏အနံ့သည် အလွန်စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်း၏။ မီး၌ ထည့်အပ်သော ဆံပင်တို့၏အနံ့သည် ထိုထက်သာ၍ စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်း၏။ မှန်ပေ၏။ ဆံပင်တို့သည် အဆင်း၊ သဏ္ဌာန်အားဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ် မရှိသည်သော်လည်း ဖြစ်နိုင်ကြသေး၏။ အနံ့အားဖြင့်မူကား စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကြသည်ချည်း သာတည်း။

ဥပမာ- နို့စို့အရွယ် ကလေးသူငယ်၏ မစင်သည် အဆင်းအားဖြင့် နနွင်းအဆင်း ရှိ၏။ သဏ္ဌာန်အားဖြင့်လည်း နနွင်းခဲသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထို့ပြင် အမှိုက်ပုံ၌ စွန့်ပစ်ထားသော ခွေးနက်၏ ပူးဖူးရောင်နေသော ကိုယ်ကောင်သည် အဆင်းအားဖြင့် ထန်းသီးမှည့်အဆင်း ရှိ၏။ သဏ္ဌာန်အားဖြင့် လုံး၍ချောညက်သော မုရိုးစည်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထိုခွေးနက်၏အစွယ်တို့သည်လည်း မြတ်လေးပန်းငုံနှင့် တူကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သူငယ်၏မစင်နှင့် ခွေးကောင်ပုပ်ဟူသော ထိုနှစ်ခုလုံးပင် အဆင်းနှင့်သဏ္ဌာန်အားဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်မရှိသော်လည်း အနံ့အားဖြင့်မူ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်သည်သာတည်း။

(၄) မှီရာအကြောင်း အာသယ- မသန့်သော ရွာအနီးအရပ်၌ ရွာ၏အညစ်အကြေး အကျိုးဆက်ဖြင့် ပေါက်ကုန်သော ဟင်းရွက်တို့သည် မြို့သူမြို့သား လူတို့အား စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်၍ မသုံးဆောင်ကောင်းကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဆံပင်တို့သည်လည်း သွေး ကျင်ငယ် ကျင်ကြီး သည်းခြေ သလိပ် စသည်တို့၏ အကျိုးဆက်ဖြင့် ဖြစ်ကြသောကြောင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်တို့ပင်တည်း။

(၅) တည်ရာ- ဆံပင်တို့မှာ မစင်ပုံ၌ ပေါက်သောမှိုကဲ့သို့ ၃၁-ပါးသော ကောဋ္ဌာသအစု၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုဆံပင်တို့သည် သုသာန် အမှိုက်ပုံစသည်တို့၌ ပေါက်သော ဟင်းရွက်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မသန့်သောကျုံး စသည်တို့၌ ပေါက်သော ကြာနီကြာညိုစသောပန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း မသန့်သောကိုယ်အရပ်၌ဖြစ်ကြသောကြောင့် အလွန်ပင်စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းကုန်၏။

ထိုမှတစ်ပါး ဆံပင်တို့ကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ကြွင်းသော ကောဋ္ဌာသအားလုံးတို့၏ အဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အနံ့၊ မှီရာအကြောင်း၊ တည်ရာတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ငါးပါးအပြားအားဖြင့် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းခြင်းကို သိအပ်၏။ ထို့ပြင် အဆင်း၊ သဏ္ဌာန်၊ အရပ်၊ တည်ရာ၊ အပိုင်းအခြားတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ကြွင်းသော ကောဋ္ဌာသအားလုံးတို့ကိုလည်း အသီးအသီး ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်၏။

၂။ အမွှေး

လောမာ-အမွှေး ဟူသည်ကား-

- ၁. အဆင်း - အမည်းသက်သက် မဟုတ်ကုန်၊ စင်စစ်အားဖြင့် မည်းကြောင်သောအဆင်း ရှိကုန်၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - အောက်သို့ညွတ်သော အဖျားရှိကုန်၏။ ထန်းမြစ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အထက်၊ အောက် အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - ဆံပင်တို့၏တည်ရာအရပ်နှင့် လက်ဖဝါး ခြေဖဝါးအပြင်တို့မှတစ်ပါး အများအားဖြင့် ကြွင်းသော ကိုယ်ကို ရစ်ပတ်လျက်ရှိသော အရေ၌ ဖြစ်တည်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - ကိုယ်ကို ရစ်ပတ်လျက်ရှိသော အရေ၌ တလိက္ခာ* ခန့်မျှ ဝင်လျက်တည်သော အောက်ဘက်၌ မိမိ၏အမြစ်ဖြင့်၊ အထက်ဘက်၌ ဟင်းလင်းပြင်အရပ်ဖြင့်၊ ဖိလာပတ်ဝန်းကျင်၌ အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိ၏။ အမွှေး ၂-ပင်တို့သည် တစ်ပေါင်းတည်း မရှိကုန်။

ဤသည်ကား ထိုအမွှေးတို့၏ မိမိ၏အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းဟူသော သဘာဝပရိစ္ဆေဒ ပေတည်း။ မိမိ၏အဖို့ဖြင့် မဟုတ်သော အခြားအဖို့ဖြင့်ပိုင်းခြားခြင်းဟူသော ဝိသဘာဝပရိစ္ဆေဒသည်ကား ဆံပင်တို့နှင့်တူသည်သာတည်း။

* မှတ်ချက် ။ ။

ပရမာဏုမြူ = ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်သော အလွန်သေးငယ်သော မြူမှုန်၊

အဏုမြူ = ပရမာဏုမြူ ၃၆-ခု အပေါင်းမျှ ရှိသောမြူ၊
(အိမ်နံရံအပေါက် အကြားငယ်များမှ ထိုးဝင်လာသော နေရောင်ထဲ၌ ယင်းမြူမှုန်ကို မြင်တွေ့နိုင်၏။)

တဇ္ဇာရီမြူ = အဏုမြူ ၃၆-ခု အပေါင်းမျှ ရှိသောမြူ၊
(လှည်းလမ်း စသည်တို့၌ ကောင်းကင်သို့ လွင့်တက်နေသော မြူမှုန်ဖြစ်၏။)

ရထရေဏုမြူ = တဇ္ဇာရီမြူ ၃၆-ခု အပေါင်းမျှ ရှိသောမြူ။

(လှည်းလမ်း မြင်းရထားလမ်းစသည်တို့၌ မြေတွင်ပင် တည်လျက်ရှိသော မြေမှုန့်ဖြစ်သည်။)

လိက္ခာမြူ = ရထရေဏုမြူ ၃၆-ခု အပေါင်းမျှ ရှိသောမြူ။
(ကညစ်ချေး ကညစ်စာမြူ ဟူ၍လည်း ဆိုကြ၏။)

၃။ လက်သည်းခြေသည်း

နခါ-လက်သည်း ခြေသည်း ဟူသည်ကား- နှစ်ဆယ်သော လက်သည်းခွံ ခြေသည်းခွံတို့ ဖြစ်၏။

- ၁. အဆင်း - ဖြူကုန်၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - ငါး၏အကြေးသဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။
- ၃. အရပ် - ခြေသည်းတို့သည် အောက်အရပ်၌ လက်သည်းတို့သည် အထက်အရပ်၌ ဤသို့အားဖြင့် ၂-ပါးသော အရပ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၄. တည်ရာ - လက်ချောင်း ခြေချောင်းတို့၏အဖျား အပေါ်ဘက်တို့၌ တည်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အထက်အောက် အရပ် ၂-ပါးတို့၌ လက်ချောင်းခြေချောင်းတို့၏ အစွန်းအသားတို့ဖြင့် အတွင်းဘက်၌ လက်ချောင်းခြေချောင်းတို့၏ အမိုးဘက်အသားဖြင့်၊ အပြင်ဘက်နှင့်အဖျား၌ ဟင်းလင်းပြင်အရပ်ဖြင့်၊ ဖိလာပတ်ဝန်းကျင်၌ အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိသည်။ လက်သည်း ခြေသည်းခွံ ၂-ခုတို့သည် တစ်ပေါင်းတည်း မရှိကုန်။

၄။ သွား

ဒန္တာ-သွား ဟူသည်ကား- သွားပြည့်စုံသောသူအား ၃၂-ခုသော သွားရိုးတို့ပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - ဖြူကုန်၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - များသောသဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။ အောက်သွားအစဉ်၏ အလယ်၌ ၄-ချောင်းတို့သည် ရွံ့မြေဆိုင်၌ အစဉ်အတိုင်းစိုက်ထားသော ဗူးစေ့သဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။ ယင်းတို့၏ နံပါးနှစ်ဖက်တို့၌ တစ်ချောင်းတစ်ချောင်းသည် အမြစ်တစ်ခုစီ ရှိ၏၊ အဖျားချွန် အစွန်းတစ်ခုစီ ရှိ၏၊ စပယ်ငုံသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ယင်းတို့မှ နံပါး၌ တစ်ချောင်း တစ်ချောင်းသည် အမြစ်နှစ်ခုစီ ရှိ၏၊ အစွန်းနှစ်ခုစီ ရှိ၏၊ လှည်းထောက်ခွသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ယင်းတို့မှ နံပါး၌ နှစ်ချောင်း နှစ်ချောင်းတို့သည် အမြစ်သုံးခုစီ ရှိ၏၊ အစွန်းသုံးခုစီ ရှိ၏။ ယင်းတို့မှ နံပါး၌ နှစ်ချောင်း နှစ်ချောင်းတို့သည် အမြစ်လေးခုစီ ရှိ၏၊ အစွန်းလေးခုစီ ရှိကုန်၏။ အထက်သွား အစဉ်၌လည်း ဤအတူပင် ဖြစ်၏။
- ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၄. တည်ရာ - အထက် အောက် မေးရိုးနှစ်ခုတို့၌ တည်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အောက်ဘက်အရင်းဘက်၌ မေးရိုး၌တည်သော မိမိ၏အမြစ်ပြင်ဖြင့်၊ အထက်အဖျားဘက်၌ ဟင်းလင်းအရပ်ဖြင့်၊ ဖိလာနံပါး၌ အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိ၏။ သွား ၂-ချောင်းတို့သည် တစ်ပေါင်းတည်း မရှိကုန်။

၅။ အရေ

တစော-အရေ ဟူသည်ကား- တစ်ကိုယ်လုံးကို ရစ်ပတ်လွှမ်းခြုံလျက်တည်သော အရေထူ ပေတည်း။ ထိုအရေထူ၏ အထက်၌ အမည်း အညို အဝါ စသည် အဆင်းရှိသော အရေပါး မည်သည် ရှိ၏။ ယင်းအရေပါးသည် တစ်ကိုယ်လုံးမှခွာ၍ လုံးစုလျှင် ဆီးစေ့မျှ ရှိ၏။

- ၁. အဆင်း - အရေထူသည်ကား အဆင်းအားဖြင့် ဖြူ၏။ မီးလောင်ခြင်း၊ လက်နက်ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် အရေပါးပွန်းပဲ့ ပျက်စီးသွားသောအခါ၌ ထင်ရှား၏။ မြင်တွေ့နိုင်၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - ကိုယ်၏သဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။ အကျယ်အားဖြင့်မူကား- ခြေချောင်းအရေသည် အအိမ်ကို ပြုတတ်သောပိုး၏ ပိုးချည်မျှင်အိမ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ခြေဖမိုးရေသည် ဘွတ်ဖိနပ်၏ အမိုးပုံးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ခြေသလုံးရေသည် ထမင်းထုပ်သည့် ထန်းရွက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ပေါင်ရေသည် ဆန်တို့ဖြင့်ပြည့်နေသော ဆန်အိတ်ရှည်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ တင်ပါးရေသည် ချော့ဖြင့်ပြည့်နေသော အဝတ် ရေစစ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ကျောက်ကုန်းရေသည် ပျဉ်ချပ်၌ ကြက်ထားသော သားရေသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ဝမ်းဗိုက်ရေသည် စောင်းခွက်၌ ကြက်ထားသော သားရေသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ရင်ဘတ်ရေသည် အများအားဖြင့် လေးထောင့်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ နှစ်ခုသောလက်မောင်းတို့အရေသည် မြားထည့်စရာ ကျည်တောက်၌ ကြက်ထားသော သားရေသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်ဖမိုးရေသည် သင်တုန်းအိမ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ တစ်နည်းကား ခေါင်းဖီးသည့် ဘီးအိတ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်ချောင်းရေသည် သံကောက်အိမ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လည်ရေသည် လည်ပတ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ မျက်နှာရေသည် ခံတွင်း နှာခေါင်း မျက်စိပေါက်

တို့ဖြင့် အပေါက်ပေါက်ရှိသည် ဖြစ်၍ ပိုးအိမ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏ (ဝါ) စာပေါင်းသိုက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
ဦးခေါင်းရေသည် သပိတ်အိတ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။

- ၃. အရပ် - အထက်,အောက် ၂-ပါးသောအရပ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၄. တည်ရာ - တစ်ကိုယ်လုံးကို မြွေးယှက်ရစ်ပတ်လျက် တည်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အောက်ဘက်အတွင်းဘက်၌ တည်ရာအရပ်၏အပြင်ဖြင့်, အထက်ဘက်၌ ဟင်းလင်းပြင်အရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

အရေကို သိမ်းဆည်းဆင်ခြင်ပုံ -

အရေကို သိမ်းဆည်းသောယောဂီသည် အထက်နှုတ်ခမ်းမှစ၍ အထက်ပိုင်းမျက်နှာသို့ ဉာဏ်ကိုသွားစေလျက် ရှေးဦးစွာ မျက်နှာကို မြွေးယှက်လျက် တည်သောအရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောင် နဖူးရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောင် အိတ်၌ ထည့်ထားသော သပိတ်နှင့် သပိတ်အိတ်တို့၏အကြားဖြင့် လက်ကိုသွားစေဘိသကဲ့သို့ ခေါင်းရိုးနှင့် ခေါင်းရေတို့၏အကြားဖြင့် ဉာဏ်ကိုသွားစေ၍ အရိုးနှင့်တကွ အရေ၏ တစ်စပ်တည်းအဖြစ်ကို ခွဲခွာလျက် ခေါင်းရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောင် ပခုံးရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောင် အနုလုံအားဖြင့်လည်းကောင်း, ပဋိလုံအားဖြင့်လည်းကောင်း လက်ျာလက်အရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောင် ထိုနည်းဖြင့်ပင်လျှင် လက်ဝဲလက်အရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောင် ကျောကုန်းရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ၎င်းကို ပိုင်းခြားပြီးလျှင် အနုလုံအားဖြင့်လည်းကောင်း, ပဋိလုံအားဖြင့်လည်းကောင်း လက်ျာခြေအရေကို- ထို့နောင် ထိုနည်းဖြင့်ပင်လျှင် လက်ဝဲခြေအရေကို ပိုင်းခြားအပ်၏။ ထို့နောင် အစဉ်အတိုင်းပင်လျှင် သိုအိမ်ရေ ဝမ်းရေ ရင်ရေ လည်ရေတို့ကို ပိုင်းခြားအပ်ကုန်၏။ ထို့နောင် လည်ရေ၏ အခြားမဲ့၌ အောက်မေးရေကိုပိုင်းခြားပြီးလျှင် အောက်နှုတ်ခမ်းအဆုံးသို့ရောက်စေ၍ ပြီးဆုံးစေအပ်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသောအရေကို သိမ်းဆည်းသောယောဂီအား သိမ်မွေ့သောအရေသည်လည်း ထင်ရှား၏။

၆။ အသား

မံသံ-အသား ဟူသည်ကား- ၉၀၀-သောသားတစ်တို့ပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - ပေါက်ပန်းပွင့် အဆင်းကဲ့သို့ နီနီရဲရဲအဆင်း ရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - အမျိုးမျိုးသောသဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။ အကျယ်အားဖြင့်- ခြေသလုံးကြွက်သားသည် ထန်းရွက်ဖြင့် ထုတ်ထားသော ထမင်းထုပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ပေါင်သားသည် ဆေးကြိတ်ကျောက်သား ကျောက်လုံးငယ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ တင်ပါးသားသည် ခုံလောက်စွန်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ကျောကုန်းသားသည် ထန်းလျက်ပြားသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ နံပါးနှစ်ဖက်၏အသားသည် စပါးကျီ၏ဝမ်းဗိုက်နံရံ၌ ပါးပါးလိမ်းကျံထားသော မြေညက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ သားမြတ်သားသည် လုံးစေပြီးလျှင် ပစ်ချလိုက်သောရွှံ့မြေညက်စိုင်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်မောင်းနှစ်ခုအသားသည် နှစ်ကောင်ထပ်၍ ထားသော အရေမရှိသည့် ကြွက်ကောင်ကြီးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရုန့်ရင်းရုန့်ရင်းသောအသားကို သိမ်းဆည်းသော ယောဂီအား သိမ်မွေ့သေးငယ်သော ဖနောင့်သား စသည်တို့လည်း ထင်ရှား၏။
- ၃. အရပ် - အထက်,အောက် အရပ် ၂-ပါးတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၄. တည်ရာ - ၃၂၀-သောအရိုးတို့ကို လိမ်းကျံတွယ်ကပ်လျက် တည်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အောက်ဘက်အတွင်းဘက်၌ အချင်းချင်းဆက်စပ်နေသောအရိုး၌ တည်ရာအပြင်ဖြင့်, အထက်ဖက်အပြင်ဘက်၌ အရေဖြင့်, ဖီလာပတ်ဝန်းကျင်၌ အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၇။ အကြော

နာရု-အကြော ဟူသည်ကား- ၉၀၀-သော အကြောတို့ပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - ဖြူကုန်၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - အမျိုးမျိုးသောသဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။
- ၃. အရပ် - အထက်,အောက် အရပ် ၂-ပါးတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၄. တည်ရာ - တစ်ကိုယ်လုံး၌ အရိုးတို့ကို ဖွဲ့ယှက်လျက် တည်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အောက်ဘက်၌ သုံးရာသောအရိုးတို့၏ အထက်တွင် တည်ရာအပြင်ဖြင့်, အထက်ဘက်၌ အသားနှင့် အရေတို့ကို ထိဆိုက်၍ တည်ရာအရပ်တို့ဖြင့်, ဖီလာပတ်ဝန်းကျင်၌ အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိသည်။

‘ကဏ္ဍရာ’ မည်သော အကြောကြီး-၆၀ တို့ တည်နေပုံ

အကြောကိုးရာတို့တွင် လည်ပင်း၏ ရှေးအဖို့မှ စ၍ ကိုယ်ကိုဖွဲ့ယှက်ကုန်လျက် အကြောမကြီး ငါးခုတို့သည် ရှေ့ဘက်ဖြင့် ဆင်းသက်ကုန်၏။ ငါးခုတို့သည် နောက်ဘက်ဖြင့်, ငါးခုတို့သည် လက်ျာနံပါးဖြင့်, ငါးခုတို့သည်

လက်ဝဲနံပါးဖြင့် ဆင်းသက်ကုန်၏။ လက်ျာလက်ကို ဖွဲ့ယှက်ကုန်လျက်လည်း လက်၏ရှေ့ဘက်ဖြင့် ငါးခု၊ နောက်ဘက်ဖြင့် ငါးခု၊ လက်ဝဲလက်ကို ဖွဲ့ယှက်ကုန်လျက် ထို့အတူ ရှေ့ဘက် ငါးခု၊ နောက်ဘက် ငါးခု၊ လက်ျာခြေကို ဖွဲ့ယှက်ကုန်လျက်လည်း ခြေ၏ရှေ့ဘက်ဖြင့် ငါးခု၊ နောက်ဘက်ဖြင့် ငါးခု၊ လက်ဝဲခြေကို ဖွဲ့ယှက်ကုန်လျက်လည်း ထို့အတူ ရှေ့ဘက် ငါးခု၊ နောက်ဘက် ငါးခု၊ ဤသို့အားဖြင့် သရီရဓာရဏ-ကိုယ်ကိုဆောင်သော အကြောမည်ကုန်သော ၆၀-သော အကြောမကြီးတို့သည် ကိုယ်ကိုဖွဲ့ယှက်ကုန်လျက် ဆင်းသက်ကုန်၏။ ယင်းအကြောမကြီးတို့ကို ကဏ္ဍရာ ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်ကုန်၏။

ထိုအကြောမကြီး အားလုံးတို့သည်လည်း ဗြူဒိုင်းခတ္တာငုံသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အခြားငယ်သောအကြောတို့သည် ထိုထိုကိုယ်အရပ်ကို လွှမ်းမိုးဖြန့်ယှက်လျက် တည်ကုန်၏။ ထို့အောက် သိမ်မွေ့သောအကြောတို့သည် ချည်ကြိုးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထို့အောက် သိမ်မွေ့သောအကြောငယ်တို့သည် ဆင်သမန္ဓယ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထို့အောက် သိမ်မွေ့သော အကြောငယ်တို့သည် စောင်းကြိုးကြီးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထို့အောက် သိမ်မွေ့သောအကြောငယ်တို့သည် အပ်ချည်ကြိုးကြမ်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်ဖမိုး၊ ခြေဖမိုးတို့၌ အကြောတို့သည် ငှက်ခြေသဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။ ဦးခေါင်း၌ အကြောတို့သည် သူငယ်တို့၏ ခေါင်းစွပ်ဇာသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ကျောကုန်း၌ အကြောတို့သည် နေပူထဲ၌ ဖြန့်ထားသော ပိုက်ကွန်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ဆိုခဲ့ပြီးတို့မှ ကြွင်းကုန်သော ထိုထိုအင်္ဂါကြီးငယ်သို့ အစဉ်လျှောက်ကုန်သောအကြောတို့သည် ကိုယ်၌ဝတ်ထားသော ဇာအင်္ကျီသဏ္ဌာန် ရှိ၏။

၈။ အရိုး

အဋ္ဌိ-အရိုး ဟူသည် ၃၂-ချောင်းသော သွားရိုးတို့ကို ချန်ထား၍ ကြွင်းသော ၃၀၀ မျှသော အရိုးတို့တည်း။

အရိုး ၃၀၀ ကား-

လက်ရိုး ၆၄-ခု၊ ခြေရိုး ၆၄-ခု၊ အသားကိုမှီသော အရိုးနု ၆၄-ခု၊ ဖနောင့်ရိုး ၂-ခု၊ ဖမျက်ရိုး ၂-ခုစီ(၄-ခု)၊ ခြေသလုံးရိုး ၂-ခုစီ၊ ခူးဆစ်ရိုး ၁-ခုစီ၊ ပေါင်ရိုး ၁-ခုစီ၊ တင်ပါးရိုး ၂-ခု၊ ကျောက်ဆူးရိုး ၁၈-ခု၊ နံရိုး ၂၄-ခု၊ ရင်ရိုး ၁၄-ခု၊ ရင်ညွန့်ရိုး ၁-ခု၊ ညှပ်ရိုး ၂-ခု၊ လက်ပြင်ရိုး ၂-ခု၊ လက်မောင်းရိုး ၂-ခု၊ လက်ဖျံရိုး ၂-ခုစီ(၄-ခု)၊ လည်ရိုး ၇-ခု၊ မေးရိုး ၂-ခု၊ နှာခေါင်းရိုး ၁-ခု၊ မျက်ကွင်းရိုး ၂-ခု၊ နားရိုး ၂-ခု၊ နဖူးရိုး ၁-ခု၊ ဦးထိပ်ရိုး ၁-ခု၊ ဦးခေါင်းခွံရိုး ၉-ခု ဤသို့အားဖြင့် အရိုးတို့သည် သုံးရာမျှ ရှိ၏။

၁. အဆင်း - ဖြူကုန်၏။

၂. သဏ္ဌာန် - အမျိုးမျိုးသောသဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။

ခြေချောင်းအဖျားဆစ်ရိုးတို့သည် ခပေါင်းစေ့သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထို၏အခြားမဲ့ အလယ်အဆစ်ရိုးတို့သည် ပိန္နဲစေ့သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အရင်းအဆစ်ရိုးတို့သည် ထက်စည်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ခြေဖမိုးရိုးတို့သည် ထူပြားထားသော ဗြူဒိုင်းခတ္တာပင်၏ အကြောစုသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ဖနောင့်ရိုးသည် တစ်စေ့သာရှိသော ထန်းသီးစေ့သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ဖမျက်ရိုးတို့သည် ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ထားသော ကစားစရာဂေါ်လီလုံးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ဖမျက်ရိုးတို့၌ ခြေသလုံးရိုးတို့၏ တည်ရာအရပ်သည် အခွံသင်ထားသော စွန်ပလွံညှောက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ခြေသလုံးရိုးအငယ်သည် ကစားစရာလေးငယ်၏ ကိုင်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ခြေသလုံးရိုးအကြီးသည် ညှိုးပိန်နေသောမြွေ၏ ကျောကုန်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ခူးဆစ်ရိုးသည် တစ်ဖက်ပုံသော ရေမြှုပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထိုခူးဆစ်ရိုး၌ ခြေသလုံးရိုး၏တည်ရာအရပ်သည် အဖျားမထက်သည့် နွားချိုသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ပေါင်ရိုးသည် မကောင်းသဖြင့်ရွှေထားသော ပဲခွပ်ရိုးပုဆိန်ရိုးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ တင်ပါးရိုး၌ ထိုပေါင်ရိုး၏တည်ရာ အရပ်သည် ကစားစရာဂေါ်လီလုံးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထိုပေါင်ရိုးနှင့်တကွစပ်လျက် တင်ပါးရိုး၏တည်ရာအရပ်သည် အဖျားပိုင်းပြတ်နေသော ပုန်းညက်သီးကြီးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။

တင်ပါးရိုး ၂-ခုတို့သည်လည်း တစ်ပေါင်းတည်းဆက်စပ်လျက် ဖြစ်ကြပါမူ အိုးထိမ်းသည်တို့လုပ်ထားသည့် ခုံလောက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ တစ်ခုစီကွဲနေလျှင် ပန်းပဲတို့၏ သံကိုက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အစွန်း၌တည်သော တင်ပါးရိုးသည် တွဲလျားစွဲထားသော မြွေ၏ပါးပျဉ်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ၇-ခု ၈-ခုသော ဌာနတို့၌ အပေါက်အပေါက် ရှိ၏။ ကျောက်ဆူးရိုးတို့သည် အတွင်းဘက်မှ အမြင်အားဖြင့် အဆင့်ဆင့်ထပ်လျက်တင်ထားသော ခဲပြားခွေတို့၏သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အပြင်ဖက်မှ အမြင်အားဖြင့် ဗိန်းလုံးအဆင့်ဆင့်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ထိုကျောက်ဆူးရိုးတို့၏ အကြားအကြား၌ လွှသွားနှင့်တူကုန်သော ၂-ခု ၃-ခုသော ဆူးနှင့်တူသော အရိုးများ ရှိကြ၏။ ၂၄-ခုသော နံရိုးတို့တွင် မပြည့်သော နံရိုးတို့သည် မပြည့်သောသန်လျက် (ဓားရှည်ဓားကောက်)သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ပြည့်သောနံရိုးတို့သည် ပြည့်သောသန်လျက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ နံရိုးအားလုံးတို့သည်လည်း ကြက်ဖြူ၏ ဖြန့်ထားသောအတောင်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ၁၄-ခုသော ရင်ရိုးတို့သည် အိုမင်းပျက်စီးနေသော သန်လျှင်းချိုင့်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ရင်ညွန့်ရိုးသည် ယောက်မရွက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။

ညှပ်ရိုး ၂-ခုတို့သည် သံပဲခွပ်ငယ်၏အရိုးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်ပြင်ရိုး ၂-ခုတို့သည် တစ်ဖက်မှ ကုန်းနေသော သီဟိုဠ်ပေါက်တူးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်မောင်းရိုး ၂-ခုတို့သည် ကြေးမုံရိုးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ၂-ခု ၂-ခုသော လက်ဖျံရိုးတို့သည် အစုံတွဲလျက်ရှိသော ထန်းဖုထန်းညှောင့်ထန်းမြစ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်ကောက်ဝတ်ရိုးတို့သည်

တစ်ဖက်မှ တွယ်ကပ်စေလျက်ထားသော ခဲပြားရစ်ခွေသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်ဖမိုးရိုးတို့သည် ထုပြားထားသော ဗြူဒိုင်း ခတ္တာပင်၏ အကြောစုသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ လက်ချောင်းရိုးတို့တွင် အရင်းအဆစ်ရိုးတို့သည် ထက်စည်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အလယ်ဆစ်ရိုးတို့သည် မပြည့်သော ပိန္နဲစေ့သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အဖျားအဆစ်ရိုးတို့သည် ခပေါင်းစေ့သဏ္ဌာန် ရှိ၏။

၇-ခုသော လည်ရိုးတို့သည် တုတ်တံဖြင့်ထိုးလျှို၍ အစဉ်အတိုင်းဆင့်ထားသော ဝါမြစ်ကွင်းပိုင်းများသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အောက်မေးရိုးသည် ပန်းပဲသမားများ၏ သံကိုက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အထက်မေးရိုးသည် ကြံခွံသင်သည့် ဓားမောက် သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ မျက်တွင်းရိုးနှာတွင်းရိုးတို့သည် အဆံအနှစ်ကိုထုတ်ထားသည့် နုသောထန်းစေ့သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ နဖူးရိုး သည် မောက်ထားသော ခရုသင်းခွက်ကွဲခြမ်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ နားထင်ရိုးတို့သည် ဆတ္တာသည်၏ သင်တုန်းအိမ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ နဖူးရိုး နားထင်ရိုးတို့၏အထက်၌ သင်းကျစ်ဖွဲ့ရာအရပ်၌ အရိုးသည် အတွန့်အတွန့်ရှိ၍ ထောပတ်ဖြင့်ပြည့် သော အဝတ်ပိုင်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ဦးထိပ်ရိုးလည် မျက်နှာဝကို ဖြတ်ထားသော ကောက်သောအုန်းမှုတ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။ နောက်ဘက်ဦးခေါင်းခွံရိုးတို့သည် ချုပ်စပ်ထားသော ကွဲအက်သော ဗူးအုံသဏ္ဌာန် ရှိ၏။

- ၃. အရပ် - အထက်အောက် အရပ် ၂-ပါးတို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၄. တည်ရာ - သာမန်အားဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး၌ တည်ကုန်၏။

အထူးအားဖြင့် ပြောရလျှင်ကား ထိုအရိုးတို့တွင်-

ဦးခေါင်းရိုးတို့သည် လည်ရိုးတို့၌တည်၏။ လည်ရိုးတို့သည် ကျောက်ဆူးရိုးတို့၌တည်၏။ ကျောက်ဆူးရိုး တို့သည် တင်ပါးရိုးတို့၌ တည်၏။ တင်ပါးရိုးတို့သည် ပေါင်ရိုးတို့၌ တည်၏။ ပေါင်ရိုးတို့သည် ဒူးဆစ်ရိုးတို့၌ တည် ၏။ ဒူးဆစ်ရိုးတို့သည် ခြေသလုံးရိုးတို့၌ တည်၏။ ခြေသလုံးရိုးတို့သည် ဖမျက်ရိုးတို့၌ တည်၏။ ဖမျက်ရိုးတို့သည် ခြေဖမိုးရိုးတို့၌ တည်၏။

- ၅. အပိုင်းအခြား - အတွင်းဘက်၌ ရိုးတွင်းခြင်ဆီဖြင့်၊ အထက်ဘက် အပြင်ဘက်၌ အသားဖြင့်၊ အဖျားနှင့် အရင်းဘက်၌ အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

ဥ။ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ

အဋ္ဌိမိဉ္ဇ-ရိုးတွင်းခြင်ဆီ ဟူသည်ကား- အရိုးတို့၏ အတွင်း၌တည်သော ခြင်ဆီပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - ဖြူ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - ကြီးကုန် ကြီးကုန်သော အရိုးတို့၏အတွင်း၌တည်သော ခြင်ဆီသည် ဝါးကျည်တောက်၌ ထည့်၍ ပြုတ်ထားသော ကြိမ်ညွန့်ကြီးသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ငယ်ကုန် အလွန်ငယ်ကုန်သော အရိုးတို့၏အတွင်း၌ တည်သော ခြင်ဆီသည် ငယ်သောဝါးဆစ်တို့၌ ထည့်၍ ပြုတ်ထားသော ကြိမ်ညွန့်နု သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အထက် အောက် အရပ် ၂-ပါးတို့၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - အရိုးတို့၏အတွင်း၌ တည်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အရိုးတို့၏ အတွင်းဘက် မျက်နှာပြင်တို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၁၀။ အညို့

ဝက္ကံ-အညို့(ကျောက်ကပ်) ဟူသည်ကား- အညှာတစ်ခုတည်း၌ ဖွဲ့တွယ်လျက်ရှိသော အသားစိုင် ၂-ခုတို့ ပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - စဉ်းငယ်နီ၏။ ပင်လယ်ကသစ်စေ့ အဆင်းရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - သူငယ်တို့၏ကစားစရာ အစုံဖွဲ့ထားသော ဂေါ်လီလုံး ၂-ခု သဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် အညှာတစ်ခုတည်း၌ ဖွဲ့တွယ်နေသော သရက်သီး ၂-လုံးတွဲသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အရပ်အားဖြင့် အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - လည်ချောင်းမှထွက်သော တစ်ခုသောအညှာရင်းဖြင့် အတန်ငယ်ဆင်းသွားပြီးလျှင် နှစ်ဖြာကွဲသော အကြောကြီးဖြင့် ဖွဲ့တွယ်လျက် နှလုံးသားကို ခြံရံ၍ တည်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အညို့ကို အညို့၏အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိ၏။

၁၁။ နှလုံး

ဟဒယ-နှလုံး ဟူသည်ကား- နှလုံးသားပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - အဆင်းအားဖြင့် နီ၏။ ပဒုမ္မာကြာနီပွင့်ဖတ်၏ ကျောဘက်အဆင်း ရှိ၏။

- ၂. သဏ္ဌာန် - ပြင်ပအပွင့်ဖတ်တို့ကို ခွါပစ်၍ ဇောက်ထိုးဆွဲထားသော ပဒုမ္မာကြာငုံသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အပ၌ ပြေပြစ်ချောညက်၏။ အတွင်း၌ သပ္ပတ်ခါးသီး၏ အတွင်းသားနှင့်တူ၏။ ပညာရှိသောသူတို့အား အနည်းငယ် ပွင့်၏။ ပညာနဲ့သောသူတို့အား ငုံ့လျက်သာ ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - ကိုယ်၏အတွင်း၌ သားမြတ်နှစ်ခုတို့၏ အလယ်ကြားတွင် တည်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - နှလုံးသည် နှလုံးအဆုံးအဖို့အားဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

ယင်းနှလုံး၏အတွင်း၌ ပုန်းညက်စေ၏ တည်ရာမျှသော တွင်းငယ်သည် ရှိ၏။ ယင်းတွင်းငယ်၌ လက်ဆွန်းဝက်ခန့်မျှသောသွေးသည် ကောင်းစွာတည်ရှိ၏။ ယင်းသွေးကိုမှီ၍ (ဝါ)ယင်းသွေး၌ရှိသော ဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍ မနောဓာတ်နှင့် မနောဝိညာဏဓာတ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

နှလုံးသွေး၏အရောင်သည်-

- ရာဂအားကြီးသောသူအား နီ၏။
- ဒေါသအားကြီးသောသူအား မည်း၏။
- မောဟအားကြီးသောသူအား အသားဆေးရေနှင့် တူ၏။
- ဝိတက်အားကြီးသောသူအား ပဲဝိစပ်ပြုတ်ရေအဆင်း ရှိ၏။
- သဒ္ဓါအားကြီးသောသူအား မဟာလှေကားပွင့်အဆင်း ရှိ၏။
- ပညာအားကြီးသောသူအား ကြည်၏၊ အထူးကြည်လင်၏၊ နောက်ကျခြင်းမရှိ ဖြူစင်၏၊ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏၊ ကောင်းစွာသွေးထားသော ပတ္တမြားစစ်ကဲ့သို့ အရောင်တောက်၏။

၁၂။ အသည်း

ယကနံ-အသည်း ဟူသည်ကား- အစုံသော အသားလွှာပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - အနီရောင်ရှိ၏။ ၎င်းသည် အဆင်းအားဖြင့် ဖျော့တော့သောသဘော ရှိ၏။ နီလွန်းသည်ကား မဟုတ်။ ကုမုဒ္ဓရာကြာပွင့်ဖတ်၏ ကျောဘက်အဆင်း ရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - အရင်း၌ တစ်ခုတည်း၊ အဖျား၌ အစုံဖြစ်၍ ပင်လယ်ကသစ်ရွက်သဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။ ထိုအသည်းသည်ကား ပညာနဲ့သောသူတို့အား တစ်ခုတည်းသာဖြစ်လျက် ကြီး၏။ ပညာရှိသောသူတို့အား နှစ်ခုသုံးခုဖြစ်လျက် ငယ်ကုန်၏။
- ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်ကုန်၏။
- ၄. တည်ရာ - နှစ်ခုသောသားမြတ်တို့၏ အတွင်း၌ လက်ယာနံပါးကို မှီ၍ တည်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အသည်းသည် အသည်းအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိ၏။

၁၃။ အမြှေး

ကိလောမကံ-အမြှေးဟူသည်ကား- ဖုံးလွှမ်းတတ်သောအမြှေး မဖုံးလွှမ်းတတ်သောအမြှေးတို့၏ အပြားအားဖြင့် နှစ်ပါးအပြားရှိသော မြှေးယှက်တတ်သော အသားလွှာပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - ဖြူ၏။ ဘွဲ့ဖြူပူဆိုးကြမ်းနှင့် တူသောအဆင်း ရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - မိမိ၏တည်ရာအရပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - ဖုံးလွှမ်းတတ်သောအမြှေးသည် အထက်အရပ်၌ဖြစ်၏။ အခြားအမြှေးသည် ၂-ပါးသောအရပ်တို့၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - ဖုံးလွှမ်းတတ်သောအမြှေးသည် နှလုံးနှင့်အညှီကို ဖုံးလွှမ်းလျက်တည်၏။ မဖုံးလွှမ်းတတ်သောအမြှေးသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ အရေ၏အောက်ရှိ အသားကို မြှေးယှက်လျက် တည်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အောက်ဘက်၌ အသားဖြင့်၊ အထက်ဘက်၌ အရေဖြင့်၊ ဖီလာပတ်ဝန်းကျင်၌ အမြှေးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက်ရှိ၏။

၁၄။ အဖျဉ်း

ဝိဟကံ-အဖျဉ်း (သရက်ရွက်)ဟူသည်ကား- အစာသစ်အိမ်၏ အထက်စောင်၌တည်သော သရက်ရွက်ခေါ် ဝမ်းလွှာအသားတုံးပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - အဆင်းအားဖြင့် ညို၏။ ကြောင်ပန်းပွင့်အဆင်း ရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - လက် ၇-သစ်ပမာဏ ရှိ၏။ အဖွဲ့အညှာမရှိ၊ နွားငယ်၏ လျှာသဏ္ဌာန် ရှိ၏။

- ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - နှလုံး၏လက်ဝဲဘက်၌ အစာသစ်အိမ်၏ အထက်ဘက်ကိုမှီ၍ တည်၏။ ယင်းအဖျဉ်းကိုလက်နက်ဖြင့် ထိုးခုတ်ပုတ်ခတ်ခြင်းကြောင့် အပြင်သို့ထွက်လတ်သော် သတ္တဝါတို့၏အသက်ကုန်ခြင်း ဖြစ်လေတော့၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အဖျဉ်း အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၁၅။ အဆုတ်

- ပဗ္ဗိသံ-အဆုတ် ဟူသည်ကား- အသားပိုင်း ၂-ခု ၃-ခု အပြားရှိသော အဆုတ်မည်သော အသားပေတည်း။
- ၁. အဆင်း - နီ၏။ မမှည့်လွန်းသော ရေသဖန်းသီးအဆင်း ရှိ၏။
  - ၂. သဏ္ဌာန် - မညီမညွတ်ဖြတ်ထားသော ထူသောမုန့်ပိုင်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ အတွင်းဘက်၌ စားသောက်ထားသော အစာမရှိသောအခါ တက်သော ကမ္မဇေတေဇောပူငွေဖြင့် ပူလောင်နှိပ်စက်သောကြောင့် ဥပမာ-ညက်စွာဝါးထားသော ကောက်ရိုးထွေးကဲ့သို့ပင် အနှစ်အရသာ မရှိ၊ အဆီဩဇာ မရှိ ဖြစ်၏။
  - ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
  - ၄. တည်ရာ - ကိုယ်တွင်း၌ သားမြတ်နှစ်ခုတို့၏အကြား နှလုံးနှင့်အသည်းကို ဖုံးအုပ်ကာ တွဲရစ်ဆွဲလျက်တည်၏။
  - ၅. အပိုင်းအခြား - အဆုတ်အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၁၆။ အူမ

- အန္တိ-အူမ ဟူသည်ကား- ယောက်ျားမှာ ၃၂-တောင်၊ မိန်းမမှာ ၂၈-တောင် ရှိသော အူမခွေပေတည်း။ ၂၁-ခု သော နေရာတို့၌ အောက်သို့ တွန့်လျက်၊ ခွေလျက် ရှိ၏။
- ၁. အဆင်း - ဖြူ၏။ ကျောက်ဖြူမှုန့် အင်္ဂတေအဆင်း ရှိ၏။
  - ၂. သဏ္ဌာန် - နီသောဆိုးရေကျင်း၌ ခွေ၍ထည့်ထားသော ခေါင်းဖြတ်ထားသည့်မြွေသဏ္ဌာန် ရှိကုန်၏။
  - ၃. အရပ် - ၂-ပါးသောအရပ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။
  - ၄. တည်ရာ - အထက်တွင်လည်မျိုနှင့် အောက်တွင်ကျင်ကြီးလမ်း(ဝစ္စမဂ်)၌ ဖွဲ့စပ်လျက်ရှိသောကြောင့် လည်မျိုအစ ကျင်ကြီးလမ်းအဆုံး ရှိသော ဝမ်းပိုက်အတွင်း၌ တည်၏။
  - ၅. အပိုင်းအခြား - အူမအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၁၇။ အူသိမ်

- အန္တဂုဏ်-အူသိမ် ဟူသည်ကား- အူမခွေအရပ်တို့၌ ဖွဲ့တွယ်သောအူငယ် ဖြစ်၏။
- ၁. အဆင်း - ဖြူ၏။ ကြာသိမ်မြစ်၊ ရေ၌နစ်သော မှော်မြစ်အဆင်း ရှိ၏။
  - ၂. သဏ္ဌာန် - ကြာသိမ်မြစ်၊ မှော်မြစ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
  - ၃. အရပ် - အထက်၊အောက် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
  - ၄. တည်ရာ - ပေါက်တူးပေါက်ခြင်း၊ ပုဆိန်ပေါက်ခြင်းအမှုကို ပြုလုပ်သောသူတို့၏ အူခွေတို့ကို လျှောမကျအောင် စက်ယန္တရားလှည့်သောအခါ စက်ကြိုးဖြင့် စက်ပျဉ်တို့ကို လျှောမကျအောင် ဖွဲ့တွယ်ထားသကဲ့သို့ တစ်ပေါင်းတည်း ဖွဲ့တွယ်လျက် တည်၏။ ဥပမာ- ခြေသုတ်ကြိုးဝန်း၏ အကြား၌ ချုပ်စပ်လျက်တည်သော ကြိုးငယ်တို့ကဲ့သို့ ၂၁-ခုသော အူမခွေတို့၏အကြား၌ ချုပ်စပ်လျက်တည်၏။
  - ၅. အပိုင်းအခြား - အူသိမ်အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၁၈။ အစာသစ်

- ဥဒရိယံ-အစာသစ် ဟူသည်ကား- ဝမ်း၌ဖြစ်သော စား၊ သောက်၊ ခဲ၊ လျက်ထားသော အစာပေတည်း။
- ၁. အဆင်း - စားမျိုထားသော အစာအာဟာရ၏ အဆင်းအတိုင်း ရှိ၏။
  - ၂. သဏ္ဌာန် - အဝတ်ရေစစ်၌ လျော့လျော့ ထုတ်ထားသော ဆန်များသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
  - ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
  - ၄. တည်ရာ - ဝမ်း၌ တည်၏။ ဝမ်းမည်သည်မှာ- စိုသောအဝတ်ပုဆိုးကို နှစ်ဖက်မှ ကိုင်၍ လိမ်၍ ညစ်လျှင်အလယ်၌ဖြစ်သော လေပူဖောင်းနှင့်တူသော အူ၏ဖောင်းသောနေရာ အူမလွှာ(အစာသစ်အိမ်)၌ တည်၏။

၅. အပိုင်းအခြား - အစာသစ်အိမ် အသားလွှာဖြင့် လည်းကောင်း၊ အစာသစ်အိမ်၏ အဆုံးအဖို့ဖြင့် လည်းကောင်း ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

အစာသစ်အိမ်သည် အပြင်ပ၌ ချောညက်၏။ အတွင်း၌ အသားမှိုက်၊ အသားပုပ်ကို ရစ်ထုတ်ထားသော ညစ်နွမ်းသော တဘက်၏ အမြိတ်အဆာနှင့် တူ၏။ ပုပ်ရိသော ပိန္နသီး အခွံ၏ အတွင်းဘက်နှင့် တူသည်။

အစာသစ်အိမ်၌ ၃၂-ပါးသောပိုးတို့ တည်နေပုံ

အစာသစ်အိမ်ထဲ၌ တက္ကောဋကပိုး၊ ဂဏ္ဍာပွါဒကပိုး၊ တာလဟီရကပိုး၊ သူစိမုခပိုး၊ ပဋတန္တသုတ္တကပိုး ဤသို့ အစရှိကုန်သော ၃၂-ပါးသောပိုးတို့သည် ရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေး တိုးတိုးဝှေ့ဝှေ့ အစုလိုက်အပြုံလိုက် သွားလာကျက်စားကြလျက် နေကုန်၏။ အစာသစ်အိမ်၌ အစာမရှိသောအခါ ထိုပိုးတို့သည် ခုန်တက်၍ မြည်တမ်းလျက် နှလုံးသားကို တိုးဝှေ့ တိုက်ခိုက်ကုန်၏။ အဖျော် ဘောဇဉ် (အရည်အဖတ်)တို့ကို စားမျိုသောအခါ ထိုပိုးတို့သည် ရှေးဦးစွာမျိုသော အစာ နှစ်လုတ်သုံးလုတ်တို့ကို အဆောတလျင် လှယက် စားသောက်ကြကုန်၏။ ယင်းအစာသစ်အိမ်သည် ထိုပိုးတို့၏ သားပေါက်ဖွားရာအိမ်၊ ကျင်ကြီးအိမ်၊ သူနာရုံ၊ သုသာန်ဇရပ် ဖြစ်၏။

ဥပမာ- ဒွန်းစက္ကားရွာအနီး ရေပုပ်အိုင်၌ နွေအခါ မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသည်ရှိသော် ရေဖြင့်မျောပါလာသော ကျင်ငယ် ကျင်ကြီး အရေ အရိုး အကြောပိုင်း တံတွေး နှပ် သွေး အစရှိသော အထူးထူးသော အညစ်အကြေးမျိုးစုံတို့ သည် ညွန်စေးရေဖြင့် ရောနှောလျက် နောက်ကျူ၏။ နှစ်ရက်သုံးရက်ကြာသော် ပိုးလောက်တို့ ဖြင့်ပြည့်လျက် နေပူဖြင့် ပူလောင်သောကြောင့် ကျိုက်ကျိုက်ဆူ၍ အထက်၌ အမြှုပ်တစ်စီထဲ၌ ညစ်သောအညိုရောင် ရှိ၏။ အလွန် အနံ့ဆိုး၏။ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ရှိ၏။ ချဉ်းကပ်ခြင်း ရှုမြင်ခြင်း မထိုက်သောကြောင့် နမ်းရှုခြင်း၊ လျက်ခြင်းမူကား ဆိုဖွယ်ရာမရှိ မထိုက်သကဲ့သို့- ထို့အတူ အထူးထူးသော အဖျော်ဘောဇဉ်တို့ကို သွားတည်း ဟူသော ကျည်ပွေ့ဖြင့် မှုန့်မှုန့်ညက် ညက် ထောင်းကြိတ်၍ လျှာတည်း ဟူသော လက်ဖြင့် ပြန်ကာလှန်ကာ တံတွေးအရည်တို့ဖြင့် လိမ်းကျအပ်၏။ ထို ခဏ၌ပင် အဆင်း အနံ့ အရသာ ကင်း၍ ရက်ကန်းသည်တို့ ချည်စာနယ်သော ကစီဖတ်၊ ခွေးအန်ဖတ်နှင့်တူစွာ အစာသစ်အိမ်၌ ကျ၍ သည်းခြေ သလိပ် လေတို့ဖြင့် ရစ်ပတ်အပ်သည် ဖြစ်၏။ ဝမ်းမီးတေဇောဓာတ်၏ ပူလောင်သောအဟုန်ဖြင့် ကျိုက်ကျိုက်ဆူ၏။ ပိုးမျိုးသတ္တဝါတို့ ခွေနှောက်သောကြောင့် အထက်အထက်သို့ အမြှုပ်တစ်စီ ထွက်၏။ ယောက်သွားပုပ်ကဲ့သို့ အလွန်မကောင်းသော အနံ့ဖြင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်အဖြစ်သို့ ရောက်၏။ ကြားရကာမျှဖြင့် စားဖွယ်သောက်ဖွယ်တို့၌ မမြန်နိုင် ဖြစ်ရ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်မျက်စိဖြင့် ကြည့်သော်ကား ဆိုဖွယ်မရှိပြီ။

အစာသစ်အိမ်၌ ကျရောက်သော အစာဘောဇဉ်တို့ ခွဲဝေပုံ

အစာသစ်အိမ်၌ ကျရောက်သော အစာဘောဇဉ်တို့သည် ငါးပုံ ခွဲခြမ်းခြင်းသို့ ရောက်၏။ တစ်ပုံကို ပိုးတို့ စားကုန်၏။ တစ်ပုံကို ဝမ်းမီးက လောင်၏။ တစ်ပုံသည် ကျင်ငယ် ဖြစ်၏။ တစ်ပုံသည် ကျင်ကြီးဖြစ်၏။ တစ်ပုံသည် ရသဓာတ်ဖြစ်ပြီးလျှင် အသွေးအသား စသည်တို့ကို ဖြစ်ပွားစေ၏။

၁၉။ အစာဟောင်း

ကရီသံ-အစာဟောင်း ဟူသည်ကား- ကျင်ကြီးပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - များသောအားဖြင့် စားမျိုလိုက်သော အစာအာဟာရ၏ အရောင်အဆင်းနှင့် တူ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာအရပ်၏ ပုံသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အောက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - အစာကျက်အိမ်၌ တည်၏။ အစာကျက်အိမ်မည်သည်မှာ ရှေ့ဘက်၌ ချက်အောက်၊ နောက်ဘက်၌ အောက်ဆုံး ကျောရိုးဆစ်၏အလယ်ကြား အူခွေ၏အဆုံး၌ အစောက်အားဖြင့် လက်ရှစ်သစ်မျှ ပမာဏရှိသော ဝါးကျည်အခေါင်းနှင့် တူသောအရပ် ဖြစ်၏။ ဥပမာ-မြင့်မောက်ရာမြေ၌ ကျသော မိုးရေသည် လျောကျ၍ နိမ့်သောမြေအဖို့ကို ပြည့်စေ၍ တည်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် အစာသစ်အိမ်၌ ကျလာသမျှ အဖျော်ဘောဇဉ်စသည်သည် ဝမ်းမီးကအမြှုပ်ထစေလျက် ချက်ပြီးတိုင်း ချက်ပြီးတိုင်း ကျောက်ပျဉ်တွင် ကြိတ်ချေသကဲ့သို့ ကြေညက်သည်ဖြစ်၍ အူခေါင်းဖြင့်လျှောကျကာ သိပ်နယ်ပြီး ဝါးဆစ်၌ထည့်ထားသော မြေညက်ကဲ့သို့ စုဝေး၍ တည်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အစာဟောင်းအိမ်အလွှာဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကျင်ကြီး၏အဆုံးအဖို့ဖြင့်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၀။ ဦးနှောက်

- မတ္တလုင်္ဂ- ဦးနှောက် ဟူသည်ကား- ဦးခေါင်းခွံအတွင်း၌ တည်သော ခြင်ဆီအစုပင်တည်း။
၁. အဆင်း - ဖြူ၏။ မှီပွင့်အရောင် ရှိ၏။ ပျက်သော နွားနို့ချဉ်အခဲအရောင် ရှိ၏။
  ၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာ ဦးခေါင်းခွံသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
  ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
  ၄. တည်ရာ - ဦးခေါင်းခွံအတွင်း၌ လေးခုသောဦးခေါင်းစပ်ကြောင်းတို့ကို မှီ၍ တပေါင်းတည်း စုထားအပ်သော မုန့်ညက်စိုင့် လေးခုကဲ့သို့ တည်၏။
  ၅. အပိုင်းအခြား - ဦးခေါင်းခွံ၏ အတွင်းပတ်လည်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဦးနှောက်၏ အဆုံးအဖို့အားဖြင့်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၁။ သည်းခြေ

- ပိတ္တိ-သည်းခြေ ဟူသည်ကား- အိတ်ငယ်ဖြင့် ဖွဲ့ထားသော ဗဒ္ဒသည်းခြေ၊ အိတ်ငယ်ဖြင့် ဖွဲ့ခြင်းမရှိသော တစ်ကိုယ်လုံး အနံ့အပြား၌ တည်ရှိသော အဗဒ္ဒသည်းခြေ ဟူ၍ နှစ်မျိုးအပြားရှိ၏။
၁. အဆင်း - ဗဒ္ဒသည်းခြေသည် ပြစ်ချွေသော သစ်မည်စည်ဆီအရောင် ရှိ၏။ အဗဒ္ဒသည်းခြေသည် ညှိုးနွမ်းသော တောင်ကျည်းပွင့်အရောင် ရှိ၏။
  ၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
  ၃. အရပ် - ဗဒ္ဒသည်းခြေသည် အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။ အဗဒ္ဒသည်းခြေသည် အထက် အောက် ၂-ပါးသော အရပ်၌ ဖြစ်၏။
  ၄. တည်ရာ - ဗဒ္ဒသည်းခြေသည် နှလုံး အဆုတ်တို့၏ အကြား အသည်းကိုမှီ၍ တည်သော သပ္ပတ်သီးကြီးအခွံ အိမ်နှင့်တူသော သည်းခြေအိတ်၌ တည်၏။ ဗဒ္ဒသည်းခြေပျက်သော် သတ္တဝါတို့သည် ရူးကုန်၏။ စိတ်ဖောက်ပြန်သည် ဖြစ်၍ အရှက်အကြောက်မရှိ၊ မပြုကျင့်ကောင်းသည်ကို ပြုကျင့်၏။ မပြောဆိုအပ်သည်ကို ပြောဆို၏။ မကြံစည်အပ်သည်ကို ကြံစည်၏။
- အဗဒ္ဒသည်းခြေသည် ဆံပင် အမွေး သွား ခြေသည်းလက်သည်းတို့၏ အသားမှ လွတ်ရာအရပ်၊ ကြမ်းမာခြောက်သွေ့သောအရေကို ချန်လှပ်၍ ကြွင်းသောတစ်ကိုယ်လုံးကို 'ဆီပေါက်သည်ရေ၌ ပြန်သကဲ့သို့' ပျံ့နှံ့လျက် တည်၏။ အဗဒ္ဒသည်းခြေပျက်လျှင် မျက်စိဝါ၏။ ချာချာလည်၏။ ကိုယ် တုန်လှုပ်၏။ ယားယံ၏။
  ၅. အပိုင်းအခြား - သည်းခြေ၏ အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၂။ သလိပ်

- သေမုံ-သလိပ် ဟူသည်ကား- ကိုယ်တွင်း၌ တစ်ကွမ်းစား(တစ်စလယ်ပြည့်)ပမာဏရှိသော သလိပ်ပေတည်း။
၁. အဆင်း - ဖြူ၏။ ဝက်ချေးပနဲရွက်ရည် အဆင်း ရှိ၏။
  ၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာအရပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
  ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
  ၄. တည်ရာ - အစာသစ်အိမ်၏ အထက်ဝမ်းလွှာ အူခေါင်းထဲ၌ တည်၏။
အစားအသောက်များကို မျိုသောအခါ၌ ဥပမာ-ရေပေါ်တွင် ပိတ်ဖုံး၍နေသောမှော်ထဲသို့ သစ်သား တုတ် ခဲ ကျလျှင် နှစ်ဖြာကွဲ၍ တစ်ဖန် ပြန်စေသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် စားဖွယ်သောက်ဖွယ် စသည် ကျလာသောအခါ၌ နှစ်ဖြာကွဲ၍ တစ်ဖန်အစာသစ်ကို ဖုံးလျက် တည်၏။
  ၅. အပိုင်းအခြား - သလိပ်၏ အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

သလိပ်နည်းသောအခါ ပြည်မှည့်သော အိုင်းအနာကဲ့သို့၊ ကြက်ဥပုပ်နဲ့ကဲ့သို့ အစာသစ်အိမ်မှ အလွန်စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ်ကောင်းသော အပုပ်နဲ့သည် ဖြစ်၏။ ထို့ပြင် အစာသစ်အိမ်မှ တက်လာသောအနံ့ဖြင့် ကြုံထိုးသောလေသည် လည်းကောင်း၊ ခံတွင်းသည်လည်းကောင်း မကောင်းသောအနံ့ ရှိ၏။ အကောင်ပုပ်အနံ့နှင့် တူ၏။ ထိုခံတွင်းပုပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း 'သင်က အပုပ်နဲ့ထွက်သည် (မကောင်းသောအနံ့ဖြင့် လှိုင်၏) ဖဲခွါလော့' ဟု အဆိုခံရတတ်၏။

သလိပ်ပွား၍ ထူထပ်လျှင် ကျင်ကြီးအိမ်အပေါက်ကို ပိတ်သောပျဉ်ကဲ့သို့ ဝမ်းတွင်း၌ မကောင်းသော အနံ့ကို ပိတ်လျက် တည်၏။

၂၃။ ပြည်

ပုဗ္ဗော-ပြည် ဟူသည်ကား- ပုပ်သောသွေး၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ပြည်ပေတည်း။

၁. အဆင်း - ဖျော့တော့သော ဖက်ရွက်အရောင် ရှိ၏။ သူသေကောင်၌မူ ပြစ်ချွဲသောထမင်းရည် အပုပ်အသိုက် အဆင်းရှိ၏။
၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
၃. အရပ် - အထက်,အောက် အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
၄. တည်ရာ - ပြည်၏နေရာ ဟူ၍ အမြဲမရှိ၊ သစ်ငှက် ဆူး လက်နက် မီးလျှံ စသည်တို့ဖြင့် ထိခိုက်ရမိရာ၌ ပေါင်းစုမိသောသွေးသည် ကျက်၍ အိုင်းအမာစသည် ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုထို အိုင်းအမာ စသည်တို့၌ တည်၏။
၅. အပိုင်းအခြား - ပြည်၏ အဆုံးအဖို့အားဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၄။ သွေး

လောဟိတံ-သွေး ဟူသည်ကား- စုဝေးတည်နေသော သန္နိစိတသွေးနှင့် ထိုမှဤမှ လှုပ်ရှားပြေးသွားသော သံသရဏသွေး ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

၁. အဆင်း - သန္နိစိတသွေးသည် ချက်ထားပြီးသော ပြစ်ချွဲသော ချိပ်ရည်အဆင်း ရှိ၏။ သံသရဏသွေးသည် ကြည်သော ချိပ်ရည်အဆင်း ရှိ၏။
၂. သဏ္ဌာန် - နှစ်ပါးစလုံးပင် တည်ရာအရပ်၏သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
၃. အရပ် - သန္နိစိတသွေးသည် အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။ သံသရဏသွေးသည် အထက်,အောက် အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
၄. တည်ရာ - သန္နိစိတသွေးသည် အသည်းတည်ရာ အရပ်၏ အောက်အဖို့ကိုပြည့်စေ၍ တစ်ကွမ်းစားမျှ ရှိ၏။ နှလုံး အညှို့ အဆုတ်တို့၏ အထက်၌ အနည်းငယ်(တစ်စက် တစ်စက်)ယိုထွက်၍ အညှို့ နှလုံး အသည်း အဆုတ်တို့ကို စိုစွတ်စေလျက် တည်၏။ ထို သန္နိစိတသွေးသည် အညှို့ နှလုံး စသည်တို့ကို မစိုစွတ်စေသည်ရှိသော် သတ္တဝါတို့သည် ရေဆာကုန်၏။
- သံသရဏသွေးသည် ဆံပင် အမွှေး လက်သည်းခြေသည်း တို့၏ အသားမှ လွတ်သော အရပ်ကို လည်းကောင်း၊ မာခြောက်နေသော အရေကိုလည်းကောင်း ချန်ထား၍ ကြွင်းသော အလုံးစုံသော သွေးကြောကွန်ယက်ကို လျှောက်၍ အလုံးစုံသောကိုယ်၌ ပျံ့နှံ့၍ တည်၏။
၅. အပိုင်းအခြား - သွေး၏အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၅။ ချွေး

သေဒေါ-ချွေး ဟူသည်ကား- မွေးတွင်းပေါက် စသည်တို့မှ ယိုထွက်သော အာပေါဓာတ် (အရည်ဓာတ်) ပေတည်း။

၁. အဆင်း - ကြည်လင်သော နှမ်းဆီနှင့် တူသောအရောင် ရှိ၏။
၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
၃. အရပ် - အထက်, အောက် အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
၄. တည်ရာ - အမြဲတမ်းတည်ရာ မည်သည် မရှိပေ။ မီးပူ, နေပူ, ဥတုဖောက်ပြန်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ကိုယ်သည် ပူ၏။ ထိုအခါ ဖြတ်အပ်သော ကြာရိုးမှ ရေယိုကျသကဲ့သို့ အလုံးစုံသော ဆံပင်တွင်း, မွေးတွင်း, အကြားအပေါက်တို့မှ ချွေးယိုထွက်၏။ ထို့ကြောင့် ချွေး၏သဏ္ဌာန်ကို ဆံပင်တွင်း, မွေးတွင်း, အကြားအပေါက်၏ အစွမ်းဖြင့် သိအပ်၏။ ချွေးကိုဆင်ခြင်လျှင်လည်း ဆံပင်တွင်း, မွေးတွင်း, အကြားအပေါက်တို့ကို ပြည့်၍ တည်သောအစွမ်းဖြင့် ချွေးကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။
၅. အပိုင်းအခြား - ချွေး၏အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၆။ အဆီခဲ

မေဒေါ- အဆီခဲ ဟူသည်ကား- ခဲသောအဆီ ပေတည်း။

၁. အဆင်း - ခွဲခြမ်းအပ်သော နနွင်းသားအဆင်း ရှိ၏။
၂. သဏ္ဌာန် - ဆူဖြိုးသောသူအား အရေနှင့်အသားတို့၏အကြား၌ ထားအပ်သော နနွင်းအရောင်အဆင်းရှိသော ဘွဲ့ဖြူပုဆိုးကြမ်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ ပိန်သောသူအား သလုံးသား, ပေါင်သား, ကျောက်ဆူးရိုးကို

မှီသော ကျောကုန်းသား၊ ဝမ်းပြင်းသား ဟူသော ဤအသားတို့ကိုမှီ၍ နှစ်ထပ် သုံးထပ် ပြုလျက် ထားသော နန္ဒင်းရောင် ဘွဲ့ဖြူပုဆိုးကြမ်းသဏ္ဌာန် ရှိ၏။

၃. အရပ် - အထက်၊ အောက် အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
၄. တည်ရာ - ဆူဖြိုးသောသူအား တစ်ကိုယ်လုံးအနှံ့ တည်၏။ ကြုံလိုသောသူအား သလုံးသား စသည်ကို မှီ၍ တည်၏။
၅. အပိုင်းအခြား - အောက်၌ အသားဖြင့်၊ အထက်၌ အရေအားဖြင့်၊ ဖိလာပတ်ဝန်းကျင်၌ အဆီခဲ၏ အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၇။ မျက်ရည်

အဿု-မျက်ရည် ဟူသည်ကား- မျက်စိတို့မှ ယိုထွက်သော အာပေါဓာတ် ပေတည်း။

၁. အဆင်း - ကြည်သော နှမ်းဆီအဆင်း ရှိ၏။
၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာအရပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
၄. တည်ရာ - မျက်တွင်းတို့၌ တည်၏။ သို့သော် မျက်စိတွင်း၌ အခါခပ်သိမ်း စုဝေးလျက် တည်နေသည်ကား မဟုတ်ပေ။ သတ္တဝါတို့သည် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်၍ ပြင်းစွာရယ်သောအခါ၊ နှလုံးမသာယာ၍ ငိုသောအခါ၊ အလွန်စပ် အလွန်ပူသော အာဟာရကို သုံးဆောင်သောအခါ၊ မျက်စိသို့ အမိုး အမှုန် ဝင်သောအခါတို့၌ မျက်စိတွင်းတို့ကို ပြည့်စေ၍တည်၏၊ ယိုထွက်၏။ မျက်ရည်ကိုသိမ်းဆည်းသော ယောဂီသည် မျက်တွင်းတို့ကိုပြည့်စေလျက် တည်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်၏။
၅. အပိုင်းအခြား - မျက်ရည်၏ အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၈။ ဆီကြည်

ဝဿ-ဆီကြည် ဟူသည်ကား- မခဲသော ကြေသော ဆီ ပေတည်း။

၁. အဆင်း - အုန်းဆီ အဆင်းအရောင် ရှိ၏။ ထမင်းချိုး၌ လောင်းအပ်သော ဆီနှင့်တူသောအရောင် ရှိ၏။
၂. သဏ္ဌာန် - ရေချိုးသောအခါ ကြည်သောရေ၏အထက်၌ ပြန့်သည်ဖြစ်၍ လည်သောဆီပေါက်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
၃. အရပ် - အထက်၊ အောက် အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
၄. တည်ရာ - များသောအားဖြင့် လက်ဖဝါး၊ လက်ဖမိုး၊ ခြေဖဝါး၊ ခြေဖမိုး၊ နှာခေါင်း၊ နဖူး၊ ပခုံးစွန်းတို့၌ တည်၏။ သို့သော် ထိုထိုအရပ်တို့၌ အမြဲတမ်းကြေသည်ဖြစ်၍ တည်သည်မဟုတ်။ မီးပူနေပူ ဥတုဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ဓာတ်ဖောက်ပြန်ခြင်းတို့ကြောင့် လက်ဝါးပြင် စသောအရပ်တို့၌ အငွေ့ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ၌ ဖြစ်၏။ ထိုအခါ ထိုအရပ်တို့၌ ရေချိုးသောအခါ ကြည်သောရေ၏အထက်၌ ဆီစက်သည် ထိုမှ ဤမှ စီးကျလာသကဲ့သို့ ရွေ့လျား၏။
၅. အပိုင်းအခြား - ဆီကြည်၏ အဆုံးအဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၂၉။ တံတွေး

ခေဠော-တံတွေး ဟူသည်ကား- ခံတွင်းထဲ၌ အမြှုပ်နှင့်ရောသော အာပေါဓာတ် ပေတည်း။

၁. အဆင်း - ဖြူ၏။ ရေမြှုပ်နှင့် တူသောအဆင်း ရှိ၏။
၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာအရပ်သဏ္ဌာန်၊ ရေမြှုပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
၄. တည်ရာ - နှစ်ဖက်သော ပါးစောင်တို့မှ သက်ဆင်း၍ လျှာ၌ တည်၏။ သို့သော် အခါခပ်သိမ်း စုဝေးလျက် တည်နေသည်ကား မဟုတ်ပေ။ သတ္တဝါတို့သည် အပူ အခါး အစပ် အငန် အချဉ် အာဟာရတို့ကို မြင်သော်၊ အောက်မေ့သော်၊ ခံတွင်း၌ထားသော်၊ နှလုံးသည် မကျန်းမာ နာ၍ တစ်စုံတစ်ရာသော စက်ဆုပ်ရွံရှာခြင်းဖြစ်သော် ထိုအခါ တံတွေးသည်ဖြစ်ပေါ်၍ ပါးစောင်နှစ်ဖက်မှ ဆင်းသက်ပြီး လျှင် လျှာ၌ တည်၏။ အထူးအားဖြင့် ဤတံတွေးသည် လျှာဖျား၌ ပါးပါးကျဲကျဲ ရှိ၏။ လျှာရင်း၌ ပြစ်ချွဲ၏။ ခံတွင်း၌ ခဲဖွယ်တစ်ခုခုကို ထည့်လျှင် မြစ်သံပြင်တွင် တူးအပ်သော လက်ယက်တွင်းမှ ရေကဲ့သို့ မကုန်နိုင်သည် ဖြစ်၍ စွတ်စိုစေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။
၅. အပိုင်းအခြား - တံတွေး၏အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၃၀။ နှပ်

သိဃီဏိကာ-နှပ် ဟူသည်ကား- ဦးနှောက်မှ ယိုထွက်သော မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထု ပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - နှသော ထန်းသီးဆံအဆင်း ရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာအရပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - နှာခေါင်းဖုကို ပြည့်၍တည်၏။ သို့သော် အခါခပ်သိမ်းစုဝေးလျက် တည်နေသည်ကား မဟုတ်ပေ။ ဥပမာ-ပဒုမ္မာကြာရွက်ဖြင့် နို့ခမ်းရည်ကိုထုပ်၍ အောက်မှဆူးဖြင့် ထိုးဖောက်သောအခါ အပေါက်မှ နို့ခမ်းရည် ယိုထွက်သကဲ့သို့ သတ္တဝါတို့သည် ငိုသောအခါ၊ သဘောမတူသော အာဟာရ ဥတုတို့၏အစွမ်းဖြင့် ဓာတ်ချောက်ချားသောအခါ ဦးခေါင်းအတွင်းမှ သလိပ်ပုပ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော ဦးနှောက်သည် လျှော့ကျလာပြီးလျှင် အာခေါင်ထိပ်မှ အပေါက်အကြားဖြင့် သက်ဆင်း၍ နှာခေါင်းဖုကို ပြည့်စေလျက် တည်၏။ ယိုထွက်၏။ ထိုကမ္မဋ္ဌာန်း(နှပ်)ကို သိမ်းဆည်းသော ယောဂီသည် နှာခေါင်းကို ပြည့်စေ၍ တည်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် သိမ်းဆည်းအပ်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - နှပ်အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၃၁။ အစေး

လသိကာ-အစေး ဟူသည်ကား- ကိုယ်ထဲရှိ အရိုးအဆက်တို့၏ အကြား၌ ကျိစ္ဆသော အစေးပုပ် ပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - မဟာလေကားပင်၏အစေးနှင့် တူသောအဆင်း ရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - တည်ရာအရပ်သဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အထက်အောက် အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - အရိုးဆက်တို့၏ လိမ်းကျံခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေလျက် ၁၈၀-သော အရိုးဆက်တို့၏ အကြား၌ တည်၏။ အထူးကား- အစေးနည်းသောသူမှာ ထစဉ် ထိုင်စဉ် သွားစဉ် ဆုတ်စဉ် ကွေးစဉ် ဆန့်စဉ် အရိုးတို့သည် လက်ဖျစ်တီးသကဲ့သို့ မြည်ကုန်၏။ ၁-ယူဇနာ ၂-ယူဇနာ ခရီးကိုသွားခဲ့သော် ဝါယောဓာတ်ပျက်၍ ဆင်းရဲပင်ပန်း၏။ အဆစ်အမျက် နာကျင်ကိုက်ခဲ၏။ အစေးများသောသူမှာ ထစဉ် ထိုင်စဉ် စသည်တို့ကို ပြုသောအခါ အရိုးတို့သည် မမြည်ကုန်၊ ခရီးရည်ကို သွားသော်လည်း ဝါယောဓာတ်မပျက်သောကြောင့် မဆင်းရဲ မပင်ပန်းကုန်၊ အဆစ်အမျက်တို့ မနာကျင်ပေ။
- ၅. အပိုင်းအခြား - အစေး၏ အဖို့ဖြင့် ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

၃၂။ ကျင်ငယ်

မုတ္တံ-ကျင်ငယ် ဟူသည်ကား- ကျင်ငယ်ရည် ဆီးရည် ပေတည်း။

- ၁. အဆင်း - ပဲကြီးပြာရည်အဆင်း ရှိ၏။
- ၂. သဏ္ဌာန် - မှောက်ထားသော ရေအိုးအတွင်း၌တည်သော ရေပုံသဏ္ဌာန် ရှိ၏။
- ၃. အရပ် - အောက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။
- ၄. တည်ရာ - ဆီးအိမ်စည်ဖောင်း၏ အတွင်း၌ တည်၏။ ဆီးအိမ်မည်သည်မှာ- ချက်အောက် ဝမ်းဗိုက်အတွင်းရှိ စည်ဖောင်းဖုလုံးကို ဆိုလို၏။ ဥပမာ-တန်းစီးတွင်း၌ ထည့်ထားသော အဝ မရှိသော အိုးပုတ်ငယ်၌ တန်းစီးရည် ဝင်ရာလမ်းသည် မထင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဆီးအိမ်သို့ ကိုယ်မှ ကျင်ငယ် ဝင်ရာလမ်းသည် မထင်ရှား၊ ထွက်ရာလမ်းကား ထင်ရှား၏။ ယင်းစည်ဖောင်း၌ ကျင်ငယ်ပြည့်လတ်သော် 'ကျင်ငယ် စွန့်မည်'ဟု သတ္တဝါတို့သည် အားထုတ်ကုန်၏။
- ၅. အပိုင်းအခြား - ဆီးအိမ်စည်ဖောင်း၏ အတွင်းအရပ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကျင်ငယ်အဖို့ဖြင့်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားလျက် ရှိ၏။

ရှုဆင်ခြင်ပုံနှင့် တိုးတက်ပုံ

ဤသို့လျှင် ဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသအစုတို့ကို အဆင်း သဏ္ဌာန် အရပ် တည်ရာ အပိုင်းအခြားတို့၏အစွမ်းဖြင့် မှတ်သားပြီးလျှင် အစဉ်အတိုင်း ရွတ်ဆိုနှလုံးသွင်းခြင်း၊ မမြန်လွန်းသောအားဖြင့် ရွတ်ဆိုနှလုံးသွင်းခြင်း စသောနည်းဖြင့် အဆင်း သဏ္ဌာန် အနံ့ မှီရာအကြောင်း တည်ရာတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ငါးပါးအပြားအားဖြင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်းသောပုဂ္ဂိုလ်အား ပညတ်ကိုလွန်သောအားဖြင့် ဘာဝနာအဆုံး၌ ဥပမာ- မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောကျ်ားသည် ၃၂-မျိုးသော အဆင်းရှိသော ပန်းတို့ကို ချည်တစ်ချောင်းဖြင့် သီကုံးထားသော ပန်းကုံးကို ကြည့်ရှုရာ

အလုံးစုံသောပန်းတို့သည် မရှေးမနှောင်း တစ်ပေါင်းတည်းလိုပင် ထင်ကုန်သကဲ့သို့- ထို့အတူ ‘ဤကိုယ်၌ ဆံပင်ရှိ၏’ စသည်ဖြင့် ကြည့်ရှုရာ အလုံးစုံသောကောဋ္ဌာသတို့သည် မရှေးမနှောင်း တစ်ပေါင်းတည်းလိုပင် ထင်၏။ ဆံပင်ဟု နှလုံးသွင်းလျှင် အစဉ်အတိုင်းသွား၍ ကျင်ငယ်ဟု အဆုံးသို့ရောက်၍ တည်၏။

အပဿဏ္ဍာန်၌ နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုသည်ဖြစ်အံ့။ ထိုအခါ ထိုယောဂီအား မိမိကိုယ်၌ထင်သကဲ့သို့ သူတစ်ပါး၏ အလုံးစုံသော ကောဋ္ဌာသတို့သည် ပကတိအတိုင်း ထင်သည်ရှိသော် လှည့်လည်သွားလာကုန်သော လူတိရစ္ဆာန် စသည်တို့၌ သတ္တဝါဟူသော အခြင်းအရာကို စွန့်၍ ကောဋ္ဌာသအစု၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် ထင်ကုန်၏။ စားအပ်မျှအပ်သော အစာဘောဇဉ်တို့သည် ကောဋ္ဌာသအစု၌ ထည့်သကဲ့သို့ ထင်၏။ ထိုသို့ ထင်သောအခါ အစဉ်ကိုလွှတ်ခြင်း စသည်အစွမ်းဖြင့် ရွံ့ရှာဖွယ်ဟု အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အစဉ်သဖြင့် အပ္ပနာသည် ဖြစ်၏။

ဆံပင်အစရှိသော ကောဋ္ဌာသအပေါင်း၌ အဆင်း သဏ္ဌာန် အရပ် တည်ရာ အပိုင်းအခြား၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရှေးရှုထင်လာသော အာရုံသည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မည်၏။ ခပ်သိမ်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့် စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာဖွယ်၏အစွမ်းဖြင့် ထင်ခြင်းသည် ပဋိဘာဂနိမိတ် မည်၏။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ခိုဝံသော ပွားစေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း၌ကဲ့သို့ ပထမဈာန်၏အစွမ်းဖြင့် အပ္ပနာသည် ဖြစ်၏။

တစ်ခုသောကောဋ္ဌာသသာ ထင်ရှားသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ တစ်ခုသောကောဋ္ဌာသ၌ အပ္ပနာသို့ရောက်၍ တစ်ပါးသော ကောဋ္ဌာသ၌ အားထုတ်ခြင်းကို မပြုသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၂-ဦးတို့အား တစ်ခုသောအပ္ပနာသာ ဖြစ်၏။

များစွာသော ကောဋ္ဌာသတို့ ထင်ရှားသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ၊ တစ်ခုသောကောဋ္ဌာသ၌ အပ္ပနာသို့ရောက်၍ တစ်ဖန် အခြားသော ကောဋ္ဌာသ၌လည်း အားထုတ်ခြင်းကို ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ ထိုပုဂ္ဂိုလ် ၂-ဦးတို့အား ကောဋ္ဌာသ အရေအတွက်အားဖြင့် အပ္ပနာသည် ဖြစ်၏။

တစ်ဆင့်ကြားဖူးသည်မှာ- မလ္လကထေရ်အရှင်သည် ဒီဃနိကာယ်ဆောင် အဘယထေရ်ကို လက်ကိုင်၍ “ငါ့ရှင် အဘယ- ဤပြဿနာကို မှတ်ယူပါဦး”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “မလ္လကထေရ်ဟာ ၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသတို့၌ ၃၂-ပါးသော ပထမဈာန်တို့ကို ရသည်။ အကယ်၍ ညဉ့်မှာ ဈာန်တစ်ပါး နေ့မှာ ဈာန်တစ်ပါး ဝင်စားလျှင် လဝက် လခွဲကျော်ဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝင်စားရသည်။ အကယ်၍ နေ့စဉ် ဈာန်တစ်ပါးကိုသာ ဝင်စားပါမူကား တစ်လကျော်ဖြင့် တစ်ဖန်ပြန်၍ ဝင်စားရသည်” ဟု ဆို၏။

ဤဆိုသည့်အတိုင်း ပထမဈာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပြီးစီးငြားသော်လည်း ဤကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဆင်းသဏ္ဌာန် စသည်တို့၌ သတိ၏အစွမ်းဖြင့် ပြီးစီးသောကြောင့် ကာယဂတာသတိ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်းအကျိုး

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သော ယောဂီသည်

- ၁။ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ မဓွေ့လျော်ခြင်း၊ ကာမဂုဏ်၌ မွေ့လျော်ခြင်းကို နှိမ်နင်းနိုင်၏။
- ၂။ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသော မဓွေ့လျော်ခြင်းနှင့် မွေ့လျော်ခြင်းတို့ကို နှိမ်နင်းနိုင်၏။
- ၃။ ယောဂီကို ဘေးကြီးဘေးငယ်တို့က မနှိပ်စက်နိုင်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘေးကြီးဘေးငယ်ကို နှိမ်နင်း၍ နေနိုင်၏။
- ၄။ အချမ်းအပူကို သည်းခံနိုင်၏။
- ၅။ အစာဆာခြင်း၊ ရေဆာခြင်း၊ မှက် ခြင် လေ နေပူ မြွေ ကင်းတို့၏ ကိုက်ခဲထိပါးခြင်း အတွေ့ကို သည်းခံနိုင်၏။
- ၆။ မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုကုန်သော စကားဆိုးတို့ကို သည်းခံနိုင်၏။
- ၇။ အသက်ကို ဆောင်တတ်သော ရောဂါတို့ကိုသော်လည်း သည်းခံနိုင်စွမ်းသောသဘော ရှိ၏။
- ၈။ ဆံပင်စသည်တို့၏ အဆင်းအမျိုးမျိုးကို မှီ၍ လေးပါးသော ဈာန်တို့ကို ရနိုင်၏။
- ၉။ အဘိညာဉ် ၆-ပါးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်၏။

ထို့ကြောင့် ဤသို့ များစွာသော အကျိုးအာနိသင်ရှိသော ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမြော်အမြင် ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော ပညာရှိသည် မမေ့မလျော့ဘဲ မှန်စွာအားထုတ်ရာ၏။

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပြီး၏။

~ ~ ~ ~ ~ ~ ~

၃။ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားပုံ ပြဆိုချက်

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် -

“ရဟန်းတို့၊ ဤအာနာပါနဿတိသမာဓိသည် ပွားစေအပ်လျှင် အကြိမ်များစွာ ပြုအပ်လျှင် ငြိမ်သက်သည် သာလျှင်လည်း ဖြစ်ပေ၏။ မွန်မြတ်သည်သာလျှင်လည်း ဖြစ်ပေ၏။ သွန်းထည့်အပ်သည်လည်း မရှိပေ။ ချမ်းသာ သော နေရခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏။ ပေါ်လာကုန် ဖြစ်လာကုန်သော ယုတ်ညံ့ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း တစ်ခဏချင်းပင် ကွယ်ပျောက်စေနိုင်ပေ၏။ ငြိမ်းစေနိုင်ပေ၏” ဟု- ဤသို့ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ချီးမွမ်း တော်မူပြီးလျှင်-

ပါဠိတော်

“ကထံ ဘာဝိတော စ ဘိက္ခဝေ အာနာပါနဿတိသမာဓိ ကထံ ဗဟုလိကတော သန္တော စေဝ ပဏီတော စ အသေစနကော စ သုခေါ စ ဝိဟာရော၊ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နော စ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မေ ဌာနသော အန္တရောပေတိ ဂူပသမေတိ။

ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု အရညဂတော ဝါ ရုက္ခမူလဂတော ဝါ သုညာဂါရဂတော ဝါ နိသီဒတိ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတွာ ဥဇုံ ကာယံ ပဏီဓာယ ပရိမုခံ သတိံ ဥပဋ္ဌပေတွာ၊ သော သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ။ ဒီဃံ ဝါ အဿသန္တော ဒီဃံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။ ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္တော ။ ပ ။ ရသံ၊ ဝါ အဿသန္တော ရသံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။ ရသံ ဝါ ပဿသန္တော ။ ပ ။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိသာမိတိ သိက္ခတိ။ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ ပဿသိသာမိတိ သိက္ခတိ။ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိသာမိတိ သိက္ခတိ။ ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိသာမိတိ သိက္ခတိ။ ပီတိပဋိသံဝေဒီ အဿသိသာမိတိ ။ ပ ။ သုခပဋိသံဝေဒီ ။ ပ ။ စိတ္တသင်္ခါရံ ပဋိသံဝေဒီ ။ ပ ။ ပဿမ္ဘယံ စိတ္တသင်္ခါရံ ။ ပ ။ စိတ္တပဋိသံဝေဒီ ။ ပ ။ အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ ။ ပ ။ သမာဒယံ စိတ္တံ ။ ပ ။ ဝိမောစယံ စိတ္တံ ။ ပ ။ အနိစ္စာနုပဿီ ။ ပ ။ ဝိရာဂါနုပဿီ ။ ပ ။ နိရောဓာနုပဿီ ။ ပ ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ အဿသိသာမိတိ သိက္ခတိ။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ ပဿသိသာမိတိ သိက္ခတိ။”

(ဤပါဠိမူရင်းကို အပြည့်အစုံထုတ်ပြခြင်းမှာ နောက်၌ပြဆိုမည့် အဖွင့်များတွင် တိုက်ဆိုင်ကြည့်ရှုနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။)

မြန်မာပြန်

“ရဟန်းတို့- အာနာပါနဿတိသမာဓိသည် အဘယ်သို့ပွားစေအပ်လျှင်၊ အဘယ်သို့အကြိမ်များစွာပြုအပ်လျှင် ငြိမ်သက်သည်သာလျှင်လည်း ဖြစ်သနည်း၊ မွန်မြတ်သည်သာလျှင်လည်း ဖြစ်သနည်း၊ သွန်းလောင်းအပ်သည်လည်း မရှိသနည်း၊ ချမ်းသာသောနေခြင်းလည်း ဖြစ်သနည်း၊ ပေါ်လာကုန် ဖြစ်လာကုန်သော ယုတ်ညံ့ကုန်သော အကုသိုလ် တရားတို့ကိုလည်း တစ်ခဏချင်းပင် ကွယ်ပျောက်စေနိုင်သနည်း၊ ငြိမ်းစေနိုင်သနည်း။

ရဟန်းတို့ - ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် တောသို့ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ရင်းသို့ ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်စေ၊ လူသူဆိတ်သောကျောင်းသို့ ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်စေ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေကာ အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာ ထားလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆီသို့ ရှေးရှုသတိကို ဖြစ်စေလျက် ထိုင်နေ၏။

ထိုင်ပြီးသော ထိုရဟန်းသည် အမှတ်ရလျက်သာလျှင် ဝင်သက် ရှူ၏။ အမှတ်ရလျက်သာလျှင် ထွက်သက် ရှူ၏။

၁။ (၁) ရှည်စွာ ရှူသွင်းလျှင်လည်း ရှည်စွာ ရှူသွင်းသည် ဟု အပြားအားဖြင့် သိ၏။ ရှည်စွာ ရှူထုတ်လျှင် လည်း ရှည်စွာ ရှူထုတ်သည် ဟု သိ၏။ (၂) တိုစွာ ရှူသွင်းလျှင်လည်း တိုစွာ ရှူသွင်းသည် ဟု သိ၏။ တိုစွာ ရှူ ထုတ်လျှင်လည်း တိုစွာ ရှူထုတ်သည် ဟု သိ၏။ (၃) အလုံးစုံသော ဝင်သက်အပေါင်းကို သိလျက် ရှူသွင်းအံ့ဟု လေ့ ကျင့်၏၊ အလုံးစုံသော ထွက်သက်အပေါင်းကို သိလျက် ရှူထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၄) ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေ လျက် ရှူသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှူထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏။

၂။ (၁) ပီတိကိုသိလျက် ရှူသွင်းအံ့ဟု လေ့ကျင့်၏၊ ပီတိကိုသိလျက် ရှူထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၂) သုခကို သိလျက် ရှူသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ သုခကိုသိလျက် ရှူထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၃) စိတ္တသင်္ခါရကို သိလျက် ရှူသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ စိတ္တသင်္ခါရကိုသိလျက် ရှူထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၄) စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှူသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှူထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏။

၃။ (၁) စိတ်ကိုသိလျက် ရှူသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ စိတ်ကိုသိလျက် ရှူထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၂) စိတ် ကို ဝမ်းမြောက်စေလျက် ရှူသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေလျက် ရှူထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၃)

စိတ်ကို ကောင်းစွာထားလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။
(၄) စိတ်ကို လွတ်စေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ စိတ်ကို လွတ်စေလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။

၄။ (၁) မမြဲ ဟု ရှုလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ မမြဲဟု ရှုလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၂) ဝိရာဂကို ရှုလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ ဝိရာဂကို ရှုလျက် ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၃) နိရောဓကို ရှုလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ နိရောဓကို ရှုလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ (၄) ပဋိနိဿဂကို ရှုလျက် (ဝါ - လွတ်သောအားဖြင့် ရှုလျက်)ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏၊ ပဋိနိဿဂကို ရှုလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏” ဟူ၍ -
ဤသို့ စတုက္ကလေးခုဖြစ်သော တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးသော တည်ရာဌာနရှိသော အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောကြားညွှန်ပြတော်မူအပ်၏။

အကျယ်ဖွင့်ပြချက်

- ‘ဘာဝိတော’ ဟူသည် - ဖြစ်စေအပ်သည်၊ တစ်နည်း - ပွားစေအပ်သည်။
- ‘အာနာပါနဿတိသမာဓိ’ ဟူသည် - ဝင်လေထွက်လေကို သိမ်းဆည်းသော သတိနှင့် ယှဉ်သောသမာဓိ ပေတည်း။
တစ်နည်း - ဝင်လေထွက်လေကို သိမ်းဆည်းသော သတိကြောင့် ဖြစ်သော သမာဓိ ပေတည်း။
- ‘ဗဟုလီကတော’ ဟူသည် - အဖန်ဖန် ပြုအပ်သည်။
- ‘သန္တော စေဝ ပဏီတော စ’ ဟူသည် - အာနာပါနဿတိသမာဓိသည် ငြိမ်သက်သည်သာလျှင်လည်း ဖြစ်၏၊ မွန်မြတ်သည်သာလျှင်လည်း ဖြစ်၏။
(၂-ပုဒ်လုံးတို့၌ ‘စေ’ သဒ္ဒါ ‘သာလျှင်’ ဟူသော စကားဖြင့် ကိန်းသေသတ်မှတ်ခြင်းကို သိအပ်၏။) အဘယ်သို့ဆိုလိုသနည်း? ဟူမူ -

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ငြိမ်သက်၏၊ မွန်မြတ်၏။ (ချီးမွမ်းပုံ-၁)
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထိုးထွင်း၍သိခြင်း ပဋိဝေဓ၏ အစွမ်းသက်သက်အားဖြင့်သာလျှင် ငြိမ်သက်ခြင်း၊ မွန်မြတ်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေ၏။ သို့သော်လည်း ရုန့်ရင်းသောအာရုံ ရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်အာရုံ ရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အာရုံ၏အစွမ်းအားဖြင့်ကား မငြိမ်သက်သည်သာလျှင်၊ မမွန်မြတ်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။
အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည်ကား ထိုကဲ့သို့ တစ်စုံတစ်ခုသော အကြောင်းကြောင့်မျှ မငြိမ်သက်ခြင်း၊ မမွန်မြတ်ခြင်းတို့သည် မဖြစ်ပေ၊ စင်စစ်သော်ကား - အာရုံ၏ငြိမ်သက်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်သက်၏၊ ပဋိဝေဓ ဟု ဆိုအပ်သော ဈာန်အင်္ဂါ၏ငြိမ်သက်ခြင်းကြောင့်လည်း ငြိမ်သက်၏၊ အာရုံ၏မွန်မြတ်ခြင်းကြောင့်လည်း မွန်မြတ်၏၊ မရောင့်ရဲနိုင်အောင်ကောင်းသည်ကို ပြုတတ်၏၊ ဈာန်အင်္ဂါ၏ မွန်မြတ်ခြင်းကြောင့်လည်း မွန်မြတ်၏၊ မရောင့်ရဲနိုင်အောင်ကောင်းသည်ကို ပြုတတ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် “ သန္တော စေဝ ပဏီတော စ” ဟု ဟောတော်မူပေသည်။

‘အသေစနကော စ သုခေါ စ ဝိဟာရေ’- အာနာပါနဿတိသမာဓိမှာ ငြိမ်သက်ခြင်း၊ မွန်မြတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော သွန်းထည့်ပေးအပ်သော အကြောင်းတစ်စုံတစ်ခုမျှ မရှိ၊ ထိုသမာဓိသည် အသေစနက မည်၏၊ သွန်းထည့်ပေးအပ်သော အကြောင်းမရှိသော သမာဓိ၊ အကူအညီ အခြားတစ်ပါးနှင့် မရောပြွမ်းသော အသီးအခြား တစ်ခုတည်းသော သီးသန့်ဖြစ်သော သမာဓိ ဟု ဆိုလိုသည်။

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သွန်းလောင်းထည့်အပ်သည်လည်း မရှိပေ၊ ချမ်းသာသောနေခြင်းလည်း ဖြစ်၏။ (ချီးမွမ်းပုံ-၂)

အာနာပါနဿတိသမာဓိ၌ ကသိုဏ်းဈာန် စသည်မှာကဲ့သို့ ရှုစရာအာရုံကို ကြိုတင်၍ ပြုရခြင်းလည်း မရှိ၊ ဥပစာရဖြင့်မူလည်း ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ် မရှိ၊ စင်စစ်သော်ကား- အစအဦး နှလုံးသွင်းသည်မှ စ၍ မိမိ၏သဘောအားဖြင့်ပင်လျှင် ငြိမ်သက်သည်လည်းကောင်း၊ မွန်မြတ်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။
အချို့ဆရာတို့ကမူ အသေစနကော ဟူသည်ကား သွန်းထည့်အပ်သော အဆီဩဇာ မလို၊ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်ပင်လျှင် ဩဇာပြည့်ဝပြီးသား၊ ချို့မြန်ကောင်းမွန်သော သမာဓိ ဟု ဖွင့်ဆိုကုန်၏။
ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အာနာပါနဿတိသမာဓိသည် သွန်းလောင်းထည့်ပေးအပ်သည် မရှိပေ၊ ထို့ပြင် ဝင်စားတိုင်း ဝင်စားတိုင်းသောခဏ၌ ကိုယ်ချမ်းသာ စိတ်ချမ်းသာကို ရခြင်းငှာ ဖြစ်သောကြောင့် ချမ်းသာသောနေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေသည် ဟူ၍ သိအပ်ပေ၏။

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပေါ်လာကုန်သော ယုတ်ညံ့ကုန်သော အကုသိုလ်တို့ကို တစ်ခဏချင်းဖြင့်ပင်လျှင် ကွယ်စေ၏။ (ချီးမွမ်းပုံ-၃)

အာနာပါနဿတိသမာဓိသည် မိမိသန္တာန်၌ မခွာအပ်သေးသော၊ ယုတ်ညံ့သော၊ မလိမ္မာကြောင်း မိုက်မဲကြောင်း အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို တစ်ခဏချင်းဖြင့်ပင်လျှင် ကွယ်စေ၏၊ ကွာစေ၏၊ ကောင်းစွာ ငြိမ်းစေ၏။ တစ်နည်း-ကိလေသာကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖို့ရှိသောကြောင့် အစဉ်အတိုင်း တိုးတက်၍ အရိယမဂ်ဟူသော ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ဖြတ်တတ်၏။ အရိယာဖိုလ်ဖြင့် တစ်ဖန် ငြိမ်းစေတတ်၏။

‘ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု’ ဟူသည် - ‘ရဟန်းတို့ ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည်’ - ဟု ဆိုလို၏။

ဤစကားတော်၌ ‘ဣဓ’ ဟူသော သဒ္ဒါသည် ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့် အာနာပါနဿတိသမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏မှီရာဖြစ်သော သာသနာကိုလည်း ပြ၏။ အခြားသာသနာ၏ အာနာပါနဿတိသမာဓိကို ဖြစ်စေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏တည်ရာဟူသော ထိုအဖြစ်ကိုလည်း ပယ်မြစ်၏။ မှန်ပေ၏။ “ရဟန်းတို့ ဤသာသနာတော်၌ သာလျှင် ကိလေသာငြိမ်းသော သမဏရဟန်းကို ရအပ်၏ ။ ပ ။ ဤသာသနာမှ အခြားသောဝါဒတို့သည် ဝန်ခံသည့် အတိုင်း သိကုန်သော၊ ကိလေသာငြိမ်းကုန်သော သမဏရဟန်းတို့မှ ဆိတ်ကုန်၏” ဟူသောစကားကို ဟောတော်မူပေသည်။

‘အရညဂတော ဝါ ရက္ခမူလဂတော ဝါ သုညဂါရဂတော ဝါ = တောသို့ ကပ်ရောက်၍ဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ရင်းသို့ ကပ်ရောက်၍ဖြစ်စေ၊ လူသူဆိတ်သောကျောင်းသို့ ကပ်ရောက်၍ဖြစ်စေ’ - ဟူသော

ဤစကားသည် အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာအား လျော်သော ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာကို ပြသောစကား ဖြစ်၏။ ချဲ့၍ပြအံ့ -

ယောဂီ၏စိတ်သည် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး အဆင်းအစရှိသော အာရုံတို့၌ အစဉ်လိုက်ကာ ပြန့်သွားလျက် ရှိ၏။ ထိုသို့ ပြန့်သွားနေသော စိတ်သည် အာနာပါနဿတိသမာဓိ၏ အာရုံသို့ တက်ခြင်းငှာ အလို မရှိ။ ကောက်ကျစ်သောနွား က၊ထားသည့် လှည်းသည် လမ်းမဟုတ်ရာသို့သာလျှင် ပြေးသွားသကဲ့သို့ ဘာဝနာလမ်းမှန် မဟုတ်ရာသို့သာလျှင် ပြေးသွားတတ်၏။

ထို့ကြောင့် ဥပမာပြရလျှင် ကောက်ကျစ်သော မိခင်နွားမ၏ နို့ရည်ကို အကုန်သောက်စို့၍ ကြီးပြင်းလာသော ကောက်ကျစ်သော နွားငယ်ကို ဆုံးမလိုသော နွားရှင်သည် ထိုနွားငယ်ကို မိခင်နွားမမှ ခွဲဆောင်၍ တစ်ခုသောအရပ်၌ ကြီးစွာသောတိုင်ကို စိုက်ထူ၍ ထိုတိုင်၌ ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ထားရာ၏။ ထိုအခါ နွားငယ်သည် ထိုမှ ဤမှ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေ၏။ လှုပ်ရှားပြီးလျှင် ထွက်ပြေးရန် မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် ထိုတိုင်ကိုသာလျှင် မှီ၍မူလည်း နေရာ၏။ မှီ၍မူလည်း အိပ်ရာ၏။

ထို့အတူပင် ရှည်မြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး ရူပါရုံစသည်တို့ကို စွဲ၍ဖြစ်သော သုခဝေဒနာဟူသော အရသာကို သောက်သုံးခြင်းဖြင့် ကြီးပွားလာသော ပျက်ချော်နေသော စိတ်ကို ဆုံးမလိုသော ယောဂီသည်လည်း ရူပါရုံစသော အာရုံများမှ ခွဲဆောင်၍ တောသို့ဖြစ်စေ၊ သစ်ပင်ရင်းသို့ဖြစ်စေ၊ လူသူဆိတ်ရာကျောင်းသို့ဖြစ်စေ ဝင်ရောက်လျက် ထိုအရပ်ဝယ် ဝင်လေထွက်လေဟူသော တိုင်၌ သတိတည်းဟူသော ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်ထားအပ်၏။ ဤသို့ ဖွဲ့ချည်ထားလျှင် ယောဂီ၏စိတ်သည် ထိုမှ ဤမှ ရုန်းကန်လှုပ်ရှား၍ နေငြားသော်လည်း ရှေးအခါက လေ့ကျက်နေကျအာရုံကိုလည်း မရ၊ သတိတည်းဟူသော ကြိုးကိုဖြတ်၍ ထွက်ပြေးရန်လည်း မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် ထိုဝင်လေထွက်လေဟူသော အာရုံကိုသာလျှင် ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မှီ၍လည်း နေ၏။ မှီ၍လည်း အိပ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည် -

“နွားငယ်ကို ဆုံးမလိုသောလူသည် တိုင်၌ ဖွဲ့ချည်ထားရာသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤသာသနာတော်၌ မိမိစိတ်ကို ဆုံးမလိုသောရဟန်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ သတိဖြင့် မြဲမြံစွာ ဖွဲ့ချည်ထားရ၏” ဟု မိန့်ဆိုကြပေသည်။

တစ်နည်းကား -

ဦးထိပ်သဖွယ်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ၄၀-သောကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် ဦးထိပ်သဖွယ် ဖြစ်ပေ၏။ အလုံးစုံသော ဘုရားများ၊ အချို့ပစ္စေကဗုဒ္ဓါများ၊ အချို့သာဝကတို့၏ မဂ် ဖိုလ်တရားထူးကို ရခြင်း၏ နီးစွာသောအကြောင်းလည်း ဖြစ်၏။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေရခြင်း၏ နီးစွာသောအကြောင်းလည်း ဖြစ်၏။

ယင်းအာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို မိန်းမ ယောက်ျား ဆင် မြင်း စသည်တို့၏အသံများဖြင့် ပြွမ်းသော ရွာနားကျောင်းကို မစွန့်ဘဲ ပွားစေခြင်းငှာ မလွယ်ကူပေ။ အကြောင်းမူကား ဈာန်မှာ အသံဟူသော ပျက်စီးကြောင်း ဆူးငြောင့်

ရှိသောကြောင့် ဖြစ်၏။ စင်စစ်သော်ကား ယောဂီသည် ရွာနှင့်ဝေးသော တောအရပ်၌ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းရှုမှတ်လျက် အာနာပါနလျှင် အာရုံရှိသော ဈာန် ၄-ပါးအပေါင်းကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် ထိုဈာန်ကိုပင် အခြေခံပြု၍ သင်္ခါရတို့ကို သုံးသပ်လျက် အမြတ်ဆုံးအရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရန် လွယ်ကူပေသည်။ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ယောဂီအား လျော်သောကျောင်းကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “တောသို့ ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်စေ” အစရှိသော စကားကို မိန့်တော်မူပေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် မြေကြွန်တတ်သောဆရာနှင့် တူပုံ

မြတ်စွာဘုရားသည် မြေကြွန်တတ်သောဆရာနှင့် တူတော်မူပေသည်။ တူပုံကား - မြေကြွန်တတ်သောဆရာသည် မြို့ရာမြေကို ကြည့်ရှုပြီးလျှင် ကောင်းစွာ စူးစမ်းဆင်ခြင်၍ “ဤအရပ်၌ မြို့ကိုတည်ထောင်လော့” ဟု ညွှန်ပြ၏။ ချမ်းသာစွာမြို့ပြီးလတ်သော် မင်း၏အိမ်တော်မှ ကြီးစွာသော ပူဇော်သဏ္ဌာယကို ရသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် မြေကြွန်ဆရာနှင့်တူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ယောဂီအား လျော်သောကျောင်းကို စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်မူ၍ “တောအစရှိသော ဤအရပ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ရမည်” ဟု ညွှန်ပြတော်မူ၏။ ထို့နောင် ထိုအရပ်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂီသည် သမာဓိ-ဝိပဿနာ-အရိယာမဂ် အစဉ်အားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးလတ်သော် “ငါတို့ဆရာ ဖြစ်တော်မူသော ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် စင်စစ် မဖောက်မပြန် ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် အမှန်သိတော်မူသော ဘုရားရှင်ပါပေတကား” ဟု ချီးကျူးမြတ်နိုးခြင်း အစရှိသော ကြီးစွာသောပူဇော်ခြင်းကို ပြု၏။ ဤသို့လျှင် ဘုရားရှင်သည် လွန်မြတ်သော ပူဇော်ခြင်းကို ရတော်မူပေသည်။

ယောဂီရဟန်းသည် တောမင်းဖြစ်သော ကျားသစ်နှင့်တူပုံ

တောအရပ် စသည်၌ အားထုတ်နေသော ယောဂီရဟန်းကို ကျားသစ်နှင့် တူသည် ဟု ဆိုအပ်၏။ ချဲ့၍ပြအံ့ - တောမင်းဖြစ်သော ကျားသစ်ကြီးသည် တောထဲ၌ မြက်တောရှုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ သစ်တောရှုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ တောင်ရှုပ်ကိုလည်းကောင်း မှီကာ ပုန်းအောင်း၍ တောကျွဲ၊ စိုင်း၊ ဝက် အစရှိသော သားကောင်တို့ကို ဖမ်းယူသကဲ့သို့ ထိုအတူပင်လျှင် တောစသော အရပ်တို့၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်နေသော ဤရဟန်းသည် အစဉ်အတိုင်း သောတာပတ္တိမဂ်၊ သကဒါဂါမိမဂ်၊ အနာဂါမိမဂ်၊ အရဟတ္တမဂ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ၄-ပါးသော အရိယာဖိုလ်တို့ကိုလည်းကောင်း ယူသည်ဟု သိအပ်ပေ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည် -

“ကျားသစ်မည်သည်မှာ ပုန်းအောင်းလျက် သားကောင်တို့ကိုဖမ်းယူသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် အားထုတ်သည့်လုံ့လနှင့် ပြည့်စုံသော ဝိပဿနာရှုသူ ဤဘုရားသားတော်သည် တောသို့ဝင်၍ မြတ်သော အရိယာဖိုလ်ကို ယူပေသည်” ဟု မိန့်ဆိုကြပေသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုရဟန်း၏ ဘာဝနာအားထုတ်မှု အဟုန်အစွမ်းအား သင့်လျော်သည့် အောင်မြေဖြစ်သော တောကျောင်းကို ပြတော်မူလိုသော မြတ်စွာဘုရားသည် “တောအရပ်သို့ ကပ်၍ဖြစ်စေ” အစရှိသော စကားကို မိန့်တော်မူပေသည်။

‘အရည-တော’ ဟူသည်

အရညဂတော ဟူရာတွင် “အရည-တော ဟူသည်မှာ တံခါးခုံမှထွက်၍ အပြင်၌ အလုံးစုံသော အရပ်သည် အရည-တော မည်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “လေးတာဖြင့် တာ-၅၀၀ ဝေးကွာသောကျောင်းသည် အောက်ထစ်ဆုံး (အနီးဆုံး)တောကျောင်း မည်၏” ဟူ၍လည်းကောင်း ဤသို့ပြဆိုသည့် လက္ခဏာရှိသော တောတို့တွင် ဆိတ်ငြိမ်ချမ်းသာရှိသော တစ်စုံတစ်ခုသော တောသို့ ကပ်သည်ဖြစ်၍ - ဟု ဆိုလို၏။

‘သစ်ပင်ရင်းသို့ ကပ်၍’ ဟူသည်

သစ်ပင်၏အနီး(သစ်ပင်အောက်)သို့ ကပ်သည်ဖြစ်၍ ဟု ဆိုလို၏။

‘ဆိတ်သောကျောင်းသို့ ကပ်၍’ ဟူသည်

ဆိတ်ငြိမ်သော၊ လူသူကင်းသောအရပ်သို့ ကပ်သည်ဖြစ်၍ ဟု ဆိုလို၏။

ဤအရာ၌ တောအရပ်နှင့် သစ်ပင်ရင်းကို ချန်ထားပြီးလျှင် ကြွင်းသော ၇-ပါး အပြားရှိသောဌာနသို့ ကပ်ရောက်သည်ကိုလည်း ‘လူသူဆိတ်သောကျောင်းသို့ ကပ်ရောက်သည်’ ဟု ဆိုသင့်ပေ၏။

(၇-ဌာန = တောင်၊ ချောက်၊ ဂူ၊ သုသာန်၊ တောအရပ်၊ လွင်တီးခေါင်၊ ကောက်ရိုးပုံ)

ဤသို့လျှင် ယောဂီရဟန်းအား ဥတု ၃-ပါးနှင့်လျော်သည့်ပြင် သလိပ်စသော ဓာတ် ၃-ပါး၊ မောဟစသော စရိုက် ၃-ပါးနှင့်လည်း လျော်သည်ဖြစ်၍ အာနာပါနဿတိဘာဝနာအား လျော်သော တောအစရှိသော ကျောင်းကို

ညွှန်ပြပြီးလျှင် မတွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ မပျံ့လွင့်ခြင်း အဖို့ရှိသော ငြိမ်သက်သောဣရိယာပုထ်ကို ဆက်လက် ညွှန်ပြတော်မူ၏။

ဣရိယာပုထ် ရွေးချယ်ပုံ

ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထ်၏ နိုင်မြဲခြင်း၊ ဝင်လေထွက်လေတို့ကို ဖြစ်စေရန် ချမ်းသာလွယ်ကူခြင်း၊ အာရုံသိမ်းဆည်းခြင်း၏ အကြောင်းနည်းတို့ကို ပြတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ “ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေကာ အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာထားလျက် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆီသို့ရှေးရှု သတိကို ဖြစ်စေလျက် ထိုင်နေပါ” ဟု မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

‘ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေ’ ဟူသည်- ထက်ဝန်းကျင်မှ ပေါင်တို့ကို ဖွဲ့ယှက်၍ ထိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

‘ကိုယ်ကို ဖြောင့်စွာထား၍’ ဟူသည်- အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ဖြောင့်စွာထား၍ ဟု ဆိုလိုသည်။

အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ဖြောင့်စွာထားလျှင် ကျောဆစ်ရိုး ၁၈-ခုတို့သည် အစွန်းအချင်းချင်း တည့်တည့်မတ်မတ် ဖြစ်သဖြင့် - အကျိုးကား ဤသို့ အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို ဖြောင့်မတ်စွာထား၍ ထိုင်သော ယောဂီအား အရေ အသား အကြောတို့သည် ညွတ်မကျကုန်၊ ထိုအခါ ယောဂီအား ထိုအရေ အသား အကြောတို့ ညွတ်ကျခြင်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သော ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် မဖြစ်ပေါ်လာကုန်၊ ထိုဒုက္ခဝေဒနာတို့ မဖြစ်ပေါ်ကုန်လတ်သော် စိတ်သည် တစ်အာရုံတည်း ရှိလျက် တည်ကြည်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မကျပေ၊ ကြီးပွားခြင်းသို့ ရောက်ပေ၏။

‘သော သတောဝ အဿသတိ သတောဝ ပဿသတိ = ယောဂီသည် အမှတ်ရလျက်သာလျှင်(သတိရှိသည်ဖြစ်၍) ဝင်သက်ရှု၏၊ အမှတ်ရလျက်သာလျှင် ထွက်သက်ရှု၏’- ဟူသည်

ယောဂီသည် ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သတိကို ဖြစ်စေပြီးလျှင် ထိုသတိကို မစွန့်မူ၍ အမှတ်ရလျက် သာလျှင် ဝင်သက်ရှု၏၊ အမှတ်ရလျက်သာလျှင် ထွက်သက်ရှု၏၊ အမှတ်ရလျက် ပြုလေ့ရှိသည် ဟု ဆိုလိုသည်။

ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်၌ ဟောတော်မူပုံ (အကျယ်ဝေဖန်ချက်)

“၃၂-ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အမှတ်ရလျက် ပြုလေ့ရှိ၏၊ (၁) ရှည်စွာ ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်၏ တစ်အာရုံတည်း ရှိခြင်း၊ မပျံ့လွင့်ခြင်းကို သိသောသူအား အမှတ်ရမှုသတိသည် ထင်၏၊ ထိုအမှတ်ရမှုသတိဖြင့် ထိုသိမှုဉာဏ်ဖြင့် အမှတ်ရလျက် ပြုလေ့ရှိ၏။

- (၂) ရှည်စွာ ဟု ဟောထား သောထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၃) တိုစွာ ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၄) တိုစွာ ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၅) အလုံးစုံသော ဝင်လေအပေါင်းကို သိလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၆) အလုံးစုံသော ထွက်လေအပေါင်းကို သိလျက်ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၇) ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၈) ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။

- (၉) ဝိတိကို သိလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၀) ဝိတိကို သိလျက် ဟု ဟောထားသောထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၁) သုခကို သိလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၂) သုခကို သိလျက်ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၃) စိတ္တသင်္ခါရကို သိလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၄) စိတ္တသင်္ခါရကို သိလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၅) စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၆) စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။

- (၁၇) စိတ်ကို သိလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၈) စိတ်ကို သိလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၁၉) စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၀) စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၁) စိတ်ကို ကောင်းစွာထားလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၂) စိတ်ကို ကောင်းစွာထားလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။

- (၂၃) စိတ်ကို လွတ်စေလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်္ဂလေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၄) စိတ်ကို လွတ်စေလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။

- (၂၅) မမြဲ ဟု ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်္ဂလေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၆) မမြဲ ဟု ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၇) ဝိရာဂကို ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်္ဂလေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၈) ဝိရာဂကို ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၂၉) နိရောဓကို ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်္ဂလေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၃၀) နိရောဓကို ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၃၁) ပဋိနိဿဂကို ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ဝင်္ဂလေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။
- (၃၂) ပဋိနိဿဂကို ရှုလျက် ဟု ဟောထားသော ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်၏တစ်အာရုံတည်း ရှိခြင်း၊ မပျံ့လွင့်ခြင်းကို သိသောသူအား အမှတ်ရမှုသတိသည် ထင်၏။ ထိုအမှတ်ရမှုသတိဖြင့် ထိုသိမှုဉာဏ်ဖြင့် အမှတ်ရလျက် ပြုလေ့ ရှိ၏။”

၃၂-ပါးသော အခြင်းအရာ ပြစ်ပုံ လိုရင်းမှတ်ရန် -

- ၁။ ဒီဃ၊ ရဿ၊ သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ၊ ပဿန္တယံ ကာယသင်္ခါရံ ဟူသော ပထမစတုက္က
  - ၂။ ဝီတိပဋိသံဝေဒီ၊ သုခပဋိသံဝေဒီ၊ စိတ္တသင်္ခါရ ပဋိသံဝေဒီ၊ ပဿန္တယံ စိတ္တသင်္ခါရ ဟူသော ဒုတိယစတုက္က
  - ၃။ စိတ္တပဋိသံဝေဒီ၊ အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ၊ သမာဒဟံ စိတ္တံ၊ ဝိမောစယံ စိတ္တံ ဟူသော တတိယစတုက္က
  - ၄။ အနိစ္စာနုပဿီ၊ ဝိရာဂါနုပဿီ၊ နိရောဓာနုပဿီ၊ ပဋိနိဿဂါနုပဿီ ဟူသော စတုတ္ထစတုက္က
- ဤ ၄-ပါးသော စတုက္ကတို့တွင် ၁၆-ပါးသော ဝတ္ထုတို့ ဖြစ်၏။ ထို ၁၆-ပါးသော ဝတ္ထုတို့ကို အဿာသ ပဿာသ ၂-ပါးနှင့် မြှောက်သော် ၃၂-ပါးသော အခြင်းအရာ ဖြစ်၏။

~ ~ ~ ~ ~

ပထမစတုက္က အဖွင့်

အဿာသ ပဿာသ ဖွင့်ဆိုချက်

ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌ အဿာသ ဟူသည် အပြင်သို့ထွက်သောလေ၊ ပဿာသ ဟူသည် အတွင်းသို့ဝင်သောလေ ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထား၏။ ဤအဖွင့်မှာ မွေးဖွားစကာလ ဦးစွာဖြစ်စဉ်၏အစွမ်းဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်၏။

အမိဝမ်းတွင်း ကိန်းအောင်း၍ ဖွားမြင်သော သတ္တဝါအားလုံးတို့၏ အမိဝမ်းမှ ထွက်သောအခါ ရှေးဦးစွာ အတွင်းမှ လေသည် အပြင်သို့ ထွက်၏။ နောက်မှ အပြင်က လေသည် သိမ်မွေ့သော မြူမှုန်ကိုယူခါ အတွင်းသို့ ဝင် လျက် အာစောက်သို့ ထိဆိုက်၍ ငြိမ်း၏။ ဤသို့ ထွက်လေဝင်လေတို့ကို ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပုံအားဖြင့် သိအပ်ကုန်၏။

သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ၌မူကား အဿာသ-ဝင်လေ၊ ပဿာသ-ထွက်လေ ဟု ပြောင်းပြန် ဖွင့်ပြထားသည်။ ဤ အဖွင့်မှာ ပဝတ္တိအခါ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောကာလ၌ လေကို ဦးစွာပထမ အတွင်းသို့ ရှိုက်ရှူ၍ ထို့နောက်မှ အပြင်သို့ ရှူထုတ်ခြင်းကြောင့် ပြုပြင်၍ ဖြစ်သော ပဝတ္တိက္ကမဖြင့် ဦးစွာ ရှိုက်သွင်းသောလေကို အဿာသဟု ဖွင့်ဆို ခြင်း ဖြစ်၏။

ဤနှစ်နည်းတို့တွင် သုတ္တန်အဋ္ဌကထာနည်းသည်သာလျှင် ပဋိသန္နိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်သော စကားနှင့် ညီညွတ်သောကြောင့် သုတ္တန်အဋ္ဌကထာနည်းကိုသာလျှင် အလိုရှိအပ်၏ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ ဆရာတော် က မိန့်ဆိုတော်မူ၏။

ဝင်လေထွက်လေတို့၏ ရှည်ခြင်းတိုခြင်း

ဝင်လေထွက်လေတို့၏ ရှည်ခြင်းတိုခြင်းကို ကာလအခွန့်၏ အစွမ်းအားဖြင့် သိအပ်၏။ ဥပမာ - တည်ရာ ဟူသော (အရှည်အတို)အခွန့်ကို ပြန့်လျက်တည်သော ရေကိုဖြစ်စေ၊ သဲကိုဖြစ်စေ ‘ရှည်သောရေ ရှည်သောသဲ၊ တို သောရေ တိုသောသဲ’ ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ဝင်လေထွက်လေတို့သည် အမှုန့်အမှုန့် အသေးအမွှားကလေးများ ဖြစ်ကြငြားသော်လည်း ဆင် မြွေ စသည်တို့၏ ကိုယ်ထဲ၌ ဖြစ်ကြလျှင် ယင်း ဆင် မြွေ စသည်တို့၏ ကိုယ်ဟု ဆိုအပ် သော ရှည်သော အခွန့်အရပ်ကို ဖြည်းဖြည်းပြည့်စေလျက် ဖြည်းဖြည်းပင်လျှင် ထွက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရှည်ကြသည် ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ခွေး ယုန် စသည်တို့၏ ကိုယ်ဟု ဆိုအပ်သော တိုသော အခွန့်အရပ်ကို လျင်စွာပြည့်စေ၍ လျင်စွာပင်လျှင် ထွက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် တိုကြသည်ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

လူတို့တွင်မူကား- အချို့က ဆင် မြွေ စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှည်သောကာလအခွန့်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ရှည်စွာ ရှူ သွင်းကုန်၏၊ ရှူထုတ်ကုန်၏။ အချို့က ခွေး ယုန်စသည်တို့ကဲ့သို့ တိုသောကာလအခွန့်၏ အစွမ်းအားဖြင့် တိုစွာ ရှူ

သွင်းကုန်၏၊ ရှူထုတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် လူတို့၏ ကာလ၏အစွမ်းအားဖြင့် ရှည်သောအခွန်ပတ်လုံး ထွက်ကုန် ဝင်ကုန်သော ရှူရှိုက်လေတို့ကို ရှည်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ တိုသောအခွန်ပတ်လုံး ထွက်ကုန်ဝင်ကုန်သော ရှူရှိုက်လေတို့ကို တိုသည်ဟူ၍လည်းကောင်း သိအပ်၏။

ကိုးပါးသော အခြင်းအရာ

‘ရှည်စွာ ရှူသွင်းသည်၊ ရှူထုတ်သည် ဟု သိ၏’ ဟူသောစကား၌ ယောဂီသည် ကိုးပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရှည်စွာ ရှူသွင်းလျက်လည်းကောင်း၊ ရှူထုတ်လျက်လည်းကောင်း ‘ရှည်စွာ ရှူသွင်းသည်၊ ရှူထုတ်သည်’ ဟု သိ၏။ ဤသို့သိလျှင် ထိုယောဂီအား အခြင်းအရာကိုးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာသည် ပြည့်စုံသည်ဟူ၍ သိအပ်ပေ၏။

ဤအဆိုနှင့်အညီ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံ

“အဘယ်သို့ ရှည်စွာ ရှူသွင်းလျှင် ရှည်စွာ ရှူသွင်းသည် ဟု သိသနည်း၊ ရှည်စွာ ရှူထုတ်လျှင် ရှည်စွာ ရှူထုတ်သည်ဟု သိသနည်း၊

- (၁) ရှည်သောဝင်လေကို အရှည်ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူသွင်း၏၊
  - (၂) ရှည်သောထွက်လေကို အရှည်ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူထုတ်၏၊
  - (၃) ရှည်သော ဝင်လေ၊ ထွက်လေကို အရှည်ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူ၍လည်း သွင်း၏၊ ရှူ၍လည်း ထုတ်၏။
  - (၄) ရှည်သော ဝင်လေ၊ထွက်လေကို အရှည်ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူသွင်းစဉ်လည်း၊ ရှူထုတ်စဉ်လည်း တိုး၍ အားထုတ်လိုသော ဆန္ဒသည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ဆန္ဒ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သောဝင်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူသွင်း၏၊
  - (၅) ဆန္ဒ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သောထွက်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူထုတ်၏၊
  - (၆) ဆန္ဒ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်လေ၊ ထွက်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူ၍လည်း သွင်း၏၊ ရှူ၍လည်း ထုတ်၏။
  - (၇) ဆန္ဒ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်လေ၊ ထွက်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူသွင်းစဉ်လည်း၊ ရှူထုတ်စဉ်လည်း ပါမောဇ္ဇ(နုသောဝီတိ)သည် ဖြစ်ပေါ်၏။ ပါမောဇ္ဇ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သောဝင်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူသွင်း၏၊
  - (၈) ပါမောဇ္ဇ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သောထွက်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူထုတ်၏၊
  - (၉) ပါမောဇ္ဇ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်လေ၊ ထွက်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူ၍လည်း သွင်း၏၊ ရှူ၍လည်း ထုတ်၏။
- ပါမောဇ္ဇ၏အစွမ်းအားဖြင့် ထို့ထက်သာ၍ သိမ်မွေ့သော ရှည်သော ဝင်လေထွက်လေကို အရှည် ဟု ဆိုအပ်သောကာလ၌ ရှူသွင်းစဉ်လည်း၊ ရှူထုတ်စဉ်လည်း ရှည်သော ပကတိဝင်လေ၊ထွက်လေမှ ဘာဝနာစိတ်သည် နှစ်၏၊ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာသည် ကောင်းစွာတည်၏။

ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ မည်ပုံ

ကိုးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ရှည်သော ဝင်လေ ထွက်လေ တို့သည် ကာယ မည်၏၊ ထင်ခြင်း အမှတ်ရခြင်းသည် သတိ မည်၏၊ ရှုခြင်းသည် ဉာဏ် မည်၏၊ ကာယသည် သတိ၏ထင်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဥပဋ္ဌာနသာ မည်၏၊ အမှတ်ရမှု မဟုတ်သောကြောင့် သတိကား မမည်၊ သတိသည်ကား (အာရုံသို့ ကပ်၍ တည်တတ်သောကြောင့်) ဥပဋ္ဌာနလည်း မည်၏၊ (အာရုံကို အမှတ်ရတတ်သောကြောင့်) သတိလည်း မည်၏၊ ထိုသတိဖြင့်၊ ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုဝင်လေ ထွက်လေ အပေါင်း ကာယကို အဖန်ဖန် ရှု၏၊ ထို့ကြောင့် ကာယ၌ ကာယကိုရှုသော ဤဘာဝနာကို သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။”

(တိုသော - ဟူသောပုဒ်ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါ။)

ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရှည်သောအခွန်၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တိုသောအခွန်၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း ကိုးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဝင်လေထွက်လေကို သိသော -

ထိုယောဂီ၏ ရှည်သောဝင်လေ တိုသောဝင်လေ ၂-ခုတို့နှင့် ရှည်သောထွက်လေ တိုသောထွက်လေ ၂-ခု ဟူသော လေးမျိုးသောလေတို့သည် နှာသီးဖျား၌ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၌ ဖြစ်လျက် (ထင်လျက်) ရှိကုန်၏။

‘သဗ္ဗကာယပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ ။ ပ ။ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ’ ဟူသည်-

‘အလုံးစုံသော ဝင်လေအပေါင်း၏ အစ အလယ် အဆုံးကို သိအောင် ထင်ရှားအောင်ပြုလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ အလုံးစုံသော ထွက်လေအပေါင်း၏ အစ အလယ် အဆုံးကို သိအောင် ထင်ရှားအောင်ပြုလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ ဤသို့သိအောင် ထင်ရှားအောင်ပြုလျက် ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့် ရှု၍လည်း သွင်း၏၊ ရှု၍လည်း ထုတ်၏’ ဟူ၍ - ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ ကျင့်နိုင်သူကို ဘုရားအစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့ ချီးမွမ်းကြ၏။

မှန်ပေ၏- ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ရာ၌ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး မတူညီတတ်ပေ။

- တစ်ပါးသောယောဂီအား များစွာသော ရုပ်ကလာပ်အမှုန်တို့ဖြင့် ပေါင်းစုတည်ဆောက်ထားသည့် အတွက်ကြောင့် အမှုန်အမွှားရုပ်အပေါင်းဖြင့် ပြန့်ကြဲလျက်ရှိသော ဝင်လေအပေါင်း၌သော်လည်းကောင်း၊ ထွက်လေအပေါင်း၌သော်လည်းကောင်း အစသော ထင်ရှား၏၊ အလယ်နှင့် အဆုံးသည် မထင်ရှား၊ ထိုယောဂီသည် အစကိုသာ သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ အလယ်နှင့် အဆုံး၌ ပင်ပန်း၏။
- အခြားယောဂီတစ်ပါးအား အလယ်သာ ထင်ရှား၏၊ အစနှင့် အဆုံးသည် မထင်ရှား၊ ထိုယောဂီသည် အလယ်ကိုသာ သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ အစနှင့် အဆုံး၌ ပင်ပန်း၏။
- အခြားတစ်ပါးအား အဆုံးသာ ထင်ရှား၏၊ အစနှင့် အလယ်သည် မထင်ရှား၊ ထိုယောဂီသည် အဆုံးကိုသာ သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ အစနှင့် အလယ်၌ ပင်ပန်း၏။
- အခြားတစ်ပါးအား အလုံးစုံပင် ထင်ရှား၏၊ ထိုယောဂီသည် အလုံးစုံကိုပင် သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏၊ တစ်စုံတစ်ရာ၌မျှ မပင်ပန်း။

ထိုသို့သောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သင့်သည် ဟု ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “အလုံးစုံသော ဝင်လေအပေါင်းကို သိလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု ။ ပ ။ ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏” ဟူ၍ ဟောတော်မူလေသည်။

‘သိက္ခတိ- လေ့ကျင့်၏’ ဟူသည်

‘အလုံးစုံသော ဝင်လေအပေါင်းကို သိလျက် ရှုသွင်းအံ့၊ ရှုထုတ်အံ့ ဟူသောအခြင်းအရာအားဖြင့် အားထုတ်၏၊ လုံ့လပြု၏’ ဟု ဆိုလို၏။

တစ်နည်းကား- ‘ထိုသို့ ဝင်လေ၊ထွက်လေအပေါင်း၏ အစ အလယ် အဆုံးကို သိအောင်ရှုနေခြင်း သဘောရှိသောရဟန်း၏ သတိသံဝရ၊ ဝီရိယသံဝရသည် ရှိ၏။ ဤသံဝရသည် သိက္ခာ ၃-ပါးတို့တွင် အဓိသီလသိက္ခာပေတည်း၊ ထိုသို့သဘောရှိသော ရဟန်း၏ စိတ်ကိုကောင်းစွာထားခြင်း၊ စိတ်တည်ကြည်ခြင်းဟူသော သမာဓိသည် အဓိစိတ္တသိက္ခာပေတည်း၊ ထိုသို့သဘောရှိသော ရဟန်း၏ အကြင်ပညာသည် ရှိ၏။ ဤပညာသည် အဓိပညာသိက္ခာ ပေတည်း၊ ဤသို့ အားဖြင့် သုံးပါးသော သိက္ခာတို့ကို ထိုဝင်လေ၊ ထွက်လေ အာရုံ၌ ထိုသတိဖြင့်၊ ထိုနှလုံးသွင်းခြင်းဖြင့် လေ့ကျင့်၏၊ မှီဝဲ၏၊ ပွားစေ၏၊ အကြိမ်များစွာပြု၏’ ဟု ဆိုလို၏။

ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၏အစွမ်း၊ အနာဂတ်ကာလ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်း

တည်ရာ ၁၆-ပါးရှိသော ဘာဝနာနည်းတို့တွင် ‘ရှုသွင်းသည်ဟု သိ၏၊ ရှုထုတ်သည်ဟု သိ၏’ ဟု အရှည်အတိုနှင့် စပ်၍ ဟောထားသော ရှေ့နည်း ၂-ပါး၌ သက်သက် ရှုသွင်းခြင်း၊ ရှုထုတ်ခြင်းသာလျှင် ဖြစ်၏။ အခြားတစ်ပါးသော ပြုဖွယ် တစ်စုံတစ်ခုမျှ မရှိပေ၊ တတိယနည်းမှ စ၍ မူကား ဉာဏ်ကိုဖြစ်စေခြင်း စသည်တို့၌ အားထုတ်ခြင်းကို ပြုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် အရှည်အတိုနှင့် စပ်၍ ဟောထားသော ပထမ၊ ဒုတိယနည်း ၂-ပါး ၌ ‘ရှုသွင်းသည်ဟု သိ၏၊ ရှုထုတ်သည်ဟု သိ၏’ ဟူ၍သာလျှင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာအစဉ်ကို ဟောတော်မူပြီးလျှင် တတိယနည်းမှ စ၍ ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ဉာဏ်ကိုဖြစ်စေခြင်း အစရှိသော အခြင်းအရာကို ပြခြင်းငှာ ‘အလုံးစုံသော ဝင်လေအပေါင်းကို သိလျက် ရှုသွင်းအံ့’ ဤသို့ အစရှိသောနည်းဖြင့် အနာဂတ်ကာလ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာအစဉ်ကို ဟောတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

‘ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ။ ပ ။ ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏’ ဟူရာ၌

ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ။ ပ ။ ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏ ဟူရာ၌ အနက်ကား- ရနံ့ရင်းသော ဝင်လေထွက်လေ ဟူသော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်၊ တစ်ဖန်ငြိမ်းစေလျက်၊ ချုပ်စေလျက်၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့၊ ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏ ဟု ဆိုလို၏။

ဩဠာရိက - သုခုမ - ပဿဒ္ဓိ

ထိုစကားရပ်၌ ရနံ့ရင်းခြင်း၊ သိမ်မွေ့ခြင်း၊ ငြိမ်းခြင်းတို့ကို ဤဆိုမည့်စကားဖြင့် သိအပ်၏။

ယောဂီ၏သန္တာန်၌ ဝင်လေ၊ထွက်လေတို့ကို မသိမ်းဆည်းသေးမီ မရှုမှတ်သေးမီ (ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားမထုတ်မီ) ရှေးအခါက ကိုယ်နှင့်စိတ်တို့သည် ပူပန်ခြင်းရှိလျက် ရနံ့ရင်းကုန်၏။ ကိုယ်နှင့်စိတ်တို့၏ ရနံ့ရင်းမှု မငြိမ်းလျှင်

ဝင်လေ၊ထွက်လေတို့သည်လည်း ရုန့်ရင်းကုန်၏။ အလွန်အားကြီးစွာ ဖြစ်ကုန်လျက် ဝင်ကုန်ထွက်ကုန်၏။ နှာခေါင်းပေါက် မဆန့်ဘဲ ရှိတတ်၏။ ခံတွင်းဖြင့် ရှူသွင်းလျက် ရှူထုတ်လျက်သော်လည်း တည်တတ်၏။

ယောဂီ၏ ကိုယ်နှင့် စိတ်တို့သည် သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးကာလ၌ ကိုယ်နှင့် စိတ်တို့သည် ငြိမ်သက်ကုန်၏၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်ကုန်၏။ ထိုကိုယ်နှင့် စိတ်တို့ ငြိမ်သက်ကုန်လတ်သော် ဝင်လေထွက်လေတို့သည် သိမ်မွေ့စွာ ဖြစ်ကုန်လျက် ဝင်ကုန် ထွက်ကုန်၏။ ‘ဝင်လေ ထွက်လေ ရှိလေသလော၊ မရှိလေသလော’ ဟု စူးစမ်းဆင်ခြင်အပ်သည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ကုန်၏။

ဥပမာပြရလျှင်- ပြေးပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊ တောင်မှဆင်းလာပြီး၍သော်လည်းကောင်း၊ သယ်ယူလာခဲ့သည့် ဝန်ထုပ်ကြီးကို ခေါင်းပေါ်မှချပြီး၍သော်လည်းကောင်း ရပ်တည်နေသော ယောက်ျားအား ရုန့်ရင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ နှာခေါင်းပေါက် မဆန့်ဘဲ ရှိတတ်၏။ ခံတွင်းဖြင့် ရှူသွင်းလျက် ရှူထုတ်လျက် သော်လည်း တည်၏။

ထိုယောက်ျားသည် ထိုမောပန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ပြီးနောက် ရေချိုးရေသောက်ပြီးလျှင် စိုသောအဝတ်ကို ရင်၌ တင်ထား၍ အေးမြသောအရိပ်၌ လျောင်းသောအခါ ထိုသူ၏ ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် သိမ်မွေ့ကုန်၏။ ‘ရှိလေသလော မရှိလေသလော’ ဟု စူးစမ်းဆင်ခြင်အပ်သည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ကုန်သကဲ့သို့ ပင်တည်း။

ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် အဘယ်ကြောင့်နည်း? ယောဂီမှာ ဝင်လေထွက်လေတို့ကို မသိမ်းဆည်းသေးမီ ရှေးအခါက ‘ရုန့်ရင်းကုန်သော ကာယသင်္ခါရတို့ကို ငြိမ်းစေမည်’ ဟု ရည်ရွယ်ခြင်း၊ ကြံစည်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်းမရှိသေး၊ သိမ်းဆည်းသော ကာလ၌မူ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ယောဂီမှာ မသိမ်းဆည်းသေးမီ ကာလထက် သိမ်းဆည်းသောကာလ၌ ကာယသင်္ခါရသည် သိမ်မွေ့ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည်-

“ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း ပူပန်ခြင်းရှိလျှင် လွန်ကဲသော ဝင်လေ၊ ထွက်လေသည် ဖြစ်၏။ ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း ပူပန်ခြင်း မရှိလျှင် သိမ်မွေ့သော ဝင်လေ၊ ထွက်လေသည် ကောင်းစွာဖြစ်၏” ဟု ဆိုကြပေသည်။

သမထဘာဝနာ၌ အဆင့်ဆင့်သိမ်မွေ့ပုံ

ဒီယနိကာယ်ဆောင်၊ သံယုတ္တနိကာယ်ဆောင် ဆရာတို့၏ အလို -

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းသောအခါ၌လည်း ကာယသင်္ခါရသည် ရုန့်ရင်းသေး၏၊ ပထမဈာန်၏ ဥပစာ၌ သိမ်မွေ့၏။ ထိုပထမဈာန်၏ ဥပစာ၌လည်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ ပထမဈာန်၌ သိမ်မွေ့၏။ ပထမဈာန်၌လည်းကောင်း ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာ၌လည်းကောင်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ ဒုတိယဈာန်၌ သိမ်မွေ့၏။ ဒုတိယဈာန်၌လည်းကောင်း တတိယဈာန်၏ ဥပစာ၌လည်းကောင်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ တတိယဈာန်၌ သိမ်မွေ့၏။ တတိယဈာန်၌လည်းကောင်း စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာ၌လည်းကောင်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ စတုတ္ထဈာန်၌ အလွန်သိမ်မွေ့၏။ မဖြစ်ခြင်း၊ မရှိခြင်းသို့သာလျှင် ရောက်လေ၏။

မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင် ဆရာတို့၏ အလို -

ပထမဈာန်၌ ရုန့်ရင်း၏၊ ဒုတိယဈာန်၏ဥပစာ၌ သိမ်မွေ့၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အောက်အောက်ဈာန်ထက် အထက် အထက်ဈာန်၏ ဥပစာ၌လည်း သာ၍ သိမ်မွေ့သည်ကို အလိုရှိကုန်၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဆရာ၏ အလို -

အချုပ်အားဖြင့်မူကား - နိကာယ်ဆောင်ဆရာအားလုံးတို့၏ပင် အလိုအားဖြင့် မသိမ်းဆည်းသေးမီ ကာလ၌ ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရသည် သိမ်းဆည်းသော ကာလ၌ ငြိမ်း၏။ သိမ်းဆည်းဆဲ ရှေ့ပိုင်းကာလ၌ ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရသည် ပထမဈာန်၏ ဥပစာ၌ ငြိမ်း၏။ ပထမဈာန်၏ ဥပစာ၌ ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရသည် ပထမဈာန်၌ ငြိမ်း၏ ။ ပ ။ စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာ၌ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရသည် စတုတ္ထဈာန်၌ ငြိမ်း၏။ ဤသည်ကား သမထအရာ၌ ငြိမ်းပုံကို သိကြောင်းနည်းပေတည်း။

ဝိပဿနာဘာဝနာ၌ အဆင့်ဆင့်သိမ်မွေ့ပုံ

မသိမ်းဆည်းသေးမီကာလ၌ ဖြစ်သော ကာယသင်္ခါရသည် ရုန့်ရင်း၏၊ မဟာဘုတ်တို့ကို သိမ်းဆည်းသော ကာလ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ ဥပါဒါရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းသောအခါ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ ရုပ်အားလုံးကို သိမ်းဆည်းသောအခါ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ နာမ်ကို သိမ်းဆည်းသောအခါ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို သိမ်းဆည်းသောအခါ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ အကြောင်းကို သိမ်းဆည်းသောအခါ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း ရုန့်ရင်းသေး၏၊ အကြောင်းနှင့်တကွ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းသောအခါ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း

ရုန့်ရင်းသေး၏၊ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တလက္ခဏာကို သိမြင်သော ဝိပဿနာ၌ သိမ်မွေ့၏။ ၎င်းသည်လည်း အားနည်းသော ဝိပဿနာ၌ ရုန့်ရင်းသေး၏၊ အားကြီးသော ဗလဝိပဿနာ၌ သိမ်မွေ့၏။ ထိုသို့ အဆင့်ဆင့်သိမ်မွေ့ရာ၌ ရှေးသမထအရာမှာ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် နောက်နောက် သိမ်မွေ့သော ကာယသင်္ခါရဖြင့် ရှေးရှေး ရုန့်ရင်းသော ကာယသင်္ခါရ၏ ငြိမ်းခြင်းကို သိအပ်၏။

ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူပုံ

ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ကား ‘ရုန့်ရင်းသော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်’ ဟူသော ဤပုဒ်၏အနက်ကို အပြစ်ပြုလျက် မေးခြင်း ဟူသော စောဒနာ၊ ဖြေရှင်းသုတ်သင်ခြင်း ဟူသော သောဓနာတို့နှင့်တကွ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုထားလေသည်။

“အဘယ်သို့လျှင် ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု ။ ပ ။ ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်သနည်း၊ ကာယသင်္ခါရတို့ဟူသည် အဘယ်သည်တို့နည်း? ရှည်သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် ကိုယ်၌ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဝင်လေ ထွက်လေတရားတို့သည် ကိုယ်နှင့်စပ်၍ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ကာယသင်္ခါရ မည်၏။ ထိုကာယသင်္ခါရတို့ကို ငြိမ်းစေလျက် ချုပ်စေလျက် အထူးသဖြင့် ငြိမ်းစေလျက် လေ့ကျင့်၏။ တို့သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် ။ ပ ။ အလုံးစုံသော ဝင်လေ ထွက်လေအပေါင်းကို သိလျက် ဝင်လေထွက်လေတို့သည် ကိုယ်၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤဝင်လေ ထွက်လေတရားတို့သည် ကိုယ်နှင့်စပ်၍ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ကာယသင်္ခါရ မည်၏။ ထိုကာယသင်္ခါရတို့ကို ငြိမ်းစေလျက် ချုပ်စေလျက် အထူးသဖြင့် ငြိမ်းစေလျက် လေ့ကျင့်၏။ အကြင်သို့သော ဝင်လေ ထွက်လေ ကာယသင်္ခါရတို့ကြောင့် ကိုယ်၏ ရှေ့သို့ညွှတ်ခြင်း၊ ဘေးသို့ညွှတ်ခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်ညွှတ်ခြင်း၊ နောက်သို့ညွှတ်ခြင်း၊ တုန်ခြင်း၊ လှုပ်ခြင်း၊ ရွေ့ရှားခြင်း၊ တုန်လှုပ်ခြင်း ဖြစ်၏။ ထိုသို့သော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ ထိုသို့သော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။ အကြင်သို့သော ကာယသင်္ခါရတို့ကြောင့် ကိုယ်၏ ရှေ့သို့ညွှတ်ခြင်း မဖြစ်၊ ဘေးသို့ညွှတ်ခြင်း မဖြစ်၊ ထက်ဝန်းကျင်ညွှတ်ခြင်း မဖြစ်၊ နောက်သို့ညွှတ်ခြင်း မဖြစ်၊ မတုန်၊ မလှုပ်၊ မရွေ့ရှား၊ မတုန်လှုပ်၊ ထိုသို့သော ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏ ။ ပ ။ ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏။

စောဒနာ - ယခု ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အလွန်အလွန် သိမ်မွေ့သော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု အကယ်၍ လေ့ကျင့်ငြားအံ့၊ အလွန်အလွန် သိမ်မွေ့သော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုထုတ်အံ့ ဟု အကယ်၍ လေ့ကျင့်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဝင်လေ ထွက်လေကို ရသောစိတ်ကို ပွားစေခြင်းလည်း မဖြစ်၊ ဝင်လေ ထွက်လေကို ပွားစေခြင်းလည်း မဖြစ်၊ ဝင်လေ ထွက်လေကို အမှတ်ရမှု အာနာပါနဿတိကို ပွားစေခြင်းလည်း မဖြစ်၊ အာနာပါနဿတိနှင့် ယှဉ်သော သမာဓိကို ပွားစေခြင်းလည်း မဖြစ်၊ ထိုဆိုခဲ့သော အာနာပါနဿတိကို ပညာရှိတို့သည် ဝင်စားနိုင်ကုန်သည်လည်း မရှိရာ၊ ထိုသမာဓိမှ ထကုန်သည်လည်း မရှိရာ။

အဖြေ - ယခု ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အလွန်အလွန် သိမ်မွေ့သော ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ဟု ။ ပ ။ ရှုထုတ်အံ့ဟု အကယ်၍ လေ့ကျင့်ငြားအံ့၊ သို့ဖြစ်လျှင် ဝင်လေ ထွက်လေကို ရသောစိတ်ကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏၊ ဝင်လေ ထွက်လေကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏၊ ဝင်လေ ထွက်လေကို အမှတ်ရမှု အာနာပါနဿတိကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏၊ အာနာပါနဿတိနှင့် ယှဉ်သောသမာဓိကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏။ ထိုဆိုခဲ့သော အာနာပါနဿတိကို ပညာရှိတို့သည် ဝင်စားလည်း ဝင်စားနိုင်ကုန်၏။ ထိုသမာဓိမှ ထလည်း ထကုန်၏။ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း ဟူမူ-

ကြေးခွက်ကို တီးနှက်သည့် ဥပမာ

ကြေးခွက်ကို တီးခေါက်လိုက်လျှင် ရုန့်ရင်းပြင်းထန်သော အသံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ရုန့်ရင်းပြင်းထန်သော အသံတို့၏ နိမိတ်ကို ကောင်းစွာ ယူထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ မှတ်ထားခြင်းကြောင့် ရုန့်ရင်းပြင်းထန်သောအသံ ချုပ်သွားသော်လည်း - ထို့နောင် သိမ်မွေ့သောအသံတို့သည် နား၌ ကြားရလျက် မပြတ်ဖြစ်နေကုန်၏။ သိမ်မွေ့သောအသံတို့၏ နိမိတ်ကို ကောင်းစွာ ယူထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ မှတ်ထားခြင်းကြောင့် သိမ်မွေ့သောအသံ ချုပ်သွားသော်လည်း- ထို့နောင် ဖြစ်ပေါ်လာသော သာ၍သိမ်မွေ့သော အသံလျှင် အာရုံရှိသော စိတ်သည်လည်း မပြတ်ဖြစ်နေသကဲ့သို့-

ထို့အတူပင် ရှေးဦးစွာ ရုန့်ရင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ရုန့်ရင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေတို့၏ နိမိတ်ကို ကောင်းစွာ ယူထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ မှတ်ထားခြင်းကြောင့် ရုန့်ရင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေ ချုပ်သွားသော်လည်း - ထို့နောင် သိမ်မွေ့သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် ရှုသောဘာဝနာစိတ်၌ ထင်ရှားလျက် မပြတ်ဖြစ်ကုန်၏။ သိမ်မွေ့သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့၏

နိမိတ်ကို ကောင်းစွာ ယူထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ နှလုံးသွင်းထားခြင်း၊ ကောင်းစွာ မှတ်ထားခြင်းကြောင့် သိမ်မွေ့သော ဝင်လေ ထွက်လေ ချုပ်သွားသော်လည်း - ထို့နောင် ဖြစ်ပေါ်လာသော သာ၍ သိမ်မွေ့သော ဝင်လေ ထွက်လေ နိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ်သည်လည်း မပြတ်ဖြစ်ပေ၏။ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ မရောက်ပေ။

သို့ဖြစ်လျှင် ဝင်လေ ထွက်လေကို ရသောစိတ်ကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏၊ ဝင်လေ ထွက်လေ တို့ကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏၊ ဝင်လေ ထွက်လေကို အမှတ်ရမှု အာနာပါနုဿတိကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏၊ အာနာပါနုဿတိနှင့် ယှဉ်သောသမာဓိကို ပွားစေခြင်းလည်း ဖြစ်ပေ၏။ ထိုဆိုခဲ့သော အာနာပါနု သမာပတ်ကို ပညာရှိတို့သည် ဝင်စားလည်း ဝင်စားနိုင်ကုန်၏။ ထိုသမာပတ်မှ ထလည်း ထကုန်၏။ ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် ကာယပေတည်း။ ထင်ခြင်း အမှတ်ရခြင်းသည် သတိပေတည်း။ ရှုခြင်းသည် ဉာဏ်ပေတည်း။ ကာယသည် သတိ၏ ထင်ရာဖြစ်သော ကြောင့် ဥပဋ္ဌာနသာ မည်၏၊ အမှတ်ရမှု မဟုတ်သောကြောင့် သတိကား မမည်။ သတိသည်ကား ထင်တတ် အမှတ်ရတတ်သောကြောင့် ဥပဋ္ဌာနလည်း မည်၏၊ သတိလည်း မည်၏။ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထို ဝင်လေထွက်လေအပေါင်း ကာယကို အဖန်ဖန်ရှု၏။ ထို့ကြောင့် ကာယ၌ ကာယကို ရှုသော ဝါ-ကာယ ဟု ရှုသော သတိပဋ္ဌာန်ဘာဝနာ ဟု ဆိုအပ်ပေသည်။” ဟူ၍ ပေတည်း။

ယခုဆိုခဲ့သော စကားသည် အာနာပါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကာယာနုပဿနာအလိုအားဖြင့် ဟောထားသော ပထမစတုတ္ထ၏ အစဉ်အတိုင်း ပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ပြခြင်းပေတည်း။

အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ပုံ

ယခုအခါဝယ် အားထုတ်ပုံကို ပြဆိုအံ့ ... ၁၆-ပါးသော တည်ရာရှိသော ထိုဒေသနာတော်၌ ဤပထမစတုတ္ထ ကိုသာလျှင် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို စတင်ပွားများအားထုတ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဦးစွာအားထုတ်ရမည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူပေသည်။ အခြားစတုတ္ထသုံးခုတို့ကိုမူကား ဤပထမစတုတ္ထ၌ ဈာန်ရပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဝေဒနာနုပဿနာ၊ စိတ္တာနုပဿနာ၊ ဓမ္မာနုပဿနာတို့ အလိုအားဖြင့် ဟောတော်မူပေသည်။

ထို့ကြောင့် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားစေပြီးလျှင် အာနာပါနုစတုတ္ထဈာန်ကို အခြေခံပြုကာ ဝိပဿနာရှု၍ ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်တို့နှင့်တကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်လိုသော အားထုတ်ခါစ အမျိုးကောင်းသားသည် ရှေး၌ ဆိုခဲ့ပြီး သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် သီလကိုစင်ကြယ်စေခြင်း စသော အလုံးစုံသောကိစ္စတို့ကို ပြုပြီးလျှင် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဂုဏ်အပြား ရှိသောဆရာ၏အထံ၌ ငါးပိုင်းငါးပုံရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူအပ်ပေသည်။

ငါးပိုင်းငါးပုံ ဟူသည်မှာ -

- (၁) သင်ယူခြင်း - ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ပုံနည်းကို နှုတ်တက်သင်ယူခြင်း ပေတည်း။
- (၂) မေးမြန်းခြင်း - ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မေးမြန်းခြင်း ပေတည်း။
- (၃) ထင်ခြင်း - ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံနိမိတ်၏ထင်ပုံ ပေတည်း။
- (၄) အပြီးအဆုံးရောက်ခြင်း - ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ၏ အပြီးအဆုံးသို့ရောက်ခြင်း ဈာန်ရခြင်း ပေတည်း။
- (၅) မှတ်သားခြင်း - ကမ္မဋ္ဌာန်းကို မှတ်သားခြင်းပေတည်း။ ‘ဤကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဤသို့သော သဘော လက္ခဏာရှိသည် ဟု ကမ္မဋ္ဌာန်း၏သဘောကို မှတ်သားခြင်း ဖြစ်၏။

ဤသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ငါးပိုင်းငါးပုံပြု၍ သင်ယူလျှင် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မပင်ပန်း၊ ဆရာကိုလည်း မပင်ပန်း စေ၊ ထို့ကြောင့် အနည်းငယ်သင်စေပြီးလျှင် များစွာသောကာလပတ်လုံး ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်စေ၍ ဤပုံဤနည်းဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှုတ်တက်သင်ယူပြီးနောက် ဆရာ၏အထံ၌ဖြစ်စေ၊ အခြားအရပ်၌ဖြစ်စေ သင့်လျော်လျောက်ပတ်သော ကျောင်း၌နေလျက် ပလိဗောဓအငယ်များကို ဖြတ်ပယ်ပြီးလျှင် ဆွမ်းစားပြီးသောအခါ ဆွမ်းဆီယစ်ခြင်းကို ပယ်ဖျောက် ၍ ချမ်းသာစွာထိုင်နေလျက် ရတနာသုံးပါး၏ဂုဏ်ကို အောက်မေ့ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် စိတ်ကိုရွှင်လန်းစေပြီးလျှင် ဆရာထံ မှ သင်ယူခဲ့သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအစီအရင်မှ တစ်ပုဒ်မျှကိုသော်လည်း မတွေ့ဝေဘဲ အာနာပါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံး သွင်းအပ်ပေသည်။

နှလုံးသွင်းပုံ အစီအရင်

နှလုံးသွင်းပုံ အစီအရင်မှာ-

- (၁) ရေတွက်ခြင်း (ဂဏနာ) - ဝင်သက်ထွက်သက်တို့ကို တစ်၊ နှစ်၊ သုံး စသည်ဖြင့် ရေတွက်ခြင်း။
- (၂) အစဉ်လိုက်ခြင်း (အနုဗန္ဓနာ) - ဝင်သက်ထွက်သက်သို့ အစဉ်လိုက်၍ အမှတ်သတိကို ဆောင်ခြင်း။

- (၃) ထိရာ(ဖုသနာ) - နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၌ ဝင်သက်ထွက်သက်တို့၏ ထိခြင်း၊
- (၄) ထားခြင်း (ဌပနာ) - ဈာန်စိတ်ကို ထားခြင်း၊ ဈာန်သို့ ရောက်ခြင်း အပ္ပနာ၊
- (၅) ကောင်းစွာမှတ်ခြင်း (သလ္လက္ခဏာ) - အနိစ္စ စသည်ဖြင့် ရှုခြင်း ဝိပဿနာ၊
- (၆) နစ်ခြင်း (ဝိဝဇ္ဇနာ) - သင်္ခါရအာရုံမှ နစ်သော မဂ်၊
- (၇) ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်း(ပါရိသုဒ္ဓိ)- ဖိုလ်၊
- (၈) တစ်ဖန်ရှုခြင်း (ပဋိပဿနာ) - မဂ်ဖိုလ်တို့ကို ပြန်လည်ဆင်ခြင်မှု ပစ္စဝေက္ခဏာတို့ ဖြစ်၏။

(၁) ဂဏနာ - ရေတွက်ခြင်းနည်း

အားထုတ်ခါစဖြစ်သော ယောဂီသည် ရှေးဦးစွာ ရေတွက်ခြင်းဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ရေတွက်သောအခါ၌လည်း ငါးခုတို့၏အောက်၌၊ ဆယ်ခုတို့၏အထက်သို့ မရေတွက်ရာ၊ အကြား၌ ပြတ်ခြင်းကိုလည်း မပြုရာ၊ အပြစ်ကား- ငါးခုတို့၏အောက်၌ထားလျှင် ကျဉ်းမြောင်းသော အရေအတွက်၌ စိတ်ဖြစ်ခြင်းသည် တုန်လှုပ်၏။ ကျဉ်းမြောင်းသော နွားခြံထဲ၌ ပိတ်လှောင်ထားသော နွားအပေါင်းကဲ့သို့ပင်တည်း။ ဆယ်ခုတို့၏အထက်သို့ ဆောင်လျှင်လည်း စိတ်ဖြစ်ခြင်းသည် ရေတွက်ခြင်းကိုသာ မှီလျက်ရှိ၏။ အကြား၌ ပြတ်ခြင်းကိုပြုလျှင် “ငါ၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အထွတ်အထိပ်အဆုံးသို့ ရောက်လေသလော မရောက်လေသလော” ဟု စိတ်သည် တုန်လှုပ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအပြစ်တို့ကို ကြဉ်ရှောင်၍ ရေတွက်အပ်ပေသည်။

စပါးခြင်သူ၏ ရေတွက်ခြင်း

ရေတွက်သောအခါ၌လည်း ရှေးဦးစွာ စပါးခြင်သူ၏ ရေတွက်ခြင်းမျိုးဖြစ်သော နှေးနှေးကွေးကွေး ရေတွက်ခြင်းဖြင့် ရေတွက်အပ်၏။ စပါးခြင်သောသူသည် တင်းတောင်းကို ပြည့်စေပြီးလျှင် တစ်တင်း ဟု ဆို၍ လောင်း၏။ တစ်ဖန် တင်းတောင်းကိုပြည့်စေစဉ် တစ်စုံတစ်ခုသောအမှိုက်ကို မြင်၍ ထိုအမှိုက်ကို ဖယ်ထုတ်ပစ်သော်လည်း တစ်တင်းတစ်တင်း ဟူ၍သာ ဆိုနေ၏။ နှစ်တင်းနှစ်တင်း စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ ထိုအတူ ယောဂီသည်လည်း ဝင်လေ ထွက်လေတို့တွင် အကြင်လေသည် ထင်ပေါ်၏။ လေကိုယူ၍ တစ် တစ်မှ စ၍ တစ်ဆယ် တစ်ဆယ် တိုင်အောင် ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေကို မှတ်လျက်သာလျှင် ရေတွက်အပ်၏။ ဤသို့ ရေတွက်နေလျှင် ထိုယောဂီအား ဝင်ကုန် ထွက်ကုန်သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် ထင်ရှားကုန်၏။

နွားကျောင်းသမား၏ ရေတွက်ခြင်း

ထိုအခါ စပါးခြင်သူ၏ ရေတွက်ခြင်းမျိုးဖြစ်သော နှေးနှေးရေတွက်ခြင်းကို ပယ်၍ နွားကျောင်းသမား၏ ရေတွက်ခြင်းမျိုးဖြစ်သော မြန်မြန်ရေတွက်ခြင်းဖြင့် ရေတွက်အပ်၏။ ကျွမ်းကျင်သော နွားကျောင်းသမားသည် ကျောက်စရစ် စသည်တို့ကို ခါးပိုက်ဖြင့်ယူခဲ့၍ ကြိုးနှင့်ဝါးရင်းတုတ်ကို လက်ဖြင့်ကိုင်လျက် နံနက်စောစောကပင် ခြံသို့သွား၍ နွားတို့ကို ကျောကုန်း၌ ပုတ်ခတ်ကာ တံခါးတိုင်ထိပ်၌ ထိုင်လျက် တံခါးဝသို့ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းသော နွားကိုသာလျှင် ကျောက်စရစ်ဖြင့် ပစ်ခတ်၍ တစ် နှစ် စသည်ဖြင့် ရေတွက်၏။ ကျဉ်းမြောင်းသောအရပ်၌ တစ်ညလုံး ဆင်းရဲစွာနေရသော နွားအပေါင်းသည် ထွက်လတ်သော် အချင်းချင်းတိုးဝှေ့ပွတ်တိုက်လျက်လျင်စွာ အစုလိုက် အစုလိုက် ထွက်၏။ ထိုနွားကျောင်းသမားသည် “သုံး လေး ငါး တစ်ဆယ်” စသည်ဖြင့် လျင်စွာ လျင်စွာ ရေတွက်သည်သာလျှင်တည်း။ ထိုအတူပင် ယောဂီမှာလည်း ရှေး၌ပြခဲ့သော အနှေးနည်းဖြင့် ရေတွက်နေစဉ် ဝင်လေထွက်လေတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ကုန်လျက် လျင်စွာလျင်စွာ အဖန်ဖန် ဝင်ကုန်ထွက်ကုန်၏။ ထိုအခါ ယောဂီသည် “အဖန်ဖန် ဝင်ကုန်ထွက်ကုန်သည်” ဟု သိသဖြင့် အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ အပြင်၌လည်းကောင်း မယူမူ၍ နှာသီးဝသို့ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေကိုသာလျှင် ယူလျက် “တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး၊ ငါး၊ တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး၊ ငါး၊ ခြောက်၊ တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး၊ ငါး၊ ခြောက်၊ ခုနစ်၊ တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး၊ ငါး၊ ခြောက်၊ ခုနစ်၊ ရှစ်၊ တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး၊ ငါး၊ ခြောက်၊ ခုနစ်၊ ရှစ်၊ ကိုး၊ တစ်၊ နှစ်၊ သုံး၊ လေး၊ ငါး၊ ခြောက်၊ ခုနစ်၊ ရှစ်၊ ကိုး၊ တစ်ဆယ်” ဟု လျင်စွာလျင်စွာ ရေတွက်အပ်၏။

ရေတွက်ရခြင်း အကြောင်း

ရေတွက်ခြင်းနှင့်စပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ရေတွက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်လျှင် စိတ်သည် တစ်ခုတည်းသောအာရုံရှိလျက် တည်ကြည်ပေ၏။ ဥပမာ - ရေစီးသန်သော ရေယဉ်၌ ထိုးဝါးအကူအညီ၏အစွမ်းဖြင့် လှေ၏ရပ်တည်ခြင်းကဲ့သို့ ပင်တည်း။

ဤသို့ လျင်စွာ လျင်စွာ ရေတွက်နေသော ယောဂီအား ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသည် အခြားမရှိဘဲ မပြတ်ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်လျက် ထင်ပေါ်၏။ ထိုအခါ “အခြားမရှိဘဲ မပြတ်ဖြစ်နေသည်” ဟု သိပြီးလျှင် အတွင်းသို့ ဝင်သွားသော လေကိုလည်းကောင်း၊ အပြင်သို့ ထွက်သွားသော လေကိုလည်းကောင်း နှလုံးမသွင်း မသိမ်းဆည်းမူ၍ ရှေးနည်းဖြင့်ပင်

လျင်စွာ လျင်စွာ ရေတွက်အပ်၏။ မှန်ပေ၏။ အတွင်းသို့ ဝင်သွားသော လေနှင့်အတူ စိတ်ကိုဝင်စေလျှင် ကိုယ်တွင်း အရပ်သည် လေတိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဆီဖြင့် ပြည့်နေသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်တတ်၏။ အပြင်သို့ ထွက် သွားသောလေနှင့်အတူ စိတ်ကိုထုတ်ဆောင်လျှင် အပြင်ပ အထူးထူးသော အာရုံ၌ စိတ်သည် ပျံ့လွင့်တတ်၏။ စင်စစ် သော်ကား ထိရာ ထိရာ အရပ်၌သာလျှင် သတိကိုထား၍ ပွားစေသူအား ဘာဝနာသည် ပြီးပြည့်စုံ၏။ ထို့ကြောင့် “အ တွင်းသို့ ဝင်သွားသော လေကိုလည်းကောင်း၊ အပြင်သို့ ထွက်သွားသော လေကိုလည်းကောင်း နှလုံးမသွင်း မသိမ်း ဆည်းမှု၍ ရှေးနည်းဖြင့်ပင် လျင်စွာ လျင်စွာ ရေတွက်အပ်၏” ဟု ဆိုခဲ့ရပေသည်။

အဘယ်မျှလောက်ကြာအောင် ဤဝင်လေ ထွက်လေကို ရေတွက်အပ်သနည်း? ဟူမူ ရေတွက်ခြင်းနှင့် ကင်း၍ ဝင်လေ ထွက်လေအာရုံ၌ သတိကောင်းစွာ တည်သည်တိုင်အောင် ရေတွက်အပ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။ ရေတွက်ခြင်းသည် အပြင်ပ၌ ပြန့်သွားနေသော ဝိတက်၏ပြတ်စဲခြင်းကို ပြ၍ ဝင်လေ ထွက်လေအာရုံ၌ သတိကို ကောင်းစွာတည်စေခြင်း အကျိုးငှာသာလျှင် ဖြစ်ပေ၏။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဂဏနာ-ရေတွက်ခြင်းနည်းဖြင့် နှလုံးသွင်းပြီးလျှင် အနုဗန္ဓနာ-အစဉ်လိုက်ခြင်းနည်း ဖြင့် နှလုံးသွင်းအပ်၏။

(၂) အနုဗန္ဓနာ - အစဉ်လိုက်ခြင်းနည်း

အနုဗန္ဓနာမည်သည် ရေတွက်ခြင်းကို ရုပ်သိမ်း၍ ဝင်လေ ထွက်လေတို့ကို အခြားအပြတ်မရှိဘဲ အမှတ်သတိ ဖြင့် အစဉ်လိုက်ခြင်းပေတည်း။ ၎င်းသည်လည်း အစ အလယ် အဆုံးတို့ကို အစဉ်လိုက်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အစဉ် လိုက်ခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ အပြင်သို့ ထွက်သောလေ၏ အစကား ချက်ပေတည်း၊ အလယ်ကား ရင်ချိုင့်အရပ်ပေ တည်း၊ အဆုံးကား နှာသီးဖျားပေတည်း၊ အတွင်းသို့ ဝင်သောလေ၏အစကား နှာသီးဖျားပေတည်း၊ အလယ်ကား ရင်ချိုင့်အရပ်ပေတည်း၊ အဆုံးကား ချက်ပေတည်း။ ထို အစ အလယ် အဆုံးကို အစဉ်လိုက်သော ယောဂီ၏စိတ်သည် ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ရောက်လျက် ပူပန်ပင်ပန်းမှုနှင့်တကွ ဖြစ်ရန်လည်း ဖြစ်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းနှလုံးသွင်းမှု လှုပ်ရှားရန်လည်း ဖြစ်၏။

ဤအဆိုနှင့်အညီ ဟောထားသောဒေသနာကား-

“အဿာသ-ဝင်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံးကို သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား အတွင်း၌ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ ရောက်သောစိတ်ဖြင့် ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း ပူပန်ပင်ပန်းမှုနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်၏၊ တုန်လည်း တုန်၏၊ လှုပ်လည်း လှုပ်၏။ ပဿာသ-ထွက်လေ၏ အစ အလယ် အဆုံးကို သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ပြင်ပ၌ ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ ရောက်သောစိတ်ဖြင့် ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း ပူပန်ပင်ပန်းမှုနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏၊ တုန်လည်း တုန်၏၊ လှုပ်လည်း လှုပ်၏” ဟု သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပေတည်း။

ထို့ကြောင့် အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့် နှလုံးသွင်းရှုမှတ်သော ယောဂီသည် ဝင်လေ ထွက်လေတို့၏ အစ အလယ် အဆုံးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ နှလုံးမသွင်းအပ်ပေ။ စင်စစ်သော်ကား ထိရာ-ဖုသနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုထားခြင်း-ဌာပနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းအပ်ရအပ်ပေသည်။

မှန်ပေ၏။ ဂဏနာနည်း၊ အနုဗန္ဓနာနည်းတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အသီးအခြား နှလုံးသွင်းခြင်း ရှိသကဲ့သို့ ဖုသနာ၊ ဌာပနာတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် အသီးအခြား နှလုံးသွင်းခြင်း မရှိပေ။ စင်စစ်အားဖြင့်မူ ထိရာ ထိရာ ဌာန၌ သာလျှင် ရေတွက်နေလျှင် ဂဏနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖုသနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းနေသည်ဟု ဆို အပ်ပေ၏။ ထို ထိရာဌာန၌ပင်လျှင် ရေတွက်ခြင်းကို ရုပ်သိမ်း၍ ထိုဝင်လေထွက်လေတို့ကို သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်နေ လျှင်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာ၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်ကိုထားလျှင်လည်းကောင်း အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖုသနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဌာပနာနည်းဖြင့်လည်းကောင်း နှလုံးသွင်းနေသည်ဟု ဆိုအပ်ပေ၏။ ထိုဆိုခဲ့သော ဤ အနက်ကို အဋ္ဌကထာတို့၌ ပြဆိုထားသော သူဆွဲဥပမာ၊ တံခါးစောင့်ဥပမာတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌ ပြဆို ထားသော လွှဲဥပမာဖြင့်လည်းကောင်း သိအပ်၏။

(၃) ဂဏနာနည်း-ဖုသနာနည်း

(၄) အနုဗန္ဓနာနည်း-ဖုသနာနည်း-ဌာပနာနည်း

သူဆွဲဥပမာ

သူဆွဲသည် ပုခက်ဖြင့်ကစားနေကြသော သားအမိတို့၏ ပုခက်ကို လွှဲလျက် ထိုပုခက်တိုင်အနီး၌ပင် ထိုင်နေ လျှင် အစဉ်အတိုင်း လာသော-သွားသော ပုခက်ပျဉ်ချပ်၏ နှစ်ဖက်အစွန်းတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အလယ်ကိုလည်း ကောင်း မြင်၏။ နှစ်ဖက်အစွန်းနှင့် အလယ်တို့ကို မြင်အောင် ကြောင့်ကြ မစိုက်ရသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် ယောဂီရဟန်း

သည် သတိ၏အစွမ်းဖြင့် ချည်တိုင်၏အနီး၌ (ဝါ) ဝင်လေထွက်လေ၏ ထိခိုက်ရာနှာသီးဖျား အထက်နှုတ်ခမ်း၌ တည်၍ ဝင်လေ ထွက်လေဟူသော ပုခက်ကို ပစ်လွှဲလျက် နှာသီးဖျားနှင့် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော နိမိတ်၌ပင်လျှင် သတိဖြင့် ထိုင်နေလတ်သော် အစဉ်အတိုင်း လာကုန်-သွားကုန်သော ဝင်လေထွက်လေတို့၏ ထိရာအရပ်၌ အစ အလယ် အဆုံးကို သတိဖြင့် အစဉ်လိုက်သည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ထိုထိရာအရပ်၌ စိတ်ကိုထားသည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း ရှုမြင်အပ်ပေ၏။ ထို အစ အလယ် အဆုံးတို့ကို ရှုမြင်နိုင်အောင် ကြောင့်ကြ မစိုက်ရပေ။ ဤကား သူဆွဲဥပမာပေတည်း။

တံခါးစောင့်ဥပမာ

တံခါးစောင့်သည် မြို့၏အတွင်း၌လည်းကောင်း၊ အပြင်၌လည်းကောင်း လူတို့ကို “သင်က မည်သူနည်း၊ ဘယ်မှ လာခဲ့သနည်း၊ ဘယ်သို့ သွားမည်နည်း၊ သင်၏လက်၌ အဘယ်ပစ္စည်းနည်း” ဤသို့ စသည်ဖြင့် မစူးစမ်းပေ။ မှန်ပေ၏- ထိုမြို့တွင်းမြို့ပြင်က လူတို့သည် တံခါးစောင့်၏တာဝန် မဟုတ်ပေ။ စင်စစ်သော်ကား တံခါးပေါက်သို့ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းသော လူကိုသာလျှင် စူးစမ်းသကဲ့သို့ ထို့အတူပင် အတွင်းသို့ ဝင်သွားသောလေ၊ အပြင်သို့ထွက်သွားသော လေတို့သည် ယောဂီရဟန်း၏တာဝန် မဟုတ်ကုန်။ နှာသီးဝသို့ ရောက်လာတိုင်း ရောက်လာတိုင်းသော ဝင်လေထွက်လေတို့သည်သာလျှင် ရှုရန်တာဝန်များ ဖြစ်ကြပေသည်။

လွှဲဥပမာ

ပဋိသန္တိဒါမဂ်၌ ဟောတော်မူပုံ -

“သတိဖြင့် စိတ်ကို ဖွဲ့ချည်ရာဌာနဖြစ်သော နှာသီးဖျားနှင့် အထက်နှုတ်ခမ်းဟူသော နိမိတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝင်လေသည်လည်းကောင်း၊ ထွက်လေသည်လည်းကောင်း တစ်ခုတည်းသောစိတ်၏ အာရုံ မဟုတ်ပေ။ နိမိတ်၊ ဝင်လေ၊ ထွက်လေ ဟူသော ၃-ပါးသောတရားတို့ကို မသိသောသူသည် အာနာပါနဿ-တိသမာဓိဘာဝနာကို မရနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။

နိမိတ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည်လည်းကောင်း တစ်ခုတည်းသော စိတ်၏ အာရုံ မဟုတ်ပေ။ သို့သော်လည်း ၃-ပါးသောတရားတို့ကို သိသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာကို ရနိုင်ပေ၏။”

(၁) ဤ ၃-ပါးသော တရားတို့သည် တစ်ခုတည်းသောစိတ်၏ အာရုံမဟုတ်ကြပေ။ (၂) သို့ဖြစ်ပါလျက် အဘယ်သို့လျှင် ဤ ၃-ပါးသော တရားတို့ကို မသိရသည်မဟုတ်ဘဲ သိရပါသနည်း၊ (၃) စိတ်သည်လည်း အဘယ်သို့လျှင် ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ မရောက်ပါသနည်း၊ (၄) အားထုတ်မှုလုံ့လသည်လည်း အဘယ်သို့ ထင်ပါသနည်း၊ (၅) ယှဉ်စေခြင်း၊ ပြုလုပ်ခြင်းကိစ္စကိုလည်း အဘယ်သို့ပြီးစေပါသနည်း၊ (၆) အထူးဝိသေသတို့လည်း အဘယ်သို့ရပါသနည်း။

ဥပမာအားဖြင့် ပြရလျှင် -

ညီသောမြေပြင်၌ သစ်တုံးတစ်ခု ချထား၏။ ထိုသစ်တုံးကို ယောက်ျားသည် လွှဲဖြင့် ဖြတ်၏။ ထိုသို့ဖြတ်လျှင် သစ်တုံး၌ တိုက်ထိသော လွှဲသွားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုယောက်ျား၏ သတိသည် ထင်၏။ လာကုန်၊ သွားကုန်သော လွှဲသွားတို့ကို နှလုံးမသွင်းပေ။ ထိုသို့ နှလုံးမသွင်းသော်လည်း လာကုန်၊ သွားကုန်သော လွှဲသွားတို့ကို မသိရသည်လည်း မဟုတ်၊ သိကုန်၏။ လွှဲတိုက်မှု လုံ့လလည်း ထင်၏။ သစ်တုံးကိုဖြတ်မှု ပယောဂကိုလည်း ပြီးစေ၏။ နှစ်ပိုင်းသုံးပိုင်းစသည် ပြတ်ခြင်းဟူသော အထူးဝိသေသကိုလည်း ရပေ၏။

- ညီသောမြေပြင်၌ ချထားသော သစ်တုံးကဲ့သို့ ဤအတူပင် သတိဖြင့်ဖွဲ့ချည်ရာ နိမိတ်ကို မှတ်အပ်၏။
- လွှဲသွားတို့ကဲ့သို့ ဤအတူပင် ဝင်လေ ထွက်လေတို့ကို မှတ်အပ်ကုန်၏။
- (က) သစ်တုံး၌ တိုက်ထိသော လွှဲသွားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ယောက်ျား၏သတိထင်သကဲ့သို့၊
  - (ခ) လာကုန် သွားကုန်သော လွှဲသွားတို့ကို နှလုံးမသွင်းသကဲ့သို့၊
  - (ဂ) လာကုန် သွားကုန်သော လွှဲသွားတို့ကို မသိရသည် မဟုတ်၊ သိရကုန်သကဲ့သို့၊
  - (ဃ) လွှဲတိုက်မှု လုံ့လလည်း ထင်လျက်၊ ဖြတ်မှု ပယောဂကိုလည်း ပြီးစေလျက်၊
  - (င) ပြတ်ခြင်း အထူးဝိသေသကို ရသကဲ့သို့။

ဤအတူပင် -

- (က) ရဟန်းသည် နှာသီးဖျား၌ဖြစ်စေ၊ အထက်နှုတ်ခမ်း၌ဖြစ်စေ သတိကို ထင်စေ ဖြစ်စေလျက် ထိုင်နေ၏။
- (ခ) လာကုန် သွားကုန်သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့ကို နှလုံးမသွင်း၊
- (ဂ) သို့သော်လည်း လာကုန် သွားကုန်သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့ကို မသိရကုန်သည်လည်း မဟုတ်၊ သိရကုန်၏။
- (ဃ) အားထုတ်မှု လုံ့လလည်း ထင်၏။ ယှဉ်စေခြင်း ကိစ္စကိုလည်း ပြီးစေ၏။
- (င) အထူးဝိသေသကိုလည်း ရပေ၏။

အားထုတ်မှုလုံ့လ ဟူသည် - အားထုတ်သော လုံ့လရှိသော ယောဂီ၏ ကိုယ်နှင့်စိတ်သည် ဘာဝနာကို ပွားစေရန် ခွဲကျန်းသန်စွမ်းပေ၏။ ဤခွဲကျန်းသန်စွမ်းကြောင်း ဖြစ်သော လုံ့လသည် အားထုတ်မှုပဓာန ပေတည်း။

ယှဉ်စေခြင်းကိစ္စ ပယောဂ ဟူသည် - အားထုတ်သော လုံ့လရှိသော ယောဂီ၏သန္တာန်၌ စိတ်၏ညစ်ညူးကြောင်း နီဝရဏတို့ကို ပယ်အပ်ကုန်၏။ မိစ္ဆာဝိတက်တို့သည် ငြိမ်းကုန်၏။ ဤနီဝရဏ၊ မိစ္ဆာဝိတက်တို့ ကင်းငြိမ်းကြောင်း ဖြစ်သော ရှုမှတ်အားထုတ်ခြင်းသည် ယှဉ်စေခြင်း ကိစ္စပယောဂ ပေတည်း။

အထူးဝိသေသ ဟူသည် - အားထုတ်သော လုံ့လရှိသော ယောဂီ၏သန္တာန်၌ သံယောဇဉ်တို့ကို ပယ်အပ်ကုန်၏။ ဖြစ်နိုင်ခွင့်ရှိသော အနုဿယကိလေသာတို့သည် အရိယမဂ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်သည့်အခြေအနေသို့ရောက်လျက် အစွန်းအစမျှ မကျန် ကင်းကုန်၏။ ဤသံယောဇဉ်၊ ကိလေသာတို့၏ ကင်းခြင်းသည် အထူးဝိသေသပေတည်း။

ဤသို့လျှင် ဤ ၃-ပါးသော တရားတို့သည် တစ်ခုတည်းသော စိတ်၏အာရုံ မဟုတ်ကြသော်လည်း ၃-ပါးသော တရားတို့ကို မသိရကုန်သည် မဟုတ်၊ သိရပေကုန်၏။ စိတ်သည်လည်း ပျံ့လွင့်ခြင်းသို့ မရောက်ပေ။ အားထုတ်မှု လုံ့လသည်လည်း ထင်ပေ၏။ ယှဉ်စေခြင်း ကိစ္စကိုလည်း ပြီးစေနိုင်ပေ၏။ အထူးဝိသေသကိုလည်း ရပေ၏။

“အချင်းခပ်သိမ်းပြည့်စုံသော အာနာပါနုဿတိကို မြတ်စွာဘုရား ဟောထားသည့်အတိုင်း အကြင်ရဟန်းသည် အစဉ်အတိုင်း လေ့လာလျက် ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်၏။ ထိုရဟန်းသည် တိမ်တိုက်မှ လွတ်သော လက္ခသို့ (မိမိခန္ဓာအစရှိသော) ဤလောကကို ထွန်းလင်းစေနိုင်၏” ဤကား ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပေတည်း။

ဤလွှဲပမာဉ်ကား- ယောဂီရဟန်း၏ လာသောလေ သွားသောလေတို့ကို နှလုံးမသွင်းဘဲ ထိရာ၌သာ နှလုံးသွင်းခြင်းမျှသည်သာ လျှင် အကျိုးပေတည်း ဟူ၍ သိအပ်၏။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်းခြင်း၏ တိုးတက်မှု အဆင့်ဆင့်

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းသော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား မကြာမီပင် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်၏။ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော အပ္ပနာခေါ်သော စိတ်ကို ထားတတ်သော သမာဓိသည်လည်း ပြီးစီးပြည့်စုံ၏။

အချို့ပုဂ္ဂိုလ်မှာမူ ရေတွက်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသော ကာလမှစ၍ပင် အစဉ်အတိုင်း ရုန့်ရင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေတို့ ချုပ်သည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ကိုယ်၏ပူပန်ပင်ပန်းခြင်း ငြိမ်းလတ်သော် ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ပေါ့ပါး၏။ ကိုယ်သည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်သော အခြေအနေရောက်သကဲ့သို့ ရှိ၏။

ဥပမာဖြင့်ပြရလျှင်- ကိုယ်၏ပူပန်ခြင်းရှိသူသည် ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ပေါ်၌ နေလျှင် ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်သည် ညွတ်ကျ၏၊ ကျိတ်ကျိတ် အသံမည်၏၊ အိပ်ရာခင်းသည် တွန့်၏။ ကိုယ်၏ပူပန်ခြင်း ကင်းနေလျှင်ကား ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်သည် ညွတ်မကျ၊ အသံ မမည်၊ အိပ်ရာခင်း မတွန့်၊ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်သည် မို့ ဝှမ်းတို့ဖြင့်ပြည့်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ အကြောင်းမှာ ပူပန်ပင်ပန်းခြင်း မရှိသောကိုယ်သည် ပေါ့ပါးသောကြောင့်ပေတည်း။

ထို့အတူပင် ရေတွက်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် နှလုံးသွင်းသော ကာလမှစ၍ အစဉ်အတိုင်း ရုန့်ရင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေတို့ ချုပ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကိုယ်၏ပူပန်ခြင်း ငြိမ်းလတ်သော် ကိုယ်ရော စိတ်ပါ ပေါ့ပါး၏။ ကိုယ်သည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်သော အခြေအနေသို့ ရောက်နေသကဲ့သို့ ရှိပေ၏။

ထိုယောဂီမှာ ရုန့်ရင်းသော ဝင်လေ ထွက်လေ ချုပ်သွားလျှင် သိမ်မွေ့သော ဝင်လေ ထွက်လေ နိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ်သည် ဖြစ်၏။ ထိုသိမ်မွေ့သော ဝင်လေ ထွက်လေ ချုပ်သွားပြန်လျှင်လည်း အဆင့်ဆင့် ထို့ထက်သာ၍ သာ၍ သိမ်မွေ့သော ဝင်လေ ထွက်လေ နိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ်သည် ဖြစ်သည်သာလျှင်တည်း။

ကြေးခွက်တီးနက်သည့် ဥပမာ - လူတစ်ယောက်သည် ကြီးသောသံချောင်းဖြင့် ကြေးခွက်ကြေးလင်ပန်းကို တီးခေါက်၏။ တီးခေါက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ကြီးစွာသောအသံ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုလူမှာ ရုန့်ရင်းသော အသံလျှင် အာရုံရှိသော စိတ်သည် ဖြစ်၏။ ရုန့်ရင်းသောအသံ ချုပ်သွားလျှင် ထို့နောင် သိမ်မွေ့သောနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ်သည် ဖြစ်၏။ ထိုသိမ်မွေ့သောအသံ ချုပ်သွားပြန်လျှင်လည်း အဆင့်ဆင့် ထို့ထက်သာ၍သာ၍ သိမ်မွေ့သော အသံနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော စိတ်သည် ဖြစ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းတို့နှင့် မတူသောထူးခြားချက်

အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် နောက်နောက်ကာလ၌ ထင်ရှားကုန်သကဲ့သို့ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထို့အတူ မဟုတ်ပေ။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပွားစေသောသူအား နောက်နောက်ကာလ၌ သိမ်မွေ့ခြင်းသို့ ရောက်၏။ ထင်ခြင်းသို့ သော်လည်း မရောက်ဘဲ ရှိတတ်၏။ ၎င်းသည် ဤသို့ မထင်ဘဲရှိနေလျှင် ယောဂီရဟန်းသည် နေရာမှ ထကာ သားရေပိုင်းအခင်းကို ခါ၍ မသွားအပ်သေးပေ။ ‘အဘယ်သို့ ပြုသင့်သနည်း၊ ဆရာကို မေးရမည်လော’ ဟူ၍သော်လည်းကောင်း၊ ‘ယခုအခါ၌ ငါ၏ကမ္မဋ္ဌာန်း ပျောက်သွားပြီ’ ဟူ၍သော်လည်းကောင်း နှလုံးသွင်း၍ နေရာမှ မထအပ်

ပေ၊ အကြောင်းမှာ - ဣရိယာပုထ်ကို ဖျက်၍ ထသွားသောသူအား ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အသစ်အသစ်သာလျှင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုင်မြဲထိုင်လျက် သာလျှင် ပကတိအားဖြင့် တိုက်ထိနေရာ အရပ်၌ စိတ်ကို ဆောင်အပ်၏။

ထိုသို့ဆောင်ရာ၌ ဆောင်ကြောင်းဖြစ်သောနည်းမှာ- ယောဂီရဟန်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ မထင်ခြင်းကို သိသော အခါ ဤသို့ ဆင်ခြင်အပ်၏။ 'ဤ အသက်ရှူလေတို့မည်သည် အဘယ်အရပ်၌ ရှိကြသနည်း၊ အဘယ်အရပ်၌ မရှိကြသနည်း၊ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အား ရှိကြသနည်း၊ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်အား မရှိကြသနည်း' ဟု ဆင်ခြင်အပ်၏။ ထိုအခါ 'ဤ အသက်ရှူလေတို့သည်-

ဝင်သက်ထွက်သက် မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များ

- အမိဝမ်းတွင်း ပဋိသန္ဓေနေစဉ်၌ မရှိ၊
- ရေထဲ၌ နစ်မြုပ်နေသူတို့အား မရှိ၊
- မေ့မျောနေသူတို့အား မရှိ၊
- သူသေတို့အား မရှိ၊
- စတုတ္ထဈာန် ဝင်စားနေသူတို့အား မရှိ၊
- ရူပဘဝ အရူပဘဝသို့ ရောက်နေသောသူတို့အား မရှိ၊
- နိရောဓသမာပတ် ဝင်ရောက်နေသူတို့အား မရှိ" ဟု သိ၏။

ထိုသို့သိပြီးလျှင် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် မိမိကိုယ်ကို ဤသို့ "သင်သည် အမိဝမ်းတွင်း ပဋိသန္ဓေနေသူလည်း မဟုတ် ။ ပ ။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်ရောက်နေသူလည်း မဟုတ်သည်။ သင့်အား အသက်ရှူလေတို့သည် ရှိကြသည်သာ၊ သို့သော် ပညာနဲ့သောကြောင့် သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ရန် မစွမ်းနိုင်ဘဲ ရှိချေသည်" ဟု စောဒနာအပ်၏။

အားကောင်းသော သတိနှင့် ပညာကို အလိုရှိအပ်ပုံ

ထို့နောင် ယောဂီရဟန်းသည် ပကတိအားဖြင့် တိုက်ထိနေကျအရပ်၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်ကိုထားလျက် နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏။ ဤအသက်ရှူလေတို့သည် နှာတံရှည်သောသူအား နှာခေါင်းဖုကို တိုက်ခိုက်လျက် ဖြစ်၏။ နှာတံတိုသောသူအား အထက်နှုတ်ခမ်းကို တိုက်ခိုက်လျက် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ယောဂီရဟန်းသည် ဤမည်သောအရပ်ကို တိုက်ခိုက်ကုန်၏ ဟု နိမိတ်ကို ထားအပ်၏။ (ဝါ) နှာသီးဖျား၊ အထက်နှုတ်ခမ်း ဟူသော ချည်တိုင် နိမိတ်၌ စိတ်ကို ထားအပ်၏။ မှန်ပေ၏။ ဤသို့ဖြစ်တတ်ပုံ အကြောင်းထူးကိုပင် စွဲ၍ မြတ်စွာဘုရားသည် "ရဟန်းတို့- ငါသည် အာနာပါနဿတိဘာဝနာကို သတိမေ့သူ၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ် မရှိသူအား မဟောပေ" ဟူ၍ မိန့်တော်မူပေသည်။

ရှင်းဦးအံ့ - မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်းမဆို သတိရှိသူ၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်ရှိသူ အားသာလျှင် ပြည့်စုံပေသည်။ သို့သော်လည်း အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းမှ လွဲ၍ တစ်ပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းသူအား ထိုကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထင်ရှား၏။ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည်ကား ပွားစေရန် ဝန်လေးသောဘာဝနာ ဖြစ်၏။ ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ဘုရားသားတော် ဖြစ်ကုန်သော ယောကျ်ားမြတ်တို့၏သာလျှင် နှလုံးသွင်းရာဌာန ဖြစ်ကုန်၏။ သေးနပ်သိမ်ငယ်သည်လည်း မဟုတ်ပေ။ သေးနပ်သိမ်ငယ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မှီဝဲနိုင်ကောင်းသည်လည်း မဟုတ်ပေ။ နှလုံးသွင်းလေ နှလုံးသွင်းလေ ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့လေ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ အားကောင်းသော သတိနှင့် ပညာကို အလိုရှိအပ်ပေသည်။

ဥပမာ - ပါးလွှာချောညက်သော ပုဆိုးကို ချုပ်သောကာလ၌ အပ်ကိုလည်း သိမ်မွေ့သည်ကို အလိုရှိအပ်၏။ အပ်နဖားထွင်းသော စူးကိုလည်း ထိုအပ်ထက် သာ၍သိမ်မွေ့သည်ကို အလိုရှိအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူပင်လျှင် ပါးလွှာချောညက်သည့် ပုဆိုးနှင့်တူသော အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားစေသောကာလ၌ အပ်နှင့်တူသော သတိကိုလည်း အားကောင်းသည်ကို အလိုရှိအပ်၏။ အပ်နဖားထွင်းစူးနှင့်တူသော ထိုသတိနှင့်ယှဉ်သော ပညာကိုလည်း အားကောင်းသည်ကို အလိုရှိအပ်၏။

ထို့ပြင် ထိုသတိ ပညာတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းသည်လည်း အသက်ရှူလေတို့ကို ပကတိအားဖြင့် ထိနေကျဖြစ်သော နှာသီးဖျားနှင့် အထက်နှုတ်ခမ်းအရပ်မှ တစ်ပါးသောအရပ်၌ (ဝါ) ပကတိထိနေကျအရပ်ကို ကြဉ်၍ မရှာမှီးအပ်ပေ။

ဥပမာ - လယ်သမားသည် လယ်ထွန်ခြင်းကို ပြုပြီးလျှင် နွားတို့ကို လွှတ်လိုက်ကာ စားကျက်ဆီသို့ ရှေးရှုမောင်းလိုက်၍ အရိပ်၌ ထိုင်နေလျက် အပန်းဖြေနေရာ၏။ ထိုအခါ နွားတို့သည် လျင်စွာတောထဲသို့ ဝင်သွားကုန်၏။ ကျွမ်းကျင်သော လယ်သမားဖြစ်ပါမူ ထိုသူသည် တစ်ဖန် နွားတို့ကို ဖမ်းယူ၍ ထွန်ခြင်းအမှု၌ ယှဉ်စေလိုလျှင် ထိုနွားတို့၏ ခြေရာအစဉ်အတိုင်း လိုက်၍ တောထဲ၌ မလှည့်လည်ပေ။ စင်စစ်သော်ကား ကြိုးနှင့်နှင်တံကိုယူ၍ နွားတို့၏ သွားရောက်နေကျ ရေဆိပ်သို့သာလျှင် ဖြောင့်ဖြောင့်သွားကာ ထိုင်၍မူလည်း နေ၏။ လျောင်း၍မူလည်း နေ၏။ ထိုသို့ နေစဉ်မှာပင် နွားတို့သည် တစ်နေ့လုံး ကျက်စားပြီးလျှင် သွားရောက်နေကျ ရေဆိပ်သို့ သက်ဆင်းကြ၍ ရေချိုး ရေသောက်ကြပြီးနောက် ပြန်တက်၍ တည်နေကြသည်ကို တွေ့မြင်၍ ကြိုးဖြင့်ဖွဲ့ချည်ပြီးလျှင် နှင်တံဖြင့်ထိုးကာ ဆောင်ယူခဲ့၍ ထွန်၌ က၊ပြီးလျှင် တစ်ဖန် လယ်ထွန်မှုကို ပြုသကဲ့သို့ -

ထို့အတူပင် ယောဂီရဟန်းသည် အသက်ရှူလေတို့ကို ပကတိ ထိနေကျအရပ်မှတစ်ပါး အခြားအရပ်၌ မရှာမှီး အပ်ပေ။ စင်စစ်သော်ကား- သတိတည်းဟူသော ကြိုးနှင့် ပညာတည်းဟူသော နှင်တံကို ယူ၍ ပကတိအားဖြင့် ထိနေ ကျဖြစ်သော နှာသီးဖျား၊ အထက်နှုတ်ခမ်းအရပ်၌ စိတ်ကိုထားလျက် နှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်ပေသည်။ အကျိုး ကား- ဤသို့ နှလုံးသွင်းနေလျှင် ရဟန်းအား မကြာမီပင် အသက်ရှူလေတို့သည် (သွားရောက်နေကျ ရေဆိပ်သို့ သွားသောနွားတို့ကဲ့သို့) ထင်ပေါ်ကုန်၏။ ထိုအခါ ရဟန်းသည် သတိတည်းဟူသော ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်၍ ထိုထိရာဌာန ၌ပင်လျှင် ယှဉ်စေကာ ပညာတည်းဟူသော နှင်တံဖြင့် ထိုးလျက် အဖန်ဖန် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်အပ်ပေသည်။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်, ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပုံ

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အားထုတ်သော ယောဂီအား မကြာမြင့်မီပင်လျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်, ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ထင်၏။ ထိုသို့ ထင်ပေါ်လျှင် အားလုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား တစ်ထပ်တည်း တူသည် မဟုတ်ပေ။

အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား ချမ်းသာသောအတွေ့ကို ဖြစ်စေလျက် -

- (၁) လဲမှို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၂) ဝါဂွမ်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊
- (၃) လေအလျဉ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်၏ဟူ၍ **အချို့ဆရာတို့က ဆိုကြသည်။**

ယခုဆိုမည့်စကားသည်ကား- အဋ္ဌကထာတို့၌ပြထားသော အဆုံးအဖြတ်ပေတည်း။

အာနာပါနနိမိတ်သည်အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား-

- (၄) ကြယ်ရောင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၅) ကျောက်နီပုတီးကုံးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၆) ပုလဲပုတီးကုံးကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်၏။

အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား ကြမ်းသောအတွေ့ရှိလျက် -

- (၇) ဝါးရိုးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၈) သစ်သားနှစ်တံကျင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်၏။

အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား -

- (၉) ရှည်သောဆောက်လုံးကြိုးကဲ့သို့(၁)၊ စလွယ်ကြိုးကဲ့သို့လည်းကောင်း
- (၁၀) ပန်းဆိုင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၁၁) မီးခိုးညွန့်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊

အချို့ပုဂ္ဂိုလ်အား -

- (၁၂) ကျယ်ပြန့်သော ပင့်ကူချည်မျှင်အိမ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၁၃) တိမ်လွှာကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၁၄) ပဒုမ္မာကြာပွင့်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၁၅) ရထားဘီးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၁၆) လဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊
- (၁၇) နေဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်၏။

ဘာဝနာသညာ ကွဲပြားမှု

ထိုသို့ထင်သော နိမိတ်သည် အမှတ်သညာချင်း မတူ ကွဲပြားခြင်းကြောင့် ကွဲပြားသောအားဖြင့် ထင်ပေသည်။

ဥပမာ- တစ်ခုသောသုတ်ကို ရွတ်ဆိုလျက် ထိုင်နေကုန်သော များစွာသော ရဟန်းတို့တွင် တစ်ပါးသော ရဟန်းက “အရှင်တို့အား ဤသုတ်သည် အဘယ်သို့ သဘောရှိလျက် ထင်ပါသနည်း” ဟု မေးလတ်သော် တစ်ပါးက “ငါ့မှာ တောင်ကျချောင်းကြီးကဲ့သို့ ဖြစ်လျက်ထင်သည်” ဟု ဆို၏။ အခြားရဟန်းတစ်ပါးက “ငါ့မှာ ဆက်စပ်သည့် အရိပ်ရှိသော အကိုင်အခက်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော အသီးဝန်ဖြင့် ညွှတ်ကျလျက်ရှိသော သစ်ပင်တစ်ပင်ကဲ့သို့ ဖြစ်လျက် ထင်သည်” ဟု ဆို၏။ ထိုတစ်သုတ်တည်းပင်လျှင် ရဟန်းတို့အား အမှတ်သညာမတူဘဲ ကွဲပြားခြင်းကြောင့် ကွဲပြား လျက် ထင်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်လည်း တစ်ခုတည်း ဖြစ်ပါလျက် အမှတ်သညာချင်း မတူဘဲ ကွဲပြားခြင်း ကြောင့် ကွဲပြားသောအားဖြင့် ထင်ပေသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံနိမိတ်သည် မှန်းဆ၍ ရှိသော ဘာဝနာသညာကြောင့် ဖြစ် ၏၊ ဘာဝနာသညာလျှင် အကြောင်းရှိ၏၊ ဘာဝနာသညာလျှင် အမွန်အစရှိ၏။ ထိုသို့ အမှတ်သညာ ကွဲပြားခြင်း ကြောင့် နိမိတ်သည် ကွဲပြားသောအားဖြင့် ထင်ပေသည်။

ပြည်စုံရမည့် တရားသုံးပါး

ဝင်လေ၊ ထွက်လေ၊ နိမိတ်ဟူသော ဤ ၃-ပါးတို့တွင်လည်း

- (၁) ဝင်လေကို အာရုံပြုသော စိတ်က တခြား၊
- (၂) ထွက်လေကို အာရုံပြုသော စိတ်က တခြား၊
- (၃) နိမိတ်ကို အာရုံပြုသော စိတ်က တခြားသာ ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဤ ၃-ပါးသော တရားတို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ အဖြစ်ဖြင့် မရှိကုန်ငြားအံ့ - ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အပ္ပနာသို့ မရောက်နိုင်သည်သာ၊ ဥပစာသို့လည်း မရောက်နိုင်သည်သာ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်မှာမူ ဤ ၃-ပါးတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်သာလျှင် ဥပစာသို့ လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာသို့ လည်းကောင်း ရောက်နိုင်ပေသည် ဟု မှတ်သားထားအပ်၏။

ဒီဃနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့ အဆို

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း နိမိတ်ထင်လတ်သော် ရဟန်းသည် ဆရာထံသို့သွား၍ “အရှင်ဘုရား - တပည့်တော်မှာ ဤသို့သဘောရှိသော အာရုံထင်နေပါသည်” ဟု ပြောကြားအပ်၏။ ဆရာသည်ကား “ထိုအာရုံသည် နိမိတ်ဖြစ်သည်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “နိမိတ် မဟုတ်” ဟူ၍လည်းကောင်း မဆိုအပ်၊ “ဤသို့ဖြစ်တတ်ပါသည် ငါ့ရှင်” ဟု ပြောပြီးလျှင် “အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်းပါလေ” ဟု ပြောကြားအပ်၏။ အပြစ်ကား- နိမိတ်ဖြစ်သည်ဟု ပြောလျှင် အဆုံးသတ်ခြင်း၊ ရပ်နားခြင်းသို့ ရောက်ရာ၏။ နိမိတ်မဟုတ်ဟု ပြောလျှင် မျှော်လင့်မှုကင်းသည်ဖြစ်၍ စိတ်ပင်ပန်းခြင်း ဆုတ်နစ်ခြင်း သို့ ရောက်လေရာ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနှစ်မျိုးလုံးကို မပြောမူ၍ နှလုံးသွင်းခြင်း၌သာ တိုက်တွန်းအပ်ပေသည် ဟူ၍ ဒီဃနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့က ဆိုကြလေသည်။

မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့ အဆို

မဇ္ဈိမနိကာယ်ဆောင်ဆရာတို့ကမူ “ငါ့ရှင်-သင်ပြောသောဤအာရုံသည် နိမိတ်ပင်တည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်းပါလေ ဟု ပြောရမည်” ဟူ၍ မိန့်ဆိုကြလေသည်။ ထိုအခါ ယောဂီရဟန်းသည် ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ သာလျှင် စိတ်ကိုထားအပ်၏။ ထိုသို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်၌သာလျှင် စိတ်ကိုထားသည်ရှိသော် ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်သည်မှ စ၍ ဘာဝနာသည် ဌာပနာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်ပေသည်။ မှန်ပေ၏။

ရှေးဆရာတို့သည် အောက်ပါဂါထာ ကို မိန့်ဆိုထားပေ၏။

“ပညာရှိယောဂီသည် ဝင်လေထွက်လေ၌ အရှည်အတိုဟူသော အထူးထူးသော အခြင်းအရာကို ရှေးအဖို့၌ ထင်ရှားပေါ်စေလျက် (ဝါ) နောက်အဖို့၌ ကွယ်ပျောက်စေလျက် ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ စိတ်ကိုထားလျက် မိမိ၏စိတ်ကို ဖွဲ့ချည်၏” ဟု မိန့်ဆိုထားပေ၏။

အရောင်နှင့် လက္ခဏာကို နှလုံးမသွင်းရ

ယောဂီအား ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သည်မှစ၍ နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခွာအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏၊ ကိလေသာတို့သည် ငြိမ်ဝပ်လျက်သာလျှင် ရှိကုန်၏၊ သတိသည် ထင်လျက်ပင် ရှိကုန်၏၊ စိတ်သည် ဥပစာရသမာဓိဖြင့် ကောင်းစွာထားအပ်သည်ဖြစ်၍ တည်ကြည်သည်သာတည်း။ ထိုအခါ ယောဂီသည် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အဆင်းအားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းအပ်၊ ကြမ်းတမ်းမှု ခက်မာမှု စသော ထိုထိုပရမတ်တရားတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာကိုလည်း နှလုံးမသွင်းအပ်၊ အနိစ္စစသော သာမညလက္ခဏာအားဖြင့်လည်း နှလုံးမသွင်းအပ်၊ မဆင်ခြင်အပ်ပေ။

စင်စစ်သော်ကား- မိဖုရားကြီးသည် စကြာဝတေးမင်းလောင်းကိုယ်ဝန်ကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လယ်သမားသည် သလေးဂျုံတို့၏ အဖုံးအလုံးကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း အသပ္ပါယ ၇-ပါးတို့ကို ကြည့်၍ သပ္ပါယ ၇-ပါးတို့ကို မှီဝဲလျက် နိမိတ်ကို ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်ပေသည်။ နိမိတ်ကို ထိုသို့စောင့်ရှောက်လျက် အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်းသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် ဘာဝနာသမာဓိကို ကြီးပွားစည်ပင်ခြင်းသို့ ရောက်စေ၍ အပ္ပနာကောသလ္လ ၁၀-ပါးကို ပြည့်စုံစေအပ်၏။ ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ညီမျှစေအပ်၏။ ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ကြိုးစားအားထုတ်နေသော ယောဂီအား ပထဝီကသိုဏ်း၌ ဆိုခဲ့သောအစဉ်ဖြင့်ပင်လျှင် ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်၌ ၄-ပါး ၅-ပါးသော ဈာန်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

ဝိပဿနာကူးပုံအဆင့်ဆင့်

ဤသို့ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဈာန် ၄-ပါး ၅-ပါးကို ရပြီးသော ရဟန်းသည် သလ္လက္ခဏာမည်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၊ ဝိဝဇ္ဇာမည်သော မဂ်ဉာဏ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပါရိသုဒ္ဓိမည်သော ဖိုလ်သို့ ရောက်လိုလျှင် ထိုရပြီး

ဈာန်ကိုပင်လျှင် ငါးပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် နိုင်နင်းအောင်လေ့လာပြီးလျှင် နာမ်ရုပ်ကိုပိုင်းခြား၍ ဝိပဿနာကိုဖြစ်စေရာ၏။

အဘယ်သို့နည်းဟူမူ - ရဟန်းသည် ဈာန်ကိုဝင်စားပြီးလျှင် ထိုဈာန်သမာပတ်မှ ထ၍ ရုပ်ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း အသက်ရှူလေတို့၏ဖြစ်ကြောင်း ဟူ၍ ရှုမြင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် ပန်းပဲဖိုကို ဆွဲလတ်သော် ပန်းပဲဖိုသားရေအိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ပန်းပဲသမား၏ ထိုအမှုနှင့် လျော်သောလုံ့လကိုလည်းကောင်း စွဲမှီ၍ လေသည် ဝင်ချည်ထွက်ချည် မပြတ်သွားနေသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် ရုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုလည်းကောင်း စွဲမှီ၍ အသက်ရှူလေတို့သည် မပြတ်သွားနေကုန်၏ ဟု မြင်၏။ ထို့နောင် ဝင်လေထွက်လေတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်ကိုလည်းကောင်း- ရုပ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်ဘက် စေတသိက်တို့ကိုလည်းကောင်း- ရုပ်မဟုတ်သည့် နာမ်ဟူ၍လည်းကောင်း ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်၏။ ဤသည်ကား အကျဉ်းပြဆိုချက် ဖြစ်၏။ အကျယ်အားဖြင့် နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ပုံကို နောက်ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ၌ ထင်စွာပြဆိုမည်။

ဤသို့ နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားပြီးလျှင် ထိုနာမ်ရုပ်၏အကြောင်းကို ရှာ၏။ ရှာလတ်သော် ထိုအကြောင်းကို မြင်၍ အဓွန့်ကာလသုံးပါးတို့၌ နာမ်ရုပ်၏ဖြစ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ဖြစ်သော ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်၏။ ယုံမှားခြင်းကို လွန်မြောက်ပြီးလတ်သော် အပေါင်းလိုက်သုံးသပ်သော ကလာပသမ္မသန၏ အစွမ်းအားဖြင့် လက္ခဏာရေးသုံးပါးကို တင်ပြီးလျှင် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အလင်းရောင်အစရှိသော ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း ဥပက္ကိလေသ ၁၀-ပါးတို့ကို ပယ်၍ ဥပက္ကိလေသမှလွတ်သော ရှုမြဲသွားမြဲ ပဋိပဒါဉာဏ်ကို လမ်းမှန် ဟု ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် ဖြစ်ခြင်းကိုပယ်ကာ ပျက်ခြင်းကိုသာ ရှုသော ဘင်္ဂဉာဏ်သို့ရောက်၍ အပျက်ကိုရှုခြင်းဖြင့် အပြတ်အခြား မရှိဘဲ ပျက်သောအားဖြင့်ထင်ကုန်သော အလုံးစုံသောသင်္ခါရတို့၌ ငြိမ့်လျက် တပ်မက်ကင်းလျက် လွတ်မြောက်လျက် အစဉ်အတိုင်း အရိယာမဂ်လေးပါးတို့ကို ရောက်ပြီးလျှင် အရဟတ္တဖိုလ်၌တည်၍ ၁၉-ပါးသော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၏အဆုံးသို့ရောက်လျက် နတ်နှင့်တကွသော လောက၏ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ အမြတ်ဆုံးအလှူခံပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်လေတော့သည်။

ဤမျှသော စကားအစဉ်ဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂီရဟန်း၏ ရေတွက်ခြင်း-ဂဏနာနည်းကို အစပြု၍ ဝိပဿနာအဆုံးရှိသော အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာသည် ပြည့်စုံပြီးဆုံးပေပြီ။ ဤသည်ကား ပထမစတုက္က၏ အဖွင့်ပေတည်း။

ပထမစတုက္ကမှ တစ်ပါး အခြားစတုက္ကသုံးခုတို့၌ အသီးအခြား ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပွားစေပုံ ဘာဝနာနည်းမည်သည် မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်စဉ်အတိုင်းဖွင့်သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် သုံးပါးသောစတုက္ကတို့၏အနက်ကို ဤဆိုလတ္တံ့အတိုင်း သိအပ်ပေ၏။

~ ~ ~ ~ ~

ဒုတိယစတုက္က အဖွင့်

၁။ ‘ဝိတိပဋိသံဝေဒီ-ဝိတိကိုသိလျက်’ ဟူသည်

‘ဝိတိကိုသိအောင်ပြုလျက် ထင်ရှားအောင်ပြုလျက် ရှူသွင်းအံ့ ရှူထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်၏’ ဟု ဆိုလို၏။ ထိုပုဒ်၌ ဝိတိကိုသိခြင်းသည် အာရုံအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ မတွေဝေသောအားဖြင့်လည်းကောင်း နှစ်ပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဖြစ်ပေသည်။

ဝိတိကို အာရုံအားဖြင့်သိပုံ - ဝိတိရှိသော ပထမ ဒုတိယ ဈာန်နှစ်ပါးတို့ကို ဝင်စား၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်ဝင်စားခိုက်၌ ဈာန်ကို ရခြင်း ရောက်ခြင်းကြောင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို သိခြင်းကို အကြောင်းပြုသဖြင့် ဝိတိ (ဈာန်အင်္ဂါ)ကို သိပေ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို ဝိတိရှိသောဈာန်ဖြင့် သိခြင်းကြောင့်ပေတည်း။

ဝိတိကို မတွေဝေသောအားဖြင့်သိပုံ - ဝိတိရှိသော ဈာန်နှစ်ပါးတို့ကို ဝင်စားပြီးလျှင် ဈာန်မှထ၍ ဈာန်နှင့် ယှဉ်သောဝိတိကို ကုန်သွားသည်၊ ပျက်သွားသည်ဟု သုံးသပ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ ဝိတိ၏သဘာဝလက္ခဏာ၊ သာမညလက္ခဏာကို သိခြင်းကြောင့် ဝိတိကို မတွေဝေသောအားဖြင့် သိပေ၏။ မှန်ပေ၏။

အောက်ပါစကားကို ဟောထားပေ၏။

“ရှည်သောဝင်လေ၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်၏တစ်အာရုံတည်းရှိလျက် မပျံ့လွင့်ခြင်းကို သိသောသူ အား သတိသည် ထင်၏၊ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုဝိတိကို သိခြင်း ဖြစ်ပေ၏။ ရှည်သောထွက်လေ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ။ တိုသောဝင်လေ ။ ပ ။ ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။ အလုံးစုံသော အသက်ရှူလေ

အပေါင်းကို သိလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ ။ ပ ။ ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် ။ ပ ။ ကာယသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်ဟု ဟောထားသော ဝင်လေ ။ ပ ။ ထွက်လေ၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်၏တစ်အာရုံတည်းရှိလျက် မပျံ့လွင့်ခြင်းကို သိသောသူအား သတိသည် ထင်၏၊ ထိုသတိဖြင့် ထိုဉာဏ်ဖြင့် ထိုပီတိကို သိခြင်း ဖြစ်ပေ ၏။ နှလုံးသွင်းသောသူအား ထိုပီတိကို သိခြင်းဖြစ်ပေ၏။ သိသောသူအား၊ မြင်သောသူအား၊ ပြန်လှည့်၍ ဆင်ခြင်သောသူအား၊ စိတ်ကိုဆောက်တည်သောသူအား၊ သဒ္ဓါဖြင့် ယုံကြည်ဆုံးဖြတ်သောသူအား၊ ဝီရိယကို အားပေးသောသူအား၊ သတိကို ထင်စေသောသူအား၊ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားသောသူအား၊ ပညာဖြင့် သိသော သူအား၊ အဘိညေဃုတရားကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိသောသူအား၊ ပရိညေဃုတရားကို ပိုင်းခြား၍သိသော သူအား၊ ပဟာတဗ္ဗတရားကို ပယ်သောသူအား၊ ဘာဝေတဗ္ဗတရားကို ပွားစေသောသူအား၊ သစ္စိကာတဗ္ဗ တရားကို မျက်မှောက်ပြုသောသူအား ထိုပီတိကို သိခြင်း ဖြစ်ပေ၏။ ဤသို့လျှင် ထိုပီတိကို သိပေသည်” ဟူ၍ ဟောထားပေသည်။

၂။ ၃။ ‘သုခပဋိသံဝေဒီ စိတ္တသင်္ခါရပဋိသံဝေဒီ’ ဟူသော ကြွင်းသောပုဒ်တို့ကိုလည်း ပီတိ၌ ဆိုခဲ့သောနည်းအတိုင်း အနက်အားဖြင့် သိအပ်ကုန်၏။

ထူးခြားချက်မှာ - ပထမ ဒုတိယ တတိယ ဈာန် ၃-ပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် သုခကိုသိခြင်းကို လည်းကောင်း၊ ဈာန် ၄-ပါးတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ္တသင်္ခါရကို သိခြင်းကိုလည်းကောင်း သိအပ်ပေသည်။ စိတ္တ- သင်္ခါရ ဟူသည် ဝေဒနာ၊ သညာ ဟူသော ခန္ဓာ ၂-ပါးတို့ပင်တည်း။
 ‘သုခပဋိသံဝေဒီ - သုခကိုခံစားလျက်’ ဟူသောပုဒ်၌ ဝိပဿနာ၏ဖြစ်ရာတုံကို ပြခြင်းငှာ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌ ‘သုခသည် ကိုယ်ချမ်းသာ စိတ်ချမ်းသာ ဟု နှစ်ပါးရှိသည်’ ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ (အကြောင်းမှာ ဈာန်သမထပိုင်း၌ ကာယိကသုခဝေဒနာ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။)

၄။ ‘ပဿန္တယံ စိတ္တသင်္ခါရံ- စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်’ ဟူသည်

ရုန့်ရင်းသော စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်၊ ချုပ်စေလျက် ဟု ဆိုလို၏။ ထိုငြိမ်းစေပုံကို အကျယ်အားဖြင့် ကာယသင်္ခါရအရာ၌ ပြဆိုခဲ့သောနည်းအတိုင်း သိအပ်၏။

မှတ်ဖွယ်တစ်နည်း-

ဤလေးပုဒ်တို့တွင် ‘ပီတိကိုသိလျက်’ ဟူသောပုဒ်၌ ပီတိကိုခေါင်းတပ်လျက် ပီတိနှင့်ယှဉ်သောဝေဒနာကို ဟောသည်။ ‘သုခကိုသိလျက်’ ဟူသောပုဒ်၌ သုခဝေဒနာကို သရုပ်သဘောအားဖြင့်ပင်လျှင် သရုပ်ထုတ်၍ ဟောသည်။ ‘စိတ္တသင်္ခါရကို သိလျက်၊ စိတ္တသင်္ခါရကို ငြိမ်းစေလျက်’ ဟူသော နှစ်ပုဒ်တို့၌ “သညာ ဝေဒနာ ဟူသော ဤတရား တို့သည် စိတ်၌ယှဉ်ကုန်လျက် စိတ်နှင့်စပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ စိတ်ကပြုပြင်အပ်သော စိတ္တသင်္ခါရ မည်ကုန်၏” ဟု ဟော တော်မူသောကြောင့် သညာနှင့်ယှဉ်သော ဝေဒနာကို ဟောတော်မူသည် ဟု သိအပ်ပေသည်။
 ဤဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဒုတိယစတုက္ကကို ဝေဒနာနုပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောထားသည် ဟူ၍ သိ အပ်ပေသည်။

တတိယစတုက္က အပွင့်

၁။ ‘စိတ္တ ပဋိသံဝေဒီ’ ဟူသည်

တတိယစတုက္က၌လည်း ၄-ပါးသော ဈာန်တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်ကိုသိခြင်းကို သိအပ်၏။(ဒုတိယစတုက္က၌ ပီတိကို သိသကဲ့သို့တည်း)။

၂။ ‘အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ-စိတ်ကိုဝမ်းမြောက်စေလျက်’ ဟူသည်

‘စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေလျက်၊ အလွန်ဝမ်းမြောက်စေလျက်၊ ရွှင်စေလျက်၊ အလွန်ရွှင်စေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်၏’- ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုအရာ၌ ဝမ်းမြောက်စေခြင်းသည် သမာဓိ၏အစွမ်းအားဖြင့် လည်း ကောင်း၊ ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း နှစ်ပါးသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဖြစ်၏။

သမာဓိ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်း- ပီတိရှိသော ဈာန်နှစ်ပါးတို့ကို ဝင်စား၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန် ဝင်စားခိုက်၌ ယှဉ်ဘက်ပီတိဖြင့် စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေ၏၊ အလွန်ဝမ်းမြောက်စေ၏။

ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်း- ပီတိရှိသော ဈာန်နှစ်ပါးတို့ကို ဝင်စားပြီးလျှင် ဈာန်မှထ၍ ဈာန်နှင့် ယှဉ်သောပီတိကို ကုန်သွားသည်၊ ပျက်သွားသည်ဟု သုံးသပ်၏။ ဤသို့ ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ ဈာန်နှင့် ယှဉ်

သောဝီတိကို အာရုံပြုလျက် စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေ၏၊ အလွန်ဝမ်းမြောက်စေ၏။ ဤသို့ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “ စိတ်ကို ဝမ်းမြောက်စေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်သည်” ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။

၃။ ‘သမာဒဟံ စိတ္တံ - စိတ်ကိုကောင်းစွာထားလျက်’ ဟူသည်

ပထမဈာန်စသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် စိတ်ကို အာရုံ၌ အညီအညွတ်ထားလျက်၊ တစ်နည်းကား ထိုဈာန်တို့ကို ဝင်စားပြီးလျှင် ထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို ကုန်သွားသည်၊ ပျက်သွားသည်ဟု ရှုမြင်သောသူအား ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ အနိစ္စသော လက္ခဏာကို သိသဖြင့် ခဏိကစိတ္တေကဂ္ဂတာ မည်သော ခဏိကသမာဓိသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ဖြစ်သော ခဏိကသမာဓိ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း စိတ်ကို အာရုံ၌ အညီအညွတ်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို “စိတ်ကို ကောင်းစွာထားလျက် ရှုသွင်းအံ့ ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်သည်” ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။

၄။ ‘ဝိမောစယံ စိတ္တံ-စိတ်ကို လွတ်စေလျက်’ ဟူသည်

ပထမဈာန်ဖြင့် နီဝရဏတို့မှ စိတ်ကို လွတ်စေလျက်၊ ဒုတိယဈာန်ဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့မှ၊ တတိယဈာန်ဖြင့် ပီတိမှ၊ စတုတ္ထဈာန်ဖြင့် သုခ ဒုက္ခတို့မှ စိတ်ကို လွတ်စေလျက်၊ တစ်နည်းသော်ကား- ထိုဈာန်တို့ကို ဝင်စားပြီးလျှင် ထ၍ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို ကုန်သွားသည်၊ ပျက်သွားသည် ဟု သုံးသပ်၏။ ထိုသုံးသပ်သောသူသည် ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ အနိစ္စနုပဿနာဖြင့် နိစ္စသညာမှ စိတ်ကိုလွတ်စေလျက်၊ ဒုက္ခနုပဿနာဖြင့် သုခသညာမှ၊ အနတ္တနုပဿနာဖြင့် အတ္တသညာမှ၊ နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဖြင့် နှစ်သက်ပျော်မွေ့ခြင်းမှ၊ ဝိရာဂါနုပဿနာဖြင့် တပ်မက်ခြင်းမှ၊ နိရောဓနုပဿနာဖြင့် ဖြစ်ပွားစေခြင်းမှ၊ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဖြင့် စွဲယူခြင်းမှ စိတ်ကိုလွတ်စေလျက် ရှု၍လည်း သွင်း၏၊ ရှု၍လည်း ထုတ်၏။ ထို့ကြောင့် “စိတ်ကိုလွတ်စေလျက် ရှုသွင်းအံ့ ရှုထုတ်အံ့ ဟု လေ့ကျင့်သည်” ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။

ဤဆိုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း တတိယစတုတ္ထကို စိတ္တာနုပဿနာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောထားသည် ဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။

~ ~ ~ ~ ~

စတုတ္ထစတုတ္ထ အပ္ပင်္ဂ

၁။ ‘အနိစ္စာနုပဿီ’ ဟူသောပုဒ်၌

အနိစ္စ , အနိစ္စတာ, အနိစ္စာနုပဿနာ, အနိစ္စာနုပဿီတို့ကို သိအပ်၏။

- (၁) အနိစ္စ-မမြဲ ဟူသည်မှာ- ငါးပါးသောခန္ဓာတို့ ပေတည်း၊ အဘယ်ကြောင့် အနိစ္စ မည်သနည်း? ဟူမူ- ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း၊ တစ်မျိုးတမည် ဖြစ်ခြင်းသဘော ရှိခြင်းကြောင့်ပေတည်း။
- (၂) အနိစ္စတာ-မမြဲသည်၏အဖြစ် (ဝါ) မမြဲဟု မှတ်ရကြောင်း အနိစ္စလက္ခဏာ ဟူသည်မှာ- ထိုခန္ဓာတို့၏ပင်လျှင် ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း၊ တစ်မျိုးတမည်ဖြစ်ခြင်း ဟူသော ရင့်ခြင်းပေတည်း၊ (ဝါ) ဥပါဒ် ဋီ ဘင် ပေတည်း၊ တစ်နည်းကား မူလက မရှိသေးဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး၍ မရှိခြင်း၊ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းပေတည်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးသောတရားတို့၏ ထိုရှိနေသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မတည်မူ၍ ခဏဘင်အားဖြင့် ပျက်ခြင်း” ဟူ၍ ဆိုလို၏။
- (၃) အနိစ္စာနုပဿနာ ဟူသည်မှာ- ဖြစ်, တည်, ပျက် ဟူသော အနိစ္စတာ-အနိစ္စလက္ခဏာ၏ (ဝါ) ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် ကွယ်ပျောက်သွားခြင်းဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာ၏အစွမ်းအားဖြင့် ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၌ မမြဲ ဟု ရှုမြင်ခြင်းပေတည်း။
- (၄) အနိစ္စာနုပဿီ-မမြဲဟူသူ ဟူသည်မှာ- ထိုမမြဲဟု ရှုသော ဉာဏ်အမြင်နှင့် ပြည့်စုံသူပေတည်း။ ထို့ကြောင့် မမြဲဟု ရှုမြင်သည်ဖြစ်၍ ရှုသွင်းလျက် ရှုထုတ်လျက်ရှိသောသူကို ဤအရာ၌ “ အနိစ္စာနုပဿီ-မမြဲဟု ရှုလျက် ရှုသွင်းအံ့ ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်သည်” ဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။

၂။ ဝိရာဂါနုပဿီ-ဟူသောပုဒ်၌

ဝိရာဂ-ပျက်ပြယ်ခြင်းတို့သည် ခယဝိရာဂ- ကုန်ခြင်းဟူသော ပျက်ပြယ်ခြင်း, အစ္စန္တဝိရာဂ- အဆုံးကိုလွန်သော ပျက်ပြယ်ခြင်း(ဝါ) စင်စစ်ပျက်ပြယ်ခြင်းဟူ၍ နှစ်ပါးအပြား ရှိကုန်၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် သင်္ခါရတို့၏ ခဏဘင်သည် ခယဝိရာဂ မည်၏။ နိဗ္ဗာန်သည် အစ္စန္တဝိရာဂ မည်၏။

ထိုဝိရာဂနှစ်ပါးကို မြင်သော ဝိပဿနာသည်လည်းကောင်း၊ အရိယမဂ်သည်လည်းကောင်း ဝိရာဂါနုပဿနာ မည်၏။ နှစ်ပါးအပြားရှိသော ထိုအနုပဿနာနှင့် ပြည့်စုံလျက် ရှုသွင်းသော ရှုထုတ်သော သူကို “ဝိရာဂကို ရှုလျက် ရှုသွင်းအံ့ ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်သည်” ဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။

၃။ နိရောဓာနုပဿီ ပုဒ်၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

၄။ ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ ဟူသောပုဒ်၌

ပဋိနိဿဂ္ဂ- စေလွှတ်ခြင်း = စွန့်လွှတ်ခြင်းတို့သည် စွန့်လွှတ်ခြင်းဟူသော ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂ၊ ပြေးဝင်ခြင်း စေလွှတ်ခြင်းဟူသော ပက္ခန္ဓနပဋိနိဿဂ္ဂ ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြား ရှိကုန်၏။ ပဋိနိဿဂ္ဂ- စွန့်လွှတ်ခြင်း စေလွှတ်ခြင်းသည် ပင်လျှင် ရှုမြင်မှု အနုပဿနာ ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ မည်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် အရိယမဂ် ဉာဏ်တို့သည်ပင် ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာ မည်၏။

ချဲ့၍ပြအံ့ -

ဝိပဿနာသည် ဖြစ်ထိုက်သော အကျိုးခန္ဓာ၊ ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ဟူသော အဘိ- သင်္ခါရတို့နှင့်တကွ ကိလေသာတို့ကို တဒဂ်အလိုအားဖြင့် စွန့်ပယ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂ မည်၏။ ထို့ပြင် သင်္ခတတရားတို့၏ အပြစ်ကို မြင်သောကြောင့် သင်္ခတတရားတို့၏ ကင်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကိုင် သည့် အလိုအားဖြင့် ပြေးဝင်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပက္ခန္ဓနပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏။

အရိယမဂ်သည် ဖြစ်ထိုက်သောခန္ဓာ၊ အဘိသင်္ခါရတို့နှင့်တကွ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း ဟူ သော သမုဇ္ဈေဒအလိုအားဖြင့် စွန့်ပယ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပရိစ္ဆာဂပဋိနိဿဂ္ဂ မည်၏။ ထို့ပြင် အာရုံပြုသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်၌ ပြေးဝင်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပက္ခန္ဓနပဋိနိဿဂ္ဂလည်း မည်၏။

ထိုဝိပဿနာနှင့် မဂ် နှစ်ပါးလုံးပင် ရှေးရှေးဉာဏ်တို့၏ နောက်သို့အစဉ်လိုက်၍ ရှေးရှေးဉာဏ်တို့၏ အရှုခံ အာရုံကိုလည်းကောင်း၊ ရှေးရှေးဉာဏ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ရှုတတ်သောကြောင့် အနုပဿနာ ဟု ဆိုအပ်၏။

နှစ်ပါးအပြားရှိသော ထိုပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာနှင့် ပြည့်စုံလျက် ရှုသွင်းသော ရှုထုတ်သောသူကို “ပဋိနိဿဂ္ဂ ကို ရှုလျက် ရှုသွင်းအံ့ ရှုထုတ်အံ့ဟု လေ့ကျင့်သည်” ဟူ၍ သိအပ်ပေသည်။

စတုတ္ထစတုတ္ထကို ဝိပဿနာသက်သက်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သာလျှင် ဟောတော်မူအပ်၏။ ရှေးစတုတ္ထသုံးပါး တို့ကိုမူ သမထ ဝိပဿနာ ၂-ပါးလုံး၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် လေးပါးသော စတုတ္ထ တို့၏အစွမ်းအားဖြင့် ၁၆-ပါးသော တည်ရာဌာနရှိသော အာနာပါနဿတိကို ပွားစေပုံကို သိအပ်ပေသည်။

~ ~ ~ ~ ~

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်းအကျိုး

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပွားစေအပ်သည်ရှိသော် များသောအကျိုးအာနိသင် ရှိပေ၏။

- (၁) အာနာပါနဿတိသည် ငြိမ်သက်၏။
- (၂) မွန်မြတ်၏။
- (၃) မသွန်းထည့်အပ်သည်၏အဖြစ်၊ ချမ်းသာသောနေခြင်း၏အဖြစ် ရှိ၏။
- (၄) သမာဓိ၏အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော မိစ္ဆာဝိတက်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထိုအာရုံသို့ စိတ်၏ပြေးသွား ခြင်း ကို ပယ်ဖြတ်၍ စိတ်ကို ဝင်လေ ထွက်လေ အာရုံဆီသို့သာလျှင် ရှေးရှုဖြစ်အောင် ပြုတတ်ပေ၏။
- (၅) ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဟူသောအရိယာမဂ်နှင့် ဖိုလ်တို့ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်း၏ အခြေခံအကြောင်းရင်းလည်း ဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံမှာ -

“ရဟန်းတို့ အာနာပါနဿတိသည် ပွားစေလျှင် အကြိမ်များစွာပြုလျှင် လေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့ ကို ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံစေ၏။ လေးပါးသော သတိပဋ္ဌာန်တို့သည် ပွားစေလျှင် အကြိမ်များစွာ ပြုလျှင် ခုနစ်ပါးသော ဗောဇ္ဈင်တို့ကို ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံစေကုန်၏။ ခုနစ်ပါးသော ဗောဇ္ဈင်တို့သည် ပွားစေလျှင် အကြိမ်များစွာ ပြုလျှင် ဝိဇ္ဇာမည်သော မဂ် နှင့် ဝိမုတ္တိမည်သော ဖိုလ်ကို ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံစေကုန်၏”

- (၆) နောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သော ဝင်လေ ထွက်လေတို့ကို သိခြင်း စသည်တို့ဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူပုံမှာ -

“ချစ်သား ရာဟုလာ- အာနာပါနဿတိကို ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပွားစေထားလျှင် ဤဆိုခဲ့သည့် အတိုင်း အကြိမ်များစွာပြုလျှင် အကြင် ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် စုတေကာနီး နောက်ဆုံးကာလ၌ ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည်လည်း သိအပ်ကုန်လျက်သာ ချုပ်ကုန်၏။ မသိအပ်ကုန်ဘဲ ချုပ်သည် မဟုတ်ကုန်” ဟု ဟောတော်မူပေသည်။

ထိုစကားရပ်၌ ချုပ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် နောက်ဆုံး၌ ဖြစ်သော အသက်ရှူလေတို့သည် အောက်ပါအတိုင်း ခုံးမျိုးရှိကုန်၏။

စရိမကသုံးမျိုး

(က) ဘဝစရိမက

ဘဝသုံးပါးတို့တွင် ကာမဘဝ၌ အသက်ရှူလေတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌ မဖြစ်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် ကာမဘဝ၌ နောက်ဆုံးဖြစ်ကုန်သော ထိုအသက်ရှူလေတို့သည် ဘဝစရိမက - ဘဝအလိုအားဖြင့် နောက်ဆုံးအသက်ရှူလေတို့ မည်၏။

(ခ) ဈာနစရိမက

ဈာန်တို့တွင် အောက်ဈာန်သုံးပါး၌ အသက်ရှူလေတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ စတုတ္ထဈာန်၌ မဖြစ်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထဈာန်၏ ရှေးအဖို့တွင် ဝင်စားသော အောက်ဈာန်၌ဖြစ်ကုန်သော ထိုအသက်ရှူလေတို့သည် ဈာနစရိမက - ဈာန်အလိုအားဖြင့် နောက်ဆုံးအသက်ရှူလေတို့ မည်၏။

(ဂ) စုတိစရိမက

အကြင်အသက်ရှူလေတို့သည် စုတိစိတ်၏ရှေး၌ ၁၆-ခုမြောက်စိတ်နှင့် အတူတကွဖြစ်ကြပြီးလျှင် စုတိစိတ်နှင့်ပြိုင်တူ ချုပ်ကုန်၏။ ဤအသက်ရှူလေတို့သည် စုတိစရိမက-စုတိအလိုအားဖြင့် နောက်ဆုံးအသက်ရှူလေတို့ မည်၏။

ဤစုတိစရိမက အသက်ရှူလေတို့ကိုသာ ဤအာနာပါနဿတိ၏အကျိုး၌ အလိုရှိအပ်ကုန်၏။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ရဟန်းအား အသက်ရှူလေအာရုံကို ကောင်းစွာသိမ်းဆည်းပြီးဖြစ်သောကြောင့် အသက်ရှူလေတို့သည် ထင်ရှားကုန်၏။ စုတိစိတ်၏ ရှေး၌ ၁၆-ခုမြောက်စိတ်၏ ဖြစ်ဆဲခဏ၌ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်ကို ဆင်ခြင်လျှင် ထိုအသက်ရှူလေတို့၏ ဥပါဒ်သည်လည်း ထင်ရှားကုန်၏။ တည်ခြင်းဦးကို ဆင်ခြင်လျှင် ထိုအသက်ရှူလေတို့၏ ဦးသည်လည်း ထင်ရှားကုန်၏။ ပျက်ခြင်းဘက်ကို ဆင်ခြင်လျှင် ထိုအသက်ရှူလေတို့၏ ဘင်သည်လည်း ထင်ရှားကုန်၏။

အာနာပါနမှ တစ်ပါးသောကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပွားစေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သောရဟန်းသည် အသက်၏အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ပိုင်းဖြတ်နိုင်သည်လည်း ရှိ၏၊ မပိုင်းဖြတ်နိုင်သည်လည်း ရှိ၏။ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားစေ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သောရဟန်းသည်ကား အသက်၏အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ပိုင်းဖြတ်နိုင်သည်သာတည်း။ ထိုသို့သော ရဟန်းသည် “ယခုအခါ ငါ၏အာယုသင်္ခါရတို့သည် ဤမျှလောက်သာ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဤမှ နောက်၌ မဖြစ်ကုန်လတ္တံ့” ဟု သိပြီးလျှင် မိမိ၏အလိုသဘောအားဖြင့်သာလျှင် ကိုယ်ကိုသုတ်သင်ခြင်း၊ သင်းပိုင်ဝတ်ခြင်း၊ ဧကသီကိုရုံခြင်း စသော ကိစ္စအားလုံးတို့ကိုပြုပြီး၍ မျက်စိတို့ကို မှိတ်လေတော့၏။ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကဲ့သို့နည်း? ဟူမူ - ကောဠတောင် ကျောင်းတိုက်၌ နေလေ့ရှိသော တိဿမထေရ်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ မဟာကရုဏိယကျောင်းတိုက်၌ နေလေ့ရှိသော မဟာတိဿမထေရ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဒေဝပုတ္တမည်သော တိုင်းကြီး၌ ပိဏ္ဍပါတ်ခုတ်ဆောင် တိဿမထေရ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ စိတ္တလတောင်ကျောင်းတိုက်၌ နေလေ့ရှိကြကုန်သော ညီနောင်မထေရ်နှစ်ပါးတို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်ပေ၏။

ညီနောင်မထေရ်နှစ်ပါး ပုံဝတ္ထု-

ညီနောင်မထေရ်နှစ်ပါးတို့တွင် တစ်ပါးသော မထေရ်သည် လပြည့်ဥပုသ်နေ့၌ ပါတိမောက်ကို ပြပြီးလျှင် ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံလျက် မိမိနေရာအရပ်သို့သွား၍ စင်္ကြံ၌ ရပ်လျက် လရောင်ကိုကြည့်ပြီးလျှင် မိမိ၏အာယုသင်္ခါရတို့ကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ပြီးနောက် “သင်တို့သည် အဘယ်သို့နေလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြသော ရဟန်းတို့ကို မြင်ဖူးကြသနည်း” ဟု ရဟန်းသံဃာကို မေးလေ၏။ ထိုရဟန်းတို့တွင် အချို့က “နေရာ၌ ထိုင်နေလျက်သာလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြသည်ကို တပည့်တော်တို့ မြင်ဖူးပါသည်” ဟု လျှောက်ကုန်၏။ အချို့က “ကောင်းကင်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ကာ ထိုင်နေကုန်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြသည်ကို တပည့်တော်တို့ မြင်ဖူးပါသည်” ဟု လျှောက်ကုန်၏။ ထိုအခါ ရဟန္တာမထေရ်က “ယခုငါသည် သင်တို့အား စင်္ကြံသွားလျက်သာလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်ကို ပြပေအံ့” ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုပြီးနောက် စင်္ကြံလမ်း၌ အရေးအကြောင်းကို ပြုပြီးလျှင် “ငါသည် ဤဘက်စင်္ကြံအစွန်းမှ ဟိုဘက်အစွန်းသို့ သွားပြီးလျှင် ပြန်လာသောအခါ ဤအရေးအကြောင်းသို့ ရောက်၍သာလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည်” ဟု ဆို၍ စင်္ကြံသို့တက်ကာ တစ်ဘက်အဖို့သို့ သွားပြီးလျှင် ပြန်လာလတ်သော် ခြေတစ်ဘက်ဖြင့် အရေးအကြောင်းကို နင်းမိသောခဏ၌ပင်လျှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေသည်။

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပြီး၏။

၄။ ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားပုံ ပြဆိုချက်

ဥပသမာနုဿတိကို ပွားလိုသော ယောဂီသည် ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက် ပြင်ပအာရုံများမှ ဖွဲ့ခွါကာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ကောင်းစွာ ကပ်ငြိသည်ဖြစ်၍ အလုံးစုံသော ဆင်းရဲတို့၏ ငြိမ်းရာ ဟု ဆိုအပ်သော နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်တို့ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အောက်မေ့ဆင်ခြင်အပ်၏။

• နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်ပုဒ်များ

ပြုအပ်သော သင်္ခတတရား၊ မပြုအပ်သော အသင်္ခတဖြစ်သော တရားတို့သည် ရှိကုန်၏။ ထိုရှိသမျှတရားတို့တွင် ကိလေသာတို့၏ပျက်ပြယ်ရာ ဝိရာဂတရား (နိဗ္ဗာန်)ကို အမြတ်ဆုံး ဟူ၍ ဆိုအပ်ပေသည်။ ယင်းအသင်္ခတတရားသည် -

- (၁) မာန်တက်လျက် ယစ်ခြင်း၊ ယောကျ်ားဟု ယစ်ခြင်း အစရှိကုန်သော အလုံးစုံကုန်သော ယစ်ခြင်းတို့သည် ကင်းကုန်၏။ ပျက်စီးကုန်၏။ ယစ်မှုမူတို့၏ အယစ်အမှူးပြေရာ ကင်းရာဖြစ်သောကြောင့် မဒနိဗ္ဗဒနည်း မည်၏။
- (၂) ဆာလောင်မှုဟူသမျှတို့၏ ကင်းပျောက်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဝိပါသဝိနယလည်း မည်၏။
- (၃) တွယ်တာရာနှင့် တွယ်တာမှုဟူသမျှတို့ကို နှုတ်ပယ်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာလယသမုဋ္ဌါတလည်း မည်၏။
- (၄) ဘဋ်၏ပြတ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝဇ္ဇပစ္စေဒလည်း မည်၏။
- (၅) တဏှာ၏ကုန်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် တဏှက္ခယလည်း မည်၏။
- (၆) ကိလေသာတို့၏ ပျက်ပြယ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိရာဂလည်း မည်၏။
- (၇) ဆင်းရဲတို့၏ ချုပ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် နိရောဓလည်း မည်၏။
- (၈) တဏှာသည် ယောနိလေးပါး၊ ဂတိငါးပါး၊ ဝိညာဏဋီတိခုနစ်ပါး၊ သတ္တဝါသကိုးပါးတို့ကို တစ်ပါးပြီး တစ်ပါး အဆက်ဆက်ဖြစ်ရန် ဖွဲ့တတ်ချည်နှောင်တတ် ချုပ်စပ်တတ်သောကြောင့် ဝါန မည်၏။ ထိုဝါနမည်သော တဏှာမှ ထွက်မြောက်သောကြောင့် (ဝါ)ပူလောင်မှုဟူသမျှတို့၏ ငြိမ်းရာဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာနလည်း မည်၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် အခြားသောသုတ်တို့၌ အခြားတစ်ပါးကုန်သော ဥပသမဂုဏ်တို့ကို ဟောတော်မူပုံ

- (၁) မပြုအပ်သော အသင်္ခတတရား၊
- (၂) အစစ်အမှန် သစ္စတရား၊
- (၃) သံသရာ၏ ဟိုဘက်ကမ်း ပါရတရား၊
- (၄) အလွန်မြင်နိုင်ခဲ့သော သုဒ္ဓဒ္ဓသတရား၊
- (၅) အိုခြင်းကင်းသော အဇေတရား၊
- (၆) ခိုင်မြဲသော ဓူဝတရား၊
- (၇) နယ်ချဲ့မှုဖင့်နဲ့မှုကင်းသော နိပ္ပပဉ္စတရား၊
- (၈) သေခြင်းကင်းသော အမတအမြိုက်တရား၊
- (၉) ငြိမ်းအေးသော သီဝတရား၊
- (၁၀) ဘေးကင်းသော ခေမတရား၊
- (၁၁) မဖြစ်စဖူး အလွန်ထူးသော အဗ္ဘုတတရား၊
- (၁၂) အကျိုးမဲ့ ဘေးရန်ကင်းသော အနီတိကတရား၊
- (၁၃) ဆင်းရဲကင်းသော အဗျာပဇ္ဈတရား၊
- (၁၄) စင်ကြယ်သော ဝိသုဒ္ဓိတရား၊
- (၁၅) ရေလယ်မှာထွန်းသည့် ကျွန်းကုန်းပမာ မှီခိုရာ ဒီပတရား၊
- (၁၆) ဆင်းရဲဟူသမျှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်တတ်သော တာဏတရား၊
- (၁၇) ဆင်းရဲဟူသမျှမှ လုံခြုံအောင် ပုန်းအောင်းရာ လေဏတရား။

ဤဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ယစ်မှုမူတို့၏ အယစ်အမှူးပြေရာ ကင်းရာဖြစ်ခြင်း စသော ဂုဏ်တို့အလိုအားဖြင့် ငြိမ်းအေးသော နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်နေသော ယောဂီအား ရာဂလွမ်းမိုးနှိပ်စက် ခံရသော စိတ် မဖြစ်တော့သည်သာ ။ ပ ။ ထိုအခါ၌ ယောဂီ၏စိတ်သည် နိဗ္ဗာန်၏ငြိမ်းအေးခြင်းဂုဏ်ကို အာရုံပြုလျက် ဖြောင့်မတ်နေသည်သာလျှင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ စသည်တို့၌ ဆိုခဲ့သောနည်းဖြင့်ပင်လျှင် နီဝရဏ ကင်းကွာပြီးသော ယောဂီအား တစ်ခုသောဓဏ၌ ဈာန်အင်္ဂါတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ သို့သော် နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်တို့၏ နက်နဲခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ များစွာသောဂုဏ်တို့ကို အောက်မေ့ခြင်းငှာ နှလုံးသွင်းညွှတ်ကိုင်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်မူ၍ ဥပစာရသို့သာလျှင် ရောက်သောဈာန်သည် ဖြစ်ပေ၏။ ထိုသို့ ဥပစာရသို့

ရောက်သောဈာန်သည် ဥပသမ မည်သော နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်တို့ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ဥပသမာနုဿတိ ဟူ၍သာလျှင် ရေတွက် ခေါ်ဆိုအပ်ခြင်းသို့ ရောက်ပေသည်။

ဥပသမာနုဿတိသည်လည်း ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ၆-ပါးသော အနုဿတိတို့ကဲ့သို့ အရိယာသာဝကအား သာလျှင် ပြည့်စုံပေသည်။ ဤသို့ ဖြစ်ငြားသော်လည်း ငြိမ်းအေးသော နိဗ္ဗာန်ကို အလေးဂရုပြုသော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်း နှလုံးသွင်းအပ်ပေ၏။ မှန်ပေ၏။ ကြားနာရသော သုတ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ငြိမ်းအေးသော နိဗ္ဗာန်၌ စိတ် သည် ကြည်လင်တတ် ကြည်ညိုတတ်ပေ၏။

ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရခြင်းအကျိုး

- ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သောရဟန်းသည်
- (၁) ချမ်းသာစွာ အိပ်ရ၏၊ ချမ်းသာစွာ နိုးရ၏။
  - (၂) ငြိမ်သက်သောဣန္ဒြေ ရှိ၏။
  - (၃) ငြိမ်သက်သောနှလုံး ရှိ၏။
  - (၄) ဟိရီ ဩတ္တပ္ပနှင့် ပြည့်စုံ၏။
  - (၅) ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်၏။
  - (၆) မြတ်သောနိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကိုင်သဖြင့် မွန်မြတ်သော နှလုံးသွင်းခြင်း ရှိ၏။
  - (၇) သီတင်းသုံးဖော်တို့က အလေးပြုအပ်သူ ဖြစ်ပေ၏။
  - (၈) အထက်၌ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို မသိငြားသော်လည်း သုဂတိလျှင် လားရာရှိပေ၏။

ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပြီး၏။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာနနိဒ္ဒေသ ပြီး၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ပထမဆင့်မှတ်စု ပြီး၏။

